

 Registon
nashriyoti

ONA TILI

SUPER TESTLAR

(5-6-7-sinflar)

Akbarali Boymirzayev

A B C D

Akbarali Boymirzayev

ONA TILI

SUPER TESTLAR

(5-6-7-sinflar)

"Regbooks" nashriyoti

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

jadvalli, suratli, sxemali, mantiqiy va matnli tuzilishdagi eng yangi testlar

- Fonetika va grafika
- Orfoepiya va orfografiya
- Leksikologiya
- Leksikografiya va punktuatsiya
- Morfologiya
- Mustaqil so'zlar
- Yordamchi so'zlar
- Alohida so'zlar guruhi

Mazkur to'plamdagi testlar amaldagi darsliklar asosida tuzilgan yangi savollardan iborat. Milliy test tizimiga xos bo'lgan matnli testlarni tuzishda amaldagi manbalar qatori yangilangan darsliklardan ham samarali foydalanildi.

Mazkur metodik qo'llanma xalq ta'limi tizimi o'qituvchilari, ona tilini mukammal o'zlashtirmoqchi bo'lgan abituriyentlar va keng kitobxonlar ommasi uchun mo'ljallangan.

DTM testlaridan va Milliy sertifikat testidan yuqori natijaga erishish istagidagi abituriyentlar uchun muayyan bo'lim yoki mavzu oxirida matn asosida shakllantirilgan testlar havola qilingan.

UO'K 811.512.133(072)

KBK 81.20'zb

B 81

Akbarali Boymirzayev

Ona tili: Super testlar (Matn): to'plam / A. Boymirzayev, – Toshkent:

“Regbooks” nashriyoti, 2022. 400 b.

Umumiy o'rta ta'lim maktablari, akademik litsey o'quvchilari, ona tili fanidan olimpiada ishtirokchilari, abituriyentlar hamda matematika fani o'qituvchilari uchun maxsus testlar to'plami

Mazkur to'plamni nashr etish hamda nusxalarini tarqatishga taalluqli barcha huquqlar amaldagi qonunlarga asosan himoyalangan. To'plamni qalbaklashtirish, ko'paytirish, “Regbooks” nashriyotining yozma ruxsatisiz chop etish taqiqlanadi.

©A. Boymirzayev
@“Regbooks”

ISBN 978-9943-8040-6-7

FONETIKA, GRAFIKA

Fonetika. Unli va undosh tovushlar. Fonetik hodisalar. Bo'g'in va urg'u

TOVUSH VA HARF.
UNLI VA UNDOSH TOVUSHLAR.

1. Qaysi qatorda tushirib qoldirilgan tovush bo'g'iz undoshi sanalmaydi?
 A) Kelmoq i...tiyor bilan, Ketmoq ijozat bilan.
 B) Me...monxonang tor bo'lsa ham, Me...r diling keng bo'lsin.
 C) Su...bat sevmagan tegirmon qurdirar, Mehmon sevmagan bolasini urar.
 D) Mehmon kelsa, pastga tush, Palov bermoq a...dga tush.

2. *Insonni qadrlang! Chunki insonsiz!*
 Ushbu gapda nechta jarangli undosh mavjud?
 A) 11 ta B) 10 ta C) 9 ta D) 12 ta

3. Quyidagi qaysi javobda undoshlar to'la muvofiq tanlangan?

1) jarangli, til undoshi

2) portlovchi, til undoshi

y	q	u	x
A) 1 - d, y, z; 2 - t, k, q, n			
B) 1 - d, y, z, n; 2 - t, k, d, q, n			
C) 1 - d, z, n; 2 - d, n, t, k, q			
D) 1 - t, z, n; 2 - y, k, q, d			

4. G'azablangan ota do'konga telefon qildi: "Men o'g'limni ikki kilogramm

olka'ri olib kelishga yuborgandim, u bo'lsa bir kilogramm olib kelibdi. Tarozilarning to'g'rimi o'zi?"

- Bizning tarozilarimiz to'ppo-to'g'ri. Siz o'z o'g'lingizni tortib ko'rdingizmi?
 Ushbu matnda qo'llangan sodda yasama fe'lning fonetik tarkibi haqida to'g'ri hukmini aniqlang.
 A) Fe'l tarkibida qatnashgan undoshlarning barchasi jarangli, til undoshlariga mansub.
 B) Fe'l tarkibida qatnashgan unilarning barchasi quyil keng, lablangan unilarga mansub.
 C) Fe'l tarkibida qatnashgan undoshlarning barchasi o'zining jarangsiz juftiga ega.
 D) Fe'l tarkibida qatnashgan undoshlarning barchasi ovoz va shovqin ishtirokiga ko'ra bir guruhga mansub.

5. Qaysi qatorda berilgan qush nomlarida faqat old qator unililar qatnashgan?

- A) zag'izg'on, bedana, tovus
 B) kalxat, kaplar, sa'va
 C) qarq'a, chumchuq, to'ti
 D) tuyaqush, bulbul, boyo'g'li

6. Men o'lkayman kumlingni
 Va uxlagan vaqtimgni,
 Hisoblayver sen o'zing
 Tashvishingni, baxtingni,
 Chiq-chiq-chiq...
 Chiq-chiq-chiq...
 (Anvar Obidjon)

berilgan so'zlarning barchasida tushirib qoldirilgan undoshlar to'g'ri tiklangan?

- A) saxovat, to'kib
 B) yashayotganimizdan, yurtta
 C) chalimmaydi, ayniqsa
 D) fahrlansak, sabzavot

9. *Qidir va joyron so'zlaridagi* harflari tovush sifatida qaysi jihatdan o'zaro farqlanadi?

- A) ovoz va shovqinning ishtirokiga ko'ra
 B) hosil bo'lish o'rniga ko'ra
 C) tilning gorizontaal harakatiga ko'ra
 D) hosil bo'lish usuliga ko'ra

10. Qaysi qatorda unli va sirg'aluvchi undoshlardan tarkib topgan so'zlar berilgan?

- A) sayohat, tinim, arralamoq
 B) satg'ay, vazifa, aholi
 C) jirafa, xavotirli, doim
 D) asosiy, yaxshilik, xayol

11. Berilgan qaysi so'zlarda n harfi m tarzida talaffuz qilinadi?

- 1) *manman* 2) *sunbul* 3) *tambur* 4) *manman* 5) *namgin* 6) *o'n bir*
 A) 1, 2, 3, 6 B) 1, 2, 3, 4, 6
 C) 2, 3, 4, 6 D) 3, 5, 6

12. So'z tarkibida n harfi qaysi harflardan oldin kelganda ba'zan m tarzida talaffuz qilinadi?

- A) b, m B) v, p C) f, t D) k, sh

13. Nuqtalar o'rniga qaysi so'zlarda bo'g'iz undoshini qo'yish mumkin?

Ushbu she'riy parchada qo'shimcha qo'shulishi bilan bo'g'in o'rni o'zgarigan so'zlar nechta?
 A) 2 ta B) 3 ta C) 4 ta D) 5 ta

7. *Polliz ekini, kattaligi odam hoshidek keladi, mevasi qat-qat yuproqlardan iborat. Uning shirasini yo qaynatmasini kunjut yog'li bilan qo'shib, tomoq chaylsa, og'riqqa foyda bo'ladi.*

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Berilgan parchada nazarda tutilgan narsa nomini aniqlang va qaysi qatorda shu so'z tarkibidagi undosh tovushlar haqida to'g'ri hukm berilganini aniqlang.

- A) Ushbu so'z tarkibidagi barcha undoshlar jarangli til undoshlariga mansub.
 B) Ushbu so'z tarkibida yopiq bo'g'in portlovchi lab undoshi bilan hoshlanadi.
 C) Ushbu so'z tarkibidagi jarangli, til undoshi o'zining jarangsiz juftiga ega.
 D) Ushbu so'z tarkibida jarangsiz, portlovchi undosh ishtirok etgan.

8. *Kuzda ona tabiat bor sa...ovatini insonlarga to'ki... soladi. Bir-biridan shirin meva va sabz...votlardan to'yib iste'mol qilgan kishi qish bo'yi kasalga chali...maydi. Ayni...sa, yurtimizda kuz o'zgacha fayzli bo'ladi. Hamma yo...da to'kin-sochinlik. Shunday yurt...a yashayot...animizdan fa...r'lansak arziydi.* ("Gulxan" jurnalidan)

- Ushbu parchada tarkibidagi undosh tovushlar tushirib qoldirilgan so'zlarga diqqat qiling. Qaysi qatorda

- so'zlarga diqqat qiling. Qaysi qatorda

- so'zlarga diqqat qiling. Qaysi qatorda

1) ...oyr 2) so...ngil

3) a...ol 4) mu...oyr

5) q...ar

- A) 2, 3, 4, 5 B) 3, 4, 5
C) 1, 3, 5 D) 3, 4

14. Berilgan so'zlarning qaysi birida birinchi bo'g'in ochiq bo'g'in hisoblanadi?

- 1) ko'ngil; 2) shiranga; 3) singlim; 4) dengiz
A) 1, 2, 3, 4 B) 2, 3 C) 1, 4 D) 1, 3, 4

15. Qaysi qatorda unli va portlovchi undoshlardan tarkib topgan so'zlar berilgan?

- A) qattiq, do'st, botir
B) bobo, echki, dabdaba
C) ikkilanmoq, qator, ochiq
D) taxta, qanoat, obro'

16. Qaysi qatorda quyidagi tovushlarga berilgan ikkala ta'rif ham mos keladi?

Tovu sh	Tilning qaysi qismida paydo bo'lishiga ko'ra	Ovoz va shovqin
A) n	til oldi	jarangli
B) r	til o'rti	jarangsiz
C) z	til orqa	jarangli
D) d	chuqur til orqa	jarangsiz

17. Qaysi so'zning yopiq bo'g'in unli va jarangli undoshdan iborat?

- A) qadriyat B) yoqimli
C) iztirob D) fazilat

18. Qaysi so'zda ovoz va shovqin ishtirokiga ko'ra bir guruhga mansub undoshlar qatnashgan?

- A) ilmon B) o'tkir C) kitob D) ko'ngil

19. I, n tovushlari qaysi jihatdan bir guruhga mansub emas?

- A) sirg'aluvchi undoshlar
B) jarangli undoshlar
C) til oldi undoshlari
D) til undoshlari

20. Undoshlarning jarangli va jarangsizga bo'linishi qaysi jihatiga amalga oshadi?

- A) tilning gorizontaal harakatiga ko'ra
B) hosil bo'lish usuliga ko'ra
C) ovoz va shovqinning ishtirokiga ko'ra
D) hosil bo'lish o'rniga ko'ra

21. Qaysi so'zlardagi jarangli undoshni jarangsiz juftiga almashtirganda yangi so'zlar hosil bo'ladi?

- A) bir, bol, tong, sut
B) bayt, band, dori, dog'
C) dil, dor, ozod, bob
D) darz, sud, azon, yod

22. Berilgan qaysi so'zlarda unli va g alohida unli bilan og'iz ochilish darajasiga ko'ra barcha turi bor?

- 1) bajarilmoq; 2) qo'llamoq; 3) bildirilmoq; 4) ko'rilmog'; 5) turlarmoq; 6) belgilamoq
A) 1, 4 B) 3, 4, 6 C) 1, 2, 5 D) 4, 6

23. Faqat jarangsiz undoshlardan tashkil topgan so'zni toping.

- A) taraqqiyot B) tafakkur
C) shovqin D) huquq

24. Ovoz va shovqinning ishtirokiga ko'ra bir guruhga mansub undoshlardan tashkil topgan so'zni toping.

- A) filologiya B) qarindosh
C) tortiq D) baland

25. yod - yot, sut - sud paronim so'zlardagi d va t undoshlarning jarqlovchi belgisini toping.

- A) til yoki lab undoshi
B) til oldi yoki til orqa undoshi
C) jarangli yoki jarangsiz tovush
D) portlovchi yoki sirg'aluvchi tovush

26. Ushbu parchada burun tovushi bilan tugagan yopiq bo'g'inlar sonini aniqlang.

Shovqinlar tun bo'yi shamol,
Qoldiroqlar ko'chdi larzaklar.
Shovqlarning yonimda xushoh:
"Yana keldi, do'stinam, bahor".
(A. Oripov)

- A) 4 B) 5 C) 6 D) 7

27. muruvot so'zidagi qo'sh undosh haqidagi to'g'ri fikrni toping.

- A) til oldi, jarangli, sirg'aluvchi
B) lab undoshi, sirg'aluvchi, jarangli
C) til undoshi, portlovchi, jarangsiz
D) lab undoshi, sirg'aluvchi, jarangsiz

28. Qaysi so'zlarda n va g alohida tovush hisoblanadi?

- 1) orangga; 2) shudring; 3) menga; 4) tutanga; 5) ko'ngil
A) 1, 2, 5 B) 2, 3 C) 3, 4, 5 D) 3, 4

29. Quyidagi gapda necha o'rinda ng undoshi qo'llangan?
Tubsiz dengiz dedingizmi, dengiz tengsiz dedingizmi?

- A) 5 o'rinda B) 3 o'rinda
C) 2 o'rinda D) 4 o'rinda

30. Ushbu suratdagi uch narsaning nomi tarkibida qaysi turdagi undosh mavjud?

- A) portlovchi, jarangsiz undosh
B) sirg'aluvchi, til undoshi
C) portlovchi, lab undoshi
D) sirg'aluvchi, lab undoshi

31. Qaysi so'zlarda nuqtalar o'rniga bo'g'iz undoshi qo'yiladi?

- A) su...bat, ..il...il
B) no'..at, ..ayol
C) dara..t, ogo..
D) ..il...il, sho'..

32. v va f undoshlari qaysi jihatdan bir guruhga mansub bo'la olmaydi?

- A) ovoz va shovqinning ishtirokiga ko'ra
B) hosil bo'lish usuliga ko'ra
C) hosil bo'lish o'rniga ko'ra
D) tarkibiga ko'ra

33. ng bir tovushni ifodalatmagan so'zlarni toping.

- A) tungi, osmonga
B) ongimiz, tongi
C) tonggi, shudring
D) yongan, keling

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinlar)

34. Quyidagi qatorlarning qaysi birida sh tovushining jaranglisi qo'langan so'zlar qayd etilgan?
 A) kajava, ajrim B) jola, janr
 C) ajtdod, jirafa D) jabr, gajak
35. *Gullar quyoshsiz ochilmaydi.*
 Ushbu gapda qanday unli qatnashmagan?
 A) tor unli B) o'rtta keng unli
 C) keng unli D) lablangan unli
36. Undoshlar qaysi xususiyatiga ko'ra til, lab va bo'g'iz undoshiga bo'linadi?
 A) hosil bo'lish o'rniga ko'ra
 B) hosil bo'lish usuliga ko'ra
 C) ovoz va shovqinning ishtirokiga ko'ra
 D) un paychalarning ishtirokiga ko'ra
37. Qaysi so'zlarda ikki o'rinda til orqa undoshi qatnashgan?
 A) gulqaychi, xalqum
 B) ko'ngil, go'llik
 C) g'urrak, xayrixoh
 D) halovat, kabutar
38. Qaysi so'zda lablanmagan yuqori tor va quyi keng unli qatnashgan?
 A) okean B) bilak
 C) ko'krak D) o'g'iz
39. Qaysi javobdagi so'zlar ma'nosini 2 ta tor unli farqlagan? (fonema)
 A) ombor - ombur
 B) urush - urish
 C) tirgak - tirsak
 D) molik - malik
40. Qaysi so'zga bo'g'iz undoshi qo'yilmaydi?
- A) a...moq B) ...ol- a...vo
 C) ...loyiq D) e...son
41. Qaysi so'zda til undoshlarining barcha turi uchraydi?
 A) darvozabon B) shod-xurram
 C) jahongashta D) xushomadgo'y
42. Qaysi qatorda n va g undoshiari yonma-yon kelgan so'z uchraydi?
 A) Yolg'on doim rostdan yengiladi. U suv yuzasidagi ko'pikdek yo'q bo'lib ketadi.
 B) Haqiqat yo'lini ochinglar, to'g'ri yo'ldan yuringlar.
 C) Gap bilganga - bir tanga, ish bilganga - ming tanga.
 D) Omonlik tilasang o'zingga o'zing, tilingdan chiqarma yaroqsiz so'zing.
43. Sonor undoshlarning bari qatnashgan gapni aniqlang.
 A) Shamol tinavermagach, tog'ga chiqishni qoldirdi.
 B) Tog'ga chiqqach, osmonning pastligini his qildi.
 C) Kechga yaqinlashgach, havo aynib, shamol turdi.
 D) Oqshomdan boshlangay odatda tonglar.
44. Qaysi gapda so'z tarkibida lab undoshi ta'sirida lab undoshidagi talaffuz qilinadigan til undoshi mavjud emas?
 A) Qorong'ida turtingan holda Otinbibi paydo bo'ldi.
 B) Achi, u biror marta bo'lsin yoniga kelganmi, ovqat berganmi, iftifoat ko'rsatganmi?
 C) Bugun ham julqunboydan eshitamizmi? - deb so'raydilar dadam.

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinlar)

45. Minu deysan, ey g'ayur inson? O'yibtlaring qildi meni qon.
- A) b, v, z, d
 B) s, sh, g, j
 C) g, m, ch, f
 D) r, z, y, g
46. Quyidagilardan qaysi birida tortlovchi sirg'aluvchi kabi aytiladi?
 A) terakka B) maqta
 C) shamba D) yuzsiz
47. Qaysi qatorda jarangli til oldi undoshi yo'q?
 A) d B) z C) m D) l
48. Jarangli sirg'aluvchi tovushlar berilgan qatorni aniqlang.

MATN VA LUG'AT USTIDA ISHLASH

Matn asosida quyidagi test topshiriqlarini bajarang.

ODAMIYLIK

XII asrda yashagan Shayx Azizuddin Nasafiyning "Komil inson" kitobida quyidagilarni o'qiyviz: "Odamiylik atomati to'rt sifattir, ya'ni: yaxshi so'z, yaxshi ish, yaxshi xulq va ma'rifat. Kimda ushbu to'rt sifat bo'lsa - odamiydir, ammo kindaki bu sifatlari bo'lmasa, u odamiylardan emas. Kimki ushbu to'rt sifanni kamoliga yetkazgan bo'lsa, komil insondir".

Yaxshi so'z - odamiylikning tamol toshi, tarbiyalanganlikning asl mevusi, insonning zynati. Darhaqiqat, odamning odamga, ebing elga nisbatan ezgu muomalasigina bu dunyoning davomyilgini ta'minlaydi va madaniyatini belgilaydi.

Yaxshi ish - odamiylikning ikkinchi mezon. Dunyoda ezgu maqsad va ezgu ish abadiy qoladi.

Yaxshi xulq - odamiylikning uchinchi atomati. Yaxshilik yo'lini tutganlar yaxshi xulq sahibi ham bo'ladilar.

Ma'rifat - odamiylikning to'rtinchi belgisi. Zero, har-bir musulimga "Beshikdan to qabrgacha ilm izlash" jo'zdir. ("Odamiy ersang..." kitobidan)

48. Shayx Azizuddin Nasafiyning "Komil inson" kitobida odamiylikning eng birinchi belgisi sifatida nima ko'rsatildi?
 A) yaxshi xulq B) yaxshi so'z C) yaxshi ish D) ma'rifat

49. Quyidagi qaysi izoh matnda ostiga chizilgan so'zlardan hech birining ma'nosiga muvofiq emas?
 A) ...bilim, fan; ma'lumot B) ...o'fchov
 C) ...poydevor D) ...pand-nasihah, o'git

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

50. Qaysi xislat ta'rif keltirilgan qatorda bo'g'iz undoshi ishtirok etmagan?

- A) yaxshi xulq
- B) yaxshi so'z
- C) yaxshi ish
- D) ma'rifat

51. Qaysi qatorda keltirilgan maqol matn mazmuniga aloqador emas?

- A) Amal yetdi ko'rga, Yugurib o'tdi to'rga.
- B) Xushxulqlik — jamol, Kamtarlik — kamol.
- C) Ko'ngli to'g'riming yo'li to'g'ri.
- D) Yomon gap — bosh qozig'i, Yaxshi gap — jon ozig'i.

Matn asosida quyidagi test topshiriqlarini bajarin.

Shogird ustozidan:

— Odamgarchilik...a qanday erishish mumk...n? — deb so'radi.

Muallim javo... berdi:

— *x ishini olib darajada bajarish uch...n hunarman... avval asbo...larni sozlaydi. Yaxshi niyatli va yuksak insoniy fazilatga ega kishilar o'z man...ati evaziga odamlarga ziyon keltirishni xo...lamaydilar. Ulardan ibrat ol va ya...shilar bilan do'stlash.* ("Hikoyalalar sarafi" dan)

52. Quyidagi qaysi qatorda tavsiflangan unli tushirib qoldirilgan?

- A) lablanmagan, yuqori tor unli
- B) lablanmagan, o'rtta keng unli
- C) old qator, quyi keng unli
- D) orqa qator, quyi keng unli

53. Tushirib qoldirilgan undoshlarning nechitasi jarangsiz, til undoshi sanaladi?

- A) 1 ta B) 2 ta C) 3 ta D) 4 ta

54. Quyidagi qaysi maqol matn mazmuniga hamohang emas?

- A) Odamiy ersang, demagil odamiy, Onikim yo'q xalq g'amidin g'ami. (Alisher Navoiy)
- B) Odam bo'lish — oson, Odamiy bo'lish — qiyin.
- C) Daryo suvini bahor toshirar, Odam qadriini mehnat oshirar.
- D) Odam bo'lmoq asta-asta, Hayvon bo'lmoq birpasda.

55. Matndan ostiga chizib ajratib ko'rsatilgan so'z o'rnida qo'yish mumkin bo'lgan leksik birlikni aniqlang.

- A) buyuk B) katta C) ulkan D) yuksak

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

Matni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajarin.

Bir tabaq Dilshod ayvonchada bobosi bilan nonusha qilib o'tirgandi. Shu payt ochiq turgan darazadan ikkita qaldirg'och uchib kiradi-da, tepalarida charx urib oylama boshladi.

Vovv, qaldirg'och, — dedi Dilshod ularni ko'rsatib.

Qaldirg'och — (1) — timsoli. U kirgan xonadonda (2) — tinchlik, xotirjamlik bo'ladi, — tushuntirdi bobosi.

Jana! ham bo'lmaydimi, bobo?

Bo'lmaydi, bo'talog'im, nega so'rayapsan?

Ha, endi bildim.

Nimani, qo'zichog'im?

Demek, Qobil akaning uyida (3) — janjal bo'lishi qaldirg'och yo'qligidan ekan-da!

Bobo nevarasining yelkasiga (4) — qoqib, kulib qo'ya qildi. Ertasiga qarashsa, Qobil akaning eshigiga kimdir kattakan qog'oz yopishirib ketladi. Unda uchib ketayotgan bir juft qaldirg'och suratini tasvirlangan edi. Surat ostiga esa "Qaldirg'och — xotirjamlik timsoli" deb yozilgandi. Hamma (5) — i Bu kimning ishi ekanligini esa faqat ikki kishigina bilardi, xolos. (A. Xudoyberganov)

56. Matni diqqat bilan o'qing va ko'p nuqtalar o'rniga mos so'zlar imloviy jihatdan to'g'ri berilgan qatorni aniqlang.

- A) baxt, hamisha, har kuni, oxista, hayron
- B) baht, xamisha, har kuni, ohista, hayron
- C) baxt, hamisha, har kuni, ohista, hayron
- D) baht, hamisha, har kuni, oxista, xayron

57. Ushbu matnda ostiga chizilgan so'zlar haqida to'g'ri fikrni aniqlang.

- A) Jarangli til, lab undoshiari va unliardan tashkil topgan.
- B) Jarangli til undoshiari faqat ochiq bo'g'inlar tarkibida qo'llangan.
- C) Portlovchi til undoshiari va unliardan tashkil topgan.
- D) Tarkibida faqat jarangli til undoshiari va unliar qatnashgan.

58. Matndan olingan quyidagi parchada kimlar nazarda tutilgan?

Bu kimning ishi ekanligini esa faqat ikki kishigina bilardi, xolos.

- A) Qobil aka va xotini B) bobo bilan nabira
- C) bolaning otasi va onasi D) bir juft qaldirg'och

Matn asosida quyidagi test topshiriqlarini bajarin:

1. - Temir ko'chada qolsa, zanglaydi. oltin ko'chada qolsa, nima bo'ladi?
- O'g'irlanadi.
2. - Olti kishi bitta soyabon ostida bo'l bo'lmay tura oladimi?
- Ha, yong'ir yog'masa.
3. - Dengizlar nima uchun sho'r?
- Baliqlar sasib qolmasligi uchun.
4. - Dengizda qancha baliq bor?
- Qanchasi tuilmagan bo'lsa shuncha.
5. - Barcha alifbolar "a" harfi bilan boshlanadi, ammo shunday harflar jadvali borki, uning boshlanishi "sh". Bu qaysi jadval?
- Ko'z doktoyning harflar jadvali.

59. Berilgan dialoqlarda ostiga chizilgan so'zlarning urg'u tushgan bo'g'ini to'g'ri tavsiflangan qatorni toping.

- A) oltin - birinchi bo'g'inda; soyabon - ikkinchi bo'g'inda; nima uchun - ikkinchi bo'g'inda; dengizda - uchinchi bo'g'inda; barcha - ikkinchi bo'g'inda
B) oltin - ikkinchi bo'g'inda; soyabon - uchinchi bo'g'inda; nima uchun - ikkinchi bo'g'inda; dengizda - uchinchi bo'g'inda; barcha - ikkinchi bo'g'inda
C) oltin - ikkinchi bo'g'inda; dengizda - uchinchi bo'g'inda; barcha - ikkinchi bo'g'inda
D) oltin - ikkinchi bo'g'inda; dengizda - uchinchi bo'g'inda; nima uchun - ikkinchi bo'g'inda; dengizda - uchinchi bo'g'inda; barcha - birinchi bo'g'inda

60. Mazkur dialoqlarda mantiqiy urg'u haqida berilgan qaysi hukm to'g'ri emas?
A) 5-dialogda ega vazifasida kelgan olmosh mantiqiy urg'u olgani sababi keying gapda takror qo'llanmagan.

- B) 2-dialogda fe'l kesim o'ldida joylashgan hol mantiqiy urg'u olgan.
C) 3-dialogda mantiqiy urg'u sabab holiga tushgan, chunki savolda ham, javobda ham sabab holi mazmuni yetakchilik qilgan.
D) 4-dialogda so'roq olmoshi sifatlovchi aniqlovchi vazifasida kelgan va aynan shu bo'lakka mantiqiy urg'u tushgan.

Matn asosida quyidagi test topshiriqlarini bajarin:

- BAXT**
- Baxt shunday narsaki, borligida uni kishi ezmaydi, yo'qligida orzu qiladi. Baxt uchun "Men baxtliman" deb olamga jar solmaydi. Inson hech qachon baxtga bo'lmaydi, "baxtliman" degan emas.
- Aslida, hayotda birorta maqsad bilan yashashning o'zi - baxt. Maqsadsiz yashash shunday ko'ngillikki, u hech kimning boshiga tushmasini! Kishida maqsad bo'lsa, unga erishish yo'lida kurashish, mashaqqat chekish, ta'na-dashnomalar kutib ko'yib-yonib yurish ham baxt.
- Men kinochi bo'lsam, "Baxtiyorlik lahzasi" degan film yaratgan bo'lar edim. Bu film baxt lahzalari majmuasidan iborat bo'lar edi. Unda marraga yetgan sportchining g'alabadan choraqlagan ko'zlarini, yerga qo'nagan kosmonavtning kulgisi, she'r yozib tugatgan shoir quvonchini, chet eldan qaytayotgan savachining mamlakatimiz chegarasini kesib o'tgandagi his-hayajonini, uzoq yoldan kelgan so'ng bolasiqa yetishib quchoqlagan onaning sevinch yoshlarini, o'z mehnat samarasini ko'rib mamnun bo'lgan kishi sevinchini... sur'atiga tushirgan bo'lar edim. (Erkin Vohidov)

61. Baxt shunday narsaki, borligida kishi uni ..., yo'qligida ...
A) ta'na-dashnom berilgan kerakli so'zlarni qo'ying.

- B) ezmaydi, orzu qiladi; C) yo'qotadi, topadi;
D) qadrilamaydi, xohlaydi; E) sevmaydi, orzu qiladi.

62. Ijodkorning fikricha, baxt nima?

- A) uyib-yonib yurish; B) mashaqqat chekish;
C) biror maqsad bilan yashash; D) boy-badavlat bo'lish.

63. "Baxtiyorlik lahzasi" filmida qanday tasvir yo'q?

- A) she'r yozib tugatgan shoir quvonchi;
B) yerga qo'nagan kosmonavtning kulgisi;
C) lotereyada avtomashina yutib olgan inson shodligi;
D) uzoq yoldan kelgan so'ng bolasiqa quchoqlagan onaning ko'z yoshi.

64. Matndagi qaysi so'zning ma'nosi to'g'ri izohlanmagan?

- A) ta'na-dashnom - pand-nasihah, malomat
B) jar solmoq - baland ovoz bilan e'lon qilmoq
C) majmua - jimjimador qilib ishlangan rasm
D) ko'ngillik - kishi hayotida yuz bergan erk-ixtiyoriyan tashqari ko'ngilsiz voqea

Berilgan matnlarni o'qing va topshiriqlarni bajaring.

1. "Til - millatning ko'zusi", deydiyar. Bu ko'zuni gard-g'uborlardan, chang-to'zonlardan soniya sayin tozalay borish har birimizning farzandlik, fuqarolik burchimizdir. Til o'zagingizning, o'zligimizning, o'ziga belligimizning bosh belgisidir. Til - millatning rubi, deyiladi. ... Til yashasa, millat ham yashaydi".
2. Til kishilar o'rtasidagi aloqa-aralashuv qurolidir. Shunga ko'ra u ijtimoiy hodisa sanaladi. ... Tilni xalq yaratadi va unga sayqal beradi.
3. 1989-yilning 21-oktabr kuni o'zbek tiliga Davlat til maqomi berildi. ... Majlislar, ish yuritish hujjatlari, asosan, o'zbek tilida olib boriladigan bo'ldi. Mustaqillik tufayli bu ish yanada jadallashdi. Milliy qadriyatlarimizni, tariximizni o'rganish uchun keng yo'l ochildi. O'zbek tilining xalqaro nufuzini ko'tarish bo'yicha amaliy ishlar boshlandi.

65. To'g'ri javobni toping.

Berilgan parchalarni o'qing va nuqtalar o'rniga mos gaplarni joylashtiring.

a)	Shu kundan boshlab jamiyatimizda ona tilmizning obro'yi oshdi.
b)	Til yo'qolsa, millat ham tamom bo'ladi.
d)	Til vositasida fikrlaymiz va boshqalarga fikrimizni uzatamiz.

- A) 1 - a, 2 - b, 3 - d   B) 1 - b, 2 - d, 3 - a
 C) 1 - a, 2 - d, 3 - b   D) 1 - b, 2 - a, 3 - d

66. To'g'ri javobni toping.

Birinci parchada ta'kidlangan quyidagi gapdan qanday xalosa kelib chiqadi?
Til o'zagingizning, o'zligimizning, o'ziga belligimizning bosh belgisidir.

- A) Til millatning eng asosiy belgisidir, shu sababli xalqning shakllanishi til bilan bog'liq ekan ta'kidlangan.
 B) Til tug'ilganimizdan to umrimiz oxiriga qadar biz bilan birga bo'ladi, shu sababli u o'zagingiz belgisi deb tan olingan.
 C) Mazkur gapda "o'zbek" atamaziga ishora berilgan bo'lib, bu atama ona tilmizdagi birinchi so'z sifatida tilga olingan.
 D) Boshqa tilda muloqot qilganlar o'z tilining ma'nosi va mohiyatini anglay olmaydi.

Berilgan matni o'qing va topshiriqlarni bajaring.

Tabiat va biz

Bugungi kunda tabiat insonning yordami va g'amxo'rligiga (67) ... shaxsi barchamiz yaxshi bilamiz. Buning boisi - tabiatga (68) ... munosabat har qanday davrimda ishlab chiqarish munosabatlarining noto'g'ri tashkil etilgani (69) ... ko'plab (70) ... muammolar vujudga kelib.

Ekologik muammolar tabiat qonuniyatlariga ko'ra ko'ra aralashib oqibatida kelib chiqadi. Masalan, yirik zavod, fabrikalardan turl zararli (71) ... chiqishi natijasida atmosferadagi (72) ... qatlami yemiriladi, hosil bo'lgan toynuk hozirgi paytda butun insoniyatni tashvishga solmoqda. Buning natijasida quyoshdan keladigan turli zararli nurlar yemirilgan ozon qatlaminin (73) ... orqali tozalannay, to'g'ridan to'g'ri yerqa tushmoqda.

Bilasizmi, ona yurtimiz - dunyoda tengsiz go'zal makonlardan biri. (74) ... tog'lari, daryo va ko'llari, musaffo osmoni, yam-yashil dalalari, bir so'z bilan aytganda, (75) ... tabiati har qanday insonni (76) ... etadi. Uni arab-avaylash, kelajak avlodga bus-butun yetkazish siz va bizning qo'limizda.

("Tabiatni aqrash o'z qo'limizda" risolasidan)

67.	A	muhtoj	B	ehtiyojli	C	ehtiyojmand	D	muhtojlik
68.	A	g'ayrlinsoniy	B	g'ayrlinsoniy	C	g'ayri-insoniy	D	g'ayrlinsoniy
69.	A	chunli	B	bilan	C	tufayli	D	hamda
70.	A	ekologiya	B	ekologiy	C	ekologik	D	ekalogik
71.	A	gazlarda	B	gazlarning	C	gazlarga	D	gazlarni
72.	A	ozoon	B	ozon	C	azon	D	ozzon
73.	A	teshigi	B	orahigi	C	yo'ngi	D	tuynugi
74.	A	purvu qot	B	pur-viqot	C	purvuqot	D	purviqot
75.	A	hamma	B	butun	C	jami	D	bari
76.	A	oshiq	B	maftun	C	oshufta	D	majnun

77. To'g'ri javobni toping.

Lugat va ularning ma'nolari qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

1	atmosfera -	a)	kislorodning bir ko'rinishi, o'ziga xos hidi bo'lgan gaz;
2	ozon -	b)	atmosfera'dagi kislorodli qobiq;
3	ozon qatlami -	d)	go'zallik va viqorga boy

4	ekologiya -	e)	Yerni va boshqa planetalarni o'rab turgan gazsimon qobiq;
5	purviqor -	f)	odam va tabiat munosabatini o'rganuvchi fan;

- A) 1 - b; 2 - e; 3 - a; 4 - f; 5 - d
 B) 1 - f; 2 - e; 3 - a; 4 - e; 5 - d
 C) 1 - e; 2 - b; 3 - a; 4 - f; 5 - d
 D) 1 - e; 2 - a; 3 - b; 4 - f; 5 - d

**FONETIK HODISALAR.
BO'G'IN VA URG'U**

1. Sanab sanog'iga yetilmadi. Ushbu gapdagi so'zlar tarkibida jami nechta tovush o'zgarishi yuz bergan?
 A) 2ta B) 3ta C) 4ta D) 5ta

2. *dengiz, ko'ngil, yangi* so'zlarining birinchi bo'g'in qaysi qatorda to'g'ri izohlangan?

- A) har uchala so'zning birinchi bo'g'in ochiq bo'g'in
 B) har uchala so'zning birinchi bo'g'in yopiq bo'g'in
 C) *ko'ngil* so'zida ochiq, *dengiz, yangi* so'zlarida yopiq bo'g'in
 D) *dengiz, ko'ngil* so'zlarida ochiq, *yangi* so'zida yopiq bo'g'in

3. Qaysi gaplarda qo'shimchalari sirida bir so'zning tovush tarkibida ikki xil fonetik o'zgarish ro'y bergan?

1.	Biz o'zimizni doim kech anglaymiz.
2.	Sanab sanog'iga yetmadim.
3.	Yig'loqlar qiz ekanmi bu?
4.	Bu qiynoqlar uni dovdiratib qo'yg'an.

A) 1, 2, 3, 4 B) 3, 4 C) 2, 3, 4 D) 1, 4

4. Berilgan ushbu so'zlarning qaysi biriga egalik qo'shimchasi qo'shliganda, asos qismida fonetik o'zgarish bo'ladi?

- 1) *idrok*; 2) *terak*; 3) *ishtirok*; 4) *chok*; 5) *bolalik*
 A) 1, 2, 3, 4 B) 2, 5
 C) 1, 3, 4 D) 1, 2, 5

5. Qaysi qatorida tovush tushishi yuz bergan?

- A) shundan, varrak
 B) yasha, angla
 C) og'zaki, o'g'li
 D) hammasi to'g'ri

6. *Qush edim, qumotim qoyrildi, gul edim, bulbulimdan ayrildim; ko'nglim sindi chil-chil; mening osuda yuragimni bu kun so'roqlamas hech kim.* Ushbu gapda fonetik qoida asosida yozilgan nechta so'z bor?
 A) 4ta B) 5ta C) 6ta D) 7ta

7. Qaysi qatorida qo'shimcha qo'shilishi natijasida bo'g'inga

ajralish o'rni o'zgarigan so'zlar ko'rsatilgan?

- A) kitobni, dengiz, singlim
 B) ko'nglim, singlim, baxtingiz
 C) shangasi, singlisi, dengizim
 D) dengizi, singlim, sinfga

8. Qo'shimcha qo'shilishi bilan tovush almashinishi yuz beradigan so'zlar qatorini toping.

- A) o'yin, o'qi, bog'
 B) o'rtaq, qishloq, qoshiq
 C) ek, tog', teg
 D) og'ir, bog', chilla

9. *Qishloq, tuproq, qirg'oq* so'zlariga qaysi qo'shimcha qo'shilsa qo'shimchada fonetik o'zgarish bo'ladi?

- A) kelishik va egalik qo'shimchalari
 B) kelishik qo'shimchasi
 C) *qishloq, tuproq* so'zlariga egalik, *qirg'oq* so'ziga kelishik qo'shimchasi
 D) egalik qo'shimchasi

10. Qaysi so'zda ikkita tovush almashishi uchraydi?

- A) sanog'li B) yig'loqi
 C) qiynog'li D) sayroqi

11. Quyida berilgan baytda nechta so'zda ochiq bo'g'in mavjud?
Ilmdan bir shu'la dilga tushgan on, Aniq bilursankim, ilm bepoyon. (Firdavsiy)

- A) 4ta B) 5ta C) 6ta D) 7ta

12. *Matematika* so'zida urg'u qaysi bo'g'inga tushgan?

- A) 3-bo'g'in B) 1-bo'g'in
 C) 2-bo'g'in D) 4-bo'g'in

13. *Barchamizga ma'lumki, Inson o'zligini anglagani, nast-nasabini chuqurroq bilgani sari yuragida Vatanga muhabbat tuyg'usi ildiz ortib, ulg'uya boradi.*

Ushbu gapda tovush o'zgarishlarining qaysi tur(lar)i uchraydi?

- A) tovush ortishi va tovush almashishi
 B) tovush tushishi va tovush almashishi
 C) faqat tovush almashishi
 D) barcha turi qatnashgan

14. Qaysi qatoridagi barcha jarangli undoshlar o'zining jarangsiz juftiga ega?

- A) b, g, d, j, y, l
 B) v, g, d, l, m, n
 C) b, v, d, z, j, g
 D) v, g, d, j, y, m

15. Qaysi javobda ikkinchi bo'g'in unli va jarangli undoshlardan iborat bo'lgan so'zlar berilgan?

- A) qog'oz, qo'g'irchoq, qalam
 B) qo'shiq, qovun, qamar
 C) ko'rsat, qirg'ich, qiymat
 D) qasam, quloq, quyon

16. Qaysi gapdagi so'zlarning barcha ochiq bo'g'inlari quyidagi keng unillilar bilan tugagan?

- A) Kishining hurmati o'z qo'lida.
 B) Ko'z qayerda bo'lsa, aql ham o'sha yerdə.
 C) Uydən maktabga bora boshladim.
 D) Uning boyligi sira tugamas ekan.

ABT BOOKS VA PEDAGOGIKA
INSTITUTI ARM
 № @ABTbooks.uz rahalida

21. *bog'*, *tog'*, *toq'* so'zlariga jo'nalish kelishigi qo'shimchasi qo'shilsa, qay tarzda yoziladi?
 A) bog'ga, tog'ga B) boqqa, toqqa
 C) bog'ga, toqqa D) boqqa, tog'ga

22. *Yog'* (*moq'*) te'lga -gan qo'shimchasi qo'shilsa, qay tarzda yoziladi?
 A) qanday talaffuz qilinsa, shunday yozilishi kerak
 B) talaffuzga qarab emas, asliga ko'ra o'zgarishsiz yozilishi kerak
 C) *yog'gan*, *yoqqan* shakllarining ikkisi ham to'g'ri deb qabul qilingan
 D) bu haqida me'yor mavjud emas

23. Berilgan so'zlarning qaysi birida urg'u birinchi bo'g'ingacha tushadi?
 1) *barcha*; 2) *texnika*; 3) *direksiya*;
 4) *kimdir*; 5) *kitob*
 A) 1, 2, 4 B) 2, 3, 4
 C) 1, 2, 3 D) 1, 3, 5

24. Quyida berilgan so'z va qo'shimchalarga e'tibor qarating. Qaysi qatorida mazkur so'z va ularga mos qo'shimchani qo'shilishi natijasida yuz beradigan o'zgarishlar izohida qisman xatolik mavjud?

SO'ZLAR	QO'SHIMCHALA
R	
1) shahar, singil	-im, -ing, -i
2) qayir, ayir	-il
3) ikki, olti, yetti	-ov, -ala, -oylon
4) men, sen	-ni, -ning, -niki
5) past, sust	-ay

A) 2- va 3- qatorlarda berilgan so'zlarga o'z qatorlaridagi qo'shimchalar qo'shilsa, ikkinchi bo'g'indagi "i" unlisi tushib qoladi va shunday yoziladi.

10) 4- va va 5- qatorlarda berilgan so'zlarga o'z qatorlaridagi qo'shimchalar qo'shilsa, so'z mosidagi undosh tovush tushib qoladi va shunday yoziladi.
 C) 1- va 2- qatorlarda berilgan so'zlarga o'z qatorlaridagi qo'shimchalar qo'shilsa, tovush tushishi yuz beradi hamda birinchi bo'g'indagi ochiq unli yopiq bo'g'ingacha aylanadi.
 D) 3- va 4- qatorlarda berilgan so'zlarga o'z qatorlaridagi qo'shimchalar qo'shilsa, tovush tushishi yuz beradi hamda birinchi bo'g'indagi yopiq unli ochiq bo'g'ingacha aylanadi.

25. Quyida berilgan so'zlardagi fonetik o'zgarish hosil qilayotgan tovushlarni topsangiz, "Munshaot" nomli xatlardan iborat asar yozgan ijodkorning taxallusi kelib chiqadi. Ayni shu ijodkor nomidagi undoshiarning barchasiga sos bo'lgan xususiyatni aniqlang.
 1. *Mening* so'zidagi tushgan tovush.
 2. *Shahri* so'zidagi tushgan tovush.
 3. *O'quv* so'zida asosdagi i tovushini u tovushiga aylantirayotgan qo'shimcha.
 4. *Sana* so'zidagi almashayotgan tovush.
 5. *Singlim* so'zidagi tushgan tovush.
 6. *Deyiladi* so'zidagi ortgan tovush.

1	2	3	4	5	6
---	---	---	---	---	---

A) sirg'aluvshi undosh
 B) portlovchi undosh
 C) jarangli undosh
 D) til undoshi

26. *Ba'zan* so'zlarda tovush tushishi hodisasi faqat talaffuzdagina sodir bo'ladi. Bu o'zgarish yozuvda aks etmaydi. Mazkur qoidaga mos so'zlar qatorini aniqlang.
 A) shahar, singil, burun, bag'ir, bo'yin
 B) go'sht, sast, Toshkent, baland, xursand
 C) qalb, qorin, og'iz, ko'ngil, qayir, ayir.
 D) past, sust, men, sen, sariq, ulug'

Mantiqiy urg'u o'rin bildiruvchi so'zga tushgan ushbu gapga mos keladigan so'roq gapni belgilang.
 A) Kim kecha uydan keldi?
 B) Sen kecha qayerdan kelding?
 C) Sen qachon uydan kelding?
 D) Kim kecha qayerdan keldi?

18. Vaqt haqida keltirilgan quyidagi maqollarning barchasi uchun umumiy bo'lgan fikrni aniqlang.
 1. *Vaqting ketdi - naqding ketdi*.
 3. *Ertangi ishga bugun reja tuz*.
 2. *Vaqt qush kabidir, uchib ketasa, tutilmaysan*.
 4. *Bugungi ishni ertaga qo'yma*

A) Lab va til undoshlari bir so'z tarkibida kelishi kuzatiladi.
 B) Faqat jarangli undoshlar va unillardan tashkil topgan so'z mavjud.
 C) Faqat jarangsiz undoshlardan tashkil topgan so'z uchraydi.
 D) Jarangsiz undosh va unidan iborat qo'shimcha qo'shilgan.

19. Quyida berilgan gapda nechta ochiq bo'g'in borligini aniqlang. *Go'zallik tuyg'usini singdirmay turib, barkamal insonni voyogga yetkazish mumkin emas*.
 A) 12 ta B) 11 ta C) 10 ta D) 9 ta

20. Qaysi qatoridagi so'zlarda urg'u oxirgi bo'g'ingacha tushmaydi?
 A) qachondir, yozamiz, do'stlarcha
 B) yuzta, har bir, o'qishda
 C) fidokor, dalalar, hammamiz
 D) ba'zida, zakovat, pillakor

27. Qaysi qatorida berilgan so'zlarning barchasida ko'chirish qoidalariga rioya qilmagan?
 A) pesh-ayvon, si-ngil, mono-grafiya
 B) diag-ramma, den-giz, e-shikdan
 C) Tosh-DU, mudofa-a, siin-drik
 D) aba-diy, mash'-al, 5 „A“ -sinf

28. Til oldi va chuqur til orqa undoshlari bir bo'g'inda kelgan so'z qaysi qatorida mavjud emas?
 A) Omonlik tilasang o'zingga o'zing, tilingdan chiqarma yaroqsiz so'zing.
 B) Yaxshilik nur keltirur, yomonlik - zulmat.
 C) Haqiqat yo'lni ochinglar, to'g'ri yo'ldan yuringlar.
 D) Vatan qadri bilmagan o'z qadri ham bilmas.

29. Katta mutafakkir san'atkorning har bir asari chuqur o'yga to'ldiradi. Kelajakka e'tiboringni qaratadi. Abdulla Qalibor davr, xalq talabi va istagini chuqur his qilgan hozirjavob yozuvchi edi. Bugun ana shunday ijodkorlarni tarbiyalash dardkor.

Ushbu gapdagi so'zlar tarkibida qanday fonetik o'zgarishlar kuzatiladi?

- A) faqat tovush almashishi
B) tovush almashishi va tushishi
C) tovush orttirilishi, tushishi, almashishi
D) tovush orttirilishi va almashishi

30. Yopiq bo'g'inda kelgan til orqa undoshi qaysi qatorda mavjud emas?

- A) Yer egasi bo'lma, mehnat egasi bo'l.
B) Yerni siylaganni el siylaydi.
C) Yer ochganing baxti ochilar.
D) Yer - dehqonning joni, suv - qoni.

31. Qaysi qatorda bo'g'iz tovushi va unli tovush hosil qilgan bo'g'in mavjud?

- A) Ehtsonni har kishi o'z imkonidan kelib chiqib qiladi.
B) Vatanim uchun, xalqim uchun xizmat qilaman.
C) Odam tafтини odam oladi, deydi dono xalqimiz.
D) Uning g'alabaları xalqimizga quvonch olib keldi.

32. Qaysi qo'shimchalar qo'shilishi bilan so'z asosidagi unli tovush tushishi mumkin?

- A) -ni, -ning, -niki
B) -ov, -ni, -gacha
C) -il, -ingiz, -ala
D) -ga, -da, -dan

33. Quyidagi yasama fe'llardan nechtasida tovush o'zgarishi sodir bo'lgan?

o'ynamoq, yig'lamoq, pasaymoq.

Barcha kitoblar →

-20-

@ABTbooks kanalida

qaraymoq, ulg'aymoq, susaymoq, vovullarmoq, qiynamoq

- A) barchasi
B) 8 tasi
C) 7 tasi
D) 6 tasi

34. Qaysi qatorda berilgan hukm to'g'ri?

- A) Jarangsiz jufti yo'q undoshlarning barchasi sonorlarga mansubdir.
B) Jarangli jufti yo'q undoshlarning barchasi portlovchilarga mansubdir.
C) O'zaro juftlashib keladigan jarangli va jarangsiz undoshlar juftligi boshqa tasniflarga ko'ra bir guruhga mansub bo'ladi.
D) Jarangsiz undoshlarning barchasi o'zining jarangli juftiga ega.

35. Qaysi qatorda berilgan so'zlarning hech biri aslicha talaffuz qilinmaydi?

- A) umid, ixlos, shoir, qishloq,
B) chiroq, qirg'ovul, tovush,
C) xirmon, uyqu, bolalar
D) kulgi, doim, qand-qurs

36. Qaysi qatorda berilgan barcha so'z qator undoshli so'zlar sanaladi?

- A) ilhom, himmat, pand-nasihat, maslahat
B) baxt, do'stlik, g'isht, farzand, transport
C) foyda, qirq, to'xtamoq, tabassum, o'rtoq
D) ko'rk, mashina, stul, ulkan, aql, daraxt

37. Qaysi qatorda berilgan nazariy ma'lumot xato?

- A) -bez qo'shimchasi ayrim o'rinlarda -voz kabi aytiladi, ammo asl shakli bo'yicha yoziladi.

B) *parvo, obro'*, mavqe, avzo so'zlariga egallik qo'shimchalari qo'shilganda y tovushi ortadi va shunday yoziladi.

C) *-da, -dan, -di* qo'shimchalari jarangsiz undoshlarga qo'shilganda -*to, -tan, -ti* shaklida aytiladi, biroq aslida yoziladi.

D) *og'gan* so'zi *oqqan* shaklida, *sig'guncha* so'zi *siqquncha* shaklida talaffuz qilinadi va shunday yoziladi.

38. Qaysi qatorlardagi kombinatsiya amalga oshirilsa, tovush ortishi yuz beradi?

- A) ko'k (-ga), olti (- ovlon)
B) qazi (-vchi), so'ra (-q)
C) mavqe (-im), og'iz (-ing)
D) shu (-da), parvo (-im)

39. Qaysi gapda ikkita tovush almashishi kuzatiladi?

- A) Dam olish kuni bog'ga ko'chat ekkani bordik
B) Qo'y boqquncha, echki boq, qo'yilar to'yish bilmaydi.
C) Xalqimizning tilagi bitta - tinchlik
D) Fevral oyiga kelib, sovuqning shashti biroz pasaydi.

40. Qaysi ma'lumot nazariy jihatdan to'g'ri emas?

- A) *Xona, noma, poyq, bop, ham, baxsh, kam, umum, rang, mijoz, sifat, talab, aro* kabi so'zlar yordamida yasalgan so'zlar qo'shma so'zlar deyiladi va qo'shib yoziladi: *oshxona, tabriknoma, bedapoya, hammabop, xushbichim, hamsahar, qo'yimjuz, maymunisifat, kambosil, umumdavlat, bug'doyrang, shaharlara, hurmattalab, havorang...*

B) *-ar, -mas* qo'shimchali qo'shma so'zlar qo'shib yoziladi: *o'rinbosar, buzoqboqar, ertapishar, ishyoqmas* kabi.

C) Ikkinchi qismi turdosh ot yoki obod so'zi bilan yasalgan joy nomlari qo'shib yoziladi: *Oqtepa, Uchqo'rg'on, Davlatobod, Xo'jaobod*

kabi, Lekin Markaziy Osiyo, Ko'hna Urganch, G'arbiy Yevropa kabi joy nomlari ajratib yoziladi.

D) Ruscha, baynalmilal yoki tarjima qilingan qo'shma so'zlar ajratib yoziladi: *telestudiya, foto-apparat, radio-to'lqin, elektr-arra* kabi.

41. Qo'shimcha tarkibida yuz bergan fonetik hodisa qaysi javobda mavjud?

- A) Bilagi zo'r birni yiqat, Bilimi zo'r mingni yiqat.
B) Ona yurtning - oltin beshiging.
C) Xalqqa ergashgan haqqa yetishadi.
D) ilm - dilning chirog'i, Maktab - ilm chorbog'i.

42. Alisher Navoiyning quyidagi bayti mazmuniga mos keladigan hikmatni aniqlang.

Oldiga qo'yganni yemoq - hayvonning ishi, Og'ziga kelganni demaq - nodonning ishi.

- A) Erta turishni odat qil. Har kishilrim quyosh chiqquncha uyquda bo'lsa, rizqi kam bo'lur. ("Qobusnoma")
B) Rostgo'ylik insonni ulug'lar darajasiga yetkazadi. (Alisher Navoiy)

Barcha kitoblar →

-21-

@ABTbooks kanalida

- C) Do'stlik - insonning eng a'lo fazilati. (Oybek)
D) El mehri, do'st mehri bilmaydi sarhad. (Mirmemir)

43. Nasihatlarni o'qing va ko'p nuqtalar o'rniga qo'yilishi lozim bo'lgan so'zlar ketma-ketligini aniqlang.
a) taassurot. b) taalluqlil d) daim e) manfaat f) muallim g) murojaat h) xushmuomala

Nasihatlar

Yoshi ulug' insonlarga ... birinchi bo'lib salom bering.
Dilada ota-ona, aka-ukalarimiz, opa-singillarimiz bilan ... bo'ling.
O'zingizga ... bo'lmagan ishlarga bosh saqmang.
Shaxsiy ...ingizni o'ylab ish tutmang, har vaqt kattalarning gapiga quloq soling.
Odobingiz, yurish-turishingiz, gap-so'zingiz bilan atrofingizdagilarda yaxshi ... qoldirishga intiling.
Maktabda ...larning gapidan chiqmang.
Kattalarga ... qilishda hamisha "siz" deb gapirishga odatlaning.

- A) d, h, b, a, e, f, g
B) h, d, b, e, a, f, g
C) d, h, b, e, a, f, g
D) g, h, b, a, e, f, h

44. **k** undoshi bilan tugaydigan fe'larga qaysi qo'shimchalar qo'shilsa, qo'shimchadagi **g** undoshi ham **k** undoshiga aylanadi?
A) -ga, -gacha

- B) -gin, -gani
C) -gina, -guncha
D) -ga, -gancha

45. **Ulug'**, **sariq** so'zlariga qaysi qo'shimcha qo'shilganda fonetik hodisa yuz beradi?

- A) -ay B) -(a)r
C) -may / -masdan D) ay

46. Quyidagi jadvalda berilgan birlikmaldagi fonetik hodisalarning yuz berish sababini aniqlang.

	Birikm	Fonetik hodisa	Sabab
1	o'rniga yotmoq	tovush tushishi	?
2	porloq kelajak	tovush almashishi	?
3	yurt bog'rid	tovush tushishi	?

- A) 1- va 2- birlikmalarda shakl yasovchi qo'shimcha, 3- birlikmada so'z yasovchi qo'shimcha qo'shilishi natijasida tovush o'zgarishi yuz bergan

- B) 1- va 3- birlikmalarda egallik shakli, 2- birlikmada so'z yasovchi qo'shimcha qo'shilishi natijasida tovush o'zgarishi yuz bergan
C) barchasida shakl yasovchilar qo'shilishi natijasida tovush o'zgarishi yuz bergan
D) 1- birlikmada egallik shakli, 2- va 3- birlikmalarda so'z yasovchi qo'shimcha qo'shilishi natijasida tovush o'zgarishi yuz bergan

47. **do'stlar** uchun **jonimiz** **filo**, **chilga** chizilgan birliklarda so'z urg'uni qaysi bo'g'iniga tushadi?
A) **u**chun so'zining oxirgi bo'g'iniga
B) **u**chun so'zining birinchi bo'g'iniga
C) **do'stlar** va **u**chun so'zlarining oxirgi bo'g'iniga
D) **do'stlar** so'zining oxirgi bo'g'iniga

48. Yulduzlar to'la osmonga tikilman. Ehtimol, osmondagi eng yonq' yulduzlar onalarning jonidir. Ehtimol, onalarning so'ngan yulduzlari birlashib quyoshga aylanganidir. O'fobni ona devishlari, ehtimol, shundaydir. O'tkir Hoshimov

Ostiga chizilgan so'zlar haqida umumiy fikrni aniqlang.

- A) bir xil turkumga mansub
B) bo'g'inlar miqdori teng
C) tovush ortishi yuz bergan
D) atash ma'no ifodalamaydi

49. **Supadagi xontaxta oldiga borib o'tirдим. Dasturxonda to'ngarib qo'yilgan ikkita poyola bilan choyrakdan bo'lak narsa yo'q edi. Zum o'tmay oyim boyagi tovoqda tolqon ko'tarib keldi. Eir qoshiq tolqon yeyishim bilan to'satdan soqqam esimga tushib qoldi. U cho'ntagimni qarayman - yo'q, bu cho'ntagimni qarayman - yo'q.**

- A) Jarangli undoshlar va unilardan iborat
B) tovush o'zgarishining ikki turi yuz bergan
C) yopiq bo'g'inlar soni teng
D) tarkibida faqat old qator unililar mavjud

50. Quyidagi qaysi so'zlarda urg'u ikkinchi bo'g'iniga tushadi?
1) **olma** (**meva**), **bo'lma** (**foy atl**); 2) **to'qima**, **ulama** (**harakat**); 3) **yig'itcha**, **paxtaday** (**ravish**); 4) **yangi**, **hozir** (**ravish**)
A) 1, 2, 3 B) 1, 2, 4
C) 1, 2, 3, 4 D) 1, 3

51. **Mening bu voqeadan xabardorligimni unga ayta ko'rma.** Ushbu gapdagi so'zlar tarkibida qanday fonetik o'zgarishlar kuzatiladi?

- A) tovush tushishi
B) tovush almashishi va tushishi
C) tovush ortirilishi, tushishi, almashishi
D) tovush ortirilishi

52. Quyida berilgan fe'llarning qaysilari fonetik o'zgarishga uchragan?

- 1) **lovulla** 2) **o'yna**
3) **yasha** 4) **sayla**
5) **angla**

- A) 1, 2, 3, 4 B) 2, 3, 4
C) 2, 4, 5 D) 1, 2, 3, 5

53. **Tovush o'zgarish** asosida yozilgan so'zlarni belgilang.
1) **ata**; 2) **bitta**; 3) **yig'it**; 4) **pedagogga**; 5) **sog'ga**; 6) **og'gach**;
7) **baqquncha**

- A) 1, 2, 3, 4, 7 B) 1, 3, 4, 5, 7
C) 1, 2, 3, 7 D) 1, 3, 4

54. Qishloq, tuproq, qirg'oq so'zlariga qaysi qo'shimcha qo'shilsa qo'shimchada fonetik o'zgarish bo'ladi?

- A) kelishik va egalik qo'shimchalari
- B) kelishik qo'shimchasi
- C) qishloq, tuproq so'zlariga egalik, qirg'oq so'ziga kelishik qo'shimchasi
- D) egalik qo'shimchasi

55. Urg'u yordamida ma'nosi farqlanadigan so'zlar qatorini toping.

- A) sizsiz, aralash, savdo
- B) qaynatma, atlas, yangi
- C) burun, yuz, qo'y
- D) fizik, eslatma, tok

56. Qaysi so'zlarda urg'u ma'no farqlash uchun xizmat qiladi?

- A) qatlama, terma
- B) yuklama, gapir
- C) erkin, dala
- D) zakovat, suzma

57. Yurt bag'rida unib, o'sib, ulg'ayib, Davron surar baxti porloq bolalar.

Ushbu gapdagi necha so'z tarkibida tovush tushishi kuzatiladi?

- A) 3 ta so'zda B) 4 ta so'zda
- C) 5 ta so'zda D) 2 ta so'zda

58. Ikkalasi ham og'zini ocholmadi. O'rniga men gapirdim.

Ushbu gapdagi so'zlar tarkibida qanday fonetik o'zgarishlar kuzatiladi?

- A) tovush tushishi
- B) tovush almashishi va tushishi
- C) tovush orttirilishi, tushishi, almashishi
- D) tovush orttirilishi

B) Ichkariga sekin-quloq solsa, nimadir to'p-to'p etyapti.

C) Kechqurun ikkita bir to'p mato olib keldi, nima emish, ayblarini yovush uchun shu yetarmish.

D) Akam tepgan to'pni to'rtta uy haridagi qo'shimizning uyidan topdim.

62. Qaysi qatorda berilgan so'zlar tarkibidagi barcha tovushlar aslida talaffuz qilinadi?

- A) uchta, pochta B) yigitcha, yozsin
- C) ketdi, o'n besh D) karam, chala

63. Qaysi qatorda berilgan so'zlar tarkibidagi portlovchi undoshlar sirg'aluvchi kabi talaffuz qilinadi?

- A) uchta, pochta B) yigitcha, yozsin
- C) ketdi, o'n besh D) izchil, taqchil

64. Tovush tushishi yuz bergan qatorni toping.

- A) Eshik oldida buloq, buloqdan suv ichar uloq, uloqcham uzun quloq.
- B) Metalchi Mutal metalli detal yasadi.
- C) Namanganlik To'lagan to'la lagan handalak yegan.
- D) Qishda kishmish pishmashmish, pishsa kishmish qishmashmish

65. To'g'ri javobni toping.

Boshqotirmani yeching. Birinchi so'zning so'nggi bo'g'ini bilan ikkinchi so'zning birinchi bo'g'ini bir xil tovushlardan iborat. Qaysi javobda mos bo'g'inlar keltirilgan?

1.	p	a	x		ng	a
2.	q	l			n	a
3.	e	ch		y	l	k
4.	d	a	f		v	u
5.	p	l	y	o		g
						a
						n

- A) sa, ziq, ki, tar, la
- B) ta, yin, ki, tar, la
- C) ta, ziq, ki, tar, la
- D) ta, ziq, ki, tar, da

- 1. "Oq oltin" - pul birligi.
- 2. Maroqli - xasis.
- 3. Uy hayvoni - tog' hayvoni.
- 4. Yozuv qurolli - poliz ekini.
- 5. Idish - idish.

66. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi gaplar tarkibida qanday fonetik hodisa yuz bergan?

No	Gaplar	Fonetik hodisalar
1.	Osti marmar, usti marmar, Ichida bir kelin o'ynar.	
2.	Boshi taroq, dumi o'roq.	A. Tovush almashishi

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

3.	Barmog'i bor - joni yo'q. Tomiri bor - qoni yo'q.	B. Tovush tushishi D. Tovush ortishi
4.	Yetti tуйnukli gumbaz. Shundan xabar ber, O'lmas.	
5.	Temir qo'rg'on ichida qizil toychoq o'ynaydi.	
6.	Besh aka-uka bir quduqqa tosh otar.	

- A) 1, 5 - B, 2 - A, 3, 4, 6 - D
 B) 1, 5, 6 - B, 2, 3 - A, 4 - D
 C) 1, 5 - B, 2, 6 - A, 3, 4 - D
 D) 1, 5 - B, 2, 3, 6 - A, 4 - D

67. To'g'ri javobni toping.

Quyida berilgan so'zlardagi fonetik o'zgarish hosil qilayotgan tovushlarni topsangiz, "Munshaot" nomli xatlardan iborat asar yozgan ijodkorning taxallusi kelib chiqadi.

1	Mening so'zidagi tushgan tovush.	?
2	Shahri so'zidagi tushgan tovush.	?
3	O'quv so'zida asosdagi tovushini u tovushiga aylantirayotgan qo'shimcha.	?
4	Sana so'zidagi almashtirilgan tovush.	?
5	Singlim so'zidagi tushgan tovush.	?
6	Deyliladi so'zidagi ortgan tovush.	?

- A) Navoiy B) Saroyi C) Lutfiy D) Nodira

68. To'g'ri javobni toping.

Qaysi hikmat tarkibida tovush o'zgarishiga uchragan qo'shimcha qatnashgan?

- A) Aql yomonlikka qaratisa, inson razil, makkor, aldamchi bo'lib qoladi. (Abu Nasr Forobiy)
 B) Aql tarozisida tortib ko'rilmagan bar qanday bilim asossizdir. (Abu Ali ibn Sino)
 C) Tabiat kimga aql-idrok, bilim bersa, u ezgu ishlar qilishga qo'l uradi. (Yusuf Xos Hojib)
 D) Insonning eng sharafi va buyuk darajasi uning aqlidir. (Abdurauf Fitrat)

69. To'g'ri javobni toping.

Qaysi qatorda keltirilgan so'zlardan biri imloviy jihatdan xato yozilgan?

- A) tanovul, kulgi, uyqu
 B) ustomon, maza, uchala
 C) xohish, xushhol, shohobcha
 D) qutulmoq, hamfikir, xiyobon

70. To'g'ri javobni toping.

Jadvalda berilgan qismlarni birlashtirib, o'zbek xalq maqollari tiklang.

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

1.	Yoshlikda bilgani - toshga yozgani, ...	a)	...olim bo'lsang, takror qil.
2.	Bilimsizlik ayb emas, ...	b)	...Qarilikda bilgani - muzga yozgani.
3.	Dehqon bo'lsang, shudgor qil, ...	c)	...bilimsiz kishi to'zar.
4.	Bilimli kishi o'zar, ...	d)	...bilishga tirishmaslik - ayb.

- A) 1 - a, 2 - d, 3 - b, 4 - c
 B) 1 - b, 2 - d, 3 - c, 4 - a
 C) 1 - b, 2 - c, 3 - a, 4 - b
 D) 1 - b, 2 - d, 3 - a, 4 - c

71. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi jumalarning kesimini aniqlang.

1.	Oqillar substatidan xulosa chiqarish kumillik sari ...	2.	A'isher Navoiy kabi allomalarimizni komil inson deb ...
3.	Komil inson yaxshi oilada ...	4.	Inson kamolotida badiiy asarlarni o'qishning o'rni ...

- A) 1 - yetaklaydi, 2 - tarbiya topadi, 3 - hisoblaymiz, 4 - beqiyos
 B) 1 - yetaklaydi, 2 - hisoblaymiz, 3 - tarbiya topadi, 4 - beqiyos
 C) 1 - hisoblaymiz, 2 - yetaklaydi, 3 - beqiyos, 4 - tarbiya topadi
 D) 1 - hisoblaymiz, 2 - yetaklaydi, 3 - tarbiya topadi, 4 - beqiyos

72. To'g'ri javobni toping.

Nuqtalar o'rniga mos so'zlar ketma-ketligini aniqlang.
Jaloliddin qorachadan kelgan, o'rta bo'yl, nutqi turkiy bo'lsa-da, forsiy tilda ham so'zlar edi. ... sherialar ichra sher edi. U adolatni sevardi. Jaloliddin o'ta qat'iyatli, nihoyatda ..., murakkab vaziyatlarda, taqdirning qal'as sinovlarida o'zini yo'qotib qo'yamaydigan, fovqulodda ... va botir sarkarda edi.

- A) shijoatli, mard, irodali
 B) irodali, mard, shijoatli
 C) irodali, shijoatli, mard
 D) shijoatli, irodali, mard

73. To'g'ri javobni toping.

K tovushi bilan boshlanib, k tovushida tugaydigan so'zlar asosida tuzilgan boshqotirmani variantlarda berilgan izohlar asosida bajaring. Qaysi qatorda berilgan izohga mos so'zning uchinchi tovushi til undoshi sanalmaydi?

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

k					A) zarur, dardkor
	k				B) teshik, o'yloq joy
					C) yovvoyi hayvon
					D) tanlov, musobaqa
k					
k					

MATN VA LUG'AT USTIDA ISHLASH

Berilgan matni o'qing va topshiriqlarni bajaring.

Qarg'a va ko'za
 Suvsgan qarg'a **changqo(a, g'ini)** qondirmoqchi bo'lib, suv soilingan ko'za oldiga koldi-da, uni **(l, elngashirmoqchi)** bo'ldi, lekin bunga kuchi yetmadi. Ammo **farfo, a)sa**ti unga ish berib, niyatiga **yetft. d)l**.
 Qarg'a bitta-bittadan tosh **terifb. d)** kelib, ko'zaga tashlayverdi. Natijada toshlar ko'za tubiga cho'kib, suv ko'za og'zigacha ko'tarildi, toshib yeriga to'kila boshladi. Ana shunda qarg'a **changqo(g', q)ini** qondirdi.
 Demak, ...

74. To'g'ri javobni toping.

- Qaysi qatorda xulosa to'g'ri davom ettirilgan?
 A) ...qarg'a ko'zani egish uchun ortiqcha kuch ishlatdi.
 B) ...og'ir tosh cho'ksagina, suv ko'tariladi.
 C) ...aq kuchdan ham qudratliroq ekan.
 D) ...qarg'a ham aqlini ishlay oladi.

75. To'g'ri javobni toping.

Ajratib ko'rsatilgan so'zlar tarkibida qo'yilishi lozim bo'lgan undoshlar ketma-ketligini aniqlang.
 A) -q, -e, -o, -t, -b, -g' B) -g', -l, -e, -d, -p, -q
 C) -q, -e, -o, -t, -b, -q D) -g', -e, -o, -d, -b, -q

Maktab hayotidan olingan xandalarni o'qing, so'zlarning talaffuziga va yozilishiga e'tibor bering. Qavs ichidagi so'zlardan to'g'risini tanlang.

1-matn	2-matn
Tarix darsida o'qituvchi bir shogirdiga (sovol, savol) berdi:	Botanika darsida ustoz so'rayapti:
Barcha kitoblar→	-28-
	@ABTbooks kanalida

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

Pransiya - Prussiya urushi haqida nima bilasan?	Ayrtgin-chi, Ali, olimani daraxtdan qachon uzamiz?
Itola o'rnidan turdi, lekin undan sado chiqmadi.	O'quvchi javob berdi: - Bog'bon (uxlaganida, uhlaganida) va iti (bog'lik, bog'liq) bo'lganida...
- Nega gapirmayapsan?	
- Dadam (urush, urish), janjalga aralashma, deganlar.	

76. To'g'ri javobni toping.

Ushbu ikki matnda qavs ichidagi so'zlardan mosini aniqlang.
 A) savol, urush, uxlaganida, bog'liq
 B) sovol, urush, uhlaganida, bog'lik
 C) savol, urish, uhlaganida, bog'liq
 D) sovol, urish, uxlaganida, bog'lik

77. To'g'ri javobni toping.

Ushbu ikki matn tarkibidagi qaysi so'zlar tarkibida tovush o'zgarishi yuz bergan?
 A) o'qituvchi, o'quvchiga, o'rnidan, undan, o'quvchi
 B) o'quvchiga, o'rnidan, undan, so'rayapti, o'quvchi
 C) o'quvchiga, o'rnidan, undan, o'quvchi
 D) o'quvchiga, undan, so'rayapti, o'quvchi, bog'liq

Berilgan matni o'qing va topshiriqlarni bajaring.

Telefonda gaplashish madaniyati

Hayotimizni telefonsiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Ayniqsa, qo'l telefonining imkoniyatlari cheksiz. Ammo bunday imkoniyatlardan biz to'g'ri foydalanayapmizmi? Telefonda so'zlashishning ham o'ziga xos qoidalari mavjud:
 - muhim so'zlashuvlar qisqa, muloyim, hurmat saqlaydigan bo'lishi kerak;
 - gaplashayotganda qo'l pol ham, o'ta muloyim ham bo'lmaslik kerak;
 - tik turib so'zlashganda ovoz ohangi qat'iyroq, o'tirib gaplashilsa, muloyim va yumshoqroq bo'ladi;
 - kechqurun 22:00dan ertalab 8:00gacha ogohlantirmasdan qo'ng'iroq qilmaslik kerak;
 - har qanday qo'ng'iroq salomlashishdan boshlanadi, yaxshi tilaklar bilan tugatiladi;
 - notanish odamga qo'ng'iroq qilinganda, avvalo, qo'ng'iroq qiluvchi o'zini tanishtirishi kerak;
 - ish yuzasidan suhbat 3-5 daqiqadan oshmasligi kerak, oilaviy suhbatlarni ham imkoniyat darajasida cho'zib yubormaslik lozim;

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)
- har bir subbatda so'zlashuvchining lug'atida "allo", "labbay", "assalomni alaykum", "rahmat", "salomat bo'ling" kabi so'zlar bo'lishi joiz.

78. To'g'ri javobni toping.
Ba'zi o'rinlarda asos va qo'shimcha orasida ortiqcha tovush talaffuz qilinsa ham, imloda bu qayd qilinmaydi. Matnda qo'llangan qaysi so'z shu jihatdan imloviy xatolikka ega?
A) ogohlantirmasdan B) gaplashayotganda
C) qo'ng'iroq qilinganda D) foydalanayapmizmi

79. To'g'ri javobni toping.
Matnning umumiy xulosasiga mos keladigan fikrni aniqlang.
A) Notanish odamga qo'ng'iroq qilgan kishi o'zini tanishtirishi kerak.
B) Telefonda ko'p va behuda so'zlashish odobdan emas.
C) Qo'ng'iroq qilgan kishi avval salom berishi kerak.
D) Imkoni boricha, yarim tunda telefon qilmagan ma'qul.

80. To'g'ri javobni toping.
Matnda ajratib ko'rsatilgan qaysi so'z takbida fonetik hodisa yuz bermagan?
A) yumshoqroq B) so'zlashuvchining
C) oshmasligi kerak D) bunday

Berilgan matnlarni o'qing va topshiriqlarni bajaring.

1. Yozuviga qarab insonning fe'l-atvori haqida xulosalar qilish mumkin. Qattiq bosib yozish hayotda o'z o'rnini topishga intilish, qiziqishlarning rivojlanganligidan dalolat beradi. Yirik yozuv serg'ayratlik, ruhiy ko'tarinkilik, mag'rurlik, o'z qadr-qimmatini baland qo'yish, oldinga qarab intilishni anglatadi. Qirrali qilib yozish yozuv egasining qat'iyatli ekanidan, hayotga e'tibor bilan qarashidan dalolat beradi. Pala-partish, xunuk, xato yozgan odamning hayot tarzi yozuviga monand bo'ladi.
2. 1993-yil 2-sentabrda respublikamizning har tarafli taraqqiyoq, kamol topishini va jahon kommunikatsiya (axborot almashish) tizimiga kirishini jadallashtirish maqsadida "Lotin yozuviga asoslangan o'zbek alifbosini joriy etish to'g'risida" gi Qonun qabul qilindi.
3. 1995-yil 24-avgustda ushbu yozuvning imlo (to'g'ri yozish) qoidalarini qabul qilindi. ("Gubxon" jurnalidan)
3. O'zbek xalqi o'z tarixi davomida oromiy, kushon, sug'd, o'rxun-ena-soy kabi yozuvlardan foydalanib kelgan.
- VIII asrdan 1929-yilgacha arab yozuviga asoslangan eski o'zbek yozuvidan foydalanilgan.
- 1930-1940-yillar oralig'ida lotin yozuviga asoslangan o'zbek yozuvi amalda bo'lgan. Undan so'ng kirill yozuviga o'tilgan.

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)
1993-yil salqimiz lotin yozuvi asosidagi o'zbek alifbosini qabul qildi.
3. O'g'lon, tomirchilarni ko'rgan, kun bo'yi og'ir mehnat ostida ezilib, yetarli oqot topa olmaydilar. Ehtidolarga qaragin, tun bo'yi chiroq yorug'ida enik otib, ochlikdan kasal bo'lib, bevaqt vafot etadilar. Tosh yo'nuvchilarni ko'r, qancha ko'p ishlasalar ham, kambag'allikdan boshlari chiqmaydi.
Shuning uchun sen xat yozishni o'rgan, savodli bo'l. Xat yozishni bilgan odamlar haqida bo'ladilar.

(Odatdagi Msr ehomliarida qoldirilgan yozuvlardan)

81. To'g'ri javobni toping.
Berilgan gaplarni mos ravishda to'g'ri davom ettiring.

1	Qattiq bosib yozish...	a) ...yozuv egasining qat'iyatli ekanidan, hayotga e'tibor bilan qarashidan dalolat beradi.
2	Pala-partish, xunuk, xato yozuv...	b) ...hayotda o'z o'rnini topishga intilish, qiziqishlarning rivojlanganligidan dalolat beradi.
3	Qirrali qilib yozish...	d) ...serg'ayratlik, ruhiy ko'tarinkilik, mag'rurlik, o'z qadr-qimmatini baland qo'yish, oldinga qarab intilishni anglatadi.
4	Yirik yozuv...	e) ...odamning hayot tarzi ham yozuvi kabi tartibsiz ekanini ko'rsatadi.

- A) 1 - a, 2 - b, 3 - d, 4 - e
B) 1 - b, 2 - a, 3 - e, 4 - d
C) 1 - b, 2 - e, 3 - a, 4 - d
D) 1 - b, 2 - d, 3 - a, 4 - e

82. To'g'ri javobni toping.
Berilgan matnlar asosida to'g'ri keltirilgan ma'lumotni aniqlang.
A) Yurtimizda 1940-yilgacha arab yozuviga asoslangan eski o'zbek yozuvidan foydalanilgan.
B) Mamlakatimizda 1930-yilda lotin yozuviga o'tilgan va undan 1993-yilgacha foydalanilgan.
C) "Lotin yozuviga asoslangan o'zbek alifbosini joriy etish to'g'risida" gi Qonun qabul qilinishida jahon kommunikatsiya tizimiga kirishini jadallashtirish maqsadi mavjud bo'lgan.
D) O'zbek xalqi o'z tarixi davomida faqat arab, sug'diy, kirill kabi yozuvlardan foydalanib kelgan.

83. To'g'ri javobni toping.
O'zbek xalqi XX asr davomida qanday yozuvlardan foydalanган?
A) oromiy, kushon, sug'd B) arab, lotin, kirill
C) o'rxun-ena-soy, arab, lotin D) lotin, kirill

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

84. To'g'ri javobni toping.

Ikkinchi matnda yozuvchi qonun qabul qilinishidan qanday maqsad ko'zlanganini aytadi?

- A) lotin yozuvining o'zbek tili imkoniyatlariga mos imlo (to'g'ri yozish) qoidalarini qabul qilish
- B) serg'ayratlik, ruhiy ko'tarinkilik, mag'rurlik, o'z qadr-qimmatini baland qo'yish, oldinga qarab intilishni rag'batlantirish
- C) respublikamizning jahon kommunikatsiya (axborot almashisti) tizimiga kirishini jadallastirish
- D) barcha uchun majburiy bo'lgan adabiy me'yorlarni yartish va hayotga tatbiq etish

Berilgan matnni o'qing va topshiriqlarni bajaring.

Qutb yulduzi

Qadimda dengizchilar yoki sahrodagi karvonlar yulduzlarning joylashishiga qarab yo'lni aniqlashgan. Yulduzlarni o'rganib, ularning xaritasini chizib beradigan kishilarni esa munaajjim deb atashgan.

Bilasizmi, yulduzlarning ham "yulduzi", ya'ni mashhurilari bo'ladi. Qutb yulduzi ana shundaylardan biri. Chunki u o'tgan davrlar mobaynida ko'plab adashganlarga yo'l ko'rsatib, o'z manzillariga eson-omon yetib olishlarida ko'makchi bo'lgan.

Qutb yulduzi osmondagi eng yorqin yulduzlardan biri bo'lgani uchun uni topib olish qiyin emas. Olimlarning aytishicha, kumlar, oylar, ba'zan yillar o'tishi bilan yulduzlarning samodagi o'rnini o'zgartirib turar ekan. Faqatgina Qutb yulduzi o'z joyidan hech qachon jilmaydi, doim osmonning shimoliy qismida yaraqlab turadi. Shunday o'ziga xos xususiyati tufayli sayyohlar Qutb yulduziga qarab shimol, janub, sharq va g'arbni aniqlay olishgan.

Qutb yulduzi Katta ayiq yulduzi turkumiga kiradi. U Quyoshdan 120 marta katta bo'lib, o'n ming marta kuchliroq nur taratadi. Odamlarga yo'l ko'rsatib turgani uchun "Yo'lchi yulduz" deb ham atashgan. Juda olisda bo'lgani bois ushbu yulduz nurlari Yergacha 472 yilda yetib keladi. ("Lajji akademik" jurnalidan)

85. To'g'ri javobni toping.

Yulduzlarni o'rganib, uning xaritasini chizib beruvchilarni qadimda qanday atashgan?

- A) munaqqid; B) mudarris; C) folbin; D) munaajjim.

86. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi parchada ostiga chizilgan so'zlar o'rnida qaysi sinonimlarini qo'yish mumkin?

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

Quyidagi Qutb yulduzi o'z joyidan hech qachon jilmaydi, doim osmonning shimoliy qismida yaraqlab turadi.

- A) o'qarmaydi; jilolanib turadi B) siljmaydi; lovullab turadi
- C) qimirlamaydi; nur sochib turadi D) adashmaydi; jilvatlanib turadi

87. To'g'ri javobni toping.

Qutb yulduzining qaysi xususiyati tufayli sayyohlar dunyoning 4 tomonini aniqlay olishgan?

- A) joyi o'zgarmay, osmonning shimolida turgani uchun
- B) eng yorqin yulduz bo'lgani uchun
- C) juda olisda bo'lgani uchun
- D) odamlarga yo'l ko'rsatib turgani uchun

88. To'g'ri javobni toping.

Qutb yulduzi nima sababdan yulduzlarning "yulduz"i hisoblanadi?

- A) adashganlarga yo'l ko'rsatadi B) eng yorqin va go'zal yulduz hisoblanadi
- C) quyoshdan ham kata D) qutbda joylashgan

89. To'g'ri javobni toping.

Matnda ajratib ko'rsatilgan qaysi so'z faqat til undoshlari va unilardan iborat?

- A) qadimda B) sayyohlar C) bilasizmi D) kuchliroq

90. Ma'lumotning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

Quyoshdan bir necha baravar katta bo'lgan yulduzlar bor.

- A) to'g'ri B) noto'g'ri

Berilgan matnni o'qing va topshiriqlarni bajaring.

XXI asr yoshlar hayotiga sezilarli o'zgarishlar olib keldi. O'tgan asr bolalari maktab, turli to'garaklar va sport markazlariga chopgan hamda vaqtini shu kabi mashg'ulotlar bilan mazmunli o'tkazgan bo'lsa, bugungi yoshlarning qiziqishi boshqacha.

Bugungi hayotni internetsiz... qilish qiyin. Shubhasiz, internet - davrimizning eng buyuk ixtimolaridan biri. Katta-kichik har kim uning xizmatlaridan foydalanishi mumkin. Biroq yoshlar undan to'g'ri foydalanyaptimi? Hozir to'rt-besh yashar bola ham kompyuterdan bemalol foydalanishi, ertadan kechgacha "avtopoyga" o'ynashi yoki "jangari film ishtirokchisi" ga aylanishi mumkin. Bir qarashda: buning yomon joyi yo'qdek. Bolaning uquvi kuchayadi, ko'proq axborot oladi... bu narsa odat tusiga kirsa, noxush oqibatlariga olib kelishi hech gap emas. Hamma gap internetdan qanday foydalanishda!
(H.Hamdamov)

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

91. To'g'ri javobni toping.

Matndan olingan ushbu gapda ko'p nuqta o'rniga qaysi so'zni qo'yish to'g'ri bo'ladi?

Bugungi hayotni internetsiz ... qilish qiyin.

- A) tafakkur B) xayol C) tasavvur D) orzu

92. To'g'ri javobni toping.

Matndan olingan ushbu gapda ko'p nuqta o'rniga qaysi vositani qo'yish mumkin?

... bu narsa odat tusiga kirsas, noxush oqibatlariga olib kelishi hech gap emas.

- A) shuning uchun B) ammo C) balki D) toki

93. To'g'ri javobni toping.

Mazkur matndan qanday xulosa chiqarish mumkin?

A) Internet – davrimizning buyuk ixtirosi, shuning uchun uning imkoniyatlarini to'g'ri baholash kerak.

B) Bolalarga internetdan to'g'ri maqsadda foydalanishni o'rgatish kerak.

C) Ertadan kechigacha "avtopoyga" o'ynaydigan yoki "jangari film ishtirokchisi"ga aylangan bolalarni to'g'ri yo'naltirish kerak.

D) Bolalarni turli to'garaklar va sport markazlariga yuborish kerak.

94. To'g'ri javobni toping.

Matndan olingan ushbu gapda ostiga chizilgan so'z nima maqsadda qo'llangan? **Shubhasiz**, internet – davrimizning eng buyuk ixtirolaridan biri.

A) Yozuvchining mahoratini namoyon etish maqsadida.

B) Yozuvchi tomonidan o'z fikrining dalillanishi uchun.

C) Yozuvchining gumonini ifodalash uchun.

D) Yozuvchining ishonchini ifodalash uchun.

Berilgan matni o'qing va topshiriqlarni bajaring.

"Haykal"

Buxoro ko'chalarida xayolchan kezarkanman, bir to'da sayyohlar boshi bulutga chulg'angan minoraga qarab turishganini ko'rdim. **Ularga bir kishi minoralar tarixini ... Quloq soldim.**

– Yetti yuz yil bo'lgan bu minoraning qurilganiga.

Sayyohlar hayrat bilan yoqalarini ushlashdi. Buxoro ko'chalarida kezarkanman, juda ko'p xotiralari xayolimdan o'tadi. Asrlar **qarida** qolib ketgan jang-u jadallarni ko'rgandek, qilich-qalqonlarning jarangini eshitgandek bo'ldim. Bularning barcha tarixi shamollari uchirib ketdi. Ammo ko'lna devorda qolgan besh barmaq izi hali ham ko'rinib turibdi. Bu – ming yillar **qarida** yo'q bo'lib ketgan odam qo'lining izi. Shu **azamat** binoga g'isht tergan me'mor qo'lining izi.

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

Matndan olingan odamga **abadiy** haykal qo'yishiga ana o'shanda ishonganman.

95. To'g'ri javobni toping.

Matndan olingan odamga qaysi so'z mos tushadi?

- A) abadiy B) tushuntiraypti C) izohlayapti D) anglatyapti

96. To'g'ri javobni toping.

Matndan olingan qaysi so'z matnda ajratib ko'rsatilgan so'zlarning hech biri bilan moslash bo'lmaydi?

- A) abadiy B) esdi C) kata D) bevaqt

97. To'g'ri javobni toping.

Matndan olingan quyidagi qaysi so'zda urg'u ikkinchi bo'g'inga tushgan?

- A) ko'chalarida B) xotiralar C) hayrat bilan D) me'mor

98. To'g'ri javobni toping.

Matndan olingan quyidagi gapni qanday izohlash mumkin?

Matdan olingan odamga **abadiy haykal qo'yishiga ana o'shanda** ishonganman.

A) Inson o'ziga haykal qo'yishi uchun qo'li gul bo'lishi lozim.

B) Inson ishtiroki natijasida yaratilgan eng yaxshi obidalar uning haykalidir.

C) Inson vafot etib ketisa ham, uning mehnati bilan yaratilgan obidalar uning yodini manguga saqlaydi.

D) Odam qo'li guldir, shuning uchun ham go'zalliklar yaratiladi.

Berilgan matni o'qing va topshiriqlarni bajaring.

Yo'limizdagi to'siqlar

Qadim zamonlarda bir podshoh saroyga keladigan yo'l ustiga katta tosh qo'ydirib, o'zi nimalar bo'lishini yashirin kuzatib o'tirdi. Yurtning eng badavlat savdogarlari, eng kuchli karvonboshilar, saroy amaldorlari bir-bir kela boshladilar. Hamma toshning atrofidan aylanib o'tib, ichkariga kirdi. Aksariyati: "Xalqdan ko'p soliq olib, yo'llarga e'tibor qilmaydi", – degan to'lakchilar bilan shohdan noroziligini ovoz chiqarib gapirdi. Nihoyat, bir dehqon keldi. U saroyga meva va sabzavotlar olib kelayotgan edi. Yelkasidagi savatni yerga qo'yib, xarsangto'shni bir amallab itara boshladi. Qo'llari qonab, a'zoyi badani terga botdi. Lekin toshni yo'l ustidan chetga chiqarishga – bo'ldi. (*"Sharq hikoyati va rivoyatlari"*dan)

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinlar)

99. To'g'ri javobni toping.

Matndagi so'nggi gapda nuqtalar o'rniga qo'yilishi lozim bo'lgan so'z qaysi qatorda imloviy jihatdan to'g'ri ko'rsatilgan?
A) muvaffaq B) muvaffaq C) muvaffaq
D) muvaffaq

100. To'g'ri javobni toping.

Matnda lekin so'zi nima maqsadda qo'llangan?
A) Dehqonning boshqalarga nisbatan soddaligini ifodalash uchun.
B) Dehqonning juda qiyinligiga qaramasdan, bir ishni uddalaganini ifodalash uchun.
C) Dehqon shuncha azob chekib, toshni chetga sursa ham, shohning ko'rinish bermaganini ifodalash uchun.
D) Dehqon bu ishni chin dildan qilgani va hech qanday ta'maga bormaganini ifodalash uchun.

101. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi qaysi maqol matn xulosasini o'zida ifodalay olgan?
A) Yaxshilik qilmasang, yomonlik ham qilma.
B) Yaxshilar topib so'zlar, Yomonlar qopib so'zlar.
C) Qozonga yondashsang, qorasi yuqar, Yomonga yondashsang, yarasi yuqar.
D) Yaxshilik qil, daryoga tashla, balliq bilar, balliq bilmassa, Xoliq bilar.

Berilgan matnni o'qing va topshiriqlarni bajaring.

Bir kuni Xadicha ko'chada ketayotip yetti yil avvalgi boxchadoshi Hilolani uchratip qoldi. Ikki dugona o'tgan davrlarni eslaship, kelgusidagi orzu-rejalari haqida baxslaship qolishi. Xadicha kelajakda o'qituvchi bo'lishi haqida zavqlanip gapirdi. Hilola esa bu kasping mashaqqatidan cho'chib fikr bildirildi. Xadicha ham o'zi orzu qilgan kasp - tarjimonlikni maqtadi. Xadicha boxchadoshi ranijtigisi kelmay, tarjimonning ham ustoz bo'lishi, bu kasbning ulug'ligi haqida gapirdi.
Ikki dugonaning suhbat anahagacha davom etdi.

(Iroda Sobitova)

102. To'g'ri javobni toping.

Matnda yo'l qo'yilgan imloviy xato to'g'ri izohlanmagan qatorni aniqlang.
A) Til orqa undoshini qo'llashda xatolikka yo'l qo'yilgan.
B) Bo'g'iz undoshi o'rniga til undoshi yozilgan.
C) Jarangli lab undoshi o'rniga jarangsiz lab undoshi qo'llangan.
D) Jarangli til undoshi o'rniga jarangsiz til undoshi qo'llangan.

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinlar)

101. To'g'ri javobni toping.

Matnda so'z qo'llash bilan bog'liq qanday xatolik mavjud?
A) Paronim qo'llash bilan bog'liq xatolik mavjud.
B) Sinonimning noo'rin qo'llanishi (oldingi so'zning o'rniga avvalgi so'z islatilgan) kuzatiladi.
C) Bir gap tarkibida har ikki zamonga oid so'z: o'tgan, kelgusidagi kabilar qo'llanishi bilan bog'liq xatolik mavjud.
D) Tarjimonlik kasbini maqtagan Xadicha emas, Hilola bo'lishi kerak.

ORFOEPIYA VA ORFOGRAFIYA

(talaffuz va imlo me'yorlari)

**UNLI VA UNDOSH TOVUSHLAR
TALAFFUZI VA IMLOSI**

1. Qaysi qatordagi barcha so'zlarda i tovushi bilinar-bilinmas talaffuz etiladi?

- A) tilmoq, sira, bilan
- B) tingla, tirnoq, tushib
- C) qiziqarli, tortlik, ilhom
- D) itarmoq, kelib, tartib

2. So'zlarga qaysi qo'shimchalar qo'shilganda yuqori tor unlining yuqori tor unliga almashishi yuz beradi?

- 1) -v   2) -vethi   3) -q
- 4) -qi   5) -liha   6) -il
- A) 1, 2, 3, 4, 5, 6 B) 1, 2, 3
- C) 1, 2, 3, 5 D) 1, 2, 3

3. *madihiya, mahsus, mahkam, mashhur, hayol, mehr, mohir*

Berilgan so'zlarning nechtasida bo'g'iz undoshi noo'rin qo'llangan?
A) barchasida to'g'ri qo'llangan
B) ikkatasida
C) uchtasida
D) bittasida

4. Sh undoshining jarangli jufti qatnashmagan qatorni aniqlang.
A) Biz yangi jurnalni hozirgina keltridik.
B) Jirafaning bo'yni uzunmi yoki bo'yi?
C) Jo'jalarning patlari sariq...
D) Sajda aylar zo'hib ul mehrob aro...

5. Qaysi qatorda ostiga chizilgan so'z imlosida xatolik mavjud emas?
A) Xalqimiz farovonligi uchun bu ezgu tushunchalarni hayotga tartib qilmog'imiz zarur.
B) U xamma bilan juda chiroyli muomala qilyapti-ya?
C) Bu sohada ko'plab ilmiy tavsiyalar ishlab chiqildi.
D) Yurtimiz yuksalishiga ulkan xissa qo'shib kelayotgan ko'plab yurtdoshlarimiz munosib taqdirlandi.

6. Qaysi qatordagi so'zlarda i ga monand aytiladigan e unlisi qatnashgan?
A) teng, bekorchi
B) terak, tenglama
C) meva, dengiz
D) okean, material

7. Qaysi gap tarkibidagi so'zda qisqa talaffuz etiladigan i unlisi qatnashgan?
 A) Ishonch juda katta qurol.
 B) Men akam bilan faxrlanaman.
 C) Bugun ilhom bayramga borolmas ekan.
 D) Ilonlar taylakdan qo'rqarkan.

8. Qaysi so'zlardagi u unlisi i unlisi kabi talaffuz qilinadi?
 A) musiqiy, tugatmoq, yozuv
 B) kunduz, qovun, tovuuq
 C) turna, tungi, tushuncha
 D) mudofaa, murojaat, muallif

9. Qaysi qatorida ostiga chizilgan so'z imlosida xatolik mavjud emas?
 A) Shirin uyqudan vos kechib,
 kitoblarga do'st tutingan inson
 vaqtlar o'tib kamolotga erishadi.
 B) Qalamla men to'qiyman qo'shiq, u
 - insonga, elga xizmatim.
 C) Sport bilan shug'ullanish uchun
 har kuni bu yerga kelar edi.
 D) Sizdan bu qilgan ishim uchun afy
 so'ramoqchiman.

10. Qaysi qatoridagi so'zlarda o' unlisi kengroq talaffuz qilinadi?
 A) ko'l, o's B) cho'l, jo'ra
 C) bo'ri, xo'roz D) qo'l, to's

11. Berilgan so'zlarning barchasida ko'p nuqta o'rniga chuqur til orqa undoshi qo'yiladigan qatorni aniqlang.
 A) ar...eolog, alo...ida, vo...a, asla...a
 B) a...il, ba...t, guvo..., ba...s, a...kom
 C) ...atrot, glyo..., ba...odir, va...ima,
 D) gazet...on, pa...ta, a...ir, gul...an

12. Qaysi qatorida berilgan so'zlar tarkibidagi z undoshi s undoshi kabi talaffuz qilinadi?
 1) yozsin, tuzsiz 2) iztirob, izhor
 3) izchil, issiz 4) ossa, rizq
 A) 1, 2, 3, 4 B) 1, 2, 3 C) 1, 2
 D) faqat 2

13. Quyidagi nechta so'z to'g'ri yozilgan?
tassurot, taajjub, taulluqli, mualliq, mudofa, murojat, muallif, muovun, molaja, muattar.
 A) 4 ta B) 5 ta C) 3 ta D) 2 ta

14. Til oldi, jarangli, sirg'aluvchi i undoshi qatnashgan qatorni aniqlang.
 A) bojxona, avi, jahon
 B) jiyda, juda, jayron
 C) jilolanmoq, jajji, jo'ja
 D) jurnal, vijdon, ajdar

15. Qaysi gapda imloviy xato yozilgan so'z uchraydi?
 A) Bu o'qituvchi o'zining kichkina shogirdiga o'qish va yozishni o'rgatardi.
 B) Bu kitoblarni manzilga olib borib berish to'rtoviga topshirilgan edi.
 C) Hayotda rahm va shavqat borligiga xursand bo'lmog'imiz kerak.
 D) Hamshiraning xushmuomalalik bilan aytgan o'sha so'zlari uni anchagacha chuqur o'ylga toldirib qo'ygandi.

16. Qaysi qatorida ajratib ko'rsatilgan so'zda lab undoshi bilan bog'liq imloviy xatolik uchraydi?

A) Qisqa vaqt ichida olyoghning o'qov binolari qayta ta'minlanib, boshlanishiga topshirildi.
 B) Harakatlangani sari ta'asiga teshikli yugurib, o'zida quvvat sochildi.
 C) Siga shuni aytib qo'yimoqchimaniki, tafsinomangiz yo'rib qo'yildi.
 D) Otaxonning dovdirab, nima deyishni bilmay tutulib gapirganini ko'rgan yigit unga dalda bermoqchi bo'ldi.

17. Qaysi qatorida berilgan so'zlarning barchasida imloviy xatolik mavjud?
 A) hamroq, ohang, ihtisos
 B) suhat, xoxlamoq, ihtiyor
 C) savas, mehmon, xotira,
 D) mahalla, qahramon, fahr

18. Qaysi qatoridagi gapda imloviy xatoga yo'l qo'yilgan?
 A) Yaxshilik qilgan insonni hamma qadrilaydi.
 B) Ulug'vor maqsad oldida turganida, mehnatni rohat bil.
 C) Kimki tashlandig' yerni obod qilsa, bu yer o'shamiki bo'ladi.
 D) Odamlarga muomala qilishda muloyim bo'lish kerak.

19. Qaysi qatoridagi so'zlarda nuqtalar o'rniga jarangsiz / sirg'aluvchi / bo'g'iz undoshi qo'yilsa, to'g'ri bo'ladi?
 1) ...abar, 2) isla..., 3) nika..., 4) ...o'roz,
 5) ...ayot, 6) ...ohish, 7) ...osil, 8) ...amma, 9) ...ushnud, 10) ...ayol, 11) ba..., 12) a...borot, 13) ba...or, 14) ml...

A) 1, 2, 3, 4, 6, 9, 10
 B) 2, 5, 7, 8, 11, 12, 14
 C) 2, 3, 5, 7, 8, 13
 D) 1, 4, 6, 9, 10, 11, 12, 14

20. Qaysi so'zlar tarkibida n va g undoshlari yonma-yon kelgan?
 A) yengil, ko'nglim
 B) sening, tanga (pul)
 C) kongress, tungi
 D) dangasa, singli

21. Qaysi qatoridagi so'zlar imlo qoidalariga ko'ra to'g'ri yozilganini aniqlang.

	a	b
1	fataj	falach
2	shirguruch	sigguruch
3	xarom-xar'ij	harom-xarish
4	chirik	churik
5	chitpurish	chitfurush
6	chorshamba	chorshanba
7	qushxona, (qassobxona)	kushxona (qassobxon a)
8	talon-taroj	talon-taroch

A) 1, 3, 4, 5, 6 - a; 2, 7, 8 - b
 B) 1, 2, 3, 4, 5 - a; 6, 7, 8 - b
 C) 1, 2, 3, 4, 8 - a; 5, 6, 7 - b
 D) 1, 2, 4, 8 - a; 3, 5, 6, 7 - b

22. Qaysi qatoridagi so'zlarda i ga monand aytiladigan e unlisi qatnashgan?
 A) kecha, ekran B) telefon, teatr
 C) tennis, mergan D) chekmoq, berk

23. Qaysi so'zlarda tarkibidagi o unlisi i ga moyil talaffuz qilinadi?
A) termos, tormoz, direktor
B) telefon, xabardor, bahor
C) xo'roz, ro'mol, qo'rimoq
D) pomir, tonna, orden

24. Yopiq bo'g'inlari hosil bo'lish usuliga ko'ra bir guruhga mansub bo'lmagan tovushlar bilan tugagan so'zni aniqlang.
A) munaqqid B) mudarris
C) munajjim D) muqaddas

25. Urg'usi bilan farqlanadigan so'zlarni aniqlang.
1) *suzma (ot) - suzma (fe'l)*
2) *yoqmoq (fe'l) - yoqmoq (fe'l)*
3) *tortma (ot) - tortma (fe'l)*
4) *akademik (ot) - akademik (sifat)*
A) 1, 2, 3, 4 B) 1, 2, 4
C) 1, 3, 4 D) 1, 2, 3

26. Imloviy jihatdan to'g'ri yozilgan so'zlar qatorini aniqlang.
A) infarkt, infektsiya, ihsamoq
B) imtihonsiz, ilm-amal, ijroiya
C) iliq-milq, ikxalik, ikki qanotli
D) ikki-yuzlamachi, ihota, iddao

27. Berilgan so'zlarning nechtasida urg'u uchinchi bo'g'inga tushgan?
Olmani, ishlama, direktor, fiziklar, hammasi, matematika
A) 4 ta so'zda B) 3 ta so'zda
C) 2 ta so'zda D) 5 ta so'zda

28. *Bu ko'zlar nimalarni ko'zlar.* Ushbu gapdagi shakldosh so'zlar urg'usini aniqlang.
A) birinchisida 2-bo'g'in, ikkinchisida 1-bo'g'in

B) birinchisida 1-bo'g'in, ikkinchisida 2-bo'g'in
C) ikkalasida ham 2-bo'g'in
D) ikkalasida ham 1-bo'g'in

29. Qaysi so'zlardagi a unlisi o unlisi kabi talaffuz qilinadi?
A) davr, ayiq B) tilak, muolaja
C) varrak, qadr D) baho, jahongir

30. Portlovchi j undoshining jarangsiz jufti yopiq bo'g'in tarkibida kelgan qatorini aniqlang.
A) mushukcha B) kechasi
C) ichimlik D) chopag'on

31. So'z ma'nosini farqlashga xizmat qilgan fonemalar qatnashmagan qatorini toping.
A) artish - archish B) qasd - qast
C) shoh - shox D) bog' - boq

32. Qaysi qatorda so'z va uning izohi to'g'ri berilmagan?
A) artish - tozalash
B) ato - in'om, sovg'a
C) mezon - o'lchov
D) usshoq - mag'iz

33. Imloviy jihatdan to'g'ri yozilgan so'zlar qatorini aniqlang.
A) ihtisos, ixtiyor, iymon
B) imon, izox, izdihom
C) ichburuq, izchilik
D) itmushuklik, istibod

34. Qaysi so'zlarda i unlisi qisqa talaffuz qilinadi?
A) qirg'oq, zirapcha B) ilon, imkon
C) noib, shoir D) singil, kiyim

35. 'l' unlisi qisqa talaffuz qilinmaydigan qatorni aniqlang.
A) bilan, qirg'oq B) kir, bir, qir
C) zirapcha, likopcha D) kitob, ilhom

36. E unlisi qaysi so'zlarda to'liq talaffuz qilinadi?
A) telefon, teatr B) okean, material
C) kecha, ekran D) kinoteatr, okean

37. Birinchi bo'g'ini ochiq bo'g'in hisoblangan so'zlarni aniqlang.
A) ingramoq, singlisi
B) ko'ngli, tonggi
C) yangi, tongi
D) tungi, jonga

38. Talaffuzda ham, yozuvda ham amal qiladigan tovush almashishi qo'llangan so'z qaysi qatorda qatnashgan?
A) Boshi oqqan tomonga ketdi.
B) Tor qoringa siqqan, keng hovliga sig'masmi?
C) Toqqa chiqqach, gaplashamiz.
D) To'g'ri gap tuqqaningga yoqmaydi.

39. Berilgan so'zlardan nechtasida o' unlisi torroq talaffuz qilinadi?
ko'l, o's, ro'mol, qo'rimoq, cho'l, jo'ra, xo'roz
A) oltitasi B) uchtasi
C) to'rttasi D) beshitasi

40. Imloviy jihatdan xato yozilmagan so'zlarni aniqlang.
A) kundan-kunga, ko'pdan-ko'p
B) Davlat obod, Xo'ja obod
C) erta-yu-kech, shom-u-sahar
D) kelibqoq, sezdiyov

41. Imloviy jihatdan to'g'ri yozilgan so'zni aniqlang.
A) sirguruch B) xarom-xarij
C) chitfurish D) kushxona

42. Imlosida xatolik mavjud bo'lmagan so'zlar qatorini aniqlang.
A) murosaa, mudofaa
B) ma'raka, murvat
C) murud-baxsh, muxlis
D) muxollfat, mute'

43. Imlosida xatolik mavjud bo'lmagan so'zlar qatorini aniqlang.
A) istelzoomuz, istehkom
B) istedodsiz, istiloh
C) it-uzum, irmushuk (bo'lmoq)
D) istesno, ixosmand

44. a unlisi qaysi so'zlarda o unlisi kabi talaffuz qilinadi?
A) doira, nota
B) zamon, hamon
C) tonna, sarala
D) hayroq, a'lo

45. Qaysi qatordagi so'zlarda nuqtalar o'rni jarangi, tl orqa, portlovchi undosh yoziladi?
A) pa.-pa.ana, qayno.
B) to'.son, ma.sad
C) ta.charm, bar.simon
D) dar..chil, kasalman..

46. Qaysi qatordagi barcha so'zlarda talaffuzda tovush orttirilishi kuzatiladi?
A) shariat, to'fa, No'la
B) ifixor, itoat, faxr
C) faxr, hukm, fazo
D) ifixor, fazo, toifa

47. Qaysi gapdagi so'zda tovush almashinish hodisasi yuz bergan?
 A) Bu orada qiziq ishlar bo'lib o'tdi.
 B) Qumloqda saksovu, iltizlari chuqurlab ketgan edi.
 C) Dushmanni tag-tug'i bilan yo'qotib yubordi.
 D) Son-sanoqni bildiruvchi so'zlar sanoq sonlar deyiladi.

1) olma (ot)	2) gapirma (ie')
3) bolacha (ot)	4) hozir (ravish)

48. Qo'shimcha qo'shilishi bilan tovush almashinishi yuz beradigan so'zlar qatorini toping.
 A) o'yin, o'qi, bog'
 B) o'rdak, qishloq, qoshiq
 C) ek, tog', teg
 D) og'ir, bog', chilla

49. Qaysi so'zlarda urg'u ma'no farqlash uchun xizmat qiladi?
 A) qatlama, atlas
 B) yuklama, gapir
 C) erkin, dala
 D) zakovat, suzma

50. O' kabi aytilsa-da, o yoziladigan so'zlar qatorini aniqlang.
 A) zamon, hamon B) okean, konsert
 C) tonna, orden D) baho, jahongir

51. Shundan so'ng ikkovi shunchalik qalinlashdiki, hatto bir juma kuni Maradxo'ja domlaring mehmonxonasida bir haftalik so'z boyligini aytib tamom qildi. Ushbu gapda nechta so'z fonetik o'zgarish asosida yozilgan?
 A) 2 B) 3 C) 4 D) 5

52. Faqat lab undoshlaridan tashkil topgan ochiq bo'g'inli so'zlarni belgilang.

- A) ma'no, mabodo, bobo
 B) vabo, vafo, ma'vo
 C) havo, bayot, badaviy
 D) popop, moviy, pafos

53. Quyidagi qaysi so'zlarda urg'u ikkinchi bo'g'inga tushadi?

- A) 1, 2, 3, 4 B) 1, 2
 C) faqat 1 D) 1, 2, 3

54. Imlo qoidalariga ko'ra to'g'ri yozilgan so'zlar qatorini belgilang.
 A) terakka, bilakka, so'roqqa, sog'ga
 B) uzoqqa, toqqa, buloqqa, choqqa
 C) yurakka, uloqqa, tuzog'ga, cho'g'ga
 D) so'roqqa, ishtirokka, tekga, chokga

55. Imloviy jihatdan xato yozilgan so'zni toping.
 A) la'l B) yombosh
 C) qal'a D) uchurtiq

56. Imlo jihatdan to'g'ri yozilgan so'zlarni toping.
 1) buzog' 2) butun 3) uchiq 4) usul
 5) buzug' 6) chirmoviq
 A) 1, 2, 4, 5 B) 1, 2, 4, 6
 C) 2, 4, 5 D) 2, 4, 6

57. Qaysi qatoridagi so'zlarda old qator o'rta keng unlisi mavjud?
 A) ekin, esla, evara, ekran
 B) eksport, ko'l, zehin, kecha
 C) behi, telefon, teatr, kino
 D) atelye, e'ton, ne'mat, sho'r

58. Qaysi qatorda imlo jihatdan xato yozilgan so'zlar berilgan?

- 1) marfaat, 2) kauchuk, 3) aorta, 4) suolat, 5) burjua, 6) shuaro, 7) inshoot, 8) sanoat, 9) vakuura, 10) muommo, 11) matbuot, 12) tabily, 13) rlovo

- A) 2, 4, 7 B) 5, 7, 9, 12 C) 5, 7, 9
 D) hammasi to'g'ri yozilgan

59. Qaysi qatoridagi so'zlar oxiridagi undosh tovush p aytilsa ham, b yoziladi?

- A) bobo, bahor, bir, majbur, zarb
 B) kitob, yuzlab, kelib
 C) oltob, xitob, baxt, mirob,
 D) top, chop, qop

60. Qaysi qatoridagi so'zlarda jarangsiz / portlovchi / lab undoshi ishtirok etgan?

- A) paxta, pishloq, opa, tepa, tup, yop
 B) dala, odat, bunyod, modda, jiddiy
 C) qibla, tobla, sabzi, buzog', barakali
 D) fan, fe'l, futbol, fizika, asfalt, juft

61. Quyidagi so'zlarning qaysilarida birinchi bo'g'in yopiq bo'g'in hisoblanadi?

- 1) yangi, 2) ko'ngil, 3) dengiz, 4) singil, 5) tanga, 6) tongi
 A) 1, 3, 5
 B) 2, 3, 4
 C) 1, 2, 6
 D) hammasida ochiq bo'g'in

62. Qaysi so'zlarda unlihdan oldin unli tovushni undosh tovushdan ajratib talaffuz qilishga xizmat qiladigan tutuq belgisi qo'yiladi?
 1) a'lo, 2) in'om, 3) mo'jiza, 4) ba'zan, 5) mas'ul, 6) mo'tadil, 7) san'at, 8)

- ma'yus, 9) qat'iy, 10) ta'zim, 11) ra'y, 12) e'ton, 13) mo'tabar, 14) e'tibor, 15) qal'a

- A) 1, 2, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 15
 B) 1, 4, 8, 10, 11, 12, 14, 15
 C) 2, 5, 7, 9, 15
 D) 2, 4, 5, 6, 7, 9, 15

63. Qaysi qatorda imloviy jihatdan to'g'ri yozilgan so'zlar berilmagan?

- A) material, milliard, radiator, tabiat, shariat
 B) biologiya, million, stadiyon, radio, teatr, poema
 C) mozaika, ukrain, maishat, okean, ayron, laureat
 D) alkoloid, ellipsoid, doim, shoit, oila, aeroport

64. Imlo jihatdan xato yozilmagan so'zni toping.

- A) sa'nat B) mas'ul
 C) muolaja D) uchuruq

65. Qaysi qatoridagi so'zlarda til oldi / jarangli / sing'aluvchi undoshi mavjud?

- 1) jon, 2) tiraj, 3) rivoj, 4) vaj, 5) jurnal, 6) jahon, 7) proyektor, 8) gijda, 9) jiyda, 10) tijorat, 11) ajdar, 12) jirafa
 A) 1, 3, 4, 6, 9, 10
 B) 2, 5, 7, 8, 11, 12
 C) 1, 3, 5, 7, 9, 11
 D) 1, 2, 4, 7, 8, 12

66. Qaysi qatorda berilgan barcha so'z fonetik o'zgarishga uchragan?
 A) angla, sanoqsiz, yashovchan, obro'ying, susaymoq, yig'loq,
 B) bug'ga, bo'yog'i, idroki, shahrimiz, kaptarboz, singlisi,

69. To'g'ri javobni toping.
Ostiga chizilgan so'zlarning imloviy jihatdan mosini aniqlang.

- A) hohlagan, mudofaa
B) sohlagan, mudofa
C) xoxlagan, mudofa'a
D) xohlagan, mudofaa

70. To'g'ri javobni toping.
Matndan qanday tarbiyaviy xulosa chiqarish mumkin?

- A) Najmiddin Kubro shunday ulug' zot bo'lganki, undan hatto Chingizxon ham chorchigan.
B) Najmiddin Kubro shunchalar kuchli bo'lganki, uning muishtini ochishga qaratilgan erisholmaganlar.
C) Najmiddin Kubro taslim bo'lish va yovdan qochish o'rniga, Vatan uchun kurashishni afzal bildi.
D) Najmiddin Kubro bayroqning jangdagi abamiyatini yaxshi bilgani uchun bayroqni changalab oldi.

Matnni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

Zilola opa shogirdi Maftuna bilan muzeydan chiqqanda soat oltidan o'chqandi. Zilola opa bolalarini bog'chadan olishga shoshardi. Shu sababdan talabida ketmoqchi bo'lishdi. Aksiga olib, mashinalar kam. Nihoyat, oq "Neksiya" chetroqda to'xtadi...

Zilola opa uyga kelgach, haydovchiga ikkita besh ming so'mlik uzatib, uyiga kirdi. Biroz o'tib ko'cha eshigining qattiq taqillagani eshitildi. Opa himligini so'radi:

- Men boya sizni uyingizga olib kelgan haydovchiman, - degan ovoz holdi. Haydovchining aytishicha, Zilola opa besh ming so'mlik o'rniga ellik ming so'mlik pulni berib yuborgan ekan. Opa haydovchining halolligini ko'rib sevindi, so'ng suyuqchi bermoqchi bo'ldi.

- Opajon, duo qilsangiz bo'ldi. Alloh bizni hamisha halol rizq bilan ayylasin, - dedi haydovchining ayoli. Zilola opa bu iymoni odamlarni kuzatar ekan: "Eh, qanday insofli, samimiy yurtdoshlartimiz bor-a..." - deb g'ururlanib qo'ydi.
(" Gulxan " dan)

71. To'g'ri javobni toping.

Zilola opa taksi haydovchisiga necha pul berishi lozim edi?

- A) besh ming so'm B) o'n ming so'm C) ellik ming so'm D) yuz ming so'm

72. To'g'ri javobni toping.

Barcha kitoblar →

C) bobom, undan, bunday, bog'ga, biroz, ekkuncha, dimog'i,

D) oltovlon, zar'kentni, ozodlik, ittifoqi, mening, ravnaqimiz.

MATN VA LUG'AT USTIDA ISHLASH

Matnni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

Najmiddin Kubro

Xorazmni istilo qilishdan oldin Chingizxon Najmiddin Kubroga maqtub yo'llaydi: "Men Urganchni bosib olib, qatli om qilmoqchiman. Siz oila a'zolaringiz va shogirdlaringiz bilan **hohlagan / xohlagan / xoxlagan** tomoningizga ketishingiz mumkin".

Vatanparvar bobomiz uning taklifini ... . Mo'g'ul qo'shinlari shaharga hujum qilgan vaqtda: "Yo Vatan, yo o'lim!" - deb shaharni **mudofaa / mudofa** / **mudofa'a** qilishga kirishadi.

Hal qiluvchi jangda u dushman bilan mardlarcha olishadi. Kamondan otilgan o'qlardan biri uning ko'ksiga sanchiladi. Shahid bo'layotgan Najmiddin Kubro yov qo'lidan bayroqni tortib olib, uni changallaganicha halok bo'ladi. Dushman bayroqni tortib olish uchun uning barmoqlarini kesishga majbur bo'ladi.

Najmiddin Kubroning bu jasorati tildan tilga o'tib, afsonaga aylandi.

67. To'g'ri javobni toping.

Nuqtalar o'rniga mos so'zni ko'rsating.

- A) paysalga soliddi B) qabul qiladi C) rad etadi D) o'ylab ko'radi

68. To'g'ri javobni toping.

So'zlar va ularning izohlarini moslashtiring.

	Atama	Izoh
1.	mudofaa	a) bosib olish
2.	istilo	b) yoppasiga qirtish
3.	qatli om	d) haqqoniyat yo'lida qurbon bo'lish
4.	shahid	e) himoya

- A) 1 - e, 2 - a, 3 - b, 4 - d
B) 1 - a, 2 - e, 3 - b, 4 - d
C) 1 - e, 2 - b, 3 - a, 4 - d
D) 1 - b, 2 - e, 3 - a, 4 - d

Barcha kitoblar →

- 1) mazza, mantiqqa, varoqqa, yanog'ingdan
 2) maza, mantiqqa, varoqqa, yanog'ingdan

76. To'g'ri javobni toping.
 Quyidagi gapni matn asosida xulosa qilib davom ettiring.

Onalar shuning uchun ham azizdirki, ...

- A) O'z farzandiga bo'lgan muhabbati sababli o'z xizmatining narxini aytmaydi.
 B) Farzand uchun qilgan xizmati beqiyos bo'lsa ham, undan hech nima ta'ma qilmaydi.

- C) Farzandning lahzalik mehnatini ham besamar ketishiga yo'l qo'ymaydi.
 D) Bolasi uchun o'zini qurbon qiladi, o'zini esa umuman o'ylamaydi.

77. To'g'ri javobni toping.

Bolaga pul nima uchun zarur edi?

- A) Qilgan xizmatlariga haq undirish uchun. B) Ta'tilda sarflash uchun.
 C) Onasini xursand qilish uchun. D) Boyib ketish uchun.

78. To'g'ri javobni toping.

Matn tarkibida tovush o'zgarishlarining qaysi tur(lar)i uchraydi?

- A) tovush ortishi, tovush tushishi
 B) tovush ortishi, tovush almashishi
 C) tovush tushishi, tovush almashishi
 D) tovush almashishi

Matnii o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

ALP ER TO'NGA

Afrosiyob – Turon davlatining sha'ni, shaykati uchun qattiq kurash olib borgan afsonaviy tarixiy (1) ... lardan biri. U yurtini yovuz bosqinchilardan himoya qilgan ulug' (2) ... Turkiy manbalarida bu (3) ... Alp Er To'nga nomi bilan tilga olingan. Demak, Alp Er To'nga va Afrosiyob, aslida, bitta shaxsning turkiy va forsiy nomlari bo'lib, u Turon davlatining asoschisidir.

Mahmud Koshg'ariy o'zining "Devonu lug'otit-turk" kitobida Alp so'zini quyidagicha tahlil qilgan: "Alp – bohir, qahramon". Turkiy xalqlarda bohir sarkardalar va podshohlar nomiga, odatda, Alp so'zi qo'shib ishlatilgan.

Demak, Alp Er To'nga bu nomni o'ziga ism qilib olgan dastlabki inson, turkiy xalqlarning ilk (4) ... idir. ("O'zbekiston tarixi" kitobidan)

79. To'g'ri javobni toping.

Raqamlab ko'rsatilgan o'rinlarga mos so'zlar ketma-ketligini aniqlang.

- A) sarkarda, hukmdor, shaxs, podshoh
 B) shaxs, hukmdor, podshoh, sarkarda

Ostiga chizilgan so'zning matndagi ma'nosini aniqlang.

- A) sinchiklab qaramoq, ko'zdan kechirmoq
 B) biror narsani nazarda tutmoq
 C) ketayotgan kishi bilan xayr-xo'sh qilmoq
 D) zimdan qarab tekshirmoq, ta'qib qilmoq

73. To'g'ri javobni toping.

Matnda qo'llangan qaysi so'zda keng umlining keng unliga almashishi kuzatiladi?

- A) chiqqanda B) eshigining C) haydovchining D) halolligini

74. To'g'ri javobni toping.

Qaysi maqol matn mazmuniga mos?

- A) O'g'ri bo'l, qaroqchi bo'l, insofli bo'l.
 B) Aytguvchi nodon bo'lsa, Tinglovchi dono kerak.
 C) Hisebli do'st ayrilmas.
 D) Insofi borming barakasi bor.

Matnii o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

Bola sarajalar uchun dadasidan olgan pullarini vaqtidan avval sarflab qo'ydi. Yaqinda ta'til boshlanadi. Pulsiz ... qilmaydi. Yo'lini topish kerak. Qo'lga tushgan jurnalda har bir xizmat uchun haq to'lanishi lozimligini o'qib, ko'zlarini chaqnaq ketdi. Bu ... ko'ra oilasi uchun qilgan ishlarining har biriga haq olish kerak!

Do'kondan non keltirishni besh yuz so'mga, axlat to'kishni ming so'mga, onasi bilan bozorga borib kelishini uch ming so'mga baholasa, oilasidagilar qimmatga tushmaydigandek edi. Xuddi shunday qildi. Bir ... oy davomida bajaradigan ishlarini yozib, narx qo'ydi. Jami yuz ming so'm bo'lgan edi. Xatni sekingina onasining cho'ntagiga solib qo'ydi. Boyib yo'lini topganidan boshi osmondadi!

Ertalab dars stoli ustidan yuz ming so'm pul va bir xatcha topdi: "Seni dunyoga keltirganim, yillar bo'yi ustingni toza tutganim, ming azob bilan o'stirayotganimning haqi faqat sening muhabbating va erkalar ... birgina o'pib qo'yganimdir. Ishlab topgan pulingni o'ynab-kulishga ishlat, bolajonim!". ("Ona mehri" hikoyasidan)

75. To'g'ri javobni toping.

Nuqtalar o'rniga qo'yilishi lozim bo'lgan so'zlar imloviy jihatdan to'g'ri korsatilgan qatorni aniqlang.

- A) mazza, mantiqqa, varoqqa, yanog'ingdan
 B) maza, mantiqqa, varoqqa, yanog'ingdan

- C) hukmdor, shaxs, sarkarda, podshoh
D) shaxs, sarkarda, hukmdor, podshoh

80. To'g'ri javobni toping.

Ostiga chizilgan birlik bilan ma'nodosh bo'lgan va grammatik jihatdan matnga mos so'zni aniqlang.

- A) atalgan B) yozilgan C) nom olgan D) aytilgan

81. To'g'ri javobni toping.

Ajratib ko'rsatilgan oxirgi gapda *demak* so'zi qo'llanishini izohlang.

- A) Yuqoridagi ma'lumotlar ishonchli ekanini ta'kidlash uchun bu so'z qo'llangan.
B) Matnning xulosasini ifodalash uchun bu so'zdan foydalanilgan.
C) Matn tarkibida taxminiy fikrlar berilgani sababli bu so'z ishlatilgan.
D) Matn qismlarining ahamiyatligini ifodalash maqsadida qo'llangan.

Matnni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

Katta ko'chani kesib o'tishga qiynalayotgan onaxonni ko'rgan ikki bola o'zlarining (1) **doymiy** odatlariga (2) **riyo**ya qilib unga ko'makka shoshilishdi.

Ularni kuzatib turgan uchinchi bola (3) **taajublanib**:

– Senlarga bundan nima (4) **manfaat**, yo'lingda ketavermaysanlarmi? – dedi.

Yaxshi (5) **oilada** o'sgan bolalar doimiy ishlarini davom ettirib, onaxonni yo'ldan o'tkazib qo'yishdi.

Onaxon ko'chaning bu betiga o'tgach:

– Tarbiya bergan ota-onangizga ming rahmat, baxtli, (6) **sandatli** bo'linglar! – dedi ularni (7) **duvo** qilib. (*“Gulxan” dan*)

82. To'g'ri javobni toping.

Raqam bilan ajratib ko'rsatilgan qaysi so'zlar imloviy jihatdan xato yozilgan?

- A) 1, 3, 5, 7 B) 1, 3, 7 C) 1, 2, 3, 5, 7 D) 1, 3, 4, 7

83. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi qaysi maqol matn mazmuniga mos?

- A) Suv bilan ekin o'sar, Tarbiya bilan — odam.
B) Foydasi yo'q boydan qoch, Panasi yo'q soydan qoch.
C) Bostirmadan ayvon yaxshi, Yomon do'stdan hayvon yaxshi.
D) Yomonlikka yaxshilik — Mard kishining ishidir.

Matnni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

Greta Tunberg kim va u nimaga erishmoqchi?

Tengdoshingiz Greta Tunberg haqida odamlar ilk marta 2018-yil 20-avgustda eshitdilar. 12 yoshli qizchani qo'lidagi plakatda kattalarqilim isishi muammosiga e'tibor qilishmasa, maktabga chiqmasligini yozgan edi.

“O'qituvchimiz bizga ishlatilgan plastik idishlar sababli okeanlarda paydo bo'layotgan chiqindi uyumlari, dunyoning isishi oqibatida jabr bo'layotgan qutb ayiqlari haqida film qo'yib berdi. Men yig'ladim, sinfdoshlarim ham. Filmidagi sahnalar miyamdan chiqmay qoldi”, degan edi Greta ilk intervyusida.

Greta Tunberg ota-onasidan fitimos qilib, uyiga tabiat uchun bezurar quyosh panellarni o'rnatdi. Tomorqaga ekin ekib, o'zi yetishtirgan mahsulotlar bilan oziqlana boshladi. O'qishga ham avtomobilda emas, velosipedda qatnaydigan bo'ldi.

2019-yilning 23-sentabrida Greta Tunbergning Birlashgan Millatlar Tashkiloti minbarida turib so'zlagan nutqi ko'pchilikning diqqatini jalb qildi.

“Men hozir maktabda bo'lish o'rni qilm o'zgarishining xavfidan kattalarni ogohlantirib yuribman. Kelajak xavf ostida qolayotganini tushunganim uchun shunday qilyapman. Men his qilayotgan tashvishni hamma his qilishini, odamlar birlashib tabiatga yordam berishlarini istayman”.

Greta Tunbergning xatti-harakatini har-kim o'zicha ta'laqin qildi: kimdir uni “tabiatning himoyachisi, xaloskori” desa, yana kimdir qattiq tushkunlikdan ruhlan siqilganini aytardi.

Ba'zilar Gretani qiz desa, ba'zilar uni kalaka qilib, shu yo'l orqali mashhur bo'lishni xohlagani haqida o'ylardi. Lekin bir narsa ayon – Greta Tunbergning so'zlari tufayli dunyodagi minglab odamlar tabiatni asrash kerakligini anglab yetdilar.

84. To'g'ri javobni toping.

Greta Tunbergning nutqidan keltirilgan quyidagi qaysi gapda uning maqsadi to'la-to'kis aks etgan?

- A) O'qituvchimiz bizga ishlatilgan plastik idishlar sababli okeanlarda paydo bo'layotgan chiqindi uyumlari, dunyoning isishi oqibatida jabr ko'rayotgan qutb ayiqlari haqida film qo'yib berdi.
B) Filmidagi sahnalar miyamdan chiqmay qoldi
C) Men hozir maktabda bo'lish o'rni qilm o'zgarishining xavfidan kattalarni ogohlantirib yuribman
D) Men his qilayotgan tashvishni hamma his qilishini, odamlar birlashib tabiatga yordam berishlarini istayman

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinlar)

85. To'g'ri javobni toping.

- Greta Tunberg dastlab niman qattiq ta'sirlanadi?
 A) Odamlarning u haqida aytayotgan turli xil gaplaridan.
 B) BMT sammitiga taklif qilonganidan.
 C) Chiqindi uyumlari va qutb ayiqlari haqidagi filmd.
 D) Tomorqaga ekin ekib, o'zi yetishurgan mahsulotlar bilan oziqlanishdan.

86. To'g'ri javobni toping.

- Matnning 3-xatboshisi (abzas)da ta'kidlangan harakatlardan Gretaning maqsadi nima edi?
 A) Mashhur bo'lish va shu orqali o'z plakatlarin ommalashtirish.
 B) Isloh qilishni eng avval o'zidan boshlash.
 C) Ota-onasidan mustaqil yashashga o'rganish.
 D) Iqlim isishi muammosining oldini olishga ota-onasini ham jalb qilish.

87. To'g'ri javobni toping.

Berilgan gaplarni matn mazmuniga mos ravishda davom ettiring va ortiqcha izoh berilgan qatorni aniqlang.

1.	Greta Tunberg ota-onasidan iltimos qilib, uyiga tabiat uchun bezarar quyosh panellarni o'rnatdi.	A) ... chunki yoqilg'i tutuni tabiatga juda zararli. B) ... chunki elektr energiyasini ishlab chiqarishda iqlim o'zgarishi sabab bo'ladigan omillar mavjud. C) ... chunki shu orqali boshqalarning og'irini yengil qilish va ularga yordam berish mumkin edi. D) ... chunki sun'iy mahsulotlarni ishlab chiqarish ham zararli gazlarning ortishiga sabab bo'ladi.
2.	Tomorqaga ekin ekib, o'zi yetishtirgan mahsulotlar bilan oziqlana boshladi.	
3.	O'qishga ham avtomobilda emas, velosipedda qatnaydigan bo'ldi.	

88. Quyidagi jumla qurilishiga diqqat qiling va hukmning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

Greta Tunberg maktabga chiqishni istamagani sababli mashhur bo'lib ketdi.

- A) to'g'ri B) noto'g'ri

Matni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajar.

Tarixiy manbalarda Orol dengizi bundan 35 ming yil avval paydo bo'lganligi haqida ma'lumotlar bor. Orol jahondagi eng katta suv havzalaridan biri bo'lgan. U Kaspiy dengizi, Shimoliy Amerikadagi Yuqori ko'l va Afrikadagi

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinlar)

Viktoriya ko'lidan keyingi to'rtinchi o'rinda turgan. Bugun esa ana shu ulkan suv havzasi deyarli ko'lmakka aylanib borayotir.

Orol fojiasi tufayli mintaqada yomg'ir deyarli yog'may qo'ydi. Yaylovlar yo'qoldi. Orolga yaqin chuchuk suvli kichik ko'llar esa quridi. To'qaylarda choqqan yovvoyi ohular qirilib ketishdi. Qurigan dengiz tubidan yil davomida 75 million tonnagacha chang ko'tarilishi kuzatilgan. Bu chang Tyarshan va Pomir tog'lari cho'qqilarigacha yetib borib, ulardagi muzliklarning erishini tezlashtirib yuborayotgani aytilmoqda. Suvlar va hatto havo ham sho'rlanishi natijasida aholi orasida turli kasalliklar tarqalib, ularni davolash qiyinlashmoqda.

Hozirgi kunda Orol tubida saksovluzorlar barpo etishga kiritishildi. Saksovullar tuproqdagi chang-tuzlarni shamol uchirishini to'xtatadi. Orolni saqlab qolish o'z qo'limizda!

89. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi gapni matn mazmuniga muvofiq davom ettiring.

Orol fojiasi tufayli...	a) ...mintaqada yomg'ir deyarli yog'may qo'ydi. b) ...hududda yaylovlar yo'qoldi. c) ...qushlar bu hududlarga uchib kelmay qo'yishdi. d) ...shu hududga yaqin chuchuk suvli kichik ko'llar qurildi. e) ...mintaqada yovvoyi ohular qirilib ketishdi. f) ...davlatlar orasida nizolar paydo bo'la boshladi. g) ...muzliklarning erishi tezlashgan. h) ...aholi orasida turli kasalliklar tarqalgan.
-------------------------	---

- A) a, b, c, d, e, g, h B) a, b, d, e, g, h C) a, b, d, e, f, g, h D) a, d, e, g, h

90. To'g'ri javobni toping.

Orol hududida saksovluzorlar barpo etishdan maqsad nima?

- A) Orol suvini qaytarish uchun.
B) Insonlar sog'lig'i uchun shifobaxsh o'simlik bo'lgani sabab.
C) Chang-tuzlarni shamol uchirib ketishdan saqlash uchun.
D) Jontvorlar oziqlanishi uchun.

Matni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajar.

1. Musiqa - go'dakligimizdan qulog'imizga ona alhosi bilan kirgan yoqimil ohang. Xalqimizda: "Musiqa oshvo bo'lgan odamdan yomonlik kutma", degan naql bor. Qo'shiqlar orqali onalarimiz bizga zavqlanish xususiyatini singdirganlar. Mohir pedagoglar bir hissiyatni yanada kuchliroq tarbiyalaganlar.

bir bo'g'imli ko'pchilik so'zlarga egallik qo'shimchasi qo'shilganda tovush o'zgarishi bo'lmaydi
D) hammasi to'g'ri

6. Imloviy jihatdan to'g'ri yozilgan so'zni toping.

- A) A.J. - Vallyev B) MDHning
C) TerDU ning D) BM -T

7. Mustaqil qo'llanmaydigan qismlardan tashkil topganligi sababli ajratib yozilmaydigan so'z qaysi qatorda berilmagan?

- A) ro'baro' B) dambadam
C) darbadar D) dardisar

8. Qaysi hukm xato berilgan?

- A) Juft so'zdan qo'shimcha yordamida yasalgan so'zlar chiziqcha bilan yoziladi.
B) Juft so'z qismlari orasida -u (-yu) bog'lovchisi kelsa, undan oldin chiziqcha qo'yiladi va juft so'z qismlari qo'shib yoziladi.
C) Yetakchi va ko'makchi fe'l bir xil shaklda juftlashib kelsa, chiziqcha bilan yoziladi.
D) Juft so'zlar -u(-yu) qo'shimchalarisiz juftlashib kelsa, orasiga chiziqcha qo'yiladi.

9. Qaysi holatda so'zlarning ikkinchi bo'g'imidagi i unlisi tushib qoladi?

- A) o'rin, qorin, burun, o'g'il, bo'yin, ko'ngil kabi ba'zi so'zlarga egallik qo'shimchasi qo'shilganda
B) qayril, ayiril kabi fe'larga nisbat shaklini yasovchi -il qo'shimchasi qo'shilganda

C) ikki, olti, yetti so'zlariga -ov, -ala qo'shimchalari qo'shilganda
D) hammasi to'g'ri

10. Qaysi qatordagi so'zlar o'zbek tilining yangi imlo qoidalariga asosan to'g'ri yozilgan?

- A) nuqta nazar, yildan yilga, sotib olmoq
B) suvilon, Uchqo'rg'on, orzuyim
C) sig'uncha, bargga, otguncha
D) cho'l quvar, tarjimayi hol, to'qqizil

11. Imlo qoidasiga oid xato berilmagan fikrni toping

- A) Oliy darajadagi unvon va mukofotlar nomi tarkibidagi so'zlar har biri bosh harf bilan yoziladi.
B) Muhim tarixiy sanalar va bayramlar

nomidagi har bir so'z bosh harf bilan yoziladi.

- C) Ikkinchi qismi turdosh ot yoki obod so'zi bilan yasalgan qo'shma ot va qo'shma sifatlar qo'shib yoziladi.
D) Qisqartma so'zlar har doim chiziqcha bilan qo'shib yoziladi.

12. ro'//baro', dar//hadar so'zlari haqida qaysi hukm noto'g'ri emas?

- a) izofa qismlari o'zbek tilida mustaqil ishlatilmaydi
b) bunday so'zlar qo'shib yoziladi
c) so'zning -ma, ba- yordamida birlashgan qismlari chiziqcha bilan yoziladi
d) A, B javoblar to'g'ri

13. O'rin, qorin, burun, o'g'il, bo'yin, ko'ngil kabi ba'zi so'zlarga egallik

qo'shimchasi qo'shilganda, qanday holda ro'y beradi?

A) ikkinchi bo'g'indagi i unlisi tushib qoladi

B) ikkinchi bo'g'indagi unli tushib qoladi

C) hech qanday o'zgarish bo'lmaydi

D) A va B javoblar to'g'ri

14. Belgining ortiqlik darajasini ko'rsatuvchi ko'pdan//ko'p,

yangidan//yangi kabi so'zlar qanday yoziladi?

A) qo'shib yoziladi

B) chiziqchasiz ajratib yoziladi

C) chiziqcha bilan ajratib yoziladi

D) ravish bo'lsa, ajratib, sifat bo'lsa, qo'shib yoziladi

15. Qaysi so'zlar chiziqcha bilan yoziladi?

- 1) kattadan katta; 2) dum dumaloq;
3) dam bodam; 4) ochiqdan ochiq

- A) 1, 2, 3, 4 B) 1, 2, 3
C) 1, 2, 4 D) 2, 3

16. O'choqdagi o'tim o'chmasin do'sang,

qo'ri borida harakat qil.

Ushbu o'zbek xalq maqoli bilan bir umumiy mazmuni ifodalayotgan maqolni aniqlang.

- A) Tog' qanchalik baland bo'lmasin, ortga qaytma: odimlasang, zabt etasan; ish qanchalik ulkan bo'lsa-da, chekinma: bajara boshladingmi - ado etasan. (Mo'g'ul xalq maqoli)
B) Yakshanba har kuni kelavermaydi. (Ingliz xalq maqoli)
C) Uxlayotgan qisqichbaqani oqim olib ketadi. (Meissika xalq maqoli)

D) Bir daqiqa kechdan ko'ra bir soat erta boshlangani ma'qul. (Nemis xalq maqoli)

17. Qaysi javobdagi barcha so'zlar qo'shib yoziladi?

- A) ko'z//oyinak, qon//talash, bir//oz
B) tinchlik//sevar, sotib//olmoq, Yalqta//saroy
C) suv//ilon, shu//yerda, dardi//bedavo
D) millatlar//aro, ko'ra//qol, lang//ochiq

18. Qaysi qatorda berilgan so'z imloviy jihatdan to'g'ri emas?

- A) dunyo-qarash B) beshiktervatar
C) mishmishchi D) hayft-ma'raka

19. Quyidagi so'zlarning qaysilarida birinchi bo'g'in ochiq bo'g'in hisoblanadi?

- 1) yangi, 2) bunga, 3) kongress, 4) singil, 5) tanga (pul), 6) tongi, 7) menga

- A) 1, 4, 5, 6
B) 2, 3, 7
C) 1, 2, 4, 5, 6
D) hammasida ochiq bo'g'in

20. Qaysi hukm xato berilgan?

- A) ikkinchi qismi turdosh ot bilan ifodalangan joy nomlari ajratib yoziladi
B) ikkinchi qismi obod so'zi bilan ifodalangan joy nomlari qo'shib yoziladi
C) ikkinchi qismi atoqli ot bo'lgan joy nomlari ajratib yoziladi
D) hammasi to'g'ri

21. Qaysi qatorda imloviy jihatdan to'g'ri yozilgan tarkibli nom berilgan?
 A) Sog'liqni Saqlash vazirligi
 B) Oliy majlis Senati Raisi
 C) "O'zbekistonda Xizmat ko'rsatgan fan arbobi"
 D) O'zbekiston Milliy tiklanish demokratik partiyasi

22. *parvo, obro', mavqe, avzo* so'zlariga I, II, III shaxs egalik qo'shimchalari qo'shilganda qanday yoziladi?
 A) bir y tovushi qo'shib aytiladi va shunday yoziladi
 B) I, II shaxsdagina bir y tovushi qo'shib aytiladi va yoziladi

C) hamma so'zlarga s tovushi qo'shib aytiladi va yoziladi
 D) hammasi to'g'ri

23. Qaysi qatorda egalik qo'shimchasi yordamida turlanish to'g'ri berilgan?
 A) parvom, parvong, parvosi;
 B) parvoyimiz, parvoyingiz, parvoyi;
 C) parvoyim, parvoyingiz, parvoyisi
 D) parvoyim, parvoyingiz, parvoyi;
 E) parvoyim, parvoyingiz, parvoyi;
 F) parvoyim, parvoyingiz, parvoyi;

24. Qaysi so'zlar chiziqcha bilan yoziladi?

- 1) qip qizil; 2) qanchadan qancha;
 3) uyma uy; 4) to'ppa to'g'ri
 A) 1, 3 B) 1, 2, 4
 C) 1, 3, 4 D) 1, 2, 3

25. Qaysi javobdagi so'zlar bosh harflar imlosiga ko'ra to'g'ri yozilgan?

- A) Yevropa Ittifoqi Kengashi
 B) Mustaqillik Kuni
 C) O'zbekiston qahramoni unvoni
 D) Oliy Majlis raisi

26. Imlo qoidasiga ko'ra xato yozilgan so'zlar qatorini toping.

- A) Fan va Texnika Davlat qo'mitasi, Mudofaa Vaziri
 B) "O'zbekiston Qahramoni" unvoni,
 "Oltin Yulduz" medali
 C) O'zbekiston Respublikasi Oliy Sudi, "Oltin Yulduz" medali
 D) Yozuvchilar uyushmasi, "Mustaqillik" ordeni

27. Imlo qoidasiga oid xato berilgan fikrni toping.

- A) Oliy darajadagi unvon va mukofotlar nomi tarkibidagi so'zlar har biri bosh harf bilan yoziladi.
 B) Muhim tarixiy sanalar va bayramlar nomidagi har bir so'z bosh harf bilan yoziladi.
 C) Ikkinchi qismi turdosh ot yoki obod so'zi bilan yasalgan joy nomlari qo'shib yoziladi.
 D) Qisqartma so'zlar har doim qo'shib yoziladi.

28. Qaysi qatorda quyidagi shartlarga to'la mos keladigan gap berilgan?

1.	Tarkibida tovush tushishi yuz bergan so'z mavjud.
2.	Tarkibida tovush almashishi yuz bergan so'z.

3.	mavjud.
	Tarkibida ikki asosdan tuzilgan so'z qatnashgan.

A) Fevral oyiga kelib, sovuqning shashti biroz pasaydi.

B) Yurtimizning xalqaro miqyosdagi obro'yi tundan kunga oshib bormoqda.

C) Sportchilarning olimpiada o'yinlaridagi ishtiroki hammamizni qavontirdi.

D) Dam olish kuni bog'ga ko'chat ehtilani bordik.

29. Urg'uning o'rni o'zgartirilganda so'z ma'nosiga ta'sir qiladigan so'zlarni aniqlang.

- 1) so'zlar; 2) tonina; 3) surma;
 4) atlas; 5) yoqmoq; 6) mexanik; 7) fitak; 8) olma

A) 1, 3, 6, 7, 8 B) 1, 3, 4, 6, 7, 8
 C) 1, 2, 5, 6, 7 D) 3, 4, 6, 7, 8

30. Qaysi qatorda yonma-yon kelgan undoshlar orasida bir unli orttirilsa, yangi so'z hosil bo'ladi?

- 1) aql; 2) asl; 3) ahl; 4) qahr; 5) asr;
 6) qurt

A) 1, 2, 3, 4, 5, 6 B) 1, 2, 3, 5, 6
 C) 2, 4, 5, 6 D) 2, 3, 5, 6

31. *Mehnat bilan inoqlashsang, tan og'rig'ini ko'rmasan.*

Ushbu gapda qanday fonetik o'zgarish kuzatilmog'chi?

- A) tovush tushishi
 B) tovush almashishi
 C) tovush orttirilishi
 D) tovush tushishi va almashishi

32. Har ikki so'zda ham bo'g'inlarga ajratish bilan asos va

qo'shimchalarga ajratish teng kelmaydigan qatorni toping.

- A) fikrim, baxtim B) boshga, toshda
 C) shahri, kuchli D) faxri, aqldan

33. *Sovuqning shashti hall pasaymagandi...*

Ushbu gapda qanday fonetik o'zgarish ro'y bergan?

- A) tovush tushishi va almashishi
 B) tovush orttirilishi va tushishi
 C) tovush almashishi va orttirilishi
 D) tovush almashishi

34. Berilgan so'zlardan qaysi biri fonetik o'zgarish asosida yozilgan?

- A) ulg'aymoq B) ishda
 C) stol D) ketdi

35. Imlo qoidasiga ko'ra xato yozilgan so'z qatorda mavjud?

- A) sen-chi, aytdim-ku, sen-a,
 B) kutaman-a, yaxshi-yu, qo'ying-ge
 C) kelibog, o'ziyoq, ko'rganov
 D) ko'rdiyov, keldi-ku, qo'zhiqina

36. So'zlarga chiziqcha yordamida qo'shiladigan yuklamalar qaysi qatorda to'g'ri berilgan?

- A) -chi, -a (-ya), -ku, -u (-yu), -da, -mi, -ey (-yey)
 B) -chi, -a (-ya), -ku, -u (-yu), -da, -e, -ey (-yey)
 C) -chi, -a (-ya), -ov (-yov), -gina (-kina, -qina)
 D) -mi, -oq (-yoq), -ov (-yov), -gina (-kina, -qina)

37. Qaysi qatordagi so'zda chiziqcha noto'g'ri qo'llangan?

- A) to'ppa-to'g'ri B) 26-uy, 6-xona
 C) er-ta-yu kech D) toshdan-toshga

38. Qaysi so'zlar chiziqcha bilan yoziladi?

- 1) yangidan yangi; 2) dum dumaloq;
3) dam badam; 4) ochiqdan ochiq
A) 1, 2, 3, 4 B) 1, 2, 3
C) 1, 2, 4 D) 2, 3

39. Bo'g'inglarga ajratish bilan asos va qo'shimchalarga ajratish teng keladigan qatorni toping.

- A) boshim, taxi B) bog'im, tog'ga
C) tongga, bog'da D) boshqa, qoshni

40. Qaysi qatorida imloviy xatolik mavjud?

- A) ertaga-yoq B) sen-chi
C) keldi-da D) ko'rdingmi

41. Q undoshi bilan tugagan asosga jo'nalish kelishigi qo'shimchasi qo'shilsa...

- A) bu qo'shimcha -ga tarzida aytiladi va shunday yoziladi
B) bu qo'shimcha -qa tarzida aytiladi va shunday yoziladi
C) bu qo'shimcha -ka tarzida aytiladi va shunday yoziladi
D) q undoshi bilan tugagan so'zga qo'shimcha qo'shilmaydi

42. Berilgan so'zlarning nechitasi qo'shib yoziladi?

- bir//kuni, bir//oz, bir//pas, bir//payt*
A) 1 ta B) 2 ta C) 3 ta D) 4 ta

43. **Tomoq** so'ziga **-im, -ing, -i** egallik shakllari qo'shilsa, qanday o'zgarish yuz berishi mumkin?

1.	<i>urg u o'rti o'zgaradi</i>
2.	<i>tovush tushishi yuz beradi</i>
3.	<i>jarangli jarangsizga</i>

4.	<i>aylanadi</i>
	<i>portlovchi sirg'aluvchiga</i>
	<i>aylanadi</i>

- A) 1, 2, 3, 4 B) 3, 4
C) 1, 4 D) faqat 1

44. Qaysi qatorida imloviy jihatidan xato yozilgan so'z qatnashgan?

- A) Mavzuyimni bilolmay garangman
B) Obro'yimiz yanada ko'tarildi.
C) Orzuyingiz ushalsin, do'stim!
D) Parvoyingga ham kelmaydi-ya?

45. Imlo qoidasiga ko'ra qaysi so'z ajratib yoziladi?

- A) alla//qachon B) shirin//so'z
C) jigari//rang D) tarjimayi//hol

46. Til orqqa, jarangsiz undosh bilan tugagan so'zga g undoshi bilan boshlanadigan qo'shimcha qo'shilsa, qanday o'zgarish yuz beradi?

- A) Jarangli undoshning jarangsizga almashishi kuzatiladi
B) Jarangsiz undoshning jarangliga almashishi kuzatiladi
C) Hech qanday o'zgarish yuz bermaydi
D) Til orqqa undoshi chuqur til orqqa undoshiga almashadi

47. So'zlariga qaysi qo'shimchalar qo'shilganda tovush tushishi yuz beradi?

- 1) **-ov, -ala, -ovlon 2) -ni 3) -ning**
4) **-nlli 5) -cha 6) -il 7) -ay**
A) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
B) 1, 2, 3, 4
C) 1, 2, 3, 7
D) 1, 2, 3, 4, 6, 7

48. Qaysi qatorda y tovushi o'zgarishi bilan bog'liq g'alizlik mavjud?

A)	<i>avzoyim, avzoying, avzoyi</i>
B)	<i>mavzuyim, mavzuying, mavzuyi</i>
C)	<i>obro'yim, obro'ying, obro'yi</i>
D)	<i>mavqeyim, mavqeying, mavqeyi</i>

49. Tutuq belgisi barcha so'zlardagi undosh cho'ziqroq aytilishiga xizmat qilgan qatorni aniqlang.

- A) *abot, sa'va, qal'a*
B) *ta'om, e'tibor, sa'va*
C) *abot, nash'a, da'vo*
D) *da'vo, ta'na, ne'mat*

50. Qaysi qatorida berilgan qo'shimchalar qo'shilishi bilan tovush tushishi yuz bermaydi?

- A) *-ni, -ning, -niki*
B) *-ov, -ala, -ovlon*
C) *-il, -ingiz, -ay*
D) *-ga, -da, -dan*

51. Imloviy jihatdan to'g'ri yozilgan so'zni toping.

- A) qovoqari B) baqquvvat
C) qorog'ulik D) baslashuv

52. Qaysi qatorida imloviy jihatdan xato yozilgan so'z berilgan?

- A) Yuzni yerga qaratish bundan ortiq bo'ladimi?
B) Uning esiga haligi mishmishlar tushib, yuragi bigiz sanchganday og'irdi.
C) Yurtimizda alanga porlar, sevimli uchun, sevilmoq uchun.

D) Kumush Otabek nomini eshitgach, sekingina ko'tarilib qo'ydi.

53. Qanday so'zlarga **-v, -q, -ql, -vchi** qo'shimchalari qo'shilganda, a undoshi aytiladi va yoziladi?

- A) a undisi bilan tugagan ot va fe'llarga
B) a undisi bilan tugagan barcha so'zlarga
C) a undisi bilan tugagan otlarga
D) a undisi bilan tugagan fe'llarga

54. Imloviy xatolik mavjud bo'lmagan qatorni aniqlang.

- A) Insondagi ismsiz tuyg'ular, nozik kechinmalar, ko'z bilan ko'rib, quloq bilan eshitib, qo'l bilan ushlab, til bilan totib, burun bilan iskab bo'lmaydigan ruhiy xolat jilvalarini faqat so'z yordamida ifoda etish mumkin.
B) Asarda tasvirlangan obrazlarning ham, bu qatramonlar kechirgan tuyg'ularning ham sizga to'g'ridan to'g'ri dahl yo'qligini yaxshi bilasiz.
C) Lekin bu tushuncha va ahborotlar tafakkuringizni o'stirsa ham hissiyot va tuyg'ularingizga deyarli ta'sir qilmaydi.
D) Xolis tasvir o'quvchining ongiga ta'sir ko'rsatsa ham, tuyg'ularni jumbushga kelitiradigan darajada bezovta qilmaydi.

55. Qaysi qatoridagi so'z imloviy jihatdan xato yozilgan?

- A) "Tong Yulduzi" gazetasi
B) "Bolajon" telekanali
C) "O'zbekiston Qahramoni" unvoni
D) "Kamalak" tashkiloti.

Ultin o'ling va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

Xasis va uning oltini

Xasis bir odam o'zidagi bor-budini sotib, quyma oltin xarid qildi. Ubi hohi yo'lagidan yurib bosqa kirdi, bir qoziq yonida to'xtadi. O'sha yerdan choh qazib, oltinni ko'mib qo'ydi. Har kuni yo'lakka borar va xasasining butun turganidan xabar olardi. Xasis odamning tushillaridan biri uning bu yo'qqa serqatnov bo'lib qolganini sezib qoldi va sababini bilimogga qaror qildi.

Tez orada ishchi ko'milgan xazinaning sirini bilib oldi. Yerni boylab, oltinni o'g'irlab ketdi. Ertasi kuni xasis qozig' yoniga kelib qatasa, oltin yashirilgan chuqur bo'm-bo'sh. U baqirib sochlarini yuldi, odamlarni qarq'ay boshladi. Xasising ahvelini ko'rgan qo'shnisi: "Himmo, bunchalik qayg'urma. Boring-da, tosh olib o'sha chuqurga boshla. Oltinning har doimgidek o'sha yerda yotganini tasavvur qil: oltinning chuqurda bormi-yo'qmi, undan senga hech bir naf' yo'q edi-ku", dedi. *(Ezop masallariidan)*

62. To'g'ri javobni toping.

(Ishbu masaldan ko'zlangan maqsad noto'g'ri izohlangan javobni toping.)

- A) Qimmatbaho narsalarni o'g'irlanadigan joyda saqlama.
- B) Oltinning bo'lsa, albatta, bir kunningga yaraydi.
- C) Ilor narsangdan foydalanmasliging unga ega emasliging bilan barobar.
- D) To'g'rilab bo'lmaydigan narsa uchun qayg'urma.

63. To'g'ri javobni toping.

Matnga tayanib, quyida keltirilgan voqealar rivojining ketma-ketligini raqamlar bilan belgilang.

- 1. Xasis chuqur qazib, unga xazinani yashirdi.
- 2. Bir kishi xasising oltinini o'g'irlab ketdi.
- 3. Xasis odam o'zidagi bor-budini sotib, quyma oltin almashtirishga qaror qildi.
- 4. Qo'shnisi xasisga quyma oltinning o'rniga tosh tashlashni maslahat berdi.

- A) 1, 2, 3, 4 B) 4, 3, 2, 1 C) 3, 2, 1, 4 D) 3, 4, 1, 2

64. To'g'ri javobni toping.

Tovush o'zgarishlari to'g'ri izohlangan javobni aniqlang.

1.	yo'lagidan	a	Asosga jo'nalish qo'shimchasi natijasida qo'shimcha tarkibidagi til orqa undoshi chuqur til orqa undoshiga aylangan.
----	------------	---	--

56. Qaysi qatorida berilgan so'zlar tarkibida jarangsiz kabi talaffuz qilnamagan jarangli tovushlar mavjud?

- A) fil, futbol
- B) afzal, afg'on
- C) avtomat, avtomobil
- D) foyda, fazilat

57. Qaysi qatorida berilgan yuklamalar so'zga qo'shib emas, chiziqcha bilan ajratib yoziladi?

- A) -gina (-kina, -qina)
- B) -a (-ya), -da
- C) -mi, -oq (-yoq)
- D) -ov (-yov), -ki

58. Chiziqcha noo'rin qo'yilgan qatorni aniqlang.

- A) oy-u quyosh, erta-yu kech
- B) uyma-uy, dam-badam
- C) ro'-baro, dar-badar

61. Bo'g'in ko'chirish qoidalarini berilgan quyidagi javoblardan qay birida g'alizlik mavjud?

Qoidalar	Misolalar
A) Satrga sig'may qolgan so'zlar keyingi qatorga bo'g'in asosida ko'chiriladi (tutuq belgisi birinchi bo'g'inda qoldiriladi):	<i>tad-bir-kor, kal-lej, ma'-lum, ta'-lim</i>
B) So'z boshida kelgan yolg'iz unil hech vaqt yakka o'zi qoldirilmaydi, ammo so'z oxirida kelgan yolg'iz unil keyingi satrga ko'chirilishi mumkin:	<i>e'-lon emas, e'lon; u-ka emas uka; mu-do-faa emas mu-do-fa-a</i>
C) <i>Sh, ch, ng</i> harflari birikmasi doim birgalikda yoziladi:	<i>ko-shona, pi-choq, dengiz, sing-lim</i>
D) Raqam bilan bog'liq birtikmalar ham birtiridan ajratilmaydi:	<i>5-B'sinf, 26-uy, 100 gr, 25 sm, 10 mm</i>

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

2.	bilmoqqa	b	Asosga egallik qo'shimchasi qo'shilishi natijasida jarangsiz undoshi jarangli undoshga aylangan.
3.	yo'lakka	d	Asosga egallik qo'shimchasi qo'shilishi natijasida portlovchi undosh sirg'aluvchiga aylanadi.
4.	qozig'i	e	Asosga jo'nalish qo'shimchasi qo'shilishi natijasida qo'shimcha tarkibidagi jarangli til orqa undoshi jarangsiz til orqa undoshiga aylangan.

- A) 1 - d, 2 - a, 3 - b, 4 - d
 B) 1 - b, 2 - e, 3 - a, 4 - d
 C) 1 - b, 2 - a, 3 - e, 4 - d
 D) 1 - d, 2 - e, 3 - a, 4 - b

65. Matnda ajratib ko'rsatilgan qaysi so'z imloviy jihatdan xato yozilgan?

- A) boqqa B) bu yoqqa C) bilmoqqa D) qozig'i

Matnni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

Bir necha yil avval "jahongashta" jurnalida bir ajayib o'qituvchi ayol haqida maqola paydo bo'lgandi. Uning kichik bir topshirig'idan keyin o'quvchilar o'z kuchlariga ishona boshlagan.

Ushbu dono saboqni siz bilan baham ko'rmoqchimiz. Ona tili o'qituvchisi o'quvchilariga shunday vazifa berdi:

- Sinf ro'yxatini tuzing, har bir bolaning xulq-atvoridagi ajdodlar e'zozlagan va o'zingizga yoqqan tomoni haqida o'ylab ko'ring. Bu sifatni uning familiyasi qarshisiga yozing, faqat sof vijdon bilan yozing.

Juma kuni dars oxirida u o'quvchilardan bajarilgan vazifani yig'ib oldi. Dam olish kuni u'stoz barcha natijalarni tahlil qilib chiqdi va dushanba kuni har bir o'quvchiga sinfdoshlarining u haqidagi faqat ijobiy fikrlarini yozib tarqatdi. O'quvchilar ularni o'qiy boshlashdi. U yer-bu yerdan pichirlagan ovozlari eshitildi: "Nahotki, bularning barchasi men haqimda? Meni shunchalik yaxshi ko'rishlarini bilmas edim".

Ular natijalarini sinfda muhokama qilishmadi. Lekin o'qituvchi maqsadiga erishgan edi: u o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchi ortganini sezdi.

Oradan yillar o'tdi. Chegarachi jasur xizmat vazifasini o'tayotganida halok bo'ldi. Uni o'z Vatandagi dafn qilishdi. Jasur bilan xayrlashishga uning do'stlari, sinfdoshlari, o'qituvchilari kelishdi. Dafn marosimida uning onasi ona tili o'qituvchisining yoniga yaqinlashdi: "Men sizga bir narsa bermoqchiman, - dedi ona. Cho'ntagidan to'rt buklangan qog'oz oldi. Ko'rinishtidan, u ko'p marta ochib o'qilgandi.

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

- Buni Jasurning kiyimlari ichidan topishdi, o'g'lim bu qog'ozni doim o'zi bilan olib yurardi. Tantiyapsizmi?"

Bu Jasurning ijobiy xislatlari bitilgan qog'oz edi.

- Sizga katta rahmat, - dedi Jasurning onasi. - O'g'limiz buni juda qadrlar edi.

Shu payt kutilmagan voqea sodir bo'ldi: Jasurning sinfdoshlari ketma-ket ijobiy xislatlari yozilgan qog'ozlarni ola boshlashdi. Ko'pchilik bu ro'yxatni yonida olib yurarkan. Kimdir uni o'lfaviy albomida saqlar ekan. Sobiq o'quvchilardan biri shunday dedi: "Bu ro'yxatlarni barchamiz saqlab qo'yganmiz. Shunday narsani tashlab bo'ladimi?" ("Tong yulduzi" dan)

66. To'g'ri javobni toping.

Yozuvchi quyidagi gapdan qanday maqsadni nazarda tutgan?

Kimdir uni o'lfaviy albomida saqlar ekan.

A) Bu qog'ozlar sobiq o'quvchilarning oilasi uchun ahamiyatli ekanini ta'kidlash maqsadida.

B) Matnni o'qiyotgan o'quvchilarga ijobiy xislatlar doim qadrlil bo'lishi uqtirish maqsadida.

C) Boshqa o'quvchilar ham xuddi jasur kabi suratni o'z yonlarida olib yurishlarini uqtirish maqsadida.

D) Jasurning ayrim sinfdoshlari yonida bu surat mavjud emasdi, shuni izohlash maqsadida.

67. To'g'ri javobni toping.

Matndan olingan gaplar tarkibidagi fonetik o'zgarishlar turini aniqlang.

1.	Sinf ro'yxatini tuzing, har bir bolaning xulq-atvoridagi ajdodlar e'zozlagan va o'zingizga yoqqan tomoni haqida o'ylab ko'ring.	A. Tovush almashishi.
2.	Juma kuni dars oxirida u o'quvchilardan bajarilgan vazifani yig'ib oldi.	B. Tovush tushishi.
3.	Meni shunchalik yaxshi ko'rishlarini bilmas edim	D. Tovush ortishi.
4.	Cho'ntagidan to'rt buklangan qog'oz oldi.	
5.	O'g'limiz buni juda qadrlar edi.	
6.	Ko'pchilik bu ro'yxatni yonida olib yurarkan.	
7.	Shunday narsani tashlab bo'ladimi?"	

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

- A) 1, 4 - A; 2, 3, 7 - D; 5, 6 - B
 B) 1, 2 - A; 3, 4, 7 - D; 5, 6 - B
 C) 1, 2, 4 - A; 3, 6, 7 - D; 5 - B
 D) 1, 2, 4 - A; 3, 7 - D; 5, 6 - B

68. To'g'ri javobni toping.

- Nega o'qituvchi faqat ijobiy fikrlarni tarqatadi?
 A) O'quvchilarni faqat ijobiy fikrlashga undash uchun.
 B) O'quvchilarda o'zaro do'stlik-birdamlik tuyg'ularini tarbiyalash uchun.
 C) Salbiy fikrlarni ochiq aytmaslikni uqtirish uchun.
 D) O'ziga nisbatan ham ijobiy munosabatni uyg'otish uchun.

69. Ma'lumotning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

- Chegarachi jasur xizmat vazifasini o'tayotganida ijobiy xislatlari yozilgan qog'oz yonida bo'lgan.
 A) to'g'ri B) noto'g'ri

Matrni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

Konstitutsiya nima?

Bu so'... lotincha "tuzilish", "tuzuk" degan ma'noni bildirar ekan. Bizda konstitutsiya deb ataladigan bu tushuncha ingliz...larda "constitution" nemi...larda "verfassung", turklarda "anayasa", tojklarda "sarqonun" deb atalar ekan.

Konstitutsiya davlatning aso...iy qonuni hi...oblanadi. U Qadimgi Rimda qo'llana boshlangan. Amir Temurning "Tuzuklar"i Sharq va Markaziy Osiyo tamaddunida bosh qonun va...ifasini bajargan.

Bugungi O'zbekiston Konstitutsiyasi Qadimgi Xora...m...ug'diyona, Qoraxoniylar, Xora...mshohlar, Temuriylar davlatining, qolaver...a, barcha ota-bobolarimizning ko'p 3...rlik orzusini mujassam etgan. Bosh qonunning 4-moddasida "O'zbekiston Respublikasining davlat tili o'zbek tilidir", deb yo...ilgan. Konstitutsiya qabul qilingan kun - 8-dekabr umumxalq bayrami hi...oblanadi.
 (*Tajfi akademik jurnaldan*)

70. To'g'ri javobni toping.

- Tushirib qoldirilgan undoshlar haqida qaysi hukm xato?
 A) Ovoz va shovqin ittirokiga ko'ra ikki guruhga mansub.
 B) Ikki ham til oldi undoshlari hisoblanadi.
 C) Hosil bo'lish usuliga ko'ra bir guruhga mansub.
 D) Hosil bo'lish o'rniiga ko'ra ikki ikki guruhga mansub.

Barcha kitoblar →

-64-

@ABTbooks kanalida

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

71. To'g'ri javobni toping.
 Nonda o'ziga chizib ko'rsatilgan so'zlarning ma'nosini aniqlang.
 a) epkin; madaniyat
 b) to'g'ri; namoyon bo'lish
 c) shabada; qadimiylilik
 d) shamol; kelajak

Matrni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

Qishloq. Yoz jazirama: Qoq tush mahali baqaterak ostidan zaif bir puf yelib o'tadi. U - shu makomning epkini. Terak barglarini bir shabada-yu, ariq bo'yiga o'zini tashlaydi. Yana birini suv shabada boylar. Qayrag'ochdan uzoqqa ketolmay, kambar barglar orasida shamol esadigan yam bor. Quvvati kuchliroq bo'lgani sababli sal beriroqqa yelib, ushda qimir etmay turgan jo'xorlarni chayqatib o'ynaydi.

Ba'zilar yo'llarda sho'xlik qilishadi. Qumoq yo'ldan ketavering-chi. Yo'lda chetida mitti girdob yasab, chang ko'tarib, tuproq bilan qandab pirlayotgan quyunchani ko'rib qolasiz.

Yana bir turli shabada tong-u shomda bedazozlar tomondan esadi. Shablab o'sha yoqqa ketib, oqshom iziga qaytsa kerak. O'lslardan shabdan qudratli shamol esa tevarakni kulrangga o'zgartirib yuboradi.
 (*Ustoz Sulton. "Genetik" romanidan*)

72. To'g'ri javobni toping.

Shamol so'zining matnda berilgan sinonim (ma'nodosh)lari to'g'ri yozilgan qatorni ko'rsating.

- A) "puf", epkin, shabada, quyuncha, shamol;
 B) epkin, qumoq, kambar, qayrag'och, girdob;
 C) shabada, jo'xori, oqshom, quyuncha, chayqatmoq;
 D) shamol, "puf", qumoq, kambar, quyuncha.

73. To'g'ri javobni toping.

Matndagi quyidagi so'zlar to'g'ri izohlangan qatorni aniqlang.

1) qumoq	a)	eni kichik, ensiz
2) kambar	b)	suv yoki shamol uyurmasi
3) girdob	d)	hovli yonidagi yer bo'lagi
4) tomorqa	e)	qum aralashib, donador bo'lgan
5) qayrag'och	f)	teraklarning tarvaqaylab o'sadigan turi

Barcha kitoblar →

-65-

@ABTbooks kanalida

6)	baqaterak	g)	yog'ochi daraxt	shoxlari tig'iz,	soyali
----	-----------	----	-----------------	------------------	--------

- A) 1 - e, 2 - b, 3 - a, 4 - d, 5 - f, 6 - g
 B) 1 - a, 2 - e, 3 - b, 4 - d, 5 - g, 6 - f
 C) 1 - e, 2 - a, 3 - b, 4 - d, 5 - f, 6 - g
 D) 1 - e, 2 - a, 3 - b, 4 - d, 5 - g, 6 - f

74. To'g'ri javobni toping.

Matnda ajratib ko'rsatilgan so'zlarning qaysi biri tarkibida hosil bo'lish o'rniga ko'ra undoshlarning barchasi qatnashgan?
 A) barglarini B) jazirama C) bedazorlar D) saharlab

Matn asosida quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

1 Ko'pchilik baliqlarning no'xatdekkin miyasi bor, ular kun bo'yi u yuqdan bu yoqqa suzishdan boshqani bilmaydi, deb o'ylaydi. O'zimiz ham "Nemoni tizab" multfilmidagi Dori kabi "baliqlar xotirasi atigi 3 soniyadan iborat, shu bois ular o'zlarining kichik akvariumlarini ustun turadi, deb hisoblaymiz. Aslida, shundaymi?"

2 Avstraliyalik olim Kulum Braun baliqlar ko'pchilik o'ylagandan ko'ra aqilliroq jonivor ekanini va xotira maydoni kengligini labotlab bergan.

3 To'g'ri, baliqlarning miyasi kichikmi bo'lishi mumkin. Lekin ularning miyasini tana hajmi va og'irligi bilan taqqoslab ko'risa, miyaning nisbatan katta ekanini bilinadi. Masalan, Afrika suvlarida yashaydigan uzun burunli filbaliq miyasi bu jihatdan boshqa baliqlarga nisbatan ustun turadi.

4 Baliqlar xotirasi bo'yicha olib berilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, juda ko'p baliqlar bir necha oydan bir necha yilgacha bo'lgan ma'lumotni esda saqlovchi bo'lar ekan. Masalan, kanal laqqachasi o'ziga yemish berib yurgan odamning ovozi 5 yildan keyin ham eslagani yoki tillarining tovonbaliq o'ziga ozuqa beriladigan idishni bir yildan keyin ham tanigani olimlar tomonidan qayd etilgan.

5 Baliqlarning naqadar aqlli ekanini baliq oviga qiziquvchilar ham yaxshi biladi. Bu jonivorlar o'z ziyorat bo'lib, xavfli xo'ralarni eslab qolishadi, och bo'lsa ham xo'ralikka tegmaydi. (R. Sherat'iyev)

75. To'g'ri javobni toping.

Matnning qaysi bandlerida filarni dalillash maqsadida kirish so'z qo'llangan?

- A) 1- va 2- bandlerda B) 2- va 3- bandlerda
 C) 3- va 4- bandlerda D) 4- va 5- bandlerda

76. To'g'ri javobni toping.

Bo'sha qo'shimcha qo'shilishi bilan talaffuz ham imloda o'zgarish ro'y bergan matn qismlarini toping.
 A) 1, 2, 3, 4, 5 B) 1, 2, 4, 5 C) 1, 2, 3 D) 1, 2, 3, 4

77. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi qaysi fikr matnning umumiy xulosasi sifatida olinishi mumkin?

- A) Avstraliyalik olim Kulum Braun baliqlar bo'yicha katta ilmiy izlanishlar olib borgan.
 B) Baliqlar haqida ko'pchilik odamlar hech nima bilmaydi.
 C) Miyasi kichikmi bo'lishiga qaramay, baliqlar aqlli va ziyrak jonivorlardir.
 D) Uzun burunli filbaliq miyasi boshqa baliqlarga nisbatan ustun turadi.

78. Ma'lumotning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

Baliqlarning miyasi o'z hajmi va og'irligiga nisbatan katta ekan.
 A) to'g'ri B) noto'g'ri

79. To'g'ri javobni toping.

Berilgan gaplarni matn mazmumiga mos ravishda davom ettiring va ortiqcha so'z berilgan qatorni aniqlang.

1.	Afrika suvlarida yashaydigan uzun burunli filbaliq ...	A) ... xotirasi 3 soniyadan iborat, shu bois u o'zining kichik akvariumini o'zi uchun qayta-qayta kashf etadi. B) ... o'ziga yemish berib yurgan odamning ovozi 5 yildan keyin ham eslagan. C) ... miyasi bu jihatdan boshqa baliqlarga nisbatan ustun turadi. D) ... o'ziga ozuqa beriladigan idishni bir yildan keyin ham tanigan.
2.	Kanal laqqachasi ...	
3.	Tillarang tovonbaliq ...	

Matni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

1. Qonun chiqaruvchi hokimiyat (Parlament)

Senator va deputatlardan tashkil topadi. Ular xalq tomonidan saylanadigan xalq vakillaridir. Bu insonlar xalq orasida yurib, muammolarni aniqlab, qonun va qarorlarni ishlab chiqishi kerak.

3. Sud hokimiyati

Bu hokimiyatda adolati bo'lishga qasamyod qilgan sudyalalar ishlaydi. Ular o'z qarorlarini faqatgina Konstitutsiya va qonunlarga asoslangan holda chiqaradilar.

4. Prezident

Prezident shu uchta hokimiyatni bir-biri bilan bog'lab turadi. Prezident - davlatning eng katta rahbari. U barcha hokimiyatni nazorat qiladi. Ammo Prezident ham Konstitutsiya va qonunlarni chetlab o'tolmaydi. Oddiy fuqaro qonunga qanday amal qilsa, Prezident ham shunday amal qiladi.

80. Matnning 2-bandida quyidagi so'zlardan mosini aniqlang.
A) haqli B) javobgar C) majbur D) munosin

81. Yuqoridagi ma'lumotlar asosida to'g'ri fikrni aniqlang.

- A) Sud hokimiyati barcha qonun va qarorlarni ishlab chiqadi.
B) Qonun chiqaruvchi hokimiyat vazir va hokimlardan iborat.
C) Prezident sud hokimiyati tarkibidagi lavozim sanaladi.
D) Qonun chiqaruvchi hokimiyat a'zolari xalq tomonidan saylanadi.

82. Qonun qabul qilinishida eng dastlabki qadam qaysi organ (yoki lavozim) tomonidan qo'yiladi?

- A) Sud hokimiyati B) Prezident C) Parlament D) ijro hokimiyati

83. Ostiga chizilgan so'zlarning barchasi uchun umumiy bo'lgan xususiyat qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

- A) Jarangli til va lab undoshlari qatnashgan.

Barcha kitoblar →

-68-

@ABTbooks kanalida

- 80) Jarangsiz til undoshlari qatnashgan.
81) Faqat jarangli undoshlardan tuzilgan.
82) Portlovchi lab undoshlari qatnashgan.

84. Matnda qo'llangan so'z va unig izohi to'g'ri berilmagan qatorni aniqlang.
A) Deputat - Qonunchilik palatasi a'zosi. B) Parlament - ijro hokimiyati.
C) Prezident - davlat boshlig'i. D) Konstitutsiya - davlatning bosh qonuni.

Matni asosida quyidagi test topshiriqlarini bajaring

SAODAT KALITI

Bir kishi so'rabdiki: "Ey ustoz! Insonlar bilan muomalada qanday yo'l tutqanim ma'qul [1]?" Ustoz:

- O'g'lim, sen hech tikanli dalada yalangoyoq yurib ko'rganmisan? - debdi.
- Ha, yurganman.
- Qanday yurgansan?
- Ehtiyotlik bilan sekin yurganman.
- O'g'lim, odamlar bilan ham xuddi shunday ehtiyotlik bilan muomalada bo'l, - debdi ustoz.

Ahmad, bu ... ikoyani (2) qulog'ingga quyib ol. Tilni tygan kishi salomat bo'ladi. Hadislarda: "So'zingga e'tibor ber. O'rmi bo'lsa, yaxshi gap gapir, aks holda, sukut ma'qul". - deya mar...amat (3) qilingan. (Tohir Malik)

85. Quyidagi qaysi so'zni matnda ostiga chizilgan so'z (1) o'rnida almastirib qo'llab bo'lmaydi?

- A) durust B) yaxshi C) mumkin D) afzal

86. Matn mazmuniga mos maqolni ko'rsating.

- A) Aqli naqillab so'zlar. Aqlsiz laqillab so'zlar.
B) Odam — so'zlashguncha, Yitqi — kishnashguncha.
C) Kishi yo'q deb so'zlama. Og'zing yomon o'rganar.
D) Boshingga qilich kelsa ham, To'g'ri so'zla.

87. Matnda ostiga chizilgan so'zlarda (1, 2) tushirib qoldirilgan harflar qay tariqa tiklanadi?

- A) xikoya, marxamat B) hikoya, marxamat
C) xikoya, marxamat D) hikoya, marxamat

88. Matnda nima maqsadda hadisdan namuna qo'llangan?

- A) Hikoyaga e'tiborsiz bo'lgan tinglovchi (yo o'quvchi)ning e'tiborini tortish uchun.
B) Hikoya asosida qilingan xulosani boshqa bir manba bilan dalillash uchun.

Barcha kitoblar →

-69-

@ABTbooks kanalida

- C) Hikoya va hadisdan chiqadigan xulosalarni qiyoslab o'rganish uchun.
D) Hikoya ishonchsiz chiqqani sababli ishonchliroq hadis tanlangan.

Matnni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

Davlatimiz madhiyasi

Davlatimiz madhiyasi yangrashi, "serquyosh" so'zi jaranglashi bilan cheksiz **iftixor tuyg'usini his qilamiz**, to'g'rimi? O'ng qo'limizni ko'ksimizga qo'yamiz-da, **baralla** kuylay boshlaymiz.

Davlat ramzlaridan biri sifatida madhiya ham shu aziz yurtimizni dildan sevishga undovchi **muhim** vositadir.

Yashnagay... lim-u fan, ijod,

Shuhrating porlasin toki bor jahon.

Mustaqil yurtimizning kuch-qudrati, aql-zakovati, ajdodlar shon-shuhrati, avlodlarning **yorug'** kelajagini **sharaffovchi** bu tarona asrlar osha g'urur bilan yangrayveradi.

89. Lug'atlar ma'nosi to'g'ri izohlangan javobni aniqlang.

№	So'z	Izohi
1	madhiya	?
2	iftixor	?
3	tuyg'u	?
4	his qilmoq	?
5	baralla	?
6	muhim	?
7	yorug'	?
8	sharaffilamoq	?

- A) 1 - maqtamoq; 2 - faxr; 3 - his; 4 - sezmoq; 5 - ro'yi-rost; 6 - ahamiyatga ega bo'lgan; 7 - nur tushib turgan; 8 - hurmatlamoq, olqishlamoq
B) 1 - madh, etmoq; 2 - faxr; 3 - sezgi; 4 - eslamok; 5 - ro'yi-rost; 6 - ahamiyatga ega bo'lgan; 7 - nur tushib turgan; 8 - hurmatlamoq, olqishlamoq
C) 1 - maqtamoq; 2 - g'urur; 3 - filer; 4 - sezmoq; 5 - baland; 6 - ahamiyatga ega bo'lgan; 7 - nur tushib turgan; 8 - hurmatlamoq, olqishlamoq
D) 1 - madh etmoq; 2 - faxr; 3 - his; 4 - sezmoq; 5 - barakalla; 6 - ahamiyatga ega bo'lgan; 7 - darz ketgan; 8 - e'tibor qilmoq

90. Matnda ko'p nuqta o'rniga qo'yilishi kerak bo'lgan so'z imloviy jihatdan to'g'ri ko'rsatilgan qatorni aniqlang.

- A) toabad B) to-abad C) to abad D) to-abad yoki to abad

LEKSIKOLOGIYA

So'zlarning shakli va ma'no munosabatiga ko'ra turlari (antonim, sinonim, antonim, paronim). Lug'at boyligi. Ma'no ko'chishi

SO'ZLARNING SHAKLI VA MA'NO MUNOSABATIGA KO'RA TURLARI

1. Quyidagilardan paronimlarni aniqlang.

1)	ramz	razm
2)	yo'lqin	yorqin
3)	bozm	vazn
4)	sayil	sayr
5)	sada	sado

- A) 1, 2, 3, 4, 5 B) 1, 3, 4
C) 2, 3, 4 D) 1, 2, 4, 5

2. Qaysi qatorda antonim so'zlar borilmagan?

- A) zaif - kuchli
B) vafodor - xiyonatkor
C) oson - mushkul
D) qolaloq - zaif

3. Qaysi qatordagi gapda boshqa qatordagi ma'nodoshlaridan farqli ichiy yoki salbiy bo'yoqqa ega bo'lmagan so'z qo'llangan?

- A) Yuzidagi terlarni arta turib, ro'parasiga qaradi va angrayib qoldi.
B) Uning quvnoq chehrasi suv betida qizga yanada yoqimli ko'rindi.
C) Busharasiga tushgan qamchi zarbidan yerga yiqildi.

D) Jamolning vastini qildim chamanda, Qizord gul uyottin anjumanda.

4. Qaysi qatordagi so'zda so'zlovchining salbiy munosabati ifodalanadi?

- A) jilmaymoq B) kulmoq
C) tabassum qilmoq D) ishsaymoq

5. Qaysi qatorda berilgan so'zlar o'zaro sinonim sanalmaydi?

- A) boylik, gajina, xazina
B) go'zal, chiroy, nafosat
C) bo'ston, bog', guliston
D) ziyo, nur, yog'du

6. Antonim so'zlar birgalikda qo'llanib, bitta umumiy ma'noni anglatadigan yangi so'z hosil qilishi mumkin.

Berilgan qoidaga mos bo'lmagan qatorni aniqlang.

- A) yosh-u qari
B) achchiq-chuchuk
C) uzoq-yaqindan
D) oldingi - hozirgi

7. Uning dastxati... ekan. Hammami hayron qoldirdi.

Ushbu gapdagi ko'p nuqta o'rnida ma'nodoshlar qatoridan mosini qo'ying.

- A) go'zal B) suluv
C) chiroyli D) latofatli

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

8. Qaysi qatoridagi gapda zid ma'noli so'zlar ishtirok etmagan?
 A) Yo'g'on cho'zilguncha ingichka uziladi.
 B) Bir kattaning, bir kichikning gapiga quloq sol.
 C) Bahor tongi tungi hordiqlardan xalos etadi.
 D) O'zginlik ham, semizlik ham darddir, ehtimol.

9. Qaysi qatorda zid ma'noli ravishlar qo'lingan?
 A) Yaxshi so'z - jon ozig'i, yomon so'z - bosh qozig'i.
 B) Do'st achitib gapirat, dushman - kuldirib.
 C) Oz so'zia, ko'p tingla.
 D) Eskisiz yangi bo'lmas, yomonsiz yaxshi.

10. Quyida berilgan so'zlar haqidagi noto'g'ri hukmini aniqlang.
tabassum qilmoq, qah-qah o'tmoq, tirjaymoq
 A) bir tushunchani turfa so'zlar vositasida ifodalangan
 B) salbiy yoki ijobiy munosabatni ham ifodalash mumkin
 C) ushbu so'zlarning shakli bir xil, mazmuni esa turli xil
 D) ushbu so'zlar sinonimik qatorni hosil qilgan

11. Sinonimik qator va unga mansub birlik muvofiq kelgan qatorni aniqlang.

1	ayon, ma'lum	a	yoziq
2	ayb, gurih	b	nomdor
3	dongdor,	c	tanti
4	riyo, taraqqiyot	d	ravnaq
		e	vaj
		f	ravshan

- A) 1 - f, 2 - a, 3 - b, 4 - d
 B) 1 - b, 2 - a, 3 - d, 4 - f
 C) 1 - f, 2 - a, 3 - c, 4 - b
 D) 1 - b, 2 - e, 3 - c, 4 - a

12. *yugurmoq, balki, bino, kollej, yashil, men, beshinchi, kutmoq, baland, bilan, uchta, qalam, javob bermoq, ya'ni, chiroyli, sakrumoq, taq-taq, kabi, sakkiz, ikki, quyvnoq, aytmoq, va, o'n ikki, deraza, o'ntacha*
 Berilgan so'zlardan nechitasi atash ma'nosiga ega emas?
 A) 6 ta B) 7 ta C) 8 ta D) 5 ta

13. Qaysi qatoridagi so'zlarda zid ma'nolilik so'z yasovchi qo'shimcha ma'nosiga bog'liq emas?
 A) yaxshilik - yomonlik
 B) boxabar - bexabar
 C) badavlat - davlatsiz
 D) vafodor - bevafo

14. Quyidagilardan shakldosh so'zlarni aniqlang.
 1) *tut 2) yut 3) oq 4) yot 5) et 6) uch*
 A) barchasi B) 1,2,3,4
 C) 1,2,3,6 D) 1,3,5,6

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

- D) litoraga uch, senga ham pul katta.
 21. Berilgan gapda bir so'z turkumi doirasida shakldoshlikni hosil qiladigan nechta so'z qo'lingan.
Bostakor changda qandaydir kuy chalar edi.
 A) bitta B) ikkita C) uchta
 D) shakldosh so'z mavjud emas

22. Quyidagi ikki rasm asosida matn shakllantirilsa, ular o'rtasida so'z bilan bilan bog'liq qanday aloqadorlik mavjud bo'ladi?

- A) antonim B) sinonim
 C) paronim D) omonim

23. Ma'nodosh so'zlar qatoridan bosh so'zni aniqlang.
 A) yurak B) qalb C) ko'ngil D) dil

24. Qaysi qatoridagi so'zda so'zlovchining salbiy munosabati ifodalangan?
 A) jilmaymoq B) kulmoq
 C) tabassum qilmoq D) ishbaymoq

25. Berilgan gaplardagi ostiga chizilgan so'zlar haqida to'g'ri hukmni aniqlang.
 1. *Bahorda har xil gullar ochilgan. 2. Hammatdan oldin bodom daraxti gullar.*
 A) bir so'zning turli ma'nolari
 B) bir xil shakldagi ikki so'z
 C) bir so'zning turli shakllari
 D) bir xil ma'noli ikki so'z

26. Berilgan gapda shakldoshiga ega bo'lgan so'zlar nechta?
Bir qashiq qonidan kech bu bechoraning.

- A) bitta B) ikkita C) uchta
D) shakldosh so'z mavjud emas

27. Qaysi qatorda paronim so'zlar berilmagan?

- A) abzal - afzal B) daho - daba
C) amr - amir D) yoqa - yaqo

28. Berilgan gaplarda ostiga chizilgan so'zlar haqidagi to'g'ri hukmni aniqlang.

1.	<i>Ularining tub maqsadini bilib olishimiz kerak.</i>
2.	<i>Erta bahorda o'n tup mevali daraxt ko'chatidan ekdir.</i>

- A) bir so'zning turli ma'nolari
B) o'zaro paronim so'zlar
C) bir so'zning turli shakllari
D) bir xil ma'noli ikki so'z

29. Qaysi qatordagi gapda son so'z turkumi bilan shakldosh bo'lgan fe'l qo'llangan?

- A) Belni aldab-aldab ishga solmasak bo'lmas.
B) Qing'ir ish qirv yildan keyin ham fosh bo'laveradi.
C) Go'ro'g'li och qoldi, enasiga qarab bir so'z dedi.
D) Idoraga uch, senga ham pul katta.

30. Qaysi qatordagi so'zlarni bir necha turkumda qo'llash mumkin?

- 1) *ko'zlar 2) o'lma 3) sog'lar 4) dog'lar 5) qo'llar 6) bog'lar*
A) barchasini B) 1,2,6
C) 1,2,3,4,6 D) 1,2,4,5,6

31. So'zlarning borliqidagi qanday narsa-hodisalar, belgi-xususiyatlar, harakat-holatlarni bildirishi ularning qanday ma'nosi sanaladi?

- A) atash ma'nosi
B) grammatik ma'nosi
C) ko'chma ma'nosi
D) shakliy ma'nosi

32. Qaysi qatorda zid ma'noli so'zlar berilmagan?

- A) mehnatsevar - dangasa
B) kelmoq - ketmoq
C) yolg'on - rostgo'y
D) urush - tinchlik

33. Qaysi qatorda zid ma'noli so'zlar kesim bo'lib kelgan?

- A) Yo'g'on cho'zilguncha ingichka uziladi.
B) Pichoqni avval o'zingga, keyin boshqaga ur.
C) Yaxshilik yaxshidir, yomonlik - yomon.
D) Bir kattaning, bir kichikning gapiga quloq sol.

34. *Taqdirni o'z qo'ling bilan yoz. Mehring bilan qishni ayta yoz.*

Erkinlikning osmonida uch.

Maqsad sari qanoatning yoz.

Ushbu she'riy parchada ostiga chizilgan so'zlarning turkumini toping.

- A) fe'l, ot, ot B) ot, fe'l, ravish
C) fe'l, ot, fe'l D) fe'l, ravish, ot

35. So'zlarning borliqidagi qanday narsa-hodisalar, belgi-xususiyatlar, harakat-holatlarni bildirishi ularning qanday ma'nosi sanaladi?

- A) atash ma'nosi

36. Grammatik ma'nosi ko'chma ma'nosi shakliy ma'nosi

38. *Lebakologiya ... o'rganadi.* Ko'p so'z o'rniga mos birlikni aniqlang.

- A) so'z tarkibini
B) so'z ma'nolarini
C) so'z shakllarini
D) so'z birliklarini

39. Berilgan gaplarda ostiga chizilgan so'zlar haqidagi to'g'ri hukmni aniqlang.

1) *Amirning savoliga hech kim javob berolmadi.* 2) *Shohing amri baho ketirilmadi.*

- A) bir so'zning turli ma'nolari
B) o'zaro paronim so'zlar
C) bir so'zning turli shakllari
D) bir xil ma'noli ikki so'z

40. Qaysi qatorda berilgan paronimlar turkumi jihatidan o'zaro bir xil jufliklardan iborat?

- A) yondash - yondosh, uyim - uyum
B) ta'sir - ta'sir, xiyala - hiyla
C) qimmat - qimmat, kafi - kift
D) ta'na - tana, nufuz - nufus

41. Mantiqiy zanjirdan tashqaridagi jumlani tanlang.

- A) Adab irfon ilmi ichradur sham. (Aubay Otin)
B) Xulqi to'g'ri bo'lgan kishi to'rga chiqadi. (Yusuf Xos Hojib)
C) O'zingni shubhadin yitqut. (Muhammad Siddiq Ruxdiy)
D) Hayot eng yaxshi murabbiydir. (-O'talar so'zisi)

40. Qaysi qatorda berilgan gaplar

juflikda ostiga chizilgan so'zlar o'zaro omonim sanaladi?

- A) Terma jamoamiz bu yilgi sport musobalarida ancha ildamladi.
Mevalarni terdik, hosilini yig'dik, endi qish bo'yi mehnatimizning rahatini ko'ramiz.

- B) Burningizni har yerga tiqavermang - burunsiz qolasiz.
Choynaking burniga nimadir tiqlib qoldi, shekilli, choy tushmayapti.
C) Endigina bargak yozgan to'zordan mayin shamol esdi. Otaxon patrisga bir hovuch bargak, bir siqim mayiz, 5-6 ta yong'oq qo'ydi.

D) G'ayrat bor kishining, unumi bor ishining. Bu cho'llarga hech nima ekitib bo'lmaydi, baribir, unmaydi.

41. Qaysi qatorda qo'llangan paronimlarda ma'no tor unillar hisobiga farqlanadi?

- A) uquv - o'quv B) juda - judo
C) urush - urish D) sig'im - siqim

42. *un so'zi qatnashmagan qatorni aniqlang.*

- A) Chindan ham, tan olish kerak: biz undan ko'p narsalarni o'rgandik.
B) Bug'doy pishdi - un bo'ldi, tandir to'la non bo'ldi.
C) Otasining g'azablanganini bildimi - bolaning uni ham sezilmadi.
D) Unib-o'sib kamolga yetdik, qanot yozib har yoqqa ketdik.

43. Qaysi qatordagi so'z bir so'z turkumi doirasida shakldoshlikka ega?

- A) qo'y B) karam C) yot D) soz

44. Berilgan so'zlardan nechitasi bir turkum doirasida omonimlikka ega emas?

- dam, soz, uch, un*
 A) barchasi B) bittasi
 C) ikkitasi D) uchtasi

45. Qaysi qatorda berilgan so'zlarning barchasi shakldosh?

- A) och, tinch, palla, soz
 B) son, taxt, ahl, chakka
 C) qil, qovoq, tuz, vaqt
 D) adash, bo'y, yeng, yot

46. Berilgan juftliklardan nechitasi paronim sanalmaydi?

- bank-banka, daryo-radio, bob-bop, gaz-g'oz, davo-da'vo, daha-baha, faqir-paqir*

- A) bittasi B) ikkitasi
 C) uchtasi D) to'rttasi

47. Qaysi qatordagi gaplar juftligida omonimlar qo'llanmagan?

- A) Qush qanotlarining keng yoygancha parvoz qila boshladi. Samolyot qanotlari pishiq va mustahkam qilib ishlangan ekan.
 B) O'ng qo'l bilan asta peshanasidagi termi artuli.
 Abdurahim pishgan qirmizi olimalarni savatga terdi.
 C) Ko'not bizga o'z sirlarini ochmoqda. Boshqa sayyoradan kelgan sirli mehmonlarning kosmik kemasi kumushsimon sir bilan qoplangan edi.
 D) Ahmad o'zga sayyoralik - yot odamlarga termilib qoldi. Ominaxon darslarini tayyorlab bo'lgach, uyquga yotdi.

48. Ot va fe'l omonimligiga misol berilgan qatorni aniqlang.

- A) bo'y - bo'y B) ter - ter
 C) palla - palla D) taxt - taxt

49. Omonimlar shakliy tomondan qaysi birliklarga o'xshaydi?

- A) Barqaror birikmalarga
 B) Antonimlarga
 C) Ma'nodosh so'zlarga
 D) Ko'p ma'noli so'zlarga

50. Qaysi qatordagi so'z ham shakldoshiga, ham ma'nodoshiga ega?

- A) toq B) yuz C) ekin D) ong

51. Berilgan she'riy parchadagi omonimlar qaysi qatorda to'g'ri izohlangan?

Toshni kesa olmas pichoqning dami,

Pok tanga o'tmaydi saraton dami,

Iln va hunarga bog'ishla o'zni,
G'animat yoshlikning har o'tgon dami.

(A. Shukurov)

- A) qin, harorat, umr
 B) dasta, issiqlik, on
 C) tig', harorat, lahza
 D) tig', nafas, qisim

52. Qaysi qatordagi omonimlar ot turkumiga mansub?

- A) O'ppoqqina shim kiyib olgan bittasi joyga yiqilib, yig'layotganmish: "Shimimda nima gunoh?"
 Tomoq og'rig'iga shimiladigan qanday doringiz bor, opa?

53. Chuq'ur-chug'ur qaldirg'och, shingini tezroq och.

54. Qaysi qatordagi so'zda ravish va ko'l turkumi o'rtasida omonimlik boratlatdi?

- A) kech B) qil C) palla D) burun

55. Qaysi qatordagi no'rin qo'llangan paronim turkumi bilan ham farqlanadi?

- A) Borlik sinoatlarga to'la.
 B) Ikkinchi jahon urishi qachon boshlangan?
 C) Har kim o'z xoliga yarasha ish qilsin.
 D) Dardingizga da'vo bor.

56. Qaysi qatorda ostiga chizilgan so'zlar paronimlar sanalmaydi?

- A) Noshukrlik xatodir, Ne'niat
 B) Ota farzandi uchun nimalarga tayyor

	Haqdin atodir.	bo'lishini bilasizmi?
B	Boshimda har xil xayollar kezmoqda.	Sudda qatnashgan tarafdardan davlat boji undirildi.
C	Gohi she'riat aytdim bo'shliqqa qarab...	Sehrmi bu yoki yo'qmi, bilmadim-u, ammo g'alati hodisalar yuz beriyapti.
D	Bobosining qo'lidagi aso'ni ko'rishi bilan ko'ngli yorishdi.	Bunaqa asov otni umringda ko'rimgansa n, ishonaver!

57. Qaysi qatordagi paronimlar og'izning ochilish darajasiga ko'ra bir turdagi unillar hisobiga farqlanadi?

- A) tort - to'rt B) daha-daho
 C) bosh - boj D) uquv - o'quv

58. Paronim qo'llash bilan bog'liq xatolik qaysi qatorda kuzatilmaydi?

- A) Sinf o'ynasi dars ketdi.
 B) Burch - o'n ikki yulduz turkumi.
 C) Biz oyoq afzali tikamiz.
 D) Uning hiylasiga aldanna.

59. Berilgan juftliklardan nechitasi bir turkum doirasidagi paronimlarga misol bo'ladi?

- soda-sodda, siqim-sig'im, undash-undosh, ham-xam*
 A) bittasi B) ikkitasi
 C) uchtasi D) barchasi

Asab kasalliklarining ko'payotganiga ba'zilar hayot sur'atining tezlashganini sabab qilib ko'rsatmoqda.
D) Hammasi eshigidan necha bor o'tadi-yu, hohingiz qanday demaydi? Ammiam juda chiroyli, yuzida xoli bor, qosh-ko'zi chaqmoqdek xotin.

72. Qaysi qatordagi paronimlar o'zaro bir so'z turkumiga mansub?
 A) xiyala, hiyla B) ta'na, tana
 C) yulqin, yorqin D) azim, azm

73. Qaysi qatordagi birlikni ham omonin, ham ko'p ma'noli so'z sifatida qo'llash mumkin?
 A) burun B) soz C) tovush D) karam

74. *Alisbergga sovg'a qilingan kitob yo'qolgan yo'q, qalbiga jo bo'lib qoldi. U tirik ekan, xotirida yashaydi. Alisher quvonch va havajon bilan o'rnidan turdi. Boyatdan beri bolani kuzatib turgan Sharafiddin mehr bilan uning boshiga qo'limi qo'ydi-da: "Ilimni kamol topir, ilm zeb: ziyonatig bo'lsin, zeroki, ilm insonning yo'chi yulduzidir", - dedi*
 Quyida keltirilgan qaysi gapda matnda ostiga chizilgan hech bir so'zning sinonimi mavjud emas?
 A) Ayol go'dak isini birinchi farzandi tug'ilganidayoq his etadi. Erkak esa go'dak isini nimaligini nevarali bo'lganidan keyin anglyaydi...
 B) Paxtakor. Ko'ngli - paxtasidek oppoq. Fe'li - paxtasidek yumshoq. Mehri - paxtasidek qaynoq... faqat

A) Qaysi qatordagi so'zlar juftligi paronim sanalmaydi? 1) samin - zomin B) qora - qaro 2) nafus - nufusi D) xat - had
B) Qaysi qatorda paronim qo'llash bilan bog'liq xatolik kuzatiladi? A) Oromidagi rasmiy munosabat tafaftib, qandaydir inoqlik paydo bo'ladi B) Alptomishga alla ay'tgan monodartim Rubini shod etay C) Daring xalq bo'l, elim! D) Muning ustiga yana ta'na ham qilib qo'ydi: «Kim olardi endi u kempirni?» E) Shu mo'jaz uyimda yonsin deb chiroq, Ne aziz zotlarga yondoshdim gabi
76. Paronimlar berilmagan qatorni aniqlang. A) samin - zomin B) xat - had C) oro - oro D) shoir - she'r
77. Qaysi qatorda berilgan gaplar juftligida hosil bo'lish o'rniga ko'ra bir guruhga mansub undoshlar yordamida ma'nosi farqlangan paronimlar qo'llangan? A) Azim daryolar ham jig'alardan boshlanadi. Azimimiz shu: har bir askar o'lja bilan qaytsin. B) Olovni yozgan kim-u, sovuqdan isingan kim? Yomg'ir yog'ayotgani uchun otdarutub yurishi sekinlashdi. C) Sizning suratingiz uning qo'lida nima qilyapti?

63. *Mineral, metall, ruda* kabi so'zlar ma'nodosh so'zlar qatoriga kiradigan so'zni toping.
 A) ma'dan B) guhar
 C) samar D) g'o'ch

64. Mustaqil va nomustaqil birliklarga mansub paronimlar juftligini aniqlang.
 A) xam - ham B) borlik - borliq
 C) yoq - yog' D) chakka - chekka

65. *Daraxtlarda gul, bolalarning do'ppilariga lolalar qistirilgan.*
 Ushbu gapda atash ma'nosiga ega bo'lgan nechta so'z qatnashgan?
 A) 3 ta B) 4 ta C) 5 ta D) 6 ta

66. *G'azablangan ata do'konga telefon qildi; - Men o'g'imni ikki kilogramm obo'ri olib kelishga yuborgandim, u bo'lsa bir kilogramm olib kelibdi. Tarozilaring to'g'rimi o'zi?*
 - Bizning tarozilarimiz to'ppo-to'g'ri. Siz o'z o'g'lingizni tortib ko'ringizmi?
 Qaysi javobda keltirilgan leksik birlik matnda qatnashgan hech bir so'zga ma'nodosh bo'la olmaydi?
 A) keltirmoq B) o'lchamoq
 C) jo'natmoq D) o'ylamoq

67. *bahs, sovg'a, tanqis, g'alaba, yomonlik, hadya, munozara, pinhon, tartiq, kamchil, tortishuv, armuq'on, taqchil, zafar, tubfa, maxfiy, yovuzlik*
 Mazkur so'zlar nechta sinonimik qatarga birlashadi?
 A) uchta B) beshta
 C) to'rtta D) oltita

68. Qaysi qatorda qo'llangan paronimlarda ma'no tor unillilar hisobiga farqlanadi?
 A) uquv - o'quv B) juda - judo
 C) urush - urish D) sig'im - siqim

69. *Issiq yuxda, yumshoq to'shakda yotgan to'q bir odamni qel-yalang'och, to'shakda sovg'otib yurgan kambag'alning hali nima kechisi ekan deb q'ylanitrib, uni u yonidan bu yoniga og'natadigan, iyqusini qochirib, jonini achitadigan ham u.*
 Ostiga chizilgan so'zlardan biri bilan shakldosh bo'lgan so'z qaysi gap(lar)da qo'llangan?
 1. Beli bilan oyog'i simib kasaxonada yotdi. Uzoq yotdi...
 2. Bostirma tomiga jo'xori poyalari uyib qo'yilgan.
 3. ...bir umrga chiqib ketayotgandek, xo'rsinib eshikni ochdi.
 4. Aytaman-u o'ylayman: onaning yosh-qartisi bo'ladimi?
 A) 1, 2, 3, 4 B) 1, 2, 4 C) 2, 3 D) 1, 4

70. Qaysi gap tarkibida asosi shakldosh bo'lgan so'z qatnashmagan?
 A) Bular yonidan ot choptirib, changitib o'tish insonlik sha'niga isnoddir.
 B) Bunga mening insofim yo'l bermaydi.
 C) Har yerni qiima orzu, har yerda bor tosh-u tarozi.
 D) Yo'lkaning oxirida milt-milt yongan shu'la ko'rinar.

bitta aybi bor. "paxta qo'yish"ni bilmaydi.
 C) Shodlik mag'rurlik mastlikdir.
 Faqat mingdan bir kishigina bu narsadan o'zini ehtiyot tutib yura oladi.
 D) Qancha ko'p tilni bilsangiz, shuncha yaxshi. Biroq odam ona tilida tafakkur qiladi, ona tilida tush ko'radi, ona tilida yig'laydi... o'lim oldida onasini ona tilida yo'qaydi...

75. Qaysi qatorda *yeng* so'zi omonimligiga misol berilmagan?

- A) Uning yengi shunchalik barakali edi, Valining do'ppisi birpasda shirinlikka talib chiqardi. Vali qizg'anchiq emas, oyisi olib kelganlarni hamma bilan baham ko'radi...
 B) Traktor hali yaxlamagan dalada yengilgina suzib, muzyorar kemaday orqasidan qop-qora iz qoldirib borardi.
 C) O'zini yenga olgan kishi g'animini ham osongina yengadi. O'zini bosib olgan kishi bu pahlavon kishidir.
 D) Bo'yngiz o'sishini istaysizmi - sabzi yeng, qoningiz ko'payishi xohlaysizmi - anor yeng...

76. Faqat bir so'z turkumi doirasida omonimlikka ega bo'lgan so'zlar qatorini aniqlang.

- A) karam, adash, shim, un
 B) yeng, yot, och, mushak
 C) palla, soz, taxt, ter, qil, tuz
 D) chakka, qovoq, son, bo'y

77. Qaysi qatordagi gaplar juttligida o'zaro paronimlar qo'llanmagan?

- A) Iste'dodli o'quvchilar ichida do'stlarim borligidan faxrlanamam. Borliq sinoatlarga to'la.
 B) Hamma o'z burchiga sodiq qoladi, janoblari, uyning har bir burchini sinchiklab tekshirimiz lozim.
 C) Nufuzi baland bir fabrikaning direktori ikki xodimini Afrika bozorlarini o'rganish uchun yubordi. Bu yerning nufusi juda qashshoq ekan.
 D) Biz oyoq abzali tikamiz. Biz uchun afzal tomoni shundaki, odamlarning poyabzali yo'q ekan.

78. Qaysi qatorda sinonim so'zlar berilgan?

- A) sodda - ayyor
 B) g'aroyib - ajoyib
 C) sotqin - sadoqatli
 D) asossiz - asosli

79. Qaysi gapda asosi fe'l bilan shakldosh bo'la oladigan sodda tub so'z qatnashgan?

- A) Uning bizga yotsirab qarab turganini ko'rgandim.
 B) Yozgi ta'tilda Boysun tog'larida dam olmoqchimiz, siz ham borasizmi?
 C) Oqim uni janub tomonlarga oqizib keta boshlagan edi...
 D) Tilla uzuk yaltiraydi qo'lida, O'zim hofiz, sevgan yorim to'yida.

80. Paronim qo'llash bilan bog'liq xatolik qaysi qatorda kuzatiladi?

- A) Ikkinchi xodim masalaga o'zgacha yondoshdi.
 B) Ona yerdan bir siqimgina tuproq olib qaytinglar...

- C) O'zingiz ham ezvorarkansiz-da, boy otal!
 D) Tabiat po'st tashladi, borliq qolib-yashnadi.

81. Qaysi qatordagi so'zlar sifat va ism turkumlariga mansub omonimlariga ega?

- A) yet, och B) qovoq, tuz
 C) soz, shim D) taxt, ter

82. Qaysi gapda ajratib ko'rsatilgan yozma so'zlarning asosi o'zaro omonim sanaladi?

- A) Tom ushoqqina to'riq baytalmi arqonlab, o'uga qo'ydi, baytal tomshug'ini ko'kka cho'zib, olis-olis, tinamay kishnadi. Bir kuni tong mahali issiqko'l qo'qqisdan notinchlanib, shovullay boshladi.
 B) Dodxo xotinlariga, ularidan ham ko'ra o'ziga taskin berish uchun o'rnidan turib, darchaning bir tomonini ochdi. Ayollar yashirib qo'ygan pullarini topish uchun yugurib qolishdi, uylaridan otilib chiqqanlaricha bir-birlaridan o'zib ketishdi.

C) Bog'lab qo'yilgan otdan farqi yo'q-ku, ustiga yana qancha dilsiyohlik, so'kish eshitishlar! Ona tomondan bobomiz ham uzum yetishtirishning eng nozik sirlarini uqib olgan haqiqiy bog'dorlar.
 D) Shu asnoda bir to'p qizlar o'ynashib, gul terishib Ravshanning ustidan chiqib qolishadi. U o'zining o'ynog'i otida ayrim yigitlar xayol ham qilmaydigan o'qoyib hunarlar ko'rsatdi.

83. Ma'nodosh so'zlar qatorida begona so'z qatnashgan javobni toping.

- A) ancha, bisyor, serob, ko'p, talay
 B) bahs, munezara, tortishuv
 C) yaxshi, durust, tuzuk, soz
 D) angliamoq, ilg'amoq, o'ylanmoq

84. Uslubiy jihatdan noto'g'ri qo'llangan so'zni aniqlash.

- A) Uning afti chiroyli edi.
 B) Shamol tez esmoqda.
 C) Osmomni bulut qoppladi.
 D) Mening fikrim unga ma'qul keladi.

MATN VA LUG'AT USTIDA ISHLASH

Matnni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajarib.

So'nggi pushaymon...

Bir ajoyib barno yigit bor bo'lib, uning yuzi jozibali va qadri ra'nodak go'zal edi. U xoh qish va xoh bahorda bo'lish, bir lahza umrini mayisiz, musiqasiz o'tkazmas edi. Shu yigitning yaqinida bir dill pok qo'shni bo'lib, u hayotning hammasi yo'l-yo'riqlaridan, dunyoning achchiq-chuchug'i, issiq-sovuqlaridan to'la xabarador edi. Shu odam bu yigitga qo'shni bo'lganidan siqilar, chunki u deyarli har kuni janjal-suron qilib, joniga tegar edi.

O'g'it beruvchi unga ko'pgina foydali nasihatlar qilardi-yu, ammo hech qanday ta'sir qilmas, aksincha, u yigit nasihatga yga tubandagicha javob qilar edi:

– Yigitlik chog'i – o'yin-kulgi, rohat qilish davri, qarlik esa mehnat va toat-ibodat davridir. Yoshlikda qilingan hammasi gunohlar kechiriladi, keyinchalik mehnat va ibodat qiladigan vaqt ham keladi, o'shanda qilamiz, – dedi.

Bu yigitning «ha» demay yoshligi o'tib, kuch-quvvatidan qoldi. Toat-ibodat qilay deganida esa qila olmadi. U, axir, axloqsizlik va yaramas ishlariga odatlangan bo'lib, unga mehnat-ibodat kabi hayotiy zaruratlar juda og'ir tuyular edi.

Oxiri bu yigit qarib, kuch-quvvatdan qolib, umri oxiriga yetib qoldi. U, bu paytda o'lim to'shagida bo'lganiga qarumay, o'z umrini, mehnat va ibodat qilmay nojo'ya ishlar bilan o'tkazganini eslab, pushaymon yerd.

Shunda dono pir: «Ko'p nasihatlar qildim, yo'l-yo'riqlar ko'rsatdim, quloq solmadim, shunday be'davo kunlar oldingga kelishini o'ylamadim», – dedi.

U bechora esa: «...yo'q edi, ey do'stim! Suvida suzishni bilmaganim uchun g'arq bo'ldim. Qarigach, shunday kunlar boshimga tushajagini bilsam edim, yigitlik davrini uvol qilib, behudoga o'tkazmagan bo'lar edim», – dedi. «Saddi Iskandariy»dan

85. To'g'ri javobni toping.

Ko'p nuqta o'rniga quyidagi sinonimik qatordan mos so'zni qo'ying.

- A) tajribam B) ko'nikmam C) malakam D) bilimim

86. To'g'ri javobni toping.

Yigitning quyidagi gapi qanday ma'noda qo'llangan?

Suvda suzishni bilmaganim uchun g'arq bo'ldim.

- A) Qarigach, kuch-quvvatdan qolgan suvga suzgami boradi va g'arq bo'ladi.

- B) Bechora chol yoshligida juda epchil bo'lgan, suvda suzish bu yerda o'shanga ishora qilgan.

- C) Bechora kishi yashashni suvda suzishga qiyoslaydi, uning g'arq bo'lishi esa qanday hayot kechirishi bilmaganidadir.

Qo'shnihsning gaplariga kinoya tarzida aytilgan bu gapda "hammamiz ham bir kuni g'arq bo'lamiz" degan ma'no bor edi.

87. To'g'ri javobni toping.

Bechora kishi nima uchun keksayganda toat-ibodat qila olmadi?

- A) Chunki unga ilm-u amallarni o'rgatadigan ustoz yo'q edi.

- B) Chunki u axloqsizlik va yaramas ishlariga odatlangan edi.

- C) Chunki unga ko'pgina foydali nasihatlar qilgan kishi vafot topgan edi.

- D) Chunki qo'shniarlari deyarli har kuni janjal-suron qilib, joniga tegar edi.

88. To'g'ri javobni toping.

Matn mazmunidan kelib chiqib, quyidagi gapni davom ettiring.

Yigitning qo'shni bo'lgan dono pir uning bir kuni qattiq pushaymon bo'lishini bilar edi, chunki u...

- A) ... toat-ibodatda, mehnatda hamisha bardavom edi.

- B) ... ko'p bezor qilgani uchun yigitni qaragan edi.

- C) ... bu holatni o'z boshidan o'tkazgan edi.

- D) ... dunyoning achchiq-chuchugidan xabarador edi.

89. To'g'ri javobni toping.

Ushbu matnda berilgan hikoyaga mos xulosa berilgan qatorni aniqlang.

- A) Inson toat-ibodat hamda mehnatda keksayganda ulguradi, axir, umr o'tkunchi, shunday ekan yoshlikda yoshlik g'animat bilib, hayot lazzatlaridan bahramand bo'lishi lozim.

- B) Inson mehnat va toat-ibodatga qancha yoshligidan ixlos qo'ysa, ulg'aygani sayin tajribasi ortib boradi va hayotning o'tkunchi ekanini fahmlab, vaqtni foydali ishlariga sarflaydi.

- C) Inson o'ziga berilgan nasihatlardan to'g'ri xulosa chiqarsa, qariganda ham o'z yo'lini topa olishi mumkin, chunki nasihatgo'y hayotiy tajribaga suyanib o'g'it beradi.

- D) Biz odatlangan ishlar umr bo'yi bizni ta'qib etadi va keksaygan chog'imizda bu odatlarni tark etishimiz uchun juda katta jur'at talab qilinadi. Shu jur'atga ega kishilar hech qachon yutqazmaydi.

90. Ma'lumotning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

«Saddi Iskandariy» dostonidan keltirilgan ushbu parchada dono nasihatgo'y tarzida tasvirlangan qo'shni aslida to'g'ri yo'l ko'rsatuvchi ustoz timsolidir.

- A) to'g'ri B) noto'g'ri

91. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi gap tarkibida ajratib ko'rsatilgan so'zning matnda yuzaga chiqqan ma'nosini aniqlang (manba: O'TIL, 3 tom).

mumkin. Ularning ba'zilarida hayvon (3) ...lari, suyaklari va organizmning ichki tuzilishi aks etgan. Bu rasmlarni chizgan rassomning (4) ...lari xuddi rentgen apparatining nurlari kabi o'z ko'ziga bo'lgan. Bu rasmlar rentgen yo'nalishidagi rasmlar degan (5) ... olgan. ("Jafji akademik" dan)

96. To'g'ri javobni toping.

Matnning birinchi qismida ajratib ko'rsatilgan so'zlarning sinonimlari berilgan quyidagi jadvalning qaysi bandida ortiqcha so'z qo'llangan?

	Ajratilgan so'z	Sinonimi
1.	yashagan	istiqomat qilgan, kun kechirgan
2.	davlat	yurt, mamlakat, respublika
3.	oziq-ovqat	taom, ozuqa, ne'mat
4.	aqlli	odoblil, farosatli, voyaga yetgan
5.	jonzor	jonivor, mavjudot, tiriklik

A) 1, 2, 3, 4, 5 B) 2, 3, 4, 5 C) 3, 4, 5 D) 4, 5

97. To'g'ri javobni toping.

Matnning ikkinchi qismida ko'p nuqtalar o'rniga quyidagi sinonimlardan mosini aniqlang.

	Sinonimlar	
1.	mohir	mahoratli
2.	aks ettirilgan	tasvirlangan
3.	badan	tana
4.	qarog'	ko'z
5.	nom	at

A) 1 - mohir; 2 - chizilgan; 3 - badan; 4 - qarog'; 5 - nom
 B) 1 - mahoratli; 2 - aks ettirilgan; 3 - tana; 4 - diyda; 5 - ot
 C) 1 - mohir; 2 - chizilgan; 3 - tana; 4 - ko'z; 5 - nom
 D) 1 - usta; 2 - tasvirlangan; 3 - qomat; 4 - ko'z; 5 - ism

98. To'g'ri javobni toping.

Berilgan gaplarni matn mazmumiga mos ravishda davom ettiring va ortiqcha so'z berilgan qatorni aniqlang.

1.	Aborigenlar	A) ... rentgen nurlarini hosil qilish va ulardan foydalanish uchun mo'ljallangan qurilma.
2.	Anatomiya	B) ... mo'ljalga olingan jonzorlarga tegmasa, yana aylanib ovchiga qaytib keladigan o'roqsimon aqlli qurub.
3.	Rentgen apparati	C) ... biologiyaning odam tanasining qismlarini va joylashishini o'rganadigan sohasi.
4.		D) ... biror mamlakat yoki o'lkaning qadimdan o'sha joyda yashab kelayotgan tub aholisi.

99. Matnning o'qituvchi va quyidagi test topshiriqlarini bajarib.

1. Matn taqdiriga aylangan inson

Quyidagilarni o'rganing, ba'zan insonga qo'yilgan ism uning taqdiriga aylanadi. Matn kelajagini belgilagan insonlardan biri mashhur kinorejissor. Xalq artisti Shuhrat Abbosovdir. O'rangizda "Shum bola", "Sen yetim emassan", "Mahallada shu davr gap" kabi kinofilmlarni ko'rganing. Bular yo'q bo'lsa kerak. Ayniqsa, shu vaqt bo'lsa haqiqat "Shum bola" filmi.

1) Yoshida yetim qolgan bolakay yordam berish uchun juda erta taqdiriga majbur bo'ladi. Yetimlik, ocharchilik va kambag'allikni o'z boshidan ko'rgan inson uchun ham ijodkorning filmlari samimiy, ishonarli. Barchasi kinoshabab qalbiga yetib boradi.

Shuhrat Abbosov 13 yoshida ilk bor rol o'ynaydi. Bu jiro shu qadar ishonchli bo'ladi, tomshabulardan biri jahli chiqib uning boshiga hasasi bilan taqdiriga majbur bo'ladi. Yetimlik, ocharchilik va kambag'allikni o'z boshidan ko'rgan inson uchun ham ijodkorning filmlari samimiy, ishonarli. Barchasi kinoshabab qalbiga yetib boradi.

Shuhrat Abbosov 13 yoshida ilk bor rol o'ynaydi. Bu jiro shu qadar ishonchli bo'ladi, tomshabulardan biri jahli chiqib uning boshiga hasasi bilan taqdiriga majbur bo'ladi. Yetimlik, ocharchilik va kambag'allikni o'z boshidan ko'rgan inson uchun ham ijodkorning filmlari samimiy, ishonarli. Barchasi kinoshabab qalbiga yetib boradi.

2. To'g'ri javobni toping.

Matn haqida ifodalangan qaysi fikr to'g'ri emas?

- A) Kinorejissor va "Shum bola" filmi qatramoni taqdiridosh ekan.
- B) Ijodkor ishonchli roli tufayli yaxshigan kaltak yegan.
- C) Ijodkor yetimlik, ocharchilik va kambag'allikni o'z boshidan o'tkazgan.
- D) Shuhrat Abbosov 13 yoshidan boshlab kinorejissorlikni boshlagan.

100. To'g'ri javobni toping.

Matnni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

Nima sababdan Shuhrat Abbosovning filmlari samimiy va ishonchi chiqqan?
 A) Chunki ismi jisimga mos edi, yoshligidanoq mashhurlikka erishgan.
 B) Chunki G'afur G'ulom bilan hamkorlikda faoliyat olib borgan.
 C) Chunki hayotning ko'p mashaqqatini o'z boshidan o'tkazgan.
 D) Chunki 13 yoshidanoq ilk rollarini ijro etib kelgan.

101. To'g'ri javobni toping.

Matnda ostiga chizib ajratilgan so'zlarning sinonimlari qaysi qatorda to'g'ri berilgan?

- A) hayotiga, taniqli, samimiy, shikastlanadi
- B) qismatiga, taniqli, ishonarli, yarananadi
- C) qismatiga, taniqli, haqiqiy, yoradi
- D) borlig'iga, buyuk, rost, yarananadi

102. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi gapda qattiq so'zi qanday ma'noda qo'llangan?

Shuhratning boshi yaxshigina jarohatlanadi va qattiq og'riydi.

- A) belgi darajasi yuqori (ortiq) bo'lgan [og'riq]
- B) kuchi, mehnat, mashaqqat talab qiladigan [og'riq]
- C) odatdagi sharoitda o'z shakli va hajmini saqlaydigan [og'riq]
- D) mahkam, mustahkam, pishiq [og'riq]

Matnni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

O'zbekiston o'zining yer/osti va yer/usti boyliklariga ko'ra dunyoning eng ko'zga ko'ringan davlatlaridan biridir. Yurtimizda 2700 ga yaqin istiqbolli konlar, oltin, mis, neft, tabiiy gaz, ko'mir, kaliy tuzi kabi noyob qazilmalar mavjud. Mamlakatimiz oltin zaxiralari bo'yicha dunyoda to'rtinchi, uran zaxiralari bo'yicha yettinchi-sakkizinchi, mis zaxiralari bo'yicha o'ninchi o'rinda turadi.

103. To'g'ri javobni toping.

Ostiga chizilgan so'zlarning sinonimlari to'g'ri berilgan?

- A) xazina, olam, diyor, mis
- B) dunyo, borliq, vatan, tilla
- C) mol-mulk, jahon, mamlakat, kumush
- D) bisot, ko'not, o'lka, brilliant

104. To'g'ri javobni toping.

Matn tarkibidagi yer/osti, yer/usti so'zlari qaysi qatorda imloviy me'yorlarga amal qilingan holda yozilgan?

- A) yer osti va yer usti
- B) yerosti va yerusti
- C) yer-osti va yer-usti
- D) yerosti va yer-usti

Matnni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

Nima sababdan Shuhrat Abbosovning filmlari samimiy va ishonchi chiqqan?
 A) Chunki ismi jisimga mos edi, yoshligidanoq mashhurlikka erishgan.
 B) Chunki G'afur G'ulom bilan hamkorlikda faoliyat olib borgan.
 C) Chunki hayotning ko'p mashaqqatini o'z boshidan o'tkazgan.
 D) Chunki 13 yoshidanoq ilk rollarini ijro etib kelgan.

101. To'g'ri javobni toping.

Matnda ostiga chizib ajratilgan so'zlarning sinonimlari qaysi qatorda to'g'ri berilgan?

- A) hayotiga, taniqli, samimiy, shikastlanadi
- B) qismatiga, taniqli, ishonarli, yarananadi
- C) qismatiga, taniqli, haqiqiy, yoradi
- D) borlig'iga, buyuk, rost, yarananadi

102. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi gapda qattiq so'zi qanday ma'noda qo'llangan?

Shuhratning boshi yaxshigina jarohatlanadi va qattiq og'riydi.

- A) belgi darajasi yuqori (ortiq) bo'lgan [og'riq]
- B) kuchi, mehnat, mashaqqat talab qiladigan [og'riq]
- C) odatdagi sharoitda o'z shakli va hajmini saqlaydigan [og'riq]
- D) mahkam, mustahkam, pishiq [og'riq]

Matnni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

O'zbekiston o'zining yer/osti va yer/usti boyliklariga ko'ra dunyoning eng ko'zga ko'ringan davlatlaridan biridir. Yurtimizda 2700 ga yaqin istiqbolli konlar, oltin, mis, neft, tabiiy gaz, ko'mir, kaliy tuzi kabi noyob qazilmalar mavjud. Mamlakatimiz oltin zaxiralari bo'yicha dunyoda to'rtinchi, uran zaxiralari bo'yicha yettinchi-sakkizinchi, mis zaxiralari bo'yicha o'ninchi o'rinda turadi.

103. To'g'ri javobni toping.

Ostiga chizilgan so'zlarning sinonimlari to'g'ri berilgan?

- A) xazina, olam, diyor, mis
- B) dunyo, borliq, vatan, tilla
- C) mol-mulk, jahon, mamlakat, kumush
- D) bisot, ko'not, o'lka, brilliant

104. To'g'ri javobni toping.

Matn tarkibidagi yer/osti, yer/usti so'zlari qaysi qatorda imloviy me'yorlarga amal qilingan holda yozilgan?

- A) yer osti va yer usti
- B) yerosti va yerusti
- C) yer-osti va yer-usti
- D) yerosti va yer-usti

108. To'g'ri javobni toping.

Ushbu matnda qo'llangan omonimlar va ularning ma'nolari berilgan. Quyidagi javobda g'alizlik mavjud?

A) yosh (I)	navqiron	yosh (II)	ko'z yoshi
B) chog' (I)	payt, vaqt	chog' (II)	shod, xursand
C) bog' (I)	dasta, to'p	bog' (II)	daraxtzor
D) o't (I)	olov	o't (II)	yo'nalmoq

109. To'g'ri javobni toping.

Matn tarkibida kelgan qaysi ma'nodosh so'zlar qo'pol so'ziga nisbatan antonim sanaladi?

- A) yaxshi ko'rmoq, mahliyo bo'lmoq B) yoqimil, mayin, shirali, xush
C) qo'shiqlar, xomish, sayrash D) tovushi, ovozi

110. To'g'ri javobni toping.

Matn tarkibida quyidagi qaysi so'zning antonimi mavjud emas?

- A) ba'zida B) yutuq C) avval D) xursand

111. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi qaysi fikr matn xulosasini ifodalaydi?

- A) Bulbul o'z-o'zidan bulbul bo'lgani yo'q, u ham mehnat bilan shu darajaga yetgan.
B) O'zgalarning ustun tomoniga e'tibor berish - o'zini azoblashdir.
C) O'z-o'zini boricha qabul qilish baxt uchun birinchi qadamdir.
D) Tovusning go'zalligi uning ovozida va yorqin patlaridadir.

112. Ma'lumotning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

Tovus o'zini boshqa qushlarga qiyoslab, shunga amin bo'ldiki, unga berilgan chiroyli patlar boshqalarda yo'q ekan.

- A) to'g'ri B) noto'g'ri

**ESKIRGAN VA YANGI SO'ZLAR.
TERMINLAR. IBORALAR.
TASVIRIY IFODA. MA'NO
KO'CHISHI**

ko'zi tashqarida o'tlab yurgan qo'y
qo'zilariga tushdi va dedi:
— Qiziq, bu yerdagi tuyuqlar (I) soni
nechta ekan-a?
Ikkinchisi ularga biroz qarab tardi.
da, shunday deb javob berdi.

1. Ikki kishi poyezdda hamroh bo'lib ketishayotgan edi. Ulardan birining

Tuzsiz she'rlarim deb shirindan shirin.

Bolalarim yurar oyoq uchida... (M. Yusuf)

Ostiga chizilgan so'zlar ma'nosi qaysi usulda ko'chgan?

- A) Metafora B) Metanimiya
C) Sinekdoxa D) Vazifadoshlik

4. **Yana bir istagim shuki, faiakiyot, riyoziyot, handasa, tibbiyot,**

jo'g'rofiya, adabiyot ilmidan xabar topsagina, alloma deb tan olinsa.

Berilgan gapda ostiga chizilgan so'z qanday so'z?

- A) arxalk so'z B) tarixiy so'z
C) shevaga oid so'z D) atama

5. Quyidagilardan o'zaro sinonim iboralarni aniqlang.

ibora	ibora
1) ovqatga baxt	a) mehnat qushlari
2) qargay tashmas	b) yuragi kalamus
3) yuzga qon	d) haqiga tashmas
4) hayotid bozuv	e) imorat k'vralmas
5) boshi shilimoch	f) ta'biyot

- A) 1 - a, 2 - b, 3 - f, 4 - d, 5 - e
B) 1 - b, 2 - a, 3 - e, 4 - d, 5 - f
C) 1 - a, 2 - d, 3 - b, 4 - f, 5 - e
D) 1 - a, 2 - d, 3 - b, 4 - e, 5 - f

6. Qaysi birlikmada ma'nosi ko'chgan so'z mavjud emas?

- 1) ko'chaning boshi 2) kelinchak bahor 3) kumush qish 4) po'lat irada

- A) barchasida mavjud
B) 1, 2 C) 2 D) 3, 4

1) *Chiqdi bir ming qirg' uchta qo'y*

2) *Chiq apur, — dedi birinchisi, —*

3) *Uning egosi*

4) *Chiqimmi, bu gapingizga sira*

5) *Chiqan bo'laridim. Qanday*

6) *Chiq?*

7) *Chiqing hech ham qiyin joyi yo'q.*

8) *Chiq baxtjavoblik bilan unisi. —*

9) *Chiq bo'laridim (2) hisoblab*

10) *Chiq to'rtga bo'ldim-qo'ydim...*

11) *Chiq chizilgan so'zlar haqida to'g'ri fikrni aniqlang.*

12) *Chiq o'rinda (1) o'z ma'nosida,*

13) *Chiq o'rinda (2) sinekdoxa*

14) *Chiqida qo'llangan.*

15) *Chiq o'rinda (1) sinekdoxa*

16) *Chiqda, keyingi o'rinda (2) o'z.*

17) *Chiqda qo'llangan.*

18) *Chiqda o'rinda ham qo'llangan*

19) *Chiq so'zi sinekdoxani hosil qilgan.*

20) *Chiqda o'rinda ham qo'llangan*

21) *Chiq so'zi o'z ma'nosida qo'llangan.*

1. **Anno siz hurmatlarga**

son' humdirki, bizning shul

otabekdan o'zga farzandimiz

bo'lmay, dunyoda o'zimizdan

keyin qoldiraturg'an

tuvaqlanizva ko'z tikkan orzu-

havosimiz, umid hadafimiz

joqut shul Otabekdir. (Abdulla

qudiri)

Quyidagi chizilgan so'z ma'nosi qaysi usulda ko'chgan?

- A) metafora B) metanimiya
C) sinekdoxa D) vazifadoshlik

1. **Burchak-burchakda jim**

so'rtishar burun,

tilham qanday o'y-u xayol ichida.

7. a'nosi metafora usulida ko'chgan so'z ajratib ko'rsatilgan qatorni aniqlang.

A) Kamarlar odatda tog'ning belida, shamoldan pana, atrof yaxshi ko'rinadigan yerda bo'ladi.

B) Odamlarga ham hayransan, ol desang, nafi hakalak otib, besh qo'llni ham og'ziga tiqadi-ya.

C) Yuzlari tandirdan endi uzilgan nonday qizil, mo'ylovli bir odam uloq boshiga keldi. Ana shu mo'ylov bakovul bo'ldi.

D) Undan keyin sizning dasturxoningizni solib, qo'lingizga suv berib, qizingizning **choklarini** tikshib, xizmatigizni qilib yotardim!

8. Qaysi qatorda o'tkir so'zi o'z ma'nosida qo'llangan?

A) o'tkir hid B) o'tkir odam
C) o'tkir pichoq D) o'tkir nafas

9. "Sovuq" so'zi qaysi so'z bilan birikkanda, ko'chma ma'noda qo'llanmaydi?

A) muomala B) gap
C) xabar D) suv

10. Yoshliging g'animat, bolam, o'sib, un,

Chiqarma behuda sado hamda un.

Ko'r, quyosh tig'ida va tegirmonda

Ezilib, so'ng aziz bo'ldi bug'doy-un.

Ushbu she'rda qo'llangan "un"

so'zlar haqidagi xato hukmni aniqlang.

A) shakidosh, ya'ni omonim so'zlar sanaladi

B) bir so'zning turli shakllari hisoblanadi

C) bitta shaklga ega bir nechta so'z qatnashgan

D) ummoq, ovoz va non xomashyosi ma'nosidagi so'zlar qatnashgan

11. Qaysi qatorda eskirgan so'zlar berilgan?

1) qozi 2) mirshab 3) viloyat 4) amin
5) mingboshi 6) xon

A) barchasi B) 1,2,3,4

C) 1,2,4 D) 1,2,4,5,6

12. Tilimizning ma'lum davrida qo'llanilib, hozirgi kunda foydalanilmaydigan so'zlar qanday ataladi?

A) eskirgan so'zlar B) arxaik so'zlar
C) tarixiy so'zlar D) nofaol so'zlar

13. Ma'nosi sinekdoxa usulida ko'chgan so'z ajratib ko'rsatilgan qatorni aniqlang.

A) Amaki, sizdan boshqa hech kimimiz yo'q, qaytgumimcha, bolalarning **tomog'idan** xabar olib turing, iltimos.

B) Undan keyin sizning dasturxoningizni solib, qo'lingizga

suv berib, qizingizning **choklarini**

tikshib, xizmatigizni qilib

yotardim!

C) Odamlarga ham hayransan, ol

desang, nafi hakalak otib, besh

qo'llni ham og'ziga tiqadi-ya.

D) Toshbolta unga ham ikki og'iz

«**shirin**» gaplaridan aytmoqchi edi,

qizinging ko'zlariga ko'zi tushib,

shashtidan qaytdi.

14. Yigit yalt etib **qo'shni dalaga**

qaradi, u yerda **xotin-xalajlar**,

hali chiqalar chuvillashib paxta

beribayotgan edi.

Ushbu chizilgan so'z ma'nosi

qaysi usulda ko'chgan?

A) metafora B) metamimiya

C) sinekdoxa D) vazifadoshlik

18. Qaysi javobda so'zning to'g'ri ma'nosi va ko'chma ma'nosi ijtiftligi berilmagan?

A) qattiq yer—qattiq ovoz

B) toza uy—toza qalb

C) og'ir jarohat—og'ir kuy

D) qalin mato—qalin do'st

16. Aniq bir ma'noni ifodalash uchun qo'llanilgan so'zlar bir ma'noli so'zlar sanaladi. Ushbu qatdaga mos so'zlarni aniqlang.

A) yopqa, bo'g'iz, chuqur

B) o'q, Toshkent, Mirzacho'l

C) og'iz, yurak, geometriya

D) qo'l, oyoq, oshxona, suv

17. Berilgan so'zlardan nechta ma'noli?

og'iz, geografiya, geometriya, qo'l,

ovoz, oshxona, suv

A) uchta B) ikkita

C) to'rtta D) barchasi

18. Qaysi qatordagi so'zda belgi

bildiruvchi so'z otga bog'lanmagan?

A) sovuq xabar

B) iliq munosabat

C) xira odam

D) chuqur tekshurmoq

19. Berilgan birkimlardan tobe

qismi ko'chma ma'noda qo'llangan

so'z(lar)ni aniqlang.

1) sovuq xabar 2) iliq munosabat 3) g'orning og'zi 4) chuqur tekshurmoq 5) xira odam

A) barchasi B) 1,2,3,4

C) 1,2,4,5 D) 2,3,4,5

20. Metafora asosida ma'nosi ko'chgan so'z(lar)ni aniqlang.

1) sovuq xabar 2) iliq munosabat 3) g'orning og'zi 4) chuqur tekshurmoq 5) xira odam

A) barchasi B) 1,2,3,4

C) 1,2,4,5 D) 2,3,4,5

21. Berilgan birkimlardan hokim qismi ko'chma ma'noda qo'llangan so'z(lar)ni aniqlang.

1) yangil ta'zim 2) iliq munosabat 3) g'orning og'zi 4) chuqur o'rganmoq 5) tog'ning beli

A) barchasi B) 3,5

C) 1,2,4,5 D) faqat 3

22. Qaysi qatordagi birkimlarning barchasida ko'chma ma'noda qo'llangan so'z mavjud?

A) derazaning ko'zi, buloq ko'zi

B) ishning ko'zi, oltin bosh, oltin kuz

C) qozonning qulog'i, temir intizom

D) berilganlarning barchasi to'g'ri

23. So'zning o'z ma'nosi deyilganda, nima nazarda tutiladi?

A) so'zning nutq jarayoniga

bog'liq bo'lmagan atash ma'nosi

B) so'zning nutqda boshqa

so'zlarga bog'lanib hosil qiladigan

yondosh ma'nosi

C) so'zning matn tarkibida yuzaga

chiqadigan ma'nosi

@ABTbooks kanalida

D) so'zning ko'chma ma'nosi

24. So'zning ko'chma ma'nosi deyilganda, nima nazarda tutiladi?
 A) so'zning nutq jarayoniga bog'liq bo'lmagan atash ma'nosi
 B) so'zning nutqda boshqa so'zlarga bog'lanib hosil qiladigan yondosh ma'nosi
 C) so'zning matn tarkibida yuzaga chiqmaydigan ma'nosi
 D) so'zning bosh ma'nosi

25. Qaysi qatordagi so'zning ma'nosi ko'chmagan?
 A) odamning qulog'i
 B) qozonning qulog'i
 C) radioning qulog'i
 D) barchasida ko'chgan

26. Qaysi qatorda ko'chma ma'noli so'z qo'llanmagan?
 A) Osmon uzoq, yer qattiq.
 B) Qattiq ovoz eshitildi.
 C) Do'stinning qabli pok, toza.
 D) Ishning ko'zini biladi.

27. Qaysi qatorda iboralarning ta'rifi to'g'ri berilgan?
 A) Aytilishi va yozilishi bir xil, turli atash ma'nolarini bildirgan so'zlar.
 B) Bir mazmuniy uyaga mansub bo'lgan so'zlar.
 C) Bir umumiy ma'noni ifodalovchi ikki va undan ortiq so'zlar.
 D) Ma'nosi bir so'zga teng keladigan so'zlar birlikmasi yoki gaplar.

28. *Manglaytirishar zinapoyaning, Panjara kuylaydi misoli chiltor,*

Terlab ketganiniko'rsang oynaning...

Hamma narsa seni kutar intizor. (Iqbol Mirzo)
 Ostiga chizilgan so'zlar ma'nosi qaysi usulda ko'chgan?

- A) metafora B) metonimiya
 C) sinekdoxa D) vazifadoshlik

29. Qaysi qatorda ostiga chizilgan so'z ma'nosi metonimiya asosida ko'chmagan?
 A) Qani, mehmon, dasturxonaga qarang! Oshdan oling. O'z uyingizday bilavering.
 B) Bu yerga termulib parishon dunyo. To'g'riab oladi qo'lda soatin.
 C) Har yil bir keladigan bahor sevinchini yana ko'ngillarni qitqilay boshladi.
 D) Balki, tush ko'rganday qolursiz hayron, Eshitib Toshkentning sabr-u toqatin.

30. Bir tilning faqat ma'lum hududiga xos bo'lib, boshqa joylarda o'zgacha nom bilan yuritiladigan so'zlar qanday so'zlar sanaladi?
 A) uslubiy xoslangan so'zlar
 B) uslubiy betaraf
 C) shevaga xos so'zlar
 D) ma'nodosh so'zlar

31. Kurash, yombosh, chala, halol so'zlari qaysi guruhga mansub?
 A) shevaga xos so'zlar B) atamalar
 C) yangi so'zlar D) eskirgan so'zlar

32. Qaysi qatorda ko'chma ma'noli so'z qo'llangan?
 A) Osmon uzoq, yer qattiq.
 B) Kumush qoshiq tarqatdi.
 C) Qozonning qulog'i temirdan.
 D) Uy supurilgan, toza.

33. *Farzandlari yo'q, haligacha tirnoqqa zor ular.*
 Ushbu gapdagi ma'nosi ko'chgan so'z qaysi?
 A) farzandlari B) zor
 C) tirnoqqa D) haligacha

34. Qaysi qatordagi gapda ibora qo'llanmagan?
 A) Shu ishga bel bog'lading.
 B) Burni ko'tarilib qolganmi?
 C) Tilidan bol tomadi-ya, aylanay.
 D) Samolyot ko'kka ko'tarildi.

35. Biror narsa va hodisani boshqa bir narsa va hodisaga o'xshatish orqali tasvirlab ifodalash qanday ataladi?
 A) tasviriy ifoda
 B) ma'nodosh so'zlar
 C) barqaror so'zlar
 D) ko'p ma'nolilik

36. Ma'lum bir fan yoki kasb-hunar doirasida aniq bir ma'noni ifodalash uchun qo'llanilgan so'zlar qanday ataladi?
 A) neologizm B) leksika
 C) fonema D) atama

37. *Teatr sahnasi uchun yozilgan asarlar dramaturgiyani tashkil etadi.*
 Berilgan gapda ostiga chizilgan so'z qanday so'z?
 A) arxaik so'z B) tarixiy so'z

C) shevaga oid so'z D) termin

38. O'zi eskirsa-da, tushunchasi saqlanib, boshqa so'z bilan nomlanadigan birliklar qadad ataladi?
 A) eskirgan so'zlar B) arxaik so'zlar
 C) tarixiy so'zlar D) nofaol so'zlar

39. O'zi ifodalagan tushuncha bilan birgalikda eskiradigan so'zlar qanday ataladi?
 A) eskirgan so'zlar B) arxaik so'zlar
 C) tarixiy so'zlar D) nofaol so'zlar

40. *Eshigan ... nima deydi.*
 Ushbu gapda ko'p nuqta o'rnida qaysi so'zning qo'yilishi ko'chma ma'noli hosil qiladi?
 A) odam B) quloq
 C) kishi D) inson

41. "Qattiq" so'zi qaysi so'z bilan birlikkanda, ko'chma ma'noda qo'llanmaydi?
 A) yong'oq B) sovuq
 C) uyqu D) gap

42. Qaysi javobda sinonim so'zlar berilmagan?
 A) hayo—nomus—ibo—iffat
 B) sabr—toqat—bardosh—matonat
 C) olma—behi—gilos—anjir
 D) baxt—saodat—omad—iqbol

43. *Tog' etagi ko'm-ko'k maysoalar bilan qoplangan.*
 Berilgan gapda ma'no ko'chishining qaysi turi sodir bo'lgan?
 A) metafora B) metonimiya
 C) sinekdoxa D) vazifadoshlik

44. Qaysi gapda ko'z so'zining ma'nosi sinekdoxa asosida ko'chgan?
 A) Xolmisoning ko'zi yomon—o'sal qiladi.
 B) Uydá to'qqizta qora ko'z Sizni intiqlik bilan kutib turibdi.
 C) Zamonaviy videokameraning o'tkir ko'zi mitti jonzorlarning har bir tukini ham ilg'ay oladi.
 D) Bir kuni malikaning uzugiga qadalgan ko'z yo'qolib qolibdi.

45. "Chu shaldiraq aravam bo'lmaganda, seni kontrakt asosida o'qita olmas edim",—dedi Hotam taksichi "Matiz" inidan ko'zini uzmay. Berilgan gapda ajratib ko'rsatilgan so'z ma'nosi qaysi usulda ko'chgan?
 A) metanimiya B) sinekdoxa C) kinoya D) vazifadoshlik

46. Qaysi qatordagi iboraning ma'nosi to'g'ri izohlanmagan?
 A) tegganga tegib, tegmaganga kesak otadigan - tegajoq, xira
 B) ignaday narsani tuyaday qilmoq - bo'rttirmoq
 C) igna ustida o'tirmoq - bardosh bermoq, chidamoq
 D) qo'y og'zidan cho'p olmagan - mo'min, yuvosh

47. *Qiyin* so'zining antonimi bilan sinonim bo'la oladigan iborani toping.
 A) yog' tushsa yalagudek
 B) tomdan tarasha tushgandek
 C) xamirdan qil sug'urgandek
 D) tulkini inlatgan tozidek

48. Qaysi gap tarkibida ko'chma

- ma'noli so'z qatnashgan?
 A) Jahonda nimaiki oq bo'lsa, unga ona suti timsoldir.
 B) Ko'ldagi suv jimirab turar, silliq toshlarga ohista urilardi.
 C) Jo'rabekning vujudiga orombaxsh shabada yugurdi.
 D) Yomon odamni tanqid qil, yaxshi odamga taqlid qil.

49. O'zi ifodalagan tushuncha bilan birgalikda eskirgan so'z qaysi qatorda berilgan?
 A) vazir B) mingboshi C) bilik D) bitik

50. Ma'nosi bir so'zga teng keladigan so'zlar birlikmasi yold gaplar qanday ataladi?
 A) mataf B) ibora C) maqol D) hikmat

51. Qaysi qatorda ibora berilmagan?
 A) burni ko'tarilgan
 B) belni bog'lamoq
 C) charm qo'lqop ustasi
 D) yog' tushsa yalagudek

52. Berilgan iboralarning izohi qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

Ibora	Ma'nosi
1) adabimi yemoq	a) oshkor bo'lmoq, siri fosh bo'lmoq
2) burni ko'tarilmoq	b) hamjihat bo'lmoq, yakdillik bilan
3) bu qulog'idan kirib, u qulog'idan	c) kibrilanmoq, gerdaymoq

chiqib ketmoq	
4) misl chiqmoq	d) e'tibor bermaslik, xotirasida tutib qolmaslik
5) bir soqadan tosh chiqarmoq	e) uyatli holda qolmoq
6) yuzi shuvut bo'lmoq	f) qilmishiga yarasha jazosini olmoq

- A) 1 - f, 2 - d, 3 - c, 4 - a, 5 - b, 6 - e
 B) 1 - e, 2 - c, 3 - d, 4 - a, 5 - b, 6 - f
 C) 1 - a, 2 - c, 3 - d, 4 - f, 5 - b, 6 - e
 D) 1 - f, 2 - c, 3 - d, 4 - a, 5 - b, 6 - e

53. Tasviriy ifoda va uning izohi qaysi qatorda to'g'ri berilmagan?
 A) samo lochini - burgut
 B) kumush choyshah - qor
 C) po'lat ot - poyezd
 D) sangori olov - gaz

54. Qaysi qatordagi gapda tasviriy ifoda qo'llanmagan?
 A) Yaylov bahodirlari qo'zilatish kompaniyasini boshlab yubordilar.
 B) Qishloq xo'jaligini rivojlantirish yaxshi samara bermoqda.
 C) O'zbekiston «qora oltin» bilan ham dunyoga mashhur bo'lmoqda.
 D) Yurtimizga uzoq o'lkalardan qanotli do'stlarimiz uchib kela boshladi.

55. «Tilning uchida turmoq», «Tilning kovagida saqlamoq» tabii birliklar qanday umumiy nom bilan ataladi?

- A) tasviriy ifoda B) ibora
 C) shakldosh so'zlar D) mataf

56. Robi opamning "ol"ini bilaman. G'ildiraklarining *ishit* katta-katta, dudburonidan tutun chiqib turadigan traktor?

Ostiga chizilgan so'zlarning ma'nosi qaysi usulda ko'chganini aniqlang.

- A) metafora, metanimiya
 B) metanimiya, metafora
 C) metanimiya, vazifadoshlik
 D) metanimiya

57. Atamalar qo'llanishiga ko'ra qanday tur'larga bo'linadi?
 A) ilmiy va kasbiy atamalar
 B) kasbiy va sohaviy atamalar
 C) eski va yangi atamalar
 D) adabiy va badiiy atamalar

58. Ma'lum bir fan doirasida qo'llaniladigan atamalar qanday atamalar hisoblanadi?
 A) kasbiy atamalar B) ilmiy atamalar
 C) yangi atamalar D) badiiy atamalar

59. Atamalar qaysi yo'l bilan hosil qilinadi?
 A) Umumxalq tilidagi so'zlardan ma'nosini maxsuslashtirish orqali hosil qilinadi.
 B) Boshqa tllardan ilmiy tushuncha uchun atama olish orqali.
 C) to'g'ri javob berilmagan
 D) A va B javoblar to'g'ri

60. Faqat bir fan sohasidagina ishlatilib, umumxalq tilida ishlatilmaydigan atamalarni belgilang?
 A) ot, ildiz, hol, fe'l

- B) kasr, musbat, manfiy
C) ot, fe'l, manfiy
C) minus, hol, ildiz

61. Berilgan so'zlardan nechta umumxalq tilida boshqa ma'nomi, fan tilida boshqa ma'noni bildiradi?
ot, ildiz, hol, fe'l

- A) barchasi B) 3 tasi
C) 2 tasi D) 1 tasi

62. Qaysi qatorda ostiga chizilgan so'z o'z ma'nosida qo'llangan?

- A) Maktab ta'lim va tarbiya beshigidir.
B) Ular - litseyimiz qaldirg'ochlari.
C) Bir o'zi bir tovoqqi yedi.
D) Dalalarda qushlar uchadi.

63. Berilgan iboralarining nechtasi to'g'ri izohlangan?

Ibora	Ma'nosi
1) dimog'i chog' bo'ldi	xursand
2) yuzini yerga qaratmoq	uyaltirmoq
3) qo'l baland kelmoq	g'olib chiqmoq
4) yeng uchida ish qilmoq	so'rashmoq

- A) 1 ta B) 2 ta C) 3 ta D) 4 ta

64. Quyidagi olimma so'zlardan nechta sportga oid?

- Stadion, elektronika, biznes, futbol, tramvaj, faks, magistr, voleybol, broker, internet, trolleybus, birja, litsey, kompyuter, xokkey.*

- A) 2 tasi B) 3 tasi C) 4 tasi D) 5 tasi

65. Qaysi qatordagi iboralar ma'nodosh sanalmaydi?

A) o'pkasi to'lnoq	o'z yog'iga o'zi	qovurilmoq
B) mum tishlamoq	dami	chiqmaslik
C) oyog'iga bolta urmoq	payini qirarmoq	
D) esi chiqib ketmoq	joni xalqumiga kelmoq	

66. *Ot minganda, qushlar kabi uchuvchi, Erkin-erkin havolarni quchguvchi, Ot chopqamda, uchar qushni tutquvchi, Uchar qushday yosh yigitlar qayerda?* (*Cho'lpon*)

Tog' egasi - so'e, burautlar qayerda? (*Cho'lpon*)
Ostiga chizilgan so'zlar ma'nosi qaysi usulda ko'chganini aniqlang.
A) Metafora B) Metanimiya
C) Sinekdoxa D) Vazifadoshlik

67. Iboralar haqidagi xato hukmni aniqlang.

- A) so'z birliklari sifatida tahlil qilinadi
B) yaxit holda bitta so'roqqa javob bo'ladi
C) gap tarkibida bitta gap bo'lagi vazifasida keladi
D) ma'nosini bir so'zga teng keladi

68. Eskirgan so'z va uning izohi muvofiq kelgan qatorni toping.

69. O'zi ifodalagan tushuncha bilan birgalikda eskirgan so'z qaysi qatorda berilgan?

Esirgan so'z	Izoh
1) vallahd	a) qo'ehin
2) cheilik	b) kar'voharoy
3) x'poh	d) zehonchilik
4) rayat	e) askar
5) suroriv	f) xalq
6) rabot	g) shahar bokrini
7) dorug'a	h) to'ju taxt vorisi
8) xroat	i) o'tliq aslar

A) 1 - h, 2 - i, 3 - e, 4 - f, 5 - a, 6 - b, 7 - d, 8 - g

B) 1 - h, 2 - a, 3 - e, 4 - f, 5 - i, 6 - b, 7 - g, 8 - d

C) 1 - h, 2 - e, 3 - a, 4 - i, 5 - g, 6 - d, 7 - f, 8 - b

D) 1 - b, 2 - e, 3 - a, 4 - i, 5 - g, 6 - b, 7 - f, 8 - d

70. O'zi ifodalagan tushuncha bilan birgalikda eskirgan so'z qaysi qatorda berilgan?

- A) vazir B) mingboshi
C) bilik D) bitik

71. Takabbur, manman, o'ziga bino qo'ygan kimsalarga nisbatan aytiladigan iborani aniqlang.

- A) og'zi quilog'ida
B) burni ko'tarilgan
C) ko'ngli to'q
D) ilonning yog'ini yalagan

71. Arxalk so'zlar berilgan qatorni aniqlang.

- A) qozi, yong'ichiq B) degrez, hojib
C) payg'om, gisu D) jadid, cho'ri

72. Qaysi qatorda qo'llangan paronimlar ot va sifat turkumlariga mansub?

- A) undash-undosh B) ham-xam
C) davo-da'vo D) faqir-paqir

73. Qaysi qatordagi gapda ibora qo'llangan?

- A) Yaylov bahodirlari qo'zilatishtir kampaniyasini boshlab yubordilar.
B) Uning fe'l hammaga a'yon; doim tirnoq ostidan kir izlaydi.

- C) O'zbekiston «qora oltin» bilan ham dunyoga mashhur bo'lmoqda.
D) Yurtimizga uzoq o'lkalardan qanotli do'stlarimiz uchib kela boshladi.

74. O'zlashma qalamga mansub so'zlarni aniqlang.

- A) qora, ish, sichqoncha
B) bosh, biz, yigirma
C) sirtqi, so'zlamq, suq
D) qalam, bahor, maktab

75. Qaysi qatordagi maqolda zid ma'no so'zlar ishtirok etmagan?

- A) Yaxshi so'z - jon ozig'i, yomon so'z - bosh qozig'i.
B) Do'st achitib gapirar, dushman - kuldirib.
C) Oltin olma, duo ol, duo oltin emasmi.
D) Eskisiz yangi bo'lmas, yomonsiz - yaxshi.

90. Berilgan gaplarda so'zlarning shakli va ma'no munosabatiga ko'ra muvofiq keladigan qaysi turi qatnashgan?

Bir yil tut ekan kishi yuz yil gavhar teradi. Esing borida biron kashning etagini tut.

- A) sinonim B) paronim
C) omonim D) antonim

91. Qaysi qatorida berilgan maqol "ortuqcha"?

1. *Betamizda bet bo'lmas, bezoriada - uyat.*
2. *Qizil yuzing qizartirmo, uzun tiling qisqartir.*

3. *Afting qiyshiq bo'lsa, oynadan o'pkalama.*

4. *Kulgi chehra yoritir.*
5. *So'z kishining — o'zagi. Odob kishining — bezagi.*

6. *Odorning yuzi quyoshni uyaltirar.*

7. *Turq boshqa-yu, ko'z boshqa.*
8. *Chiroy husn-u jamolda emas, fatih-u kamolda.*

- A) 1 B) 4 C) 5 D) 7

92. Qaysi qatorida faqat o'zlashgan so'zlar berilgan?

- A) nevrologiya, shpris, multimedia, konsepsiya, strategiya
B) konstitutsiya, unum, delegatsiya, biologiya, advokatura
C) operatsiya, paleolit, prokuratura, uhlamoq, aksioner
D) servis, saksion, ortopediya, eksponat, elektropoyezd

93. *Oz so'zla, ko'p tingla. Ushbu gapdagi zid ma'noli so'zlar turkumini aniqlang.*

- A) ot B) son C) ravtish D) sifat

Foydadan chiqmasa, qora sigir qayda?	foyda	A. Aqling ko'r bo'lsa, ko'zdan ne foyda. B. Lo'lining eshagini sug'or, pulini ol.
Ot olmay oxur tuzat.		A. Daryoga ot solmasdan avval kechuvini top. B. Ot qarisa — oxurda, it qarisa — chuqurda.
Qalovini topsang, qor yonar.	qor	A. Uquvsiz ishboshi bo'lsa, Baqir-chaqirdan chiqmas. B. Har og'riqning davosi bor, Har emgakning chorasi bor.

- 1) 1, 4, 6 - A; 3, 5 - B B) 1, 4, 5 - A; 2, 3, 6 - B

- 2) 1, 3, 4 - A; 5, 6 - B D) 1, 2, 3, 5 - A; 4, 6 - B

100. O'zing va quyidagi test topshiriqlarini bajar.

Pulni chiqindiga tashlamang

Tabiat va atrofingizdagi odamlarga foyda keltirib, yana mo'maygina daromad keltirib chiqaradigan odamlar qog'oz ishlab chiqaradigan zavodlar har yili minglab tonnalab maydondagi erkin ne'mat bo'lmish o'rmon daraxtlarini kesib chiqaradi. Chiqindi qog'ozlarini to'plab ham o'rmonlarni muhofaza qilmasiz, ham daromad qilmasiz. *(Jurnalidan)*

	Tadbiqkorlikka oid maqollar	Ikkitadan birini tanlang
1.	Ertangi ishga bugun reja tur.	A. Qolgan ishga qor yog'ar. B. Bor bo'lsa — kabob, Yo'q bo'lsa — javob
2.	Tadbir bilan mushkul oson bo'lar.	A. Yo'lchi yo'limi bilar, Tegirmonchi — do'limi. B. Qochgan ham xudo der, quvgan ham.
3.	Puxtaming ishi "besh", "shoshima"ning ishi bo'sh.	A. Tuya mingan uzoqni ko'zlar, Eshak mingan — yaqinni. B. O'tib ketgan yomg'irning ketidan o'pkalama.

94. To'g'ri javobni toping. Quyida sanjagan tadbirkorlikka oid maqollar bilan mantiqan yaqin bo'lgan maqollarni aniqlang.

94. To'g'ri javobni toping. *"Yovvchi" o'rmonlarni muhofaza qilmasiz* deganda nimani nazarda tutgan?
- A) Aynan shu chiqindilarning to'planishi oqibatida, tabiatga ko'plab zararli o'zlashgan o'qimlar yuz bermoqda.
B) Chiqindilardan olinadigan daromad ko'p emas, ammo shu arzimagan pulni to'plab uchun sarflashga undamoqda.
C) O'rmon hayvonlarining odamlardan qolgan chiqindilar hisobiga qirilib ketayotganiga urg'u bergan.
D) Ajar qog'oz chiqindilar, isrof qilinmay, qayta ishlashga yo'naltirilsa, juda ko'plab daraxtlarning umri saqlab qolingan bo'lardi.

96. Ma'lumotning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang. Chiqindilarni to'plab ham o'zimizga, ham tabiatga foyda keltirishimiz mumkin.
A) to'g'ri B) noto'g'ri

97. To'g'ri javobni toping. Matndagi birinchi gap tarkibida ajratib ko'rsatilgan birliklar o'zaro panday munosabatda ekanini aniqlang.
A) Faronimik munosabatda B) Sinonimik munosabatda
C) Polisemantik (ko'p ma'noli) munosabatda D) Antonimik munosabatda

98. To'g'ri javobni toping. Matndan olingan quyidagi qaysi gapda ostiga chizilgan qaysi so'z o'z ma'nosida qo'llangan emas?
A) Hozirda qog'ozni sotib oladigan maxsus shoxobchalar hamma joyda bor.
B) Unda har joyda sochilib yotgan pulni shunchaki yig'ib oling.
C) Qog'ozni qayta ishlash tabiat muhofazasi uchun zarur.
D) Chiqindi qog'ozlarini to'plab ham o'rmonlarni muhofaza qilasiz, ham daromad qilasiz.

Matnning o'qim va quyidagi test topshiriqlarini bajarin.

Abdurauf Fitrat "Adabiyot qoidalari" nomli asarida o'zbek tili lug'at boyligining taraqqiyoti masalasiga to'xtalib, shunday yozadi: "Dunyo o'zgarib turadi. Hayot kundan kun yangilashib boradi. Yuz yil burungi ota-bobolarimizning tushlariga ham kirmagan bir ko'ib hodisalar, narsalar maydonga chiqib turadi. Bular uchun yangi-yangi otlar taqash lozim bo'ladi. Biz bularning otlarini yo yangidan yasaymiz (*uchg'ich, uyushma, boshqarma* kabi), yoxud yetilardan olarniz (*elektrik, telefon, poyizd* kabi), yo unutilib ketgan eski so'zlarimizni yangidan turguzamiz (*qurultoy* kabi). Shul uch yo'l ... yangi so'zlar kirgizishni qabul etmasak, tilmizni boyimoqdan to'xtatgan bo'lamiz".

99. To'g'ri javobni toping. Nuqtalar o'rniga mazmunan mos tushadigan vositani aniqlang.
A) bilan B) hamda C) uchun D) hatto

100. To'g'ri javobni toping. Tilni boyinishga xizmat qiladigan qaysi omil Fitrat tomonidan sanalmagan?
A) Eskirgan so'zlarning qayta muomalaga kiritilishi. B) So'z yasash.
C) Boshqa tillardan so'z qabul qilish. D) Shevalardan so'z olish.

100. To'g'ri javobni toping. Quyidagi fikr orqali Fitrat nimani nazarda tutgan?
Yuz yil burungi ota-bobolarimizning tushlariga ham kirmagan bir ko'ib hodisalar, narsalar maydonga chiqib turadi. Bular uchun yangi-yangi otlar taqash lozim bo'ladi.

A) Ota-bobolarimizning tili o'z sofligini yo'qotayotganiga nadomatini bildirgan.
B) Yangi tushunchalar paydo bo'layotgani va ularni nomlash muhim ekanini ko'rsatgan.
C) Yuz yil burungi atamalarining o'rnini yangi atamalar egallayotganini bildirgan.
D) Tillar orasida katta maydonda kurash borayotgani ba'zi tillarning o'lishi muhtimligiga ishora qilgan.

Matnning o'qim va quyidagi test topshiriqlarini bajarin.

Asha yillar avval nufuzi – obro' – e'tibori baland bir fabrikaaning direktori Ikid nomini Afrika bozorlarini o'rganish uchun yubordi. Birinchi xodim bu yer aholisini sinchiklab o'rgandi va xo'jayiniga axborot berdi: "Bu yerdan bizga hech qanday foyda yo'q, chunki nufusi (aholisi) juda qashshoq ekan, yaloqoyoq yurarkan. Topgan foydamizdan ham judo bo'lmaylik".
Birinchi xodim bitan yondosh yo'lga chiqqan ikkinchi xodim masalaga o'zgarib yondashdi. U qaytganda bergan ma'lumot quyidagicha edi: "Biz oyoq abzallitimiz. Imkonni qo'ldan bermaslik kerak, shoshilaylik. Biz uchun afzal tomoni shundaki, odamlarning poyabzali yo'q ekan".

101. To'g'ri javobni toping. Matn haqida berilgan to'g'ri fikrni aniqlang.
A) Birinchi kishi salbiy, ikkinchi kishi joiyob xabar olib keladi.
B) Ikkiisi ham bir xil xabar keltiradi, ammo bir ziyanni, biri foydani ko'radi.
C) Ikkiisi ham aynan bir xil xabar keltiradi va o'z ishlari besamar ketishi muhtimligidan ogohlantirishadi.
D) Birinchi aholining qashshoqligiga, ikkinchisi esa boy-badavlat kishilarning muhtimligidan ogohlantirishadi.

102. To'g'ri javobni toping. Matnda qo'llangan paronim juftliklarning qaysi biri o'zaro bir xil so'z turkumiga mansub?
A) juda – judo B) yondosh – yondashdi
C) abzall – afzal D) nufuzi – nufusi

Matnmi o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

Falsafa fanlari doktori, professor Baxtiyor To'raevning yozishicha, bir kishi Beruniydan iltimos qilib: "Menga foyda keltiradigan biror narsani o'rganib qo'ying", - debdi. Olim unga o'tkir narsalardan tayyorlanadigan bir dori tarkibini yozib beribdi. Bu dori suvga tomizilib, hosil bo'lgan moddaga qalampir botirib, aqiq toshga chizilsa, toshdagi yozuv oq bo'lib ko'rinarkan. Buni o'rganib olgan boyagi kishi "Muhammad", "Ali" va boshqa ismlarni teshga yozib: "Bu falon foydan topilgan tabiiy yozuv", - deb da'vo qiladigan, **sodd**a odamlarning pulini shiladigan bo'libdi. Beruniy esa bu darsidan pushaymon bo'lib, "Himn nafsi uchun ishlatadiganlarga o'rgatish - uning jinoyatiga sherik bo'lishdir", deb tavba qilgan ekan. ("Hikoyalari sarasi" kitobidan)

104. To'g'ri javobni toping.

Beruniy nima sababdan tavba qiladi?

- A) o'zini shu kabi odamlarga sherik sanagani uchun
- B) o'sha shogirdining xatosini o'z xatosi deb bilgani uchun
- C) doringning tarkibini sir saqlay olmagan uchun
- D) sodd odamlarning aldovga uchganidan xijolat tortgani uchun

105. To'g'ri javobni toping.

Matnning umumiy xulosasi berilgan qator qaysi?

- A) Ilmni nafsi uchun ishlatadiganlar jinoyatiga ustozini ham sherik qiladi.
- B) Har hunarning piri bor, har bir ishning siri bor.
- C) Ilmni har kimga emas, to'g'ri maqsadda o'rganuvchilarga o'rgatish lozim.
- D) Odamlarni aldash va ularning hamyonini shilish o'g'rilikdir.

106. To'g'ri javobni toping.

Ostiga chizilgan so'zlarning paronimi qaysi qatorda to'g'ri izohlangan?

- A) shikoyat; kimyoviy kukun B) arz; faqir; go'l
- C) shifo; oddiy, faqir D) shifo; kimyoviy kukun

107. Ma'lumotning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

Matndan anglashiladiki, Beruniy o'sha odamning maqsadini avvaldan payqagan.

- A) to'g'ri B) noto'g'ri

Matnmi o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

Bola edim, go'dak edim. Onam aka-ukalar haqida g'akati bir cho'pchak aytib bergan edi. Emishki, bir zamonlar ikki aka-uka yashagan (1) ekan. Birining oli ilhaq, ikkinchisimiki la'hoq ekan. Ikkalasi bir-birini ko'rarga ko'zi yo'q, juda

shakl ekan. Ularning ko'nglini olaman deb, onalari adoyi tamom bo'pti. Bunda qadir Xudoning qabri kelibdi-yu, ikkovining ko'zini ko'r qilib, qushga qaratilib qo'yiladi. Shundagina aka-uka bir-birini ko'rmasa turolmashligini (1) bir-biriga kerak ekanligini tushunibdi. O'shandan beri ikkalasi kechalari kechalab bir-birini chaqirib chiqisharmish-u, topolmas emish... (O'tkar muharriri)

108. To'g'ri javobni toping.

Matnga chizilgan so'zlar qanday umumiy nom bilan ataladi?

- A) to'g'ri ifoda B) termin yoki atama
- C) arxalk so'z D) ibora

109. To'g'ri javobni toping.

Matn tarkibida qo'llangan tutuq belgisi qanday vazifani bajargan?

- A) Ulli tovushni cho'zib talaffuz qilish kerakligini ko'rsatadi.
- B) Uldosh tovushni cho'zib talaffuz qilish kerakligini ko'rsatadi.
- C) Uldosh tovushni unli tovushdan ajratib talaffuz qilish kerakligini ko'rsatadi.
- D) Uldosh tovushni undosh tovushdan ajratib talaffuz qilish kerakligini ko'rsatadi.

110. To'g'ri javobni toping.

Matnda qo'llangan ko'rarga ko'zi yo'q iboraning ma'nosi qaysi qatorida to'g'ri tushlangan?

- A) ko'zida nuqsoni bor B) bir-biriga mehribon
- C) bir-birini yomon ko'radi D) bir-biriziz turolmaydi

111. To'g'ri javobni toping.

Matnda raqamlab ko'rsatilgan (1, 2) fe'llar tarkibida tovush o'zgarishlarining qaysi tur(lar)i qatnashgan?

- A) tovush ortishi va almashishi B) tovush tushishi va almashishi
- C) faqat tovush almashishi D) tovush ortishi va tushishi

Matnmi o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

Muhandislik eng qadimgi kasb-korlardan biri sanalgan. Ilgari Sharqda binokor, yor o'lchovchi, bino va ...larni loyihalovchi, geometriya bilan shug'ullanuvchi ishchilarni umumiy nom bilan "muhandis" deb ataganlar. Bag'dod, Damashq, Husoro, Xiva, Samarqand, Toshkent, Qo'qon va boshqa shaharlarda hozirgacha saqlanib qolgan qadimiy bino va ...lar mavjud. Ularning qurilishida foydalanilgan murakkab geometrik shakllar, arklar, gumbazlar, qubbalar, jumladan, sug'orish va suv chiqarish ...lari (kortiz, sardobalar), chaxpalak (chiq'ir)lar bizda muhandislik qadimdan taraqqiy etganligini bildiradi.

("Biz bilgan va bilmagan dunyo" kitobidan)

112. To'g'ri javobni toping.

Nuqtalar o'rniga qo'yilishi lozim bo'lgan so'z qaysi qatorda imloviy jihatdan to'g'ri yozilgan?

- A) inshoat B) inshaot C) inshoot D) insbaat

113. To'g'ri javobni toping.

Matnda nima sababdan *koriz*, *sarabba* atamalari qavs ichida berilgan?

- A) Chunki bu atamalardan faqat qishloq xo'jaligi sohalarida foydalanamiz.
- B) Chunki bu so'zlarning ma'nosida mavhumlik bor.
- C) Chunki bu atamalarining bugungi kunda muqobili mavjud emas.
- D) Chunki bu so'zlar suv xo'jaligi sohasida qo'llanilgan tarixiy atamalar sanaladi.

114. To'g'ri javobni toping.

Qadimgi Sharqda muhandislar faoliyatiga mansub bo'lmagan sohani aniqlang.

- A) qadimiy shaharlar tarixini o'rganishgan
- B) geometriya bilan shug'ullanishgan
- C) turli xil binolarni loyihalash bilan shug'ullanishgan
- D) yer o'lchash faoliyati bilan shug'ullanishgan

115. To'g'ri javobni toping.

"Chig'ir" so'zi qaysi qatorda to'g'ri izohlangan?

- A) Arxaik so'z sanaladi, chunki bugungi kunda bu atamaning muqobili mavjud.
- B) Tarixiy so'z sanaladi, chunki bugungi kunda bu atamaning muqobili mavjud emas.
- C) Arxaik so'z sanaladi, chunki ushbu atama ham shaklan, ham mazmunan eskirgan.
- D) Tarixiy so'z sanaladi, chunki mazkur atama eskirgan va uning o'rniga boshqa tama qo'llanadi.

Matni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajarang:

Aziz tengdoshlar!

Muhammad al-Xorazmiyning algebra (algoritm), Abu Ali ibn Sinoning meditsina (tabobat), Abu Rayhon Beruniyning geologiya, Ahmad Farg'oniyning metrologiya(o'lchovlar)fanlariga asos solganidan xabar dormisiz? Buyuk bobomiz Muhammad ibn Muso al-Xorazmiy 783-yilda Xivada tug'ilgan. Keyinruq Bag'dod shahridagi "Bayt ul-hikma" markazida faoliyat yuritgan. Alloma algebra fanining asoschisidir. Bilasizmi, "algoritim" so'zini butun dunyo qo'llyadi. Bu so'z, aslida, buyuk bobomiz al-Xorazmiy nomining Yevropa tillarida tovush o'zgarishidan hosil

bo'lgan shaklidir. Yevropaliklar har qanday sanoq tizimidagi hisoblashni "algoritim" deb atashgan. Hozirgi kunda bu so'z kompyuterdagi professor, doktor kabi jiro qurilmalarning bajaradigan maqsadli amallari ma'nosini bildiradi. Har qanday elektron hisoblash texnikasi, kompyuter, mobil aloqa apparatlari, maishiy texnika asboblari, hatto kasmik kemalar ham algoritim so'zidan iborat. Ha, bu hisoblash tizimini buyuk bobomiz - "algoritim otasi" al-Xorazmiy kashf etganlar. ("Arboblar" kitobidan)

116. To'g'ri javobni toping.

"Algoritim" so'zi bugungi kunda qanday ma'noda qo'llanadi?

- A) Muhammad al-Xorazmiy Yevropada shunday atashadi.
- B) Kompyuter professor va dasturlarining bajaradigan maqsadli amallari.
- C) Elektron hisoblash texnikasi yoki maishiy texnika asboblari.
- D) O'lchov haqidagi fan.

117. To'g'ri javobni toping.

Quyisi olimlarning qaysi fanlarga asos solganini quyidagi jadvalda ko'rsating.

	a)	b)	c)	d)	e)
1. Ahmad Farg'oniy	algebra(algoritm)				
2. Abu Rayhon Beruniy		meditsina(tabobat)			
3. AbuAlibnSino			metrologiya(o'lchovlar)		
4. Muhammadal-Xorazmiy				geologiya	

- A) 1-a, 2-b, 3-e, 4-d
- B) 1-e, 2-d, 3-b, 4-a
- C) 1-d, 2-e, 3-a, 4-b
- D) 1-d, 2-e, 3-b, 4-a

118. Ma'lumotning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

"Algoritim" so'zi tarixan al-Xorazmiy nomi bilan bog'liq.

- A) to'g'ri B) noto'g'ri

LEKSIKOGRAFIYA

Lug'at va uning turlari

1. Imlo lug'atiga ko'ra barcha so'zlar to'g'ri yozilgan qatorni aniqlang.
 A) ochiqdanochiq, kish-kishlamoq, taasuf, jig'ibiyron
 B) kasbkor, avf, kafolat, istehzo, entsiklopediya
 C) yukunmoq, axloq, sovuqimjoz, maslahatgo'y
 D) baynalminal, jangovor, naqarot, shovullamoq

2. Qaysi lug'atda so'zlar quyidagi tartibda beriladi?

tong/gi	yoqa/tash/moq
tonna/lab	yoqa/li
tonna/li	yoqa/lik
top/il/diq	yoqa/siz
top/il/ma	yoq/ilg'i
top/ish/moq	yoq/imli/l

- A) izohii lug'at
 B) morfem lug'at
 C) tarjima lug'at
 D) qomusiy lug'at

3. Qaysi qatorida ortiqcha so'z qo'lingan?
 A) qudratli, zabardast, baquvvat, kuchli
 B) azobil, jafoli, zahmat, sitamli, alamli
 C) azim, ulkan, yirik, bahaybat, katta
 D) aziz, qadrdon, qadrii, muhtaram

4. Qaysi lug'atda so'zlar quyidagi tartibda beriladi?

1. **BOD — BOT**
 Bod — med. revmatizm.
 Pirmafasq aql endi o'zini baxtiyor sezganidan qumda bod kasalini tamom yo'qotayozgan edi. (J. Sharipov.)
 Bot — tez, tez-tez; ko'p vaqt o'tmay. U bot-bot kasal bo'lib turadi.

2. **BORLIK — BORLIQ**
 Borlik — bor bo'lish, mavjudlik. Otabek shu odamning yurak dardi borligini birinchi bilardi. (A. Qodiriy.)
 Borliq — olam, dunyo. Borliq uzra tushganda oqshom, Zaynab qo'ydi dalaga qadam. (H. Olimjon.)

- A) omonimlar lug'ati
 B) sinonimlar lug'ati
 C) paronimlar lug'ati
 D) antonimlar lug'ati

5. So'zlarning morfem bo'linishida xatolik mavjud javobni aniqlang.
 A) omad/siz/lik, omma/bop, omma/viy/lik, omonat/li
 B) insof/li, intizom/li/lik, intiq/lik, inqilob/ly
 C) jabr/la/n/moq, jabr/li, javob/an, javob/ga/r
 D) qoch/ir/imli, qoch/ir/ly, qoch/ir/ma, qoch/oq/lik

6. Qaysi gapda imlovii xato yozilgan so'z mavjud emas?

- A) Cholning chapdas, chaqqon o'g'li bor ekan.
 B) She'rni tartixy va badiiy jihatdan sharhlashga urining.
 C) Bu fikrimizni sinfdoshlarimiz to'liq tustiqlaydi.
 D) Ko'rganlar bunday holatdan, aboatta, tajjublanardilar.

7. Imlovii jihatdan to'g'ri yozilgan so'zni toping.

- A) qovoqari B) baquvvat
 C) qorong'ulik D) baslashuv

8. Ma'nodosh so'zlar qatorida begona so'z qatnashgan javobni toping.

- A) ancha, bisyor, serob, ko'p, talay
 B) babs, munoazara, tortishuv
 C) yaxshi, durust, tuzuk, soz
 D) anglamoq, lig'amoq, o'ylanmoq

9. Qaysi qatorida keltirilgan ibora va unga berilgan izoh o'zaro muvofiq emas?

ibora	izoh
A) aldamoq	ko'zini bo'yamoq
B) yuzi shuvut bo'lmoq	uyatli holda qolmoq
C) misli chiqmoq	e'tibor bermaslik, xotirasida tutib qolmaslik
D) bir yoqadan bosh chiqarmoq	hamjihat bo'lmoq, yakdillik bilan

10. Qaysi qatorida qatnashgan sinonimlar ketma-ketligida talbiy bo'y oq darajalanishi kuchayib borishi kuzatiladi?

- A) irshaymoq → tirjaymoq → irjaymoq → tirjaymoq → ishshaymoq
 B) irjaymoq → tirjaymoq → irshaymoq → tirjaymoq → ishshaymoq
 C) tirjaymoq → tirjaymoq → ishshaymoq → tirjaymoq → irshaymoq
 D) ishshaymoq → tirjaymoq → irshaymoq → tirjaymoq → ishshaymoq

11. Lug'at tuzish qoidalarini o'rganuvchi tilshunoslik sohasi qanday ataladi?

- A) sintaksis B) leksikografiya
 C) ortografiya D) morfologiya

12. Paronim juftliklarning lug'aviy ma'nosi to'g'ri izohlanmagan qatorni aniqlang.

- A) surat - qo'lda chizilgan rasm, tasvir yoki fotosurat; sur'at - ish-harakat, voqea-hodisaning jadallik darajasi
 B) toylanmoq - taftida, alangasida ishtmoq, qizdirmoq; toblanmoq - rang-barang tushlanmoq, jivalanmoq
 C) azim - qat'iy qaror, jazm; azim - g'oyat katta, ulkan, zo'r
 D) asr - yuz yillik davr; asir - ozodlikdan mahrum etilgan kishi

13. Yunon faylasufi Arastuning quyidagi hikmatlariga diqqat qiling va ushbu fikrlarga mos keladigan hikmatni aniqlang.
 Izzat tilasang, iftixor bo'l. Ulug'lik tilasang, muloyim bo'l. Zafar tilasang, adolat yo'lini tut. Qadr tilasang, rostgo'y bo'l. Jannat tilasang, sabr qil. Ilm o'rganmoqchi bo'lsang, jidd-u jahd qil.

boshqa yo'lovchilar qo'nib o'tishlari uchun qurilgan joy - rabot bo'lib, unda mehmonxona, oshxona, otxona, ombor, oziq- ovqat, ulov uchun yem- xashak mavjud bo'lgan.
--

- A) tadbirkor; kasallik; qal'a
B) zaxira; gripp; rabot
C) tadbirkor; astma; karvonsaroy
D) xaridor; astma; karvonsaroy

24. Qaysi qatorda berilgan so'zlarning barchasi imloviy jihatdan xato yozilgan?

- A) tasaruf, momala, mayishat, ma'suliyat
B) ma'sud, dorihona, Istanbul, me'ros

C) tadbir, taqiqlamoq, xatti-xarakat
D) iftixor, sumbula, hayol, qorong'u

25. Berilgan so'zlarning nechtasida imloviy xatolik hosil bo'lish o'rniga ko'ra farqlanadigan undoshlar bilan bog'liq?

- avg'on, kulgu, sajdagox, etibor, milton, istirob, qirg'ovil, materiyal, atef'e, muthish, mahsustrans
A) 6 ta B) 3 ta C) 4 ta D) 5 ta

26. Imloviy to'g'ri yozilgan so'zlar qatorini belgilang.

- A) asqatmoq, burg'ulamoq, mubohasa
B) asqotmoq, burg'ulamoq, muboxasa
C) asqatmoq, burg'ulamoq, mubahasa

D) asqotmoq, burg'ulamoq, muboxasa

27. *Ammam juda chiroyli, yuzida xoli bor, qosh-ko'zi chaqmoqdek xotil.*

Ammo

juda shaddad. Har gapini xuddi mix qoqqandek tarsillatib gapiradi.

Ostiga chizilgan so'zlar o'rnida qaysi qatorda berilgan barcha birliklarni almashtirib qo'llash mumkin?

A	hurliqo	juvo	ayvor	go'yok
B	go'zal	ayol	sho'x	go'yo
C	ko'rka	juvo	makko	bamisl
D	lobar	ayol	quv	labi

28. Tildagi barcha so'zlarning qanday ma'nolarni bildirishini tanishtiruvchi lug'at qanday lug'at hisoblanadi?

- A) tarjima lug'at
B) morfemik lug'at
C) imlo lug'at
D) izohli lug'at

29. "Kishidan hech narsasini ayamaydigan; hotam" ma'nosini ifodalaydigan so'z ostiga chizilgan qatorni aniqlang.

- A) Niyat qilsang, yetarsan, hasad qilsang, yitarsan.
B) Suqlik xo'rlik keltirar.
C) Baxilning bog'i ko'karnas.
D) Saaxi bilan baxil bir quduqdan suv ichmas.

30. Bir tildagi so'z ikkinchi tilda qanday so'zga teng kelishini

ko'rsatuvchi lug'at qanday lug'at hisoblanadi?

- A) tarjima lug'at
B) morfemik lug'at
C) imlo lug'at
D) izohli lug'at

31. Quyidagi bandlarda imloviy jihatdan to'g'ri yozilgan nechta so'z borligini aniqlang.

A

tomosha, kavak, qaynaq, mabodo, jahongir, matha, bahodir, samon, dovon, taassurot, taaljub.

B

zopark, koptok, orkestr, roman, akkan, kosmonavt, konstitutsiya, kolle, pomidor, moshina, noyabr

- A) A - 8 ta, B - 8 ta
B) A - 7 ta, B - 7 ta
C) A - 8 ta, B - 7 ta
D) A - 7 ta, B - 8 ta

32. Qaysi qatordagi so'zlar imloviy jihatdan xato yozilgan?

- A) bir oz, bir pas, bir varakayiga
B) yildan yiliga, ko'pdan ko'p
C) har kim, hech narsa
D) bu yerda, hamma vaqt

33. Qaysi qatorda imlo lug'ati haqida ma'lumot berilgan?

- A) So'zlarning lug'aviy ma'nosi shu lug'atda aks etadi.
B) Biror so'zning boshqa tildagi shaklini ko'rsatadi.
C) So'zlarni to'g'ri yozishga o'rgatadigan lug'at.

D) Asos va qo'shimchalarni ajratishga o'rgatadi.

34. Qaysi qatorda berilgan barcha so'z qo'shib yoziladi?

- A) o'rim bosar, issiq mijoz, tabrik noma
B) taklif noma, sher yurak, kun bo'yi
C) yangi yo'l, foto apparat, ming oyog
D) shu yoqdan, to'q sariq, kundan kunga

35. Qaysi qatorda berilgan so'zlar alifbo tartibida yozilgan?

- A) tarjima, ajdod, qo'llab-quvvatlamoq.
B) hudud, kelajak, so'noma
C) ilm-fan, hukmdor, kutubxona
D) madaniyat, aylantirmoq, barpo etilmoq

36. Imlo lug'atiga ko'ra barcha so'zlar xato yozilgan qatorni aniqlang.

- A) taasuf, jig'ibiyron, ochiqdianochliq, kish-kishlamoq
B) istehzo, kasbkor, avf, kafolat, entsiklopediya
C) ta'magir, avg'onistonlik, inshoat, poyafzal
D) sovuqmijoz, yukunmoq, axloq, maslahatgo'y

37. So'z va uning ma'nosi to'g'ri moslashtirilgan qatorni aniqlang.

So'z	Izohi
1. Pista	a) Asralishi kerak bo'lgan narsalar saqlanadigan buyum
2. Lahza	b) Tog'larda o'sadigan past bo'yl daraxtning qobiqli daragi
3. Ekin	c) Ko'z ochib-yumguncha o'tgan vaqt
4. Ibrat	d) Hosil olish uchun ekilgan, urug'dan unib-o'sgan o'simlik
5. Sandiq	e) Odamlar uchun namuna

40. Ma'rifat so'zi qaysi qatorda to'g'ri izohlangan?
 A) 1 - d, 2 - c, 3 - b, 4 - e, 5 - a
 B) 1 - b, 2 - c, 3 - d, 4 - a, 5 - e
 C) 1 - b, 2 - c, 3 - d, 4 - e, 5 - a
 D) 1 - b, 2 - e, 3 - d, 4 - c, 5 - a

38. Umumiy ma'nosi bilan bir xil bo'lsa ham, ovoznining baland-pastligiga ko'ra boshqa ma'nodoshlaridan kuchsizroq belgini ifodalagan so'zni aniqlang.

MATN VA LUG'AT USTIDA ISHLASH

Matnni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

"Mona Liza"ni yodga oladi. U iqtidorli rassom edi. Lekin u faqat rassomchilik bilan chegaralanib qolmagan. Leonardo doim bilim olishga chanoq bola bo'lgan. Atriy olamni o'rganib, ko'rgan narsalarini chizib borardi. Tasavvuriya boy yigit bo'lgan. Leonardoning yozuv daftrachalaridan birida parashyutli odamning surati bor. Qizig'i shundaki, bu g'oya 300 yildan keyin hayotga ... etilgan. 1783-yilda fransiyalik uchuvchi yerga parashyutda sakragan birinchi inson bo'lgan.

Bundan tashqari, u mexanik odam-robotni loyihalashtirgan. Leonardoning roboti to'g'ri o'tira olardi, qo'llarini silkitardi, boshini qimirlatib, o'zini ochardi va yppardi.
 Leonardo da Vinchi o'z davridan ilgari lab ketgan odam edi.

41. Ushbu matnga quyidagi sarlavhalardan qaysi biri mos tushadi?

- A) Leonardo da Vinchi - o'z davridan ilgari lab ketgan odam.
 B) "Mona Liza" surati bilan mashhur bo'lgan ijodkor.
 C) Leonardo - buyuk ixtirochi.
 D) Robotlar otasi - Leonardo da Vinchi.

42. Ko'p nuqta o'rniqa mos so'zni aniqlang.

- A) tatbiq B) tadqiq C) talqin D) tabdil

43. Matndan olingan so'zlar va ularning sinonimlari qatorida ortiqcha so'z qo'llangan javobni aniqlang.

1.	iqtidorli	iste'dodli, qobiliyati
2.	inson	odam, shaxs, kishi
3.	ism	nom, ot
4.	eshitmoq	tinglamoq, gapirmoq
5.	yodga olmoq	eslamoq, xotirlamoq
6.	bilim	im, fikr
7.	olam	borliq, dunyo

- A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 6 C) 1, 4, 6, 7 D) 4, 6

Matnni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

1. HAVAS: [...] - aqlini yo'qotish, ehtiras; mayil, ishtiyoq; biror narsaga g'oyat berilganlik, kuchli istak]. 1. Qiziqish, zavq hissi; shunday his-tuyg'ul munosabat. 2. Biror ish-faoliyat, kash-korga bo'lgan rag'bat, intilish, istak, mayil.

2. HASAD [...] - rashk, ko'rolmaslik, qizg'anish, suq, baxillik] kimsaga xos, unga tegishli narsa, fazilat va shu kabilarni ko'rol-maslik, xush ko'rmaslik his-tuyg'usi.

44. Ushbu matnlar qaysi turdagi lug'atdan olinganini aniqlang.

- A) "O'zbek tili sinonimlarining izohli lug'ati"
 B) "O'zbek tili antonimlarining izohli lug'ati"
 C) "O'zbek tilining imlo lug'ati"
 D) "O'zbek tilining izohli lug'ati"

45. Ushbu matnlarda ma'nosi izohlangan so'zlarning asli qaysi tilga mansubligini aniqlang.

- A) forscha B) arabcha C) turkey D) yunoncha

Matn asosida quyidagi test topshiriqlarini bajarang.

Doniyor

Biz ostidagi neftni olish uchun o'rmonlarni kesamiz, foydali qazilmalarni qazib olish uchun tog'-toshlarni ilma-teshik qilamiz. Ustiga-ustak, boshqa sayyoralarni ham ejalashtirib maqsad qilamiz. Tabiat ustidan hukmronlik qilib, samoni zabt etganimiz bilan muammolarimiz hal bo'lib qolmaydi.

Komron

Yer yuzida odamlar ocharchilik va kasalliklardan ozor ko'rayotgan bir paytda biz xomxayol fikr - ko'niotni rivojlantirish haqida gapirayapmiz. Biz o'sha insonlarni o'ylamayapmiz. Har yili yirik kompaniyalar milliard-milliard pullarni samoni o'rganishga sarflamoqda. Bu pullar menda bo'lganida, millionlab insonlarni azob-uzubatdan qutqarishga sarflagan bo'lardim.

Farzona

Osmonni o'rganish insonlarning katta orzusi bo'lgan. Olimlar delimo fazoni zabt etib, yulduzlarga yaqin bo'lishni o'ylashgan. Bugun esa tasavvurlarimiz haqiqatga aylandi. Kosmosni o'rganish ilm-fan taraqqiyotiga, bu esa dunyoning rivojiga xizmat qiladi. Ayrimlar atrofdagi muammolarga yopishib olgan bir vaqtda orzulari ortidan borayotgan biz - yoshlar uchun imkoniyat eshiklari ochilyapti.

Maftuna

Foydali qazilmalar poyoniga yetmoqda. Sayyoramiz aholisi ham ko'payib bormoqda. Agar odamzod Ona yerimizdagi ma'danlarni qazib olaversa, bir necha yildan keyin qazilmalar tugab qolmaydimi? Havoning ifloslanishi ozon qatlamin yemiradi. Buning natijasida oziq-ovqatlarimiz zahirasini kamayishi mumkin. Kosmos esa foydalanishimiz mumkin bo'lgan juda katta bo'sh maydon. Ko'niotni o'rganish orqali biz bir kuni yashashimiz mumkin bo'lgan yangi sayyorani topamiz! Ba'zi muammolarni deb osmonga sayohat qilishni to'xtatish ajdodlar orzusini parchalash bilan barobar. Biz kelajakni ham o'ylashimiz kerak-ku!

Asadbek

Bilasizmi, kosmosga sayohatning yana bir muhim tomoni bor. Uni o'rganish orqali muhim kashfiyotlar qilishimiz mumkin. Tagiga olibayilgan oshxonada idishlari ham fazoviy tadqiqotlarni rivojlantirish jarayonida kashf qilingan ekan.

46. To'g'ri javobni toping.

Qaysi o'quvchi kosmosni o'rganish yoshlar uchun imkoniyat eshiklarining ochilishiga xizmat qilishini ta'kidlaydi?

- A) Farzona B) Maftuna C) Asadbek D) Doniyor

47. To'g'ri javobni toping.

Qaysi o'quvchilarning nuqtida imloviy jihatdan xato yozilgan so'z mavjud?

- A) Farzona, Maftuna B) Maftuna, Komron
C) Asadbek, Doniyor D) Doniyor, Asadbek

48. To'g'ri javobni toping.

O'quvchilar quyidagi savollardan qaysilariga javob berishgan?

- A) Bugun dunyoda qanday muhim muammolar mavjud?
B) Fazoviy tadqiqotlarga qanday munosabat bildirasiz?
C) Yerdan tashqarida hayot borligiga ishonasizmi?
D) Fazoviy tadqiqotlar orqali qanday yutuqlarga erishildi?

49. To'g'ri javobni toping.

Qaysi o'quvchi Maftunaning fikriga mutlaqo zid fikr bildirgan?

- A) Farzona B) Komron C) Asadbek D) Doniyor

50. To'g'ri javobni toping.

Xato xulosani aniqlang.

- A) Komron milliardlab pullarning samoni o'rganishga emas, insonlarning hayotini yaxshilashga sarflanishi tarafdori.
B) Maftuna ajdodlar orzusini amalga oshirish orqali kelajakni taraqqiy ettirishni ma'qul deb biladi.
C) Doniyorning fikricha, tabiat ustidan hukmronlik qilish uchun boshqa sayyoralar ham egallanishi shart.
D) Asadbek fazoviy tadqiqotlar jarayonida muhim kashfiyotlar amalga oshirilishi mumkin ekaniga urg'u bergan.

51. Ma'lumotning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

Imoniyat tabiat ne'matlaridan foydalanib borгани sari ba'zi ekologik muammolarni ham keltirib chiqarmoqda.

- A) to'g'ri B) noto'g'ri

Matnmi o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajar.

Aqlli bolaning javobi

Podshohlardan biri o'z vazirining mehmoniga boribdi. Vazirning odobi, so'zi chiroyli o'g'li bor ekan. Podshoh o'sha bolani yoniga o'tqazib, undan so'rabdi:

- Mening uyim chiroylimi yoki otangnikimi?
  - Qachon podshoh otamning uyida bo'lsa, albatta, otamning uyi chiroyli deb javob beribdi bola.
  - Keyin podshoh barmog'ida qimmatbaho uzukni ko'rsatib undan so'rabdi:
  - Bu uzukdan ham chiroylisini ko'rganmisan?
  - Ha! Uzuk taqilgan qo'l uzukdan chiroyli, - debdi bola. Podshoh uning taajjullanib, yana so'rabdi:
  - Mendan keyin podshoh bo'lishni istaysanmi?
  - Podshohning o'g'li mendan ko'ra podshohlikka haqliroq, - debdi bola.
- Bu javobdan podshohning shodligi yanada oshib, vazirning o'g'liga bergan tarbiyasidan mamnun bo'libdi.
- ("Bola odobi bilan aziz" kitobidan)

52. Vergul ishlatilgan o'rinlarga diqqat qiling. Qaysi qatorlarda keltirilgan sabab matnda qo'llangan hech bir vergul uchun xos emas?

A) Kirish so'zning ajratilishiga xizmat qilgan.
 B) Uyushiq bo'laklarni ajratishga xizmat qilgan.
 C) Qo'shma gap qismlarini ajratishga xizmat qilgan.
 D) Ajratilgan izoh bo'lakni ajratishga xizmat qilgan.

53. Ushbu gapda qo'llangan so'roq gaplar haqida to'g'ri fikr qaysi qatorlarda berilgan?

A) Uchta so'roq gap qo'llangan, uchalasi ham so'roq-taajjub yuklamasi yordamida hosil qilingan.
 B) Uchta so'roq gap qo'llangan, bittasi so'roq-taajjub yuklamasi, ikkitasi so'roq olmoshi yordamida hosil qilingan.
 C) Ikki ta so'roq gap qo'llangan, ikkalasi ham so'roq-taajjub yuklamasi yordamida hosil qilingan.
 D) Uchta so'roq gap qo'llangan, so'roq-taajjub yuklamasi, so'roq olmoshi va so'roq obangi yordamida hosil qilingan.

54. Nuqtalar o'rniga mos so'zni qo'ying.

A) yolg'onchiligidan B) soddaligidan
 C) shaddodligidan D) hozirjavobligidan

55. Ostiga chizilgan so'zga sinonim bo'lmagan birlik qaysi?

- A) hayratlanib B) ajablanib
 C) ta'sirlanib D) hayron qolib

Matnmi o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajar.

Kitob - bilim manbayi

Sirdaryo bo'yidagi (1) ... hovlida kichik bir oila yashardi. Ushbu oiladagi 12 yoshli javlonbek biroz (2) ... edi, kitob o'qishni uncha (3) ...

Hovli daryo bo'yiga yaqin bo'lganidanmi, suvlarning sharqirashi // qushlarning chug'ur-chug'uri odamga huzur bag'ishlardi. Javlon qushlarning ovozidan kuni bo'yi o'ziga (4) ... ma'no izlardi.

Bir kuni ularning uyiga tog'asi kelib qoldi. Javlon tog'asi bilan qushlar mavzusida rosa (5) ... Tog'a jyaniga qushlar haqida o'qigan voqealarni to'qinlanib gapirib berdi. Negadir, javlonida tog'asi o'qigan kitoblarni o'qib chiqish, kelgusidagi bahsda, albatta, uni lo'qoldirish istagi paydo bo'ldi.

Ertasi kuni maktabga borganida kutubxonachidan qushlar haqida yozilgan kitoblarni so'radi. Kutubxonachi (6) ... bilan elektron kutubxonaga (7) ... etdi. Izlagan kitobni bir zumda yuklab oldi. Maktabdan uyga qaytgan javlon sevimli kitob (8) ... sho'ng'ib ketdi. Onasining "Dam ol", degan xitobiga e'tibor bermadi. (9) ... uy vazifalarini tayyorlar ekan, avvallari e'tibor bermagan (10) ... ega bo'la boshladi. Javlon endi bir narsaga tushunib yetdi... (Jurnaldan)

56. Matnda raqam bilan belgilangan o'rinlarda imloviy jihatdan to'g'ri yozilgan so'zlarni joylashtiring va matnni diqqat bilan o'qib chiqing.

	a)	mo'jazgina	b)	mo'jazgina
1	a)	o'yin-qaroq	b)	o'yin-qaroq
2	a)	hushlamasdi	b)	xushlamasdi
3	a)	alla-qanday	b)	allaqanday
4	a)	baxslashdi	b)	baxslashdi
5	a)	tavsiyasi	b)	tafsiyasi
6	a)	murojat	b)	murojaat
7	a)	mutalassiga	b)	mutolasiga
8	a)	zoologiyadan	b)	zoologiyadan
9	a)	malumotlarga	b)	mal'umotlarga
10	a)		b)	

- A) 2, 6, 8, 9 - a; 1, 3, 4, 5, 7, 10 - b
 B) 1, 3, 5, 6, 10 - a; 2, 4, 5, 7, 8, 9 - b
 C) 1, 2, 6, 8, 9 - a; 3, 4, 5, 7, 10 - b
 D) 1, 2, 3, 6, 8, 9 - a; 4, 5, 7, 10 - b

- B) 1, 3, 5, 6, 10 - a; 2, 4, 5, 7, 8, 9 - b
 D) 1, 2, 3, 6, 8, 9 - a; 4, 5, 7, 10 - b

57. Quyidagi qaysi fikr bilan matnni davom ettirish mumkin?
 A) ...kutubxonachi unga to'g'ri yo'l ko'rsatmaganda, u kitobni hech qachon topolmasdi.
 B) ...kitob o'qish zerikarli masb'ulot emas, aksincha, kitob bitmas-tuganmas ma'lumotlarning manbavi ekan.
 C) ...zoologiyani mukammal o'rganish uchun, internetdan foydalanishni yashash kerak ekan.
 D) ...o'yinqaroq bolalarni o'yinlar emas, yaxshi kitob to'g'ri yo'lga solarkan.
58. Matnda // belgisi o'rniga qo'yilishi lozim bo'lgan tinish belgisi va uning qo'yilish sababini aniqlang.
 A) Vergul; uyushiq bo'laklarni ajratish uchun.
 B) Vergul; qo'shma gap qismlarini ajratish uchun.
 C) Nutqali vergul; uyushiq bo'laklarni ajratish uchun.
 D) Tire; tenglik-taqqoslash ma'nosini ifodalash uchun.
59. Tarkibida kitob so'zi qatnashgan qaysi hikmatli so'z matn mazmuniga mos?
 A) Ustiga kitob ortilgan eshak - na olim, na donodir beshak.
 B) Kitobsiz aql — qanotsiz qush.
 C) Bir sinalgan tajriba yetti kitobdan afzal.
 D) Sohibkordan bog' qolar, Donodan — kitob.

MORFEMIKA

(so'z tarkibi, tuzilishi, yasalishi)

1. *...bu hulu ulig'oygach, atasi unga ...*
...bu pul topib keltirishni buyurdi...
 Quyidagi gapda nechta qo'shimcha mavjud?
 A) 10 ta B) 11 ta C) 12 ta D) 13 ta
2. Berilgan so'zlardan nechitasi **asos + qo'shimcha + qo'shimcha** tuzilishda?
shahar, imli, ilmsizlik, xabarsiz, baxovar, beilm, ulug'lar, jamoq, yashovchi
 A) barchasi B) 3 tasi
 C) 2 tasi D) 1 tasi
3. Yaxshilik insonning umrini zhyevda ...
 Quyidagi gapda vazifasiga ko'ra qaysi so'z qatnashgan?
 A) **so'z yasovchi**
 B) **lug'aviy shakl yasovchi**
 C) **sintaktik shakl yasovchi**
 A) 1, 2, 3 B) 1, 2 C) 2, 3 D) 1, 3
4. So'zning asosiy ma'nosini ifodalab, mustaqil qo'llana oladigan qaysi qanday nomlanadi?
 A) asos B) morfema
 C) leksema D) yetakchi fe'l
5. *Sezgir ota o'g'li keltirgan pulni o'g'ga tashlabdi.*
 Mazkur gapda nechta asos va nechta qo'shimcha mavjud?
 A) 8 ta asos, 8 ta qo'shimcha
 B) 7 ta asos, 9 ta qo'shimcha
 C) 8 ta asos, 9 ta qo'shimcha
6. Qo'shimchalar haqida noto'g'ri hukmni aniqlang.
 A) so'zlarga yangi ma'no yuklashi mumkin
 B) so'zlarga qo'shimcha ma'no yuklashi mumkin
 C) so'zlarni bog'lashga xizmat qilishi mumkin
 D) o'zi mustaqil holda qo'llana olishi mumkin
7. Qaysi javobda asosi omonim bo'lgan tub so'z berilgan?
 A) o'tkazmoq B) kuldon
 C) qayg'u D) sezgi
8. Qaysi qatoridagi barcha so'zlar tarkibida yangi ma'no beruvchi qo'shimchalar mavjud?
 A) giyohlarni, adolatli, bog'bon, ajratildi
 B) mevazor, birinchi, kuzda, dorishunos
 C) sayohatchilar, mehnatkash, sezgir
 D) topilgan, bag'riga, mehnatdan, ikkita
9. Berilgan so'zlardan nechitasi asos va qo'shimchaga ajraladi?
o'rgan	o'rgat	o'yn
uyg'on	uyg'ot	quvo
yuksak	yuksal	tashla
- A) barchasi B) 3 tasi
 C) 2 tasi D) 1 tasi

1)	so'z yasovchi
2)	lug'aviy shakl yasovchi
3)	sintaktik shakl yasovchi

A) 1, 2, 3 B) 1, 2, C) 2, 3 D) 1, 3

15. Dor qurilgan maydonida bolalar arqonlarga osilib o'ynamoqda. Mazkur gapda qo'llanilgan qo'shimchalar miqdori va turini aniqlang.
A) 10 ta: 1 ta so'z yasovchi, 6 ta lug'aviy shakl yasovchi, 3 ta sintaktik shakl yasovchi
B) 10 ta: 2 ta so'z yasovchi, 6 ta lug'aviy shakl yasovchi, 2 ta sintaktik shakl yasovchi
C) 9 ta: 1 ta so'z yasovchi, 2 ta lug'aviy shakl yasovchi, 3 ta sintaktik shakl yasovchi
D) 11 ta: 1 ta so'z yasovchi, 7 ta lug'aviy shakl yasovchi, 3 ta sintaktik shakl yasovchi

16. Asos + so'z yasovchi + lug'aviy shakl yasovchi + sintaktik shakl yasovchi qolpidagi so'zni aniqlang.
A) tarkibidagi B) so'zlaringiz C) oshpazlarga D) aqlimizga

17. Vazifasiga ko'ra qo'shimchalarning uch-turi ham qatnashgan so'z qaysi qatorda qo'llanilgan?
A) Bugungi kunda madaniy turmushimizni qog'ozsiz tasavvur qilish bo'lmaydi.
B) Mehnatdan kelsa boylik, turmush bo'lar chiroyli.

10. Sinflotshlarimizning qadriga yetaylik. Ushbu gapda ostiga chizilgan so'z tarkibi necha qismdan iborat?
A) 6 ta B) 3 ta C) 4 ta D) 5 ta

11. Qaysi qatorda so'z ma'nosiga qo'shimcha ma'no yuklaydigan qo'shimcha qatnashgan?
A) Git-git, deydi, ishlaydi, yerga kukun tashlaydi.
B) Qat-qat quloq, dum-dumaloq.
C) Qush emas, qanoti bor, chiroyli saviyati bor.
D) Unga lochin yetolmas, yengilmas quvvati bor.

12. Asosga qo'shimcha qo'shinishi natijasida ikki o'rinda tovush tushishi hodisasi yuz bergan gapni aniqlang.
A) Otasi unga ishlab-pul topib keitirishni buyuribdi.
B) O'g'lim qo'lim qavartirib qiynalib yurmasin.
C) Bola beparvo, loqayd qarab turaveradi.
D) Ota shundagina o'g'luga ishonadi.

13. Nomardlarda yolg'izlik, yomonlik, ojizlik, makkorlik, hasad, adovat, tubanlik, noimsoflik kabi sifatlarni uchratish mumkin. Ushbu gapda tarkibi asos va so'z yasovchi qo'shimchadan iborat nechta mustaqil so'z qo'llangan?
A) 7 ta B) 6 ta C) 5 ta D) 8 ta

14. Mashina yigitcha turgan yerga kelib to'xtadi. Mazkur gapda vazifasiga ko'ra qaysi turdagi qo'shimcha(lar) qatnashgan?

oshpazlarga o'quvchilarning

maktabimizda yig'latdi

A) 3 ta B) 2 ta C) 1 ta D) 4 ta

22. Mard kishilarda haqiqat, qanoat, sabr, egzulik, vijdon, adolat, diyanat, insof kabi sifatlarni uchratish mumkin. Ushbu gapda tarkibi asos va shakl yasovchi qo'shimcha(lar)dan iborat nechta mustaqil so'z qo'llangan?
A) 1 ta B) 2 ta C) 3 ta D) 4 ta

23. Xalq (tabobat) qulupnay (meva) terlatuvchi, bezgak (xuruj) qarshi omil sifatida tavsiya etiladi. Ushbu gapda qavs ichidagi so'zlarga qo'shinishi kerak bo'lgan qo'shimchalarni so'zda joylashish tartibi bo'yicha aniqlang.
A) o'rin-payt kelishigi, egalik, chiqish kelishigi, jo'nalish kelishigi
B) egalik, o'rin-payt kelishigi, egalik, egalik, jo'nalish kelishigi
C) egalik, o'rin-payt kelishigi, egalik, chiqish kelishigi, qo'shimchalari
D) o'rin-payt kelishigi, egalik, chiqish kelishigi, egalik, jo'nalish kelishigi qo'shimchalari

24. O'g'lining uchinchi marta olib kelgan pulini olovga otmoqchi bo'lganida, bola uning qo'lga yopishib, yondirmasligini so'raydi. Ushbu gapda necha o'rinda egalik qo'shimchasi ishtirok etgan?
A) 4 B) 5 C) 6 D) 3

1) Uning o'rniga o'simlik

2) Bolalarning beg'ubor qalbi to'lib-

1) Ham lug'aviy shakl yasovchi,

2) sintaktik shakl yasovchi sifatida qatnashgan.
3) Ushbu gapda qo'shimchalarni miqdori va turini aniqlang.
A) 10 ta: 2 ta so'z yasovchi, 6 ta lug'aviy shakl yasovchi, 3 ta sintaktik shakl yasovchi
B) 10 ta: 2 ta so'z yasovchi, 6 ta lug'aviy shakl yasovchi, 2 ta sintaktik shakl yasovchi
C) 9 ta: 1 ta so'z yasovchi, 2 ta lug'aviy shakl yasovchi, 3 ta sintaktik shakl yasovchi
D) 11 ta: 1 ta so'z yasovchi, 7 ta lug'aviy shakl yasovchi, 3 ta sintaktik shakl yasovchi

16. Asos + so'z yasovchi + lug'aviy shakl yasovchi + sintaktik shakl yasovchi qolpidagi so'zni aniqlang.
A) tarkibidagi B) so'zlaringiz C) oshpazlarga D) aqlimizga

17. Vazifasiga ko'ra qo'shimchalarning uch-turi ham qatnashgan so'z qaysi qatorda qo'llanilgan?
A) Bugungi kunda madaniy turmushimizni qog'ozsiz tasavvur qilish bo'lmaydi.
B) Mehnatdan kelsa boylik, turmush bo'lar chiroyli.

10. Sinflotshlarimizning qadriga yetaylik. Ushbu gapda ostiga chizilgan so'z tarkibi necha qismdan iborat?
A) 6 ta B) 3 ta C) 4 ta D) 5 ta

11. Qaysi qatorda so'z ma'nosiga qo'shimcha ma'no yuklaydigan qo'shimcha qatnashgan?
A) Git-git, deydi, ishlaydi, yerga kukun tashlaydi.
B) Qat-qat quloq, dum-dumaloq.
C) Qush emas, qanoti bor, chiroyli saviyati bor.
D) Unga lochin yetolmas, yengilmas quvvati bor.

12. Asosga qo'shimcha qo'shinishi natijasida ikki o'rinda tovush tushishi hodisasi yuz bergan gapni aniqlang.
A) Otasi unga ishlab-pul topib keitirishni buyuribdi.
B) O'g'lim qo'lim qavartirib qiynalib yurmasin.
C) Bola beparvo, loqayd qarab turaveradi.
D) Ota shundagina o'g'luga ishonadi.

13. Nomardlarda yolg'izlik, yomonlik, ojizlik, makkorlik, hasad, adovat, tubanlik, noimsoflik kabi sifatlarni uchratish mumkin. Ushbu gapda tarkibi asos va so'z yasovchi qo'shimchadan iborat nechta mustaqil so'z qo'llangan?
A) 7 ta B) 6 ta C) 5 ta D) 8 ta

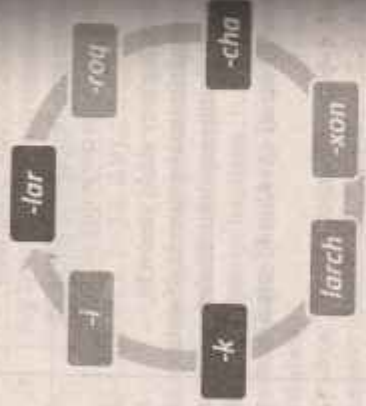
14. Mashina yigitcha turgan yerga kelib to'xtadi. Mazkur gapda vazifasiga ko'ra qaysi turdagi qo'shimcha(lar) qatnashgan?

25. Qaysi javobda berilgan so'zlar o'zaro asosdosh so'zlar sanaladi?
 A) qondosh, qonamoq
 B) sog'inmoq, sog'aymoq
 C) tushlik, tushkun
 D) kuldon, kulgi

26. Qaysi qatorda vazifasiga ko'ra qo'shimchalarning barcha turi qatnashgan?
 A) Git-git, deydi, ishlaydi, yerga kukun tashlaydi.
 B) Qat-qat quloq, dum-dumaloq.
 C) Kelib og'zin ochar, tishlab qochar.
 D) Unga lochin yetolmas, yengilmas quvvati bor.

27. Xato berilgan hukmi aniqlang.
 A) Tarkibi asos va yasovchi qo'shimchalarga bo'linmaydigan so'zlar tub so'zlar deyiladi.
 B) Shaki yasovchi qo'shimchalar vazifasiga ko'ra ikkiga bo'linadi.
 C) Bir umumiy asosga ega bo'lgan so'zlar asosdosh so'zlar sanaladi.
 D) So'zning shaki yasovchi qo'shimchalarsiz qismi asos sanaladi.

28. Berilgan qo'shimchalardan nechtasi ham shaki yasovchi, ham so'z yasovchi sifatida qo'llanila oladi?

A) barchasi
 B) 5 tasi
 C) 3 tasi
 D) 4 tasi

29. *Iste'dodli, bilimdon yoshlar o'qish uchun chet ellarga yuborilmoqda.*
 Mazkur jumlada qo'llangan so'z yasovchi qo'shimchalar miqdorini toping.
 A) 2 ta B) 3 ta C) 4 ta D) 1 ta

30. Faqat tub so'zlar berilgan qatorni aniqlang.
 A) qishloq, toshloq, temirchi
 B) quyosh, ko'rmoq, ishchilar
 C) nodon, qurilgan, to'satdan
 D) kechasi, bog'ga, irillamoq

31. *Mard bo'lgan kishilarda haqiqat, qanoat, sabr, ezgulik, vijdon, adolat, diyonat, insof kabi sifatarni uchratish mumkin.*
 Ushbu gapda tarkibi asos va so'z yasovchi qo'shimchadan iborat nechta mustaqil so'z qo'llangan?
 A) 1 ta B) 2 ta C) 3 ta
 D) yasama so'z qo'llanmagan

emasligiga qarab, so'zlarni qanday turlarga bo'lish mumkin?
 A) sodda va qo'shma so'zlar
 B) tub va yasama so'zlar
 C) shakldosh va ma'nodosh so'zlar
 D) juft va takror so'zlar

37. **ba, bo-, ser-** qo'shimchalari vazifasiga ko'ra qanday qo'shimcha?
 A) old qo'shimcha
 B) ma'nodosh qo'shimcha
 C) shaki yasovchi qo'shimcha
 D) so'z yasovchi qo'shimcha

38. Qaysi javobdagi gaplar juftligida o'zaro asosdosh so'zlar qatnashmagan?
 A) Anhor yoqasida ikki ochki o'tlab yurar edi. U har kuni sero't dalalarda qo'ylarini boqib kelardi.
 B) Cho'lbobning payvandlariga havas qilmaydigan bog'bon kam topiladi. Yigit tadbirkorligi tufayli yerli, suvli va bog'li mulkdorga aylanibdi.
 C) Bir kechik topish kerak daryodan o'tgani. Kechki shabada uning tanasiga huzur bag'ishlamoqda edi.
 D) «Ko'cha changitib yurgan yillarining ortds qoldi, bolam», - dedilar bobom. Yangi chiqqan oy dalani sovuq, xira, qandaydir changsimon nur bilan qoplagan edi.

39. *Dor-qurilgan maydonda bolalar arqonlarga osilib o'ynamoqda.*
 Ushbu gapda nechta shaki yasovchi qo'shimcha mavjud?
 A) 7 ta B) 8 ta C) 9 ta D) 10 ta

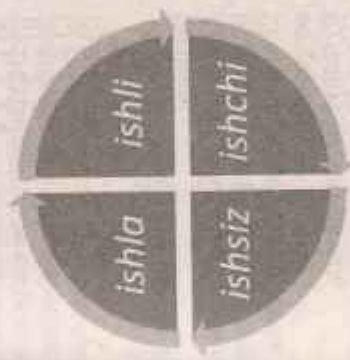
40. Qaysi qatorda faqat tub so'zlar berilgan?

32. *li, -siz, -dosh, -ni, -lla, -miz* Ushbu qo'shimchalardan nechtasi ham so'z yasovchi, ham shaki yasovchi bo'la oladi?
 A) 2 ta B) 3 ta C) 4 ta D) 5 ta

33. Qaysi qatordagi so'zda qo'shimcha qo'shilishi tartibi berilgan?
 A) kutubxonaga B) o'quvchilarning C) sertashvish D) sinfimizni

34. Qaysi qatordagi so'zda so'z tarkibi tartibi buzilgan, ya'ni qo'shimcha asosdan oldin kelgan?
 A) bemor B) nodon
 C) bedor D) noo'rin

35. Berilgan so'zlar haqida xato hukmi aniqlang.

A) asosdosh so'zlar hisoblanadi
 B) bir so'zning turli shakllari
 C) atash ma'nosi har xil so'zlar
 D) sodda yasama so'zlar sanaladi

36. Tarkibida so'z yasovchi qo'shimcha mavjud yoki mavjud

- A) tosh, temir, quyosh
B) gulli, gul, gulchilik
C) tindirmoq, guldor, to'g'ri
D) tinmoq, ixtiro, guldor

41. Quyidagi jadvalga noo'rin kiritilgan qo'shimchalarni aniqlang.

Lug'aviy shakl yasovchi qo'shimchalari

- 1) ko'plik shakli
- 2) kichraytirish-erkalash shakllari
- 3) egalik shakllari
- 4) o'rin-joyga xoslik shakli
- 5) qarashlilik shakli
- 6) moyl shakllari

- A) 1, 3, 4 B) 4, 6 C) 3, 5, 6 D) 3, 6

42. Noma'darlarda yolg'izlik, yomonlik, ojizlik, makkorlik, hasad, adovat, noinsonlik kabi sifatlarni uchratish mumkin.

Ushbu gapda nechta so'z yasovchi qo'shimcha qatnashgan?
A) 7 ta B) 6 ta C) 5 ta D) 8 ta

43. Bular yonidan ot choptirib, changitib o'tish insonlik sha'riga inoddir.

Ushbu gapda nechta yasama so'z qatnashgan?

- A) 1 ta B) 2 ta C) 3 ta D) 4 ta

44. Sintaktik shakl yasovchi qo'shimchalarni aniqlang.

Sintaktik shakl yasovchi qo'shimchalari:

- 1) ko'plik shakli
- 2) shaxs-son shakllari
- 3) egalik shakllari
- 4) nisbat shakllari
- 5) kelishik shakllari
- 6) moyl shakllari
- 7) zamon shakllari

- A) 1, 2, 3, 4
B) 2, 3, 5
C) 2, 3, 5, 6, 7
D) 2, 3, 4, 5, 7

45. Qaysi qatorda asosdosh so'zlar berilgan?

- A) ixtirochi, guldor, suhbatlashmoq
B) gullar, gulli, gulimiz, gulchilikka
C) toshloq, temirchi, temirchilik, serquyosh
D) tashvishli, sertashvish, tashvishlanmoq

46. Asos + so'z yasovchi + lug'aviy shakl yasovchi + sintaktik shakl yasovchi qolipida bo'lmagan so'zni aniqlang.

- A) do'staramiz B) so'zlamadi
C) sanashdi D) birlashirdi

47. So'z yasovchi qo'shimchalari qaysi qatorda berilgan?

- A) -bon, -shunos, -gi
B) -imiz, be-, -ib, -li
C) -guncha, -soz, -paz
D) -ga, -siz, -lar, -ona

48. Mardlik — bu *ezgu tuyg'u, inqiloblas fazilat, tabarruk meros*. Ushbu gapdagi yasama so'zlarning yasovchi asosi qaysi turkumga oid?

- A) ot
B) fe'l
C) ot va fe'l D) sifat va fe'l

49. So'z ma'nosiga qo'shimcha qasbi yuklaydigan qo'shimcha qatnashmagan qatorni aniqlang?
A) Gut-git, deydin, ishlaydi, yerga kelgan tashlaydi.

- B) Qorday oppoq, qorday yumshoq.
C) Kelib og'zin ochar, tishlab qochar.
D) Unga lochin yetolmas, yengilmas qovvati bor.

50. Shakl yasovchi qo'shimchalari qaysi qatorda berilgan?

- A) -bon, -shunos, -gi
B) -imiz, -ga, -lar, -ib
C) -guncha, -soz, -paz
D) be-, -li, -siz, -ona

51. Quyidagilardan qaysi biri asosga eng avval qo'shiladi?

- A) so'z yasovchi qo'shimcha
B) lug'aviy shakl yasovchi qo'shimcha
C) sintaktik shakl yasovchi qo'shimcha
D) barchasi to'g'ri

52. Qaysi javobda asosi omonim bo'lgan yasama so'z berilgan?

- A) bo'ydor B) qotirmoq
C) qoramtir D) yashirin

53. Bog'imizda gullarning barcha turlaridan bor.

Ajratis ko'rsatilgan so'z bilan asosdosh bo'la oladigan so'z qatnashgan gapni aniqlang.

- A) Turib-turib keyin o'ylab qoldim: bu bizni ahmoq qilyaptimi?
B) Hozircha siz shu yerda turing, kelganlarni ichkariga chorlang.
C) Tur o'rningdan, o'zingdan kattalar bilan shunday gaplashsanmi?
D) Turli tadbirlarga uni taklif eta boshlashdi, iste'dodi ko'rindi.

54. Qaysi javobdagi gaplar juftligida o'zaro asosdosh so'zlar qatnashgan?

- A) Nimagadir rangi oqarib qoldi. Suvlar oqar shildirab, yorim boqar dirdirab.
B) Bolali uy bozor, deydilar. Bizning bolajon xalqimiz farzandini hamisha ardoqlaydi.

C) Poyabzalining bog'ichi bo'shab qolgan. Topgan gul, topmagan bir bog' piyoz...

D) Bo'lib o'tgan voqea haqida yozma ma'lumot berilsin. Yozgi basseynida cho'milish ma'zasi.

55. Qaysi qatorda qatnashgan so'z tarkibida yonma-yon joylashgan uchta lug'aviy shakl yasovchi qo'shimcha mavjud?

- A) Aql yomonlikka qaratisa, inson razil, makkor, aldanchi bo'lib qoladi.
B) Aql tarozisida tortib ko'rlimagan har qanday bilim asossizdir.

MATN VA LUG'AT USTIDA ISHLASH

11. Bilimni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

BIRINCHI MATN.

Dunyoga kelgan har bir bola haqiqiy inson bo'lib yetishishi uchun juda ko'p narsalarni bilishi kerak. U o'ziga kerakli bilimni ko'rib, eshitib va o'qib o'rganadi. Eshitib va o'qib o'rganishi til vositasida amalga oshadi va uning mahoratini cheksizdir. Agar til bo'lmas, har bir kishining tirikligi uning o'z taqdiriga asoslangan bo'lsa edi, inson shu kungacha hayvon qanday yashasa, shunday yashagan va bugungi moddiy va ma'naviy taraqqiyotga erishmagan bo'ardi. Tilning birinchi ma'rifiy ahamiyati shundan iboratki, til tufayli jamiyat a'zolarining har birida hosil bo'lgan bilim ommalashib, uning ko'pchilik tomonidan rivojlantirilishiga imkon tug'iladi. Bundan tashqari, til tufayli bilim avloddan avlodga og'zaki yoki yozma tarzda qoldiriladi, natijada yangi avlod o'zigan avlodning ishini yangidan boshlamasdan, uni davom ettiradi. Bu bilan inson taraqqiyot ta'minlanadi. (Alibek Rustamov)

IKKINCHI MATN

Til - inson aqliy, ruhiy va amaliy faoliyatining qurolli va harakatlantiruvchi kuchi, bu faoliyat natijasi sifatidagi tajribalarning jamlovchisi va saqlovchisi, kishilar o'rtasidagi, ajdod va avlod orasidagi bilim-u shaharot "oldi-berdi" sning timsolisiz ta'minlovchisi. U yo'qolsa, tamaddun toqaydi, u salomat bo'lmasa, millat sochilib ketadi. Shuning uchun esi o'zida salq, erki o'zida davlat til muhofazasini muhtasham maqsad deb biladi, uni haroqqiy qildirish qayg'usini bir on unutmaydi. (Nizomiddin Mahmudov)

60. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi qaysi fikr har ikkala matnda ham aks etgan fikrlarning umumlashmasi sanaladi?

- A) Ota-bobolarning bilim xazinalari bizga til orqali yetib kelgan.
- B) Agar til salomat bo'lmasa, uning egasi bo'lgan millat tanazzulga uchraydi.
- C) Biz kerakli bilimni ko'rib, eshitib va o'qib o'rganamiz, bu esa, asosan, til bilan bog'liq.
- D) O'z kelajagini o'ylagan xalq, davlat o'z tilini muhofaza qilishi kerak.

61. To'g'ri javobni toping.

Birinchi matnda tilning ikki ma'rifiy ahamiyati haqida so'z boradi. Ular qaysilar?

- A) Har bir bola haqiqiy inson bo'lib yetishishi uchun juda ko'p narsalarni til orqali o'rganadi; o'zgalarga xuddi shu yo'sinda o'z tajribalarini o'rgatadi.

bergan tovush o'zgarishi qaysi gapda kuzatiladi?

- A) Qo'shma fe'llarning har ikkala qismi o'zining lug'aviy ma'nosini saqlagan bo'ladi.
- B) Ko'makchi fe'lni qabul qiltuvchi ravishdosh yetakchi fe'l sanaladi.
- C) Ikki va undan ortiq asosdan tarkib topgan turdosh otlar har doim qo'shib yoziladi.
- D) Fe'llar nimani atab kelishiga ko'ra harakat fe'llari va holat fe'llariga bo'linadi.

59. Qaysi gapda asosi fe'l turkumiga oid so'z bilan shakldosh bo'la oladigan soddada yasama so'z qatnashgan?

- A) Tung shabada uning tanasiga huzur bag'ishlamogda edi.
- B) Kulgi - misoli oftob: u inson yuzidan qish qahrini olib tashlaydi.
- C) O'sha kungi voqeani eslashim bilan darhol uning qoshiga yugurdim.
- D) O'ymakorlik san'ati yurtimizda qadimdan taraqqiy etgan.

C) Tabiat kimga aql-idrok, bilim bersa, u ezgu ishlar qilishga qo'l uradi.

D) Insonning eng sharaffi va buyuk darajasi uning aqlidir.

56. Qaysi qatorda ortiqcha qo'shimcha qo'llangan?

- A) -ga, -ning, -dan, -da, -ni, -ka
- B) -paz, -bon, -soz, -chi, -don, -kash
- C) -li, -(v)ly, -simon, -siz, no-, -mand, -dor
- D) -lab, -larcha, -cha, -ona, -an, -chasiqa

57. O'qituvchim, ustozim, yaqinsiz yuragimga, Har so'zingiz mo'tabar, qanotdir tilagimga, Tunlar o'tirib bedor, o'ylaysiz faqat bizni, Quyoshdek qalbingiz bor, yoritar ongimizni.

Mazkur matnda necha o'rinda egallik qo'shimchasi qatnashgan?

- A) yettita
- B) sakkizta
- C) to'qqizta
- D) oltita

58. So'z yasovchi qo'shimcha qo'shilishi natijasida asosda yuz

- B) jamiyat a'zolarining har birida hosil bo'lgan bilim ommalashadi; til orqali bilimlar keying avlodlarga meros qoldiriladi.
 C) Bilim til orqali og'zaki tarzda yuzaga chiqadi; o'zaki shaklida yuzaga chiqadi bilim yozuv bilan mustahkamlanadi.
 D) Hayvondan farqli ravishda inson tildan foydalanadi; Tilning taraqqiyoj jamiyat a'zolarining tajribasiga bog'liq.

62. Hukmning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.
 Kishilar o'rtasidagi, ajdod va avlod orasidagi tajriba, bilim, axborot berdi'si til orqali amalga oshadi?
 A) to'g'ri B) noto'g'ri

63. To'g'ri javobni yozing.
 Nizomiddin Mahmudov muhtasham maqsad deganda nimani nazarda tutadi?

64. To'g'ri javobni toping.
 Quyidagi so'zlarning asos va qo'shimchaga ajratilishi mumkinmi? Javobni plyus ishorasi yordamida belgilang.

No	So'zlar	Ajraladi	Ajralmaydi
1	haqiqiy		
2	aqliy		
3	ma'naviy		
4	ruhiy		
5	moddiy		
6	ma'rifiy		
7	amaliy		
8	taraqqiy		

Matn asosida quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

Kelssa bir qayiqchi qayig'ida eshkaklarning biriga "Ishon", ikkinchisiga "Harakat qil" deb yozib qo'lgan ekan. Buning ma'nosini so'raganlarga u shunday deb javob berarkan:
 - Daryodan suzib o'tish uchun har ikki eshkakda ehtiyoj bor. Harakatni ishonch, ishonchsiz harakat sizni olg'a yetaklamaydi. Daryoni bitta eshkak bilan suzib o'tib bo'lmaganidek, hayot yo'llariga ham ularning bittasi bilan chiqib bo'lmaydi, har ikkisiga tayyanlash kerak.

65. To'g'ri javobni toping.
 Benda ostiga chizilgan so'z qaysi qatorda to'g'ri tarkibga ajratilgan?
 A) qayiq//da/gi B) qayig'i/dagi C) qayv/q/i/da/gi D) qayiq/i/dagi

66. To'g'ri javobni toping.
 Benda qo'llangan qaysi so'zda asosga qo'shimcha qo'shilishi natijasida tovush o'zgarishi yuz bergan?
 A) qayig'Idagi B) eshkakka C) shunday D) bittasi

67. To'g'ri javobni toping.
 Benda qatnashgan [fe'l/ot yasovchi/sifat yasovchi] qolpidagi so'zning shakllik vazifasini aniqlang.
 A) tovish holi B) sifatovchi aniqlovchi C) fe'l kesim D) vositali to'ldiruvchi

Matn asosida quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

1. Farhod va Shirin* dostonini o'qisak, bugun tilimiz ancha kechilib qolgan XX-asr kashfiyotlaridan biri - robotlar haqidagi xatrlarga ham ko'zimiz tushadi: "U shahinga juda ham o'xshar, qo'lida o'ltir o'q tortilgan temir yoyini ushlab turar edi. Boshidan oyoq sovutga o'ralgan bu temir odam ich-ichidan yonib turardi".
 2. 1928-yili Toshkentda ixtirochilar B. Grabovskiy va I. Belyavskiy o'zlarining yordamida harakat qilayotgan tasvirni bir joydan uzatadigan va qabul qiladigan apparat yaratib, muvaffaqiyatli sinovdan o'tkazdilar. Foytaxtimiz televideniye saniga aylanishi bejiz emasdi. Chunki Alisher Navoiy bir necha asrlar ilgari Farhod va Shirin* dostonida bu qurilmani ham o'z holicha "oyinoyi jahon" deb nomlaydi. Farhod utoq Arman o'lkasining malikasi Shirinning husni jamolini oynan shu vosita orqali ko'rib, unga mahliyo bo'lib qoladi.

3. Xamisa*ning to'rtinchi dostoni "Sab'ayi sayyor"da eskalator va lift haqidagi xatrlarni o'qigan mashhur sharqshunos olim Bertels ham hayrat og'ushida qolganini yashirmagan ekan: "Shoh bu taxtga chiqadigan bo'lsa, pillapoyalar uning qadam qo'yishi uchun pasayib, bir-birining ustiga yotadi. Shoh shu 8 payaning hammasini basib o'tib, o'z taxtiga o'tirgach, u zinalar yana baland bo'rtiladi". Bu yerda keyingi asrlarda yana ham aniqrog'i, 1892-yilda amerikalik kashfiyotchi Jessi Reno tomonidan yasalgan eskalator haqida gap ketayotganiga shubha yo'q.

(*Navoiyshunoslik "dan")

68. To'g'ri javobni toping.
 Isha bu raqamlangan matnlarda mavjud bo'lgan xatoliklar turi qaysi javobda to'g'ri berilgan?

- A) 1 — ishoraviy (punktatsion) xatolik; 2 — imloviy xatolik; 3 — qo'shimcha qo'llash bilan bog'liq uslubiy xatolik

- B) 1 — qo'shimcha qo'llash bilan bog'liq ustubiy xatolik; 2 — ishoraviy (punktatsion) xatolik; 3 — imloviy xatolik
- C) 1 — imloviy xatolik; 2 — qo'shimcha qo'llash bilan bog'liq ustubiy xatolik; 3 — ishoraviy (punktatsion) xatolik
- D) 1 — ishoraviy (punktatsion) xatolik; 2 — qo'shimcha qo'llash bilan bog'liq ustubiy xatolik; 3 — imloviy xatolik

69. To'g'ri javobni toping.

Berilgan matnlarda ajratib ko'rsatilgan so'zlarning morfemik tarkibi to'g'ri ta'bir qilingan qatorni aniqlang.

- A) o'qi/sak - fe'l asos / kelasi zamon shakli, poytaxt/imiz - ot asos / egalik shakli, to'rt/inchi - son asos / tartib son qo'shimchasi
- B) o'q/sa/k - fe'l asos / mayl qo'shimchasi / shaxs-son qo'shimchasi, poytaxt/imiz - ot asos / egalik shakli / egalik shakli, to'rt/inchi - son asos / egalik shakli / tartib son qo'shimchasi
- C) o'qi/sa/k - fe'l asos / kelasi zamon shakli / shaxs-son qo'shimchasi, poytaxt/imiz - ot asos / egalik shakli, to'rt/inchi - son asos / tartib son qo'shimchasi
- D) o'q/sa/k - fe'l asos / mayl qo'shimchasi / shaxs-son qo'shimchasi, poytaxt/imiz - ot asos / egalik shakli / egalik shakli, to'rt/inchi - son asos / tartib son qo'shimchasi

Matni o'qing va ushbu matn asosida tuzilgan topshiriqlarni bajaring.

Yuksak qoyadan shiddat bilan qo'zg'algan burgut suruvdagi qo'zichoqni lidi-yu ketdi. Zag'cha huni kuzatib turgandi, hasaddan ichi kuyib, o'zining ham shunday qilgisi kelib qoldi. Zag'cha jon-jahdi bilan chinqirganicha borib qo'chqorju tashlandi: panjalari qalin junga o'ralashib, uchishga ham, qochishga ham imkoni bo'lmay qoldi. Uning jon holatida pitir-lyovtiganini ko'rgan cho'pon gap nimadalgini fahmladi-da, darhol zag'chani tutib oldi: qanotlarini qirqib, o'zini ernak uchun bolalariga eldi. Bolalari chuyullashib: «Bu qanday qush?» - deydi so'raganlarida, cho'pon aytdi: «Men-ku buning zag'chaligini bilaman-a, - uning o'zi o'zini burgut hisoblaydi-da!»

Alqissa, o'zingdan zo'rroqlar bilan bellashaman, deb chiranganing bilan hech bli chiqarolmaysan, kulgi bo'lganing qoladi, xolos.

70. To'g'ri javobni toping.

Matnda ostiga chizilgan so'z asos va qo'shimchalarga qay tartibda ajraladi?

- A) pitir/la/yo'tgan/i/ni B) pitir/la/yo'tga/ni/ni
- C) pitir/la/yo't/gan/i/ni D) pitir/la/ayot/gan/i/ni

71. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi qaysi fikr matn mazmuniga muvofiq keladi?

- A) Burgut qo'chqorni, zag'cha esa qo'zichoqni ko'targanida muammo bo'lmasdi.
- B) Cho'pon zag'chani ushlash va bolalariga ernak uchun berishni oldindan rejalashtirgan.
- C) Zag'cha cho'pon bo'lmagan fursatni kutganda, kulgiga qolmasdi.
- D) Har qanday inson hayotda o'z o'rnini bilishi lozim.

72. To'g'ri javobni toping.

Belgilangan qo'shma gap tarkibidagi tushirib qoldirilgan bog'lovchi so'zlarni aniqlang va u haqidagi to'g'ri ma'lumotni toping.

- A) *birinchi* bog'lovchisi qo'yilishi kerak, qo'shma gap qismlari teng munosabatda bog'langan.
- B) *chunki* bog'lovchisi qo'yilishi kerak, ushbu gap ergashgan qo'shma gaplar biriga mansub.
- C) *Hech qanday vosita* qo'yilmaydi, ushbu qo'shma gap qismlari o'hang muhtosida bog'langan.
- D) *halki* zidlov bog'lovchisi qo'yiladi, qismlar orasida zidlik munosabati ifodalangan.

MORFOLOGIYA. MUSTAQIL SO'ZLAR

FE'L SO'Z TURKUMI

Fe'l. O'timli-o'timsiz(ke.Yasalishi, tuzilish va ma'no turlari

- Quyidagi gapda nuqtalar o'rni mos birliklarni qo'ying.
Morfologiya bo'limida ... o'rganiladi.
A) so'zning grammatik shakli va grammatik ma'holari
B) so'zning leksik ma'nosi, ma'no ko'chishi
C) so'zlarning to'g'ri talaffuz qilinishi va imlosi
D) so'zlarning gap tarkibida bajaradigan vazifalari
- Qaysi qatorda so'z turkumi va uning izohi to'g'ri berilgan?
A) Sifat - predmet belgisi.
B) Ot - predmet.
C) Fe'l - predmet harakat-holati.
D) Olmosh - harakat-holat belgisi.
- Mustaqil so'zlarning qaysi turi atash ma'no ifodalamay, faqat ishoraviy ma'noga ega bo'ladi?
A) Sifat B) Olmosh C) Fe'l D) Son
- So'z turkumlari qaysi xususiyatiga ko'ra mustaqil so'zlar, yordamchi so'zlar, undov, modal, taqlid so'zlarga bo'linadi?
A) ma'no va vazifasiga ko'ra
B) so'rog'iga ko'ra
C) lug'aviy ma'nosiga ko'ra
D) vazifasiga ko'ra
- Qaysi qatorda faqat harakat fe'llari qatnashgan?
A) sug'ordli, yozdi, topdi
B) gapirdi, xo'rsindi, to'xtadi
C) yugurdi, quvondi, qimirladi
D) qizardi, tashladi, chopdi
- Qaysi qatorda o'timsiz fe'llar berilgan?
A) almashtirish, jiringlatmoq, o'xshatmoq
B) quvonmoq, quvontirmoq, joylashmoq
C) so'roqlamoq, so'ramoq, so'rattirmoq
D) o'xshatmoq, jilmaymoq, yuzlanmoq
- Qaysi qatorda holatni bildirgan fe'l qatnashgan?
A) Bolaning yuragi hapriqib ketdi.
B) Uyi tarafga yugurdi.
C) Bir bo'lak yog'och parchasini topib, uni pichoq bilan yo'ndi, tekislatdi...
D) Nihoyat, shakli dutorday bir nima yasadi.
- Quyidagilardan harakatni bildirgan fe'llarni aniqlang.
1) qizarmoq 2) chapmoq 3) sug'ormoq 4) yasharmoq 5) tashlamoq 6) yugurmoq 7) topmoq
A) barchasi B) 1, 2, 3, 4
C) 2, 3, 5, 6 D) 2, 3, 5, 6, 7
- Fe'llar nimaga ko'ra harakat va holat fe'llariga bo'linadi?
A) nimani atab kelishiga ko'ra
B) tuzilishiga ko'ra

- ma'nosiga ko'ra:
1) qo'llanishiga ko'ra
- Quyidagilardan holat fe'llari sanalmaydigan qatorni aniqlang.
A) shaxs va narsalarning jismoniy faoliyatini bildiruvchi fe'llar
B) shaxslarning ichki kechinmalarini ifodalovchi fe'llar
C) narsalarning bir holatdan ikkinchi holatga o'tish jarayonini ifodalovchi fe'llar
D) barchasi holat fe'llari sanaladi
- Qaysi qatorda imloviy jihatdan noto'yozilgan yasama fe'l mavjud?
A) Mahallamizdagi o'rtloqlarim ham ularni to'killatib kelib qoldilar.
B) Pastda esa odamni oqizadigan batta suv xarsanglarga bosh urib shovullab ooyapti.
C) Bir mahal bola yig'ladimi yo tashqarida shamolning guvillashi aralash dahshatli bir faryod qulog'iga kirdimi, anglay olmay qoldi.
D) Yuragim hayjondan gupullab uradi.
- Berilgan fe'llardan nechitasi -la qo'shimchasi yordamida yasalgan?
taraqilamoq, shovullamoq, qitirlamoq, sharaqlamoq, chiyillamoq, charaqlamoq, uvillamoq, qarshilamoq, chirsilamoq, hayhoylamoq
A) 6 tasi B) 7 tasi
C) 8 tasi D) 5 tasi
- Qaysi qatorda olmoshdan yasalgan fe'l qatnashgan?
A) 2 tasi B) 5 tasi
C) 4 tasi D) 3 tasi
- Berilgan fe'llardan nechitasi taqlid so'zdan yasalgan?
miyovla, sana, yarqira, qoray, suvsa, bukla, yaltira, yiltira,
A) 2 tasi B) 5 tasi
- Yuzimga qarab turib «sensiramang» deydi-ya?
B) Xotiralari odamning yuragini tozalaydi.
C) Goho miriqib gaplashib, o'ylashib olish ham kerak-ku?
D) Qizlar o'zaro sekin suhbatlashib turishardi.
- Qaysi qatorda qo'shimcha qo'shilishi natijasida tovush o'zgarishi hodisasiga uchragan yasama fe'l mavjud?
A) Dehqonchilik mashinalari yanaya yaxshilanaverdi.
B) Bola xuddi shuni kutib turganday, battar yig'lay boshladi.
C) O'g'it solishni ham mashinaga yukladik.
D) Dalada mashinalar ko'paymoqda.
- Sodda tub fe'llar berilgan qatorni aniqlang.
A) qurishdi, yurgizmoq, keltirmoq
B) yo'llamoq, suvsirammoq, ta'sirlanmoq
C) shodlandi, gapirma, lovullamoq
D) yasharmoqda, eslammoq, ruhlantib
- Berilgan yasama fe'llardan nechitasida bir tovushdan iborat so'z yasovchi qo'shimcha qatnashgan?
sana, boyi, qoray, suhbatlash, tuzla, chirqilla, qisqar
A) 2 tasi B) 5 tasi
C) 4 tasi D) 3 tasi

- C) 4 tasi D) 3 tasi
18. Qaysi qatorda tarkibida nisbat qo'shimchasi mavjud bo'lgan yasama fe'l berilgan?
- A) Bularning ichida bitta kattasi bor ekan. Bizga yaqinlashmadi.
B) Gapiganda ovozi xuddi ichidan chiqqanday guldirab, jaranglab eshitiladi.
C) Shundan so'ng To'maris qo'shimi to'planib, jangga otlandi
D) U Marg'longa yaqinlashib qolganda kun og'ib qolgan edi.
19. Qaysi qatorda otdan yasalgan fe'l qatnashgan?
- A) Yuzimga qarab turib «sensiramang» deydi-ya?
B) Xotiralar odamning yuragini tozalaydi.
C) U Marg'longa yaqinlashib qolganda kun og'ib qolgan edi.
D) Qizlar o'zaro sekin subhatlashib turishardi.
20. *Odobli va adolatli inson qo'lidagi qalam baxt-saodat uchun xizmat qilib yurgan odamlarni zavqlantiradi, bir-biriga yaqinlashtirib, do'slikni mustahkamlaydi.*
Ushbu gapda qo'llangan yasama fe'llarning nisbatini aniqlang.
- A) o'zlik va ortirma nisbatda
B) o'zlik, ortirma va aniq nisbatda
C) aniq va ortirma nisbatda
D) o'zlik va birgalik nisbatda
21. Berilgan fe'llardan nechitasi taqlid so'zdan yasalgan?
- taraqlamoq, shovullamoq, qitirilamoq, sharaqlamoq, chiyillamoq,*
- charaqlamoq, uvillamoq, qarsillamoq, chirsillamoq, hayhaylamoq*
- A) barchasi B) 8 tasi
C) 9 tasi D) 6 tasi
22. Quyidagi qo'shimchalardan qaysi biri yordamida fe'l yasalganda qo'shimchada tovush o'zgarishi yuz berishi mumkin?
- A) -ay B) -(a)r C) -illa D) -a
23. Quyidagi yasama fe'llardan nechtasida tovush o'zgarishi sodir bo'lgan?
- o'ynamoq, yig'alamoq, pasaymoq, qoraymoq, ulg'aymoq, susaymoq, vovullamoq, qiynamoq*
- A) barchasi B) 8 tasi
C) 7 tasi D) 6 tasi
24. Qaysi qatorda hol vazifasida qo'llangan juft fe'l mavjud?
- A) Men shu Vatan qo'ynida undim-o'sdim.
B) Yosh Hakima boshqa o'rtoqlaridan qolmaslik uchun qizarib-bo'zarib ishlaydi, yuzidan quyilgan termi artishga qizg'anad.
C) Qayerga qadam tegsa, u yerni birpasda saranjom qiladi-qo'yadi.
25. Qaysi qatorda fe'l yasovchi qo'shimcha qo'shilishi natijasida asosda sodir bo'lgan tovush o'zgarishi mavjud?
- A) shovullamoq B) oqarmoq
C) qiynamoq D) qoraymoq
26. Qaysi qatorda birdan ortiq yasama fe'l qatnashgan?

- A) Yuzimga qarab turib «sensiramang» deydi-ya?
B) Xotiralar odamning yuragini tozalaydi.
C) Gohi mirtiqib gaplashib, o'ylashib olish ham kerak-ku?
D) Qizlar o'zaro sekin subhatlashib turishardi.
27. Qaysi qatorda taqlid so'zlardan fe'l yasovchi qo'shimchalar berilgan?
- A) -(a)y, -i B) -sira, -sa
C) -(a)y, -(a)r D) -illa, -ira
28. Ismoniy faoliyat fe'li qatnashgan qatorni aniqlang.
- A) - Mirtaydar ota, sizga bir arzim bor, - murojaat etdi birdan jonlanib o'ktam.
B) O'yladi — o'yladi, lekin o'yinging o'zingga yetolmadi.
C) Uning chehrasi ko'zimga tanishdek ko'rindi. Kimgadir o'shaydi, lekin kimga? Eslolmadim.
D) Xolastnikida qandaydir bir mehmondorchilik o'tkaziladigan bo'ldi-yu, hammamiz o'sha yerga o'tlandik.
29. Nutqiy faoliyat fe'li qatnashgan qatorni aniqlang.
- A) Otam so'zimni eshitdi: yelkasi osha qaradi-da: — Ha! — deb to'ng'illab qo'ydi.
B) Men ham qizayib bolaning yoniga boordim. Bolakay cho'chib tushdi.
C) Uning chehrasi ko'zimga tanishdek ko'rindi. Kimgadir o'shaydi, lekin kimga? Eslolmadim.
D) Xolastnikida qandaydir bir mehmondorchilik o'tkaziladigan bo'ldi-yu, hammamiz o'sha yerga o'tlandik.
30. Qaysi turkumlarga *qil, et, bo'l* singari so'zlarni qo'shish bilan qo'shima fe'llar hosil qilinadi?
- 1) ot 2) sifat 3) son 4) olmosh 5) undov so'z 6) taqlid so'z
- A) berilganlarning barchasi to'g'ri
B) 1,2,4,6 C) 1,2,3,4 D) 1,2,4,5,6
31. Berilgan fe'llardan nechitasi -la qo'shimchasi yordamida yasalgan? (bilts)
- shovullamoq, tashlanmoq, boshlanmoq, chiyillamoq, charaqlamoq, uvillamoq, qarsillamoq, hayhaylamoq, ta'sirlanmoq, ruhtlanib*
- A) 2 tasi B) 3 tasi C) 4 tasi D) 5 tasi
32. Berilgan so'zlardan nechitasi yasama fe'l sanalmaydi?
- sana, boyi, oqar, qoray, suvsa, bukka, yaltira, yiltira, subhatlash*
- A) barchasi B) 1 tasi
C) 2 tasi D) 3 tasi
33. Birdan ortiq sodda yasama fe'l qatnashgan gapni aniqlang.
- A) Ko'klam keldi. Butun mavjudot qaytadan yasharmoqda.
B) Xadichaning uzunchoq sarg'ish yuzi uyalganidan qizardi.
C) Usta temirni cho'g'ga solib holg'alaydi, cho'zadi, yassilaydi...
D) Bir-birimiz bilan tezda eski qadrdonlardek subhatlashdik.

34. Qaysi qatorda taqlid so'zdan yasalgan soddra fe'l berilgan?
 A) Mirtursun Xalifaning terakzorlga yaqinlashgach, u qadamini sekinlatdi.
 B) Chollar kulgudan qotib qoldilar, ularning burishgan yuzlari ruhlamib, ko'zlarini kulgu namladi.
 C) Peshonangiz devorga qarstllab urilgandan keyin esingiz kiradi. Sizni ko'p laqillatishdi.
 D) Dunyoda pok odamlar qanchalik ko'paysa, nopok odamlar shunchalik kamayadi.

35. Qaysi qatorda qo'shma fe'l qatnashgan?
 A) Choyxonachi patnisda non bilan qand-qurs, kabobpaz kabob olib keldi.
 B) Chor atrofi baland devor bilan o'ralgan tor joyda uning aqli yetmaydigan ajoybotlar to'lib-toshib yotibdi.
 C) Sho'rlik Oqto'sh qochaman deb umbaloq oshib tushadi.
 D) Mo'ysafid gullarni shiyponga qo'yib, mehmonlar bilan ko'risha ketdi.

36. Qaysi qatorda o'timli yasama fe'l mavjud?
 A) Dehqonchilik mashinalari yana-yana yaxshilanaverdi.
 B) Bola xuddi shuni kutib turganday, battar vig'lay boshladi.
 C) O'g'it solishni ham mashinaga yukladik.
 D) Dalada mashinalar ko'paymoqda.

37. Qaysi qatorda juft fe'l qo'llanmagan?

A) bordi-keldi
 B) ketdi-qoldi
 C) oldi-qo'ydi
 D) yayrab-quv nab

38. juft fe'l haqida to'g'ri hukmni aniqlang.
 A) bitta gap bo'lagi vazifasida keladi
 B) qo'shib yoki ajratib yoziladi
 C) qismlari alohida-alohida so'roqqa javob bo'ladi
 D) bir qismi fe'l, bir qismi boshqa so'z turkumi bo'lishi mumkin

39. Qaysi qatorda ikki mustaqil fe'l dan tashkil topgan juft fe'l mavjud?
 A) Nabira ko'rgach, omonatini osongina topshirdi-ketdi.
 B) Ana, hech narsa bo'lmagandek yayrab-quv nab, ochilib-sochilib yurishibdi.
 C) Qayerga qadami tegsa, u yerni birpasda saranjom qiladi-qo'yadi.
 D) O'qituvchilarining oldiga shartta kiraman-da, konspekt daftarinib olib, o'sha yerda ko'chiraman-qo'yaman.

40. Qaysi qatorda fe'llarning tuzilishiga ko'ra uch turi qatnashgan?
 A) O'yim to'xonaga chiqdi-yu, yelib-yugurib xizmat qilib ketaverdi.
 B) Qayerga qadami tegsa, u yerni birpasda saranjom qiladi-qo'yadi.
 C) O'qituvchilarining oldiga shartta kiraman-da, konspekt daftarinib olib, o'sha yerda ko'chiraman-qo'yaman.
 D) Men shu Vatan qo'ynida undim-o'sdim, ulg'aydim.

Uy matnini o'qing va berilgan topshiriqlarni bajaring.

I

Ona tili - yurak qatindan Mehr bo'lib sochilgan jarang. Qulog'imga go'dak paytimdan Alla bo'lib singilgan ohang.

II

Ona tili - necha asrlar. Kurashida yenggan polvonim. Necha ajlod, necha nasilar Suyib o'tgan turkiy zabonim.

III

Ona tili - do'ppi ikyigan So'z, Doim yangi yo'lcha-atlasi. Bir satriga tashlasangiz ko'z, Tovlanadi ming-ming qirrasini.

IV

Ona tili - asalchoy ta'mli, Bulbulatqin, muhabbatsheva, Lablarimga ko'chirgum doim Talaffuzin men seva-seva.

V

Ona tili - yurak qatindan Mehr bo'lib sochilgan jarang. Qulog'imga go'dak paytimdan Alla bo'lib singilgan ohang...

Iroda Umarova

41. To'g'ri javobni toping.

berilgan so'zlarni bog'in ko'chirish qoidasiga ko'ra ajratib yozing.
 yenggan, yangi, ta'mli, talaffuz, satri
 A) y-ngi-gan, yeng-gan, yan-gi, ta'm-li, ta-laf-fuz, sat-ri
 B) yng-i-gan, yeng-gan, ya-ngt, ta'm-li, talaf-fuz, sa-tri
 C) y-ngi-gan, yeng-gan, yo-ngi, ta'm-li, ta-laf-fuz, sat-ri
 D) yn-gf-gan, yeng-gan, yan-gi, ta'm-li, tal-af-fuz, sat-ri

42. To'g'ri javobni toping.

She'rning ikkinchi to'rtligida tilimiz haqida nimaga ishora bor?
 A) Tilimizning milliy sport turi - kurash singari bardoshli ekani uqtirilgan.
 B) Tilimizni yo'qotishga urinishlar bo'lgani, ammo xalqimiz o'z tilini saqlash uchun kurashgani uqtirilgan.
 C) Ona tilimizning asl turkiy tillarga borib taqalishiga ishora mavjud.
 D) Bizi xalqlar o'z tilidan uyalganida, bizning xalqimiz bu tildan faxrlanganiga ishora bor.

Matnni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

O'ZBEKISTON: BOLALAR UCHUN ESSELAR TANLOVI

O'zbekiston Respublikasi ...dan

O'tkazish hududi: O'zbekiston.

Kim uchun: 8-10, 11-14 yoshdagi bolalar uchun.

Artiz topshirish muddati: 15-martdan 15-aprelgacha.

Asosiy ma'lumot:

Iqtidorli yoshlarning intellektual salohiyatini namoyon etish maqsadida tanlov o'tkaziladi.

Tanlov ikkita yosh toifasi (8-10, 11-14 yosh) bo'yicha o'tkaziladi, topshiriqlar yoshga qarab beriladi hamda har bir guruh bo'yicha 2 nafardan g'olib saralab olinadi.

Tanlovdagi ijodiy ishlarga qo'yiladigan talablar:

1. Barcha ijodiy ishlarga *mininovation.uz/esse* manziliida berilgan anketa to'ldirilgan holda ilova qilinishi kerak.

2. Tanlovga har bir ishtirokchi bittadan ijodiy ish taqdim etish huquqiga ega. Ijodiy ismi bir kishi bajargan bo'lishi zarur, hamkorlikda bajarilgan ishlar qabul qilinmaydi.

3. Tanlov uchun yuborilgan ijodiy ishlar o'zbek tilida bo'lishi shart.

4. Taqdim etilgan ijodiy ish tarkibida rangli suratlar, fotolavhalar bo'lishi mumkin, ammo qat'iy talab etilmaydi.

Tanlov shartlari:

8-10 yosh toifasi uchun

"Men novatorman" mavzusida 100-110 ta so'zdan iborat esse yozib, uni @innovator_esse "Telegram" guruhiga joylashtiring.

11-14 yosh toifasi uchun

"Mening innovatsion g'oyam" mavzusida 110-150 ta so'zdan iborat esse yozib, uni @innovator_esse "Telegram" guruhiga joylashtiring.

Tanlovga kelgan ijodiy ishlar quyidagi mezonlar asosida baholanadi:

1. Ijodiy ishning mazmuni yuqorida ko'rsatilgan mavzuga mos kelishi lozim.

2. Ijodiy ishda muallifning shaxsiy qarashlari va ijodiy fikrlari aks etishi lozim.

3. Ijodiy ishlar hajm jihatidan berilgan talablarga mos bo'lishi kerak.

4. Yozma ijodiy ishlarda imloviy, ishlovaviy va uslubiy xatolarga imkon qadar yo'l qo'ymaslik lozim.

43. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi qaysi javob qo'yiladigan talablar qatorida nazarda tutilmagan?
A) *mininovation.uz/esse* manziliida berilgan anketa to'ldirilishi zarur.

B) Ijodiy ismi bir kishi bajargan bo'lishi zarur.

C) Tanlov uchun yuborilgan ijodiy ishlar rus tilida ham qabul qilinadi.

Barcha kitoblar→

-142-

@ABTbooks kanalida

41. Taqdim etilgan ijodiy ish tarkibida rangli suratlar bo'lishi qat'iy talab etilmaydi.

44. Hukmning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

"Mening innovatsion g'oyam" mavzusida yoziladigan esselar 105 ta so'zdan iborat bo'lsa, talab bajarilmagan sanaladi va qabul qilinmaydi.

A) to'g'ri B) noto'g'ri

45. To'g'ri javobni toping.

Matn tarkibidagi ko'pincha o'runga qo'yilishi lozim bo'lgan atoqli ot - vazirlik nomi qaysi qatorida imloviy jihatdan to'g'ri yozilgan?

A) Innovatsion-rivojlanish Vazirligi

B) Innovatsion Rivojlanish Vazirligi

C) Innovatsion Rivojlanish vazirligi

D) Innovatsion rivojlanish vazirligi

46. To'g'ri javobni toping.

Matn asosidagi qaysi fikrda g'alizlik mavjud?

A) 8 yoshli ishtirokchi "Men novatorman" mavzusida esse yozishi kerak.

B) Mazkur esselar tanlovi ikki yosh toifasida o'tkaziladi.

C) Esselar tanlovi yakunda jami 2 nafar g'olib aniqlanadi.

D) Ushbu esselar tanloviga artiz topshirish muddati 1 oy etib belgilangan.

47. To'g'ri javobni toping.

Tanlovga har bir ishtirokchi ... ijodiy ish taqdim etish huquqiga ega

A) bittadan B) ikkita gacha

C) uchta D) istagancha

48. To'g'ri javobni yozing.

10 yosh toifasidagi ishtirokchi nechta so'zdan iborat esse yozishi kerak?

Barcha kitoblar→

-143-

@ABTbooks kanalida

KO'MAKCHI FE'LLAR VA ULARNING MA'NOLARI

1. Ish-harakatning tez va kutilmaganda ro'y berishini ifodalagan fe'l qatnashgan gapni aniqlang.
 A) Xolasiyatida qandaydir bir mehmondorchilik o'tkaziladigan bo'ldi-yu, hammamiz o'sha yerga otlandik.
 B) Qayerga qadami tegsa, u yerni birpasda saranjom qiladi-qo'yadi.
 C) Haydar ota yo'lakda kampiriga yo'lqdi. Kampir imo bilan Astrorqulni so'radi.
 D) Boshqalar ham bosh tebratib, bu fikrga qo'shildilar.

2. Ikki o'rinda ko'makchi fe'l qatnashgan qatorni toping.
 A) Chor atrofi baland devor bilan o'ralgan tor joyda uning aqli yetmaydigan ajoyibodlar to'lib-toshib yotibdi.
 B) U o'ziga hayratomuz tikilib turgan Oqbo'yning boshini u yon-bu yon burib qarab qo'yadi...
 C) Indamay g'ishtlarni ustma-ust taxlay boshladi.
 D) Gohida shu ish ustiga uy egasining o'rancha o'g'li Rasul kelib qoladi...

3. Yetakchi fe'l tarkibida ham, ko'makchi fe'l tarkibida ham kela oladigan qo'shimchani aniqlang.
 A) nisbat shakllari
 B) shaxs-son shakllari
 C) zamon shakllari
 D) barchasi to'g'ri

4. Ushbu qo'shimchalardan qay bir(lar)ni yetakchi fe'l tarkibida qo'llana oladi?
 1) nisbat shakllari 2) shaxs-son shakllari 3) zamon shakllari 4) bo'lishsizlik shakli
 A) 1, 3, 5 B) 1, 4 C) 2, 3, 4 D) 1, 2, 4

5. Ko'makchi fe'l haqida xato hukmini aniqlang.
 A) ravishdoshning -a,-y,-(j) b shakllarini oladi
 B) mustaqil ma'nosini yo'qotgan bo'ladi
 C) harakat bosqichlari va tarzini bildiradi
 D) faqat yetakchi fe'l bilan birgalikda qo'llanadi

6. Harakatning to'la yakunlanganini bildiradi ko'makchi fe'lni aniqlang.
 A) olmoq B) yubormoq
 C) turmoq D) chiqmoq

7. Harakat tugallanganini bildirgan ko'makchi fe'l qaysi qatorda qatnashgan?
 A) Ishni tugatdi. B) O'qib tugatdim.
 C) Vaqt tugadi. D) Kun nihoyaladi.

8. Ketmoq fe'li qaysi qatorda mustaqil fe'l sifatida qo'llangan?
 A) Sahnaga ko'zi tushdi-yu, yuragi orqasiga tortib ketdi.
 B) Bu nima degan gap o'zi, juda jim bo'lib ketdingiz!
 C) Chaqirayotganimga qaramay, jim keta boshladi.
 D) O'yin-kulgi, askiya yarim kechagacha cho'zilib ketdi.

- A) Qarshisiga yugurib-chiqqan Zumrad bilan quchoqlashib ko'risha ketishdi.
 B) Daragi bo'lmadi. Ishdan kelgach, nari-beri tamaddi qilib, uyiga o'tib bordim.
 C) Bu gaplarni boyga faqat Qoravoygina ayta olar edi.
 D) Umarali o'rindan turdi-da, tasbehariga chiqib ketdi.

13. Harakat bosqichini bildirmaydigan ko'makchi fe'lni aniqlang.
 A) olmoq B) boshlamoq
 C) turmoq D) yotmoq

14. Qaysi qatorda qo'llangan mustaqil fe'l boshqa o'rinda ko'makchi fe'l sifatida ham qo'llana oladi?
 A) Hech nimaga tushunolmay o'tirgan Mirsaid so'radi...
 B) Gohida shu ish ustiga uy egasining o'rancha o'g'li Rasul kelib qoladi...
 C) Sho'rlik Oqto'sh qochaman deb umhалоq oshib tushadi.
 D) Mirsodiq eshikni sekin ochdi-yu, sevinib ketdi.

15. Ketmoq fe'li qaysi qatorda yetakchi fe'l sifatida qo'llangan?
 A) Sahnaga ko'zi tushdi-yu, yuragi orqasiga tortib ketdi.
 B) Hozir ketsang, keyin boshqa qaytib kelma...
 C) Chaqirayotganimga qaramay, jim keta boshladi.
 D) Ketishga tayyorgarlik ko'rayotganimda, kelib qoldi.

9. Harakatning tez va oson bajarilishini ifodalaydigan ko'makchi fe'l qaysi qatorda qo'llangan?
 A) Otamiz aravaga qo'shilgan otmi otaklab borardi, xullas, Zovboshiga boshimni taqitlab qo'yishgandini aytdilar.
 B) Tog'dan bizga qishning soqinlashganidan xabar beruvchi shamollar esa boshladi.
 C) Yo'l nishab edi. Tushib ketayapmiz. Gohi otning tuyog'i silliq toshda sirg'alib ketadi.
 D) Do'simboy ota uyga kirib bo'lganda hech nimaga tushunolmay o'tirgan Mirsaid o'zicha g'udrandi...

10. Ushbu qo'shimchalardan qay bir(lar)ni ko'makchi fe'l tarkibida qo'llana oladi?
 1) nisbat shakllari 2) shaxs-son shakllari 3) zamon shakllari 4) fe'ling vazifa shakllari 5) bo'lishsizlik shakli
 A) 1, 2, 3, 4, 5 B) 1, 5 C) 2, 3, 4 D) 1, 2, 3, 4

11. Ushbu qo'shimchalardan qay bir(lar)ni faqat ko'makchi fe'l tarkibida qo'llana oladi?
 1) nisbat shakllari 2) shaxs-son shakllari 3) zamon shakllari 4) bo'lishsizlik shakli
 A) 2, 3, 4 B) 1, 5 C) 2, 3 D) 1, 2, 3

12. Harakatni bajarishga imkoniyat mavjudligi ma'nosini ifodalaydigan ko'makchi fe'l qaysi qatorda qo'llangan?
 A) Qarshisiga yugurib-chiqqan Zumrad bilan quchoqlashib ko'risha ketishdi.
 B) Daragi bo'lmadi. Ishdan kelgach, nari-beri tamaddi qilib, uyiga o'tib bordim.
 C) Bu gaplarni boyga faqat Qoravoygina ayta olar edi.
 D) Umarali o'rindan turdi-da, tasbehariga chiqib ketdi.

16. Harakatning davomligini bildiradigan ko'makchi fe'llarni aniqlang.
 A) boshlamoq, turmoq, tugatmoq
 B) yubormoq, tashlamoq, qo'yarmoq
 C) boshlamoq, olmoq, chiqarmoq
 D) yotmoq, yurmoq, turmoq

17. Harakatning tez va oson bajarilishini ifodalaydigan ko'makchi fe'llarni aniqlang.
 A) boshlamoq, turmoq, tugatmoq
 B) yubormoq, tashlamoq, qo'yarmoq
 C) boshlamoq, olmoq, chiqarmoq
 D) yotmoq, yurmoq, turmoq

18. Harakat bosqichini bildirgan ko'makchi fe'l qaysi qatorda qo'llanmagan?
 A) Chor atrofi baland devor bilan o'ralgan tor joyda uning aqli yetmaydigan ajoyibotlar to'lib-toshib yotibdi.
 B) Gohida shu ish ustiga uy egasining o'rtancha o'g'li Rasul kelib qoladi...
 C) Indamay g'ishtlarni ustma-ust taxlay boshladi.
 D) U o'ziga hayratomuz tikilib turgan Oqbo'yning boshini u yon-bu yon burib qarab qo'yadi...

19. Harakat bosqichini bildirgan ko'makchi fe'l qaysi qatorda qatnashgan?
 A) Gapni shundan boshlamaysizmi?!
 B) Dovul boshlanayotgani xavotirli edi.
 C) Boshlanishidan hammasi yaxshiday ko'ringan edi.
 D) Chandilgan iplarini yechib, ayirib ota boshladik.

20. O'z mustaqil ma'nosini yo'qotgan, asosdan anglashilgan harakatning bosqichini bildirgan fe'l qaysi qatorda qo'llangan?
 A) Hech nimaga tushunolmay o'tirgan Mirsaid so'radi...
 B) Gohida shu ish ustiga uy egasining o'rtancha o'g'li Rasul kelib qoladi...
 C) Sho'rlik Oqto'sh qochaman deb umibaloq oshib tushadi.
 D) Mirsodiq eshikni sekin ochdi-yu, sevinib ketdi.

21. Harakatning davomligini ifodalagan ko'makchi fe'l qaysi qatorda qo'llangan?
 A) Sovuq bo'shashgan hamon, ko'klam daragi kelmasdan, tag'in ayvonga ko'chib olar edi.
 B) Gohida shu ish ustiga uy egasining o'rtancha o'g'li Rasul kelib qoladi...
 C) Indamay g'ishtlarni ustma-ust taxlay boshladi.
 D) U o'ziga hayratomuz tikilib turgan Oqbo'yning boshini u yon-bu yon burib qarab qo'yadi...

22. *yoziq bormoq, aytib bormoq, kuchayib bormoq, ortib bormoq, o'tib bormoq*
 Mazkur shakllar tarkibida kelayotgan bormoq fe'lining ma'nosi qaysi qatorda to'g'ri izohlangan?
 A) harakatning davomligi
 B) harakatning tez va oson bajarilishi
 C) harakatning to'la yakunlangani
 D) harakat tugallangani

23. Yetakchi fe'l tarkibida nisbat qo'shimchasi qo'llangan qatorni aniqlang.
 A) Gohida shu ish ustiga uy egasining o'rtancha o'g'li Rasul kelib qoladi...
 B) Hech nimaga tushunolmay o'tirgan Mirsaid so'radi...
 C) Sho'rlik Oqto'sh qochaman deb umibaloq oshib tushadi.
 D) O'yin-kulg'i, askiya yarim ko'chagacha cho'zilib ketdi.

24. Yetakchi fe'l o'timli fe'l bo'lgan ko'makchi fe'li so'z qo'shimchasini aniqlang.
 A) qarab qo'yarmoq
 B) qo'yib yubormoq
 C) to'ta boshlamoq
 D) bora olmoq

25. Harakat boshlanishini bildirgan ko'makchi fe'l qaysi qatorda qatnashgan?
 A) Tor joyda uning aqli yetmaydigan ajoyibotlar to'lib-toshib yotibdi.
 B) Gohida shu ish ustiga uy egasining o'rtancha o'g'li Rasul kelib qoladi...
 C) Indamay g'ishtlarni ustma-ust taxlay boshladi.
 D) U o'ziga hayratomuz tikilib turgan Oqbo'yning boshini u yon-bu yon burib qarab qo'yadi...

26. Harakat davoini etishini bildirgan ko'makchi fe'l qaysi qatorda qatnashgan?
 A) Tor joyda uning aqli yetmaydigan ajoyibotlar to'lib-toshib yotibdi.

B) Gohida shu ish ustiga uy egasining o'rtancha o'g'li Rasul kelib qoladi...
 C) Rasul uni yerdan ko'tarib bag'riga bosadi, silab-siypaydi.
 D) Eng qizig'i devor boshida o'qtin-o'qtin ko'rinish beradigan babaq xo'roz.

27. Harakatning to'la yakunlanganini bildirgan ko'makchi fe'l qaysi qatorda qo'llangan?
 A) Hozircha muvaqqat sim tortib turaylik, doimiy simni Farhoddan elektr o'lganimizda tortamiz.
 B) Hozir men Toshkentdaman.
 C) Ba'zan Mehrixonlar oilasiga ham borib-kelib turadi.

C) Dadasining qo'lidan ushlab dikir-dikir sakrab, o'ynoqlab keta berdi.
 D) Sudda shu masalalar ko'rib chiqildi.

28. Berilgan so'zlardan nechitasi ko'makchi fe'l sifatida qo'llana oladi?
boshlamoq, olmoq, chiqarmoq, urmoq, tugatmoq, turmoq, tashlamoq
 A) barchasi B) 7 tasi
 C) 6 tasi D) 5 tasi

29. Qaysi qatorda davomiylik ma'nosini ifodalagan ko'makchi fe'li so'z qo'shimchasi mavjud?
 A) hayday boshlamoq
 B) haydab bo'lmoq
 C) haydab turmoq
 D) haydab yubormoq

30. Ko'makchi fe'l tarkibida nisbat qo'shimchasi qo'llangan qatorni aniqlang.

- A) Hozircha muvaqqat sim tortib turaylik...
 B) Ba'zan Mehrixonlar oilasiga ham borib-kelib turadi.

- C) Dadasining qo'lidan ushlab o'ynoqlab keta berdi.
 D) Sudda shu masalalar ko'rib chiqildi.

Quyidagi matn parchalarini o'qing va berilgan topshiriqlarni bajaring.

a b

Bu g'oyamni eshitgan bobom juda xursand bo'ldilar. "Nima yordam kerak bo'lsa, aytaver, o'g'lim!" - dedilar. Men o'z g'oyamni qanday amalga oshirish ustida juda ko'p o'ylayapman va bu borada aniq rejalar ishlab chiqqanman.

d

Bugun yurtimizda zamonaviy texnologiyalarni yaratishga juda katta ahamiyat berilmoqda. Sababi ular insonlarning hayotini yengillashtirishga xizmat qilmoqda.

Bobomning ushbu ishlariga yordam berish maqsadida yaqinida men kichik bir uskuna ishlab chiqishni rejalashtiryapman. Bu uskunaning o'zi meva va sabzavotlarni kattaligi bo'yicha saralab beradi. Keyinchalik uskunani yanada takomillashtirib, biryo'la mahsulotlarni qoplarga solish yoki yashiklarga joylab chiqish vazifasini ham bajaradigan qiltmoqchiman.

e

Men 10 yoshdaman. Mening bobom - fermer. Ular dehqonchilik bilan shug'ullanadilar va har yili yetishtirgan mahsulotlarini yig'ib olishda bir qancha qiyinchiliklarga duch keladilar. Ayniqsa, piyoz va kartoshkalarni kattasini kattaga, o'rtachasini o'rtachaga, kichigini kichikka ajratish uchun juda ko'p vaqt va kuch sarflaydilar.

31. To'g'ri javobni toping.

Ushbu jadvalda keltirilgan ma'lumotlar asosida esse matni tartibini tiklang.

- A) d, b, e, a B) b, d, a, e C) e, a, d, b D) d, e, b, a

32. To'g'ri javobni toping.

Matnning qaysi bandida (abzasida) bobo nabirasining rejasidan quvonadi va unga dalda beradi?

- A) a bandida B) b bandida C) e bandida D) d bandida

Quyidagi matn parchalarini o'qing va berilgan topshiriqlarni bajaring.

...Men maktabga borgan yillarim qishloq bolalari chit, bo'z, tirinka bolalardan tikilgan kiyimlarni kiyishar, qishloqda o'ntadan bittasida kelajak, palto, magazinning jun shimi bo'lsa bo'lar, qo'lganlari to'n yoki tashkacha, po'pakli ishtonbog'li sonida sangillab turuvchi qo'lbola ishton, tirka etikcha va do'ppida yurardi. Qizlar esa kamzul ustidan xaltaga o'xshash do'ppi bilan chiqib ketar, boshga qalin ro'mol o'rashar. Jaijigina kaitish-oyatli bahonal chopon kiyishar, boshga qalin ro'mol o'rashar. Jaijigina kaitish-oyatli oyoqlariga juda yarashib turardi.

O'quvchilar sumkasi degan narsaning o'zi yo'q edi. Onalarimiz qalin pantolon xalta tikib berar, uning bo'yiga lib oladigan uzun bog'ichi, siyohli do'vat solnadigan cho'ntakchasi bo'lardi. O'qituvchimiz qayta-qayta uqtirishiga qaratmay, siyohiga botirilgan ruchkani, perosini do'vat chetiga bir surtib o'zini esdan chiqarib qo'yaverardik, natijada, ortiqcha siyoh goh daftrimizga tashar, goh qo'lumiz rangga belamardi. Shu qo't bilan belxtiyor *burun / burin* artsak, ustid labimizda rangmo'ylov paydo bo'lib, *kulguga / kulgiga* qolardik.

Tanafus / tanaffus / tanaffis bo'ldi deguncha birov mulla, aka (o'qituvchi)imga qo'shilib radio tinglar, birov kitob xaltasiga solib kelgan honini kavshay boshlar, ko'pchiligimiz qiy-chuv bilan quvlashib yurib, darsga qo'ng'iroq bo'lganidagina maktab yonidan oqib o'tuvchi arq sari chopardik, yerga yotganimizcha og'zimizda simirib suv icha boshlardik.

...**foj boricha kunduzi dars tayyorlashga urinardim.** Qorong'iga qolsang, keratin isi anqib turadigan lampachiroq ko'zingni toltqirgandan toltqirib tashlaydi. Endigina paydo bo'lgan elektr chiroqlari oyiga uch-to'rt yitillagan bo'ladi. Shundayam shamdan xira. Bu yetmagandek, umumiy qilib solingan ko'rpada qatorlashib yotgan opa-ukalaring: "Chiroqni o'chiq! Uxla!" - deb tixirlik qila boshlaydi.

Anvar Obidjan,

33. To'g'ri javobni toping.

Quyida keltirilgan so'zlar va izohlarni moslashtiring.

- a) chit b) tirinka c) do'vat d) kirza etik e) fufayka f) bo'z g) fufayka

1. Suv o'tkazmaydigan, pishiq sun'iy materialdan tayyorlangan oyoq kiyim.

2. Qadimgi Sharq mamlakatlarida, jumladan, O'rta Osiyoda ko'pincha jezdan quyilgan yoki loydan (Xitoyda chinidan ham) yasalgan siyohdon.

3. Xom pishirilgan paxta ipidan qo'l dastgohida to'qilgan mato.

4. Paxta tolasidan to'qilgan mato, gazlama.

5. Ust kiyim uchun ishlatiladigan ip yoki yarim jun gazlama.
 6. Paxta solib qovilgan, oldi tugmalab qo'yiladigan kalta kiyim, kurтка.
 A) 1 - d, 2 - b, 3 - f, 4 - a, 5 - e, 6 - g
 B) 1 - d, 2 - e, 3 - g, 4 - a, 5 - b, 6 - f
 C) 1 - d, 2 - e, 3 - f, 4 - a, 5 - g, 6 - b
 D) 1 - d, 2 - e, 3 - f, 4 - a, 5 - b, 6 - g

34. To'g'ri javobni toping.

- Quyidagi gapni adib qanday asoslaydi?
Illoji boricha kunduzi dars tayyorlashiga urinarдим.
 A) Endigina paydo bo'lgan elektr chiroqlarining ko'zga salbiy ta'siri kechik dars tayyorlashiga imkon bermagan.
 B) Kerosin ishi anqib turadigan lampachuroq xira nur sochishi oqibatida ko'zga toliqtirgan.
 C) Siyohga botirilgan ruchkadan tunda foydalanib bo'lmagan.
 D) O'qituvchi darsni maktabning o'zida bajarishni talab qilgan.

35. To'g'ri javobni toping.

- Matndan olingan qaysi gap tarkibida ko'makchi ibora shaklidagi yetakchi fe'llar ergashib kelgan?
 A) Qizlar esa kamzul ustidan xaltaga o'sxshash paxtali baxmal chopon kiyishni boshga qalin ro'mol o'rashar, jajjigina kallish-maxsi oyoqlariga juda yarasli turardi.
 B) O'qituvchimiz qayta-qayta uqtirishiga qaramay, siyohga botirilgan ruchkaning perosini dovot chetiga bir surtib olishni esdan chiqarib qo'yaverardik.
 C) Qorong'iga qolsang, kerosin ishi anqib turadigan lampachiroq ko'zingni toliqtirgandan toliqtirib tashlaydi.
 D) Darsga qo'ng'iruv bo'lganidagina maktab yonidan oqib o'tuvchi ariq suv chopardik, yerga yotganimizcha og'zimizda simirib suv icha boshlardik.

36. Huksmining to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

- O'sha paytlarda sumkalar mavjud bo'lmagan, shu sababli onalar farzandlariga kitob xalta tikib berishgan.*
 A) to'g'ri B) noto'g'ri

37. To'g'ri javobni toping.

- Ajratib ko'rsatilgan gaplar boshida nima sababdan ko'pinuqta qo'llangan?
 A) Gap mazmunan tugallanmay qolgan.
 B) So'zlovchining cheksiz his-hayajoni ifodalangan.
 C) Matnda ayrim qismlar olib tashlangan.
 D) Dialogda subbatdoshning gapi javobsiz qolgan.

38. To'g'ri javobni toping.
 Quyidagi matn qaysi turdagi matnga mansub?
 A) boshqa matn B) tasviriy matn
 C) hikmatona matn D) aralash matn

39. To'g'ri javobni toping.

- Quyidagi matnda variantda ajratib ko'rsatilgan so'zlarning imloviy jihatdan to'g'ri variantini aniqlang.
 A) burun, kulguga, tanaffus B) burun, kulguga, tanaffus
 C) burun, kulgiga, tanaffus D) burin, kulguga, tanaffus

40. Oling va quyidagi test topshiriqlarini bajarib.

Barcha yoshlaringdan boshlab bu dunyoning voqea va hodisalari xotiramida bo'lgan. Urushdan qaytmaganlarning azalari-yu, qaytgan mayib-majruh qo'ldoshlarining qo'ltiqayoqini to'qillatib yurganlari esimda. Ocharchilik, qo'ldoshlarning kunlari yeganlari ko'p ko'rganman. Biz otlada to'rt o'g'il, to'rt qiz bo'lganmiz. Akalarim Buxoro, Toshkent olib o'quv yurtlarida, ti-adahiyot shaharlarida o'qishardi. Tabiiyki, ular ko'tarib yurgan kitoblarning aksariyati shu adabiyot namunalari edi. Mening allaqachon savolim chiqqan, kitoblarni qo'ltiqatib o'qiy olardim. Men bugungi kunda g'oyatda ajablanib shularni ko'rganman. Negadir bolaligimda xotiram nihoyatda kuchli edi. Bir o'qiganim esimda qolaverardi. Radio, televideniye yoxud boshqa tomoshalar ko'rganimdan keyin, ermajim kitob edi-da. Duch kelgan narsani o'qib, etuch ko'rgan narsani yodlab olardim. Bu kitoblar orasida xalq dostonlari ham, Navoiy shonli Puschindan tarjimalar ham, G'afur G'ulom, Hamid Olimjon she'riyati va yana boshqa ko'p roman-u qissalar bo'lard. Endi she'rlar yoza bo'lganimda bunga nima turki bo'lganini aniq bilmayman. Har holda, kitoblarni qo'fiyalashga ishqiiboz bo'lib qolganim esimda. Balki zerikkanimdan, barcha zavqim toshib, nimanidir yozgim kelaverardi. Fikr esa yo'q. Tomoshalarning ham iloji yo'q. Shuning uchun ona, maktab, brigadlar, Nodir kabi kitoblarni o'zimga she'rga solib, aylantirib yurardim.

Abdulla Oripov

40. To'g'ri javobni toping.

- Quyidagi sarlavha ushbu matnga mos tushadi?
 A) Yo'qotganlarim va topganlarim. B) Urush oqibatlarini.
 C) Ko'rgan-bilganlarim. D) Qo'fiya san'ati

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

41. To'g'ri javobni yozing.

Matndagi qaysi jumalalarda urush fojiasining oqibatlari aks etgan?

42. Hukmning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

Bolaning yetuk shoir bo'lib yetishishida akalari ko'tarib yurgan kitoblarning o'rni juda muhim.

- A) to'g'ri B) noto'g'ri

43. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi gapda ajratib ko'rsatilgan so'z matnda qanday ma'noda qo'llangan? Endi she'rlar yoza boshlaganimda bunga nima **turki** bo'lganini aniqlay bilmayman.

- A) Uncha qattiq kuchli bo'lmagan qisqa, keskin zarb.
B) Biror ish, harakatning boshlanishi, amalga oshishi, yuzaga chiqishi uchun qo'zg'atuvchi, undovchi sabab
C) Kishini xo'rlovchi, tahqirllovchi harakat.
D) Qo'zg'atuvchi, undovchi gap-so'z.

FE'LLARNING IJG'AVIY SHAKLLARI. FE'L NISBATLARI.

1. Bajaruvchisi aniq bo'lgan harakat yoki holatni bildirgan fe'l shakli qaysi qatorda qo'llangan?

- A) o'qidi B) o'qitdi
C) o'qildi D) o'qishdi

2. Qaysi so'z o'zlik nisbatida qo'llana olmaydi?

- A) yuv B) ko'r
C) tara D) bor

3. Quyida berilgan so'zlardan nechta ham o'zlik, ham majbuhl nisbatida qo'llana oladi?

- berildi, to'plandi, o'qildi, bostildi, surildi, ochildi, borildi*
A) 4 ta B) 5 ta C) 3 ta D) 2 ta

Barcha kitoblar →

-152-

@ABTbooks kanalida

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

7. Qaysi qatorda bajaruvchining o'zi ustida amalga oshadigan harakat yoki holatni ifodalaydigan fe'l shakli aniqlanib etgan?

- A) Ammo kampirning dodiga odam berib to'plandi.
B) Uning og'liga kirib qilgan taftishi holat boboga bir umid bog'ishlagan edi.

C) Ho'kizing hech qayoqqa ketmaydi, topiladi.
D) Hozirgi kunda milliy xalq hunarmandchiligiga katta e'tibor berilmoqda.

8. Birgalik nisbatdagi fe'l ishtirok etgan gapni toping.

- A) Boshida tashvishi bo'lishiga intinmay, bolani erkalashga, tarbiyalashga vaqt topdi.
B) Birlashgan o'zar, birlashmagan to'zar.

C) Kim bilandir allamahajga baxslashdi.
D) Alisher uyga kirishi bilan qolganlar jum bo'lishdi.

9. Quyidagi fe'llardan nechtasini barcha nisbatda qo'llash mumkin?

- toramoq, yuvmoq, ko'rmoq, bezamoq*
A) 1 ta B) 2 ta C) 3 ta D) 4 ta

10. Qaysi qatorda majbuhl nisbat shakli mavjud emas?

- A) Ho'kizing hech qayoqqa ketmaydi, topiladi.
B) Hozirgi kunda milliy xalq hunarmandchiligiga katta e'tibor berilmoqda.

C) Majlis ahli bu safar kutilganidan ancha barvaqt yig'ildi.

D) Bir bor ekan, bir yo'q ekan, dunyoda hamma narsa yaratilgan ekan-u, ammo xushnavo bulbul yaratilmagan ekan.

11. Shaxs yoki narsalarning harakat, holatini atab kelgan so'z turkumi qanday ataladi?

- A) ravish B) faoliyat C) fe'l D) sifat

12. Qaysi gapda orttirma nisbat shakli ishtirok etgan?

- A) Uning rangi qo'rquvdan oqargan, qo'llari qaltirab turardi.
B) Oqar suvning oqimi biroz pasaygan edi.
C) U yig'ilganlarni xonaga chaqirdi.
D) U Akramni yo'ldan qaytardi.

13. Qaysi qatorda *qoytarmoq* fe'li qatnashgan gap berilgan? (bilts)

- A) Robiya uyiga yolg'iz qaytardi.
B) Sabina, ehtimol, yana qaytar.
C) Buni qaytar dunyo deydi.
D) Farida uni yo'ldan qaytardi.

14. Quyida berilgan fe'llardan qaysilari aniq nisbat shaklida?

- 1) *o'rgildi*; 2) *tirmashdi*; 3) *toridi*; 4) *bo'lindi*; 5) *havaslendi*; 6) *talaytirdi*; 7) *chizildi*; 8) *tinglashdi*; 9) *ikkilandi*
A) 3, 4, 7, 9, 10 B) 1, 2, 3, 5, 9
C) 1, 2, 3, 4, 5 D) 3, 4, 5, 6, 7

15. O'timil fe'l ishtirok etgan qatorni aniqlang.

- A) Vodil qishlog'ining choyxonasi yo'l boshidagi ikkita katta kekxa chinorning soyasida joylashgan.
B) Bir burchakda katta stol atrofida yoshlar o'tiri
b, gazeta, jurnal va kitob o'qishadi.

Barcha kitoblar →

-153-

@ABTbooks kanalida

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

C) Past-baland chorpyolarda qip-qizil, ozoda g'lamlar ustida odamlar guruh-guruh bo'lib chaqchaqlashadi.
D) O'ng tomondagi chorpyovada to'rt-besh kishi o'tirib, qah-qah urib kulishadi.

16. Gul bog' rini nasim tildi — to'kildi. Saboga hikoyat qildi — to'kildi. Falak ishiga boq: bir haftada gul Chiqdi, g'unchaladi, kuldi — to'kildi...
Ushbu gapda pechta fe'l qatnashgan?
A) 9 ta B) 6 ta C) 7 ta D) 8 ta

17. Qaysi qatorda o'timli fe'l qatnashgan?
A) o'qitdi B) bordi
C) keldi D) kelishildi

18. O'zlik nisbatdagi fe'l ishtirok etmagan gapni toping.
A) Hozirgi kunda milliy xalq hunarmandchiligiga katta e'tibor berilmoqda.
B) Sobir masalani yechishga qiyinaldi.
C) Halima juda ozoda kiyinadi.
D) U belbog'ini yuziga tashlab, ko'rpachaga cho'zildi.

19. Quyida berilgan gapdagi tagiga chizilgan so'z qanday nisbatda?
Yaltiraydi, doim tavlanar, Oy nurida cho'miluvchi tosh.
A) o'zlik B) majhul
C) aniq D) ortirma

20. Qaysi qatordagi fe'l o'zlik nisbatda?
A) uyg'otmoq B) o'rganmoq
C) o'ylanmoq D) ikkilanmoq

21. Bandadan qaytmasa, Xudodan qaytar.
Ushbu gapda ostiga chizilgan so'z nisbatini aniqlang.

A) aniq B) birgalik
C) ortirma D) majhul

22. Qaysi qatorda ham o'timli, ham o'timsiz fe'l qatnashgan?
A) Maktabimiz muzeyi yangi eksponatlar bilan boyitildi.
B) Yuragim hayajondan gupullab uradi.
C) Shundan so'ng To'maris qo'shin to'plab, jangga o'tlandi.
D) Qizlar o'zaro sekin suhbatlashib turishardi.

23. Qaysi qatorda gapdagi ma'nosi qarab ham o'zlik, ham majhul nisbatda qo'llana oladigan so'zlar berilgan?
A) ochilmoq, berilmoq, to'planmoq
B) tashlanmoq, ochilmoq, sevinmoq
C) bosilmoq, cho'zilmoq, tarannmoq
D) surilmoq, osilmoq, jonlanmoq

24. Birgalik nisbatdagi fe'l ishtirok etmagan gapni toping.
A) Vodil qishlog'ining choyxonasi yo'l boshidagi ikkita katta kelka chinorning soyasida joylashgan.
B) O'tgan yili qishloq jamoasi choyxonani ta'mirlashdi.
C) Bir burchakda katta stol atrofida yoshlar o'tirib gazeta, jurnal va kitob o'qishadi, bir burchakda radiodan so'nggi xabar eshitishadi.
D) Talabalarni yotoqxonalariga joylashtirishdi.

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

A) berilgan so'zlardan nechtasini tanlab

30. Bajaruvchining harakat va holat jarayonida qay darajada ishtirok etishini bildiruvchi fe'l shakllari vazifasiga ko'ra qanday qo'shimchalar sirasiga kiradi?
A) so'z yasovchi
B) sintaktik shakl yasovchi
C) lug'aviy shakl yasovchi
D) muraktab qo'shimcha

31. Qaysi nisbatda harakatni bajaruvchi shaxs noaniq bo'ladi?
A) aniq nisbat B) o'zlik nisbat
C) ortirma nisbat D) majhul nisbat

32. Paxta va zig'ir talasidan tayyorlangan matolar namlab yoki suv purkab, yaxshi quritmay dozmollanadi.
Ushbu gapda qaysi nisbat fe'li ishtirok etgan?
1) aniq nisbat; 2) o'zlik nisbat; 3) majhul nisbat; 4) ortirma nisbat; 5) birgalik nisbat
A) 1, 2, 3, 4, 5 B) 1, 2, 4
C) 1, 3, 5 D) 1, 3, 4

33. Gul bog' rini nasim tildi — to'kildi. Saboga hikoyat qildi — to'kildi. Falak ishiga boq: bir haftada gul Chiqdi, g'unchaladi, kuldi — to'kildi...
Mazkur gapda qatnashgan fe'lar qaysi nisbatda?
A) aniq, o'zlik B) aniq, o'zlik, majhul
C) o'zlik, majhul D) faqat aniq

34. Ortirma nisbatdagi fe'l(lar)ni toping.
1) yugurmoq; 2) surishtirmoq; 3) yasatmoq; 4) chaqirmoq; 5) qaytarmoq; 6) qotirmoq
A) 3, 5, 6 B) 3, 4, 6

35. Omonlik tilasang agar sen o'zing, tilingdan chiqarma yaropsiz so'zing.
Ushbu misralarda qo'llangan fe'lar nisbatini aniqlang.
A) ikkisi ham aniq nisbatda
B) ikkisi ham ortirma nisbatda
C) aniq va ortirma nisbatda
D) nisbat shakli mavjud emas

29. Ular ajratib qo'yilsa, ikkisi ham o'zligini yo'qatadi.
Bosiga chizilgan so'zning qaysi nisbatda ekanini aniqlang.
A) aniq nisbat B) o'zlik nisbat
C) ortirma nisbat D) majhul nisbat

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

- B) Dunyoda hamma narsa yaratilgan ekan-u, ammo bulbul yaratilmagan ekan.
 C) Qo'limda bir metr keladigan irg'ay tayoq. Belbog'imga bitta kulcha tugilgan.

D) U yuziga belbog'ini tashlab, ko'rpachaga cho'zildi.

Ushbu diagrammada aks etgan ma'lumotlar bo'yicha topshiriqlarni bajarib.

Hududlar bo'yicha kasalliklar statistikasi
 (kasallik miqdori % da aks etgan)

54. To'g'ri javobni toping.
 Qaysi qatorida diagrammada aks etgan ko'rsatkichlar haqida to'g'ri ma'lumot berilmagan?
 A) Qoraqalpog'iston Respublikasi, Xorazm va Navoiy viloyatlarida nafas olish a'zolari kasalliklari boshqa hududlarga nisbatan ancha yuqori darajada.
 B) Samarqand, Buxoro, Qashqadaryo va Surxondaryo viloyatlarida qon aylantirish tizimi kasalliklari boshqa hududlarga nisbatan birmuncha quyi darajada.
 C) Toshkent, Jizzax, Sirdaryo viloyatlarida ovqat hazm qilish a'zolari bilan bog'liq kasalliklar nisbatan yuqori ko'rsatkichga ega.
 D) Andijon, Namangan, Farg'ona viloyatlarida nafas olish a'zolari bilan bog'liq kasalliklar Toshkent, Jizzax, Sirdaryo viloyatlariga qaraganda yuqori darajada.

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

55. To'g'ri javobni toping.
 Ovqat hazm qilish a'zolari bilan bog'liq kasalliklar qaysi hududlarda nisbatan yuqori ko'rsatkichga ega?
 A) Qoraqalpog'iston Respublikasi, Xorazm va Navoiy viloyatlarida
 B) Samarqand, Buxoro, Qashqadaryo va Surxondaryo viloyatlarida
 C) Toshkent, Jizzax, Sirdaryo viloyatlarida
 D) Andijon, Namangan, Farg'ona viloyatlarida

Matnli o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajarib.

AMIR

Abu Ali ibn Sino kasal bo'lib yotgan Buxoro amirini ko'rgach unga dori-darmon berib, uch kun o'rnidan qimirlamasdan yotishni buyuribdi. Ertasiga amirning sog'lig'idan xabar olgani kelsa, o'rnida yo'q, bog'da aylanib yurgan ekan.

Amirning bog' kezib yurganini ko'rgan Ibn Sino undan ranjibdi, amirga hech narsa demabdi-yu, u bilan birga kezib, yo'lni ataylab amir yotog'iga huribdi.

Amir o'rniga kirib yotgach, uning tomirini ushlab ko'ribdi, ko'ziga diqqat qilibdi, yana dori-darmon berib, uch kun yotib dam olishni tayinlabdi. Lekin bu gal u ilgari aytmagan qattiqroq ta'kidlaganini payqagan amir yosh tabibga qarab:

- O'zing yoshsan-u, tiling hurro-ya, amirlar bilan gaplashishni ham bilmasan, - debdi kulib.
 - Siz xalqqa amir bo'lsangiz, tabib tan amiridir. Odatda kim buyruqni bajaransa, amir unga jazo beradi. Rost, siz mamlakat, el-yurt amirisiz, lekin betobligingizda tabibga itoatkorsiz. Buyruqqa bo'ysunmagan amaldorlar bilan yurtni idora qilib bo'lmaganidek, tabib ham buyruqqa bo'ysunmagan betoblar ustidan hukm yuritilmaydi, - debdi Ibn Sino.
 - Tiling o'tkir-u, lekin gaplaringda mantiq bor, juda dadil yigit ekansan. Ilo'ldi, amirni yengding, endi amir amirga itoat qiladi, - debdi kulib hukmdor.
 U shunday debdi-yu Ibn Sining aytilganlarini bajo keltirishga jazo qilibdi va bir necha kundan so'ng sog'ayib ketibdi.
*Har bir yurtda bo'lgan kabi ma'lik-u shoh,
 Tabib erur tan amir - dardidan ogoh.*
 Abu Ali ibn Sino haqida afsona va rivoyatlardan

56. To'g'ri javobni toping.
 Matndan olingan ma'nodoshlarni moslashtiring.

1	kasal	a	hukm yuritmoq
2	mamlakat	b	betob
3	itokat qilmoq	c	yurt
4	hukmdor	d	bo'ysunmoq
5	idora qilmoq	e	amir
6	tili otkir	f	tili burro

- A) 1 - b, 2 - c, 3 - d, 4 - e, 5 - a, 6 - f
 B) 1 - b, 2 - c, 3 - d, 4 - a, 5 - e, 6 - f
 C) 1 - f, 2 - c, 3 - d, 4 - e, 5 - a, 6 - b
 D) 1 - c, 2 - b, 3 - d, 4 - a, 5 - f, 6 - e

57. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi gapdagi ostiga chizilgan birliklar ma'nosi to'g'ri izohlangan qatorni aniqlang.

U shunday debdi-yu Ibn Sinoning aytganlarini baho keltirishga jazm qilibdi, va bir necha kundan so'ng sog'ayib ketibdi.

- A) baho keltirmoq - rozi bo'lmoq; jazm qilmoq - kelishmoq
 B) baho keltirmoq - yashirmoq; jazm qilmoq - aytmoq
 C) baho keltirmoq - bajarmoq; jazm qilmoq - qaror qilmoq
 D) baho keltirmoq - bajarmoq; jazm qilmoq - majbur bo'lmoq

58. To'g'ri javobni toping.

Matndan olingan *qattiqroq ta'kidlamoq* birlikmasida ma'no ko'chirishning qaysi turi qo'llangan?

- A) metanimita B) sinekdoxa C) vazifadoshlik D) metafora

59. Hukmning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

Buxoro amiri o'ziga qattiq gapirgan yosh tabibni jazolashni ko'ngliga tugibdi.
 A) to'g'ri B) noto'g'ri

60. To'g'ri javobni toping.

Amirning bog' kezib yurganini ko'rgan Ibn Sino undan ranjibdi...

Ostiga chizilgan so'zning morfemik tarkibi qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?
 A) ranji/b/di B) ranj/1/b/di C) ranj/1b/di D) ranji/bdi

61. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi qaysi fikr matn xulosasi sifatida olinishi mumkin?

- A) Tabiblar yoshlikdanoq muomala madaniyatini, muloqot odobini o'rganmog'i dukar.
 B) Amirlar ham oddiy inson, ammo tabiblar amirlarga juda ham e'tiborli birlashlari lozim.
 C) Baho topishni istasa, amirlar ham tabibga bo'ysunishga majbur bo'ladi.
 D) Ibn Sino amirni bo'sundirish yo'lini o'ylab topgan tabibdir.

62. To'g'ri javobni yozing.

Ibn Sinoning so'zamolligi nimada namoyon bo'lgan?

63. Hukmning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

Ibn Sinoning aytganlarini baho keltirgan Buxoro amiri to'qqiz kundayoq sog'ayib ketibdi.
 A) to'g'ri B) noto'g'ri

64. To'g'ri javobni yozing.

Matn mazmuniga yaqin quyidagi maqollarni diqqat bilan o'qing va nuqtalar ostiga qavs ichidagi mos so'zni qo'ying.

1 ... (*ganj, boylik, xazina*) ning boshi - sog'lik.

2 *Kasal* - bitta, ... (*shifo, davo, dori*)si - mingta.

3 *Kasalga* ... (*bol, asal*) ham bema'za tuyular.

4 *Chiniquanga gard yuqmas, Tiniqqanga* - ... (*balo, ofat, dard*).

5 *Qorning ochmasdan ovqat* ... (*iste'mol qil, ye, tanovul qil*), *qorning to'ymasdan qo'l artgin*.

Matn o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

ZAXIRA QO'SHINING UYI

"Boshi berk ko'cha" degan iborani ko'p eshitgansiz. Bu karish joyi bo'lib, shu joyi yopiq ko'chaga aytiladi. Bilasizmi, inson organizmida ham shunday a'zo bor. U appendiks deb ataladi.

Qorinimizning ichida yo'g'on ichak degan, qazi yoki kolbasaga o'xshab bo'ladigan a'zo bo'lib, uning (1) boshlanish qismi ko'rikchak deb ataladi. Appendiks esa ko'rikchakka ulangan, uzunligi 5-10 cm keladigan chuvalchangsimon a'zo. Appendiksning og'rib qolishi esa "appenditsit kasalligi" deyiladi. Demak, "ko'rikchagini oldirib tashladim" degan gap noto'g'ri. Odam

ko'richaksiz yashay olmaydi. Shifokorlar faqat ko'richakka ulangan jajji appendiksni olib tashlaydilar, xolos.

Appendiksni kichkina xaltachaga (2) o'xshatish mumkin. Uning ichida turli bakteriyalar yig'iladi. Olimlar uzoq yillar davomida appendiksni odam uchun keraksiz a'zo deb hisoblashgan. Hatto Germaniyada yangi tug'ilgan bolaning appendiksi jarrohlik yo'li bilan (3) olib tashlangan. Ammo 2007-yilda amerikalik olimlar appendiks juda muhim, kerakli a'zo ekanini (4) isbotlashdi. Bu jajji xaltachaning ichida immun tizimining foydali bakteriyalardan iborat katta qo'shimi "uxlab" yotadi. Agar yo'g'on ichakda zararli bakteriyalar ko'payib, qorningiz og'rib qolsa va immun "qo'shimi" ularni yenga olmasa, appendiks ichidagi zaxira "qo'shimi" yordamga keladi!

Ammo aytim bolalarning ko'p miqdorda yog'li ovqat, pista va yong'och iste'mol qilishi oqibatida appendiks ichi zararli bakteriyalar bilan to'lib, kasallanib qolishi mumkin. Bunda oldiniga kindikyuqortisi, so'ng qorning o'ng tomoni qattiq og'riydi. Ko'ngil aynib, tana harorati ko'tariladi. Bu vaqtda tez shifoxonaga borish shart. Appendiks jarrohlik yo'li bilan olib tashlanadi.

Sa'dullo Qur'onov

65. To'g'ri javobni yozing.

Matnda "boshi berk ko'cha" va kichkina xaltachaga o'xshatilgan inson a'zosi qaysi ekan?

- A) ko'richak B) yo'g'on ichak C) appendiks D) oshqozon

66. To'g'ri javobni yozing.

Nimadir Nimadir Nimadir Nimadir

A) Olimlar uzoq yillar davomida appendiksni odam uchun keraksiz a'zo deb hisoblashgan.

B) Hatto Germaniyada yangi tug'ilgan bolaning appendiksi jarrohlik yo'li bilan olib tashlangan.

C) Ammo 2007-yilda amerikalik olimlar appendiks juda muhim, kerakli a'zo ekanini isbotlashdi.

D) Bu jajji xaltachaning ichida immun tizimining foydali bakteriyalardan iborat katta qo'shimi "uxlab" yotadi.

67. To'g'ri javobni yozing.

Matnda qo'llangan quyidagi jumlada so'zlar nima uchun qo'shtirnoqqa olinganini aniqlang.

Agar yo'g'on ichakda zararli bakteriyalar ko'payib, qorningiz og'rib qolsa va immun "qo'shimi" ularni yenga olmasa, appendiks ichidagi zaxira "qo'shimi" yordamga keladi!

A) Ko'chirma gap tarkibida qo'llangani sababli qo'shtirnoqqa olingan.

B) Ko'chma (kinoyaviy) ma'noda qo'llangani sababli qo'shtirnoqqa olingan.

Barcha kitoblar →

C) Ushbu so'zlar noo'rin qo'llangani sababli qo'shtirnoqqa olingan.

D) Ma'nosi o'quvchi uchun noaniq bo'lgani sababli qo'shtirnoqqa olingan.

68. To'g'ri javobni yozing.

Hukmning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini toping.

Ko'p miqdorda yog'li ovqat, pista va yong'och iste'mol qilishi oqibatida ko'richak ichi zararli bakteriyalar bilan to'lib, kasallanib qolsa, u jarrohlik yo'li bilan olib tashlanadi.

- A) to'g'ri B) noto'g'ri

69. To'g'ri javobni yozing.

Matn sarlavhasi qaysi jumlada o'z izohini topgan?

A) "Boshi berk ko'cha" degan iborani ko'p eshitgansiz. Bilasizmi, inson organizmida ham shunday a'zo bor. U appendiks deb ataladi.

B) Bu jajji xaltachaning ichida immun tizimining foydali bakteriyalardan iborat katta qo'shimi "uxlab" yotadi.

C) Olimlar uzoq yillar davomida appendiksni odam uchun keraksiz a'zo deb hisoblashgan.

D) Appendiks esa ko'richakka ulangan, uzunligi 5-10 cm keladigan chuvalchangsimon a'zo.

70. To'g'ri javobni yozing.

Ostiga chizilgan fe'llarning qaysi biri birlitlik nisbatda?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

FEL'LARNING LUG'AVIY SHAKLLARI, FE'LLARNING VAZIFADOSH SHAKLLARI

1. Fe'llar gapda qanday gap bo'lagi vazifasida qo'llana oladi?

- A) barcha vazifada kela oladi
- B) ega va kesim
- C) hol, to'ldiruvchi, kesim
- D) faqat kesim

2. Qaysi qatorda fe'ling faqat kesim vazifasida qo'llanadigan shakliga misol berilgan?

- A) o'qidi B) o'qib
- C) o'qimoq D) o'qigan

3. Fe'ning vazifa shakllari vazifasiga ko'ra qo'shimchalarning qaysi turiga mansub bo'ladi?

- A) sintaktik shakl yasovchi
- B) lug'aviy shakl yasovchi
- C) so'z yasovchi qo'shimcha
- D) old qo'shimcha

4. Fe'l so'z turkumi qaysi so'z turkumlariga xoslanadi?

- A) ot, sifat, son
- B) ot, sifat, ravish
- C) sifat va ravish
- D) olmosh, sifat, ot

Barcha kitoblar →

5. Fe'ning otga xoslangan shakli qatnashmagan qatorni aniqlang.
 A) Boshida tashvishi bo'lishiga qaramay, bolani erkalashga, tarbiyalashga vaqt topdi.
 B) Xalqni o'zingga xayrixoh bo'lishini istasang, avval o'zing xalqqa xayrixoh bo'l.
 C) Biror xalqning axloqini bilmoq uchun uning adabiyoti bilan tanish.
 D) Shohjahon hazin kayfiyatga berilgach, ko'ngli qorong'uligini na o'yin-kulgu, na sayr-sayohat yoritib olardi

6. *Boshida tashvishi bo'lishiga qaramay, bolani erkalashga, tarbiyalashga vaqt topdi.*
 Ushbu gapda fe'ning qaysi so'z turkumiga xoslangan shakli qatnashgan?
 A) faqat ot B) ot, sifat, ravish
 C) ot va sifat D) ravish va ot

7. *Xalqning sha'niga, ming yillar davomida to'plagan obro'-e'tiboriga dog' tushirishga hech kimning haqi yo'q.*
 Ushbu gapda qo'llangan fe'ning vazifa shakli haqida noto'g'ri hukmni aniqlang.

- A) nisbat qo'shimchasidan keyin qo'llangan vazifa shakli mavjud
 B) so'z yasovchi qo'shimchadan so'ng qo'llangan vazifa shakli mavjud
 C) hol vazifasida qo'llangan vazifa shakli mavjud
 D) aniqlovchi vazifasida qo'llangan vazifa shakli mavjud

8. Sodda yasama fe'l tarkibida qo'llangan vazifa shakli qaysi qatorida berilgan?
 A) Vatanni saqlash, uning maorifi uchun qayg'urmoq unga yordam etmoqdir.
 B) Xalqni o'zingga xayrixoh bo'lishini istasang, avval o'zing xalqqa xayrixoh bo'l.
 C) Erta bahorda daraxt ekish, yerlarni yumshatish bizning eng yaxshi odatimizdir.
 D) Biror xalqning axloqini bilmoq uchun uning adabiyoti bilan tanish.

9. Harakat nomi qo'shimchasi nisbat qo'shimchasidan so'ng qo'llangan so'z qaysi qatorida berilgan?
 A) Xalqning sha'niga, ming yillar davomida to'plagan obro'-e'tiboriga dog' tushirishga hech kimning haqi yo'q.
 B) Xalqni o'zingga xayrixoh bo'lishini istasang, avval o'zing xalqqa xayrixoh bo'l.
 C) Qo'ziboy ishga aralashuvini ham, chiqib ketishini ham bilmay qoldi.
 D) Yozuvchi turmushni har tarafлама o'rganishi, buning uchun uning hamma sohalaridan xabaridor bo'lishi kerak.

10. Qaysi qatorida to'ldiruvchi vazifasida qo'llangan harakat nomi mavjud?
 A) Vatanni saqlash, uning maorifi uchun qayg'urmoq unga yordam etmoqdir.
 B) Xalqni o'zingga xayrixoh bo'lishini istasang, avval o'zing xalqqa xayrixoh bo'l.

11. Qaysi gap tarkibida bitta tovushdan iborat harakat nomi qo'shimchasi mavjud?
 A) Xalqning sha'niga, ming yillar davomida to'plagan obro'-e'tiboriga dog' tushirishga hech kimning haqi yo'q.
 B) Xalqni o'zingga xayrixoh bo'lishini istasang, avval o'zing xalqqa xayrixoh bo'l.
 C) Qo'ziboy ishga aralashuvini ham, chiqib ketishini ham bilmay qoldi.
 D) Vatanni saqlash, uning maorifi uchun qayg'urmoq unga yordam etmoqdir.

12. Harakat nomi qo'shimchasi qo'shilishi natijasida tovush o'zgarishi yuz bergan qatorni aniqlang.
 A) Vatanni saqlash, uning maorifi uchun qayg'urmoq unga yordam etmoqdir.
 B) Birovlarning gapini zimdan tinglash odobdan emas.
 C) Erta bahorda daraxt ekish, yerlarni yumshatish bizning eng yaxshi odatimizdir.
 D) Ushbu ayblov xulosasidan shikoyattingiz bo'lsa, kassatsiya sudiga murojaat qilishga haqlisiz.

- C) Har bir voqea va hodisaga katta mas'uliyat, xalqimizga xos donolik va aql-zakovat bilan yondashishimiz kerak.
 D) Biror xalqning axloqini bilmoq uchun uning adabiyoti bilan tanish.

11. Qaysi gap tarkibida bitta tovushdan iborat harakat nomi qo'shimchasi mavjud?
 A) Xalqning sha'niga, ming yillar davomida to'plagan obro'-e'tiboriga dog' tushirishga hech kimning haqi yo'q.
 B) Xalqni o'zingga xayrixoh bo'lishini istasang, avval o'zing xalqqa xayrixoh bo'l.
 C) Qo'ziboy ishga aralashuvini ham, chiqib ketishini ham bilmay qoldi.
 D) Vatanni saqlash, uning maorifi uchun qayg'urmoq unga yordam etmoqdir.

12. Harakat nomi qo'shimchasi qo'shilishi natijasida tovush o'zgarishi yuz bergan qatorni aniqlang.
 A) Vatanni saqlash, uning maorifi uchun qayg'urmoq unga yordam etmoqdir.
 B) Birovlarning gapini zimdan tinglash odobdan emas.
 C) Erta bahorda daraxt ekish, yerlarni yumshatish bizning eng yaxshi odatimizdir.
 D) Ushbu ayblov xulosasidan shikoyattingiz bo'lsa, kassatsiya sudiga murojaat qilishga haqlisiz.

13. Harakat nomi qo'shimchasi qo'shilishi natijasida lablanmagan

- unli lablangan uniliga aylangan qatorni aniqlang.
 A) yozuv B) tanuv
 C) yozuv D) chaquv

14. Qaysi qatorida tarkibida shakli yasovchilar qo'shimchalarning har ikki turi qo'llangan fe'ning vazifa shakli mavjud?
 A) Xufiyalar fikricha, mahbusni bu yerdan olib chiqqani kelmoqchi ekanlar.
 B) Birovlarning gapini zimdan tinglash odobdan emas.
 C) Erta bahorda daraxt ekish, yerlarni yumshatish bizning eng yaxshi odatimizdir.
 D) Bu Vatanni jon bilan sevmooqqa, Cho'lpon, hozir o'l...

15. Munosabat shaklini olgan harakat nomi qaysi qatorida qo'llangan?
 A) Bo'ladigan savdoning tezroq bo'lgani yaxshi.
 B) Mana endi, Sobirjon o'g'lim, ishlab, ro'zg'orga qarashadigan vaqtingiz bo'ldi.
 C) Erta bahorda daraxt ekish, yerlarni yumshatish bizning eng yaxshi odatimizdir.
 D) Bu Vatanni jon bilan sevmooqqa, Cho'lpon, hozir o'l...

16. Harakat nomi otiarga xos qaysi qo'shimchalarni olishi mumkin?
 1) *egalik* 2) *kelishik* 3) *ko'pilik*
 A) 1,2,3 B) 1,3 C) 2,3 D) 1,2

17. Foneük yozuv qoidasi asosida yozilgan sifatlash qo'shimchasi qaysi qatorida qatnashgan.

- Barcha kitoblar →

- @ABTbooks kanalida

- 165-

- Barcha kitoblar →

- @ABTbooks kanalida

- 164-

- Barcha kitoblar →

- @ABTbooks kanalida

- A) O'z o'rnida aytilmagan so'z hech kim yo'q yerdagi chalingan kuyga o'xshaydi.
 B) Xufiyalar fikricha, mahbusmi bu yerdan olib chiqqani kelmoqchi ekanlar.
 C) Ilim insonni izzat va sharafiga yetkazadigan vositadir.
 D) Boshqalar qalbiga yaxshilik urug'ini ekan odam chinakam insondir.

18. Fe'lining sifatga xoslangan shakli qatnashgan gapni aniqlang.

- A) Bobur gulni yana bir hidlab, boshidagi sallasining qatiga qistirib qo'ydi.
 B) Aka-uka maslahatlashib, tong otguncha, shu yerdagi qolishga qaror qilishdi.
 C) O'sha davrada bevosidan maqtanib qo'yganimga o'zining ham g'ashim keladi.
 D) Men bobomning maqtovini eshitib, kekdayib bormoqdaman.

19. Xato berilgan hukmni aniqlang.

- A) Fe'ning sifatga xoslangan shakli sifat-dosh deyiladi.
 B) Sifatlar shaxs va narsaning turg'un belgisini ifodalaydi.
 C) Sifat-doshlar shaxs va narsaning barqaror belgisini ifodalaydi.
 D) Sifat-doshlar shaxs va narsalarning belgisini bildiradi.

20. Qaysi qatorida shaxs yoki narsaning belgisini bildiruvchi so'z qatnashmagan?

- A) Bilmaslik ayb emas, bilmaganini bo'yninga olmaslik ayb.

B) O'z o'rnida aytilmagan so'z hech kim yo'q yerdagi chalingan kuyga o'xshaydi.

- C) Vatanni saqlash, uning maorifi uchun qayg'urmoq unga yordam etmoqdir.
 D) Arslondan qo'rqqandan ko'ra o'z nafsidan qo'rqqan foydaliroq.

21. Shaxs yoki narsaning turg'un, barqaror belgisini ifodalaydigan so'z qaysi qatorida berilgan?

- A) bo'lmagan (gap) B) oqar (suv)
 C) qulay (sharoit) D) oq'iydigan (bola)

22. Shaxs yoki narsaning turg'un (barqaror) belgisini ifodalaydigan so'z qaysi qatorida qatnashgan?

- A) Bilmaslik ayb emas, bilmaganini bo'yninga olmaslik ayb.
 B) O'z o'rnida aytilmagan so'z hech kim yo'q yerdagi chalingan kuyga o'xshaydi.

C) Vatanni saqlash, uning maorifi uchun qayg'urmoq unga yordam etmoqdir.

D) Navoiy ixchamgina xonada tanho ishlar edi.

23. Shaxs yoki narsaning o'zgarish, harakat belgisini ifodalaydigan so'z qaysi qatorida qatnashgan?

- A) Kechga yaqinlashgach, havo aynib, shamol turdi.

B) O'z o'rnida aytilmagan so'z hech kim yo'q yerdagi chalingan kuyga o'xshaydi.

C) Vatanni saqlash, uning maorifi uchun qayg'urmoq unga yordam etmoqdir.

B) Navoiy ixchamgina xonada tanho ishlar edi.

24. Qaysi so'z birlikmasi tarkibida shaxs yoki narsaning o'zgarish, harakat belgisini ifodalaydigan so'z qatnashgan?

- A) suv oqar B) qaytar dunyo
 C) salqiri havo D) oq gul

25. Qaysi qatorida majhul nisbat shaklidan so'ng qo'llangan sifat-dosh shakli mavjud?

- A) O'z o'rnida aytilmagan so'z hech kim yo'q yerdagi chalingan kuyga o'xshaydi.

B) Arslondan qo'rqqandan ko'ra o'z nafsidan qo'rqqan foydaliroq.

C) Ilim insonni izzat va sharafiga yetkazadigan vositadir.

D) Boshqalar qalbiga yaxshilik urug'ini ekan odam chinakam insondir.

26. Fe'lga xos bo'lgan zamon, bo'lishli-bo'lishsizlik, nisbat ma'nolarini ifodalaydigan vazifa shakli qaysi?

- A) barchasi to'g'ri B) sifat-dosh
 C) harakat nomi D) ravish-dosh

27. Shaxs-narsalarning o'tgan zamonga xos harakat belgisini ifodalaydigan qo'shimcha qaysi qatorida qo'llanmagan?

- A) O'z o'rnida aytilmagan so'z hech kim yo'q yerdagi chalingan kuyga o'xshaydi.

B) Arslondan qo'rqqandan ko'ra o'z nafsidan qo'rqqan foydaliroq.

C) Ilim insonni izzat va sharafiga yetkazadigan vositadir.

D) Boshqalar qalbiga yaxshilik urug'ini ekan odam chinakam insondir.

28. Qaysi qatorida qo'llangan sifat-dosh shakli imloviy jihatdan xato yozilgan?

- A) Mana endi, Sobirjon o'g'lim, ishlab, ro'zg'orga qarashadigan vaqtiniz bo'ldi.

B) Odamlar sizni qattiq hurmat qilishadi, opa, — dedi Kamol astoydil kuyunib, — sha'ningizga dog' tushiradigan bunaqa ishlarga iza bermang.

C) Ilim insonni izzat va sharafiga yetkazadigan vositadir.

D) Boshqalar qalbiga yaxshilik urug'ini ekan odam chinakam insondir.

29. Qaysi qatorida sifat-dosh qo'shimchasini qo'llash bilan bog'liq imloviy xatolik mavjud?

- A) O'z nafsiga asir bo'lgan odam insoniylikni qo'ldan boy beradi.
 B) Biz chekkan g'amlarni siz ko'rmang.

C) To'g'ri gap tuqqaningga yoqmaydi, deydilar.

D) Bog'da turfa xil gullar o'sgan ekan.

30. Ham egalik, ham kelishik shakllarini olgan sifat-dosh qaysi qatorida qo'llangan?

- A) O'z ko'zim bilan ko'rganlarimni, kechirganlarimni, o'tmish hayot lavhalaridan esimda qolganlarini qalamga olgim kelib qoldi.
 B) Mustafo Galatepaning chekkarog'ida, Ubaydullo

Maxsumning hovuzi tarafiga turtib chiqqan qir tumshug'ida yashaydi.
C) Boshqalar qalbiga yaxshilik urug'ini ekan odam chinakam insondir.
D) Vahobjon boyagi qiz ko'rsatgan uy eshigining tugmasini bosdi.

31. Qaysi qatorda sifat-dosh qo'shimchalari to'g'ri berilgan?
1) -ayotgan 2) -yotgan 3) -adigan 4) -ydigan 5) -ar 6) -r 7) -gan
A) 1,2,3,4,5,6 B) 1,3,4,5,7
C) 2,3,4,6,7 D) barchasi to'g'ri

32. Qaysi qatorda kelasi zamon sifat-dosh qo'shimchalari to'g'ri berilgan?

1) -ayotgan 2) -yotgan 3) -adigan 4) -ydigan 5) -ar 6) -r 7) -gan
A) 3, 4, 5 B) 1, 3, 4, 7
C) 2, 4, 6, 7 D) 3, 4, 5, 6

33. Qaysi qatorda kelasi zamon sifat-doshi qatnashgan?

A) Endigina ko'rib kelayotgan oy sarg'ish nurlar sochib tun qo'ynida mudrayotgan pastqam uylarning tomlarini, daraxtlarning yalang'och novdalarini yoritib turardi.
B) Odamlar sizni qattiq hurmat qilishadi, opa, — dedi Kamol astoydil kuyunib, — sha'ningizga dog' tushiradigan bunaqa ishlarga izn bermang.
C) Yoqimli yoz shabadasini endigina qad ko'rib kelayotgan yosh ahollarni tebratar edi.
D) Jimirlab oqayotgan daryo bo'yiga borib, yuz-ko'larini yuvib, bir-ikki qultum suv ichishdi.

34. Qaysi qatorda hozirgi zamon sifat-doshi qatnashgan?

A) Shanbada to'y keladigan, el-yurtga osh beriladigan bo'lgani uchun erta tongdanoq hovli gavjum edi.
B) Eshon otasining vasiyatiga amal qilib, to'rdan joy tegmaydigan, poygakda choy tegmaydigan bir odam bo'lib yetishibdi.
C) Jimirlab oqayotgan daryo bo'yiga borib, yuz-ko'larini yuvib, bir-ikki qultum suv ichishdi.
D) Mana endi, Sobirjon o'g'lim, ishlab, ro'zg'orga qarashadigan vaqtingiz bo'ldi.

35. *Bo'ladigan savdoning tezroq bo'lgani yaxshi.*

Ushbu gapda ostiga chizilgan so'zning tarkibi nechta qismdan iborat?
A) 1 ta B) 2 ta C) 3 ta D) 4 ta

36. Qaysi qatorda sifat-doshning bo'lishsiz shakli qatnashgan?

A) Shanbada to'y keladigan, el-yurtga osh beriladigan bo'lgani uchun erta tongdanoq hovli gavjum edi.
B) Bu ovoz halli mag'zi ilmagan dalalarga, osmondagi oqimtir yulduzlarga tegib aks-sado berayotgandek tuyulardi.
C) Jimirlab oqayotgan daryo bo'yiga borib, yuz-ko'larini yuvib, bir-ikki qultum suv ichishdi.
D) Mana endi, Sobirjon o'g'lim, ishlab, ro'zg'orga qarashadigan vaqtingiz bo'ldi.

Avrangzeb otaga qarshi isyon ko'tardi.

40. Ravishdoshlar qaysi xususiyati bilan ravishga o'xshaydi?

A) shakl yasovchilar yordamida hosil qilinishi bilan
B) harakatning belgisini bildirishi bilan
C) barcha gap bo'lagi vazifasida kela olishi bilan
D) barchasi to'g'ri

41. Qaysi qatorda ravishdoshlik birlikma berilgan?

A) shoshilib keldi B) piyoda keldi
C) ataylab keldi D) hozir keldi

42. Qaysi qatorda kelasi zamon sifat-doshi mavjud emas?

A) Mana endi, Sobirjon o'g'lim, ishlab, ro'zg'orga qarashadigan vaqtingiz bo'ldi.
B) Odamlar sizni qattiq hurmat qilishadi, opa, — dedi Kamol astoydil kuyunib, — sha'ningizga dog' tushiradigan bunaqa ishlarga izn bermang.
C) Ilm insonni izzat va sharafiga yetkazadigan vositadir.
D) Boshqalar qalbiga yaxshilik urug'ini ekan odam chinakam insondir.

43. Qaysi qatorda harakatning maqsadini ifodalaydigan ravishdosh shakllari mavjud?

A) -gancha (-kancha, -qancha)
B) -gach, (-kach, -qach)
C) -guncha (-kuncha, -quncha)
D) -gani (-kani, -qani, -gali)

37. Qaysi qatorda -(a)r sifat-dosh qo'shimchasi yordamida yasalgan shakllarning bo'lishsiz shakliga misol berilgan?

A) Keng fe'l, ketmas davlat bersin.
B) Eshon otasining vasiyatiga amal qilib, to'rdan joy tegmaydigan, poygakda choy tegmaydigan bir odam bo'lib yetishibdi.
C) Aytmagan oshga borma — qadring ketadi.
D) Or — bu o'ziga nomunosib yoki ep ko'rimagan ishdan, narsadan xijolat tortish, uyatlash, uyat va nomus qilish tuyg'usidir.

38. Qaysi qatorda o'tgan zamon sifat-doshining bo'lishsiz shakli berilgan?

A) Keng fe'l, ketmas davlat bersin.
B) Biz yetmagan marralarga keyingilar yetsin.
C) To'g'ri gap tuqqaningga yoqmaydi, deydilar.
D) Bilmaydigan odamdan so'rab qo'yilmiz-da.

39. Qaysi qatorda fe'lning ravishga xoslangan shakli qatnashmagan?

A) Shohjahon hazin kayhiyatga berilgach, ko'ngli qorong'uligini na o'yin-kulgu, na sayr-sayohat yorita olardi.
B) Mana endi, Sobirjon o'g'lim, ishlab, ro'zg'orga qarashadigan vaqtingiz bo'ldi.
C) Malika dunyodan o'tgach, unga bag'ishlab shoh «Tojmalahonni» qurirdi.
D) Ammo, Shohjahonni xavotirga solgan hodisalar ro'y berib, o'z o'g'li

44. Qaysi qatorda harakatning paytini ifodalaydigan ravishdosh shakllari mavjud?

- A) -gach, -guncha B) -gancha
C) -(i)b, -a// -y D) -gani

45. Qaysi qatorda harakatning holatini ifodalaydigan ravishdosh shakllari mavjud?

- A) -gancha (-kancha, -qancha)
B) -gach, (-kach, -qach)
C) -guncha (-kuncha, -quncha)
D) -gani (-kani, -qani, -gali)

46. Harakatning holatini, ba'zan payt, sababini ifodalaydigan ravishdosh shakllari qaysi qatorda berilgan?

- A) -gach, -guncha B) -gancha
C) -(i)b, -a// -y D) -gani

47. Qaysi qatorda harakatning holatini ifodalaydigan ravishdosh shakllari to'g'ri berilgan?

- J) -gach; 2) -guncha; 3) -gancha; 4) -
(i)b; 5) -a; 6) -y; 7) -gani
A) 1, 2, 3, 4, 5 B) 3, 4, 5, 6, 7
C) 3, 4, 5, 6 D) 4, 5, 6

48. Qaysi qatorda harakatning paytini ifodalaydigan ravishdosh shakllari to'g'ri berilgan?

- J) -gach; 2) -guncha; 3) -gancha; 4) -
(i)b; 5) -a// -y; 6) -gani
A) 1, 2, 4, 5 B) 3, 4, 5, 6, 7
C) 3, 4, 5, 6 D) 4, 5, 6

49. Qaysi qatorda ravishdoshning ikki ma'no turi qatnashgan?

- A) Aslida, qosh qorayguncha yetib olish kerak.

B) Gapni bilib-bilmay gapirmaslik kerak.

- C) Tog'ga yetgach, qo'yilarni o'z holiga tashlab qo'ydi.
D) Doirani olgach, chalgam odam izlab ketdi.

50. Qaysi qatorda holat ravishdoshi qatnashmagan?

- A) Tog'ga chiqqach, osmonning pastligini his qildi.
B) Orqa tomondan o'tirgan Dilbar o'zini tutolmay qiqirladi.
C) Kechga yaqinlashgach, havo aynib, shamol turdi.
D) Yodgor kelib-kelmay hasharni adog'iga yetkazdi.

51. Qaysi qatorda harakatning maqsadini ifodalaydigan ravishdosh shakli berilgan?

- A) Shamol tinavermagach, tog'ga chiqishni qoldirdi.
B) Taxtga chiqqach, adolat bilan ish tutibdi.
C) Bobur gulni yana bir hidlab, boshidagi sallasining qatiga qistirib qo'ydi.
D) Xola, ukam qani, olib ketgani keldim.

52. Qaysi qatorda ravishdosh qo'shimchasi bilan bog'liq tovush almashishi kuzatiladi?

- A) Shamol tinavermagach, tog'ga chiqishni qoldirdi.
B) Taxtga chiqqach, adolat bilan ish tutibdi.
C) Bobur gulni yana bir hidlab, boshidagi sallasining qatiga qistirib qo'ydi.

shuhrat taratib, o'qituvchilarini hayratda qoldirdim.

Ushbu gapda qatnashgan ravishdoshlarning ma'no turini aniqlang.

- A) sabab, maqsad B) payt, holat
C) holat, holat D) holat, maqsad

57. Payt va holat ma'nosini bildiruvchi ravishdosh shakllari qaysi qatorda qo'llangan?

- A) Bobur gulni yana bir hidlab, boshidagi sallasining qatiga qistirib qo'ydi.
B) Aka-uka maslahatlashib, tong otguncha, shu yerda qolishga qaror qilishdi.
C) Tepalikdan o'tgach, chavandozlar birin-ketin orqada qola boshladi.
D) Men bobomning maqtovini eshitib, kekkeyib bormoqdaman.

58. Qaysi qatorda ravishdosh qo'shimchasi qo'shishi bilan bog'liq imloviy xato mavjud?

- A) Bobur gulni yana bir hidlab, boshidagi sallasining qatiga qistirib qo'ydi.
B) Aka-uka maslahatlashib, tong otguncha, shu yerda qolishga qaror qilishdi.
C) Tepalikdan o'tkach, chavandozlar birin-ketin orqada qola boshladi.
D) Men bobomning maqtovini eshitib, kekkeyib bormog'daman.

59. Maqsad ravishdoshi qatnashgan qatorni aniqlang.

- A) Meni ko'rganidan kursandga o'xshamaydi.
B) Shaharga o'ynagani keldingizmi?
C) Er yigitning uyalgani - o'lgani.

D) Xola, ukam qani, olib ketgani keldim.

53. Fonetik yozuv qoidasi asosida yozilgan ravishdosh shakli qaysi qatorda berilgan?

- A) Xabar olgani kelgan desam, bor dardini to'kmani kelan ekan-da.
B) Orqa tomondan o'tirgan Dilbar o'zini tutolmay qiqirladi.
C) Kechga yaqinlashgach, havo aynib, shamol turdi.
D) Yodgor kelib-kelmay hasharni adog'iga yetkazdi.

54. Qaysi qatorda fe'lning sifatdosh va ravishdosh shakllari qo'llangan?

- A) Shamol tinavermagach, tog'ga chiqishni qoldirdi.
B) Taxtga chiqqach, adolat bilan ish tutibdi.
C) Bobur gulni yana bir hidlab, boshidagi sallasining qatiga qistirib qo'ydi.
D) Ona kelar yo'lda yugurib, ko'ringandan qizini so'rab.

55. Qaysi qatorda fe'lning harakat nomi va ravishdosh shakllari qo'llangan?

- A) Shamol tinavermagach, tog'ga chiqishni qoldirdi.
B) Taxtga chiqqach, adolat bilan ish tutibdi.
C) Bobur gulni yana bir hidlab, boshidagi sallasining qatiga qistirib qo'ydi.
D) Ona kelar yo'lda yugurib, ko'ringandan qizini so'rab.

56. O'sha kuni kechasiyoq qahramonliklar ko'rsatib, shan-u

D) Aytgani-aytgan ekan bu onaxonning.

60. Qaysi qatorda sabab ma'nosini bildiruvchi ravishdosh qatnashgan?

- A) Meni ko'rganidan xursandga o'xshamaydi.
B) Shaharga o'ynagani keldingizmi?
C) Uyalganidan qizardi,
qizarganidan uyaldi.
D) Yig'lay-yig'lay charchadimi - uxlab qolibdi.

Matnmi o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajarib.

KO'ZLARIMIZ - ENG AZIZ DO'STLARIMIZ

Ko'zlarimiz bizning jajji yordamchilarimizdir. Biz ular orqali atrofda bo'layotgan voqealarni ko'ramiz. Ko'zga qarasangiz, har bir ko'zning o'rtasi qismida kichkina qora doiracha borligini bilasiz. Bu - ko'z qorachig'i. Undan yorug'lik o'tadi va qorachiq ichida oldimda turgan narsaning kichkinagina tasviri paydo bo'ladi.

Ko'zlarimizning eng yaqin himoyachilari bu - qosh va kipriklardir. Peshonadan ter oqib tushsa, quyug' qoshlar, shamolda chang kelib urilsa, ko'z kipriklari ularni tutib qoladi. Agar ko'zga chang zarralari kirib qolsa, ko'z qovoqlari ularni suyuq modda bilan o'rab oladi va ochilib-yopilib tashqariga chiqarib yuboradi.

Qiziq ma'lumotlar

Barmoq izlarida boshqalarda uchramaydigan 40 ta o'ziga xoslik bor. Ko'z pardasida esa bunday o'ziga xoslik 256 tani tashkil etadi.

Ko'zimizning diametri 2,5 cm atrofida bo'lib, og'irligi 8 g chiqadi.

Ko'zimizdagi 107 millionta hujayraning har biri yorug'likni sezish qobiliyatiga ega.

Sevimli kishimizga qaraganimizda ko'z

Inson ko'zi kattaligi tug'ilganida qanday bo'lsa, bir umr shunday saqlanib qoladi. Quloq va burun esa davomiy o'zib turadi.

Ko'z harakatini boshqarib turadigan mushaklar tanamizdagi eng faol mushaklar hisoblanadi.

Inson ko'z soqqasining oltidan bir qis migina ko'rinib turadi.

Inson ko'zi somiyasiga 50 tagacha narsa-buyumga diqqatni jamlay oladi.

qorachiqarimiz 45 foizga kattalashar ekan.

"Jajji akademik" jurnalidan

61. To'g'ri javobni toping.

(Qaysi ma'lumot to'g'ri emas?)

- A) Insonning ko'zi tug'ilganidan to hayotining oxiriga qadar bir xil kattalikda bo'ladi.
B) Ko'z pardasi bammada har xil: o'ziga xoslik 256 tani tashkil etadi.
C) Tanamizdagi eng faol mushaklar ko'z mushaklari sanaladi.
D) Sevimli kishimizga qaraganimizda qorachiqarimiz 45 marta kattalashar ekan.

62. To'g'ri javobni toping.

Ko'z himoyachilari va bajaradigan vazifasini muvofiqlashtiring.

Ko'zning himoyachilari	Vazifasi
1. Kiprik	a) Agar ko'zga chang zarralari kirib-qolsa, ... ularni suyuq modda bilan o'rab oladi va tashqariga chiqarib yuboradi.
2. Qovoq	b) Peshonadan ter oqib tushsa, ... ularni tutib qoladi.
3. Qosh	c) Shamolda chang kelib urilsa, ... himoya qiladi.

- A) 1 - a, 2 - b, 3 - c
B) 1 - b, 2 - a, 3 - c
C) 1 - c, 2 - a, 3 - b
D) 1 - c, 2 - b, 3 - a

63. To'g'ri javobni toping.

Matnda ostiga chizib ajratib ko'rsatilgan birliklarning nechitasi ko'makchi fe'lli ko'z qo'shilmasi sanaladi?

- A) to'qqizta B) sakkizta C) o'nita D) yettita

64. To'g'ri javobni toping.

Matning quyidagi parchasida ostiga chizilgan olmoshlar qaysi so'zlarga ishora qilgan?

Ko'zlarimiz bizning jajli yordamchilarimizdir. Biz ular orqali atrofda bo'layotgan voqealarni ko'ramiz. Ko'zuga qarasangiz, har bir ko'zning o'rtasida kichikna qora doiracha borligini bilasiz. Bu - ko'z qorachig'i. Undan yorug'lik o'tadi va qorachiq ichida oldimizda turgan narsaning kichkinagina tasviri paydo bo'ladi.

- A) ular - ko'zlar; bu - ko'zgu; undan - ko'z qorachig'i
 B) ular - jajli yordamchilar; bu - qora doiracha; undan - ko'zgu
 C) ular - ko'zlar; bu - ko'zning; undan - ko'z qorachig'i
 D) ular - ko'zlar; bu - qora doiracha; undan - ko'z qorachig'i

Matnni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

BOLALAR TELEVIZORNI QANCHA VAQT KO'RISHLARI MUMKIN?

A. Televizorda namoyish etiladigan ko'rsatuvlarni tomosha qilishdan oldin va undan keyin ko'rish a'zolari tekshirib ko'rilganda, ko'zning tez charchab-tolqib qolganini aniqlangan. Bunda birinchi navbatda ko'zning akkomodatiston apparati charchaydi. Bu apparat idrok qilinayotgan tasvirning aniqligini ... ko'z tez toliqib qolmasligi uchun televizor ekranidan kamida uch metr uzoqlikda o'tirish kerak.

B. Bola qancha yosh bo'lsa, televizor qarshisida shuncha kam o'tirishi kerak. Jumladan, 4 yoshli bolalar 15 daqiqa, maktabgacha yoshdagi bolalar kuni bilan yarim soat, 14 yoshigacha bo'lgan maktab o'quvchilari ko'pi bilan bir soat, yuqori-sinf o'quvchilari esa ikki soat teleko'rsatuvlarni tomosha qilishlari ... deb topilgan.

D. Ayniqsa, teleko'rsatuvlarni rangli televizorda tomosha qilish oq-qora rangda ko'rsatadigan televizorga nisbatan ko'zni unchalik zo'r qo'ymaydi. Rangli tasvir akkomodatiston apparatdan zo'riqishning bir qismini olib, ko'zning rangli idrok etish apparatini stimullaydi. Shunday bo'lsa-da, xoh rangli, xoh oq-qora televizor bo'lishidan ... mutaxassislar televizorni imkon qadar kamroq ko'rishni tavsiya etadilar.

E. Demak, televizorni imkon qadar kamroq ko'rish, buning o'rniga ustoz topshirgan uy vazifalarini tayyorlash, hadiy kitoblar o'qish, ota-onamizga ko'maklashish va bo'sh vaqtimizda tengqur bolalar bilan o'ynash juda foydalidir.

"Bola odabi bilan aziz" kitobidan

65. To'g'ri javobni toping.

Nuqtalar o'rniga qo'yilishi lozim bo'lgan so'zlar qaysi qatorida imloviy jihatdan to'g'ri yozilgan?

- A) taminlaydi, maqul, qatti nazar
 B) tam'inlaydi, ma'qul, qat'iy nazar
 C) ta'minlaydi, ma'qul, qat'i nazar
 D) ta'minlaydi, maq'ul, qat'i nazar

66. To'g'ri javobni toping.

Matnning qaysi qismida televizorni kamroq ko'rish aynan ta'kidlanmay, uning faqat oqibatlarini keltirilgan?

- A) A qismida B) B qismida C) D qismida D) E qismida

67. To'g'ri javobni toping.

Matndagi xatboshilar (abzaslar) bilan kichik mavzularni moslashtirib yozing. Xatboshilarni kirish, asosiy qism va xulosa qismlariga ajrating.

1. Foydali mashg'ulotlar	A
2. Televizor ko'rish me'yori	B
3. Tasvir aniqligini ta'minlovchi qism	D
4. Rangli televizorning afzalliklari	E

- A) 1 - D, 2 - E, 3 - A, 4 - B
 B) 1 - E, 2 - D, 3 - A, 4 - B
 C) 1 - B, 2 - D, 3 - A, 4 - E
 D) 1 - E, 2 - A, 3 - D, 4 - B

68. To'g'ri javobni toping.

Matn qismlarini kirish qismi, asosiy qism, xulosa qismiga ajrating. Qaysi parcha(lar) matnning asosiy qismi sanaladi?

- A) A, B, D, E B) A, B, D C) B, D D) D

69. To'g'ri javobni toping.

Matnda berilgan ma'lumotlarni tahlil qiling. Qaysi qatorida berilgan fikr matnda aks etgan fikrlarga zid emas?

- A) Sardor 11 yoshda. Ota-onasi unga kuniga bir yarim soat multfilm ko'rishga ruxsat beradi. Undan ortig'iga esa farzandlarining sog'lig'i sababli rozi bo'lishmaydi.
 B) Farida keyingi yil maktabga, 1-sinfga chiqadi. Uning ota-onasi bolalar uchun mo'ljallangan ko'rsatuvlarni ko'rishni uchun bor-yo'g'i 45 daqiqaga ruxsat berishadi.

C) Maktabning 9-sinf o'quvchisi Asilbek o'zining qat'iy kun tartibiga ega. U har kuni bir soat futbol o'yimini, bir yarim soat ingliz tilida beriladigan ko'rsatuvni ko'rib boradi.

D) Farruxning yoshi 4 da. U bog'chada hozirdan ingliz tilidan ayrim so'z va gaplarni o'rganmoqda. Tarbiyachisi bolalarga 9-10 daqiqa inglizcha qo'shiq qo'yib beradi va ularning nutqi ustida ishlaydi. Boshqa paytlari televizor ko'rishga ruxsat bermaydi.

70. To'g'ri javobni toping.

Ostiga chizilgan fe'larning hech biriga mos kelmaydigan izoh qaysi qatorida keltirilgan?

- A) Harakat nomi shaklidagi fe'l otga xos vazifa bajarib kelgan.

- B) Sifatdosh shaklidagi fe'l predmet pelgitsini ifodalab kelgan.
 C) Ravishdoshning fe'lining tarzini ifodalab kelishi kuzatiladi.
 D) Sof fe'l shaklidagi fe'l gapning kesimi sifatida qo'llanilgan.

71. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi so'zlar izohini muvofiqlashtiring.

1. Akkomodatsiya -	a) biror ishga qiziqish tug'diradigan, rag'batlantiradigan, undaydigan narsa, omil
2. Akkomodatsion apparat -	b) ko'zning turli masofadagi narsalarni aniq ko'rishga moslashuvi
3. Stimul -	d) idrok qilinayotgan tasvirning aniqligini ta'minlash funktsiyasi

- A) 1 - a, 2 - b, 3 - d B) 1 - b, 2 - a, 3 - b
 C) 1 - b, 2 - d, 3 - a D) 1 - d, 2 - a, 3 - b

FE'LARNING MUNOSABAT SHAKLLARI

1. Fe'ni gapda kesim vazifasida qo'llanilishiga xoslovchi shakllarni belgilang.

1) nisbat shakllari 2) shaxs-son shakllari 3) zamon shakllari 4) fe'ning vazifa shakllari 5) mayl shakllari

- A) 1, 3, 5 B) 2, 3, 5
 C) 2, 3, 4 D) 1, 2, 4

2. U yaqinroq kelib qaradi, yo'q, sinibdi-yu, uzilmadi.

Ushbu gapda necha o'rinda sintaktik shakl yasovchi qo'shimcha qatnashgan?

- A) 5 B) 4 C) 3 D) 6

3. Qaysi qatorda -m, -k, -ng, -ngiz shaxs-son shakllaridan oldin keladigan o'tgan zamon shakli berilgan?

- A) -b B) -ib C) -gan D) -di

7. Yomg'ir tezroq tinsa edi, suvoqni yulqinlar edik.

Ushbu gapdagi to'liqsiz fe'l(lar) haqida xato berilgan hukmni aniqlang.

- A) Ikki o'rinda to'liqsiz fe'l qatnashgan
 B) Ko'plik qo'shimchasidan so'ng kelgan
 C) Zamon shaklidan so'ng kelgan
 D) Shaxs-son qo'shimchasini olgan

8. *Edi, emish, ekan* to'liqsiz fe'llari haqida to'g'ri berilmagan hukmni aniqlang.

- A) Ushbu fe'llar to'liqsiz fe'llar sonaladi.
 B) Bu fe'llar yetakchi fe'lning zamon shakllaridan so'ng keladi.
 C) Bu fe'llar yetakchi fe'lning shaxs-son shakllaridan so'ng keladi
 D) Bu fe'llar -di, -mish, -kan shaklida ham qo'llaniladi.

9. Qaysi qatorda to'liqsiz fe'l qatnashmagan?

- A) borgandi
 B) borganmish
 C) kelarkan
 D) barchasida qatnashgan

10. Harakat va holatning gap aytilayotgan vaqtda yuz berishini ifodalaydigan qo'shimcha qatnashgan gapni aniqlang.

- A) Menga o'xshagan o'yinqaroq bolalar uchun bu yerda ermak topiladi.
 B) Qushlar hech nima ko'rmaganday basma-bas sayrar edi.
 C) Yo'llarning chekkasidagi gullar barchaga salom berayotir.

D) O'n olti asr oldin toshga o'yib bitilgan O'rxun bitiklarini o'qing.

11. Imloviy jihatdan xato yozilgan hozirgi zamon shaklini aniqlang.

- A) Sen ko'rmayapsan, oshna, oy botib, yulduzlar birin-кетин so'nib boyapti.
 B) O'qishlar boshlanib, o'quvchilar ham maktabga kelishayapti.
 C) Yo'llarning chekkasidagi gullar barchaga salom berayotir.
 D) Ko'chadagi shamchiroqlar xira-xira shu'la sochmoqda.

12. Qaysi qatorda l shaxs ko'plik shaklidagi fe'l qo'llangan gap berilgan?

- A) Kabob uchun shahardan zira-piralarni ham olib chiqib qo'ydik.
 B) Otasi Qo'g'ning Madalixon madrasasida bir necha yillar mudarris bo'lib ishlagan.
 C) Cho'pon gapiradi, xotini aytadi, o'g'li chaqiradi.
 D) Kunduzi bo'lishiga qaramay, birdan hammayoq qop-qorong'i bo'lib ketdi.

13. Harakat va holatning bajarilishi yoki bajarilmasligi haqidagi xabar, darakni ifodalovchi fe'l shakli qay tarzda shakllanadi?

- A) Fe'l asosiga nisbat va shaxs-son qo'shimchalarini qo'shish orqali
 B) Fe'l asosiga zamon va vazifa shakllarini qo'shish orqali
 C) Fe'l asosiga zamon va shaxs-son qo'shimchalarini qo'shish orqali
 D) Fe'l asosiga nisbat va vazifa shakllarini qo'shish orqali

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

14. Ko'makchi fe'li so'z qo'shimlasi ko'rinishida bo'lgan xabar maylidagi fe'lni toping.

- A) Nigoraning qop-qora ko'zlarini doimo chaqnaib turadi, lablaridan tabassum arimaydi.
- B) Mashina to'xtar-to'xtamas yerga sakradi.
- C) Ertasi kun bo'yi Esonboyni xavotir aralash kutdim. Daragi bo'lmadi.
- D) Ishyoqmaslarning idorama-ldora yurib arz qilishdan boshqa ishi yo'q.

15. U yuqinroq kelib qaradi, yo'q, simbul-yu, uzilimabdi.

Ushbu gapda necha o'rinda lug'aviy shakl yasovchi qo'shimcha qatnashgan?

- A) 2 ta B) 4 ta C) 5 ta D) 3 ta

16. Fe'ning munosabat shakllari sanaladigan qo'shimchalarni aniqlang.

1) zamon shakli 2) nisbat shakli 3) mayl shakli 4) vazifa shakli 5) shaxson shakli

- A) 1,2,3,5 B) 1,5 C) 1,4,5 D) 1,3,5

17. Qaysi qatorda II shaxs ko'plikdagi buyruq-istak maylini bildirgan fe'lni mavjud?

- A) Shunday o'ylasangiz, yangilshasiz, — deb e'tiroz bildirdi Abdukurim.
- B) Bu nima degan gap o'zi, juda jim bo'lib ketdingiz!
- C) Do'stlar, ishonch bilan kutingiz bizni.
- D) Juda chiroyli muomala qilyapsiz.

18. Qaysi qatorda so'z yasovchi qo'shimchadan so'ng kelgan hozirgi zamon shakli mavjud?

- A) Hozir dolzarb payt, barcha yeng shimarib ishlaymoqda.
- B) Ko'chaga chiqayotib, orqasiga bir qarab qo'ydi.
- C) Hozir yong'ir yog'ayotir, shuming uchun yo'lga chiqish mumkin emas.
- D) Hozir ko'nglimga qil sig'mayapti, keyinroq gapirarsiz.

19. So'zga buyruq-istak ma'nosini kuchaytirish uchun qo'shilgan qo'shimcha qaysi qatorda qo'llangan?

- A) Hali dalada boshlangan gapni davom ettiraylik
- B) O'rtoqjonlar, qani, tezlataylik. Shu bugundan qolmasin.
- C) Ufqlarda sayr etgin mudom, Quyosh kelib suvga cho'kkanda.
- D) Dasta-dasta gullar keltirsan, Sho'x va quvmoq do'stlarga buyur.

20. Harakat va holatning gap aytlayotgan vaqtdan oldin bo'lganini bildirgan sintaktik shakl yasovchi qo'shimcha qaysi qatorda qo'llangan?

- A) O'n olti asr oldin toshga o'yib bitilgan O'rxun bitiklarini o'qing.
- B) Ko'chadagi shamchiroqlar xira-xira shu'la sochmoqda.
- C) Yo'llarning chekkasidagi gullar barchaga salom berayotir.
- D) Sinf rahbarimiz Hasan aka menga bildirmay G'anini uyga yuboribdi.

21. Qaysi qatorda fonetik yozuv asosida yozilgan zamon shakli mavjud?

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

25. Harakatning doimiy, har uch zamonga o'idilgini ham ifodalagan zamon shakli qatnashgan gapni aniqlang.

- A) O'yinqaroq bolalar uchun ermak topildi.
- B) Yo'llarning chekkasidagi gullar barchaga salom berayotir.
- C) Mana bu shotutni bobosi ekan ekan.
- D) Akam kolleida o'qiydi.

26. Zamon va shaxs-son qo'shimchalari qatnashmagan qatorni toping.

- A) Orol o'sha-o'sha. Uzoqdan turib qarasang, ko'z to'ymaydi.
- B) Xonalarning birida ukam ikkalamiz yashaymiz.
- C) Mix bolg'adan qutulaman deb, taxtaga kirib ketdi.
- D) Karavotlarda chiroyli ko'rpa va yostiqlar bor.

27. Shaxs-son qo'shimchasi bilan shakldosh bo'lgan o'tgan zamon shaklini aniqlang.

- A) -b B) -ib C) -gan D) -di

28. So'zlovchining bevosita o'zi ko'rgan harakat va holatni bildiradigan o'tgan zamon shakli qatnashgan gapni toping.

- A) Sinf rahbarimiz Hasan aka menga bildirmay G'anini uyga yuboribdi.
- B) O'zi qator joylashtirgan, bir-biriga boylangan, bir-birini kuzatar, behisob nur uzatar.
- C) Gumbazdagi chiroyli qandilda turli xil shamlar yonib turganmish.
- D) Oq yer ochdim, qora bug'doy sochdim.

A) Aka-ukalar to'qayda bo'ri, to'ng'iz, tukilar ko'p bo'lishini eshitishgan edi.

B) Mana bu shotutni bobosi ekan ekan.

C) Ho'so'ridagi cholni ko'rdinglarmi, yonidagi chollarga Navoiy g'azallarini o'qib borib o'tiribdi.

D) Sinf rahbarimiz Hasan aka menga bildirmay G'anini uyga yuboribdi.

22. Qaysi qatorda shart va buyruq-istak maylidagi fe'llar qo'llangan?

A) Haqiqatni inkor etsang, o'z uuringni qisqartirasan.

B) To'g'ri bo'lsang, o'sib borib gul bo'lasan, egri bo'lsang, o'sib bo'rib kul bo'lasan.

C) To'g'ri turgan bo'lsang, soyaning egriligidan qo'rqma.

D) Boshqalarga yordam bersang, lo'fat seni chetlab o'tadi.

23. Bu gapni eshitib, Bahromning ko'zi cheraqlab ochilib ketdi.

Ushbu gap kesimi haqida to'g'ri bo'lmagan hukmini aniqlang.

- A) zamon shakli ko'makchi fe'l tarkibida kelgan
- B) xabar maylidagi fe'l qatnashgan
- C) zamon shakli shaxs-son ma'nosini ham ifodalagan
- D) yetakchi fe'l majhul nisbat shaklini olgan

24. Oyisi qarasa, u hovliga suv sepmoqda, hovli supurmoqda.

Ushbu gapda qo'llangan qaysi fe'l o'timsiz fe'l sanaladi?

- A) supurmoqda B) sepmoqda
- C) qarasa D) barchasi to'g'ri

29. O'ngan zamonni bildiradigan -di shakli o'zidan so'ng qaysi shaxs-son shakllarini oladi?

- A) -di, -k, -miz, -ngiz
- B) -m, -k, -ng, -ngiz
- C) -ay, -aylik, -gin, -ing, -sin(lar)
- D) -man, -miz, -san, -siz, -di(lar)

30. Buyruq-istak maylidagi fe'l qatnashmagan qatorni aniqlang.

- A) Zebi yuragida tugilib yotgan zo'r tugunni yechib yuborgan edi.
- B) Puch yong'oq bilan qo'yin to'lg'azma.
- C) To'qlikda ochlikni o'yla, Boyiganda muhtojlikni.
- D) Odamlar seni bilmasa ham, sen odamlarni bil.

31. Zamon, shaxs-son

qo'shimchalarisiz ifodalangan buyruq-istak maylidagi fe'l qaysi qatorda qatnashgan?

- A) Hali dalada boshlangan gapni davom ettiraylik.
- B) O'rtoqjonlar, qami, tezlataylik. Shu bugundan qolmasin.
- C) Ufqlarda sayr etgin mudom, Quyosh kelib suvga cho'kkanda.
- D) Dasta-dasta gullar keltirsin, Sho'x va quvnoq do'stlarga buyur.

32. Qaysi qatordagi zamon

shakllaridan so'zning shaxs-son qo'shimchasining -man, -miz, -san, -siz shakllari qo'shildi?

- A) -di, -(i)b, -gan B) -di, -sa
- C) -gan, -yap, -a D) -moqda, -sa

33. Qaysi qatordagi zamon

shakllaridan so'zning shaxs-son

qo'shimchasining -man, -miz, -san, -siz shakllari qo'shildi?

- 1) -di 2) -(i)b 3) -gan 4) -sa 5) -yap 6) -a 7) -y 8) -moqda 9) -(a)r 10) -(a)ytir 11) -(a)ytirib
- A) 2,4,6,7,8,9,10,11
- B) 1,3,4,5,6,7,10,11
- C) 1,2,5,6,7,8,9
- D) 2,3,5,6,7,8,9,10,11

34. Fe'lining I va II shaxsi maxsus shakllar orqali ifodalangani. III

shaxsda esa zamon qo'shimchalari shaxs ma'nosini ham ifodalaydi.

Ushbu qoidaga muvofiq kelmagan javobni aniqlang.

- A) Nimachi ikki soat ichida qirqa pashsha va chivinni tutib yeydi.
- B) Mix bolg'adan qutulaman deb, taxtaga kirib ketdi.
- C) Ertaga mashina kelar, kelmasa yo'lga chiqmayman.
- D) O'zi qator joylashgan, bir-biriga boylangan, bir-birini kuzatar, behisob nur uzatar.

35. Istak-xohishni bildirgan shart mayli shakli qaysi qatorda qo'llanilgan?

- A) Yaxshilik qilsang, oxirigacha yaxshilik qilgin.
- B) Koshki edi, o'sha tog'ga men ham borsam.
- C) Ko'z yoshi to'kib ariq qazisang, kulib-kulib suv ichasan.
- D) Agar kishi halol mehnat qilsa, u shon-shuhrat qozonadi.

36. Fe'ning zamon, shaxs-son

qo'shimchalarisiz qismi II shaxs buyruq-istak maylini ifodalaydi.

Ushbu qoidaga muvofiq keladigan qatorni aniqlang.

- A) Sinamagan o'tning sirtidan o'tma.
- B) Ikkilang ham og'zingni ochmay, jin o'tirgin.
- C) Odamlarni chaqringlar, ekinzorlarni ko'rib qo'ysin.
- D) Yaxshilik qilsang, oxirigacha yaxshilik qilgin.

37. Gap tarkibida to'liqsiz fe'l qatnashsa, shaxs-son shakli qaysi qismga qo'shildi?

- A) yetakchi fe'lga
- B) to'liqsiz fe'lga
- C) har ikkisiga
- D) zamon shakliga

38. Qaysi qatorda to'liqsiz fe'l qatnashgan?

- A) Gumbazdagi chiroyli qandlida turli xl shamlar yonib turganmish.
- B) U kelimning og'zidan gapini uzib olganday tez-tez gapirarkan.
- C) Maxdum oilasini ham ko'yim-kechak vajidan o'zi kabi tutardi.
- D) barchasida to'liqsiz fe'l qatnashgan

39. Qaysi qatorda to'liqsiz fe'l qatnashgan?

- A) tashladi B) kelgandi
- C) o'qiydi D) qaytadi

40. Qaysi qatorda to'liqsiz fe'l qatnashgan?

- A) Sinf rahbarimiz Hasan aka menga bildirmay G'animi uyga yuboribdilar.
- B) Ho' so'ridagi cholni ko'rdinglarmi, yonidagi cholarga Navoiy g'azallarini o'qib berib o'tiribdi.

- C) Gumbazdagi chiroyli qandlida turli xl shamlar yonib turganmish.
- D) Ushbu gaplarda to'liqsiz fe'l mavjud emas.

41. To'liqsiz fe'l tarkibida kelgan shaxs-son qo'shimchasi qaysi qatorda mavjud?

- A) Qushlar hech nima ko'rmaganday hasma-bas sayrari edi.
- B) Shunaqa, singlim, odam yig'lab yig'lab marza olsa, kulib-kulib sug'orar ekan.
- C) Maxdum oilasini ham ko'yim-kechak vajidan o'zi kabi tutar edi.
- D) Biz Turkiston tizma tog'ining etagida, shahardan ikki chaqirim naridagi kichkina qishloqda turardik.

42. Qaysi qatorda xabar va buyruq-istak maylidagi fe'llar qo'llangan?

- A) Haqiqatni inkor etsang, o'z umringni qisqartirasan.
- B) Yaxshi gap, diqqat-e'tibor har qanday doridan kuchli ekan.
- C) To'g'ri turgan bo'lsang, soyaning egriligidan qo'rqma.
- D) Dushmaningni o'ldirma, uylantirib qo'y, o'zi o'lib ketadi.

43. Maktabda kulgi kechasi o'ldiriyapti.

Ushbu gap haqidagi to'g'ri hukmni aniqlang.

- A) yasama fe'l qatnashgan
- B) o'zlik nisbatidagi fe'l mavjud
- C) hozirgi zamon shakli mavjud
- D) o'timli fe'l asosi qatnashgan

44. Qaysi qatorda unli tovush bilan tugagan fe'l asosiga qo'shilgan zamon shakli mavjud?
- A) Tushimda menga yo'l-yo'l chit ko'ylak olib kelyapsiz.
 B) Yaxshi tush ko'ribsan. Demak, uyga mehmon kelayotir.
 C) Bu gapni eshitgan Ra'no darrov o'midan turib eshikka chiqdi.
 D) Oyisi qarasa, u qandaydir mehmonni izlayapti.
45. *Bir kuni u ertalab turib, kechasi ko'rgan tushini o'ziga aytibdi.* Ushbu gapdagi shakldosh qo'shimchalar vazifasiga ko'ra qanday nomlanadi?
- A) lug'aviy shakl yasovchi qo'shimcha
 B) sintaktik shakl yasovchi qo'shimcha
 C) yangi ma'no hosil qiluvchi qo'shimcha
 D) shakl yasovchi qo'shimcha
46. *Dalaga suv chiqaraman, ekinlar gurkirab, yashnab ketadi.* Ushbu gapda qo'llangan zamon shakl(lar) haqida to'g'ri berilmagan hukmni aniqlang.
- A) zamon shakli ko'makchi fe'l tarkibida kelgan
 B) zamon shakli II shaxsni ifodalagan qo'shimchadan oldin kelgan
 C) zamon shakli I shaxsni ifodalagan qo'shimchadan oldin kelgan
 D) zamon shakli nisbat shaklidan so'ng kelgan
47. Kelasi zamoni gumon, taxmin yo'li bilan ifodalaydigan qo'shimcha qaysi gapda qo'llangan?
- A) Har holda, menga o'xshagan o'yinqaroq bolalar uchun bu yerda ermak topiladi.
 B) Daryoning suvi ko'payssi, baliqarning chiqishi oson bo'ladi.
 C) Maktabga boray, Siz aytgan narsani topay, keyin aytaman.
 D) Ertaga mashina kelar, kelmasa yo'lga chiqmayman.
48. Buyruq-istak mayli shakllari qaysi zamonga ishora qiladi?
- A) o'tgan zamon
 B) hozirgi zamon
 C) kelasi zamon
 D) har uchala zamon
49. *U yaqinroq kelib qoradi, yo'q, simibdi-yu, uzilmabdi.* Ushbu gapda fe'lning lug'aviy shakllari necha o'rinda qatnashgan?
- A) 5 B) 4 C) 3 D) 6
50. Qaysi qatorda nisbat shaklidan so'ng kelgan zamon shakli mavjud?
- A) Aka-ukalar to'qayda bo'ri, to'ng'iz, tulki(k)lar ko'p bo'lishini eshitishgan edi.
 B) Mana bu shohatni bobosi ekan ekan.
 C) Bolakay tog'lar orasida yashovchi cho'pon tog'asini juda yaxshi ko'rarkan.
 D) Sinf rahbarimiz Hasan aka menga bildirmay G'amini uyga yuboribdilar.
51. So'zlovchining bevosita o'zi ko'rgan harakat va holatni bildiradigan zamon shaklidan so'ng

- qo'llanadigan shaxs-son shaklini toping.
- A) man B) -di C) -k D) -siz
52. Qaysi qatorda hozirgi zamon shaklida kelgan ko'makchi fe'l so'z qo'shimmasi mavjud?
- A) Sahmol gullarini olib kelmoqda.
 B) Majmuntol suvga egilib, salom berayotir.
 C) Yomg'ir tobora kuchayib borayotir.
 D) Barglar sang'ayib to'kilmoqda.
53. *boribman, boribsan, boribdi* Ushbu so'zlarda munosabat shakli qay tartibda qo'llangan?
- A) zamon shakli, shaxs-son shakli, mayli shakl
 B) shaxs-son shakli, zamon shakli, mayli shakl
 C) zamon shakli, mayli shakl, shaxs-son shakli
 D) zamon shakli, shaxs-son shakli
54. *U yaqinroq kelib qoradi, yo'q, simibdi-yu, uzilmabdi.* Ushbu gapda necha o'rinda munosabat shakli qatnashgan?
- A) 2 ta B) 5 ta C) 4 ta D) 3 ta
55. Gap tarkibida to'liqsiz fe'l qatnashsa, zamon shakli qaysi qismga qo'shiladi?
- A) yetakchi fe'lga
 B) to'liqsiz fe'lga
 C) har ikkisiga
 D) shaxs-son shakliga
56. To'liqsiz fe'l qatnashgan qaysi gap II shaxsiga qaratilgan?
- A) Qushlar hech nima ko'rmaganday basma-bas sayrar edi.
 B) Agar u sal shaddod, sal sho'xroq, sal quvnoqroq bo'lsa, Haydar qaytaga xursand bo'lar edi.
 C) Ora-chora serkaming qo'ng'irog'i jiringlab qo'yar edi.
 D) Boshlangan ishini chala tashlab qo'yar emishsiz?
57. Harakat yoki holatning gap aytlayotgan vaqtdan so'ng yuz berishini bildirgan zamon shakli qaysi qatorda qo'llanmagan?
- A) Bir kuni u ertalab turib, ko'rgan tushini o'ziga aytibdi.
 B) Bahorning iliq kunlarida dam olishga boraman.
 C) Mix bolg'adan qutulaman deb, faxtaga kirib ketdi.
 D) Uchib ketayotgan qushlar hal-beri qaytmaydi.
58. Fe'lning zamon, shaxs-son qo'shimchalarisiz qismi...
- A) I shaxs buyruq-istak maylini ifodalaydi.
 B) II shaxs buyruq-istak maylini ifodalaydi.
 C) III shaxs buyruq-istak maylini ifodalaydi.
 D) mayli ma'nosini ifodalay olmaydi.
59. Qaysi qatorda shart va xabar maylidagi fe'l qo'llangan?
- A) Haqiqatni inkor etsang, o'z umringni qisqartirasan.
 B) Bir mahal charchab, suvsab, holdan toyib o'tirib qolibman.
 C) To'g'ri turgan bo'lsang, soyaning egriligidan qo'rqma.

D) Yaxshi gap, diqqat-e'tibor har qanday doriidan kuchli ekan.

60. *Shamol kuchayib, daraxtlarning shoxlarini egib borayotir.*
Ushbu gap haqida xato hukmni aniqlang.

- A) zamon shakli ko'makchi fe'l tarkibida kelgan
- B) fe'ning ravishdosh shakli qo'llangan
- C) hozirgi zamon sifatdoshi qo'llangan
- D) otdan yasalgan fe'l ishtirok etgan

Matnli o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajar.

HIMYOYACHI JIGAR

Odam tanasini ulkan zavodga o'xshatish mumkin. Ovqatlanganimizda, yurganimizda, o'ylaganimizda, ... uxlayotganimizda ... tanamizdagi milliardlab hujayralar tinimsiz ishiab turadi. Bu "zavod"ning eng katta va eng mehnatkash ishchisi nimaligini bilasizmi?

Bu - jigar. U insondagi eng katta ichki organ bo'lib, og'irligi 1,5 kg keladi. U bir vaqtning o'zida 500 dan ortiq vazifani bajaradi.

Shifokorlar bejiz jigarini odam organizmining filtri deb atashmaydi. Chunki jigar ichimizga kirib qolgan turli zararli moddalardan bizni himoyalash uchun tinmay harakat qiladi.

Tanadagi qon aylanishi inson hayotini ta'minlab turadi. Qon tana bo'ylab bir marta aylanganida tarkibidagi barcha foydali moddalarni sarflab bo'ladi. Endi qonni qaytadan zarur moddalar bilan to'yinirish, jonlantirish kerak! Bu vazifaga esa jigar mas'ul hisoblanadi. ... kimyoviy laboratoriyaga o'xshab ketadigan jigarimiz o'ziga quyilgan qonni "tekshiradi", uning tarkibini aniqlaydi. Qaysi moddadan ko'proq, qaysi moddadan kamroq qo'shishni o'ylab ko'radi". Agar shu kuni ko'p ovqat yeganimizdan oshqozonimiz qynalayotgan bo'lsa, jigarimiz buni ... hisobga oladi.

Jigarimizning 70 foizi suvdan tashkil topgan. U bir soatda 100 litr qonni tozalab beradi. Bir kunda jigar filtrlangan qon bilan 7 ta vannani to'ldirishi mumkin.

"Jalji akademik" jurnalidan

61. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi gaplarda so'zlar nima uchun qo'shtirnoqqa olinganini aniqlang. Xuddi kimyoviy laboratoriyaga o'xshab ketadigan jigarimiz o'ziga quyilgan qonni "tekshiradi", uning tarkibini aniqlaydi. Qaysi moddadan ko'proq, qaysi moddadan kamroq qo'shishni "o'ylab ko'radi".

- A) Ko'chirma gap tarkibida qo'llangan sababli qo'shtirnoqqa olingan.
- B) Ko'chma ma'noda qo'llangan sababli qo'shtirnoqqa olingan.

- C) Ushbu so'zlar noo'rin qo'llangan sababli qo'shtirnoqqa olingan.
- D) Ma'nosi o'quvchi uchun noaniq bo'lgani sababli qo'shtirnoqqa olingan.

62. Hukmning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini toping.

(Inson tanasida 100 litrga yaqin qon mavjud.)

- A) to'g'ri B) noto'g'ri

63. To'g'ri javobni toping.

Nuqtalar o'rniga mos yuklamalarni ketma-ketligi bo'yicha joylashtiring.

- A) xuddi, ham, ham, hatto
- B) xuddi, ham, hatto, ham
- C) ham, ham, hatto, xuddi
- D) hatto, ham, xuddi, ham

64. To'g'ri javobni toping.

Nima sababdan matn sarlavhasi "Himoyachi jigar" deb nomlangan?

- A) Jigar inson uchun eng muhim tana a'zolaridan sanalib, uni har xil zararli odatlardan himoya qilishimiz zarur.
- B) U insondagi eng katta ichki organ bo'lib, og'irligi 1,5 kg keladi.
- C) U inson oshqozonini nazorat qilib boradi va ortiqcha taom qabul qilishni rad qiladi.
- D) Inson tanasidagi qonni tozalaydi va zararli moddalardan bizni astrashga xizmat qiladi.

65. To'g'ri javobni toping.

1) Shifokorlar bejiz jigarini odam organizmining filtri deb atashmaydi. 2) Chunki jigar ichimizga kirib qolgan turli zararli moddalardan bizni himoyalash uchun tinmay harakat qiladi.

Matn tarkibida ketma-ket kelgan ushbu gaplar *[sabab - oqibat]* tipidagi qo'shma gapga aylantirilsa, quyidagi qaysi bog'lovchi vositadan foydalanish mumkin?

- A) shuning uchun B) esa
- C) ammo D) go'yoki

66. To'g'ri javobni toping.

Matnda ajratib korsatilgan ko'makchilarning ifodalagan ma'nosi qaysi qatorda to'g'ri izohlangan?

- A) uchun - sabab ma'nosida; bilan - evaz ma'nosida
- B) uchun - sabab ma'nosida; bilan - payt ma'nosida
- C) uchun - maqsad ma'nosida; bilan - birgalik ma'nosida
- D) uchun - maqsad ma'nosida; bilan - vosita ma'nosida

67. To'g'ri javobni toping.

Matnda qo'llangan quyidagi fe'llarning qaysi biri yasama fe'l?

- A) bilasizmi B) aniqlaydi C) tekshiradi D) bajaradi

Matni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

Oilada 3 nafar farzandimiz: men, singlim Zulfiyar va ukam Sardor. To'ng'ich farzand bo'lganim uchun yoshligimdan menga ota-onam: "Sen ukalaring uchun javobgar va mas'ul bo'lishing kerak", - deb **uqtirib kelishgan**. Singlim va ukamga boshlang'ich sinfda o'qish, yozishni o'rgatish, maktab imtihonlariga tayyorlash mening zimnamda edi. Zulfiyar skripka chalishni mashq qilardi. Men bu cholg'uni chalishni o'sha paytda mukammal bilmasam-da, anglagan narsalarimni unga **o'rgatardim**. U bu xotiralarni hozir ham yaxshi eslaydi. Sardor taekvondo sport turini yaxshi o'zlashtirishi uchun kompleks mashg'ulotlarda u bilan birga shug'ullanar edim. Umuman, ularning biror muvaffaqiyatiga erishishi uchun doimo yonlarida turganman. E'tibor va birdamlik bugunga kelib biz jigarlarini ruhan bir-birimizga bog'lab turadigan uzilmas rishtaga aylandi.

Oydin Abdullayeva

68. To'g'ri javobni toping.

Matnda qo'llangan *[fe'l + uchun]* butunligi tarkibida qo'llangan ko'makchining ma'nosini aniqlang.

- A) 1 - maqsad; 2 - sabab B) sabab
C) 1 - sabab; 2 - maqsad D) maqsad

69. To'g'ri javobni toping.

Matnda qo'llangan *bilan* ko'makchisining ma'nosini aniqlang.

- A) vosita B) holat C) birgalik D) payt

70. To'g'ri javobni toping.

Matnda ostiga chizib ko'rsatilgan so'zlar qaysi nisbatda?

- A) o'zlik va majhul nisbatda
B) ortirma va aniq nisbatda
C) ortirma nisbatda
D) aniq nisbatda

71. To'g'ri javobni toping.

Ostiga chizilgan so'z matnda qanday ma'noda qo'llangan?

E'tibor va birdamlik bugunga kelib biz **jigarlarini** ruhan bir-birimizga bog'lab turadigan uzilmas rishtaga aylandi.

Barcha kitoblar→

-186-

@ABTbooks kanalida

- A) odam va hayvonlarning o't (safro) ishlab chiqaradigan ichki a'zosi
B) hayvonlarning ovqat sifatida ishlatiladigan shu a'zosi
C) eng yaqin kishi, tug'ishgan birodar
D) yurak, qalb

Matni o'qing va quyida berilgan test topshiriqlarini bajaring.

I.

Uchahamiz **ovqatlangani** o'tirdik. Tomog'imdan hech narsa o'tmasdi. Aytay desam, oyning avzolaridan qo'rqaman, aytmay desam, ichimda sira gap saqlolmayman, nimadir yuragimni tirnayotganga o'xshaydi.

II.

Urish **eshitsam** eshita qolay, qutulib olaman, dedim-u dangal yorildim.

- Oyi, ertaga ulti yarimda maktabga borarmishsiz, - ovozim xirillab zo'rg'a chiqdi, - Nasiba opa aytdilar.

- Nima? - oyning ranglari o'zgardi, - yana ikki oldingmi? A? Men boshimni xam qilgancha yerga tikildim.

III.

- O'v, sen qachon odam bo'lasan, lapashang? Qachongacha sezing dastingdan gap eshitaman, - xuddi o'ylaganimdek oyning jabhalar chiqib ketdi. - Kap-katta odam o'qituvchining oldida qizarib, izza bo'lib o'tirish jonimga tegdi. Nege sira joningni achitmayсан?

Sendan so'rayapman, bez bo'lib **o'tirmasdan** javob ber!

IV.

Nega sira dars tayyorlamaysan?

- Tayyorlayman, - dedim ming'illab.

- **G'o'rn!** tayyorlaysanmi? Tayyorlasang har kuni shunaga "2" olib kelarmiding?

- Har kuni olmayman, bu haftada birinchi olishim, - yana ping'illab qo'ydim.

Farhod Musajonov, "Bo'sh kelma, Aliqulov" qissasidan

72. To'g'ri javobni toping.

Matning qaysi qismida fe'llarning qaysi biri [asos + ravishdosh qo'shimchasi] qolipida?

Barcha kitoblar→

-187-

@ABTbooks kanalida

- A) I qism B) II qism C) III qism D) IV qism

73. To'g'ri javobni toping.

Matn qismi va uning sharhi to'g'ri moslashtirilgan qatorni aniqlang.

Matn qismi	Misralar sharhi
I qism	a) Ona bu yanglig' gap eshitish va o'qituvchining yonida qizarib-bo'zarishni boshidan qayta kechirishni istamaydi va shu bois bolani koyiydi.
II qism	b) Bola onasining dars tayyorlamasligi bilan uni ayblashga qarshi chiqib, onasi aytgandek har kuni emas, kunora yomon baho olishini ro'kach qiladi.
III qism	c) Taomlanish davomida bolaning ishtahasi bo'lmaydi, chunki u bir gapni onasiga aytishga ikkilanib, siqilib turadi.
IV qism	d) Ona farzandining ustoz tomonidan birinchi bar chaqiritilayotgani yo'q, shuning uchun darg'azab bo'ladi.

- A) 1 - c, 2 - a, 3 - d, 4 - b
 B) 1 - d, 2 - c, 3 - b, 4 - a
 C) 1 - c, 2 - d, 3 - a, 4 - b
 D) 1 - c, 2 - d, 3 - b, 4 - a

74. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi gapda ostiga chizilgan so'zning matndagi ma'nosini aniqlang.

Urish eshitasam eshita qalay, qutulib olaman, dedim-u dangal yoritdim.

- A) yormoq fe'lining majhul nisbatdagi shakli
 B) portlamoq fe'lining ma'nodoshi
 C) bir necha qismlarga bo'linmoq; shikastlanmoq
 D) dardini aytmoq, hasrat qilmoq

OT SO'Z TURKUMI

Ot. Tuzilishi. Yasalishi. Ma'no turlari. Lug'aviy va sintaktik shakllari. Imlosi.

5. Qo'zichoqlar boshlarini xurjundan chiqarib jim yotishardi

Ushbu gapda necha o'rinda otlarning lug'aviy shakli qo'llangan?
 A) 1 ta B) 4 ta C) 3 ta D) 2 ta

6. Qo'qqisdan osmomni bulut qoplaydi-da, chehelak-chelak sov quyadi.

Ushbu gapda ostiga chizilgan so'zning turkumini aniqlang.
 A) ot B) sifat C) ravish D) son

7. Qaysi qatorda tuzilishiga ko'ra otlarning uch turi qatnashgan?
 A) Oradan uch-to'rt kun o'lgach, dadam Qipchoqlardan hovli topib keldi.

B) Bahoroy juda go'zal, Hamma fasidan o'zar. Gulchechakdan libosi, Yoqimlidir havosi.

C) Boychechakning toylanib turgan gulbarglari hammaning ko'ngludagi gina-adovatga barham berdi.
 D) Ammam ko'rpa-yosti, amakim qazon-tovoq, boshqa tanish-bilishlar choynak-piyola olib kelishdi.

8. Bahoroy juda go'zal, Hamma fasidan o'zar. Gul-chechakdan libosi, Yoqimlidir havosi.

Ushbu misralarda ot turkumiga mansub nechta so'z sintaktik shakl yasovchi qo'shimcha bilan qo'llangan?

- A) 5 ta B) 4 ta C) 3 ta D) 6 ta

1. To'g'ri berilgan hukmni aniqlang.

A) Tarixiy sana va bayramlarning nomlari tarkibidagi har bir so'z bosh harf bilan yoziladi.

B) Ikki va undan ortiq asosdan tarkib topgan turdosh otlar har doim qo'shib yoziladi.

C) Juft va takroriy otlar qismlari chiziqcha bilan yoki chiziqchasiz ajratib yoziladi.

D) Tarkibida bo'yi, orti, oldi so'zlari ishtirok etgan joy nomlari ajratib yoziladi.

2. O'imasning onasi uyda o'tiradi, do'ppi tikadi.

Ushbu gapda munosabat shaklini olgan nechta ot mavjud?
 A) 5 ta B) 4 ta C) 3 ta D) 6 ta

3. Lug'aviy shakl yasovchi qo'shimcha bilan qo'llangan shaxs oti qaysi qatorda berilgan?

A) Nigora Saidlarnikiga kirganda, uyning chiroqlari yoqilgan edi.
 B) Ey farzandlar — g'unchalari! Sizga mehrim shunchalar.

C) Ko'zlarim hali harf tanimas edi, qalam ushlolmasdi hali qo'llarim.
 D) Kapalak izidan quyib tirmasdan, Yulduzlarni sanar edim tunlari.

4. Qo'zichoqlar boshlarini xurjundan chiqarib jim yotishardi.

Ushbu gapda necha o'rinda fe'llarning lug'aviy shakli qo'llangan?
 A) 1 ta B) 4 ta C) 3 ta D) 2 ta

9. qorbo'ron, beshkervatar, ko'ksultan, ishyoqmas, kungaboqar, o'rinbosar

Ushbu so'zlar haqida to'g'ri hukmi aniqlang.

- A) qo'shma otlar hisoblanadi
- B) ot va fe'ldan tashkil topgan
- C) qo'shma so'zlar sanaladi
- D) narsa otlari sanaladi

10. Qanday turdagi qo'shma otlar qo'shib yoziladi?

- 1) ikki va undan ortiq asosdan tarkib topgan turdosh otlar 2) ikkinchi qismi turdosh otlar iborat bo'lgan atoqli otlar 3) ikkinchi qismi atoqli otlar iborat bo'lgan qo'shma otlar
- A) 1, 2, 3 B) 1, 3 C) 1, 2 D) 2, 3

11. Ikki va undan ortiq asosdan tarkib topgan turdosh otlar qay tarzda yoziladi?

- A) har doim qo'shib yoziladi
- B) chiziqcha bilan ajratib yoziladi
- C) qo'shib yoki ajratib yoziladi
- D) doim ajratib yoziladi

12. Farg'onada bizning Oltariqdan tashqari Uchariq, Beshariq, Qo'shariq, Qariq, Soyariq, Jinariq, Belariq singari joylar ko'p.

Ushbu gap haqida to'g'ri berilmagan hukmi aniqlang.

- A) to'qqizta atoqli ot qo'lingan
- B) qo'shma otlar soni sakkizta
- C) bir o'rinda sodda ot qo'lingan
- D) ot turkumiga oid o'nta so'z mavjud

13. Oltariqliklar biron-bir musofirni ko'rishsa: «Keling, akaxon,

may' ilonlikimlar?» — deb so'rashadi.

Ushbu gap haqida noto'g'ri hukmi aniqlang.

- A) atoqli ot ishtirok etgan
- B) yasama ot ishtirok etgan
- C) shaxs otlari ishtirok etgan
- D) lug'aviy shakldagi ot mavjud

14. Qizlar tillaqoshi, bargak, qo'ltaqumor, marjon, uzuk, bilaqozuk taqib, shoyi ko'ylak, nimcha, kamzul kiyib yasanaq adillar.

Ushbu gapda nechta qo'shma ot qatnashgan?

- A) 5 ta B) 4 ta C) 3 ta D) 6 ta

15. Bola so'rab-surishtirib, nihoyat, ko'pgina churaqlar charaqlab turgan hovliga kirib keldi.

Ushbu gapda turdosh otlarning qaysi turi qo'lingan?

- A) shaxs oti B) faoliyat-jarayon oti
- C) narsa oti D) o'rin-joy oti

16. Shaxs otlari juftlashib kelgan qatorni aniqlang.

- A) Arpa-bug'doy osh bo'ldi, oltin-kumush tosh bo'ldi, bolam!
- B) Bu ishlarga sen-u mendan boshqa yana kimnidir aybdor qilish mumkinmi?
- C) Karnay-surnay, childirma-nog'ora sadolari yangraydi.
- D) Barchaga barobar Navro'z bayramiga yosh-qari, ayol-erkak - hamma qatnashardi.

17. Shu sevinch ikkovlariga ham kuch-g'yrat, ham dadillik baxsh etardi.

Mazkur gapda qatnashgan mavhum otlar haqidagi qaysi ma'lumot to'g'ri emas?

- A) Gapdagi barcha mavhum otlar hukim qismiga bitishuv usulida turilgan.
- B) Gapdagi mavhum otlar otlarning turidishiga ko'ra ikki turiga oiddir.
- C) Gapdagi mavhum otlar ikki xil gap bo'lgi vazifasida kelgan.
- D) Gapdagi yasama mavhum otlar har xil turkumga oid so'zdan yasalgan.

18. Quyida berilgan qo'shimchalarning nechitasi shaxs oti yasovchi sanaladi?

- oz, -kor, -don, -xon, -vchi, -lik
- A) barchasi B) beshtasi
- C) to'rttasi D) uchtasi

19. qisqich, kiyim, gazlama, suvdan, bezak, to'plam

Ushbu so'zlardagi so'z yasovchi qo'shimchalarning nechitasi munosabat shakllari bilan shakldosh (omonim) bo'la oladi?

- A) bittasi B) ikkitasi
- C) uchtasi D) barchasi

20. O'ktam Komilaning orqasidan yurib, olchazor orqali keng, tekis, bahavo moydonga chiqdi...

Ushbu gapda nechta o'rinda yasama ot qo'lingan?

- A) 1 ta B) 2 ta C) 3 ta D) 4 ta

21. Bog'da zotli, asil olmalar, nilma-xil gilos-olchalar, kursillama nashvati, yumshoq xushbo'y noklar, ochchiq va chuchuk tuyatish anorlar va boshqa-boshqa daraxtlar ko'p.

Ushbu parchada qo'lingan otlar haqida to'g'ri hukmi aniqlang.

- A) olti o'rinda turdosh ot qo'lingan
- B) olti o'rinda narsa oti ishtirok etgan
- C) faqat narsa otlari qatnashgan
- D) sodda yasama o'rin-joy oti qatnashgan

22. Cho'pon otaning katta hovlisi, otlar bog'langan bostirmasi, sigirlar boqiladigan molxonasi va qo'yilar turadigan ikkita katta qo'rasi bor edi.

Ushbu gapda nechta o'rinda yasama ot qo'lingan?

- A) 1 ta B) 2 ta C) 3 ta D) 4 ta

23. Ot yasovchi -lik qo'shimchasi haqida to'g'ri hukmlarni aniqlang.

- 1) atoqli otni turdosh otga aylantiradi 2) shaxs otlarini hosil qiladi 3) faoliyat-jarayon otlarini hosil qiladi 4) o'rin-joy otni shaxs oti ga aylantiradi 5) otdan ot yasaydi 6) sifatidan ot yasaydi 7) mavhum ot yasaydi
- A) berilganlarning barchasi to'g'ri hukm
- B) 1, 3, 5, 6
- C) 1, 3, 4, 6, 7
- D) 1, 3, 4, 5, 6, 7

24. ustachilik, suvoqchilik, odamgarchilik, hunarmandchilik, dehqonchilik

Ushbu so'zlardan nechitasi -chilik qo'shimchasi yordamida yasalgan?

- A) barchasi B) ikkitasi
- C) uchtasi D) to'rttasi

25. baxt, pari, o'rik, farishita, o'f, hayo, orzu, qalam

- A) faoliyat-jarayon oti qatnashgan
 B) narsa va o'rin-joy otlari qatnashgan
 C) bir o'rinda shaxs oti qatnashgan
 D) ikki o'rinda narsa oti qatnashgan

39. "Ey voz, pastga tushgin
 Bu gap chiqdi qayerdan?"

Navoiy bilan Pushkin
 Turib keldi qabrdan.

- Ushbu she'riy parchada otlarning qaysi ma'no turi uchramaydi?
 A) o'rin-joy nomi B) shaxs nomi
 C) shaxs oti D) narsa oti

40. «Va zingni qo'y, birodar,

Sen aytganing bo'lmaydi!»
 Barcha dedi barobar:

«Ona tilim o'lmaydi!»

- Ushbu gapda qo'llangan shaxs oti(lar)i haqida to'g'ri hukmni aniqlang.
 A) jarangli undosh va unilardan iborat
 B) atash ma'nosiga ega emas
 C) uch o'rinda qo'llangan
 D) urg'usi birinchi bo'g'inga tushgan

41. Qaysi gapda fe'ldan yasalgan faoliyat-jarayon oti qatnashgan?

- A) Bilim kishining ko'nglimi yoritadi, unga ro'shnolik beradi.
 B) Ta'tilda o'qituvchi opamiz sayohatga olib boradigan bo'ldi.
 C) Bog'chada maza edi. Kuni kecha xayrlashish tantanasi bo'ldi.
 D) Shofyorlik kursini bitirib, konda ishlay boshladim.

42. Sodda tub va sodda yasama shaxs otlari qatnashgan gapni aniqlang.

- II) Bahor oxirlab qolayotgan kunlarda shahzoda Abusaid qirg'iqti bilan ovga chiqdi.
 C) Dehqonchilik sirini professorlar o'rgatgan emas bizga.
 D) Paxtakorning o'z kitobi bor. Bu kitob uning ko'kragida.

35. Shaxs oti ishtirok etmagan qatorni aniqlang.

- A) Hoji buvi qo'ldan kelgancha dori-darmon qildi, keyin oyim tuzaldi.
 B) Tolibjonning ko'zlaridan yosh quyilib kelaverdi, quyilib kelaverdi.
 C) Bir hovli bola dupur-dupur qilib to'rt tarafga yugurib ketdi.
 D) Uning yaxshi o'quvchi bo'lib, to'rtinchi sinfni «to'rt» baholarga yakunlayotganidan dadasi bilan otasi, buvisi ham xursand.

36. Men o'qimay turib ham boshimda

shu qadrdan qalpoqcham bor ekan,
 albatta, agronom ham, injener ham,
 ariston ham bo'la olaman, deb qattiq
 ishonar edim.

- Ushbu gapda nechta shaxs oti qo'llangan?
 A) 1 ta B) 2 ta C) 3 ta D) 4 ta

37. Ikkinchi qismi turdosh otdan iborat bo'lgan atoqli otlar

- A) qo'shib yoziladi
 B) chiziqcha bilan yoziladi
 C) qo'shib yoki ajratib yoziladi
 D) ajratib yoziladi

38. Dadam kunduzi g'o'zani chopiq

qilib juda charchagan ekan, sira
 uyg'ormadi.
 Ushbu gap haqida to'g'ri hukmni aniqlang.

- D) qo'shtirnoqsiz ajratib yoki qo'shib yoziladi

30. Xalqaro tashkilot va oliy davlat tashkilotlari va mansablarning nomlari qay tarzda yoziladi?

- A) tarkibidagi har bir so'z bosh harf bilan yoziladi
 B) qo'shtirnoq ichida bosh harf bilan yoziladi
 C) tarkibidagi birinchi so'z bosh harf bilan yoziladi
 D) qo'shtirnoqsiz ajratib yoki qo'shib yoziladi

31. Atoqli ot yozilishi bilan bog'liq xatolik qaysi qatorda uchraydi?

- A) O'zbekiston Oliy Majlisi
 B) «Bahor» konsert zali,
 C) Xalqaro Olimpiya Qo'mitasi
 D) Oliy Xo'jalik Sudi

32. Atoqli ot yozilishi bilan bog'liq xatolik qaysi qatorda uchramaydi?

- A) Buxoro viloyati Hokimligi
 B) Osiyo Taraqqiyot banki
 C) Samarqand chinni zavodi
 D) Guliston Davlat universiteti

33. Daraxtlarda gul, bolalarning

do'ppilariga lolalar qistirilgan.

Ushbu gapda turdosh otning qaysi tur(lar)i qatnashgan?

- A) shaxs oti, o'rin-joy oti
 B) narsa oti
 C) faoliyat-jarayon oti, narsa oti
 D) shaxs oti, narsa oti

34. Atoqli otdan yasalgan shaxs oti qaysi qatorda qo'llangan?

- A) Bittasi tashkentlik Yusufbek bo'lining o'g'li Otabelt

Berilgan so'zlardan nechitasi mavhum ot sanaladi?
 A) 5 ta B) 4 ta C) 3 ta D) 6 ta

26. Mavhum otlarga qo'shib, ta'kidlash, kuchaytirish ma'nolarini ifodalaydigan qo'shimcha vazifasiga ko'ra qanday qo'shimcha hisoblanadi?

- A) so'z yasovchi
 B) lug'aviy shakl yasovchi
 C) sintaktik shakl yasovchi
 D) vazifa shakli yasovchi

27. Qaysi qatorda ot so'z turkumiga mansub birlik berilgan?

- A) keldi-ketdi B) qator-qator
 C) chelak-chelak D) es-es

28. Turli korxonalar, mahsulotlar, inshootlar, transport vositalari kabitarga berilgan shartli nomlar qay tarzda yoziladi?

- A) tarkibidagi har bir so'z bosh harf bilan yoziladi
 B) qo'shtirnoq ichida bosh harf bilan (birikmali holatlarda faqat birinchi so'z bosh harf bilan) yoziladi
 C) tarkibidagi birinchi so'z bosh harf bilan yoziladi
 D) qo'shtirnoqsiz ajratib yoki qo'shib yoziladi

29. Vazirliklar nomi qay tarzda yoziladi?

- A) tarkibidagi har bir so'z bosh harf bilan yoziladi
 B) qo'shtirnoq ichida bosh harf bilan yoziladi
 C) tarkibidagi birinchi so'z bosh harf bilan yoziladi

A) Ancha ovragarchilik bilan bir mashina paxta olib qaytdik.
 B) Huriniso ipakchilik zvenosining boshlig'i bo'lgan ekan.
 C) Shomurod asli yilqichining bolasi, dehqonchilikni xushlamaydi.
 D) Yulqin akam traktor terimini bo'shagandan keyin hovlining kamchiliklarini tuzatadi.

43. Shaxs o'tidan hosil qilingan faoliyat-jarayon o'ti qaysi qatorlarda qatnashgan?
 A) Billim kishining ko'nglini yoritadi, unga ro'shnolik beradi.
 B) Ta'tilda o'qituvchi opamiz sayohatga olib boradigan bo'ldi.
 C) Bog'chada maza edi. Kuni kecha xayrlashuv tantanasi bo'ldi.
 D) Sho'yorlik kursini bitirib, konda ishlay boshladim.

44. Yasama shaxs o'ti va yasama faoliyat-jarayon o'ti qatnashgan gapni aniqlang.

A) Ancha ovragarchilik bilan bir mashina paxta olib qaytdik.
 B) Ta'tilda o'qituvchi opamiz sayohatga olib boradigan bo'ldi.
 C) Shomurod asli yilqichining bolasi, dehqonchilikni xushlamaydi.
 D) Yulqin akam traktor terimini bo'shagandan keyin hovlining kamchiliklarini tuzatadi

45. Otaqo'zi bo'lajak kuyovining bachkana qiliqlariga ichida bir g'ijimib qo'ydi.
 Ushbu gapda ostiga chizilgan yasama o't qaysi so'z turkumidan hosil qilingan?
 A) o't B) sifat C) fe'l D) ravish

Barcha kitoblar →

46. duradgorlik, suvoqchilik, chilangarlik, ustachilik, tilanchilik, dehqonchilik

Ushbu so'zlardan nechitasi -lik qo'shimchasi yordamida yasalgan?
 A) barchasi B) beshitasi
 C) uchitasi D) to'rttasi

47. Ko'plik shakli ta'kidlash, kuchaytirish ma'nosini ifodalagan qatorni aniqlang.
 A) Osmon kabi tiniq tuyg'ular mavj uradi bu yosh ko'nglimda.
 B) Bahor keldi. Aritlarda suv to'lib-toshib, sharqirab oqa boshladi.
 C) Shavkatlarning kattagina uzumzor bog'i bor.
 D) Bahorni boshlab kelgani uchun odamlar bu gubni ko'ziga surtib, e'zozlaydilar.

48. Otlarning ko'plik shakli qanday ma'nolarni ifodalay oladi?
 1) ko'plik 2) hurmat 3) umumlashirish 4) kuchaytirish
 A) 1, 2, 3, 4 B) 1, 2, 3
 C) 1, 2, 4 D) faqat 1

49. Otlarning lug'aviy shakllari qaysi qatorida to'g'ri berilgan?
 1) ko'plik shakli 2) egalik shakli 3) erkalash shakli 4) kichraytirish shakli
 A) 1, 2, 3, 4 B) 1, 2, 3
 C) 1, 3, 4 D) faqat 1

50. Qaysi qatorida ko'plik ma'nosini ifodalagan ko'plik shakli mavjud emas?
 A) Shavkatlarning kattagina uzumzor bog'i bor.
 B) Dadamlar: — Xo'sh, qalay bu yerlar yoqdimi? Qara, hamma yoq

Barcha kitoblar →

solkin. Qushlar, baliqlar — bizniki, — dedilar.

C) Bahor keldi. Aritlarda suvlar to'lib, sharqirab oqa boshladi.
 D) Hamma ishlarning boshi to'g'rilik va halollidir.

51. Lug'aviy shakl yasovchi qo'shimcha bilan qo'llangan shaxs nomi qaysi qatorida berilgan?
 A) Nigora Saidlarnikiga kirganda, uying chiroqlari yoqilgan edi.
 B) Ey farzandlar — g'unchalar! Sizga mehrim shunchalar.
 C) Ko'zlarim hali barf tanimas edi, qalam ushloimasdi hali qo'llarim.
 D) Kapalak izidan quvib tinnasdan, Yulduzlarni sanar edim tunlari.

52. Erkalash shaklini olgan shaxs oti qaysi qatorida qo'llangan?

A) Ertaga yaxshilab uycha yasab berib ketaman.
 B) Qo'zichoqlar boshlarini xurjundan chiqarib jim yotishardi.
 C) Voy, bo'yginangdan aylanib ketay seni.
 D) Sog'intirib qo'yding-ku ayajonimgi!

53. Kichraytirish shaklini olgan narsa oti qaysi qatorida qo'llangan?
 A) Ertaga yaxshilab uycha yasab berib ketaman.
 B) Bu — Olimtoy yaratgan robot.
 C) Voy, bo'yginangdan aylanib ketay seni.
 D) Sog'intirib qo'yding-ku ayajonimgi!

54. Qaysi qatorida ham erkalash, ham kichraytirish shakli qo'llangan?

A) Yoylib oqayotgan suvning u yer-bu yerida top-toza otroqlar ko'rilib turardi.
 B) Obbo, azamat-ey, Qo'zivoymas, Qo'chqorvoy bo'lib ketibsan-ku!
 C) Huriniso ketib, Saidaga qarashib turgani Kifoyatxonni yubordi.
 D) Sobirjon zerikkan paytlarida kuchukchasi bilan gaplashadi.

55. Qo'zichoqlar boshlarini xurjundan chiqarib jim yotishardi Ushbu gapda qo'llangan lug'aviy shakllar haqida noto'g'ri hukmni aniqlang.

A) harakat nomi shakli qatnashgan
 B) ravishdosh qo'shimchasi qo'llangan
 C) kichraytirish shakli ishtirok etgan
 D) ko'plik qo'shimchasi qatnashgan

56. Bahoroy juda go'zal, Hamma fasladan o'zar. Gul-chechakdan libosi, Yoqimlidir havosi.

Ushbu misralarda ot turkumiga mansub so'z necha o'rinda qo'llangan?
 A) 5 ta B) 4 ta C) 3 ta D) 6 ta

57. Qo'zichoqlar boshlarini xurjundan chiqarib jim yotishardi Ushbu gapda necha o'rinda munosabat shakli qo'llangan?
 A) 5 ta B) 4 ta C) 3 ta D) 2 ta

58. Qo'zichoqlar boshlarini xurjundan chiqarib jim yotishardi Ushbu gapda necha o'rinda otga xos shakl yasovchi qo'shimcha qatnashgan?
 A) 5 ta B) 4 ta C) 3 ta D) 6 ta

59. O'limaning onasi uyda o'tiradi, do'ppi tikadi.

Ushbu gapda ot turkumiga oid nechta birlik qo'llangan?

- A) 5 ta B) 4 ta C) 3 ta D) 6 ta

60. O'limaning onasi uyda o'tiradi, do'ppi tikadi.

Ushbu gapda nechta turdosh ot qatnashgan?

- A) 5 ta B) 4 ta C) 3 ta D) 6 ta

Matnni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajarating.

EKOLOGIK BANK

Perulik Xoseni ko'pchilik taniydi. U 7 yoshida birinchilardan bo'lib "Ekologik bank"ka asos solgan tadbirkor. Yo'q u "milloz"lari, ya'ni tengdoshlarining "pulini shilib", boyib ketishni maqsad qilmagan. Aksincha, o'zidek kambag'al, o'qishga imkoni yetmaydigan bolalarga yordam bermoqchi xolos.

Aslida, Xose ham o'rtoqlaridek nochor oilaning farzandi. Maktabga har kuni nonushtasiz ketishdan, o'qish uchun to'lovlarni vaqtida berolmaslikdan rosa qiynalardi. Ba'zida otasi kamroq maosh olsa, darslarini qoldirishga ham majbur bo'lardi. Birgina u emas, o'rtoqlari, qo'shnilari ham shunday yashashardi.

Oxiri Xose o'z biznesini ochishga qaror qildi. Qarasa, sinfdoshlari pulni to'g'ri sarflasholmas ekan. Shunda u bolalar uchun "Ekologik bank" ochadi va qayta ishlanadigan chiqindilarni olib kelganga pul bera boshlaydi. Chiqindi evaziga maxsus tashkilot ham Xosega pul to'lashga rozi bo'ladi. Shu tariqa, uddaburon Xose tabiatga va bolalarga yaxshilik qilishtning yo'lini topadi.

Xose "Ekobank"ni boshqartirishdan tashqari tengdoshlariga pulni to'g'ri sarflash yo'llarini ham o'rgatadi. Puldan qiynalganlarga kichikroq qarz - mikrocredit ham berib turadi. Bu bolalarga har kuni ovqat yeyishga, maktabga qatnashga yordam beradi.

Xosening tadbirkorligi ortidan bugun 2500 bola maktabga qatnayapti. Chunki Peruda o'qish xarajatlarini hamma ham to'lay olmaydi-da! Xose kelajakda 20000 bolaga yordam bermoqchi. Uning yagona maqsadi: bugun qashshoq bo'lgan bolalar ulg'ayganida qashshoqlikda yashashmasin! Ular ham adolatli sharoitda o'qishga, ta'lim olishga haqli!

Hozir 14 yoshga kirgan Xose: "Bolalar kichik g'oyalari bilan katta o'zgarish qila oladilar. Bizga faqat imkon berishsa, bas!" - deydi. Rostdanim, Xosedek ona tabiatni asraydigan, o'rtoqlariga yordam beradigan bolalar orangizda juda ko'p. Ularga faqat imkon berish kerak.

Charos Nizomiddinova

61. To'g'ri javobni toping.

Xosening "Ekologik bank" ochishidan maqsadi nima edi?

- A) Otasi bergan pullarni foizlar hisobiga ko'paytirish.
B) O'qishga imkoni yetmaydigan bolalarga yordam berish.
C) Bolalarning qo'lida jamlanib qolayotgan pullarni maqsadli sarflash.
D) Boshqalarning pullari hisobiga o'z xarajatlarni ham qoplash.

62. To'g'ri javobni toping.

Matndan olingan quyidagi parcha tarkibidagi fe'llar to'g'ri tahlil qilinmagan qatorni aniqlang.

Xose "Ekobank"ni boshqartirishdan tashqari tengdoshlariga pulni to'g'ri sarflash yo'llarini ham o'rgatadi. Puldan qiynalganlarga kichikroq qarz - mikrocredit ham berib turadi. Bu bolalarga har kuni ovqat yeyishga, maktabga qatnashga yordam beradi.

- A) Harakat davomiyligini ifodalagan ko'makchi fe'l shakli ishtirok etgan.
B) To'rt o'rinda harakat nomi shaklidagi fe'llar qatnashgan.
C) Sifatdosh shaklidagi fe'l tarkibida harakat bajaruvchisining noaniqligini bildirgan nisbat qo'shimchasi mavjud.
D) Ot va fe'l asoslar qo'shilishidan hosil bo'lgan qo'shma fe'l qatnashgan.

63. To'g'ri javobni toping.

Matndan olingan qaysi gapda ostiga chizilgan so'z tarkibida tovush tushishi hodisasi yuz bermagan?

- A) Qarasa, sinfdoshlari pulni to'g'ri sarflasholmas ekan.
B) Puldan qiynalganlarga kichikroq qarz - mikrocredit ham berib turadi.
C) Birgina u emas, o'rtoqlari, qo'shnilari ham shunday yashashardi.
D) Bugun qashshoq bo'lgan bolalar ulg'ayganida qashshoqlikda yashashmasin!

64. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi qaysi fikrni matn xulosasi sifatida olib bo'lmaydi?

- A) Agar imkon berilsa, bolalar kichik g'oyalari bilan katta o'zgarish qila oladilar.
B) Har bir bola adolatli sharoitda o'qishga, ta'lim olishga haqli!
C) Tabiatga berilgan yordam, ashlida, o'zimizga berilgan yordamdur.
D) Tabiatni asraydigan, o'rtoqlariga yordam beradigan bolalar juda ko'p.

65. To'g'ri javobni toping.

Matnda qo'llangan yasama shaxs otini aniqlang.

- A) sinfdoshlari B) bolalarga
C) o'rtoqlariga D) milloz

Surat asosida quyidagi testni bajaring.

66. To'g'ri javobni toping.

Suratda tasvirlangan jarayon qaysi qatorida to'g'ri izohlangan?

- A) Jamiyat a'zolari ikki xil bo'ladi: ayrimlari turfa xil chiqindilarni tabiatga uloqtirib, uni ifloslantirishi va qolganlari tabiatni asrash uchun bormakoni bilan kurashishlari mumkin.
- B) Kimlardir jamiyat rivoji uchun maishiy texnika chiqindilarini qayta ishlashga harakat qilsa, yana kimlardir ularning mehnatini toptab, istalgan joyga chiqindi tashlab ketishadi.
- C) Shunday tadbirkor kishilar borki, ular o'z faoliyatlarini natijasida ham o'zlarini foyda oladilar, ham tabiatni asrashga beminnat yordam ko'rsatadilar.
- D) Bu hayotda har kim o'ziga keragini oladi: kimdir o'zi uchun yaxshi narsalarni tanlab olsa, yana kimlardir duch kelgan narsaga qo'l uzatadi.

Matnuni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring:

...Ayrim odamlarga barcha narsa o'z holicha qolaversa ham mayli. Lekin men unani emasman. Ayniqsa, biror narsadan xavotirda yoki qayg'uda bo'lsam, o'qituvchimiz qoldira olmayman. Kichik sinfida o'qiyotganimda menga jabr ko'rayotgani haqida film qo'yib bergan. Men uni ko'yib rosa yig'laganlar. Shuddoshlarim ham yig'lagan. Lekin film tugagach, ular bemadol yana boshqa ishlar bilan shug'ullanaverdi. Men esa unday qila olmayman. O'sha lavha xayolimdan ketmaydi...

Greta Tumberg

- 67. Gap to'g'ri davom ettirilgan qatorni aniqlang.
Hollarlarga film qo'yib bergan o'qituvchining maqsadi...
A) ...plastik buyumlardan foydalanishni o'rgatish.
B) ...tabiatning barcha a'zolari o'zaro bog'liq ekanini uqtirish.
C) ...qutb ayiqlarini asrab qolish.
D) ...o'quvchilarga global iqlim haqida nazariy ma'lumot berish.

68. Matndan olingan quyidagi gapning ma'nosiga diqqat qiling. Matn tarkibidagi qaysi gap Shu gapning ma'nosini aynan ta'kidlagan?

Ayrim odamlarga barcha narsa o'z holicha qolaversa ham mayli.

- A) O'qituvchimiz global iqlim isishi sababli qutb ayiqlari jabr ko'rayotgani haqida film qo'yib bergan.
  - B) Lekin men unaqqa emasman.
  - C) Ular bemadol yana boshqa ishlari bilan shug'ullanaverdi.
  - D) Ayniqsa, biror narsadan xavotirda yoki qayg'uda bo'lsam, buni shunday qoldira olmayman.
69. To'g'ri javobni toping.
Quyidagi inkor gaplarning qaysi biri mantiqan qahramon xarakterini ochib bermaydi?
- A) Lekin men unaqqa emasman.
  - B) Buni shunday qoldira olmayman.
  - C) Men esa unday qila olmayman.
  - D) O'sha lavha xayolimdan ketmaydi...

Matnuni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

TELEBOSHLOVCHI KIM?

XX asrning 40-yillariga kelib dunyoda teleboshlovchilik kasbi paydo bo'ldi. Chunki shu yillarda endigina ixtiro qilingan televizor odamlarning uylariga kirib kela boshlagandi. U vaqtlarda telekanallar hozirgidek ko'p bo'lmagan. Faqat bitta kanal bo'lgan. Efir vaqti esa kuniga bir soatdan oshmagan. Shu vaqtda mahallada yozgona bo'lgan "televizorli xonadon" ga butun qo'ni-qo'shnilar yig'ilib, maza qilib televizor ko'rishgan. Ekranida ko'rinib berib, so'nggi yangiliklarni aytayotgan teleboshlovchi esa odamlarning eng qadrdon kishisiga aylanib ketgan.

Yillar o'tib, telekanallar ham, ko'rsatuvlar ham ko'paydi. Ko'rsatuvlar axborot, ko'ngilochar va shou kabi turlarga ajraldi. Natijada, yangiliklar va sport sharhlovchisi, ob-havo ma'lumotlari, shou va musiqiy ko'rsatuvlar boshlovchisi kabi yo'nalishlar paydo bo'ldi. Endi har bir ko'rsatuv uchun alohida-alohida teleboshlovchi kerak bo'lardi. Sababi "Axborot" ko'rsatuvining boshlovchisi uchun "Musiqiy tanaffus" ko'rsatuviga ham boshlovchilik qilish qiyin edi-da.

Teleboshlovchi studiyada faoliyat yuritadi. Aytgandek, suxandon va teleboshlovchini bir-biridan farqlash kerak. Suxandon tayyor matnni o'qib beradi. Ya'ni o'zi ijod qilmaydi. Ular asosan informatsion ko'rsatuvlarda ishlaydi. Teleboshlovchi esa izlanadi, kerakli ma'lumotlarni yig'adi, mustaqil ravishda intervyular oladi, qayerda qanday gapirish kerakligi ustida bosh qotiradi, vaziyatga qarab improvizatsiya qila oladi. Bir so'z bilan aytganda, ular ijodkor bo'lishadi.

Teleboshlovchi kamera qarshisida o'zini qanday tutishni, tomoshabinlarning e'tiborini qanday jalb etishni, fikrini aniq va tushunarli tarzda **yetkaza olishni** bilishi lozim. Shuning uchun topqit, so'zamol, uddaburon teleboshlovchilar kutilmagan vaziyatlarda ham o'zlarini yo'qotib qo'ymaydi. Bu sifatlarga ega bo'lmagan teleboshlovchilar faoliyati davomida millionlab tomoshabinlar oldida **uyalib qolishi** hech gap emas.

Albatta, teleboshlovchi yolg'iz o'zi bo'lmaydi, kadr ortida uning butun jamoasi ishlaydi. Jamoada ... va yana ko'plab mutaxassislar yig'iladi. Ammo efir vaqtida tomoshabinlar faqat boshlovchini ko'radi xolos.

Teleboshlovchilik - dunyodagi eng og'ir kasblardan biri. Bu kasb egalari deyarli dam olish kunlarisiz ishlashga majbur. Chunki odamlar dam olish kunlari ko'proq televizor ko'radi-da. Yana teleboshlovchilar tong sahardan studiyaga kelishga, ba'zan yarim tunda boshlovchilik qilishga majbur bo'lishadi. Tasvirlarga olish jarayonlari bir necha soatga cho'zilib ketganda esa tushlik qilishni ham unutib qo'yishadi. Qolaversa, ular doim tashqi ko'rinishlariga e'tibor berishga, sport bilan muntazam shug'ullanishga majbur. Ha, uyquchi va dangasalarga bu kasb umuman mos kelmaydi.

Xo'sh, endi aytgich, siz hali ham teleboshlovchi bo'lishni orzu qilyapsizmi?

70. To'g'ri javobni toping.

- Nima uchun dastlab teleboshlovchilik kasbi ko'p tarmoqli bo'lmagan?
- A) Chunki u paytlarda televizor kam bo'lgan va odamlar deyarli televizor ko'rishmagan.
- B) Chunki u paytlarda ko'rsatuvlarning bir qancha turlari mavjud bo'lmagan.
- C) Chunki teleboshlovchi bo'lishni ko'pchilik istamagan.
- D) Chunki bu soha juda mushkul bo'lgan va bunga talabgorlar erta-yu kech ishlayshgan.

71. To'g'ri javobni toping.

Matn asosida quyidagi ma'lumotlarning qay birlari to'g'ri berilganini aniqlang.

1. Teleboshlovchilik kasbi 1940-yilda paydo bo'lgan.
2. Telekanallar erishgina paydo bo'lgan vaqtida efir vaqt bitta soatdan ko'p emas edi.
3. Teleboshlovchilarning ko'payishiga teleko'rsatuvlarning o'rtishi sabab bo'lgan.
4. Teleboshlovchi tayyor matnni o'qib beradi.
5. Teleboshlovchi odatda informatsion ko'rsatuvlarda ishlaydi.
6. Teleboshlovchi yolg'iz o'zi bo'lmaydi, efir vaqtida uning butun jamoasi ishlaydi.
7. Suxandon efir vaqtida sez-tiz improvizatsiya qilishga majbur bo'ladi.

- A) 1, 2, 3, 4, 6, 7
 B) 2, 3, 4, 5, 6, 7
 C) 1, 2, 3
 D) 1, 2, 3, 6

72. To'g'ri javobni toping.

Matndan olingan quyidagi parchani qayta o'qing va yordamchi so'zlarni vazifasiga ko'ra quyidagi guruhlariga ajrating. Qaysi javobda yordamchi so'zlar to'g'ri ajratilganini aniqlang.

1. So'zni o'zga bog'lash
2. So'zga qo'shimcha ma'no yuklash

Yillar o'tib, telekanallar ham, ko'rsatuvlar ham ko'paydi. Ko'rsatuvlar axborot, ko'ngilochar va shou kabi turlarga ajraldi. Natijada, yangiliklar va sport shartlovchisi, ob-havo ma'lumotlari, shou va musiqiy ko'rsatuvlar boshlovchisi kabi yo'nalishlar paydo bo'ldi. Endi har bir ko'rsatuv uchun alohida-alohida teleboshlovchi kerak bo'lardi. Sababi "Axborot" ko'rsatuvining boshlovchisi uchun "Musiqiy tanaffus" ko'rsatuviga ham boshlovchilik qilish qiyin edi-da.

- A) 1 - va, kabi, uchun; 2 - ham, -da
 B) 1 - va, kabi; 2 - ham, uchun, -da
 C) 1 - ham, -da; 2 - va, uchun, kabi
 D) 1 - kabi, uchun; 2 - va, ham, -da

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

73. To'g'ri javobni toping.

Ko'p nuqta o'rnida kadr ortida faoliyat yuritadigan kasb egalari sanalgan. Qaysi qatorida bu so'zlar imloviy jihatdan to'g'ri yozilganini aniqlang.

- A) rejissyor, prod'yuser, senarist, grimchi, aperator, chirog'chi
- B) rejissor, prod'yuser, ssenaris, grimchi, operator, chiroqchi
- C) rejissor, prod'yuser, senarist, grimmmchi, operator, chiroqchi
- D) rejissyor, prod'yuser, ssenarist, grimchi, operator, chiroqchi

74. To'g'ri javobni toping.

Suxandon va teleboshlovchining farqi nimada?

- A) Suxandonlar teledasturlarni to'g'ridan to'g'ri olib boruvchilardir. Teleboshlovchi esa havaskor suxandonlar sanalib, ular o'zlari mustaqil ko'rsatuv olisholmaydi.
- B) "Axborot" ko'rsatuvida teleboshlovchilar, "Musiqiy tanaffus" ko'rsatuvida esa suxandonlar faoliyat ko'rsatadi.
- C) Kamera qarshisida faoliyat yurituvchilar suxandonlar sanaladi. Teleboshlovchilar esa kadr ortida xizmat qiladiganlardir.
- D) Tayyor matnini o'qib beradigan va, asosan, informatsion ko'rsatuvlarda ishlaydigan kishilar suxandon sanaladi. O'zi izlanib, ijod qilib, kerakli ma'lumotlarni yig'adigan va intervyular oladigan kishilar teleboshlovchi hisoblanadi.

75. To'g'ri javobni toping.

Sabab - oqibat tarzida berilgan quyidagi jumalarni muvofiqlashtiring.

1. Dangasalarining teleboshlovchi bo'lishi qiyin...	a)	...chunki ko'rsatuvlarning turi va yo'nalishi ortib, kengayib bormoqda.
2. Bugungi teleboshlovchilikning sobalar bilan bog'liq yo'nalishlariga talab yuqori...	b)	...chunki kutilmagan vaziyatlarda o'zini yo'qotib qo'ygan telboshlovchilar millionlab tomoshabinlar oldida uyaliib qolishi mumkin.
3. Bu kasb egalari topqir, so'zlamol, uddaburon bo'lishi kerak...	d)	...chunki katta jamoaning bir a'zosi sifatida ko'rsatuvning sifatli chiqishiga u ham javobgar.
4. Teleboshlovchi o'z kasbiga o'ta mas'uliyatli bo'lish shart...	e)	...chunki bu kasb ba'zida dam olish kunlari ham ishlashni taqozo qiladigan mashaqqatli faoliyat sanaladi.

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

- A) 1 - a, 2 - b, 3 - d, 4 - e
- B) 1 - e, 2 - a, 3 - b, 4 - d
- C) 1 - e, 2 - b, 3 - a, 4 - d
- D) 1 - d, 2 - a, 3 - b, 4 - e

76. To'g'ri javobni toping.

Matnda ostiga chizib ajratib ko'rsatilgan qaysi so'z mantiqan "ortiqcha" ekanini aniqlang.

- A) paydo bo'ldi B) aylanib ketgan
- C) yetkaza olishni D) uyaliib qolishi

SIFAT SO'Z TURKUMI

Sifat. Yasalishi. Tuzilishi. Asliy va nisbiy sifat

1. Sifat turkumiga mansub so'zlar qaysi turkumdagi so'zlarga bog'lanib, ularning belgisini bildiradi?
A) ot B) fe'l C) son D) ravish
2. *O'ziyam juda g'alati odam, sergapmi, kargapmi, bilib bo'lmaydi.* Ushbu gapda o'ning belgisini bildirgan nechta so'z qo'llangan?
A) 1 ta B) 2 ta C) 3 ta D) 4 ta
3. Fe'l turkumidagi so'zdan hosil bo'lgan sifat qaysi qatorda qo'llangan?
A) Kechki payt hujrada Boburning yolg'iz o'zi o'tirar edi.
B) Cho'ponlar sezgir, itlar ham ziyrak, bo'ridan ayyor.
C) Do'mbirachi qadimgi qozoq hayotidan dostonlar kuylamoqda.
D) Bu o'rmonda odamsimon maymunlar yashaydi.
4. Qaysi qatorda ham sifat-dosh, ham sifat ishtirok etgan?
A) Pochcham ellikdan oshgan, novcha, kasalmand, rangpar kishi.
B) Cho'ponlar sezgir, itlar ham ziyrak, bo'ridan ayyor.
C) Do'mbirachi qadimgi qozoq hayotidan dostonlar kuylamoqda.
D) Bu o'rmonda odamsimon maymunlar yashaydi.
5. Belgiga egalikni bildiradigan qo'shimchalar qaysi qatorda to'g'ri berilgan?
A) -li, -in, -q, -dor, -qi
6. Qaysi qatorda ham sifat, ham fe'l bo'la oladigan shakldosh so'z berilgan?
A) yut B) ter C) oq D) uch
7. *Oldimda mevali va mevasiz daraxtlari ko'p bo'lgan o'rmon. Archa ham serob. O'riklarining yappog'i qizil, qontalash. Xuddi biror ular shoxiga bir satil qizil bo'yoqni sepib tashlaganday. Archa ham serob.* Mazkur gapda nechta sifat qatnashgan?
A) 7 ta B) 6 ta C) 5 ta D) 8 ta
8. *Yo'ning ikki betidagi qoramtir, oq, qizil daraxtlarning tanga-tanga barglari iliq quyosh nuridan marvariddek tovlanadi.* Ushbu gap haqida to'g'ri berilmagan hukmi aniqlang.
A) sodda tub sifat ishtirok etgan
B) orttirma darajadagi sifat qatnashgan
C) sodda yasama sifat qatnashgan
D) o'zaytirma darajadagi sifat mavjud
9. *Uning chaqnoq ko'zlari, siyrak qoshi, o'yechan turishi katta bardoshini, sadoqatini, aqilini aks ettirib turardi.* Ushbu gapda qaysi turdagi sifat mavjud emas?
A) yasama sifat B) asliy sifat

- C) tub sifat D) qo'shma sifat
10. Qaysi qatorda ot + ot shaklidagi qo'shma sifatlar berilgan?
A) qiryo'yoq, ishyoqmas sho'rtumshuq
B) toshbag'ir, sheryurak, devqomat
C) erksevar, sofdil, ochko'z,
D) bodomqovoq, balandparvoz, uzunquloq
11. Fonetik yozuv qoidasi asosida yozilgan yasama sifatni aniqlang.
A) G'iyos aka yumshoq ajrtiq ustiga yonboshladi.
B) Mehmon degan unaqa sergap bo'lmaydi.
C) Bo'm-bo'sh otxonaning eshigilang ochiq turar edi.
D) Avaz dahlizdan rangdor vassali, sertokcha uyga kirdi.
12. Fe'ldan yasalgan sifat qaysi qatorda qo'llangan?
A) Barcha e'zguliklar zamirida xosiyatli orzular yotadi.
B) Mehmon degan unaqa sergap bo'lmaydi.
C) Bo'm-bo'sh otxonaning eshigilang ochiq turar edi.
D) Avaz dahlizdan rangdor vassali, sertokcha uyga kirdi.
13. O'xshashlik belgisini bildiruvchi yasama sifat qaysi qatorda qo'llangan?
A) Kechki payt hujrada Boburning yolg'iz o'zi o'tirar edi.
B) Dastlabki kunlar yo'l unchalik mashaqqatli bo'lmadi.
C) Bu o'rmonda odamsimon maymunlar yashaydi.
14. Qaysi qatorda xoslik belgisini bildiruvchi qo'shimcha yordamida yasalgan sifat mavjud?
A) Kechki payt hujrada Boburning yolg'iz o'zi o'tirar edi.
B) Dastlabki kunlar yo'l unchalik mashaqqatli bo'lmadi.
C) Bu o'rmonda odamsimon maymunlar yashaydi.
D) Daryoga doimiy ravishda irmoqlar kelib qo'shilib turmasa, uring oqimi jo'shqin bo'la olmaydi.
15. *Shahzodaning diini ma'yus, ammo har kungi mudhish tuyg'ulariga o'xshamagan, allaqanday pokiza hislar chuig'ab oldi.* Ushbu gapda qatnashgan sifatlar haqida noto'g'ri hukmi aniqlang.
A) uch o'rinda sodda sifat qatnashgan
B) qo'shma yasama sifat qatnashgan
C) sodda yasama sifat qatnashgan
D) sodda tub sifat qatnashgan
16. Qaysi qatorda yasama sifat va yasama ot juftligi berilmagan?
A) oqshomgi - kuzgi
B) erinchoq - o'yinchoq
C) chizg'ich - yulg'ich
D) yasama - bostirma
17. *oqshomgi - sezgi* so'zlaridagi qo'shimchalar qaysi qatorda to'g'ri izohlangan?
A) ikki so'zda ham sifat yasovchi qo'shimcha hisoblanadi
B) ot va sifat yasovchi o'zaro shakldosh qo'shimchalar sanaladi

C) sifatga xos ko'p ma'noli
qo'shimcha hisoblanadi
D) har ikkalasi ot yasovchi bo'lib,
o'zaro shakldosh

18. Qaysi qatorda sifat va ot
yasovchi qo'shimchalar
shakldoshligiga misol berilgan?

- A) avvalgi - yozgi
B) sayroqi - yig'loqi
C) yashirin - ilin
D) unumdor - mulkdor

19. Quyida berilgan so'zlar to'g'ri
izohlangan qatorni aniqlang. 1)

- bolalik 2) bolalik*
A) ikkisi ham sifat turkumiga
mansub
B) birinchisi - sifat, ikkinchisi - ot
C) qo'shimchalar shakldoshligi
mavjud
D) ushbu so'zlar asosdosh sanaladi

20. *erinchok, chizg'ich, yasama,*
yashirin, sezgi, sayroqi, mulkdor,
teпки

Berilgan so'zlardan nechitasi yasama
sifat sanaladi?

- A) 4 ta B) 3 ta C) 2 ta D) 1 ta

21. Sifat va ot turkumiga mansub
so'zlarni hosil qiladigan shakldosh
so'z yasovchi qo'shimchalar to'g'ri
berilgan qatorni aniqlang.

- 1) -choq 2) -qi 3) -li 4) -ki 5) -dor 6) -
g'ich 7) -gi 8) -ma 9) -in

- A) berilganlarning barchasi
B) 1, 2, 5, 6
C) 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9
D) 1, 2, 4, 5, 6

22. Sifat yasovchi qo'shimcha
qo'shilishi natijasida tovush
almashishi yuz bergan so'zlarni
aniqlang.

- A) qaynoq, tirnoq, bo'yoq
B) yumshoq, yig'loqi, quruq
C) so'roq, chaqnoq, tanlov
D) sayroqi, sanoq, o'ynoqi

23. Sifat yasovchi qo'shimcha
qo'shilishi natijasida tovush
almashishi yuz bergan so'z qaysi
qatorda qo'llangan?

- A) Avaz dahlizdan rangdor vassali,
sertokcha uyga kirdi.
B) Bo'm-bo'sh otxonaning eshigi
lang ochiq turar edi.
C) Uning chaqnoq ko'zlari
sadoqatini, aqlini aks ettirib turardi.
D) Inson tabiatning eng ongli
farzandi.

24. Ot yasovchi va otga xos lug'aviy
shakl yasovchi qo'shimchalar bilan
shakldosh bo'lgan sifat yasovchi
qo'shimcha qaysi?

- A) -dor B) -g'ich C) -choq D) -ma

25. *Kechki payt hujrada Boburning*
yolg'iz o'zi o'tirar edi.

Ushbu gapda tarkibiga ko'ra
sifatlarning qaysi turi qatnashgan?

- A) tub sifat B) qo'shma sifat
C) yasama sifat D) takroriy sifat

26. Qaysi qatorda tarkibiga ko'ra
sifatlarning ikki turi ham
qatnashgan?

- A) *Kechki payt hujrada Boburning*
o'zi o'tirar edi.
B) *Cho'ponlar sezgir, itlar ham*
ziyrak, bo'ridan ayyor.

C) Do'mbirachi qadimgi qozoq
hayotidan dostonlar kuylamoqda.
D) Bu o'rmonda odamsimon
maymunlar yashaydi.

27. Berilgan so'zlardan nechitasi
yasalma sanaladi?

- shirali, mazmundor, serunum, shirin,*
ko'yakkop, xushfe'l, oqish, katta,
kamhosil

- A) barchasi B) 5 tasi
C) 6 tasi D) 7 tasi

28. Oldimizda mevali va mevasiz
daraxtlari ko'p bo'lgan o'rmon. Archa
ham serob. O'riklarning yoprog'i qizil,
qontalash. Xuddi biroq ular shoxiga
bir satil qizil bo'yoqni sepib
tashlaganday.

Mazkur matnda qo'llangan sifatlار
haqida xato hukmi aniqlang.

- A) to'rtta yasama sifat qatnashgan
B) ikkita tub sifat ishtirok etgan
C) qo'shimcha qo'shib yasalgan sifat
mavjud
D) so'z qo'shib yasalgan sifat mavjud

29. Qaysi qatorda ham tub, ham
yasama sifat qatnashgan?

- A) Oldimizda mevali va mevasiz
daraxtlari ko'p bo'lgan o'rmon.
B) O'riklarning yoprog'i qizil,
qontalash.

C) Xuddi biroq ular shoxiga bir satil
qizil bo'yoqni sepib tashlaganday.

- D) Ko'zga shunday jozibali
ko'rinadiki, uzib-uzib g'arch-g'urch
tishlaging keladi.

30. Asosi - ot, yasovchi asosi esa fe'l
bo'lgan yasama sifat qatnashgan
qatorni aniqlang.

- A) Oldimizda mevali va mevasiz
daraxtlari ko'p bo'lgan o'rmon.
B) Ariqlarda suv emas, o'ynoqi nur
oqadi.
C) O'riklarning yoprog'i qizil,
qontalash.
D) Hozir ular uchun eng bexatar yo'l
Toshkent edi.

31. *O'ziyam juda g'alati odam,*
sergapmi, kangapmi, bilib bo'lmaydi.
Ushbu gapda qatnashgan sifatlار
haqida noto'g'ri hukmi aniqlang.

- A) uch o'rinda sodda sifat
qatnashgan
B) qo'shma yasama sifat qatnashgan
C) sodda yasama sifat qatnashgan
D) sodda tub sifat qatnashgan

32. *Samig' aka elliklardan oshgan,*
tarvuzdek yum-yumatoq, hazilkash,
shirinso'z odam.

Ushbu gapda sifatlarning tuzilishiga
ko'ra qaysi turi qatnashmagan?

- A) sodda sifat B) qo'shma sifat
C) juft sifat D) takroriy sifat

33. *Baland-past devorlar orqasidagi*
mevalarning oq, pushti, qizil

gullariga tabassum bilan qaraysan.
Ushbu gapda qo'llangan sifatlار
haqida to'g'ri hukmi aniqlang.

- A) sodda yasama sifatlار uyushib
kelgan
B) ma'nosiga ko'ra sifatlarning ikki
turi qatnashgan

C) juft sifat kesimga bog'lanib, uning
belgisini bildirgan
D) takroriy sifat otga tobe bog'lanib
kelgan

34. Qaysi qatorda nisbiy sifat qatnashgan gap berilgan?
 A) Cho'l-u biyobon. Keng, ulug'vor sahrolar ufqdan-ufqqa tutashgan.
 B) Kuz fasli. Shamollar mayin, yoqimli esadi.
 C) Tiniq, ko'm-ko'k osmonda onda-sonda yengil bulutlar asta kezadi.
 D) Kechki payt hujrada Boburning yolg'iz o'zi o'tirar edi.

35. Qaysi qatorda sifat turkumiga mansub birlik ishtirok etmagan?
 A) Men tomosha qilib boraman, xayol qanotida go'yo sahrolar, tog'lar kezaman.
 B) Kuz fasli. Shamollar mayin, yoqimli esadi.
 C) Cho'l-u biyobon. Keng, ulug'vor sahrolar ufqdan-ufqqa tutashgan.
 D) Tiniq, ko'm-ko'k osmonda onda-sonda yengil bulutlar asta kezadi.

36. Sodda sifat va takroriy sifat bitta predmetning belgisini bildirib kelgan qatorni aniqlang.
 A) Cho'l-u biyobon. Keng, ulug'vor sahrolar ufqdan-ufqqa tutashgan.
 B) Kuz fasli. Shamollar mayin, yoqimli esadi.
 C) Tiniq, ko'm-ko'k osmonda onda-sonda yengil bulutlar asta kezadi.
 D) Bulutlar rang-barang, ranglar tinmay o'zgaradi.

37. Sodda tub va yasama sifatlar fe'lga bog'lanib kelgan qatorni aniqlang.
 A) Cho'l-u biyobon. Keng, ulug'vor sahrolar ufqdan-ufqqa tutashgan.
 B) Kuz fasli. Shamollar mayin, yoqimli esadi.

C) Tiniq, ko'm-ko'k osmonda onda-sonda yengil bulutlar asta kezadi.
 D) Bulutlar rang-barang, ranglar tinmay o'zgaradi.

38. Sifatdan yasalgan ot qaysi qatorda mavjud?
 A) Toshbag'ir odamdand yaxshilik kutma.
 B) Nodon, kaltafahm odamdand yaxshi gap chiqmaydi.
 C) Ona yerning xushbo'y tafti mast qiladi kishini.
 D) Orzu millatga hayotbaxsh ruh bag'ishlaydi.

39. Qaysi qatorda maza-ta'm bildiruvchi sifat va turdosh ot qo'shilishidan hosil bo'lgan qo'shma sifat mavjud?
 A) Shirinso'z, oqko'ngil insonlar mevali daraxtga o'xshaydi.
 B) Sofdil va jonkuyar insonlar bilan bu dunyo oboddir.
 C) Hulkarning och jigarrang yonoqlarida ajib bir qizillik o'ynaydi.
 D) Toshbag'ir odamdand yaxshilik kutma.

40. Qaysi qatorda kesim vazifasida qo'llangan sifat mavjud?
 A) Shirinso'z, oqko'ngil insonlar mevali daraxtga o'xshaydi.
 B) Sofdil va jonkuyar insonlar bilan bu dunyo oboddir.
 C) Hulkarning och jigarrang yonoqlarida ajib bir qizillik o'ynaydi.
 D) Toshbag'ir odamdand yaxshilik kutma.

41. Sifatdoshga tobelangan sifat qaysi qatorda mavjud?
 A) Shirinso'z, oqko'ngil insonlar mevali daraxtga o'xshaydi.
 B) Sofdil va jonkuyar insonlar bilan bu dunyo oboddir.
 C) Hulkarning och jigarrang yonoqlarida ajib bir qizillik o'ynaydi.
 D) Toshbag'ir odamdand yaxshilik kutma.

42. Ot va fe'l qo'shilishidan yasalgan fe'l qaysi qatorda qo'llangan?
 A) Osmono'par koshonalar, ko'rkam imoratlar shaharning ko'rkiga ko'rk qo'shayotgani hech kimga sir emas.
 B) Balandparvoz, quruq gapirgan odamning gapi bemaza qovungaga o'xshaydi.
 C) Hulkarning och jigarrang yonoqlarida ajib bir qizillik o'ynaydi.
 D) Shoxtlar qurib, ularda yakkam-dukkan yaproqlarigina qoladi.

A) Shirinsuxan, oqko'ngil insonlar mevali daraxtga o'xshaydi: hamma ulardan bahra oladi.
 B) Balandparvoz, quruq gapirgan odamning gapi bemaza qovungaga o'xshaydi.
 C) Hulkarning och jigarrang yonoqlarida ajib bir qizillik o'ynaydi.
 D) Shoxtlar qurib, ularda yakkam-dukkan yaproqlarigina qoladi.

42. Ot va fe'l qo'shilishidan yasalgan fe'l qaysi qatorda qo'llangan?
 A) Osmono'par koshonalar, ko'rkam imoratlar shaharning ko'rkiga ko'rk qo'shayotgani hech kimga sir emas.
 B) Balandparvoz, quruq gapirgan odamning gapi bemaza qovungaga o'xshaydi.
 C) Hulkarning och jigarrang yonoqlarida ajib bir qizillik o'ynaydi.
 D) Shirinsuxan, oqko'ngil insonlar mevali daraxtga o'xshaydi: hamma ulardan bahra oladi.

43. Fonetik yozuv qoidasi asosida yozilgan sifat qaysi qatorda qo'llangan?
 A) Shirinsuxan, oqko'ngil insonlar mevali daraxtga o'xshaydi: hamma ulardan bahra oladi.
 B) Balandparvoz, quruq gapirgan odamning gapi bemaza qovungaga o'xshaydi.
 C) Hulkarning och jigarrang yonoqlarida ajib bir qizillik o'ynaydi.
 D) Osmono'par koshonalar, yangi libos kiygan cho'l-u sahrolar tasviri qo'shiq parvoziga esh bo'ladi.

44. Ham sodda, ham qo'shma yasama sifatlar qatnashgan gapni aniqlang.
 A) Toshbag'ir odamdand yaxshilik kutma.
 B) Balandparvoz, quruq gapirgan odamning gapi bemaza qovungaga o'xshaydi.
 C) Hulkarning och jigarrang yonoqlarida ajib bir qizillik o'ynaydi.
 D) Sofdil va jonkuyar insonlar bilan bu dunyo oboddir.

45. Qaysi gapda tarkibida ot va sifat qo'shilishidan hosil bo'lgan yasama sifat qatnashgan?
 A) Mehnatsevar, zahmatkash insonlar odamlarning ko'rkid, ishyoqmaslar esa ularning og'riq joyidir.
 B) Sofdil va jonkuyar insonlar bilan bu dunyo oboddir.
 C) Hulkarning och jigarrang yonoqlarida ajib bir qizillik o'ynaydi.
 D) Toshbag'ir odamdand yaxshilik kutma.

46. Qaysi gapda tarkibida ot va ot qo'shilishidan hosil bo'lgan qo'shma sifat qatnashgan?
 A) Balandparvoz, quruq gapirgan odamning gapi bemaza qovungaga o'xshaydi.
 B) Sofdil va jonkuyar insonlar bilan bu dunyo oboddir.
 C) Hulkarning och jigarrang yonoqlarida ajib bir qizillik o'ynaydi.
 D) Toshbag'ir odamdand yaxshilik kutma.

47. O'zaro yaqin ma'noli ikki asosning juftlashib kelishidan hosil

bo'lgan juft sifat qaysi qatorda qo'lingan?

- A) Menga o'xshash esli-hushli yigitga zoriqib o'tirgan ekan.
B) Yaxshi-yomon gaplar o'lgandir-da oralaridan.
C) Uzoq-yaqindan melumonlar kelgan.
D) Kasbning katta-kichigi bo'lmaydi.

48. O'zaro zid ma'noli ikki asosning juftlashib kelishidan hosil bo'lgan juft sifat qaysi qatorda qo'lingan?

- A) Baland-past devorlar orqasidagi mevalarning oq, pushi, qizil gullariga tabassum bilan qaraysan.
B) Shoshilish, yengil-yelpi ishlarga havas, jahldorlik - nodonlar ishi.
C) Goh-goh keladigan uzoq-yuluq xabarlardan boshqa aloqa yo'q.
D) Eski-tuski kiyim-boshlar tashlanadigan burchak-surchaklarni tintuv qilib yurgan edim.

49. Shu payt tashdan tushib kelayotgan sarg'ish-ko'ng'ir ayiqning bahaybat gavdasi ko'rinish qoldi.

- Ushbu gap haqida berilgan noto'g'ri hukmni aniqlang
A) sodda yasama sifat ishtirok etgan
B) takror sifat predmet belgisini bildirgan
C) tuzilishiga ko'ra sifatning ikki turi mavjud
D) sifatudosh predmet belgisini bildirgan

50. devoriy, aqlli, qishki, chiroyli, yuzaki, ko'chma, derazali

Ushbu so'zlardan nechta nisbiy sifat sanaladi?

- A) 2 ta B) 3 ta C) 4 ta D) 1 ta

Barcha kitoblar →

-210-

@ABTbooks kanallida

51. Hovlimizda ko'cha eshikdan kiraverishda kichkina, g'ishtin uycha bor.

- Ushbu gapda qaysi turdagi sifat qatnashmagan?
A) yasama sifat B) sodda sifat
C) nisbiy sifat D) qo'shma sifat

52. Old qo'shimcha yordamida yasalgan sodda sifat qatnashgan qatorni aniqlang.

- A) Noinsoflikning ham chegarasi bordir, birodar?
B) Nodon odamdan uzoqroq yurgan ma'qul.
C) O'riklarning yaprog'i qizil, qontalash.
D) Hozir ular uchun eng bexatar yo'l Toshkent edi.

53. Kech qaz bo'lsa ham, havo ochiq, quyosh charoqlab turardi.

- Ushbu gapda qaysi turdagi sifat qatnashmagan?
A) yasama sifat B) sodda sifat
C) nisbiy sifat D) asliy sifat

54. Juft ot belgisini bildirib kelgan juft sifat qaysi qatorda qo'lingan?

- A) Sehirli qalpoq axtarib eski-tuski kiyim-boshlar tashlanadigan burchak-surchaklarni tintuv qilib yurgan edim.
B) Shoshilish, yengil-yelpi ishlarga havas, jahldorlik - nodonlar ishi.
C) Goh-goh keladigan uzoq-yuluq xabarlardan boshqa aloqa yo'q.
D) Menga o'xshash esli-hushli yigitga zoriqib o'tirgan ekan.

55. Kimdir yelpib-yelpib barra-barra go'shtlardan kabob pishiryapti.

@ABTbooks kanallida

Ushbu gapda tuzilishiga ko'ra sifatlarning qaysi turi qatnashgan?

- A) sodda sifat B) qo'shma sifat
C) juft sifat D) takroriy sifat

56. Shaxs otiga tobe bog'lab, uning belgisini bildirgan takroriy sifat qaysi qatorda qo'lingan?

- A) Yangi-yangi aniqlar kavlub, qo'riqlar ochamiz.
B) Yirik-yirik tomchilar yer-u ko'kni savalay ketdi.
C) To'p-to'p daraxtlar tag'in lipillab orqada qolib ketdi.
D) Ko'chani sho'x-sho'x botalar to'ldirib o'tishdi.

57. Shu payt tashdan tushib kelayotgan sarg'ish-ko'ng'ir ayiqning bahaybat gavdasi ko'rinish qoldi.

- Ushbu gapdagi sifatlar miqdori va tuzilish turini aniqlang.
A) 2 ta: 1 ta juft, 1 ta sodda
B) 3 ta: 1 ta juft, 2 ta sodda
C) 2 ta: 1 ta qo'shma, 1 ta sodda
D) 3 ta: 2 ta qo'shma, 1 ta sodda

58. qishki, chiroyli, derazali, devoriy, aqlli, yuzaki, ko'chma

Ushbu so'zlardan nechta asliy sifat sanaladi?

- A) 2 ta B) 3 ta C) 4 ta D) 1 ta

59. Asliy va nisbiy sifat bitta predmetning belgisini bildirib kelgan qatorni aniqlang.

- A) Temur yuksak insoniylik xususiyatlariga ega bo'lgan buyruk shaxs edi.
B) Daraxtlar siyrak, onda-sonda pakana daraxtlar uchrab qoladi.

- C) Otlar balandlik, tepalikka intilib, oyoqlarini g'urur bilan chiroyli tashlaydi, boshlarini ko'rkam tutadi.
D) Hovlimizda ko'cha eshikdan kiraverishda kichkina, g'ishtin uycha bor.

60. Hozir ular uchun eng bexatar yo'l Toshkent edi.

- Mazkur gapda qo'lingan sifat haqida to'g'ri hukmni aniqlang.
A) sodda tub sifat B) nisbiy sifat
C) qo'shma sifat D) yasama sifat

SIFAT DARAJALARI, MA'NO GURUHLARI

61. Qor tip-tiniq shudring tomchisiga aylandi.

- Ushbu gapda sifatning qaysi daraja shakli qo'lingan?
A) oddiy daraja
B) qiyosiy daraja
C) ortirma daraja
D) ozaytirma daraja

62. U tadbirkor va josur lashkarboshi, dono va adolatli hakim, fazil va o'qimishli inson, ajoyib shoir, yetuk olim edi.

- Ushbu gapda sifatga oid nechta birlik qo'lingan?
A) 7 ta B) 8 ta C) 9 ta D) 10 ta

63. Sifat darajalari haqida to'g'ri berilmagan hukmni aniqlang.
A) Oddiy daraja shakli boshqa darajalar uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

B) Ortirma daraja shakli ozaytirma daraja shaklidagi sifat oldidan eng,

-211-

Barcha kitoblar →

@ABTbooks kanallida

g'oyat, juda, nihoyatda, bag'oyat so'zlarini keltirish orqali hosil qilinadi.
 C) Rang-tus bildiruvchi ayrim sifatlardan -(j)mtir, -(i)sh qo'shimchalari yordamida ozaytirma daraja shakli yasaladi.
 D) Belgining me'yordan biroz oz yoki ko'p ekanligini qiyosan ifodalaydigan sifati shakli qiyosiy daraja shakli sanaladi.

64. Qirg'ovullar O'rta Osiyodagi eng chiroyli qushlardan biridir. Ushbu gap haqida berilgan xato hukmni aniqlang.
 A) aniq nisbatdagi fe'l qatnashgan
 B) turdosh ot ikki o'rinda qatnashgan
 C) ortirma darajadagi sifat mavjud
 D) turdosh otdan yasalgan sifat mavjud

65. Qaysi qatorda ikki o'rinda ortirma darajadagi sifat qatnashgan?
 A) Ish juda nozik, g'oyatda qo'rqinchili edi.
 B) Qirg'ovullar O'rta Osiyodagi eng chiroyli qushlardan biridir.
 C) Bog' juda katta, bir-gektarcha keladi.
 D) Qor tip-tinik shudring tomchisiga aylandi.

66. Ortirma daraja shaklida qo'llangan yasama sifat qaysi qatorda mavjud?
 A) Eng olis yulduzgacha bo'lgan masofa 160 ming yorug'lik yiliga teng ekan.

B) Dunyoda eng bebaho, ammo benazir tarqatiladigan xazina bor. Bu ona mehri.
 C) Bog' juda katta, bir-gektarcha keladi.
 D) Hovli ham, uy ham bo'm-bo'sh, hamma yoq suv quygandek jimjit edi.

67. Qaysi qatorda tuzilishiga ko'ra sifatlarning ikki turi qatnashgan?
 A) Ish juda nozik, g'oyatda qo'rqinchili edi.
 B) Dunyoda johillikdan dahshatliroq narsa yo'q.
 C) Qoramtir osmon asta-sekin yoritsha boshladi.
 D) Bo'yi mendan kattarog'-u, o'zi sap-sariq.

68. Belgining me'yordan biroz kam ekanligini ifodalagan qiyosiy daraja shakli qaysi qatorda qo'llangan?
 A) Uning nazarida bundan suyumliroq, bundan ham zavqliroq va shavqliroq ish yo'q edi.
 B) Bilmadim... Oqshommi go'zalroq, tongmi?! Bir-biridan go'zal, bir-biridan fusunkor.
 C) Tilimiz dag'alroq, lekin juda boy, rangli, oho! to'kilmagan ertak, doston va qo'shiq ko'p.
 D) Dunyoda do'stlikdan afzalroq, yoqimliroq narsa yo'q.

69. Sifatning qiyosiy darajasi ishtirok etmagan gapni aniqlang.
 A) Dunyoda johillikdan dahshatliroq narsa yo'q.
 B) Insonning aqli mushtidan ko'ra kuchliroqdir.

C) Bo'ladigan savdoning tezroq bo'lgani yaxshi.
 D) Go'zallikdan ezigulik yaxshiroqdir.

70. Sifatning qaysi ma'no turida qo'shimcha yordamida ozaytirma daraja shakli yasash mumkin?
 A) rang-tus sifatlari
 B) makon-zamon sifatlari
 C) hajm-o'lchov sifatlari
 D) xususiyat sifatlari

71. Qo'shimcha yordamida hosil qilingan ozaytirma daraja shakli qaysi qatorda qatnashgan?
 A) U aravani Nuriddin minganini ko'rib xiyala yengil tortdi.
 B) Hay, biroz sekinroq yursalaring-chi?
 C) Birozgina aqlsiz, ammo ayrganingizdan chetga chiqmaydi.
 D) Qoramtir osmon asta-sekin yoritsha boshladi.

72. Qaysi qatorda ozaytirma daraja shaklidagi sifat qo'llangan?
 A) U aravani Nuriddin minganini ko'rib xiyala yengil tortdi.
 B) Hay, biroz sekinroq yursalaring-chi?
 C) Birozgina aqlsiz, ammo ayrganingizdan chetga chiqmaydi.
 D) Keyin sal hushimni yig'ib qarassam, oyoqlarim go'yo o'zidan-o'zi yurib ketyapti.

73. U dudug, xiyalagina dudug bo'lishiga qaramay, sho'x xushchaqchaq, yaxshigina askiya ham qilar ekan. Ushbu gapda sifatning qaysi daraja shakli(lar)i qatnashgan?

A) oddiy va ozaytirma daraja shakllari
 B) ortirma va oddiy daraja shakllari
 C) oddiy va qiyosiy daraja shakllari
 D) faqat oddiy daraja shakli

74. Qaysi qatorda hajm-o'lchov bildiruvchi sifat qatnashgan gap berilgan?

A) Cho'l-u biyobon. Keng, ulug'vor sahrolar ufqdan ufqqa tutashgan.
 B) Kuz fasli. Shamollari mayin, yoqimli esadi.
 C) Atrofdan go'zal va ajoyib gullar o'sar edi.
 D) Bulutlar rang-barang, ranglar tinmay o'zgaradi.

75. Qaysi qatorda sifatning ikki ma'no turiga mansub birliklar qatnashgan?

A) Atrofdan go'zal va ajoyib gullar o'sar edi.
 B) Chumchuqlar ham nima shirin, nima achchiqligini bilsa kerak.
 C) Tinik, ko'm-ko'k osmonda onda-sonda yengil bulutlar asta kezadi.
 D) Bulutlar rang-barang, ranglar tinmay o'zgaradi.

76. Qaysi qatorda xususiyat bildiruvchi sifat qatnashgan gap berilgan?

A) Bir g'uncha edingiz yel ham tegmagan, ifor taralardi sizdan muattar.
 B) Ko'z tashlab ko'rilsa, ko'm-ko'k suv ko'k charxiga o'xshaydi.
 C) Bahor keldi. Maktab sahnidagi o'riklarini oq, pushti gullar bilan bezadi.

D) Usta qarigina, burni cho'tirroq, juda so'zamol, mahmadona kishi.

77. Qaysi qatorda hid bildiruvchi sifat qatnashgan gap berilgan?

- A) Bir g'uncha edingiz yel ham tegmagan, ifor taralardi sizdan muattar.
 B) Ko'z tashlab ko'rilsa, ko'm-ko'k suv ko'k charxiga o'xshaydi.
 C) Bahor keldi. Maktab sahnidagi o'riklarni oq, pushti gullar bilan bezadi.
 D) Yo'llarimda zangori ko'llar, oyna kabi tiniq va bejon.

78. Makon-zamon belgisini bildirgan sifat qaysi qatorda qo'llangan?

- A) Usta qarigina, burni cho'tirroq, juda so'zamol, mahmadona kishi.
 B) Yo'llarimda zangori ko'llar, oyna kabi tiniq va bejon.
 C) Dastlabki kunlar yo'l unchalik mashaqqatli bo'lmadi.
 D) Hozir ular uchun eng bexatar yo'l Toshkent edi.

79. *Yozgi harakat - kuzgi barakat* Ushbu gapda sifatning qaysi ma'no turiga oid birlik qatnashgan?

- A) rang-tus B) makon-zamon
 C) xususiyat D) hajm-o'lchov

80. *Usta qarigina, burni cho'tirroq, juda so'zamol, mahmadona kishi.* Ushbu gapda nechta sifat qatnashgan?

- A) 4 ta B) 3 ta C) 2 ta D) 1 ta

81. Qaysi qatorda hid bildiruvchi sifat qatnashgan?

- A) Chumchuqlar ham nima shirin, nima achchiqligini bilsa kerak.
 B) Mamat olachipor, yashil tepalikdan pastlikka tomon yayov kelmoqda.
 C) Atirgunning bo'yiga mast bo'lib, tikan zahri ni sezmay qolibman.
 D) Bir g'uncha edingiz yel ham tegmagan, ifor taralardi sizdan muattar.

82. Yasama sifat qatnashgan qatorni aniqlang.

- A) Bir g'uncha edingiz yel ham tegmagan, ifor taralardi sizdan muattar.
 B) Ko'z tashlab ko'rilsa, ko'm-ko'k suv ko'k charxiga o'xshaydi.
 C) Bahor keldi. Maktab sahnidagi o'riklarni oq, pushti gullar bilan bezadi.
 D) Yo'llarimda zangori ko'llar, oyna kabi tiniq va bejon.

83. *Sifat bog'lanib kelgan ot ba'zan gapda tushib qoladi. Bunday vaqtda uning ma'nosi ham sifatga yuklanadi.* Ushbu qoidaga mos keladigan javobni aniqlang.

- A) Dunyoda johillikdan dahshatliroq narsa yo'q.
 B) Yoshroqlari olovga yaqinroq o'tirishar edi.
 C) Dastlabki kunlar yo'l unchalik mashaqqatli bo'lmadi.
 D) Hozir ular uchun eng bexatar yo'l Toshkent edi.

84. Qaysi qatorda o'tlashgan juft sifat qatnashgan?

- A) Shoxlar qurib, ularda yakkam-dukkam yaproqlargina qoladi.

B) Menga o'xshash esil-hushli yigitga soriqib o'tirgan ekan.

- C) G'ir-g'ir shaboda turli-tuman g'iyohlarning hidlarini olib keladi.
 D) Yomon-u yaxshini xulqidan anglag'li, Yomonni yomon, yaxshini yaxshi bil.

85. *Yomon bilan yo'lqosh bo'lsang, yomonidan burun o'lsang.*

- Yaxshi bilan sirdosh bo'lsang, yaxshilik bilan unasan,* Ushbu maqolda nechta sifat o'tlashib kelgan?
 A) 2 ta B) 3 ta C) 4 ta D) 1 ta

86. *Oftob balandroq ko'tarildi-yu, bulutlar tarqab, tog'larida ham havo ochilib ketdi.*

- Ushbu gapda qo'llangan sifat haqida to'g'ri hukmni aniqlang.
 A) o'tning belgisini bildirib kelgan
 B) sodda yasama sifat hisoblanadi
 C) hajm-o'lchov sifati sanaladi
 D) ozaytirma daraja shaklida

87. Qaysi qatorda bir so'z tarkibida belgining me'yordan kamligini ifodalaydigan ikki xil qo'shimcha mavjud?

- A) Oyko'l qishlog'ida na ko'l bor, na kattaroq artq.
 B) Oqlangan maktab binosi oydimda ko'kishroq ko'rinadi.
 C) Cho'qqilar avvalgidan ham oqroq va silliqroq ko'rinadi.

D) Kuy ta'sirida tog'lar avvalgidan azizroq va ulug'vorroq ko'rinib ketdi.

88. *Hunarli o'lmas, hunarsiz kun ko'rmas.*

- Ushbu gap haqida noto'g'ri hukmni aniqlang.
 A) yasama sifat ishtirok etgan
 B) sodda tub sifat qatnashgan
 C) ikki o'rinda sifat qatnashgan
 D) o'tlashgan sifat ishtirok etgan

89. Sifat turkumiga mansub birlik qatnashmagan qatorni aniqlang.

- A) Ko'k yuzida pag'a bulut — oq bulut,
 B) Oq bulutdan sut yog'armi yoki qut?
 C) Pag'a bulut — yaxshi ko'klam elchisi,
 D) Havolarda yomg'ir isi, sel isi...

90. O'tga xos lug'aviy shaklini olgan sifat qaysi qatorda qo'llangan?

- A) Baxtning qo'lida oy bo'lsa, olamni yoritmas.
 B) Kattaga katta bo'l, kichikka-kichik.
 C) Yoshroqlari olovga yaqinroq o'tirishar edi
 D) Bilimli biladi bilim hurmatini.

Matnli o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

IQLIM O'ZGARISHINING OQIBATLARI

Global iqlim o'zgarishining oqibatlari ko'psonli ixtiloflar va ommaviy ko'chishlarga ham sabab bo'ladi. Yaqinda ilm-fan bu nazariyaning haqiqatini mos kelishini tasdiqladi.

Amaliy-tizimli tahil xalqaro instituti olimlari o'tkazgan tadqiqot ilk bor iqlim o'zgarishi va ortib borayotgan ixtiloflar, shuningdek, tabiiy oqibatlar tufayli yuzaga kelayotgan ommaviy ko'chishlar o'rtasida bog'liqlik mavjudligini ko'rsatib berdi.

So'nggi vaqtlarga qadar olimlar iqlim o'zgarishi va migratsiya o'rtasidagi sabab-oqibat bog'liqliklarini o'rganishga jiddiy e'tibor qaratmay kelayotgan edi. Gap shundaki, bir omil boshqasining yuzaga kelishiga sabab bo'layotganini isbotlash uchun o'ta qat'iy va jiddiy ilmiy dalillar talab etiladi.

Mualliflar buning uchun bir qancha tadqiqotlarni umumlashtirib, yagona manzaranı hosil qilishga intilgan. Boshlanishiga ular 2006-2015-yillar davomida 157 davlatda qochoqlar boshpana so'rab bergan arizalar sonini o'rganib chiqdi. So'ng qochoqlarning asl vatamida ro'y bergan iqlim o'zgarishining dinamik jadvali tuzildi. Iqlim o'zgarishining asosiy ko'rsatkichi sifatida yog'ingarchilik miqdorining tushib ketishi va parlanish hajmi olindi.

Qurull ziddiyatlarining soni va ko'lami esa Shvetsiyada joylashgan Uppsala universiteti 1946-yildan beri yuritib keladigan qurolli inqirozlar to'g'risidagi ma'lumotlar bazasiga tayanib o'rganildi. Tadqiqotchilar ishlab chiqqan ilmiy modelda qochoqlarning asl vatani va ular kelgan mamlakat orasidagi masofa, harikkala davlatdagi aholi soni, ulardagi siyosiy vaziyat, etnik va diniy guruhlarning hamda boshqa omillar hisobga olindi.

Pirovardida tadqiqot natijalari 2006-2015-yillar davomida iqlim o'zgarishi migratsiya darajasi va yo'nalishiga katta ta'sir etganini ko'rsatdi. Kuchli qurg'oqchiliklar esa mavjud qurolli ziddiyatlarni yanada kuchaytirgani, qurbonlar sonining keskin ortishiga sabab bo'lgani aniqlandi.

... Isib borayotgan dunyoni halokatga yuz tutishdan asrash uchun global isish darajasini 2 gradusdan pastda ushlab turish g'oyasini ilk bor 1975-yili AQSHlik iqtisodchi Uilyam Nordhauz ilgari surgan edi. Biroq 1990-yillarga qadar biror davlat atmosferaga chiqarilayotgan issiqxona gazlarini cheklash masalasiga jiddiy e'tibor qaratmadi. Nihoyat 1990-yillar o'rtasida Yevropa davlatlari ikki darajali cheklov bo'yicha qo'shma bitimlarni imzoladi. 2010-yilga kelib esa iqlim ishi muammosiga qarshi kurash BMT siyosatining asosiy yo'nalishlaridan biriga aylandi.

... "Global isishni 1,5 gradusdan pastda ushlab turish juda mushkul masala", - deydi mutaxassislar. Agar hozir insoniyat qo'lida mavjud barcha imkoniyatlar ishga solinganda ham, bu maqsadga 2040-yilga boribgina erishish mumkinligi bashorat qilinadi. Iqlim ishini 1,5 gradusdan pastda saqlash

ko'ngi kun uchun erishib bo'lmay maqsaddek ko'rinayotgan bo'lsa-da, ko'plab davlatlar iqlim o'zgarishi muammosiga endilikda jiddiy qaramoqda.

... Ayrim ekologlar esa global isishga qarshi yangi texnologiyalar yoki milliardlab daraxt ko'chati o'tqazish bilan kurashish shart emasligini a'ldaydi. Agar biz hozir atmosferaga chiqarilayotgan issiqxona gazlarini ko'kin qisqartirsak va ozliq-ovqat mahsulotlari yetishtirish uchun tabiiy muhitni muallagan yerlarni qayta tiklasak yoki go'sht iste'mol qilishni kamaytirsak, shuning o'zi bir yarim gradus maqsadga erishishda yetarli bo'larkan. Shundan so'ng havo tozaradi, semizlik darajasi ham pasayadi. Tabiiy muhiti yaxshiroq alligan, sanoatlashirilgan dunyodan ko'ra shuni yaxshiroq.

Abdullavali Soyibnazarov, siyosiy sharhlovchi

91. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi so'zlarning matn mazmuniga mos keluvchi izohlarini aniqlang.

1. Ixtilof	a) aralashish, qo'shish, tartibsizlik b) qarama-qarshilik, ziddiyat, kelishmovchilik
2. Migratsiya	a) aholining bir mamlakattan boshqa bir mamlakatga ko'chishi b) xorijiy fuqarolarning ma'lum bir davlatga yashash uchun ko'chib kelishi
3. Dinamika	a) muayyan harakat yoki voqea-hodisaning holati, o'sishi, o'zgarishi, rivojlanishi b) jismlar mexanik harakatining ularga ta'sir qiladigan kuchlar bilan bog'liqligini o'rganuvchi bo'lim
4. Issiqxona gazlari	a) ustki yopiq joyda hosil bo'ladigan gazlarning ta'siri b) suv bug'lari, karbonat angidrid, azot va metan gazlarining atmosferaga ta'siridan kelib chiquvchi muammo
5. Atmosfera	a) Yerni o'rab turgan gazsimon qobiq b) hosim o'lchov birligi

- A) 1 - a, 2 - a, 3 - a, 4 - a, 5 - a
- B) 1 - b, 2 - a, 3 - a, 4 - b, 5 - a
- C) 1 - b, 2 - a, 3 - a, 4 - a, 5 - b
- D) 1 - a, 2 - b, 3 - a, 4 - b, 5 - a

92. To'g'ri javobni toping.

Qaysi vaqtdan e'tiboran BMT global isishga jiddiy e'tibor qaratga boshladi?

- A) 1975-yildan
- B) 1990-yildan

C) 2010-yildan D) 2015-yildan

93. To'g'ri javobni toping.

- Iqtisodchi Uilyam Nordhauz tomonidan ilgari surilgan g'oya qaydi?
 A) Go'sht iste'mol qilishni kamaytirish, shuning o'zida bir yarim gradus maqsadga erishishda yetarli bo'ladi.
 B) Migratsiya darajasini pasaytirish uchun global isish ta'sirini kamaytirish zarur.
 C) Iqlim isishi muammosiga qarshi kurash BMT siyosatining asosiy yo'nalishlaridan biriga aylinishi kerak.
 D) Dunyoni halokatga yuz tutishdan asrash uchun global isish darajasini 2 gradusdan pastda ushlab turish kerak.

94. To'g'ri javobni toping.

- Iqlim isishini 1,5 gradusdan pastda saqlash uchun quyidagi qaysi chora(lar) muhim?
 1) *atmosfera*ga chiqarilayotgan issiqxona gazlarini keskin qisqartirish
 2) oziq-ovqat mahsulotlari yetishtirish uchun tabiiy muhitni buzilgan yerlarni qayta tiklash
 3) go'sht iste'mol qilishni kamaytirish
 A) 1, 2, 3 B) 2, 3 C) 1, 3 D) 1, 2

95. To'g'ri javobni toping.

- Matndan olingan qaysi gap tarkibida qo'llangan juft so'z turkumi jihatdan farqli?
 A) Yaqinda ilm-fan bu nazariyaning haqiqatga mos kelishini tasdiqladi.
 B) Olimlar iqlim o'zgarishi va migratsiya o'rtasidagi sabab-oqibat bog'liqliklarini o'rganishga jiddiy e'tibor qaratmay kelayotgan edi.
 C) Oziq-ovqat mahsulotlari yetishtirish uchun tabiiy muhit buzilgan yerlarni qayta tiklasak ...yetarli bo'larкан.
 D) Amaliy-tizimli ta'lim xalqaro instituti olimlari o'tkazgan tadqiqot ilk bor iqlim o'zgarishi va ortib borayotgan ixtiloflar o'rtasida bog'liqlik mavjudligini ko'rsatib berdi

96. Hukmning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

- Iqlim o'zgarishlari davlatlararo ixtiloflar va ommaviy ko'chishlarga ham sabab bo'lgan.*
 A) to'g'ri B) noto'g'ri

97. To'g'ri javobni toping.

- Iqlim o'zgarishi va migratsiya o'rtasidagi sabab-oqibat bog'liqliklarini o'rganishga jiddiy e'tibor qaratgan olimlar dastlab qaysi ishni amalga oshirishgan?
 A) Qochoqlarning asl vatanida ro'y bergan iqlim o'zgarishining dinamik jadvalni tuzildi.
 B) Shvetsiyada joylashgan Uppsala universiteti ma'lumotlar bazasiga tayanib qurolli ziddiyatlarining soni va ko'lami o'rganildi.
 C) 157 davlatda qochoqlar boshpana so'rab bergan arizalar soni o'rganib chiqildi.
 D) Yog'ingarchilik miqdorining tushib ketishi va parlanish hajmi o'rganildi.

98. To'g'ri javobni toping.

- Iqlim o'zgarishi oqibatlarini kamaytirishning eng muhim omili nimada?
 A) issiqxona gazlarini cheklash
 B) milliardlab daraxt ko'chati o'tqazish
 C) qurolli ziddiyatlarining oldini olish
 D) migrantlar uchun yaxshi sharoit yaratish

99. To'g'ri javobni toping.

- Matnning oxirgi abzasida ajratib ko'rsatilgan fe'larning barchasi uchun umumiy bo'lgan xususiyatni aniqlang.
 A) Barchasi majhul nisbatdagi fe'llar sanaladi.
 B) Barchasi o'tgan zamon ma'nosini ifodalagan.
 C) Barchasi xabar mayli ma'nosini ifodalagan.
 D) Barchasi yasama fe'llar sanaladi.

100. To'g'ri javobni toping.

- Quyidagi jadvalda berilgan birkmalar tarkibidagi sifatlarni yasama va tub sifatlarga ajratung. To'g'ri javobni + ishorasi yordamida belgilang.

No	Birkmalar	Yasama sifat	Tub sifat
1)	tabiiy oqibatlar		
2)	ommaviy ko'chishlar		
3)	jiddiy e'tibor qaratmay		
4)	ilmiy dalillar		
5)	qurolli inqirozlar		
6)	siyosiy vaziyat		

7)	dimiy guruhlari	
8)	asosiy ko'rsatkichi	

Quyidagi ma'lumotlarga diqqatlingizni qaratib va berilgan topshiriqlarni bajaring.

- Yerdagi ... havo harorati 1983-yil 21-iyulda Antarktida ning "Vostok" stansiyasida qayd etilgan, o'shanda maxsus termometr $-89,2^{\circ}\text{C}$ ni ko'rsatgan. Bu meteorologik kuzatuvlar tarixidagi eng past haroratdir.
- ... havo harorati 1922-yilda Liviyada qayd etilgan. Unga ko'ra, Yerdagi eng yuqori harorat $+57,8^{\circ}\text{C}$ deb belgilangan.
- Inson uchun ... harorat $+20...+25$ daraja.

4. Yer yuzidagi insonlar o'rtacha havo harorati -50 va $+50$ daraja oralig'idagi sharoitda yashay olishi mumkin, lekin ayrim hududdagi insonlar -50 darajadan ... va $+50$ darajadan ... ko'rsatkichlarga ega sharoitda ham jon saqlay oladilar.

101. To'g'ri javobni toping.

Nuqtalar o'rniga quyidagi qaysi so'zlar qo'yiladi?

- Qo'yish uchun so'zlar: **eng qulay, eng issiq, pastroq, eng past, yuqoriroq.**
- 1 - eng yuqori; 2 - eng qulay; 3 - eng past; 4 - yuqoriroq / pastroq
  - 1 - eng past; 2 - eng yuqori; 3 - eng qulay; 4 - yuqoriroq / pastroq
  - 1 - eng past; 2 - eng yuqori; 3 - eng qulay; 4 - pastroq / yuqoriroq
  - 1 - eng past; 2 - eng yuqori; 3 - eng qulay; 4 - pastroq / yuqoriroq

102. To'g'ri javobni toping.

Bo'sh o'rinlar kerakli so'zlar bilan to'ldirilgach, qaysi bandeda sifatning ham ortirma darajasi, ham oddiy darajasi mavjud bo'ladi?

- 1-bandeda
- 2-bandeda
- 3-bandeda
- 4-bandeda

103. To'g'ri javobni toping.

Berilgan sifatning nechitasi to'rt xil daraja shaklida ham qo'llanishi mumkin? **issiq, chuqur, tonggi, toza, yorug', samoviy, katta, past, forzandli, yashil, baland, tekis.**

- barchasi
- 10 ta
- 9 ta
- 11 ta

Matni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

Global iqlim o'zgarishining O'zbekiston iqlimiga ta'siri:

- harorat ko'tarilishi natijasida suvning bug'lanish koeffitsiyenti / koeffitsiyenti oshishi hududlarda suv resurslari kamayishiga, tanqisligiga olib kelmoqda;
- ekologik tanglik oqibatida yil davomida umuman yog'ingarchilik / yog'ingarchilik bo'lmagan kunlar soni ko'paymoqda;
- tuproqning namligi kamayishi hisobiga takroriy qurg'oqchilik / qurg'oqchilik xavfi ortmoqda va hosildorlik ko'rsatkichlari tushib ketmoqda;
- Orol dengiziga **quyuladigan / quyuladigan** suv hajmining kamayishi daryo deltasining cho'lga aylanishi va qurigan dengiz tubida yangi cho'l maydonlari paydo bo'lishini tezlashtiryapti;
- atmasferada / atmasferada** changlanish miqdori ortmoqda;
- haddan ortiq isish va sovish labi **anomal / anomal** hodisalar qishloq xo'jaligi mahsulotlari va mevalarning nobud bo'lishiga olib kelmoqda.

kun.uz

104. To'g'ri javobni toping.

Bir necha variantda ajratib ko'rsatilgan so'zlarning imloviy jihatdan to'g'ri yozilganini aniqlang.

- koeffitsiyenti, yog'ingarchilik, qurg'oqchilik, quyuladigan, atmasferada, anomal
- koeffitsiyenti, yog'ingarchilik, qurg'oqchilik, quyuladigan, atmasferada, anomal
- koeffitsiyenti, yog'ingarchilik, qurg'og'chilik, quyuladigan, atmasferada, anomal
- koeffitsiyenti, yog'ingarchilik, qurg'og'chilik, quyuladigan, atmasferada, anomal

105. To'g'ri javobni toping.

Matndagi qaysi gaplar tarkibida sodda yasama fe'llar qatnashgan?

- barchasida
- 1, 2, 3, 5, 6
- 1, 2, 3, 4, 5
- 1, 2, 4, 5, 6

Matni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

Mutavassislar (qilm o'zgarishining asosiy omili issiqxona effekti ekani) ta'kidlashadi. Quyoshdan kelgan issiqlikning Yer sathida jamlanib, dimlanib qolishi "issiqlxona effekti" deyiladi. Ya'ni quyoshdan kelgan nurni Yer ham atmosfera orqali koinotga qaytaradi. Ushbu nurlarning bir qismi koinotga chiqib ketish o'rniga zavodlardan chiqarilgan turli gazlarga yutiladi. Uning koinotga qaytib chiqib ketmasligi oqibatida Yer yuzi me'yorida ortiq qiziydigan iqlimga ta'sir ko'rsatadigan issiqxona qatlami hosil bo'ladi.

Natijada sutka mobaynida eng yuqori va eng past harorat orasida farq kam bo'ladi. Ya'ni odamlar va tabiat tunda ham kunduzgi kabi issiq va dim havu ta'sirida qoladi. Ushbu sutkalik issiqlik esa keskin isish hodisasini keltirib chiqaradi.

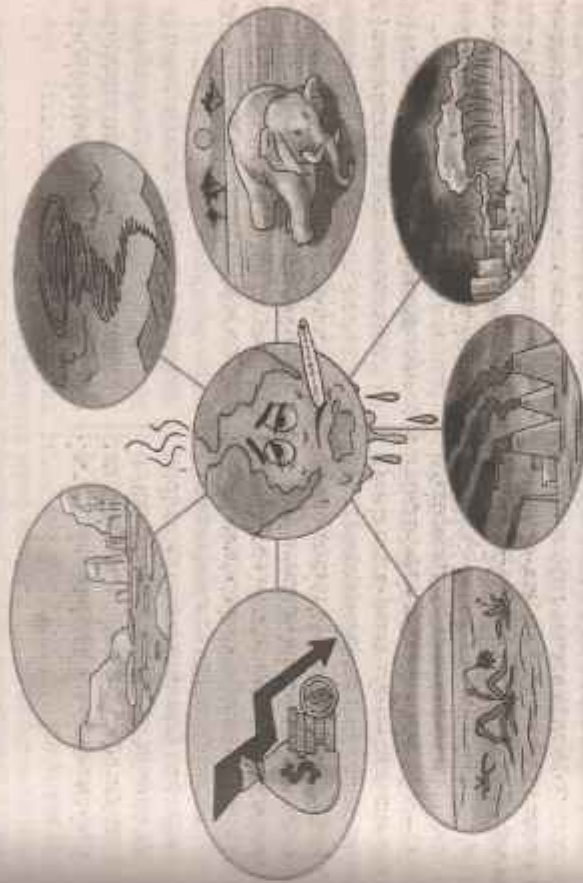
106. To'g'ri javobni toping.

Ma'lumotlarni quyidagi jadval asosida qismlarga ajratang va "issiqlxona effekti" qanday oqibata olib kelishini aniqlang.

Issiqxona effekti	?
Hodisaning ta'rif	?
Hodisaning sodir bo'lish jarayoni	?
Natija	?
Oqibat	?

- A) ...Quyoshdan kelgan nurni Yer ham atmosfera orqali koinotga qaytaradi. Ushbu nurlarning bir qismi koinotga chiqib ketish o'rniga zavodlardan chiqartilgan turli gazlarga yutiladi. Uning koinotga qaytib chiqib ketmasligi oqibatida Yer yuzi me'yorida ortiq qiziydi va iqlimga ta'sir ko'rsatadigan issiqxona qatlami hosil bo'ladi.
- B) Natijada sutka mobaynida eng yuqori va eng past harorat orasida farq kam bo'ladi. Ya'ni odamlar va tabiat tunda ham kunduzgi kabi issiq va dim havu ta'sirida qoladi.

- C) Ushbu sutkalik issiqlik esa keskin isish hodisasini keltirib chiqaradi.
- D) Quyoshdan kelgan issiqlikning Yer sathida jamlanib, dimlanib qolishi "issiqlxona effekti" deyiladi.

107. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi qaysi javobda matn va surat orasidagi aloqa noto'g'ri tatbiq etilgan?

- A) Iqlimning haddan ortiq isib ketishi tabiatga juda jiddiy zarar keltiradi: o'simlik va hayvonot dunyosi nobud bo'lishi mumkin.
- B) Issiqlikning keskin ko'tarilishi natijasida muzliklarning erishi va buning oqibatida suv sathining ko'tarilishi kuzatiladi, oqibatda suv toshqinlari odamzotga ko'plab ziyon yetkazishi mumkin.
- C) Tabiatdagi muvozanatning buzilishi jamiyatda ijtimoiy va iqtisodiy muammolarni ham yuzaga keltiradi, bu esa insonning tabiatga nechog'lik bog'liq ekanini ko'rsatadi.
- D) Zavod va fabrikalardan chiqayotgan zaharli tutunlar to'g'ridan to'g'ri Quyoshga yetib borib, u yerda ham muvozanat buzilishiga sabab bo'lishi mumkin.

SON SO'Z TURKUMI

Turlari. Tuzilishi. Hisob so'zlar

1. Qaysi qatorda hayvonlar miqdorini bildiradigan hisob so'z berilgan?
A) nafar B) tup C) bosh D) yashar
2. Sonlarga xos bo'lmagan xususiyatni aniqlang.
A) narsalarning tartibini bildiradi
B) narsalarning son-sanog'ini bildiradi
C) so'z yasallish xususiyatiga ega
D) lug'aviy shakl yasovchilarga ega
3. Qaysi qatorda chama son ifodalangan gap berilmagan?
A) Bekatda o'ntacha odam avtobus kutib turishardi
B) Bolalar davrani ikki aylandi, qo'1 berib ko'rishishdi.
C) Barvasta, yoshi elliklarga borib qolgan bo'lsa ham...
D) Mashrab o'n besh-yigirma bolaga javobgar.
4. Jamllovchi son qo'shimchalari unli bilan tugagan sonlarga qo'shilganda, qanday tovush o'zgarishi ro'y beradi?
A) son oxiridagi unli tushib qoladi
B) son oxiridagi unli almashadi
C) son oxirida bir unli orttiriladi
D) tovush o'zgarishi ro'y bermaydi
5. Qaysi so'zda tovush tushishi ro'y bermagan?
A) ikkovi B) yettalasi
C) uchovi D) oltovlon
6. Sanoq son bilan sanaladigan narsalarni ifodalovchi so'z o'rtasida qo'llanilib, bu narsaning o'ichovini bildiradigan so'zlar qanday ataladi?
A) sanoq sonlar B) tartib sonlar
C) miqdor so'zlar D) hisob so'zlar
7. Qaysi o'rinda hisob so'z noo'rin qo'llangan?
A) to'rt kilogramm un
B) uch tonna paxta
C) besh kilometr yo'l
D) o'n nafar hayvon
8. Hisob so'z bilan qo'llangan son qaysi qatorda mavjud?
A) Ikki soatlar eshakda yurib, tog'dan-tog'ga o'tib andak toliqqan edim.
B) Yetimlik nimadir, bizlardan so'ra, O'ninchi yillarning sargardonligi...
C) Besh-oltita tinish belgi kelib bugun, o'tkazmoqqa qaror qildi jiddiy yig'in.
D) Globusda bo'lgan har kichik nuqta, Millionlab qondoshga vatan, albatta.
9. Uzunlik o'ichovini bildirgan hisob so'z qaysi qatorda qo'llangan?
A) o'n metr atlas
B) yuz gramm shaker
C) o'n litr benzin
D) besh chelak olma
10. Kecha tog'ang berib ketgan zog oradan ikkitasini olib qo'lganman, birgalashib choy icharniz.

Ushbu gapda, sonning qaysi ma'no turi qatnashgan?
A) sanoq son B) taqsim son
C) jamllovchi son D) dona son

11. Qaysi qatorda o'simliklar miqdorini ifodalash uchun qo'llanadigan hisob so'z qo'llangan?
A) Uning oldidagi besh-oltita nok va behi daraxtlari hozir oppoq bo'lib gullab turibdi.
B) Oldimizda mevali va mevasiz daraxtlari ko'p bo'lgan o'rmon.
C) Archa ham serob.
D) Shoikrom o'n kuncha ilgari ishga ketayotib birrov kirib ukasidan hol so'ragan edi.
E) Derazamning oldida bir tup O'rik oppoq bo'lib gulladi.
12. Chama son qatnashmagan gapni aniqlang.
A) Mashrab bilan Akmal esa o'n besh-yigirma bolaga javobgar.
B) U o'y surib ikki soatning ikki daqiqadek tez o'tib ketganini sezmay qolibdi.
C) Rayroq dastasida, stanokda, g'ishtda ming-minglab qo'llar tartini sezaman.
D) Bekatda o'ntacha odam avtobus kutib turishardi.
13. Qaysi qatorda son tarkibida yuz bergan fonetik o'zgarish mavjud?
A) Sizlar mana shu to'qqizta xivichni birga qo'shib sindirib ko'ringlar-chi!
B) U yig'lab, to'rt tomonga yuguribdi.
C) Yuragi shuvillab, cheklanib o'tarkan, uch-to'rt yashar qizchaga ko'zi tushdi.
14. Narsalarning miqdorini taqsimlab ko'rsatadigan qo'shma son qaysi qatorda qo'llangan?
A) Azim har yelkasiga to'rtadan odam sig'adigan yigit bo'libdi.
B) U bu yilgi bahorda har yuz ona qo'ydan bir yuz yigirma bittadan qorako'l qo'zisi oldi.
C) Laylak har yili uchtdan bola ochar ekan.
D) Har birining oldiga bir siqimdan mayz, ikkitudan non, bir choynakdan choy qo'yib chiqdim.
15. Son haqida berilgan to'g'ri hukmni aniqlang.
A) Tartib son shakllari yasalanda, fonetik o'zgarish yuz beradi.
B) Chama ma'nosi sonlarni juftlash yo'li bilan ham ifodalanadi.
C) Tartib sonlar rim raqamlari bilan ifodalanganda, chiziqcha qo'yiladi
D) Butun miqdorni bildiruvchi qism ko'pincha jo'nalish kelishigida keladi.
16. Rejaning uchdan ikki qismi bajarildi.
Ushbu gapda sonning qaysi ma'no turi qatnashgan?
A) taqsim son B) tartib son
C) kasr son D) chama son
17. chorak, o'ntadan, yarim, uchdan ikki, yettinchi, nimchorak, beshdan bir
Ushbu birliklarning nechitasi kasr sonlarga mansub?
A) barchasi B) 5 tasi

- C) 3 tasi D) 2 tasi
18. Quyidagilardan hisob so'z sifatida qo'llana oladigan birliklarni aniqlang.
 1) *etak* 2) *qadam* 3) *tomchi* 4) *hovuch* 5) *hafta* 6) *metr* 7) *daqiq*
 A) barchasi B) 1, 2, 3, 4, 5
 C) 2, 4, 5, 6, 7 D) 1, 3, 4, 6

19. Qaysi qatorda ham kasr son, ham tartib son qatnashgan?
 A) Birinchi kuni gazlamaning to'rtidan bir qismi, ikkinchi kuni qolgan gazlamaning beshdan bir qismi sotildi.
 B) Shoikrom uni har kuni maktabdan o'zi olib ketar, ikkinchi smenada dars tugaguncha poylab turar edi.
 C) Cho'ponlar har kuni tunda bittadan qo'y g'oyib bo'layotganini sezib qolishdi.
 D) Navro'z juda qadimiy hayramlardan, ya'ni salkam 3000 yillik tarixga ega.

20. U darrov hushini yig'ib oldi. Qo'lini yuvdi-da, bir... suv ichdi. Ushbu gapda ko'p nuqta o'rnida qaysi hisob so'zni qo'llash mumkin?
 A) etak B) lahza
 C) tomchi D) hovuch

21. Narsalarning ketma-ketlik tartibini bildiradigan son qo'llanmagan qatorni aniqlang.
 A) Ikkinchi arava to'ng'arilib, uchinchi aravani ancha nariga surib borib, g'ildiraklarining yarmigacha qumga ko'mib qo'yibdi.

- B) Birinchi arava g'ildiraklariga bog'langan uch ot bor-u, qolgan otlardan darak yo'q.

- C) Yuz qadamcha narida qumga botib yotgan uchinchi aravaning o'ng tomonida saman yo'rg'a orqa tomonidan qumga botib, chiqa olmay unardi.
 D) Aravaga qo'shib bo'lmaydigan begona ikki otdan tamoman darak yo'q.

22. Qaysi qatorda kasr son qo'llanmagan?
 A) Chorak soat o'tmasdan hukmnomani eshittirdilar.
 B) Eshakning ustiga ikkitaidan bo'lib mindik.
 C) U yarim metr joyga o'tilib borib o'tirib qoldi.
 D) Musayev sontiga qaradi: o'n bir yarim.

23. Qaysi qatorda miqdor sonlarning barcha ma'no turlariga oid birliklar berilgan?
 A) yuzlab, yigirma besh, beshdan ikki, o'ttiztacha
 B) to'qqiztadan, o'n sakkiz, sakkiz, o'nadan, yettita
 C) to'qqizinchi, minglab, minglarcha, beshovi, yarim
 D) mingtacha, bitta, ellik, beshtadan, uchdan bir, uchalasi

24. Sonning ma'no turini hosil qiluvchi qaysi qo'shimcha ravish yasovchi qo'shimcha bilan shakldosh sanaladi?
 A) -tadan B) -tacha
 C) -larcha D) -ovlon

25. Sonning qaysi ma'no turini hosil qiluvchi shakillar orasida ravish yasovchilar bilan shakldosh bo'lgan qo'shimchalar mavjud?
 A) sanoq son B) taqsim son
 C) jamlovchi son D) chama son

26. Sonlar juft qo'llanganda, asosan, qaysi ma'no turini ifodalaydi?
 A) sanoq son B) chama son
 C) jamlovchi son D) dona son

27. Qaysi o'lchov so'z hayvonlarning miqdorini ifodalashga xoslangan?
 A) nafar B) bosh C) litr D) tup

28. Qaysi qatorda uzunlikni o'lchash uchun qo'llanadigan o'lchov so'zlar berilgan?
 A) paqir (chelak), shisha, bochka

- B) tutam, quchoq, bog'
 C) qarich, qadam, yog'och
 D) nafar, bosh, litr, tup

29. Chama sonlar qatorini toping.
 A) ikkidan bir, bittadan, mingta
 B) o'ninchi, ikkalasi, yigirma
 C) o'ntacha, minglab, minglarcha
 D) qiray sakkiz, to'rtta, ikkinchi

30. Sonlarning ma'no turlarini hosil qiladigan shakl yasovchi qo'shimchalar to'g'ri berilgan qatorni aniqlang?
 A) -iz, -cha, -lar, -ish, -tir, -uv, -gan
 B) -imtir, -in, -il, -cha, -larcha, -choq
 C) -lab, -tadan, -ta, -(U)chi, -ov, -ala
 D) -si, -dan, -day, -gacha, -lar, -dagi

Matnni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

EKSPORT YOKI IMPORT?

1. Kunda-kunora televizor yoki radioda, ba'zan kattalarning suhbatida "eksport" va "import" degan so'zlar qulog'ingizga chalinsa kerak. Aslida, iqtisod sohasida muhim bo'lgan bu so'zlarni tushunish qiyin emas.
2. Agar biron davlat o'zida ishlab chiqarilgan mahsulotni boshqa davlatga sotasa, bu *eksport* deb ataladi. *Import* esa, aksincha, biron mahsulotni boshqa davlatdan sotib olishdir.
3. Masalan, O'zbekiston oltin va boshqa rangli metallar, tabiiy gaz, paxta hamda qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ko'p eksport qiladi. Ya'ni boshqa davlatlarga sotadi. Shu bilan birga, bizda import mahsulotlari ham juda ko'p. Biz samolyot, turli dastgohlar, kiyim-kechak, oziq-ovqat va doridarmonning asosiy qismini haligacha boshqa davlatlardan sotib olamiz, ya'ni import qilamiz.

4.

Odatda rivojlangan davlatlar mahsulotlarini asosan eksport qiladi. Boshqa davlatlar esa bunday mahsulotlarni ishlab chiqara olmaganini uchun ularni sotib olishga majbur. Jahon iqtisodiyoti ana shunday ishlaydi. E'tibor qilsangiz, biz asosan xomashyoni ko'p eksport qilamiz. Tayyor mahsulotni esa ko'proq import qilamiz. Xo'sh, bu nimadan darak beradi? Alsuski, bu bizda xomashyoni qayta ishlab, tayyor mahsulot yaratadigan zavod va fabrikalarning kam ekanini bildiradi. Xomashyoni qayta ishlab, tayyor mahsulot sifatida sotayotgan xorijliklar esa yaxshigina daromad oladi.

5. Agar import mahsulotlarini o'zimiz ishlab chiqarganimizda, iqtisodimiz yanada rivojlanar edi. Sababi chet davlatdan biror narsa sotib olganimizda O'zbekistondagi pullar o'sha davlatga chiqib ketadi-da. Demak, biz bor e'tiborimizni eksportboop tovarlar ishlab chiqarishga qaratishimiz kerak. Qaysi davlatning eksport mahsulotlari ko'p bo'lsa, shu davlatning iqtisodi baquvvat bo'ladi. Uning aholisi ham boy yashaydi.

6. Xo'sh, endi o'ylab ko'ring, kelajakda tadbirkor bo'lsangiz, eksport bilan shug'ullanasizmi yoki import bilan?

"Tajiri akademik" jurnalidan.

31. To'g'ri javobni toping.

Matnning qismlari alohida-alohida nomlansa, 4-qismi qanday umumiy nom bilan atalishi mumkin?

- A) Ma'lumotni misollar bilan tushuntirish
- B) Xulosa va yechim
- C) Muhim ma'lumot
- D) Muammo va tahlil

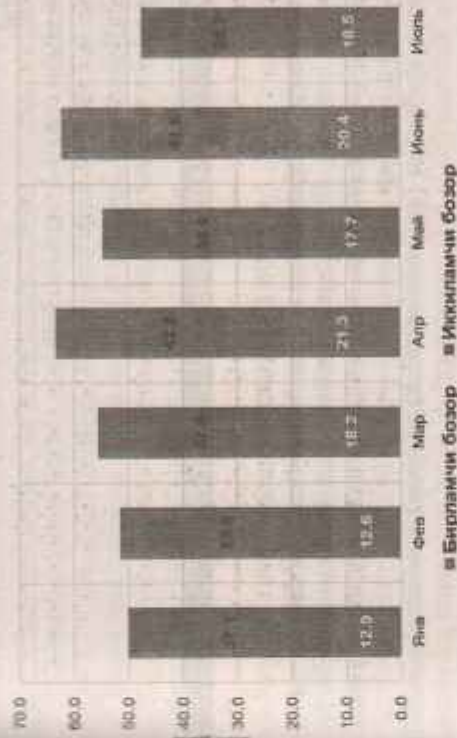
32. To'g'ri javobni toping.

Matnning xulosa qismida uqtirilgan fikrni toping.

- A) Keng miqyosda eksportboop tovarlar ishlab chiqaradigan mamlakatlarning aholisi ham boy-hadavlat yashaydi.
- B) Mamlakatimizning eksport salohiyatini yuqori darajaga ko'tarish uchun, asosan, tayyor mahsulotlarni eksport qilishimiz muhim.
- C) O'zbekiston rangli metallar va tabiiy gazga boy davlat sanaladi, shu sababli bu mahsulotlar ko'plab eksport qilinadi.
- D) Odatda ko'pgina davlatlar qaysidir zaruriy mahsulotlarni ishlab chiqara olmaganini uchun ularni sotib olishga majbur bo'ladi.

Ushbu diagramma asosida quyidagi test topshiriqlarni bajarung.

O'zbekitonda avtomobil oldi-sotdisi bo'yicha shartnomalar grafigi (2022)

33. To'g'ri javobni toping.

Ushbu diagramma asosida shakllantirilgan qaysi ma'lumot to'g'ri emas?

- A) Ikkilamchi bozordan xarid qilingan avtomobillar soni birlamchi bozordan xarid qilingan avtomobillar soniga nisbatan tegishli oylarning barchasida ham yuqori bo'lgan.
- B) 7 oylik davr davomida avtomobil oldi-sotdisi bo'yicha eng quyi ko'rsatkich iyul oyiga to'g'ri kelgan.
- C) Aprel oyida birlamchi bozorda ham, ikkilamchi bozorda ham boshqa oydagilarga nisbatan eng yuqori ko'rsatkich kuzatilgan.
- D) Birlamchi bozordan avtomobil xarid qilishning eng quyi ko'rsatkichi yilning avvalida, ya'ni Yanvar oyida kuzatilgan.

34. To'g'ri javobni toping.

Tegishli oylar va shu oyda xarid qilingan avtomashinalar sonini moslashtiring.

Oylar	Xarid qilingan avtomobillar soni
1. Yanvar	a) 62 ming dona b) 50 ming dona c) 51 ming 500 dona d) 55 ming 500 dona
2. Fevral	
3. Mart	

4.	Aprel	f) 63 ming 300 dona
5.	May	g) 54 ming 600 dona
6.	Iyun	h) 47 ming 200 dona
7.	Iyul	

- A) 1 - d, 2 - b, 3 - e, 4 - f, 5 - g, 6 - a, 7 - h
 B) 1 - d, 2 - b, 3 - e, 4 - a, 5 - g, 6 - f, 7 - h
 C) 1 - b, 2 - d, 3 - e, 4 - f, 5 - g, 6 - a, 7 - h
 D) 1 - b, 2 - d, 3 - e, 4 - a, 5 - g, 6 - f, 7 - h

Matnini o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

QONUN IJODKORLIGI

Qonun davlat hokimiyatining maxsus faoliyati mahsuli sifatida vujudga keladi. Davlat amrining oliy ifodasi bo'lmish qonun hokimiyatning alohida vakolatli organi tomonidan amalga oshiriladigan murakkab jarayon natijasida yaratiladi.

Qonun ijodkorligi (qonunni yaratish) jarayoni - davlat oliy vakillik organining konstitutsiyada belgilangan tartibda yangi qonunlarni yaratishga, amaldagi qonunlarga qo'shimcha va o'zgartirish kiritishga qaratilgan, shuningdek, eskirgan qonunlarni bekor qilish borasidagi harakatlarni yig'indisidir. Qonun yaratish quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi:

- qonun bilan belgilanishi kerak bo'lgan vaziyatni aniqlash;
- qonun loyihasini tayyorlash;
- qonun loyihasini muhokama etish;
- qonunni qabul qilish.

U yoki bu qonunning yaratilishiga bo'lgan ehtiyojlar o'rganish qonunchilik jarayonining boshlang'ich nuqtasidir. Bardi-yu, qonunga ehtiyoj bo'lmasa, qonun chiqaruvchi tartibga solish ro'y bermaydi, qabul qilingan qonun ishlamaydi, u amaldagi huquqiy tizimga singishib ketolmaydi, natijada qonun obro'sizlanadi yoki umuman bajarilmaydi. Masalan, "Hamma kirlarni kirsuvunda yuvsin!" degan mazmunda qonun ishlab chiqilsa, u ehtiyojni hisobga olmagan qonun hisoblanadi. Chunki kimdir kir yuvish kukunni afzal ko'rsa, yana kimdir boshqa turdagi tozalash vositasini xush ko'radi. Bundan tashqari, kirm sovunda yoki kukunda yuvish xalqqa foyda ham, zarar ham keltirmaydi. Natijada bu qonun xalq orasida obro'sizlanib qoladi va qonun chiqarganlarning adolatlil emasligini anglatadi.

Qonun loyihasini tayyorlash biror qonunga ehtiyoj borligi aniqlangandan so'ng qonun loyihasi ishlab chiqish, ya'ni qonunning matni yozilishidir.

Qonun loyihasini muhokama etish jarayoni ham juda muhim bo'lib, unda qonun chiqaruvchi tashkilotlar qonun matnini muhokama qilishadi. Qonun matnini birinchi o'qishda o'zgarishi kerak bo'lgan o'rinlar aniqlanadi. Takliflar aytiladi. Kerakli o'rinlar o'zgartirilgach, qonun **ikkinchi o'qishga** yuboriladi. Barcha qonun matni to'g'ri bo'lganiga ishonch hosil qilgach, qonun uchinchi o'qishga kiritiladi. Bu bosqich "qonunni qabul qilish" deb nomlanadi.

Qonunni qabul qilish jarayonida qonun loyihasi muhokama etilib, so'nggi ko'rinishga keltiriladi va ovoz berish boshlanadi. Qonun chiqaruvchi tashkilot a'zolari knopka bosish yo'lli bilan qonunga ovoz berishadi. Natijada qonun tasdiqlanadi, yoki rad etiladi. Tarafdorlar soni ko'p bo'lgan holatda qonun qabul qilinadi.

"Davlat va huquq nazariyasi" kitobidan

35. To'g'ri javobni toping.

Qonun yaratishda birinchi bo'lib nimani hisobga olish zarur?

- A) Qonundan foydalanadigan aholi manfaatlarini.
 B) Qonunga ehtiyoj mavjud yoki mavjud emasligini.
 C) Qonun matnini yozishda adabiy til me'yorlariga amal qilishni.
 D) Muhokama jarayoni qay tartiq o'tkazilishini.

36. To'g'ri javobni toping.

Qonun matnida o'zgarishi kerak bo'lgan o'rinlarning aniqlanishi, takliflar berilishi kabi jarayonlar qaysi bosqichda amalga oshiriladi?

- A) qonun bilan belgilanishi kerak bo'lgan vaziyatni aniqlash bosqichida
 B) qonun loyihasini tayyorlash bosqichida
 C) qonun loyihasini muhokama etish bosqichida
 D) qonunni qabul qilish bosqichida

37. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi fikrni berilgan gaplar hisobiga davom ettiring. Qaysi javob mos kelmaydi?

Tabloda aks etgan natijalarga ko'ra...

- A) Qonun qabul qilinmagan.
- B) Ovozlar soni teng bo'lib qolgan.
- C) Betaraf yoki ovoz bermaganlar bo'lmagan.
- D) Ovoz beruvchilar soni jami 40 ta bo'lgan.

38. To'g'ri javobni toping.

Qonun loyihasining tasdiqlanishi yoki rad etilishi qaysi bosqichda amalga oshiriladi?

- A) qonun bilan belgilanishi kerak bo'lgan vaziyatni aniqlash bosqichida
- B) qonun loyihasini tayyorlash bosqichida
- C) qonun loyihasini muhokama etish bosqichida
- D) qonunni qabul qilish bosqichida

Davlat statistika qo'mitasi tomonidan taqdim etilgan quyidagi grafikdagi ma'lumotlarni izohlang va test topshiriqlarini bajaring.

39. To'g'ri javobni toping.

1-grafikda qayd etilgan ma'lumotlar qaysi qatorda to'g'ri shartlanmagan?

- A) "Nexia T-250" avtomobilini ishlab chiqarish ko'rsatkichi 2021-yil davomida avvalgi yilga nisbatan ancha past bo'lgan.

RAVISH SO'Z TURKUMI

Ma'no turlari. Tuzilishi va yasalishi

1. Hay, biroz sekinroq yursalaring-
chi? Butunlay toliqib qolayozdim-ku?
Oyjon, otajoni! Picha sabr-qiling, yetib
olay! Tashlab ketmanglar!
Ushbu matnda ravish turkumiga
mansub nechta birlik qo'llangan?
A) 1 ta B) 2 ta C) 3 ta D) 4 ta
2. Shu vaqt nima uchundir hamma
birdan shoraqlab kullib yubordi.
Ushbu gap haqidagi noto'g'ri hukmni
aniqlang.
A) sodda tub ravish ish-tirok etgan
B) sondan yasalgan ravish
qatnashgan
C) qo'shma ravish ish-tirok etgan
D) ravish fe'lga bog'lanib kelgan
3. Yasama ravishlar qanday hosil
qilinadi?
1) qo'shimchalar qo'shish yo'li bilan
2) asos qismni juft qo'llash yo'li bilan
3) asos qismni takror qo'llash yo'li
bilan 4) ikki asosni birlashtirish yo'li
bilan
A) 1, 2, 3, 4 B) 1, 2, 3
C) 1, 2, 4 D) 2, 3, 4
4. Quyida ravishning necha ma'no
turiga oid birliklar berilgan?
mardlarcha, qishlo-yozin, asta-asta,
majburan, jo'rttaga
A) 1 ta B) 2 ta C) 3 ta D) 4 ta
5. Tuzilishiga ko'ra ravishlarning
ikki turi qatnashgan gapni aniqlang.
A) Bu voqea xuddi kochagina
bo'lgandek, ammo darrov uch yil
o'tibdi.
6. Qaysi qatorda ravish turkumiga
mansub so'z mavjud emas?
A) Avvalgi gaplarning unutilgani
yaxshi bo'ldi.
B) Vodiy larni yayov kezganda, Bir
ajib his bor edi menda.
C) Ertalab tursa, ko'cha eshik lang
ochiq...
D) Oldinda, hurmatli o'rtog'lar, meni
shon-u shuhrat kutardi.
7. Yarim kechadan keyin Solman
otaning uyqusi butunlay qochdi.
Ushbu gapda qay yo'l bilan hosil
qilingan ravish qatnashgan?
A) qo'shimcha qo'shish yo'li bilan
B) asos qismni juft qo'llash yo'li
bilan
C) asos qismni takror qo'llash yo'li
bilan
D) ikki asosni birlashtirish yo'li bilan
8. Choyni naridan beri ichib,
oxsonaga yugurdim.
Ushbu gap haqidagi to'g'ri hukmni
aniqlang.
A) o'rin ravishi qatnashgan
B) holat ravishi qatnashgan
C) ravish otga bog'langan
D) ravish to'ldiruvchi vazifasida

- B) "Nexia T-250" avtomobilini ishlab chiqarish ko'rsatkichi 2022-yilning 8 oyi davomida 2021-yilning umumiy ko'rsatkichidan yuqori bo'lgan.
  - C) "Nexia T-250" avtomobilini ishlab chiqarish ko'rsatkichi 2021-yilga nisbatan 3 baravardan ortiqroq bo'lgan.
  - D) "Nexia T-250" avtomobilini ishlab chiqarish ko'rsatkichi, dastlabki 8 oydan ma'lum bo'lishicha, 2022-yilda avvalgi 2 yilga nisbatan ham yuqori bo'lmoqda.
- 40. To'g'ri javobni toping.**
- 2-grafikda qayd etilgan ma'lumotlar qaysi qatorda to'g'ri sharhlanmagan?
  - A) "Cobalt" avtomobilini ishlab chiqarish ko'rsatkichi 2022-yilning 8 oyi davomida avvalgi 2 yilgi natijani ortda qoldirgan.
  - B) 2021-yilda ishlab chiqarilgan "Cobalt" avtomobili miqdori 2021-yilgi ko'rsatkichiga nisbatan 15 ming 500 dona kam bo'lgan.
  - C) "Cobalt" avtomobiliga aholining talabi 2020-yilda qolgan 2 yilga nisbatan ancha kam bo'lgan.
  - D) Agar "Cobalt" avtomobilini ishlab chiqarish ko'rsatkichi shu sur'atda davom ettirilsa, yil yakuniga borib o'rtaacha 90 ming dona ko'rsatkich qayd etilishi mumkin.

- 41. To'g'ri javobni toping.**
- Yuqoridagi grafiklarda berilgan ma'lumotlar qiyoslanishiga diqqat qiling. Qaysi qatorda aks ettirilgan izoh to'g'ri?
- A) 2020-yilda "Nexia T-250" avtomobilini ishlab chiqarish ko'rsatkichi "Cobalt" ga qaraganda ko'proq bo'lgan.
  - B) "Cobalt" avtomobili va "Nexia T-250" avtomobillarini ishlab chiqarish ko'rsatkichi faqat 2020-yilda juda kam tafovutga ega.
  - C) "Cobalt" avtomobiliga talab 2020-yilda "Nexia T-250" avtomobiliga nisbatan past darajada bo'lgan.
  - D) Joriy yilning iyul-avgust oylarida "Cobalt" avtomobiliga bo'lgan talab "Nexia T-250" avtomobiliga nisbatan 5 baravar yuqori bo'lgan.

9. *tubdan, rast, kechalari, avvallari, so'nggi, kunduzi*
Berilgan so'zlardan nechitasi ravish so'z turkumiga mansub emas?
A) uchtasi B) ikkitasi C) bittasi D) barchasi ravish sanaladi

10. Qaysi qatorda otdan yasalgan ravish mavjud?
A) Garchi bu hol ularni oqlashga tirmoqcha asos bo'lmasa ham, ko'nglimga tasalli edi.
B) Oldinda, hurmati o'rtoqlar, meni shon-u shuhrat kutardi.
C) Ertalab tursa, ko'cha eshik lang ochiq, yong'oqqa bog'loqlik sigir yo'q.
D) Choyni naridan-beri ichib, otxonaga yugurdim.

11. Quyida berilgan so'zlardan nechitasi sodda tub ravish sanaladi?
tubdan, to'satdan, qo'qqisdan, rostdan, birdan, kechalari, avvallari, so'ngira, kechasi, jo'rttaga
A) barchasi sodda tub ravish
B) 7 tasi C) 5 tasi D) 4 tasi

12. *Terak bilan yong'oq yonma-yon o'sibdi.*
Ushbu gapda qaysi yo'sinda hosil qilingan ravish qatnashgan?
A) qo'shimcha qo'shish yo'li bilan
B) asos qismni juft qo'llash yo'li bilan
C) asos qismni takror qo'llash yo'li bilan
D) ikki asosni birlashtirish yo'li bilan

13. *Xo'roz arang qochib qutulibdi.*
Ushbu gapda ravishning qaysi ma'no turiga mansub birlik qo'llangan?

- A) maqsad-sabab ravishi
B) holat ravishi
C) miqdor-daraja ravishi
D) o'rin ravishi

14. *noiloj, noilojlikdan, jo'rttaga, qasddan, atay(in)*
Ushbu so'zlar ravishlarning qaysi ma'no turiga xos?

- A) maqsad-sabab ravishlari
B) holat ravishlari
C) miqdor-daraja ravishlari
D) sodda tub ravishlar

15. *U bexosdan kelib, yigitni belidan oldi-da chirpirak qilib uloqtirib yubordi, yigit ancha yergacha gandraklab borib tizzalab qoldi.*
Ushbu gapda ravishlarning qaysi ma'no tur(lar)i qatnashgan?

- A) maqsad-sabab va holat ravishlari
B) holat va miqdor-daraja ravishlari
C) miqdor-daraja ravishi
D) ikkisi ham holat ravishi

16. Holat ravishlari qatorini toping.
A) ko'p, oz, to'la, uzoqdan
B) birdan, qatorasiga, piyoda
C) ancha, sal, xiyala, buroz
D) ancha, mo'l, nari-beri

17. Yasama ravishlar qatorini toping.
A) hozir, yayov, piyoda
B) noiloj, mardlarcha, yillab
C) astoydil, ertalab, aslo
D) olg'a, atay, jo'rttaga

18. *birma-hir, yakkama-yalika, yonma-yon*
Ushbu takroriy so'zlar ravishlarining qaysi ma'no turiga mansub?

- A) maqsad-sabab ravishi
B) holat ravishi
C) miqdor-daraja ravishi
D) o'rin ravishi

19. *Shu payt uydan - yotog'imizdan bolalar ham birin-кетин ko'zlarini uqalab, har yoqqa qarab tushib kela boshladi.*

Ushbu gap haqida xato berilgan hukmi aniqlang.

- A) holat ravishi qatnashgan
B) qo'shma ravish qatnashgan
C) juft ravish qatnashgan
D) sodda ravish qatnashgan

20. *Buxoroga omon-esson yetib borganlaridan so'ng uning tarhini yaxshilab qog'ozga chizqagini aytdi.*

Ushbu gapda tuzilishiga ko'ra ravishlarning qaysi tur(lar)i qatnashgan?

- A) sodda va qo'shma ravish
B) juft va sodda ravish
C) takroriy ravish
D) juft ravish

21. Sodda yasama ravish ishürok etgan gapni aniqlang.

A) Tinglar edim betinim, Uzun tunlar yotib jim.

B) Ikki oshina kechki salqin bilan piyoda yo'lga tushishdi.

C) Birdan xayoliga kelgan fikrdan uning vujudi titrab ketdi.

D) Jo'raboyev ham jimgina o'tirib, hammaga razm solardi.

22. *hozirgi, hanuz, hamisha, doimiy, hamon, endi, dastlabki*
Berilgan so'zlardan nechitasi payt ravishi sanaladi?

23. *Bular piyoda asta-sekin o'rtaga bordilar.*

Ushbu gapda qo'llangan ravish(lar) haqida to'g'ri hukmi aniqlang.

- A) holat va miqdor-daraja ravishlari mavjud
B) sodda va juft holat ravishlari mavjud
C) ravishlar uch o'rinda ishürok etgan
D) sodda tub va qo'shma ravish qatnashgan

24. Payt ravishi ishürok etgan gapni aniqlang.

A) Shundan keyin Solmon otaning uyqusi butunlay qochdi.

B) Erta-inda rejani to'ldirgani haqidagi xushxabarni topshirmoqchi.

C) Tashqariga chiqib, G'ofurjon boydan ketishga izn so'radi.

D) Orqasiga qarasa, uzoqdan bir ho'kiz uni to'xtovsiz chaqirib kelyapti.

25. Berilgan so'zlardan nechitasi o'rin ravishi sanaladi?

avval, so'ng, olg'a, ichkarida, tashqarida, oldin, keyin, uzoqdan, yaqorida, quyiga

- A) 6 tasi B) 5 tasi C) 7 tasi D) 8 tasi

26. O'rin ravishi ishürok etmagan qatorni aniqlang.

A) Sherqo'ziga ko'zi oldidan nari ketishi uchun ruxsat bermay qo'ydi.

B) Uzoq o'yladi, ammo negadir bunga hech aqli yetmadi.

C) Salmon ota gapni uzoqdan boshladi.
D) Komandir boshliq fangchilar olg'a tashlanib bostirib boraverardilar.

27. Ikki o'rinda o'rin ravishi qatnashgan qatorni aniqlang.
A) Bizga yaqinlashmad, lekin narivoqda turib ish o'rgatib, bularga haqirib turdi.
B) Oldiga dasturxon yozibdi, kechqurun palov qilib olib chiqibdi.
C) Bir chaqirim ichkariga kirib borganimizdan keyin tepada teshik ko'rindi.
D) Oldimdan bir uy chiqib qoldi, jon holatda unga o'zimni urdim.

28. Takror so'z bilan ifodalangan miqdor-daraja ravishi qatnashgan gapni aniqlang.
A) Bizning oilamizdagilar u kishini ko'pdan ko'p eslashadi.
B) Terak bilan yong'oq yonma-yon o'sibdi.
C) Bular piyoda asta-sekin o'rdaga bordilar.
D) Tez-tez yurib, yoniga bordim.

29. Takror so'z bilan ifodalangan holat ravishi qatnashgan gapni aniqlang.
A) Sizga ko'pdan ko'p salom aytishdi.
B) Choyni naridan-beri ichib, otxonaga yugurdim.
C) Bular piyoda asta-sekin o'rdaga bordilar.
D) Tez-tez yurib, yoniga bordim.

30. Savat-savat olma terib olishdi.

Ushbu gapda qay yo'l bilan hosil qilingan ravish qatnashgan?
A) qo'shimcha qo'shish yo'li bilan
B) asos qismlarni juft qo'flash yo'li bilan
C) asos qismini takror qo'flash yo'li bilan
D) ikki asosni biriktirish yo'li bilan

31. Qadimi roslab, eshikni uzoq taqillatdi.

Ushbu gapda ravishning qaysi ma'no turi qatnashgan?
A) maqsad-sabab ravishi
B) holat ravishi
C) miqdor-daraja ravishi
D) o'rin ravishi

32. Kunduzi o'rulashib yurganlaridan bu yerda qitay ham qolmagan.

Ushbu gap haqida berilgan xato hukmini aniqlang.
A) miqdor-daraja ravishi qatnashgan
B) o'rin ravishi qatnashgan
C) holat ravishi qatnashgan
D) qo'shma ravish qatnashgan

33. Qaysi qatorda miqdor-daraja ravishi ishtirok etmagan?
A) Sarvigulni podsho hammadan ko'proq sevar ekan.
B) Mehmondorchiilik tugagach, u uzundan uzun duo qilib o'rindan turibdi.

C) Ko'p yaxshi o'ylandsiz, ammo saltanatimiz uzoqqa bormasa kerak.
D) Oldimdan bir uy chiqib qoldi, jon holatda unga o'zimni urdim.

34. Miqdor-daraja ravish qatnashmagan qatoni aniqlang?

A) Ikki tuxum topib olibdi.
B) yunib cho'ntagiga solib, biroq yuribdi.

B) Tong yaqinlashib qolyapti, bu yerdan tez ketishimiz kerak.
C) Dehqon: «Hay, mayli, ustki qismi na bo'lsa ham, bizga qola qolsin», — dedi.

D) Chol va kampir behad sovinishibdi.

35. Keyin so'zi ravish bo'lib kelgan qatorni aniqlang.
A) Yarim kechadan keyin Solmon otaning uyqusi butunlay qochdi.
B) Bir chaqirim ichkariga kirib borganimizdan keyin tepada teshik ko'rindi.

C) Qabristonidan ancha uzoqlashgandan keyin yana otlariga minib yo'rrib ketishibdi.
D) Keyin sal hushimni yig'ib qarasam, oyoqlarim go'yo o'zidan o'zi yurib ketyapti.

36. Qaysi qatordagi so'zlar asos va qo'shimchaga ajralmaydi?

A) kechagi, kunduzgi, barvaqt
B) qisman, kamtarona, saharlab
C) tezlik, balandlik, hozirlik
D) to'satdan, kechasi, jo'rttaga

37. Qaysi qatordagi so'zlar yasama ravish sanaladi?

A) kechagi, kunduzgi
B) qisman, kamtarona
C) tezlik, balandlik
D) to'satdan, birdan

38. Berilgan so'zlardan nechitasi yasama ravish sanaladi?

astoydil, bugungi, bafurja, tashqari, qalban
A) barchasi B) 3 tasi
C) 2 tasi D) 1 tasi

39. Payt ravishi o'timli fe'lga bog'langan gapni aniqlang.
A) Jiydazordan hozirgina keldim.
B) Ertaga chigit ekishni boshlaymiz.
C) Yolg'on gapga ishonmang, erta-yu kech daladaman.
D) Ajdodlar yodi hamisha qalbimizda yashaydi.

40. Payt ravishi otga bog'lanib kelgan qatorni aniqlang.
A) Jiydazordan hozirgina keldim.
B) Ertaga chigit ekishni boshlaymiz.
C) Yolg'on gapga ishonmang, erta-yu kech daladaman.
D) Ajdodlar yodi hamisha qalbimizda yashaydi.

41. Ravish o'zlik nisbatdagi fe'lga bog'lanib kelgan qatorni aniqlang.
A) O'rtancha botir qo'rqmadi, jim turdi.
B) Uzoqdan — kun botish tomondan, g'ira-shira uchqun ko'rinish qoldi.
C) Ichkariga kiring, bir piyola choy iching, — dedi uy egasi.
D) Oldiga dasturxon yozibdi, kechqurun palov qilib olib chiqibdi.

42. Ravish yasama fe'lga bog'lanib kelgan qatorni aniqlang.
A) Jiydazordan hozirgina keldim.
B) Sarvigulni podsho hammadan ko'proq sevar ekan.
C) Terak bilan yong'oq yonma-yon o'sibdi.

- D) Ajdodlar yodi hamisha qalbimizda yashaydi.
43. Qaysi qatorda daraja shaklini olgan ravish mavjud?
- A) Tashqariga chiqib, G'ofurjon boydan ketishga izn so'radi.
 B) Shervq'ziga ko'zi oldidan nari ketishi uchun ruxsat bermay qo'ydi.
 C) Hay, biroz sekirroq yursalaring-chi?
 D) Yolg'on gapga ishonmang, erta-yu kech daladaman.

44. Qaysi qatorda ravish ishtirok etmagan?

- A) Ikkita tuxum topib olibdi.
 Suyumib cho'ntagiga solib, biroz yuribdi.
 B) Tong yaqinlashib qolyapti, bu yerdan tez ketishimiz kerak.
 C) Dehqon jo'xorini qurtitibdi.
 to'qmoqlab, donini ajratib olibdi.
 D) Orqasiga qarasa, uzoqdan bir ho'kiz uni to'xtovsiz chaqirib kelyapti.

45. Harakatning holatini ifodalab kelgan, ammo ravish so'z turkumiga mansub bo'lmagan so'z qaysi qatorda qo'llangan?

- A) Ona kelar yo'lda yugurib,
 Ko'ringandan qizini so'rab.
 B) Ikkki oshna kechki salqin bilan pivoda yo'lga tushishdi.
 C) Birdan xayoliga kelgan fikrdan uning vujudi titrab ketdi.
 D) Jo'raboyev ham jingina o'tirib, hammaga razm solardi.

46. So'z takroridan hosil bo'lgan yasama ravish qaysi qatorda qo'llangan?

- A) Choyni naridan-berl ichib, otxonaga yugurdim.
 B) Terak bilan yong'oq yonma-yon o'sibdi.
 C) Bular pivoda asta-sekin o'rdaga bordilar.
 D) Buxoroga omon-eson yetib boring.

47. Iuft ravish ishtirok etgan gapni aniqlang.

- A) Yaxshi-yomon gaplar uchun kechiring.
 B) Terak bilan yong'oq yonma-yon o'sibdi.
 C) Bular pivoda asta-sekin o'rdaga bordilar.
 D) Chelak-chelak suv tashidik.

48. Yasama ravishlar to'g'ri ko'rsatilgan qatorni aniqlang.

- 1) yillab 2) ochiqchasiga 3) rostdan 4) o'zicha 5) eskicha
 A) berilganlarning bari to'g'ri
 B) 2, 3, 4, 5 C) 1, 2, 4 D) 1, 2, 4, 5

49. Tub ravishlar berilgan qatorni aniqlang.

- A) eskicha, haftalab, barvaqt
 B) qisman, kamtarona, sabarlalab
 C) vijdonan, bolalarcha, o'zicha
 D) to'satdan, kechasi, jo'rttaga

50. Jarangli undosh va unilardan iborat bo'lgan yasama ravishni aniqlang.

- A) vijdonan B) darrov
 C) o'zicha D) qalban

51. Quyida berilgan gaplar haqida to'g'ri hukmni aniqlang.

1. Ajdodlar yodi hamisha qalbimizda yashaydi. 2. Erta-indin to'hti boshlanadi.

- A) birinchisida – sodda tub ravish, ikkinchisida – takror ravish qo'llangan
 B) birinchisida – sodda ravish, ikkinchisida – juft ravish qo'llangan
 C) har ikkisida ham yasama ravish qo'llangan
 D) har ikkisida ham sodda tub ravish qo'llangan

52. Qaysi qatorda holat va o'rin ravishlari qatnashgan?

- A) Yarim kechadan keyin Solmon otaning uyqusi butunlay qochdi.
 B) Erta-indin rejani to'ldirgani haqidagi xushxabarni topshirmoqchi.
 C) Tashqariga chiqib, G'ofurjon boydan ketishga izn so'radi.
 D) Orqasiga qarasa, uzoqdan bir ho'kiz uni to'xtovsiz chaqirib kelyapti.

53. Maqsad-sabab ravishi qatnashgan gapni aniqlang.

- A) Darsga ataylab kech keldim.
 B) Ertaga chigit elishni boshlaymiz.
 C) Bular pivoda asta-sekin o'rdaga bordilar.
 D) Buxoroga omon-eson yetib boring.

54. yoppasiga, qasddan, bafurja, yaqqol, o'rtacha, yoyov, endi

- Ushbu so'zlarning nechitasi holat ravishi sanaladi?
- A) barchasi B) uchitasi

C) to'rttasi D) beshtasi

55. xayol, mantiq, tasodif, taxmin, javob, qalib, rasim, aql

Ushbu so'zlarning nechitasidan ravish yasash mumkin?

- A) barchasidan ravish yasash mumkin
 B) 3 tasidan
 C) 4 tasidan
 D) 5 tasidan

56. Mavhum otdardan hosil bo'lgan yasama ravishlarni aniqlang.

- A) xayolan, qalban, tasodifan
 B) mantiqan, fidokorona, majburan
 C) bolalarcha, yangicha, qatorasiga
 D) vijdonan, birin-ketin, o'zicha

57. hozir, xomligicha, birdan, yaqqol, yangicha, yoyov, o'rtacha, qardoshlar

Berilgan so'zlardan nechitasi tub ravish hisoblanadi?

- A) barchasi B) uchitasi
 C) to'rttasi D) beshtasi

58. Qaysi qatorda ravish turkumiga oid so'z berilgan?

- A) millionlab B) yillab
 C) majburlab D) talab

59. Buxoroga omon-eson yetib

borganlardan so'ng uning tarhini yaxshilab qog'ozga chizajagini aytdi. Ushbu gapda ravishlarning qaysi ma'no tur(lar)i qatnashgan?

- A) maqsad-sabab ravishi
 B) holat va payt ravishlari
 C) miqdor-daraja ravishi
 D) holat ravishi

60. *Shu payt aydan – yotog'imizdan bolalar ham birin-кетин ko'zlarini uqalab, hor yoqqa qarab tushib kela boshladi.*

Ushbu gapda ravishning qaysi ma'no tur(lar)ni qatnashgan?

- A) payt, o'rin va holat ravishi
B) holat va payt ravishi
C) o'rin va holat ravishi D) holat ravishi

Matnni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajarung.

Hadis.

Imom Termiziy rivoyat qilgan hadisda Nabiy sollallohu alayhi vasallam: "Faqat ikki narsadan boshqada hasad yo'q. (Birinchisi) Alloh bir odamga mol-u dunyo bersa-yu, u o'shani to'g'ri yo'lda saif qilsa, (ikkinchisi) Alloh bir odamga ilm bersa-yu, u o'sha ilmi ila hukm chiqarsa va ta'lim bersa", - dedilar.

Sharh.

"Hasad" aslida boshqaga berilgan ne'matning zavolini orzu qilishni anglatadi. Bu gunoh hisoblanadi. Gohida "hasad" so'zi "havas qilish" ma'nosida, ya'ni boshqa kishiga berilgan ne'matni ko'rib, o'zida ham bo'lishini orzu qilish ma'nosida ham ishlatiladi. Bunga arablar "g'ibta" deyvdilar. Ushbu hadisi shartidagi "hasad" so'zi ana o'sha g'ibta - havas qilish ma'nosida kelgan.

Demak, faqat ikki narsadan boshqaga berilgan ne'matni ko'rib turib, o'ziga ham o'shanday ne'mat berilishini orzu qilish mumkin.

"(Birinchisi) Alloh bir odamga mol-u dunyo bersa-yu, u o'shani to'g'ri yo'lda saif qilsa". Ya'ni "Menga ham Alloh shu odamga bergani kabi mol-u dunyo ato qilgani, men ham shu odamga o'xshab, uni yaxshilik yo'lda saif qilardim", deb havas qilsa bo'ladi.

"(Ikkinchisi) Alloh bir odamga ilm bersa-yu, u o'sha ilmi ila hukm chiqarsa va ta'lim bersa". O'sha odamga ham boshqa musulmonlar havas qilsa bo'ladi. Ilm bilan hukm chiqarish o'sha ilm taqozo etgan narsaga o'zi amal qilish va odamlarni ham shunga chaqirishdan iboratdir.

Ushbu hadisdan olinadigan foydalar:

1. Mol-dunyoni to'g'ri yo'lda sarflashga targ'ib.
2. Mol-dunyoni yo'q kishilar ham, agar mol-u dunyosi bo'lsa, yaxshilik yo'lda sarflashni orzu qilishlariga targ'ib.
3. Ilmga amal qilib, uni odamlarga o'rgatishga amr.
4. Boshqalarni ham ilm olish, unga amal qilib, boshqalarga o'rgatishga targ'ib.

Shayx Muhammad Sadiq Muhammad Yusufning "Hadis va hayot" kitobidan olingdi.

61. To'g'ri javobni toping.

Hadisdagi "Faqat ikki narsadan boshqada hasad yo'q" jumlasida qanday ma'noni anglatadi?

- A) Ikki narsa, ya'ni ikki vaziyatdan boshqa holatlarda havas qilish bor.
B) Odamlar ikki narsaga hasad qilsa, bu hasad emas, balki havasdir.
C) Hasad ikki turli bo'ladi: yomon hasad va "havas qilish" ma'nosidagi hasad.
D) Ikki holatdan boshqa holatlarda hasad qilish mumkin.

62. To'g'ri javobni toping.

Matnda hasadning gunoh ekanini quyidagi qaysi jumla bilan asoslanadi?

- A) "boshqa kishiga berilgan ne'matni ko'rib, o'zida ham bo'lishini orzu qilish"
B) "ilm bilan hukm chiqarish"
C) "boshqaga berilgan ne'matning zavolini orzu qilish"
D) "ilm taqozo etgan narsaga o'zi amal qilishi"

63. To'g'ri javobni toping.

"Mol-dunyoni to'g'ri yo'lda sarflashga targ'ib" etish hikmati hadis sharhining qaysi qismida ochib berilgan?

- A) 1-qismida B) 2-qismida
C) 3-qismida D) 4-qismida

64. To'g'ri javobni toping.

Sharhning 1-qismida ostiga chizilgan so'z ravishning qaysi ma'no turiga xos?

- A) o'rin ravishi B) payt ravishi
C) holat ravishi D) sabab ravishi

65. To'g'ri javobni toping.

"Ilmga amal qilib, uni odamlarga o'rgatishga amr" mazmuni hadis sharhining qaysi qismida ochib berilgan?

- A) 1-qismida B) 2-qismida
C) 3-qismida D) 4-qismida

Mamni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajarib:

1951-yilda Toshkentning Eski shahar qismida dunyoga kelganman. Men tug'ilib o'sgan ko'chaning nomi "Hurriyat" bo'lgan. Bolaligimdayoq nega endi shunday tor, boshi berk ko'chaga "Hurriyat" nomini berishgan deb ajablanganman. Balki bu ham taqdirningmi, tarixningmi o'yini bo'lgandir. Bunga garchi bola aqlim yetmagan bo'lsa-da, baribir, g'alati tuyulganini aniq.

Oddiy hunarmandning kattagina, o'rtaoh olasida ulg'aydim. Men to'rtta aka, to'rtta opaning erkatoiy ukasi edim. Ota-onam ziyoli qatlam vakili bo'lishgan. Bizning oilada subhatlarimizning asosiy mavzusi kitob o'qish, bilim olish, ziyolilik, tarbiy, intizom bo'lgan. Bu subhatlar asnosida yaxshi odam bo'lish sirlariningina emas, dunyoni anglashga, ma'rifatni tushunishiga ham intilganmiz. Ota-onamiz shunga da'vat qilishgan. "Pul top, boylik, kiyim-kechak orttir, hashamatga intil", degan gaplar umuman bo'lgan emas. "Birovning haqiqiga xiyonat qilma, behuda olishma, tortishma, yoqalashma", deb bot-bot takrorlashardi.

Albatta, insonning hayotdagi har bir qilayotgan ishi orzu-havasiga bog'liq. Lekin!.. Orzu-havasning amalga oshishi aqlning imkoniyati, jismoniy sog'lomlik imkoniyati va moddiy imkoniyatga bog'liq. Biri bo'lmasa, qolgan ikkitasining kuchi yetmaydi. Aqlli bo'lish bilan birga jismoniy sog'lom ham bo'lish kerak. Aytishadi-ku, sog'lom tanda sog' aql, deb. Ammo bu ham odamning orzu-havasiga yetishi uchun kamlik qiladi. Orzuga to'kis erishish uchun u ma'naviy quvvatga ham ega bo'lishi kerak. Bizda ko'pincha ana shu narsa pand bergan. Yanayam boshqacha inson bo'lib voyaga yetishga imkoniyatimiz u qadar yaxshi bo'lmagan. Eltimol, bu borada moddiy imkoniyatimiz to'siqchilik qilgandir. "Tomoqni yamab bo'lmaydi", deyishadi. Balki, otam bolalari sog'lom bo'lib voyaga yetishi, qora qozoni har kuni bekam-u ko'st qaynashi uchun andarmon bo'lib qolgandir, yana bilmadim. Endi o'zimiz ota bo'lib, farzand boqib, nabira o'stirib, o'la boshlig'i mas'uliyatini his qilgach, ota-onam shuncha farzandning qornini to'q, ustini but qilishni qanday qilib uddalagan ekan, deb o'ylab qolaman. To'g'ri, biz kiyim-kechak, ovqat tanlamasdik, shohona sharoitlar tanlamasdik. Boriga baraka qilib ketaverar edik.

Baribir o'sha paytdagi sharoitni hisobga olsak, ota-onamga eson bo'lmagan ekan.

Xurshid Do'stmuhammad

66. To'g'ri javobni toping.

Adibning eslashicha, orzuga to'kis erishish, yanayam boshqacha inson bo'lib voyaga yetish uchun o'lasining qaysi imkoniyati u qadar yaxshi bo'lmagan?

- A) aql imkoniyati
- B) ma'naviy quvvat
- C) jismoniy sog'lomlik
- D) moddiy imkoniyat

Barcha kitoblar→

-244-

@ABTbooks kanalida

67. To'g'ri javobni toping.

Muallif yashagan ko'chaga aynan shu nom berilishining sababi nima?

- A) taqdir yoki tarixning o'yini
- B) juda tor va eski bo'lganligi
- C) ma'naviy quvvatning yetishmasligi
- B) tababi aniq ko'rsatilmagan

68. To'g'ri javobni toping.

Muallif oilada nechanchi farzand?

- A) beshinchi
- B) sakkizinchi
- C) to'rtinchi
- D) to'qqizinchi

69. To'g'ri javobni toping.

Balki, otam bolalari sog'lom bo'lib voyaga yetishi, qora qozoni har kuni bekam-u ko'st qaynashi uchun andarmon bo'lib qolgandir, yana bilmadim. Ushbu gapdagi "andarmon bo'lmoq" iborasining matnda ifodalagan ma'nosini aniqlang.

- A) Shug'ullanmoq
- B) Velib-yugurmoq
- C) Band bo'lmoq
- D) Qiziqib ketmoq

70. To'g'ri javobni toping.

Qaysi qatorda faqat bir turkumga mansub so'zlar berilgan?

- A) dunyoga kelganman, ulg'aydim, takrorlashardi, pand bergan
- B) taqdirningmi, hunarmandning, ma'rifatni, imkoniyatimiz, baraka
- C) erkatoiy, sog'lom, aqlli, sog'lomlik, jismoniy, asosiy, ma'naviy
- D) ana shu, nega, bunga, orzu-havasning, birovning, har bir

Barcha kitoblar→

-245-

@ABTbooks kanalida

OLMOSH SO'Z TURKUMI

Grammatik ma'nosi. Ma'no turlari. Tuzilishi.

1. Olmosh haqidagi noto'g'ri hukmni aniqlang.
 A) Olmoshlar ma'nosiga ko'ra yetti guruhga bo'linadi.
 B) Olmoshlar atash ma'nosiga ega bo'lgan mustaqil so'zlardan biridir.
 C) Olmoshlar so'z, birlikma yoki gaplarga ishora qilib keladi.
 D) Olmoshning qaysi ma'noda kelayotganligi matnda qaysi so'z yoki gap o'rnida almashimib kelishiga qarab belgilanadi.
2. Qaysi qatorda ma'nosiga ko'ra farqlanadigan olmoshlarga misol berilgan?
 A) qanaqa, qanday
 B) barcha, har kim
 C) kimdir, nima
 D) hech kim, hech nima
3. Qaysi qatorda tuzilishiga ko'ra farqlanadigan olmoshlarga misol berilgan?
 A) qanaqa, qanday
 B) barcha, har kim
 C) kimdir, nima
 D) hech kim, hech nima
4. Qaysi qatorda olmosh ot o'rnida qo'llangan?
 A) Kitobni ko'p o'qisangiz, undan ko'p hikmat topasiz.
 B) Istagim shuki, doimo tinchlik bo'lsin.
 C) Bu hol odamni beixtiyor ajib o'ylarga g'arq qiladi.
 D) Nazir ota yuzlarida qandaydir bir tabassum bilan qutini tita boshladi.
5. Qaysi qatorda olmosh gap o'rnida qo'llangan?
 A) Kitobni ko'p o'qisangiz, undan ko'p hikmat topasiz.
 B) Istagim shuki, doimo tinchlik bo'lsin.
 C) Bu hol odamni beixtiyor ajib o'ylarga g'arq qiladi.
 D) Nazir ota yuzlarida qandaydir bir tabassum bilan qutini tita boshladi.
6. Olmosh qaysi birliklar o'rnida qo'llana oladi?
 1) so'z 2) so'z birligmasi 3) gap
 A) 1,2,3 B) 1,2 C) 2,3 D) 1,3
7. Qaysi qatorda belgilash olmoshlari berilgan?
 A) u, bu, shu, qanaqa, qanday
 B) barcha, bari, har bir, har kim
 C) kimdir, nimadir, biz, siz, o'sha
 D) hech kim, hech nima, har qanday
8. *Har kim o'z oldida bir narsa topib, shunga ko'z tikkan va u narsada Zebi o'z otasini, Qurvombibi o'z erini, Salti qovog'idan qar yog'ib turgan sovuq bir so'fni ko'radi.*
 Mazkur jumladan olmoshlarning qaysi ma'no turlari qatnashgan?
 1) belgilash olmoshi; 2) kishilik olmoshi; 3) ko'rsatish olmoshi; 4) gumon olmoshi; 5) o'zlik olmoshi; 6) so'roq olmoshi; 7) bo'lishsizlik olmoshi
 A) 3, 4, 5 B) 1, 2, 3, 5
 C) 1, 3, 4, 5, 6 D) 1, 3, 4, 5

9. Ko'rsatish va belgilash olmoshlari qatnashgan gapni aniqlang.
 A) Har bir so'zning o'z o'rnini bor, har bir ishning o'z mavridi.
 B) Har kimki so'z yolg'on, yolg'onni zohir bo'lg'och, uyoig'on.
 C) Hamma narsa o'ladan boshlanadi. Kitobxonlik ham.
 D) Bu gapning butun dahshati shu tobda billindi.
10. *Biz - O'zbekiston yoshlari dunyoda hech kimdan kam emasimiz!*
 Ushbu gapda olmoshning qaysi turlari ishtirok etgan?
 A) belgilash va kishilik
 B) kishilik va bo'lishsizlik
 C) so'roq va bo'lishsizlik
 D) gumon va kishilik
11. Qaysi qatorda ko'rsatish olmoshlari to'g'ri berilgan?
 A) u, bu, shu, qanaqa, qanday
 B) barcha, bari, har bir, har kim
 C) ana, manavi, ana u, o'sha
 D) ushbu, shunday, har qanday
12. Qaysi qatorda ko'rsatish olmoshi berilmagan?
 A) Bu Vatan bizning qadimiy tuprog'imiz.
 B) Hovlini supurish, idish-tovoqlarni yuvish o'shaning bo'ynida.
 C) Undan so'radim: shoshib, qaydan kelyapsan?
 D) Tog' asining shu odati sabab o'g'li Haydar ham, qizi Tohira ham bu xonadondan bezib ketishdi.
13. Qo'shma ko'rsatish olmoshi qatnashgan gapni aniqlang.
 A) Rostini aytsam, ana shu ishingiz to'g'ri bo'lmagan-da.
 B) Hovlini supurish, idish-tovoqlarni yuvish o'shaning bo'ynida.
 C) U Saidiy bilan do'st edi, bu do'stlik otalarini ham munosabatdor qilgan edi.
 D) Bu tushmi yo xayol, bu na turli kuy, qayerdan bu qadar qushlar sayrashi?
14. Ko'rsatish olmoshi qaratqich aniqlovchi vazifasida kelgan gapni aniqlang.
 A) Bu cholni butun yurt izzat qilardi.
 B) Hovlini supurish, idish-tovoqlarni yuvish o'shaning bo'ynida.
 C) U Saidiy bilan do'st edi, bu do'stlik otalarini ham munosabatdor qilgan edi.
 D) Bu tushmi yo xayol, bu na turli kuy, qayerdan bu qadar qushlar sayrashi?
15. Ko'rsatish olmoshi ot kesim vazifasida kelgan gapni aniqlang.
 A) So'z ochma boshqa bo'standan, menga bo'ston shu bo'stondir.
 B) Shu bo'ston kaftida durdona bizning O'zbekistondir.
 C) Dunyoda yagona tilagim shuki, yaxshi nomingizga g'ubor tushmasht.
 D) G'azab shunday bir daraxtki, mevasi pushaymonlikdan iborat.
16. Olmosh hol vazifasida kelgan gapni aniqlang.
 A) So'z ochma boshqa bo'standan, menga bo'ston shu bo'stondir.

B) Qanday xoblasang, shunday yasha.
C) Duniyoda yagona tilagim shuki, yaxshi nomingizga g'ubor tushmasin.
D) G'azab shunday bir daraxtki, mevasi pushaymonlikdan iborat.

17. Ko'rsatish olmoshi ega vazifasida kelgan gapni aniqlang.
A) Anavi yana keldimi, kim qo'ydi uni bu yoqqa?
B) Shu bo'ston kaftida durdona bizning O'zbekistondir.
C) Duniyoda yagona tilagim shuki, yaxshi nomingizga g'ubor tushmasin.
D) G'azab shunday bir daraxtki, mevasi pushaymonlikdan iborat.

18. Ko'rsatish olmoshi to'ldiruvchi vazifasida kelgan gapni aniqlang.
A) So'z ochma boshqa bo'stondan, menga bo'ston shu bo'stondir.
B) Shuni bilib qo'yki, sen! Vatan kutadi.
C) Duniyoda yagona tilagim shuki, yaxshi nomingizga g'ubor tushmasin.
D) G'azab shunday bir daraxtki, mevasi pushaymonlikdan iborat.

19. Qaysi qatorda ham sodda, ham qo'shma ko'rsatish olmoshlari qatnashgan?
A) So'z ochma boshqa bo'stondan, menga bo'ston shu bo'stondir.
B) Bularni ardoqla, chunki mana shular hayotim mazmuniga aylangan.

C) Duniyoda yagona tilagim shuki, yaxshi nomingizga g'ubor tushmasin.
D) G'azab shunday bir daraxtki, mevasi pushaymonlikdan iborat.

20. Ko'rsatish olmoshi ot kesimiga tobelangan gapni aniqlang.
A) Anavi yana keldimi, kim qo'ydi uni bu yoqqa?
B) Shu bo'ston kaftida durdona bizning O'zbekistondir.
C) Duniyoda yagona tilagim shuki, yaxshi nomingizga g'ubor tushmasin.
D) G'azab shunday bir daraxtki, mevasi pushaymonlikdan iborat.

21. Qaysi qatorda olmosh tobelangan so'z tarkibida nisbat qo'shimchasi uchraydi?
A) Bu gullar olis Hindistondan keltirilgan.
B) Sizning xudbilingiz va maqtancholingiz yangi gap emas-ku.
C) Shunday yashash kerakki, ortingdan rahmatlar yog'lisin.
D) G'azab shunday bir daraxtdirki, mevasi pushaymonlikdan iborat.

22. Ko'rsatish olmoshi haqidagi xato hukmi aniqlang.
A) Ko'rsatish olmoshlariga egallik, kelishik va ko'plik qo'shimchalari qo'shilganda tovush ortishi kuzatiladi.
B) Yozuvda mana bu, mana shu, ana bu, ana shu olmoshlari ajratib yoziladi.

26. Men xalq oldida sizning iltimosingizga shunday javob bermoqqa majbur bo'ldim.
Ushbu gapda fonetik o'zgarishga uchragan ko'rsatish olmoshining vazifasini aniqlang.
A) aniqlovchi B) to'ldiruvchi
C) hol D) kesim

27. Qaysi qatorda ikki o'rinda tovush ortishi uchraydi?
A) Siz bolalik qilib bunaqa xomxayollarga borib yurmang.
B) Men xalq oldida sizning iltimosingizga shunday javob bermoqqa majbur bo'ldim.
C) Yashamoq — mana! Umr kechirmoq uchun olamda bundan yaxshi sharoit bo'ladimi?
D) Bulardan biri bo'g'ilib: «Shuncha gap-so'z, shuncha harakatdan keyin kolxoz buziladigan bo'lsa, qishloqdan ko'chib ketaman», — dedi.

28. Olmosh ega vazifasida qo'llanmagan qatorni aniqlang.
A) Sen, qizim, uyga joy qil.
B) Bu bulutli havoni ochmoq faqat onaning vazifasi edi.
C) Men o'zim yotig'i bilan ayub ko'ray, yo'q demas...
D) Biz otang bilan choyini so'rida ichib, haligi gapni gaplashamiz.

29. Ham shaxs oti, ham kishilik olmoshi qatnashgan gapni aniqlang.
A) Har kim o'z oldida bir narsa topib, shunga ko'z tikkan edi.
B) Bu bulutli havoni ochmoq faqat onaning vazifasi edi.

1) qo'shma olmoshlardan ba'zilari qo'shni nutqda manavi, anavi tarzida talaffuz qilinadi.
2) Manavi, anavi tarzida talaffuz qilingan olmoshlar shunday yozilishi mumkin.

3) Ko'rsatish olmoshlariga egallik, kelishik hamda -day, -dek, -aqa, -cha qo'shimchalari qo'shilganda, qanday fonetik o'zgarish yuz beradi?
A) tovush almashishi
B) tovush almashishi
C) tovush ortishi
D) tovush tushishi

4) Kelishik qo'shimchasi qo'shilishi natijasida fonetik o'zgarishga uchragan ko'rsatish olmoshi qaysi qatorda qo'llangan?
A) Siz bolalik qilib bunaqa xomxayollarga borib yurmang.
B) Men xalq oldida sizning iltimosingizga shunday javob bermoqqa majbur bo'ldim.
C) Yashamoq — mana! Umr kechirmoq uchun olamda bundan yaxshi sharoit bo'ladimi?

D) Bulardan biri bo'g'ilib: «Shuncha gap-so'z, shuncha harakatdan keyin kolxoz buziladigan bo'lsa, qishloqdan ko'chib ketaman», — dedi.
25. Ko'rsatish olmoshiga qaysi qo'shimchalar qo'shilishi natijasida tovush ortishi ro'y beradi?
1) egallik 2) kelishik 3) -day, -dek 4) -nisi 5) -cha
A) barchasi to'g'ri B) 1,2,3 C) 2,3 D) 1,3,5

- C) Men o'zim unga yetig'i bilan aytib ko'ray, yo'q demas...
D) Biz otang bilan choyini so'rida ichib, haligi gapni gaplashamiz.

30. Har kim o'z oldida bir narsa topib, shunga ko'z tikkan edi.
Mazkur gapda olmoshlarining qaysi ma'no turi qatnashmagan?
A) ko'rsatish B) o'zlik
C) kishilik D) gumon

31. Qaysi qatorda siz kishilik olmoshi hurmat ma'nosini emas, ko'plik ma'nosini ifodalagan?
A) Sizni hamisha duo qilib qoluvchi bandayi o'jizingiz.
B) Sizlarga doimo baxt yor bo'lsin.
C) Faqir Sizing xizmatigingizga bel bog'lagan.
D) Siz keldingizmi?

32. Qaysi qatorda kamtarlik, bajargan ishida o'zini ta'kidlamaslik ma'nosini ifodalagan olmosh mavjud?
A) Biz g'olib bo'ldik
B) Sizlarga doimo baxt yor bo'lsin.
C) Ular keldilar.
D) Siz keldingizmi?

33. Qaysi qatorda mammanlik ma'nosini ifodalagan olmosh mavjud?
A) Men g'olib bo'ldim.
B) Senlarga baxt yor bo'lsin.
C) U keldi.
D) Sizmi kelgan?

34. Qaysi qatorda hurmat ma'nosini ifodalagan olmosh mavjud?

- A) Kimdir aytmay ketgan so'zni aytdim men.
B) Ular mening opam bo'ladi. Ismi - Sarvinoz.
C) Maqsadim shu: tadbirkor bo'lmoqchiman.
D) Kulgan boshqalardir, yig'lagan menman.

35. Qaysi qatorda I shaxs, birlik shakldagi kishilik olmoshi qatnashgan?
A) Sening qancha puling bor edi? — deb so'radi mirshab sho'ri'lik kosib yigitidan.
B) Bobur nomidagi xalqaro ilmiy ekspeditsiya tarkibida kamina ham bor edi.
C) Biz otang bilan choyini so'rida ichib, haligi gapni gaplashamiz.
D) Rostini aytсам, o'zim ham unchalik yomon bola emasman.

36. Nutqiy jarayonda yakka shaxsga ishora qilib, hurmat ma'nosini bildiradigan olmoshlarni ko'rsating.
A) biz, men B) o'zi, o'zlari
C) siz, ular D) siz, biz

37. Kishilik olmoshi kesim vazifasida kelgan so'zni aniqlang.
A) Kimdir aytmay ketgan so'zni aytdim men.
B) Men aytmagan so'zni aytajak kimdir.
C) Maqsadim shu: tadbirkor bo'lmoqchiman.
D) Kulgan boshqalardir, yig'lagan menman.

38. Kishilik olmoshi ega vazifasida kelgan so'zni aniqlang.

- talaffuzda bir n tovushi tushib qoladi va shunday yoziladi?
1) qaratqich kelishigi 2) tushum kelishigi 3) tegishlilik qo'shimchasi
A) 1,2,3 B) faqat 1 C) 1,2 D) 2,3

43. Kishilik olmoshiga qo'shimcha qo'shilishi natijasida tovush ortishi hodisasi qaysi gapda uchraydi?
A) Mening og'am ichinda, Soqoliani tashinda.
B) Iloji bo'lsa, unga bildirmaylik.
C) Sening qancha puling bor edi?
D) Sening xayolingni tonggi shabnamlar,
Mehrdan so'ylashsa ko'zingda namilar. (Zulfiya)

44. Ko'rsatish olmoshi qatnashmagan qatorni toping.
A) Qiziq, unda nimaga asosanib shunday qarorga keldingiz?
B) Har kim u kishiga bilganiicha maslahat bera boshladi.
C) U har yili ta'tilni o'z qishlog'ida, ota-onasi bag'rida o'tkazadi.
D) Siz aqlisiz-ku! O'sha cho'loq bilan teng bo'lasizmi?

45. Meni kutayotir ajib kelaajak, U mening iqbolim, mening baxtimdir. Men ko'rmagan baxtni kimdir ko'rajak, Men aytmagan so'zni aytajak kimdir.
Mazkur she'riy parchada qo'llangan olmoshlar vazifasini aniqlang.
A) to'ldiruvchi, ega, aniqlovchi
B) to'ldiruvchi, ega, kesim
C) to'ldiruvchi, kesim, aniqlovchi

- A) Kimdir aytmay ketgan so'zni aytdim men.
B) Men aytmagan so'zni aytajak kimdir.
C) Maqsadim shu: tadbirkor bo'lmoqchiman.
D) Kulgan boshqalardir, yig'lagan menman.

39. Kishilik olmoshi aniqlovchi vazifasida kelgan so'zni aniqlang.
A) Kimdir aytmay ketgan so'zni aytdim men.
B) Men aytmagan so'zni aytajak kimdir.
C) Sening xayolingni tonggi shabnamlar.
D) Kulgan boshqalardir, yig'lagan menman.

40. Qaysi qatorda II shaxs ko'plikdagi kishilik olmoshi qo'llangan?
A) Men g'olib bo'ldim.
B) Senlarga baxt yor bo'lsin.
C) U keldi.
D) Sizmi kelgan?

41. Qaysi kishilik olmoshlariga ayrim qo'shimchalar qo'shilishi natijasida tovush tushishi kuzatiladi?
A) I va II shaxs birlikdagi kishilik olmoshlariga
B) I va II shaxs ko'plikdagi kishilik olmoshlariga
C) I shaxs birlikdagi kishilik olmoshiga
D) barcha kishilik olmoshlariga

42. Men, sen olmoshlariga qaysi qo'shimchalar qo'shilganda,

- A) Kimdir aytmay ketgan so'zni aytdim men.
B) Ular mening opam bo'ladi. Ismi - Sarvinoz.
C) Maqsadim shu: tadbirkor bo'lmoqchiman.
D) Kulgan boshqalardir, yig'lagan menman.

35. Qaysi qatorda I shaxs, birlik shakldagi kishilik olmoshi qatnashgan?
A) Sening qancha puling bor edi? — deb so'radi mirshab sho'ri'lik kosib yigitidan.
B) Bobur nomidagi xalqaro ilmiy ekspeditsiya tarkibida kamina ham bor edi.
C) Biz otang bilan choyini so'rida ichib, haligi gapni gaplashamiz.
D) Rostini aytсам, o'zim ham unchalik yomon bola emasman.

36. Nutqiy jarayonda yakka shaxsga ishora qilib, hurmat ma'nosini bildiradigan olmoshlarni ko'rsating.
A) biz, men B) o'zi, o'zlari
C) siz, ular D) siz, biz

37. Kishilik olmoshi kesim vazifasida kelgan so'zni aniqlang.
A) Kimdir aytmay ketgan so'zni aytdim men.
B) Men aytmagan so'zni aytajak kimdir.
C) Maqsadim shu: tadbirkor bo'lmoqchiman.
D) Kulgan boshqalardir, yig'lagan menman.

38. Kishilik olmoshi ega vazifasida kelgan so'zni aniqlang.

D) to'ldiruvchi, ega, kesim, aniqlovchi

46. *Meni kutayotir-ajib kelajak, U mening iqbolim, mening baxtimdir. Men ko'rmagan baxtni kimdir ko'rajak,*

Men aytmagan so'zni aytajak kimdir. Ushbu gapda olmoshlar imlosi bilan bog'liq nechta tovush o'zgarishi mavjud?

A) 2 B) 3 C) 4 D) 5

47. O'zlik olmoshi qaysi olmosh o'rnida qo'llanib, ko'pincha shaxsni, ba'zan predmetni ko'rsatadi?

A) ko'rsatish olmoshi
B) belgilash olmoshi
C) kishilik olmoshi
D) so'roq olmoshi

48. Ikkinchi shaxs birlikdagi kishilik olmoshi o'rnida qo'llangan o'zlik olmoshi qaysi qatorda mavjud?

A) Biz o'z tuprog'imizni ko'z qorachig'idek asraymiz.
B) O'zingni er bilsang, o'zгани sher bil.
C) Yutuqlar o'zimizniki.
D) O'zimga o'zim gapira boshladim.

49. Uchinchi shaxs birlikdagi kishilik olmoshi o'rnida qo'llangan o'zlik olmoshi qaysi qatorda mavjud?

A) Biz o'z tuprog'imizni ko'z qorachig'idek asraymiz.
B) O'zingni er bilsang, o'zгани sher bil.
C) O'zining ovozi o'ziga uzoqdan eshittiganday tuyuldi

D) O'zimga o'zim gapira boshladim.

50. Kishilik olmoshlaridan so'ng o'zlik olmoshlar qo'llanganda, ko'pincha kishilik olmoshlariga qanday ma'no yuklanadi?

A) hurmat B) kamtarinlik
C) ta'kid D) manmanlik

51. Qaysi qatorda o'zlik olmoshi ishtirok etmagan?

A) Siz o'z xalqingiz, Vataningiz, millatingizning ko'z qarog'larisiz.
B) O'zi buktir, Tishi o'tkir, Dehqonjo o'rtoq, Nomi-chi o'roq.
C) O'z gadan hech marhamat kutma, o'zbek o'g'li, o'zlingingni unutmang.
D) Ikromjon xotini qoldirib, o'zi idora tarafiga qarab ketdi.

52. O'zlik olmoshi kesim vazifasida kelgan gapni aniqlang.

A) Maksimichning qo'lidagi pidjagi g'ijimlangan, o'zi terlab, bug'riqib ketgan edi.
B) Rostini aytsam, o'zim ham unchalik yomon bola emasman.
C) Bu ishlarni qilgan o'zi.
D) Hammasiga aybdorsan o'zing Tan ol!

53. Qaysi qatorda jonsiz predmetga ishora qilgan o'zlik olmoshi qo'llangan?

A) O'zim ham hayronman.
B) O'zining ovozi o'ziga uzoqdan eshittiganday tuyuldi.
C) Qurvonbibi fотиha to'yidan keyin biroz o'ziga kelgan edi.
D) O'zi polatdan, Dumi yog'ochdan.

54. O'zlik olmoshi ega vazifasida kelgan gapni aniqlang.

A) O'zim ham hayronman.
B) O'zining ovozi o'ziga uzoqdan eshittiganday tuyuldi.
C) Qurvonbibi fottiha to'yidan keyin biroz o'ziga kelgan edi.
D) Bu ishlarni qilgan o'zi.

55. O'zlik olmoshi aniqlovchi vazifasida kelgan gapni aniqlang.

A) O'zim ham hayronman.
B) O'zining ovozi o'ziga uzoqdan eshittiganday tuyuldi.
C) Qurvonbibi fottiha to'yidan keyin biroz o'ziga kelgan edi.
D) Bu ishlarni qilgan o'zi.

56. Qaysi qatorda o'zlik olmoshiga ta'kid ma'nosi yuklangan?

A) Maksimichning qo'lidagi pidjagi g'ijimlangan, o'zi terlab, bug'riqib ketgan edi.
B) Rostini aytsam, o'zim ham unchalik yomon bola emasman.
C) Bu ishlarni qilgan o'zi.
D) Hammasiga sening o'zing aybdorsan. Tan ol!

57. Shaxsga so'roqni ifodalagan so'roq olmoshi qaysi qatorda qo'llangan?

A) Nega uni otdami, aravadami eltib qo'ymadi?
B) Mukarrama, ular kim ekan?
C) Kechagi gaplardan keyin qaysi yuzi bilan boradi?
D) Xudoyo, tavba qildim, bu qanday kun?

58. Belgi-xususiyatga so'roqni ifodalagan so'roq olmoshi qaysi qatorda qo'llangan?

A) Nega uni otdami, aravadami eltib qo'ymadi?
B) Mukarrama, ular kim ekan?
C) Xolasi nikida qandaydir bir mehmondorchilik o'tkaziladigan bo'ldi.
D) Xudoyo, tavba qildim, bu qanday kun?

59. Qaysi qatorda sabab holi vazifasida kelgan so'roq olmoshi mavjud?

A) Nega uni otdami, aravadami eltib qo'ymadi?
B) Mukarrama, ular kim ekan?
C) Kechagi gaplardan keyin qaysi yuzi bilan boradi?
D) Nima ishlari bor ekan? - so'radi Zulayho xola.

60. Belgi-xususiyatga so'roqni ifodalagan so'roq olmoshi qaysi qatorda hol vazifasida qo'llangan?

A) Qanday fazilatlar insonga ziynat bag'ishlaydi?
B) Bu mashaqqatlarga qanday dosh berdi ekan?
C) Siz hayotda qanday kishilarga ergashasiz?
D) Yoshlar qanday xislatlarga ega bo'lmog'i kerak?

61. Qo'shma belgilash olmoshi qatnashgan gapni ko'rsating.

A) Sinfirmizdagi barcha o'quvchilar sport to'garaklariga qatnashadilar.
B) Hamma hasharga qatnashdi.
C) Har bir inson o'z baxti uchun

kurashadi.

D) Butun xalq yopirilib, Katta Farg'ona kanalini qazdik.

62. Sodda tub belgilash o'lmoshi qatnashgan qatorni aniqlang.

A) Aybdor o'zi har bir savolga bergan javobi bilan jinoyatini iqrar qildi.

B) Hamma narsa o'ladan boshlanadi. Kitobxonlik ham.

C) Har bir so'zning o'z o'rnini bor, har bir ishning o'z mavridi.

D) Har kimki so'zi yolg'on, yolg'oni zohir bo'lg'och, uyolg'on.

63. Tarkibida so'roq o'lmoshi mavjud bo'lgan qo'shma o'lmoshni ko'rsating.

A) Aybdor o'zi har bir savolga bergan javobi bilan jinoyatini iqrar qildi.

B) Hamma narsa o'ladan boshlanadi. Kitobxonlik ham.

C) Har bir so'zning o'z o'rnini bor, har bir ishning o'z mavridi.

D) Har kimki so'zi yolg'on, yolg'oni zohir bo'lg'och, uyolg'on.

64. *Ulug' ajdodlarimiz ilm-u ma'rifatlari bilan ham butun olamni fath etganlar.*

Mazkur gapda qatnashgan o'lmoshning turini aniqlang.

A) ko'rsatish B) kishilik C) belgilash D) gumon

65. Bosh kelishikda kelgan belgilash o'lmoshi qaysi gapda mavjud?

A) Har narsaga jabh qilavermastlik

kerak.

B) Ovozi har qachongidan ham ta'sirliroq edi.

C) Har kim ekkani o'radi.

D) Yutuqlaridan har qancha maqtansa, arziydi.

66. Qaysi qatorida to'pdan ajratilgan shaxs, narsa, belgilarni bildiradigan belgilash o'lmoshi qo'llangan?

A) O'g'limning har bir holidan xabar olib turish sening vazifangdir.

B) Hamma perronda, Hamma o'z jigarini qidiradi.

C) Dildorning bari gaplari haqiqat edi.

D) Barcha shodlik senga bo'lsin, bor sitam, zorlik menga.

67. Qaysi qatorida to'pdan ajratilgan yoki jamlab ko'rsatilgan shaxs, narsa, belgi, harakat-holatlarini ifodalaydigan o'lmosh mavjud?

A) Qanday fazilatlar insonga ziynat bag'ishlaydi?

B) Nega uni otdami, aravadami eltib qo'yimadi?

C) O'zining ovozi o'ziga uzoqdan eshitilganday tuyuldi.

D) Bu gapning butun dahshati shu tobda bilindi.

68. Qaysi qatorida shaxs, narsa, belgi, harakatlarni jamlab ifodalaydigan o'lmosh mavjud?

A) Bu gapning butun dahshati shu tobda bilindi.

B) Aybdor o'zi har bir savolga bergan javobi bilan jinoyatini iqrar qildi.

C) Har bir bekning navkarlari o'lariga qarashli yuklarni tuya qo'yligan og'ir aravalarga ortib o'lmoqda edilar.

D) O'g'limning har bir holidan xabar olib turish sening vazifangdir.

69. Belgilash o'lmoshi ega vazifasida kelgan qatorni aniqlang. Hamma bir kishi uchun.

A) Bu gapning butun dahshati shu tobda bilindi.

B) Aybdor o'zi har bir savolga bergan javobi bilan jinoyatini iqrar qildi.

C) Biznikiga mehmon keldi, Hammasining qoshi qora.

D) Hamma nopok, hamma egri, yolg'iz siz to'g'ri.

70. Belgilash o'lmoshi aniqlovchi vazifasida kelmagan qatorni aniqlang.

A) Bu gapning butun dahshati shu tobda bilindi.

B) Aybdor o'zi har bir savolga bergan javobi bilan jinoyatini iqrar qildi.

C) Biznikiga mehmon keldi, Hammasining qoshi qora.

D) Hamma nopok, hamma egri, yolg'iz siz to'g'ri.

71. Belgilash o'lmoshi to'ldiruvchi vazifasida kelgan qatorni aniqlang.

A) Mehmonlarning barchasini mehmonxonaga chorlang.

B) Aybdor o'zi har bir savolga bergan javobi bilan jinoyatini iqrar qildi.

C) Biznikiga mehmon keldi, Hammasining qoshi qora.

72. Qaysi qatorida bo'lishsizlik va gumon o'lmoshlari ishtirok etgan?

A) Shorahim ko'z yoshidan hech narsani ko'rmay, allanimalar deb g'u'drandi.
B) Qaysidir yili, aniq esimda yo'q, qish juda erta keldi.
C) Bu yigitning nimasidir unga rahmatli otasini eslatardi.
D) Kimdir ot yetaklab o'tar azonda, Uzilar ko'chanting sahargi tushi.

73. Qaysi gap tarkibida gumon o'lmoshi qatnashmagan?

A) Hazil-huzul bilan birpasda allaqancha piyozni qanorlarga joyladik.

B) Ayol qalbi tosh bo'lsa ham, allaqayeri paxtadan yumshoq, ipakdan mayin bo'ladi.

C) Bu dunyoda - tabiatda ham, jamiyatda ham bo'shliq bo'lmaydi.

D) Kimdir - erkakmi, ayolmi, Nazir ota kiyimidan ajrata olmadi - gul do'konining oldini supuryapti.

74. O'lmoshning ikki ma'no turi qatnashgan qatorni toping.

A) Birovning aybini senga aytgan sening aybingni ham birovga aytadi.

B) Bu yigitning nimasidir unga rahmatli otasini eslatardi.

C) Qaysidir yili, aniq esimda yo'q, qish juda erta keldi.

D) Hovlida allakimning qorasi ko'rindi.

bir ishning o'z mavridi.
 C) Qayerdadir bo'shliq paydo bo'ldimi, hech shubhasiz, uni, albatta, kimdir to'ldirishga harakat qiladi.
 D) Quruq gapning o'zi hech qachon lo'nda dalil bo'la olmaydi.

88. Hech qanday kishini, xoh u tirik bo'lsin, xoh u vafot etgan bo'lsin, yomon so'zlar bilan kamishtib gapirmaslik kerak.
 Ushbu gapda olmoshning qaysi turlari ishtirok etgan?
 A) belgilash va kishilik
 B) kishilik va bo'lishsizlik
 C) ko'rsatish va bo'lishsizlik
 D) kishilik, so'roq, bo'lishsizlik

89. Ega vazifasida qo'llangan bo'lishsizlik olmoshi qaysi gapda qo'llangan?
 A) Moziylar sasiga quloq tutgum jim, ustun bo'lgan emas dunyoga hech kim.
 B) Quruq gapning o'zi hech qachon lo'nda dalil bo'la olmaydi.
 C) Kim o'z yurtini sevmasa, u hech nimani seva olmaydi.
 D) Yo'q, xo'jayin, qorin to'q. Hech nima yegim kelmay turibdi.

90. Ikki o'rinda bo'lishsizlik olmoshi qatnashgan qatorni aniqlang.
 A) Quruq gapning o'zi hech qachon lo'nda dalil bo'la olmaydi.
 B) Hammasi joyida, do'stlar, men hech kimdan, hech narsadan xafa emasman.
 C) Moziylar sasiga quloq tutgum jim, ustun bo'lgan emas dunyoga hech kim.

B) kishilik olmoshi
 D) gumon olmoshi
80. Alla- qo'shunchasining ma'nodoshi qaysi qatorida qo'llangan?
 A) Gohi ularning yoqimli, yangiroq tovushlari havoni to'ldirib yuboradi.
 B) Balki, ertalab o'ziga istitib berish uchun shunaqa deya yotgandir.
 C) Nafs gadosi bo'lib yurganlar jamiyat uchun ortiqcha odamlardir.
 D) Nazir ota yuzlarida qandaydir tabassum bilan qutini tita boshladi.

81. Kim o'z yurtini sevmasa, u hech nimani seva olmaydi.
 Mazkur jumlada olmoshlarining qaysi ma'no turlari qatnashgan?
 1) belgilash olmoshi; 2) kishilik olmoshi; 3) ko'rsatish olmoshi; 4) gumon olmoshi; 5) o'zlik olmoshi; 6) so'roq olmoshi; 7) bo'lishsizlik olmoshi
 A) 1, 2, 5, 6
 B) 1, 2, 5, 6
 C) 2, 3, 4, 5, 7
 D) 2, 5, 6, 7

82. Bo'lishsizlik olmoshi qo'llanmagan gapni aniqlang.
 A) Majlisda bu masala haqida hech kim churuq etmadi.
 B) Hunarli odam hech qachon kam bo'lmaydi.
 C) Qimmat esa unga hech ham o'shamas ekan.
 D) U haqda hech qanaqa xat-xabar yo'q.

83. Bo'lishsizlik olmoshi qo'llangan gapni aniqlang.
 A) Har kim o'z oldida bir narsa topib, shunga ko'z tikkan edi.

75. Qaysi qatorida gumon olmoshi berilmagan?
 A) allaqachon B) allakim
 C) allanima D) qaysidir

76. Bu yigitning nimasidir unga rahmatli otasini eslatardi.
 Ushbu gapda olmoshning qaysi ma'no turlari qatnashgan?
 A) ko'rsatish va gumon olmoshlari
 B) gumon va so'roq olmoshlari
 C) kishilik, gumon va ko'rsatish olmoshlari
 D) so'roq, gumon va ko'rsatish olmoshlari

77. So'roq olmoshidan hosil qilingan gumon olmoshi qatnashmagan qatorni toping.
 A) Birovning aybini senga aytgan sening aybini ham birovgacha aytadi.
 B) Kimdir qarshi so'z aytgan edi, muallim jerkitib berdi.
 C) Shorahim ko'z yoshidan hech narsani ko'rmay, allanimalar deb g'udrandi.
 D) Kimdir - erkakmi, ayolmi, Nazir ota kiyimidan ajrata olmadi - gul do'konining oldini supuryapti.

78. Gumon olmoshi berilmagan qator qaysi?
 A) bir narsa B) har kim
 C) allanima D) biroq

79. Jabling chiqqan taqdirida ham hirovga qattiq gapirma.
 Ushbu gapda olmoshning qaysi turi ishtirok etgan?
 A) belgilash olmoshi
 C) so'roq olmoshi

D) Hozir ham hech kim o'z ismini aytmaydi, «Ulfat» deyishadi.

OLMOSHLARNING TUZILISHIGA KO'RA TURLARI

91. Qaysi qatorida tuzilishiga ko'ra olmoshlarning barcha turi qatnashgan?
 A) men, mana shu, u, o'sha-o'sha, u bu
 B) siz-biz, hech kim, har bir, hech nima, kim
 C) shu-shu, ana shu, allaqaysi, qandaydir
 D) qanday, allakim, sen-men, nega, kimdir

92. Qaysi qatorida ma'nosiga ko'ra olmoshlarning barcha turi qatnashgan?
 A) men, mana shu, o'zi, u, o'sha-o'sha, qachon
 B) biz, kim, har bir, hech bir, ular, birov, o'zi
 C) shu-shu, ana shu, o'zi, allaqaysi, qandaydir
 D) qanday, allakim, sen-men, nega, kimdir, o'sha

93. *Bularni egallamay turib, birov-bir shaxs komillik darajasiga erisha olmaydi.* Ushbu gapda ma'nosiga ko'ra olmoshlarning qaysi turi qatnashgan?
 A) faqat ko'rsatish olmoshi
 B) kishilik va ko'rsatish olmoshlari
 C) gumon va ko'rsatish olmoshlari
 D) bo'lishsizlik va ko'rsatish olmoshlari

94. Sodda gumon olmoshi qatnashgan gapni toping.
 A) Taqdir uni qanchalar do'stlaridan ayirmasin, oxir-oqibatda u yana o'ziga do'st topib olaveradi.
 B) Ikkovining ham fikrini allanarsalar chulg'ab olgan edi.
 C) Ulug' odam hech qachon yolg'iz qolmaydi.
 D) Gulnor hamma narsani bir zumda tayyorlab dadasiya ko'rsatdi.

95. So'roq olmoshidan hosil qilingan sodda yasama olmosh qaysi gapda qo'llangan?
 A) Ulug' odam hech qachon yolg'iz qolmaydi.
 B) Bu yigitning nimasidir unga rahmatli, otasini eslatardi.
 C) Ikkovining ham fikrini allanarsalar chulg'ab olgan edi.
 D) Yutuqlaridan har qancha maqtansa, arziydi.

96. So'roq olmoshidan hosil qilingan qo'shma belgilash olmoshi qaysi gapda qo'llangan?
 A) Ulug' odam hech qachon yolg'iz qolmaydi.
 B) Bu yigitning nimasidir unga rahmatli otasini eslatardi.
 C) Ikkovining ham fikrini allanarsalar chulg'ab olgan edi.
 D) Yutuqlaridan har qancha maqtansa, arziydi.

97. *Ulug' odam hech qachon*

yo'l'iz qolmaydi. Taqdir uni qanchalar do'stlaridan ayirmasin, oxir-oqibatda u yana o'ziga do'st topib olaveradi.

Mazkur matnda qo'llangan olmoshlar haqida to'g'ri hukmni aniqlang.
 A) fonetik o'zgarishga uchragan olmosh qatnashgan
 B) hosh kelishikdagi sodda kishilik olmoshi mavjud
 C) egallik shaklini olgan ko'rsatish olmoshi mavjud
 D) olmoshlarining besh turi qatnashgan

98. *Siz o'zingizni tuproq bilan tenglashingizdekchi bo'lgansiz, lekin men hozir Kumushga ham qanoatlanmay Oltinbibi deb atamoq fikriga tushdim.*

Mazkur matnda olmoshlarining ma'nosiga ko'ra necha turi qatnashgan?
 A) ikki B) uch C) to'rt D) bir

99. Qo'shma olmoshlar olmoshning qaysi ma'no turlarida uchraydi?
 A) kishilik, ko'rsatish
 B) ko'rsatish, so'roq, belgilash, bo'lishsizlik
 C) ko'rsatish, o'zilik, so'roq, belgilash
 D) kishilik, ko'rsatish, belgilash

100. Sodda yasama olmoshlar qaysi bandda ko'rsatilgan?
 A) o'zicha, mannan, sizla
 B) kimdir, qaysidir, allaqanday
 C) birov, shunaqa, bunday
 D) anavi, manavi, ushbu

101. Sodda olmoshlar olmoshning

qaysi ma'no turlarida uchraydi?
 1) *belgilash olmoshi*; 2) *kishilik olmoshi*; 3) *bo'lishsizlik olmoshi*; 4) *gumon olmoshi*; 5) *o'zilik olmoshi*; 6) *so'roq olmoshi*; 7) *ko'rsatish olmoshi*
 A) barcha turida uchraydi
 B) 1, 3, 5, 7
 C) 1, 2, 4, 5, 6, 7
 D) 2, 4, 5, 6, 7

102. Mos egallik shaklini olib, kishilik olmoshlari o'rnida qo'llanila oladigan sodda olmosh qaysi gapda qatnashgan?
 A) Lekin buni u hech qachon hech kimga aytmagan edi.
 B) Choyxonada, peshin bo'lib qolganiga qaramay, hech kim yo'q edi.

C) Alt Qushchi nechundir yana o'sha iliq bahor kunini esladi.
 D) Yigitning dong'i o'zi tug'ilib o'sgan shaharga ham yetib boribdi.

103. Sodda olmoshga qo'shimcha qo'shilib bilan tovush tushishi yuz bergan qatorni toping.

A) Meni Sodir Badatovich yubordilar. - dedi so'rashish uchun ikkala qo'lini baravar uzatib.
 B) Choyxonada, peshin bo'lib qolganiga qaramay, hech kim yo'q edi.
 C) O'zingga o'zingni maqtagandan qo'rq.
 D) So'fi hech narsa demay o'rnidan turdi.

104. Qaysi qatorda ham olmosh, ham olmosh asosida yasalgan ravish mavjud?

- A) Kimlarningdir qorni, ust-boshi but. Shuni baxt sanaydi.
- B) Kimlardir yeng uchida yashaydi. Ko'ngli tinch.
- C) Baxtni har kim o'zicha tushunadi.
- D) Unga hech kishining ko'zi uchib turgani yo'q.

105. Qaysi qatorda olmoshga qo'shimcha qo'shilishi bilan bog'liq tovush o'rtishi yuz bergan?

- A) Siz o'z ota-onangizning jigargo'shalarisiz.
- B) Kimlardir yeng uchida yashaydi.
- C) Baxtni har kim o'zicha tushunadi.
- D) Unga hech kishining ko'zi uchib turgani yo'q.

106. Uch o'rinda sodda olmosh qatnashgan gapni aniqlang.

- A) Ulug' odam hech qachon yolg'iz qolmaydi.
- B) Ana o'sha yerda o'zimizni ko'rsatamiz.
- C) Bu yigitning nimasidir unga rahmatli otasini eslatardi.
- D) Unga hech kishining ko'zi uchib turgani yo'q.

107. Olmoshdan yasalgan so'zlar qatorini aniqlang.

- A) o'zimiz, o'zlari, meningcha, bizlarning
- B) hech qanday, birovgga, kimningdir

C) qanaqadir, o'zidan, bir talay, hech
D) o'zboshimcha, o'zbiarmon, manman

108. Ham sodda, ham takroriy olmosh qatnashgan gap qaysi qatorda berilgan?

- A) Yormat Yo'ichi bilan yonma-yon yurib eski tanish kabi undan-bundan so'zlashib bordi.
- B) Uni yaqindagina ko'rdim, sira o'zgartmabdi: hamon o'sha-o'sha.
- C) Qat'iyatli bo'lmagan odam hech qachon o'ziga-o'zi xo'jayinlik qilolmaydi
- D) Shu-shu Nabijon ham dilni erkalovchi, ham iztirobga soluvchi g'alati hislar girdobiga tushib qoldi.

109. Ham qo'shma, ham takroriy olmosh qatnashgan gap qaysi qatorda berilgan?

- A) Hamma hayvonlar birdaniga tandirga yugurishib, uning ichida pisib yotgan Egriboyni tutib olishibdi.
- B) Halimaxonni ko'rdim, sira o'zgartmabdi: hamon o'sha-o'sha.
- C) Har bir inson necha-necha mashaqqatlarga duch keladi, sinaladi, bardosh bersa sinovlardan, albatta, o'tadi.
- D) Shu-shu Nabijon ham dilni erkalovchi, ham allaqanday iztirobga soluvchi g'alati hislar girdobiga tushib qoldi.

110. Juft olmoshlar qatnashgan qatorni aniqlang.

- A) Yormat Yo'ichi bilan yonma-yon yurib eski tanish kabi undan-bundan so'zlashib bordi.
- B) Halimaxonni ko'rdim, sira o'zgartmabdi: hamon o'sha-o'sha.
- C) Qat'iyatli bo'lmagan odam hech qachon o'ziga-o'zi xo'jayinlik qilolmaydi
- D) Shu-shu Nabijon ham dilni erkalovchi, ham allaqanday iztirobga soluvchi g'alati hislar girdobiga tushib qoldi.

111. Sodda kishilik olmoshi qatnashgan gapni toping.

- A) Yormat Yo'ichi bilan yonma-yon yurib eski tanish kabi undan-bundan so'zlashib bordi.
- B) Hammasi joyida, do'stlar, men hech kimdan, hech narsadan xafa emasman.
- C) Qat'iyatli bo'lmagan odam hech qachon o'ziga-o'zi xo'jayinlik qilolmaydi
- D) Shu-shu Nabijon ham dilni erkalovchi, ham allaqanday iztirobga soluvchi g'alati hislar girdobiga tushib qoldi.

112. Juft ko'rsatish olmoshi qatnashgan qatorni aniqlang.

- A) Qat'iyatli bo'lmagan odam hech qachon o'ziga-o'zi xo'jayinlik qilolmaydi.
- B) Mashina yuborsam, u-bularni berib yuborarsiz.
- C) Shu-shu, men ularninguyiga keladigan bo'qqoldim.

D) Halimaxonni ko'rdim, sira o'zgartmabdi: hamon o'sha-o'sha.

113. Sodda ko'rsatish olmoshi qatnashgan qatorni aniqlang.

- A) Har kim o'z oldida bir narsa topib, shunga ko'z tikkan edi.
- B) Ali Qushchi nechundir yana o'sha iliq bahor kunini esladi.
- C) Shu-shu, men ularninguyiga keladigan bo'lib qoldim.
- D) Lekin buni u hech qachon hech kimga aytmagan edi.

114. Olmoshlarning tuzilishiga ko'ra ikki turi, ma'nosiga ko'ra uch turi qatnashgan gapni aniqlang. (super blits)

- A) Har kim o'z oldida bir narsa topib, shunga ko'z tikkan edi.
- B) Ali Qushchi nechundir yana o'sha iliq bahor kunini esladi.
- C) Shu-shu, men ularninguyiga keladigan bo'lib qoldim.
- D) Lekin buni u hech qachon hech kimga aytmagan edi.

115. Olmoshlarning tuzilishiga ko'ra ikki turi, ma'nosiga ko'ra to'rt turi qatnashgan gapni aniqlang. (super blits)

- A) Hammasi joyida, do'stlar, men hech kimdan, hech narsadan xafa emasman.
- B) Lekin buni u hech qachon hech kimga aytmagan edi.
- C) Kim o'z yurtini sevmasa, u hech nimani seva olmaydi.

D) Hamma unga o'g'irilib qatar, ammo Sattor Roziyadan boshqa hech kimni ko'rmas edi.

116. Ikki o'rinda sodda, ikki o'rinda qo'shma olmosh qatnashgan qatorni aniqlang.

- A) Hamma unga o'g'irilib qatar, ammo Sattor Roziyadan boshqa hech kimni ko'rmas edi.
- B) Hammasi joyida, do'stlar, men hech kimdan, hech narsadan xafa emasman.
- C) Moziylar sasiga qulbq tutgum jim, ustun bo'lgan emas dunyoga hech kim.
- D) Shu-shu, men ularninguyiga keladigan bo'lib qoldim.

117. Qo'shma bo'lishsizlik olmoshi qatnashgan gapni toping.

- A) Gulnor hamma narsani bir zunda tayyorlab dadasiga ko'rsatdi.
- B) Ali Qushchi nechundir yana o'sha iliq bahor kunini eslatdi.
- C) Choyxonada, peshin bo'lib qolganiga qaramay, hech kim yo'q edi.
- D) Qimmat esa unga hech ham o'xshamas ekan.

118. O'zingdan kichiklarga

dolm yordam bergin. Bu bizning eng birinchi vazifamiz.

Ushbu gapda olmoshlarning qaysi ma'no turi qo'llanmagan?

- A) o'zlik olmoshi
- B) belgilash olmoshi
- C) kishilik olmoshi
- D) ko'rsatish olmoshi

119. Nima eksang, shuni o'rasan.

Ushbu gapda olmoshlarning qaysi ma'no turiga oid birtiklar qo'llangan?

- A) ko'rsatish va gumon olmoshlari
- B) so'roq va gumon olmoshlari
- C) ko'rsatish va so'roq olmoshlari
- D) faqat ko'rsatish olmoshi

120. Sodda kishilik va sodda o'zlik olmoshlari qatnashgan gap qaysi qatorda berilgan?

- A) Qiziq, unda nimaga asoslanib shunday qarorga keldingiz?
- B) Har kim bilganicha maslahat bera boshladi.
- C) U har yil ta'tilni o'z qishlog'ida, ota-onasi bag'rida o'tkazadi.
- D) Siz aqlsiziz-ku! O'sha cho'loq bilan teng bo'lasizmi?

121. Har kim bilganicha maslahat bera boshladi. Ushbu gapda olmoshning qaysi turi qo'llangan?

- A) So'roq olmoshi
- B) Belgilash olmoshi
- C) Gumon olmoshi
- D) Ko'rsatish olmoshi

122. Quyidagi gapda tagiga chizilgan olmoshning turini aniqlang.

Dildorning bari gaplari haqiqat edi.

- A) Kishilik olmoshi
- B) O'zlik olmoshi
- C) Belgilash olmoshi
- D) Ko'rsatish olmoshi

123. Berilgan gap tarkibidagi olmoshlarning nomlari qaysi javobda to'g'ri ko'rsatilgan?

- A) -ni, -ning, -dan
- B) -niki, ning, -cha
- C) -day, -niki, -ni
- D) -niki, -ni, -ning

128. Qaysi gapda olmoshning to'rt turi qatnashgan?

- A) Kimki shoshilmay, aql-u tadbir bilan ish tutsa, u o'z maqsadlariga oson erishadi.
- B) Har kim o'z og'zining qorovuli bo'lsa, uning nafasi hech qachon bo'g'ilmaydi.
- C) Qiziq, unda nimaga asoslanib shunday qarorga keldingiz?
- D) Nima ro'zg'orga kerak bo'lsa, dadam o'shani bozordan keltiraverar edi.

129. Qaysi gapda olmosh fonetik o'zgarishga uchragan?

- A) Kimki shoshilmay, aql-u tadbir bilan ish tutsa, u o'z maqsadlariga oson erishadi.
- B) Har kim o'z og'zining qorovuli bo'lsa, uning nafasi hech qachon bo'g'ilmaydi.
- C) Kimki boshqalarga rahm-u shafqat qilmasa, unga ham hech kim rahm-u shafqat qilmaydi.
- D) Nima ro'zg'orga kerak bo'lsa, dadam o'shani bozordan keltiraverar edi.

130. Ammo shuni, bolajonlar, unutmang.

Qor yoqqanda qushlar holi bo'lar tang.

O'shanda siz qushlarga yordam bering.

124. Kishilik olmoshi berilmagan gapni aniqlang.

- A) U ishlardan biz bexabar qolibmiz.
- B) Menimcha, buningizning o'zi aybdor.
- C) U Saidiy bilan do'st edi.
- D) Biz uni sevamiz, ardoqlaymiz.

125. Olmoshning qaysi turini hosil qilishda so'roq olmoshlari ham ishtirok etadi?

- 1) belgilash olmoshi; 2) kishilik olmoshi; 3) ko'rsatish olmoshi; 4) gumon olmoshi; 5) bo'lishsizlik olmoshi
- A) 3, 4, 5
- B) 1, 4, 5
- C) 2, 3, 5
- D) 1, 2, 5

126. Qaysi gapda olmosh shaxs otiga tobelanib kelgan?

- A) Har qanday go'zallik zamirida mehnat yotadi.
- B) Bizning orzu niyatlarimiz ko'p va ulug'.
- C) Dildorning ba'zi gaplari haqiqat edi.
- D) Har bir fuqaro davlat himoyasidir!

127. Men, sen olmoshlariga qaysi qo'shimchalar qo'shilsa, talafuzda

Uvoq seping, ularga inlar quring.
Ushbu parchada olmoshlarining
necha turi qo'lingan?
A) 2 B) 3 C) 4 D) 5

131. Ammo shuni, bolajonlar,
unutmang,
Qor yoqqanda qushlar hali bo'lar
tang.
O'shanda siz qushlarga yordam
bering.

Uvoq seping, ularga inlar quring.
Ushbu parchada kishilik
olmoshlariga mansub nechta birlik
qo'lingan?
A) 4 B) 1 C) 2 D) 3

132. Barcha shodlik senga
bo'lsin, bor sitam, zorlik menga,
Barcha dildorlik senga-yu, barcha
xushkorlik menga.
Mazkur gapda nechta olmosh
qo'lingan?
A) sakkizta B) to'qqizta
C) oltita D) yettita

133. Ko'rsatish olmoshi berilmagan
gapni toping.
A) Bu kabob unga juda shirin
tuyuldi.
B) Bektemir buni umrida birinchi
marta tortishi edi.
C) Nega uni otdami, aravadami eilib
qo'ymadi?
D) Shu atrofdan bir ovoz eshittildi.

134. Olmoshlarining qaysi ma'no
turida sodda yasama olmoshlar
mavjud?
A) kishilik B) bo'lishsizlik
C) belgilash D) gumon

135. Sifat o'rnida qo'lingan olmosh
qaysi gapda keltirilgan?
A) Dunyoda yagona tilagim - shu.
B) Biz uni sevamiz, ardoqlaymiz.
C) Bu cholni butun yurt izzat qilardi.
D) Unga o'git-nasihah foydasizdir.

136. Quyida olmoshning nechta
ma'no turiga oid misollar berilgan?
*hamma, qaysi, o'zim, allakim, hech
qaysi, men, barcha, o'zi, hech qancha*
A) 7 ta B) 4 ta C) 5 ta D) 6 ta

137. Quyida olmoshning nechta
ma'no turiga oid misollar berilgan?
*ana, har kim, o'zlari, sizlar, hech
qayer, biz*
A) 7 ta B) 4 ta C) 5 ta D) 6 ta

138. Shuni unutmaki, tarbiyaning
otasi — mehnat.
Ushbu gapda olmosh qanday
birlikka ishota qilgan?
A) so'zga B) so'z birligiga
C) gapga D) qo'shma gapga

139. Axir, men sizlarni o'zimning
echkilarimdan-da yaxshiroq
boqmadimmi?
Ushbu gapda olmoshlarining necha
turi qatnashgan?
A) 2 ta B) 3 ta C) 4 ta D) 1 ta

140. Qaysi qatorida ko'rsatish
olmoshi berilgan?
A) U kishidan bir gap chiqadi.
B) U ona bo'lishdan behad shod.
C) Undan hech narsasini ayamaydi.
D) U tushga shunday ta'bir beribdi.

141. Quyidagi gapda qo'lingan
olmoshlar soni va turini aniqlang.

Shu o'z ota-onangizning
qiyos o'shalarisiz. Bu kam. Siz o'z
solhingiz, Vataningiz,
millatigizning ko'z qarog'larisiz.
Ammo unutmang: tanbal, daqq,
hechori kishi ma'naviy nogiron
degan so'z. Unga hech kishining
ko'zi uchib turgani yo'q.
A) 7 ta: 3 ta kishilik, 2 ta o'zlik, 1 ta
bo'rsatish, 1 ta bo'lishsizlik
B) 7 ta: 2 ta kishilik, 2 ta ko'rsatish, 2
ta o'zlik, 1 ta bo'lishsizlik
C) 6 ta: 2 ta kishilik, 1 ta ko'rsatish, 2
ta o'zlik, 1 ta bo'lishsizlik
D) 6 ta: 1 ta kishilik, 2 ta o'zlik, 2 ta
ko'rsatish, 1 ta bo'lishsizlik

142. Qaysi qatorida olmosh
turkumiga mansub bo'lgan so'z
berilgan?
A) o'zacha B) o'zidan
C) o'zblatmon D) o'zlik

143. Lirika shoir qalbining
yulmasidir. Shoir o'z qalbidan
kechgan jarayonlarni aks ettirish
orqali o'z qalbining tarixini
yaratadi.
Mazkur matndagi ustiga chizilgan
so'z o'rnida qaysi olmosh turini
qo'yish mumkin?
A) kishilik B) ko'rsatish
C) belgilash D) o'zlik

144. Bir so'z qaysi so'zlarga
qo'shilib, bu so'zlarga gumon
ma'nosini yuklaydi?
1) kishi; 2) narsa; 3) nima
A) 1, 2 B) 1, 3 C) 2, 3 D) 1, 2, 3

145. Olmoshlar haqida bildirilgan
qaysi hukm noto'g'ri?

A) bir so'zi gumon olmoshi o'rnida
ham qo'llanilishi mumkin
B) olmoshlarni so'z yoki gap o'rnida
almashtirib qo'llash mumkin
C) olmoshlar so'roq, gumon kabi
jeksik ma'nolarni ham ifodalaydi
D) olmoshlar olmosh o'rnida
qo'llanilishi mumkin

146. Qaysi gapda belgilash olmoshi
ot o'rnida qo'lingan?
A) Hamma perronda, hamma o'z
jigarini qidiradi.
B) Har bir inson o'z baxti uchun
kurashadi.
C) Dildorning bari gaplari haqiqat
edi.
D) Ovoz har qachongidan ham
ta'sirliroq edi.

147. Ma'nosi ta'kidlangan olmosh
qaysi qatorida qo'lingan?
A) Sen, qizim, uyga joy qil,
o'rtog'ingni o'tqiz, dasturxon sol...
B) Bu bulutli havoni ochmoq faqat
onaning vazifasi edi.
C) Men o'zim yotig'i bilan aytib
ko'ray, yo'q demas...
D) Biz otang bilan choyni so'rida
ichib, haligi gapni gaplashamiz.

148. Hamma jim qoldi. Har kim
o'z oldida bir narsa topib, shunga
ko'z tikkan va u narsada Zebi o'z
otasini, Qurvonbibi o'z erini, Salti
qovog'idan qor yog'ib turgan
sovuq bir so'fni ko'ardi.
Mazkur matnda qo'lingan
olmoshlar sonini aniqlang.
A) sakkizta B) to'qqizta
C) o'nta D) yettita

149. Belgilash olmoshi sifatga tobelangan qatorni aniqlang.
 A) Bu gapning butun dahshati shu tobdan billindi.
 B) Aybdor o'zi har bir savolga bergan javobi bilan jinoyatini iqror qiladi.
 C) Biznikiga mehmon keldi, Hammasining qoshi qora.
 D) Hamma nopok, hamma egri, yolg'iz siz to'g'ri.

150. Meni kutayotir qilib kelajak, U mening iqbolim, mening baxtimdir. Men ko'rmagan baxtni kimdir ko'rajak,
 Men aytmagan so'zni aytajak kimdir. Mazkur she'riy parchada o'lmoshlarining qaysi ma'no turlari ishtirok etgan?

- A) kishilik, ko'rsatish, gumon
- B) kishilik va ko'rsatish
- C) kishilik va gumon
- D) kishilik, ko'rsatish, so'raq

Matni o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

KITOBAT SAN'ATI

Insoniyat rivojida aql-idrok va ruhiy barkamollik vositasi bo'lgan kitob - buyuk mo'ljiz. Darhaqiqat, kitob odamsodning yaqin sirdoshi, yo'ldoshi va uni asrlardan asrlarga olib o'tgan ziyo mash'alidir. Kitoblar faqat bilim manbai bo'libgina qolmay, madaniy hayotimizning betakror san'ati sifatida yashab kelayotir. Xalqimiz azal-azaldan ilmga, kitobga chanqoq. Shu bois yurtimizda kitobatchilik qadimdan rivojlanib kelgan. Fikrimizga dalil sifatida "Avesto" qo'lyozmalari, sopol idishlar, charam o'rnamlari, metall buyumlardagi yozuvlarni aytasak bo'ladi.

Kitobat san'ati bir qancha qo'lli gul hunarmandlar tomonidan bajariladigan murakkab jarayonlarni o'z ichiga oladi. Jumladan, bular - qog'ozrez, xattot (kitob va risolalarni ko'chiruvchi kotib), lavvoh (lavh yozuvchi usta), muzahhib (zarhal beruvchi mo'yqalam sohibi), musavvir (rassom), sahhoof (muqovasoz)lardan iborat jamaadir.

Qo'lyozma kitoblarni tayyorlashda kitob uchun yaxshi, sifatli qog'oz tanlash muhim bo'lgan. Samarqand qog'ozlari, ayniqsa, o'zining bejirimligi va sifatli bilan dong taratgan. Samarqand qog'ozlari miloddan avvalgi davrda Buyuk ipak yo'li orqali Eron, Hindiston, Shom va Rumgacha yetib borgan. "Marqand qog'ozlari" - deb yozgan edi qadimgi yunon olimi Herodot "Tarix" asarida, - o'zining sifatli, yozuvning tiniq ko'rinishi, ixchamligi bilan Xitoy qog'ozlaridan yuqori tarafdin. Narshaxiyning VI-VII asrlardan hikoya qiluvchi mashhur "Buxoro tarixi" hamda Firavsiyning "Shohnoma" asari ham Samarqand qog'oziga bitilgan tufayli bugungi kungacha yetib kelgan.

Xattodlar matnni qog'ozga mistar (maxsus qog'oz-karton) ustiga ip tortib, uning izni tushirib olganlaridan so'ng yozishga kirishganlar. Matnni qanday joylashtirish xattotning mahoratiga bog'liq bo'lgan. Yozilgan matnni lavvoh

hoshiyali qog'ozga yelimlagan, uning ustidan jadvalkash turli-taman ranglarda chiziqlar tortib, matnni jadvalga olgan. Keyin esa muzahhib oltin suvi va turli ranglar bilan qo'lyozmani zinyatlagan. Bunda muzahhiblar "shams", "lavha", "sarlavha", "zarvaraq", "xotima" kabi naqshlardan foydalanaganlar. Bo'sh qoldirilgan joylarga musavvirilar miniatyura ishlaganlar. Ular rasmlarni turli ranglarda, oltin, kumush ishlatgan holda bo'yaganlar. Nihoyat muqovachilar qo'lyozmaga naqsh va turli-xil bo'yoqlar bilan jilo bergan, oltin suvlari yurgatilgan charam muqovaga birtiktirgan. Muqovaning g'iloifi ko'priacha hosma, o'lma, qadama naqshlar, yorqin rasmlar bilan bezatilgan kumush yoki yog'ochdan bo'lgan.

Qo'qon xonligida kitobat san'atining mohir ustalari ijod qilgan. Nodirbegim buyurtmasiga asosan xattot Muhammad Yusuf Dabir tomonidan XIX asrda Qo'qanda ko'chirilgan Alisher Navoiyning she'rlari to'plami - "Devoni Alisher Navoiy" kitobi bezaklariga ko'ra dunyoda yagona nusxadir. Hozir Toshkent davlat sharqshunoslik instituti fondida saqlanayotgan ushbu asarda musavvir va xattot Navoiy asarlari insoniyatga quyoshdek nur sochib turishini ramziy tasvirlagan naqshlarni ko'ramiz.

Ilmiy-texnik taraqqiyot yuksak darajaga chiqqan bugungi kunda kitob nashr etish sohasida ham katta o'zgarishlar yuz berdi. Qo'l mehnatini kompyuterlar va bosma uskunalar egallashi tufayli kitoblarning sifati tubdan yaxshilandi. Ayniqsa, keyingi yillarda kelib, nashriyotlarimiz har tomonlama sifatli, chiroyli, bezatilgan kitoblarni nashr qilib, o'tmish an'alarini davom ettirmoqda.

Shabnam Azimova, saviya.uz saytidan.

151. So'zlar va ularning izohi to'g'ri moslashtirilgan qatorni aniqlang.

SO'Z	IZOH
1) xattot	a) qog'oz tayyorlovchi, ularni qirqib, kesib, kitob shakliga moslovchi odam
2) lavvoh	b) qimmatbaho metall kukuni aralashtrilib tayyorlangan bo'yoqlar bilan kitoblarga ishlov beruvchi usta
3) qog'ozrez	d) turli tasvirlar ishlovchi, rasmlar chizuvchi ijodkor
4) muzahhib	e) kitoblarni qo'yib o'qish uchun mo'ljallangan maxsus moslamani yasovchi usta
5) sahhoof	f) qog'ozni sahifalash va kitoblarni muqovalash bilan shug'ullanuvchi usta
6) musavvir	g) kitoblarni, asarlarni husnixat bilan ko'chira oladigan, aniq va chiroyli yoza oladigan odam

- A) 1 - g, 2 - b, 3 - a, 4 - d, 5 - e, 6 - f
 B) 1 - g, 2 - e, 3 - b, 4 - a, 5 - f, 6 - d
 C) 1 - g, 2 - e, 3 - a, 4 - b, 5 - d, 6 - f
 D) 1 - g, 2 - e, 3 - a, 4 - b, 5 - f, 6 - d

152. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi gapda ajratib ko'rsatilgan so'z qanday ma'noni anglatmoqda?

Xalqimiz azal-azaldan ilmga, kitobga chanqoq.

- A) suvsiragan B) xor bo'lmoq
 C) ishtiyorqmand D) tashna bo'lmoq

153. To'g'ri javobni toping.

Ushbu gapda ostiga chizilgan oltmish qaysi so'zga ishora qilgan?

Darhaqiqat, kitob odamzodning yaqin sirdoshi, yo'ldoshi va uni asrlardan asrlarga olib o'tgan ziyo mash'ulidir.

- A) kitob B) odamzodning C) sirdoshi D) yo'ldoshi

154. Noto'g'ri ma'lumotni aniqlang.

- A) Xattot Muhammad Yusuf Dabir tomonidan XIX asrda ko'chirilgan "Devoni Alisher Navoiy" kitobi hozirda ham mavjud.
 B) Firdavsiyning "Shohnoma" asari ham Samarqand qog'oziga bitilgan.
 C) Muzahhiblar matnini qog'ozga mistar ustiga ip tortib, uning izini tushirib olganlaridan so'ng yozishga kirishganlar.
 D) Qadimgi yunon olimi Herodot "Tartix" asarida Samarqand qog'ozining juda sifatli bo'lganini ta'kidlaydi.

155. To'g'ri javobni toping.

Matnda ajratib ko'rsatilgan gapdan xulosa qilish mumkinki, ...

- A) Lavvoh xattotning yordamchisi, uning ishlarida ko'maklashuvchi bo'lgan.
 B) Kitobning matn qismi hamda hoshiya qismi alohida tayyorlangan.
 C) Lavvoh kitob sahifalarini bir-biriga yelimlab chiqqan.
 D) Xattot matnini turli-tuman jadvallar ichiga yozgan.

156. Hukmning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

Samarqand hamda Xitoy qog'ozlari o'zaro "musobaqalashgan".

- A) to'g'ri B) noto'g'ri

157. To'g'ri javob(lar)ni toping.

Quyidagilardan qaysi biri tarixchi olim hisoblanadi?

- A) Herodot B) Nodirabegim
 C) Firdavsiy D) Muhammad Yusuf Dabir

158. To'g'ri javobni toping.

Kitob sahifasidagi matnning joylashishi kimning mahoratidan darak bergan?

- A) sahnhof B) musavvir C) xattot D) muzahhib

159. To'g'ri javobni toping.

Kitobning muqovasi odatda qanday materialdan tayyorlangan?

- A) kumush B) yog'och C) charm D) mis

160. Hukmning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

Kitob tayyorlash jarayonida bir necha mutaxassislar ishlaydi.

- A) to'g'ri B) noto'g'ri

161. To'g'ri javobni yozing.

Matnga tayangan holda, kitob tayyorlash jarayonida mehnat qiladigan ustalarining ishlash ketma-ketligini belgilang.

162. To'g'ri javobni yozing.

Matndan olingan parchalarga diqqat qiling. Har bir pacha tarkibidagi mustaqil gaplar o'zaro bog'langan. Qaysi qatoridagi parcha tarkibidagi gaplarni oltmish bog'lagan?

- A) Qo'l mehnatini kompyuterlar va bosma uskunalar egallashi tufayli kitoblarning sifati tubdan yaxshilandi. Ayniqsa, keyingi yillarga kelib, nashriyotlarimiz har tomonlama sifatli, chiroyli bezatilgan kitoblarni nashr qilib, o'tmish an'alarini davom ettirmoqda.
 B) Qo'lyozma kitoblarni tayyorlashda kitob uchun yaxshi, sifatli qog'oz tanlash muhim bo'lgan. Samarqand qog'ozlari, ayniqsa, o'zining bejirimligi va sifati bilan dong taratgan.
 C) Insoniyat rivojida aql-idrok va ruhiy barkamollik vositasi bo'lgan kitob - buyuk mo'jiza. Darhaqiqat, kitob odamzodning yaqin sirdoshi, yo'ldoshi va uni asrlardan asrlarga olib o'tgan ziyo mash'ulidir.
 D) Nodirabegim buyurtmasiga asosan „ko'chirilgan Alisher Navoiyning she'rlari to'plami - "Devoni Alisher Navoiy" kitobi bezaklariga ko'ra dunyoda yagona nusxadir. Hozir Toshkent davlat sharqshunoslik instituti fondida saqlanayotgan ushbu asarda musavvir va xattot Navoiy asarlari insoniyatga quyoshdek nur sochib turishini ramziy tasvirlagan naqshlarni ko'ramiz.

Matnini o'qing va quyidagi test topshiriqlarini bajaring.

MINORAYI KALON

Buxoroda ko'plab minoralar mavjud. Ular qariyb o'ttiz asrni qarshilagan sharif shahar husniga ko'rk qo'shib kelmoqda. Buxoro minoralari orasida Minorayi Kalon (Katta minora) o'zining mahobati, naqshlarining murakkabligi, bejirimligi hamda ne-ne jang-u jadallar va tabiat sinovlariga dosh berib kelayotgani bilan alohida ajralib turadi.

Minoralar turli davrlarda har xil vazifalarni bajargan. Qadimdan minoralar masjid va madrasalar yonida, ularga tutash qurilgan. O'shanda bundan ko'zlangan asosiy maqsad hammamni namozga chorlashdan iborat bo'lgan. Ammo minora so'zi arabchada "mayoq" ma'nosini bildirib, gorizontal o'lchamiga nisbatan vertikal o'lchami ortiq bo'lgan baland ...ni ifodalaydi. Muhim savdo-sotiq markazi, Buyuk ipak yo'li chorrahasida joylashgan Buxoroga qator-qator karvonlar, savdogarlar qum barxanli saharlardan oshib kelishgan. Buxoroning o'sha davrdagi hukmdori Arslonxon Qoraxoniylar shahar atrofidagi saharlarda karvonlarning adashib qolmasligi uchun baland inshoot qurishni rejalashtiradi. Arslonxon Qoraxoniylar 1124-yili eng mashhur va sara usta-quruvchilarning loyihalari bilan shaxsan tanishib chiqadi va Usta Baqomning loyahasini ma'qullaydi. **Shu asnoda**, minorani qurish ishlari boshlanadi. Minorani ko'tarishda ishlatilgan maxsus qorishmani tayyorlashda yulg'un kukuni, uzum shirasi, qora tovuq tuxumi, tuya juni va sutidan foydalanishadi. Bu esa minoraning juda ham mustahkam bo'lishiga xizmat qilgan.

Minorayi Kalon 1127-yilda qurib bitkaziladi. Balandligi 47,5 metr bo'lgan (asosi, 10 metri yer ostida) minoraga 105 pog'onali zina orqali chiqilib, eng yuqori qismidagi 16 ta darcha orqali shaharni kuzatish mumkin. Minoraning tepa qismida sham fonuslari yoqilib, atrofga nur taratilgan. Natijada minora kechalari 50-60 chaqirim masofadagi karvonlar ham adashmay, shaharga kirib kelishida yo'ldagi yulduz vazifasini o'tagan. Qariyb 900 yildan buyon barchaning hayratiga sabab bo'lib kelayotgan Minorayi Kalon yanada jozibali ko'rinishi uchun belbog'ida 20 dan ortiq naqshinkor halqalar hosil qilingan. Bezaklar bir-birini takrorlamaydi. Unda har xil kufiy, handasiy yozuvlarni ham uchratish mumkin. Minorada nafaqat hukmdor, balki inshootni bunyod etgan ustaning nomini ham qoldirish maqsadida **yuqoriga** - eng uski halqalardan biriga "Amali Usto Baqo, milodiy 1127-yil, Minorayi Arslonxon" degan so'zlar bitilgan.

damda.uz sayti ma'lumotlari asosida tayyorlandi

163. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi gaplarda ostiga chizilgan haqida to'g'ri mulohazani aniqlang.

1. Buxoroda ko'plab minoralar mavjud. Ular qariyb o'ttiz asrni qarshilagan sharif shahar husniga ko'rk qo'shib kelmoqda.
2. Qadimdan minoralar masjid va madrasalar yonida, ularga tutash qurilgan. O'shanda bundan ko'zlangan asosiy maqsad hammamni namozga chorlashdan iborat bo'lgan.
3. Minorani ko'tarishda ishlatilgan maxsus qorishmani tayyorlashda yulg'un kukuni, uzum shirasi, qora tovuq tuxumi, tuya juni va sutidan foydalanishadi. Bu esa minoraning juda ham mustahkam bo'lishiga xizmat qilgan.

- A) Uchala vaziyatda ham olmosh o'zidan oldin kelgan gap tarkibidagi ot turkumiga mansub so'zlarga ishora qilgan.
- B) 1- parchada olmosh avvalgi gapda qatnashgan so'zga ishora qilgan bo'lsa, 2- va 3- parchalarda o'zidan oldin qo'llangan gaplarning umumiy mazmuniga ishora qilgan.
- C) 1- va 3- parchalarda olmosh ot turkumidagi so'zlarga ishora qilgan bo'lsa, 2- parchada to'ldiruvchi vazifasidagi fe'lga ishora qilgan.
- D) Uchala parchada ham olmosh o'zidan oldin qo'llangan gaplarning umumiy mazmuniga ishora qilgan.

164. To'g'ri javobni toping.

Ostiga chizilgan gapda nuqtalar o'rniga qo'yilishi lozim bo'lgan, imloviy jihatdan to'g'ri yozilgan so'zni aniqlang.

- A) inshaat B) inshaot C) inshoot D) inshoot

165. Hukmning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

Mayoq vazifasini bajargan minoralar faqat kunduzi xizmat qilgan.

- A) to'g'ri B) noto'g'ri

166. Hukmning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

Arab tilidan o'zlashgan *minor* so'zi "mayoq" ma'nosini bildiradi.

- A) to'g'ri B) noto'g'ri

167. Hukmning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

Minorani ko'tarishda ishlatilgan maxsus qorishmani tayyorlashda qora tovuq tuxumidan ham foydalanilgan.

- A) to'g'ri B) noto'g'ri

168. To'g'ri javobni toping.

Qadimda minoralar masjid va madrasalar yonida, ularga tutash qurilgan. Bundan ko'zlangan asosiy maqsad nima edi?

- A) Insonlarni namozga chorlash.
- B) Shaharning markaziy nuqtasini, ya'ni ko'rsatish.
- C) Shaharning masjid, madrasa turgan hududini barchaga anglatish.

D) Hukmdor qarorlarini elga eshittirish.

169. To'g'ri javobni toping.

Matndan olingan quyidagi qaysi so'z ko'chma ma'noda qo'llangan?

- A) ko'plab B) qorishmani
C) belbog'ida D) bitilgan

170. To'g'ri javobni toping.

Matndan xulosa qilish mumkinki,...

- A) Minorayi kalon salkam ming yillik tarixga ega.
B) Buxoroda qariyb o'tiz asrlik minoralar mavjud.
C) Usta Baqoning loyihasi Arslonxonga ma'qul tushmagan.
D) Minorayi kalonda hukmdor nomi keltirilmagan.

171. Hukmning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

"Kalon" so'zi mayoq degan ma'noni bildiradi. Demak, Minorayi kalon "Mayoq minorasi" deganidir.

- A) to'g'ri B) noto'g'ri

172. To'g'ri javobni yozing.

Minorayi kalonning asl vazifasi nimadan iborat edi?

173. Moslashtiring.

Matndan olingan quyidagi ravishlar ro'parasiga ifodalagan ma'nosini bo'yicha turini yozing.

So'zlar	Ravishlarning turlari	Tekshirish uchun belgi qo'yiladi
1. ko'plab		
2. alohida		
3. qadimdan		
4. o'shanda		
5. qator-qator		
6. shu asnoda		
7. kechalari		
8. yanada		
9. yuqoriga		

174. To'g'ri javobni toping.

Matndan olingan qaysi gapda ostiga chizilgan birliklar o'zaro sinonim sanaladi?

- A) Qadimdan minoralar masjid va madrasalar yonida, ularga tutash qurilgan.
B) Unda har xil kufiy, handasiy yozuvlarni ham uchratish mumkin.
C) Minoraning tepa qismida sham fonuslari yoqilib, atrofga nur taratilgan.
D) Minoralar turli davrlarda har xil vazifalarni bajaragan.

ISMLAR, ISMLARNING LUG'AVIY VA MUNOSABAT SHAKLLARI

1. Egallik va kelishik shakllari bilan o'zgarar oladigan so'zlar qanday atama ostida birlashtiriladi?

- A) ismlar B) to'plam
C) tasnif D) tavsif

2. Quyidagilardan ismlarga mansub birliklarni aniqlang?

- 1) ot; 2) sifat; 3) son; 4) olmosh; 5) ravish; 6) harakat nomi; 7) sifatdoshi; 8) modal so'z; 9) taqlid so'z; 10) ravishdosh.

- A) 1, 2, 3, 4, 6, 9, 10
B) 1, 2, 3, 4, 6, 7, 9
C) 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10
D) 1, 2, 3, 8, 9, 10

3. Tilshunoslikni fan sifatida shakllantirgan qadimgi hindlar so'zlarni qanday turkumlarga bo'lishgan?

- A) otlar, fe'llar, yordamchilar
B) ismlar, fe'llar, olmoshlar
C) sifatlar, sonlar va olmoshlar
D) ot, sifat, son, olmosh, ravish

4. Hindlarning tilshunoslik g'oyalari bilan oziqlangan arablar so'zlarni qanday turkumlarga bo'lishgan?

- A) olmoshlar, fe'llar, yordamchilar
B) ismlar, fe'llar, yordamchilar
C) sifatlar, sonlar va olmoshlar
D) ot, sifat, son, olmosh, ravish

5. Qaysi qo'shimchalar so'zlarning munosabat shakllarini hosil qiladi?

- A) ko'plik, kichraytirish va erkalash qo'shimchalari
B) egallik, kelishik, -man, -san, -dir qo'shimchalari
C) fe'l nisbatlari va fe'l zamonlari qo'shimchalari
D) berilganlarning barchasi so'zlarning munosabat shakllarini hosil qiladi.

6. Ismlarning munosabat shakllarini toping.

- 1) -lar; 2) -im; 3) -imiz; 4) -jon; 5) -da; 6) -cha; 7) -dir; 8) -man; 9) -ga; 10) -day

- A) 2, 3, 4, 5, 6, 7 B) 4, 6, 8, 10
C) 2, 3, 5, 7, 8, 9 D) 6, 9, 10

7. O'g'ilchasini yetaklab olma,

apelsin to'ldirilgan sumkani ko'targanicha javdirab kirib keladi, xotining oyoq tomonida o'tirib unga termiladi.

Ushbu gapda ismlarning necha turi qatnashgan?

- A) barcha turi qatnashgan
B) 3 ta C) 4 ta D) 5 ta

8. Nomlar o'rnida almashinib keluvchi so'z qo'llangan qatorni toping.

- A) Bemor ayollar bilan muloyim gaplashadi-yu, lekin ko'ngli, turmushi haqida ochiq gapirmaydi.
 B) Bobur o'smirligida Hulkar yulduzlarini olmosdan yasalgan varrakka o'xshatardi.
 C) Yorug', keng xonadagi karavotlarning birida qirq yoshlar chamasidagi ayol yotardi.
 D) Dumini quvnoq silkitib uchadigan olmos varrak uning xayolini yana musaffo bolalik yillariga olib ketdi.

9. Ismlarni kesim sifatida shakllantiruvchi va ega bilan munosabatini ifodalovchi qo'shimchalarni toping.
 A) -cha, -iar, -man
 B) -ga, -da, -dan
 C) -dir, -day, -dek
 D) -man, -san, -dir

10. Ularning ma'no va vazifalarini tushuntirishga harakat qiling.
 Ushbu gapdagi ismlarning munosabat shakllari qaysi javobda to'g'ri ko'rsatilgan?
 A) -ni, -ng, -dan, -imiz, -ish
 B) -ni, -ning, -i, -ga, -ing
 C) -ning, -i, -ni, -ga
 D) -ni, -ish, -ga, -ng

11. Jon do'sting Jonidan kechsa ham, mol do'sting molidan kechmas.
 Ushbu gapda ismlarning munosabat shakli necha o'rinda qo'llangan?
 A) 5 B) 6 C) 7 D) 8

12. Hammaning ko'zi dom'lada ekan, Zebi chimmatini yuzidan oldi.

Barcha kitoblar→

-274-

@ABTbooks kanalida

- Ushbu gapda ismlarning munosabat shakli necha o'rinda qo'llangan?
 A) 5 B) 6 C) 7 D) 8

13. Miqdorning nomi narsaning nomiga bog'langan qatorni toping.
 A) Bir kishi Rasulullohdan: -Men yaxshiligimni kimga qilsam bo'ladi? - deb so'rabdi.
 B) Mana shu Yetti Og'ayni yulduzlari o'sha yerda ham Oltin Qoziqni aylantib o'tib, g'arbga botib ketardi.
 C) Erti poyezdda ishlar ekan. Shuning uchun haftada bir keladi.
 D) Menga donishmandlarning bitta hikmati so'zi ma'lum: «Bilimdon o'z bilimni tufayl ofatlardan omon qoladi».

14. Rus tilshunosiari mustaqil so'zlarni qaysi turkumlarga ajratadi?
 A) ot, sifat, son, olmosh va yordamchilar
 B) ot, sifat, son, ravish, yordamchilar
 C) ot, sifat, son, olmosh, ravish va fe'l
 D) ot, sifat, son, olmosh, harakat nomi

15. Bizning ajdodlarimiz qadimdan qaysi turkumlarni birlashtirgan holda ismlar nomi bilan o'rganib kelganlar?
 A) ot, sifat, son va olmosh
 B) ot, sifat, son va ravish
 C) ot, sifat, son, olmosh va fe'l
 D) ot, sifat, son, olmosh, ravish

16. Qurbon cholning gapini eshitib hayron qoldi.
 Ushbu gapda ismlar guruhiga mansub necha so'z ishtirok etgan?

- A) 5 B) 6 C) 4 D) 3

17. Ismlarning lug'aviy shakllarini belgilang.

- 1) *opalik* 2) *ko'plik* 3) *kichraytirish-*
erkilash 4) *qiyoslash* 5) *kelishik* 6)
kelijning darajasi
 A) 1, 2, 3, 4 B) 2, 3, 4
 C) 2, 3, 4, 5 D) 2, 3, 4, 6

18. Qaysi qatordagi so'zlarning barchasida ismlarning lug'aviy shakllari qo'llangan?
 A) kitobning, kitobim, o'quvchilar;
 daftrani
 B) bolalar, qizcha, qizgina, qizaloq, kattaroq
 C) daftracha, koptokka, qalamim, hatli
 D) larzandmiz, bolam, mushukcha, haqiqatgina

19. Ismlarning munosabat shakllari qaysi javobda noto'g'ri ko'rsatilgan?
 A) ismlarning egalik shakllari
 B) ismlarning ko'plik shakllari
 C) ismlarning kesimlik shakllari
 D) ismlarning kelishik shakllari

20. *Nonushta yo tushikka*
Yozarkannimiz dasturxon,
Dasturxoniga zeb berib
Bo'y taratar kulcha non.

- Ushbu gap haqida to'g'ri berilmagan hukmini aniqlang.

- A) Ikki o'rinda ismlarning munosabat shakli qo'llangan
 B) ismlarning munosabat shakli tovush o'zgarishiga uchragan
 C) ismlarning munosabat shakli tobe qism tarkibida qo'llangan

- D) ismlarning lug'aviy shakli ot tarkibida kelgan

21. *Novvoy esa yopadi*
Tandir-tandir shirmoyni.
Shu bois, har burdasi
Tabarruk deb bitaman.

- Ushbu she'riy parchada nechta ismlarning munosabat shakli mavjud?

- A) 2 B) 3 ta C) 4 ta D) 5 ta
 22. Bosh kelishik shaklidagi so'z qatnashmagan qatorni aniqlang.

- A) Ilm ahil sizning ma'rifatyo'lida qilgan xizmatlaringizni eslaridan chiqarmas.
 B) Ko'zingni katta och. O'zingni zakovat nuri bilan yoritib ko'r.
 C) Ona bolalariga ertak va naqlar aytib bera boshladi.
 D) Kim ota-onasini rizo qilsa, Alloh taolo uning umirini ziyoda qiladi.

23. *Qarg'aning miyasini choqib surmasangiz, cho'loq bo'lib qolasiz.*
 Ushbu gapda necha o'rinda munosabat shakli qo'llangan?
 A) 5 B) 6 C) 7 D) 8

24. Qaysi qatorda ismlarning munosabat shakli bilan lug'aviy shakli mavjud?

- A) *Shu bois, har burdasi* Tabarruk deb bitaman.
 B) Yo'l ustida uchrasa, Olib ko'zga surtaman.
 C) Bepoyon qir-adirda To'lishganda boshhoqlar...
 D) Kombaynchi amaki O'ringa o'zin chog'lar.

Barcha kitoblar→

-275-

@ABTbooks kanalida

25. *Kombaynchi amaki O'ringa o'zin chog'lar.*
Ushbu she'riy parchada ismlarning lug'aviy shakli necha o'rinda qo'llangan?
A) bunday qo'shimcha mavjud emas
B) 1 ta C) 2 ta D) 3 ta
26. *Tilingga juda ehtiyot bo'lgin, boshing omon saqlanadi. So'zingni qisqa qilsang, umring uzayadi.*
Mazkur gaplarda ismlarning qaysi turlari qatnashgan?
A) ot, sifat, son, olmosh, harakat nomi
B) ot, sifat, olmosh
C) ot, sifat, ravish
D) ot, sifat

27. *Chal podshoning oldiga borib, savoliga javob beribdi*
Ushbu gapda ismlarning munosabat shakli necha o'rinda qo'llangan?
A) 5 B) 6 C) 7 D) 8

28. Qaysi qatorda ismlarning munosabat shaklini olgan so'z ismga tobelangan?
A) Qurbon cholning gapini eshitib hayron qoldi.
B) U bizga qaragancha jim qoldi.
C) Jon do'sting janidan kechsa ham, mol do'sting molidan kechmas.
D) Dasturxonaga zeb berib, Bo'y taratar kulcha non.

29. *Bepoyon qir-adirda To'lishganda boshqaqlar, Kombaynchi amaki O'ringa o'zin chog'lar.*

- Ushbu she'riy parchada necha o'rinda ismlarning munosabat shakli mavjud?
A) 6 B) 3 ta C) 4 ta D) 5 ta

30. Qaysi qatorda ismlarning munosabat shakli bilan shakldosh bo'lgan so'z yasovchi qo'shimcha mavjud?
A) Shu bois, har burdasin Tabarruk deb bitaman.
B) Yo'l ustida uchrasa, Olib ko'zga surtaman.
C) Bepoyon qir-adirda To'lishganda boshqaqlar...
D) Kombaynchi amaki O'ringa o'zin chog'lar...

EGALIK SHAKLlARI

31. Ismlarga qo'shilib, asos qismida ifodalangan narsa, belgi-xususiyat, harakat-holatlarni uch shaxsdan biriga qarashlilikni bildiradigan qo'shimchalar qanday qo'shimchalar hisoblanadi?
A) kelishik qo'shimchalari
B) shaxs-son qo'shimchalari
C) egalik qo'shimchalari
D) lug'aviy shakl yasovchilar

32. Qaysi so'zlarda yaxitlanib qolgan va o'z vazifasini yo'qotgan hamda bugungi kunda egalik qo'shimchasi sifatida ajratilmaydigan qo'shimcha mavjud?
1) *kechasi* 2) *kunduzi* 3) *bir-kuni* 4) *avvallari*
A) 1, 2 B) 1, 2, 4
C) 1, 3, 4 D) 1, 2, 3, 4

33. muassasa nomlarida qo'llanilgan III-shaxs egalik qo'shimchasi...
A) harakat bajaruvchisining shaxsi va sonini bildiradi
B) xoslik, umumdan ajratilganlik ma'nosini ifodalaydi
C) uch shaxsdan biriga qarashlilikni ifodalaydi
D) bunday so'zlarda ular yaxitlanib qolgan

34. Sifatdosh va harakat nomlari tarkibidagi egalik qo'shimchalari haqida to'g'ri hukmi aniqlang.
A) harakat bajaruvchisining shaxsi va sonini bildiradi
B) sifatdosh va harakat nomi egalikni olmaydi
C) umumdan ajratilganlik ma'nosini aniqlaydi
D) shaxsiga qarashlilik va xoslik ma'nosini bildiradi

35. Qaysi qatorda yaxitlanib qolgan hamda o'z vazifasini yo'qotgan egalik shakli mavjud?
A) Birdan Bo'tabovning jahli chiqib ketdi.
B) Ena buvning xayoli allaqayoqlarga borib keldi.
C) Mulla bilganin o'qir, tovuq ko'rganin cho'qir.
D) Kechasi ishlaydi, kunduzi uxlaydi.

36. Umumdan ajratilganlik ma'nosini ifodalagan egalik shakli qaysi qatorda berilgan?
A) Alisher Navoiy asari
B) xalq mulki
C) Mustaqillik bayrami
D) vaqt qadri

37. Umumdan ajratilganlik ma'nosini ifodalagan egalik shakli qaysi qatorda qo'llanmagan?
A) Alisher Navoiy asari
B) o'qish kitobi
C) Mustaqillik bayrami
D) Toshkent shahri

38. Qaysi so'zlarga egalik qo'shimchasi qo'shilsa, fonetik o'zgarish bo'ladi?
A) singil, oxir, orzu
B) ko'ngil, bu, o'rtoq
C) huquq, shahar, ikki
D) quloq, nok, qulun

39. *Sochim o'sib, yelkamga tushib ketgan uchun oldirmoqchi edim.*
Ushbu gapdagi o'zaro shakldosh qo'shimchalar haqida to'g'ri hukmni aniqlang.
A) ikkisi ham ismlarning munosabat shakli hisoblanadi
B) ikkisi ham sintaktik shakl yasovchi qo'shimcha'dir
C) ikkisi ham shaxsiga qarashlilikni bildiradi
D) ikkisi ham zamon shaklidan so'ng keladi

40. *Mulla bilganin o'qir, tovuq ko'rganin cho'qir.*
Yuqoridagi gapda qo'llangan egalik qo'shimchasi haqida to'g'ri hukmni aniqlang.
A) xoslik, umumdan ajratilganlik ma'nosini ifodalaydi
B) harakat bajaruvchisining shaxsi va sonini bildiradi
C) shaxsiga qarashlilik ma'nosini bildiradi

D) yaxlitlanib qolgan va o'z vazifasini yo'qotgan

41. *Ena buvining xayoli allaqayoqlarga borib keldi.* Yuqoridagi gapda qo'llangan egallik qo'shimchasi haqida to'g'ri hukmini aniqlang.

- A) xoslik, umundan ajratilganlik ma'nosini ifodalaydi
- B) harakat bajaruvchisining shaxsi va sonini bildiradi
- C) shaxsga qarashlilik ma'nosini bildiradi
- D) yaxlitlanib qolgan va o'z vazifasini yo'qotgan

42. *Do'stlik tumaniga yana sayohat uyushtirilarmish.*

- Yuqoridagi gapda qo'llangan egallik qo'shimchasi haqida to'g'ri hukmini aniqlang.
- A) xoslik, umundan ajratilganlik ma'nosini ifodalaydi
- B) harakat bajaruvchisining shaxsi va sonini bildiradi
- C) shaxsga qarashlilik ma'nosini bildiradi
- D) yaxlitlanib qolgan va o'z vazifasini yo'qotgan

43. Xoslik, umundan ajratilganlik ma'nosini ifodalagan egallik qo'shimchasi qaysi qatorda qo'llangan?

- A) Boqqaning ikki echki, o'shqirganing yer tebratar.
- B) Surxondaryo viloyati yurtimiz janubida joylashgan.
- C) Mulla bilganin o'qir, tovuq ko'rganin cho'qir.

D) Olmaning ikki pallasidek yarashgansizlar.

44. Qaysi qatorda xoslik, umundan ajratilganlik hamda shaxsga qarashlilik ma'nolarini ifodalagan egallik qo'shimchalari qo'llangan?

- A) Do'stlik tumaniga yana sayohat uyushtirilarmish.
- B) Surxondaryo viloyati yurtimiz janubida joylashgan.
- C) Mulla bilganin o'qir, tovuq ko'rganin cho'qir.
- D) Olmaning ikki pallasidek yarashgansizlar.

45. Harakat bajaruvchisining shaxsi va sonini hamda shaxsga qarashlilik ma'nosini bildirgan egallik shakllari qaysi qatorda mavjud?

- A) Boqqaning ikki echki, o'shqirganing yer tebratar.
- B) Mehnat qilib topganing - qand-u asal tolganing.
- C) Mulla bilganin o'qir, tovuq ko'rganin cho'qir.
- D) Buning sababini tezda aniqlashim kerak.

46. Shaxs (I, II, III) va son (birlik va ko'plik) grammatik ma'nolari qaysi birlik(lar)da bor?

- 1) *shaxs-son shakllari 2) egallik shakllari 3) bog'lamlar*
- A) 1, 2, 3 B) 1, 2 C) 1, 3 D) faqat 1

47. Harakat bajaruvchisining shaxsi va sonini bildirgan egallik shakli qaysi qatorda mavjud?

- A) Birdan Bo'taboyning jahli chiqib ketdi.
- B) Ena buvining xayoli allaqayoqlarga borib keldi.

C) Mulla bilganin o'qir, tovuq ko'rganin cho'qir.
D) Olmaning ikki pallasidek yarashgansizlar.

48. Shaxsga qarashlilik ma'nosini bildirgan egallik shakli qaysi qatorda mavjud?

- A) Boqqaning ikki echki, o'shqirganing yer tebratar.
- B) Mehnat qilib topganing - qand-u asal tolganing.
- C) Mulla bilganin o'qir, tovuq ko'rganin cho'qir.
- D) Olmaning ikki pallasidek yarashgansizlar.

49. *Bo'zchi bilganin to'qir, baxshi bilganin o'qir.*

Ushbu gapda ismlar gurubiga mansub birlik nechta?

- A) 4 B) 3 C) 2 D) 5

50. Qaysi so'zlarga egallik qo'shimchasi qo'shilganda, so'z asosida tovush almashishi yuz beradi?

- A) terak, qishloq, yurak
- B) qorin, o'g'il, singil
- C) nok, chok, idrok, ishtirok
- D) bog', tog', bug', dog'

51. Qaysi so'zlarga egallik qo'shimchasi qo'shilganda, so'z asosida tovush tushishi yuz beradi?

- A) terak, qishloq, yurak
- B) qorin, o'g'il, singil
- C) nok, chok, idrok, ishtirok
- D) bog', tog', bug', dog'

52. Qaysi so'zlarga egallik qo'shimchasi qo'shilganda, fonetik o'zgarish yuz bermaydi?

- A) terak, tilak, yurak
- B) qorin, o'g'il, singil
- C) nok, chok, idrok, ishtirok
- D) tuproq, terak, bayroq

53. Jarangsiz, portlovchi, chuqur til orqa undoshi bilan tugagan so'zga egallik qo'shimchasi qo'shilsa, ushbu undosh qanday o'zgarishga uchraydi?

- A) hech qanday o'zgarish yuz bermaydi
- B) portlovchi, til orqa undoshiga aylanadi
- C) jarangli, sirg'aluvchi undoshiga aylanadi
- D) jarangli, til oldi undoshiga aylanadi

54. Qaysi undosh bilan tugagan so'zga egallik qo'shimchasi qo'shilsa, tovush almashishi yuz bermaydi?

- A) chuqur til orqa, portlovchi
- B) chuqur til orqa, sirg'aluvchi
- C) til orqa, jarangsiz
- D) jarangsiz, portlovchi

55. Quyidagi so'zlardan nechtagiga egallik qo'shimchasi qo'shilganda, ikkinchi fonetik hodisa yuz beradi? so'roq, buyruq, bilak, tilak, taroq, tirnoq

- A) barchasiga B) 3 tasiga
- C) 4 tasiga D) 5 tasiga

56. Quyidagi so'zlardan nechtagiga egallik qo'shimchasi qo'shilganda, lablanmagan unli tushib qoladi?

ko'ngil, og'iz, qo'liti, bo'yin, qo'yin, tilak, bo'g'iz, o'g'il, o'rin, burun, qorin
A) 8 B) 5 C) 6 D) 7

57. Qaysi gap tarkibida egallik qo'shimchasi qo'shilishi natijasida yuz bergan tovush almashishi uchraydi?
A) Do'stingning yutug'i — sening yutug'ing.
B) Aqlli odam har doim o'z o'rnini bilib o'tiradi.
C) Tiling bilan ko'nglingni bir tut.
D) Og'ziga kelganni gapirmoq — nodonlar ishi.

58. Qaysi gap tarkibida egallik qo'shimchasi qo'shilishi natijasida yuz bergan ikkita fonetik hodisa mavjud?
A) Do'stingning yutug'i — sening yutug'ing.
B) Aqlli odam har doim o'z o'rnini bilib o'tiradi.
C) Tiling bilan ko'nglingni bir tut.
D) Og'ziga kelganni gapirmoq — nodonlar ishi.

59. Qaysi gap tarkibida egallik qo'shimchasi qo'shilishi natijasida yuz bergan tovush ortishi uchraydi?
A) Sendaylarning ko'pini ko'rganman, uchqur.
B) Buningizni hali ham erkalashga balo bormi?
C) Siz singari odamlar juda kam topiladi.
D) Tanho ona emas, Vatanning ta'rifiga ham til o'jiz.

60. Qaysi gap tarkibida egallik qo'shimchasi qo'shilishi natijasida

Barcha kitoblar →

-280-

@ABTbooks kanalida

yuz bergan tovush tushishi uchraydi?

A) Sendaylarning ko'pini ko'rganman, uchqur.
B) Buningizni hali ham erkalashga balo bormi?
C) Ilon zahridan tilning zahri o'tkirroqdir.
D) Tanho ona emas, Vatanning ta'rifiga ham til o'jiz.

KELISHIK SHAKLLARI

61. Tobe so'zga qo'shiladigan hamda ismlarni boshqa so'zlarga tobelantirib bog'lash uchun xizmat qiladigan qo'shimchalar qanday qataladi?
A) kelishik shakli B) ko'makchi
C) egallik shakli D) bog'lovchi

62. *Odamlar u... she'rlari... hayajonsiz o'qimaydigan, kitoblari... do'konlar... qidirib yuradigan bo'ldilar.*

Mazkur gapdagi tushirib qoldirilgan kelishik shakllarini aniqlang.
A) tushum, tushum, tushum, shum
B) qaratqich, tushum, tushum, chiqish
C) qaratqich, tushum, tushum, o'rin-payt
D) tushum, qaratqich, tushum, chiqish

63. *Yaxshi tarbiya ko'rgan odam... xislatlari... biri shuki, bunday odam o'z faoliyat... boshqalar... bir qadam oldin... o'tsa, darrov orqa... qaraydi, sheriklari... yordam qo'lli... uzatadi, safi... kengaytirib, yangi g'ataba... ko'zlaydi.*

Ushbu gapda nuqtalar o'rnida ishlatilishi kerak bo'lgan qo'shimchalar tartibi qaysi javobda to'g'ri ko'rsatilgan?

68. Bosh kelishik shaklidagi so'z undalma vazifasida kelgan gapni aniqlang.
A) O'zbekistonning poytaxti — Toshkent.
B) Men 7-sinf o'quvchisiman.
C) Toshkent, munchalar go'zalsan!
D) Hammasi ham bir maqsadda kelgan.

69. Qaysi kelishik qo'shimchasi ismni ismga bog'laydi?
A) qaratqich B) tushum
C) bosh D) o'rin-payt

70. Noto'g'ri hukmni aniqlang.
A) Qaratqich va qaralmish o'rtasida boshqa so'z qo'llanilsa, qaratqich qo'shimchasi yoziladi.
C) Qaratqich kelishigi atloqli otlar, olmoshlar va otlashgan so'zlarga qo'shulganda tushib qolmaydi
D) Qaratqich kelishigi shaklidagi so'z — qaralmish, unga bog'lanib kelgan so'z esa qaratqich deyiladi.

71. Qaysi qatordagi birlikmada qaratqichni belgisiz qo'llash mumkin?
A) Sohibning ukasi
B) hammaning dardi
C) go'shtning narxi
D) o'qiganning hurmati

64. Ismlarning egallik qo'shimchalari bilan shaxs va sonida hamda kelishik qo'shimchalari bilan o'zgarishi qanday ataladi?
A) tulanish B) turianish
C) moslashuv D) bitishuv

65. Bosh kelishik shaklidagi so'z gapda qaysi vazifasida keladi?
1) *ega* 2) *ot* *kesim* 3) *undalma* 4) *fe'l kesim*
A) 1,2,3 B) 1,2,4 C) 1,2 D) 1

66. Bosh kelishik shaklidagi so'z ega vazifasida kelgan gapni aniqlang.
A) O'zbekistonning poytaxtida yashaymiz.
B) Men 7-sinf o'quvchisiman.
C) Toshkent, munchalar go'zalsan!
D) Qushlarning sayrashini eshityapsizmi?

67. Bosh kelishik shaklidagi so'z ot kesim vazifasida kelgan gapni aniqlang.
A) O'zbekistonning poytaxti — Toshkent.
B) Biz o'sha eski maktabda o'qimoqdamiz.

Barcha kitoblar →

-281-

@ABTbooks kanalida

72. Ayrim so'zlarga qaratqich kelishigi qo'shimchasi qo'shilganda, qanday fonetik o'zgarish yuz beradi?
 A) fonetik o'zgarish yuz bermaydi
 B) tovush ortishi va tovush tushishi
 C) tovush ortishi
 D) tovush tushishi

73. Qaysi holatda qaratqich kelishigi belgisiz qo'llanishi mumkin?
 A) Qaratqich kelishigi shaxs nomlariga qo'shilsa.
 B) Qaratqich kelishigi o'tlashgan so'zlar va olmoshga qo'shilsa.
 C) Qaratqich va qaralmish o'rtasida boshqaso'z qo'llanilsa.
 D) Qaratqich va qaralmish yonma-yon kelganda.

74. Tushum kelishigidagi so'z qanday so'zlarni bir-biriga bog'lab keladi?
 A) ot + ot B) ism + fe'l
 C) ism + ism D) fe'l + fe'l

75. Qaratqich kelishigidagi so'z gapda qanday vazifa(lar)da keladi?
 A) to'ldiruvchi
 B) aniqlovchi
 C) to'ldiruvchi va hol
 D) to'ldiruvchi va kesim

76. Qaratqich kelishigi qo'shimchasi qo'shilganda, yuz bergan fonetik o'zgarish qaysi qatorda mavjud?
 A) Alisher Navoiy saboqlari doimo qalbingiz turida bo'lsin.
 B) Sening amaling kimligingni aytib beradigan mezonidir.
 C) U xuddi suv yuzasidagi ko'pkaday yo'q bo'lib ketadi.

D) Amir Temir xalqimizning ardoqli, ulug' farzandidir.

77. Qaratqich kelishigi qaysi qatorda belgisiz qo'llangan?
 A) O'z qadrimi bilmagan o'zganing qadrimi ne bilisin?
 B) Uquvsiz kishining ishi yurishmaydi.
 C) Ezguning har bir ishi chiroyli, har bir qadam go'zal.
 D) Yomonlarning esa kundan-kungumung va alami ortadi.

78. Qaysi qatorda ham belgilil, ham belgisiz qo'llangan qaratqich kelishigi mavjud?
 A) O'z qadrimi bilmagan o'zganing qadrimi ne bilisin?
 B) Uquvsiz kishining ishi yurishmaydi.
 C) Ezguning har bir ishi chiroyli, har bir qadam go'zal.
 D) Yomonlarning esa kundan-kungumung va alami ortadi.

79. *Billimdon o'z bilimni tufayli ofatlardan omon qoladi* Ushbu gap haqidagi noto'g'ri hukmni aniqlang.
 A) qaratqich kelishigidagi so'z aniqlovchi vazifasida
 B) qaratqich kelishigidagi so'z yasama otga tobelangan
 C) qaratqich kelishigidagi so'z olmosh so'z tur-kumiga oid
 D) qaratqich kelishigidagi so'z egaga tobelangan

80. Ayrim so'zlarga tushum kelishigi qo'shimchasi qo'shilganda, qanday fonetik o'zgarish yuz beradi?

A) fonetik o'zgarish yuz bermaydi
 B) tovush ortishi va tovush tushishi
 C) tovush ortishi
 D) tovush tushishi

81. Qanday holat(lar)da tushum kelishigi qo'shimchasi tushib qolmaydi? (1)

1) *tushum kelishigidagi so'z bilan o'timli fe'l yonma-yon turganda;*
 2) *tushum kelishigidagi so'z bilan o'timli fe'l o'rtasida boshqa bir so'z ishlatilsa;*
 3) *tushum kelishigidagi so'z atoqli ot bo'lsa;*
 4) *tushum kelishigidagi so'z olmosh bo'lsa;*
 5) *tushum kelishigidagi so'z sifatdosh bo'lsa;*

A) 1, 2, 3, 4, 5 B) 1, 2, 3, 4
 C) 3, 4, 5 D) 2, 3, 4, 5

82. O'tlashgan so'z tarkibida qo'llangan tushum kelishigi qo'shimchasini toping?
 A) Kinomi ko'rib bo'ldik hamki, u kelib qoldi.
 B) Til yomon tish sindirar.
 C) Bolalardan iktitasini chaqirib oldim.
 D) Yaxshi oshini yer, yomon - boshini.

83. Qaysi qatordagi birikmada tushum kelishigi qo'shimchasi tushirib qoldirilsa ham, mazmuni saqlanadi?
 A) yomonni jazolamoq
 B) Alini so'ramoq
 C) hammamni chaqirmoq
 D) kitobni o'qimoq

84. *Tuproq'in o'p, ko'zingga surt. Bu shumdayin tabarruk yurt...* Ostiga chizilgan so'z qaysi kelishik shaklida.
 A) bosh kelishik
 B) qaratqich kelishigi
 C) tushum kelishigi
 D) kelishik qatnashmagan

85. Tushum kelishigidagi so'z gapda qanday vazifa(lar)da keladi?
 A) to'ldiruvchi
 B) hol
 C) to'ldiruvchi va hol
 D) to'ldiruvchi va kesim

86. *Muhammad Yusuf qo'shiqlari bilan emas, avvalo, xalq dardini baralla aytgan, yurt muhabbatini hech kimnikiga o'xshamagan misralarda ta'rifiy shuhratqozonidi.* Mazkur gapda necha o'rinda tushum kelishigi qo'shimchasi qo'llangan?
 A) 2 ta B) 3 ta C) 4 ta D) 1 ta

87. Tushum kelishigi shaklini olgan so'z doimo nimaga bog'lanadi?
 A) ko'makchi fe'lga
 B) o'timsiz fe'lga
 C) o'timli fe'lga
 D) to'liqsiz fe'lga

88. Noto'g'ri berilgan hukmni aniqlang.

A) Tushum kelishigidagi so'z bilan o'timli fe'l yonma-yon turganda, ko'pincha tushum kelishigi qo'shimchasi tushib qoladi.
 B) Tushum kelishigidagi so'z bilan o'timli fe'l o'rtasida boshqa bir so'z ishlatilsa, tushum kelishigi tushib

1) vositali to'ldiruvchi 2) payt holi 3) sifatlovchi aniqlovchi 4) sabab holi
 A) 1, 2, 3 B) 1, 2
 C) 1, 2, 4 D) barchasi

99. So'zlarga qaysi kelishik shakllari qo'shilishi bilan fonetik o'zgarish yuz beradi?
 A) chiqish, o'rin-payt, jo'nalish, tushum, qaratqich
 B) tushum, qaratqich, jo'nalish
 C) faqat jo'nalish kelishigi
 D) chiqish, o'rin-payt, jo'nalish

100. Jo'nalish kelishigi haqidagi to'g'ri berilmagan hukmni aniqlang.
 A) O'rin-joy otlariga qo'shilib, qayerga? so'rog'iga javob bo'ladi va o'rin holi vazifasida keladi.
 B) Payt otlariga qo'shilib, qachon? so'rog'iga javob bo'ladi va gapda payt holi vazifasini bajaradi.
 C) Shaxs otlariga qo'shilib nimaga? so'rog'iga javob bo'ladi va vositasiz to'ldiruvchi vazifasida qo'llaniladi.
 D) Narsa otlariga qo'shilib nimaga? so'rog'iga javob bo'ladi va vositali to'ldiruvchi vazifasida qo'llaniladi.

101. So'ziarga qaysi kelishik shakllari qo'shilishi bilan tovush tushishi hodisasi yuz beradi?
 A) jo'nalish, tushum, qaratqich
 B) tushum, qaratqich
 C) faqat qaratqich kelishigi
 D) chiqish, o'rin-payt, jo'nalish

102. O'rin-payt kelishigi bilan shakldosh bo'la oladigan qo'shimcha qaysi so'z turkumida uchraydi?
 A) modal so'z B) yuklama
 C) taqlid so'z D) ko'makchi

B) O'tkazmoqchi bo'lgan tadbirimizni Dushanbaga qoldirmoqchimiz, hech kim qarshi emasmi?
 C) Yomg'ir ham jo'rttaga qilayotganday uydan chiqishimiz bilan quyib yubordi.
 D) Shunaqa, - dedi Xolida opa. hikoyasini davom ettirib, - uni bizning maktabimizga tajriba uchun olib kelishgandi.

96. Jo'nalish kelishigi qo'shimchasini olgan so'z to'ldiruvchi vazifasida qo'llangan gapni aniqlang.
 A) Quyida berilgan so'zlarga jo'nalish kelishigi qo'shimchasini qo'shing.
 B) O'tkazmoqchi bo'lgan tadbirimizni Dushanbaga qoldirmoqchimiz, hech kim qarshi emasmi?
 C) Yomg'ir ham jo'rttaga qilayotganday uydan chiqishimiz bilan quyib yubordi.
 D) Shunaqa, - dedi Xolida opa hikoyasini davom ettirib, - uni bizning maktabimizga tajriba uchun olib kelishgandi.

97. Jo'nalish kelishigi qo'shimchasini olgan so'z gapda qanday vazifada kela oladi?
 A) ega, aniqlovchi
 B) faqat to'ldiruvchi
 C) hol va to'ldiruvchi
 D) kesim, aniqlovchi

98. Jo'nalish kelishigi qo'shimchasini olgan so'z gapda qanday vazifada kela oladi?
 A) ega, aniqlovchi
 B) faqat to'ldiruvchi
 C) hol va to'ldiruvchi
 D) kesim, aniqlovchi

93. Jo'nalish kelishigi qo'shimchasini olgan so'z payt holi vazifasida qo'llangan gapni aniqlang.
 A) Quyida berilgan so'zlarga jo'nalish kelishigi qo'shimchasini qo'shing.
 B) O'tkazmoqchi bo'lgan tadbirimizni Dushanbaga qoldirmoqchimiz, hech kim qarshi emasmi?
 C) Yomg'ir ham jo'rttaga qilayotganday uydan chiqishimiz bilan quyib yubordi.
 D) Shunaqa, - dedi Xolida opa hikoyasini davom ettirib, - uni bizning maktabimizga tajriba uchun olib kelishgandi.

94. Jo'nalish kelishigi qo'shimchasi ishtirok etmagan gapni aniqlang.
 A) Quyida berilgan so'zlarga jo'nalish kelishigi qo'shimchasini qo'shing.
 B) O'tkazmoqchi bo'lgan tadbirimizni Dushanbaga qoldirmoqchimiz, hech kim qarshi emasmi?
 C) Yomg'ir ham jo'rttaga qilayotganday uydan chiqishimiz bilan quyib yubordi.
 D) Shunaqa, - dedi Xolida opa hikoyasini davom ettirib, - uni bizning maktabimizga tajriba uchun olib kelishgandi.

95. Jo'nalish kelishigi qo'shimchasini olgan so'z o'rin holi vazifasida qo'llangan gapni aniqlang.
 A) Quyida berilgan so'zlarga jo'nalish kelishigi qo'shimchasini qo'shing.

90. Tushum kelishigidagi so'z gapda qaysi gap bo'ladi vazifasida keladi?
 A) vositali va vositasiz to'ldiruvchi
 B) aniqlovchi, to'ldiruvchi va ot kesim
 C) doim vositasiz to'ldiruvchi
 D) to'ldiruvchi va ot kesim

91. Qaysi so'zlardan nechtasiga jo'nalish kelishigi qo'shimchasi qo'shilishi bilan tovush o'zgarishi yuz beradi?
 terak, qishloq, chopiq, tog', yurak, bug', chok, idrok
 A) 3 B) 4 C) 5 D) 6

92. Qaysi so'zlardan nechtasiga jo'nalish kelishigi qo'shimchasi qo'shilishi bilan tovush o'zgarishi yuz bermaydi?
 terak, qishloq, chopiq, tog', yurak, bug', chok, idrok, huquq
 A) 3 B) 4 C) 5 D) 2

103. O'rin-payt kelishigi bilan ma'nodosh bo'la oladigan so'z qaysi so'z turkumida uchraydi?

- A) modal so'z B) yuklama
C) taqlid so'z D) ko'makchi

104. O'rin-payt kelishigi qo'shimchasini olgan so'z payt holi vazifasida qo'llangan gapni aniqlang.

- A) Kishida zo'r qobiliyat bo'lsa-yu, o'shanga mos muhit bo'lmasa, bu qobiliyat rivojlanmaydi va yo'qlikka yuz tutadi.
B) Kimdir ot yetaklab o'tar azonda. Uzilar ko'chaniq sahargi tushi.
C) Bola-da hali, yaxshi-yomonning farqiga qaydan borardi.
D) Sharqda qadim-qadimdan oila muqaddas Vatan sanalgan.

105. O'rin-payt kelishigi qo'shimchasi qatnashmagan gapni aniqlang.

- A) Kishida zo'r qobiliyat bo'lsa-yu, o'shanga mos muhit bo'lmasa, bu qobiliyat rivojlanmaydi va yo'qlikka yuz tutadi.
B) Kimdir ot yetaklab o'tar azonda. Uzilar ko'chaniq sahargi tushi.
C) Bola-da hali, yaxshi-yomonning farqiga qaydan borardi.
D) Sharqda qadim-qadimdan oila muqaddas Vatan sanalgan.

106. O'rin-payt kelishigi qo'shimchasini olgan so'z o'rin holi vazifasida qo'llangan gapni aniqlang.

- A) Kishida zo'r qobiliyat bo'lsa-yu, o'shanga mos muhit bo'lmasa, bu qobiliyat rivojlanmaydi va yo'qlikka yuz tutadi.

- B) Kimdir ot yetaklab o'tar azonda. Uzilar ko'chaniq sahargi tushi.
C) Bola-da hali, yaxshi-yomonning farqiga qaydan borardi.
D) Sharqda qadim-qadimdan oila muqaddas Vatan sanalgan.

107. O'rin-payt kelishigi qo'shimchasini olgan so'z to'ldiruvchi vazifasida qo'llangan gapni aniqlang.

- A) Kishida zo'r qobiliyat bo'lsa-yu, o'shanga mos muhit bo'lmasa, bu qobiliyat rivojlanmaydi va yo'qlikka yuz tutadi.
B) Kimdir ot yetaklab o'tar azonda. Uzilar ko'chaniq sahargi tushi.
C) Bola-da hali, yaxshi-yomonning farqiga qaydan borardi.
D) Sharqda qadim-qadimdan oila muqaddas Vatan sanalgan.

108. O'rin-payt kelishigi qo'shimchasini olgan so'z gapda qanday vazifada kela oladi?

- A) ega, aniqlovchi
B) faqat to'ldiruvchi
C) hol va to'ldiruvchi
D) kesim, aniqlovchi

109. O'rin-payt kelishigi

- qo'shimchasini olgan so'z gapda qanday vazifada kela oladi?
1) *vositali to'ldiruvchi* 2) *payt holi* 3) *sifatlovchi aniqlovchi* 4) *o'rin holi*
A) 1,2,3 B) 1,2,4
C) 1,2 D) barchasi

110. Chiqish kelishigi qo'shimchasini olgan so'z sabab holi vazifasida qo'llangan gapni aniqlang.

A) Tipratikanni turtsangiz, tikanim hurpaytirib olganidan unga qo'l to'ldirib bo'lmaydi.

B) O'sha kundan har bir ishimni o'ylab, pishiq bajaradigan bo'lganman, ustoz.

C) Kunlardan bir kun Hakimbek kitob o'qib o'tirib, baxildan, saxiydan gap chiqib qoldi.

D) O'shanda juda yosh bo'lgan, shakilli, hech qaysi malomatga javob qilmagan.

111. Chiqish kelishigi qo'shimchasini olgan so'z o'rin holi vazifasida qo'llangan gapni aniqlang.

- A) Tipratikanni turtsangiz, tikanim hurpaytirib olganidan unga qo'l to'ldirib bo'lmaydi.
B) O'sha kundan har bir ishimni o'ylab, pishiq bajaradigan bo'lganman, ustoz.
C) Kunlardan bir kun Hakimbek kitob o'qib o'tirib, baxildan, saxiydan gap chiqib qoldi.
D) Ertaga Toshkentdan mehmonlar kelishyapti, — dedi mahalla raisi Xolida opa jiddiy ohangda.

112. Chiqish kelishigi qo'shimchasi haqidagi to'g'ri bo'lmagan hukmni aniqlang.

- A) O'rin-joy otiarga qo'shilib, qayerdan? so'rog'iga javob bo'ladi va o'rin holi vazifasini bajaradi.
B) Kamdan kam hollarda belgi bildiradi va aniqlovchi vazifasida keladi.
C) Shaxs va narsa otlarga qo'shilib, kimdan?, nimadan? so'roqlariga javob bo'ladi va to'ldiruvchi bo'lib keladi.

D) Ayrim otlar, sifatoshlar va boshqa so'zlarga qo'shilib, nima sababdan? so'rog'iga javob bo'ladi va sabab holi vazifasida keladi

113. Quyidagi birkimlar haqidagi to'g'ri hukmni aniqlang.

- nomi oling* — *nondan oling*
A) tushum kelishigi o'rnida chiqish kelishigi shaklini qo'llab bo'lmaydi
B) tushum kelishigidagi so'z qismni, chiqish kelishigidagi so'z butunni bildiradi
C) tushum kelishigidagi so'z butunni, chiqish kelishigidagi so'z qismni bildiradi
D) mazkur birkimlarning ma'nosida hech qanday farq yo'q

114. Chiqish kelishigi qo'shimchasini olgan so'z payt holi vazifasida qo'llangan gapni aniqlang.

- A) Tipratikanni turtsangiz, tikanim hurpaytirib olganidan unga qo'l to'ldirib bo'lmaydi.
B) O'sha kundan har bir ishimni o'ylab, pishiq bajaradigan bo'lganman, ustoz.
C) Kunlardan bir kun Hakimbek kitob o'qib o'tirib, baxildan, saxiydan gap chiqib qoldi.
D) Bugun rostni qo'yib yolg'on gapni odam ertaga nima deganini unutganidan rostini aytib qo'ya qoladi va shu bilan o'zini-o'zi beburd qiladi.

115. Chiqish kelishigi qo'shimchasini olgan so'z to'ldiruvchi vazifasida qo'llangan gapni aniqlang.

- A) Tipratikanni turtsangiz, tilkanini hurpaytirib olganidan unga qo'l tekkitib bo'lmaydi.
 B) O'sha kundan har bir ishimni o'ylab, pishiq bajaradigan bo'lganman, ustoz.
 C) Kunlardan bir kun Hakimbek kitob o'qib o'tirib, baxildan, saxiydan gap chiqib qoldi.
 D) O'shanda juda yosh bo'lgan, shekilli, hech qaysi malomatga javob qilmagan.

- 116.** Chiqish kelishigi qo'shimchasini olgan so'z gapda qanday vazifada kela oladi?
 A) ega, aniqlovchi
 B) faqat to'ldiruvchi
 C) hol va to'ldiruvchi
 D) kesim, aniqlovchi

- 117.** Chiqish kelishigi qo'shimchasini olgan so'z gapda qanday vazifada kela oladi?
 1) vositali to'ldiruvchi 2) payt holi 3) sifatlovchi aniqlovchi 4) sabab holi 5) o'rin holi
 A) 1,2,3 B) 1,2,5
 C) 1,2,4,5 D) barchasi

- 118.** Qaysi qatordagi chiqish kelishigi o'rni tushum kelishigini qo'llab bo'lmaydi?
 A) nondan olmoq
 B) uzumdan yemoq
 C) uydan kelmoq
 D) suvdan ichmoq

- 119.** Qaysi qatordagi tushum kelishigi o'rni tushum kelishigini qo'llab bo'lmaydi?
 A) nonni olmoq B) uzumni yemoq

- C) ishni bajarmoq D) suvni ichmoq
120. Qaysi qatorda berilgan birikmada kelishik qo'shimchasi qism ma'nosini anglatgan?
 A) non olmoq B) uzumni yemoq
 C) do'stga ulinmoq D) suvdan ichmoq

ISMLARNI KESIMGA XOSLOVCHI SHAKLLAR. BOG'LAMALAR

- 121.** -man, -san, -dir qo'shimchalari hamda bo'limoq, sanalmoq, hisoblanmoq so'zlariga qaysi qatorda to'g'ri ta'rif berilgan?
 A) ismlarni kesimga xoslovchi shakllar
 B) shaxs-son qo'shimchalari
 C) to'liqsiz fe'llar
 D) turlovchi qo'shimchalar

- 122.** Men o'qish... kerak. Mazkur gapdagi ega va kesimni shaxs va sonda moslashtirish uchun nuqtalar o'rniga qaysi qo'shimchani qo'yish lozim?
 A) shaxs-son B) egalik
 C) bog'lama D) kelishik

- 123.** Qaysi qatorda bog'lamlar berilgan?
 A) -man, -miz, -san, -siz, -dir
 B) bo'limoq, sanalmoq, hisoblanmoq
 C) edi, ekan, emish, emas
 D) berilganlarning barchasi

- 124.** Harakat nomi bilan ifodalangan kesim tarkibida qanday so'zlar bo'lganda, kesimni ega bilan moslashtiruvchi egalik qo'shimchalari harakat nomiga qo'shiladi?

- A) kerak, lozim, dar'kor, shart
 B) bo'limoq, sanalmoq, hisoblanmoq
 C) edi, ekan, emish, emas
 D) berilganlarning barchasi

- 125.** Tabiat kinga zakovat, aql-iddok, bilim bersa, u ezgu ishlar qilishga qo'l uradi. Ushbu gapda ismlarning necha turi qatnashgan?
 A) 6 ta B) 3 ta C) 4 ta D) 5 ta

- 126.** Sipohning tarqoqligi sultanatning kuchsizlanishiga olib keladi. Ushbu gapdagi ismlar tarkibidagi munosabat shakllari necha o'rinda qo'llangan?
 A) 2 B) 3 C) 4 D) 5

- 127.** Aqliga aytдим, angiladi - bildi, Aqlizga aytдим, shaqillab kuldi. Ushbu parchada ismlar tarkibida qaysi qo'shimcha(lar) mavjud?
 1) kelishik; 2) egalik; 3) zamon; 4) shaxs-son
 A) 1, 2, 3, 4 B) 1, 3, 4 C) 1, 2 D) 1

- 128.** Quyida berilgan gapdagi ismlarning munosabat shakllarini toping.
 Kimni ma'qul ko'rsangiz, roziman.
 A) -sa, -ngiz B) -ni, -sangiz, -man
 C) -ni, -man D) -ni, -sa, -ngiz, -man

- 129.** Qurboning bo'layin, ey onajonim. Sening faryodlaring, mening fig'onim. Ushbu she'riy parchada ismlarning munosabat shakllari necha marta qo'llangan?
 A) 5 B) 6 C) 7 D) 4

- 130.** Markaziy Osiyoning erksevar, mard va jasur xalqi dushmanga qarshi mardonavor kurashdi. Ushbu gapdagi ismlar sonini ko'rsating.
 A) 6 ta B) 7 ta C) 8 ta D) 5 ta

- 131.** Aqliga aytдим, angiladi - bildi, Aqlizga aytдим, shaqillab kuldi. Ushbu parchadagi ismlar gurubiga mansub so'zlar qaysi turkum(lar)ga tegishli?
 1) ot; 2) sifat; 3) fe'l
 A) 1, 2, 3 B) 2 C) 3 D) 2, 3

- 132.** Bemor ayollar bilan muloyim gaplashadi-yu, lekin ko'ngli, turmushi haqida gapirmaydi. Ushbu gapda ismlarga mansub nechta so'z bor?
 A) 6 ta B) 5 ta C) 4 ta D) 7 ta

- 133.** Harakat bajaruvchisining shaxsi va sonini ifodalagan egalik qo'shimchasi qaysi gapda qo'llangan?
 A) Dunyoda o'zbek zamimiga teng keladigan zaminning o'zi yo'q.
 B) Sharqda qadim-qadimdan oila muqaddas Vatan sanalgan.
 C) Vatan har bir insonning yuragida, qalbida bo'lmog'i lozim.
 D) Mehr va qadr bor yerda hamma narsa bor.

- 134.** O'rin-payt kelishigi qo'shimchasi o'rin-joy otlariga qo'shilganda, qanday vazifada keladi?
 A) vositali to'ldiruvchi
 B) payt holi
 C) vositasiz to'ldiruvchi
 D) o'rin holi

135. Sipohning tarqoqligi saltanatning kuchsizlanishiga olib keladi. Ushbu gapda ismlar guruhiga mansub so'zlar soni nechta?
A) 3 B) 4 C) 5 D) 6
136. Tarixni o'rganishdan asosiy maqsad - milliy o'zligimizni chuqurroq anglash. Ushbu gapdagi ismlarning munosabat shakllari qaysi javobda to'g'ri ko'rsatilgan?
A) -ni, -ish, -dan, -imiz, -ni, -roq, -sh
B) -ni, -dan, -iy, -imiz, -roq
C) -ni, -dan, -imiz, -ni
D) -ni, -dan, -lik, -imiz, -ni, -roq, -la

137. Ismlarni kesim sifatida shakllantiruvchi va ega bilan munosabatini ifodalovchi -man, -san, -dir qo'shimchalari, bo'lmoq, sanalmoq, hisoblanmoq so'zlari qanday umumiy nom bilan ataladi?
A) kelishidlar B) ekalklar
C) bog'lamlar D) hammasi to'g'ri
138. Qaysi qatordagi birlikmada kelishik shakli qism ma'nosini ifodalagan?
A) uzumdan yemoq
B) uzum yemoq
C) uzumni yemoq
D) barchasi to'g'ri

139. *Kechasi Saidaning hujrasiga Kozimbek bilan muxbir A'zamjon keldi. Saida Kozimbekdan atasining sog'lig'ini so'radi.*
Ushbu gapda necha o'rinda ismlarning munosabat shakllari qo'lingan?
A) 7 B) 8 C) 9 D) 6

140. *Do'stlik inson... bolalik davri... boshlanadi.*
Mazkur gapda qo'yilishi kerak bo'lgan kelishik shakllarini aniqlang.
A) jo'nalish, o'rin-payt
B) o'rin-payt, qaratqich
C) qaratqich, tushum
D) qaratqich, o'rin-payt
141. O'rin-payt kelishigi qo'shimchasi shaxs va narsa otlariga qo'shilganda, qanday vazifada keladi?
A) vositali to'ldiruvchi B) aniqlovchi
C) vositasiz to'ldiruvchi D) o'rin holi

142. *Ustod o'z bergan saboqlari zoye ketmaganidan, shogird ularni puxta o'zlashtirib olganidan behad mamnun bo'ldi.*
Mazkur gapda qaysi kelishik shakllaridagi so'zlar qatnashgan?
A) tushum, bosh, qaratqich, chiqish, jo'nalish, o'rin-payt
B) tushum, bosh, qaratqich, chiqish, jo'nalish
C) tushum, bosh, chiqish, jo'nalish
D) tushum, bosh, qaratqich, chiqish

143. Bosh kelishik shaklidagi so'z qatnashmagan qatorni aniqlang.
A) Ovqat ko'pligini ko'rib, Muhayyoning ijozati bilan ustasi, oqsoq cholni chaqirdi.
B) Kishini go'zal qilib turadigan uning chiroyi emas, balki chiroyli xulqidir.
C) Yolg'on doim rostdan yengiladi. U xuddi suv yuzasidagi ko'pikday yo'q bo'lib ketadi.

144. Ismlarning munosabat shakllaridan qaysi bir(lar)da shaxs va son grammatik ma'nolari ifodalanadi?
A) ismlarda shaxs va son ma'nolari ifodalanmaydi
B) kelishik shakllari, egalik shakllari, bog'lamlar
C) egalik shakllari, bog'lamlar
D) faqat bog'lamlar

145. *Jabr-zulmdan o'zingni uroq tut. Senda biron kishining haqi bo'lsa, haqini unutma. Agar silar bir tan, bir jon bo'lsangiz, sanga adovat qilganlarni yengasiz. Kimki senga do'stlik qilsa, do'stligi qadrlini unutma.*
Berilgan matnda ismlarning munosabat shakli necha o'rinda qo'lingan?
A) 15 ta B) 16 ta C) 13 ta D) 14 ta

146. Bog'lamali ot kesim qo'llanmagan gapni aniqlang.
A) Ulug'bek ko'zlarini nomadan qalib, o'g'li bilan shayxuislomga qaradi.
B) Oqbotir uning jo'rasi edi.
C) Do'st, sen eding ko'nglim rahbari, Meni bog'la, topshir dushmanga.
D) Boy edi, yegani go'sht-u moy edi. Alp edi, lekin nozik qalb edi...

147. *Bugun rostni qo'yib yolg'on gapirgan odam ertaga nima deganini unutganidan rostini aytib qo'ya qoladi va shu bilan o'zini o'zi beburd qiladi.*
Mazkur gapda qaysi kelishik shakllari qatnashgan?
A) tushum, chiqish, jo'nalish
B) chiqish, jo'nalish
C) tushum, chiqish
D) tushum, jo'nalish

148. *Ilm-u ma'rifatdan lof urish nodonlikdan boshqa narsa emas, agar bilsang, nodonlikni bilishning o'zi ilmdir.*
Mazkur gapda qaysi kelishik shakllari qatnashgan?
A) tushum, qaratqich, jo'nalish
B) chiqish, jo'nalish, tushum
C) tushum, chiqish, qaratqich
D) tushum, jo'nalish

149. *Dalalar, ko'chalar, uylardagi ariqlar... sharqirab suv oqqadi. Undan keyin, qarabsizki, paxtamiz ham mo'l, uzum-olmamiz ham, qovun-tarvuzimiz ham serob-da.*
Mazkur gapda ismlarning lug'aviy shakli necha o'rinda qatnashgan?
A) 4 ta B) 5 ta C) 6 ta D) 7 ta

150. Qaysi kelishik shaklini olgan so'z hol vazifasida qo'llana olmaydi?
A) chiqish kelishigi
B) o'rin-payt kelishigi
C) jo'nalish kelishigi
D) tushum kelishigi

Matni o'qing va quyida berilgan test topshiriqlarini bajaring.

Smartfon, planshet va noutbuklar hayotimiz ___ (-ni/-ning) ajralmas qismi ___ (-da/-ga) aylanib ulgurdi ular ___ (uchun/bilan) odamlar hayoti ___ (-dan/-ga) ijtimoiy tarmoqlar tushunchasi ___ (ham/hatto) kirib keldi bugungi kun odamlari ___ (-ni/-ning) ish faoliyati ___ (bilan/ham) shaxsiy hayotlari ___ (ham/kabi) ijtimoiy tarmoqlar ___ (hamda/bilan) bevosita bog'liq olimlar zamonaviy gadjetlar ___ (yoki/hamda) ijtimoiy tarmoqlar ___ (-ning/-ni) inson ruhiy salomatligiga ta'sirini o'rganish ___ (haqida/uchun) qiziqarli tadqiqotlar o'tkazishgan.

151. To'g'ri javobni toping.

Bo'sh o'rinlarga zarur til birliklari to'g'ri tanlangan qator qaysi?

- A) -ning, -da, bilan, -ga, ham, -ni, ham, kabi, bilan, hamda, -ni, haqida
- B) -ni, -da, uchun, -dan, hatto, -ni, bilan, ham, hamda, yoki, -ni, haqida
- C) -ning, -ga, bilan, -ga, ham, -ning, ham, kabi, bilan, hamda, -ning, uchun
- D) -ni, -ga, uchun, -dan, ham, -ni, bilan, ham, hamda, yoki, -ning, uchun

152. To'g'ri javobni toping.

Matndagi gaplar kesimini aniqlang.

- A) ulgurdi, kirib keldi, bog'liq, o'rganish, tadqiqotlar o'tkazishgan
- B) aylanib ulgurdi, kirib keldi, bog'liq, o'tkazishgan
- C) ulgurdi, kirib keldi, bog'liq, o'rganish, tadqiqotlar o'tkazishgan
- D) aylanib ulgurdi, kirib keldi, bog'liq, tadqiqotlar o'tkazishgan

Matni o'qing va quyida berilgan test topshiriqlarini bajaring.

Ba'zan "Tilning suvagi yo'q deb, gapiraverasanmi?" degan tanbehni eshitamiz. Tilida har gapni gapirishga to'siq bo'luvchi suyak yo'q ekan, qo'lda-chi? Qo'llarimizda suyak bormi? Bugun biz shu qo'llar orqali istagan mulohazamizni yozishga kirishdik. Nega dildagini yozuvga ko'chirish ishini suyaklar nazorat qilolmayvapti? Suyak bir o'xshatish xolos, aslida har bir harakatimiz miya - aql, shu qatorda yurak - qalb orqali boshqariladi. Ammo nechun aqlimiz va qalbimiz har gapni bitishga izn beradi? ... Har kim o'z fikrini ifoda etish huquqiga ega. Deylik, kimdir internetdagi sahifasiga hayotiy qarashlarini, o'z maqsadlarini yozib qo'ydi. Matn ostiga internet foydalanuvchilaridan biri o'z mulohazasini bitadi, keyingisi unga qarshi chiqadi, fikr egasiga ham darrov javob qaytariladi, qarabsizki, dahanaki jang!

... Bir-birini hayotda ko'rmagan, yuzma-yuz muloqot qilmagan, ko'cha-ko'ya ko'rib qolgan taqdirda ham, tanimay o'tib ketuvchi kishilar monitor

qarshida bir-biri bilan g'ijritchoq bo'ladi. Lekin bularning bari reallikda sodir bo'lmagan. Sabab tomonlar o'zini ayblamaydi, ongli ravishda urush chiqarib, bopiradi so'zlar tishlatganidan vijdoni qiyinlamaydi.

... Guruh yoki sahifalarda bahs boshlansa, har kim sherigini mot qilish, tortishuvda g'olib bo'lishga chirantib, lug'atidagi eng ta'sirchan so'zlarni taltiradi.

Fakt keltiradi, misol aytadi, bular ish bermasa, haqorat qiladi. Tushunmaydiki, munozarada ustun kelgan inson emas, balki befoyda tortishuvga kirishmagan odam g'olibdir.

... Kimningdir bir so'ziga yuz izoh qoldirib, keng tarqatishga usta odamlar ba'zan bir og'iz mehrl kalomni taroziga soladi, qizg'anadi. Bayramlar va tug'ilgan kunlar bilan chin dildan tabriklash yo'qolib ketdi. Tarmoq orqali tayyor (1) ... foto va animatsiyalarni jo'nattishadi. Hatto namuna shaklidagi tabrik va she'rlar ham bor. Yaqinimizga tilak bildirib, so'z izlashimizga hojat yo'q. Minnatdorchilik bildirish borasida ham qiynalmaysiz: tayyor hisbelgilar (emojilar) hozir-u nozir.

Har narsaning uvoli va zavoli bor. Isrof, albatta, yaxshilikka olib kelmaydi, o'z asoratini ko'rsatadi. Bugungi internet olamidagi mulohazasizlar "mulohaza" si chinakamiga so'z uvolidir. Ularda ma'no yo'q, mazmundan yiroq, maqsadi puch: (2) ... g'iybat, ig'vo, tuhmat. O'zingiz ham bir begona odamning javobidan asabiylashib, bosh ushlab o'tirasiz. Aslida bu o'ylashga arziydimi? Nega fikr bildirishga munosib minbarlar axtarmaysiz?

Muloqot imkoniyati - bizga atalgan ne'matlardan biri. Uni (3) ... qilmaslik, so'z uvoliga yo'l qo'ymaslik har kimning o'z qo'liga. Iroda ishga solinsa, teran tafakkur va qalb amriga quloq solinsa bas.

Durdona Alimova

153. To'g'ri javobni toping.

Matning kirish qismida "Tilda har gapni gapirishga to'siq bo'luvchi suyak yo'q ekan, qo'lda-chi? Qo'llarimizda suyak bormi?" savoli qo'yiladi. Bundan ko'zda tutilgan maqsad nima?

- A) Qo'llarimiz ham yaxshi va yomon amallarni bajarishga qodir, undagi suyaklarning bu ishlardagi ishtiroki muhimligiga urg'u berilgan.
B) Fikrni faqat og'zaki emas, yozma nutq tarzida ham ifodalash mumkin, bu esa qo'l orqali amalga oshiriladi. Behuda gaplarning yuzaga chiqishida til yoki qo'l emas, ungacha bo'lgan ongli jarayon muhimligiga e'tibor qaratilgan.
C) Behuda gapni gapirganga tilning suyagi, yo'q" deb munosabat bildiramiz, ammo bo'lgan-bo'lmagan gapni yozgan qo'llar "e'tibordan chetda" qoladi. Demak, faqat til emas, qo'l ham "aybdor".
D) "Suyak" so'zi to'siq ma'nosini ifodalab kelgan. Ba'zi mulohazalarimizni yozishda ana shu to'siqlar ishga tushishi lozimligiga urg'u berilgan.

154. To'g'ri javobni toping.

Uchinchi abzasda qo'llangan "qirpichoq bo'ladi" iborasi qanday ma'noda qo'llangan?

- A) pichoqlashishgacha boradi
B) janjallashib qolishadi
C) hurmatsizlik qiladi
D) tanishishadi

155. To'g'ri javobni toping.

Matn muallifi quyidagi jumla orqali qanday fikrga ishora qilmoqda.

...munozarada ustun kelgan inson emas, balki befoyda tortishuvga kirishmagan odam g'olibdir.

- A) Bahs-munozara jarayonida raqibining gaplariga e'tibor qilmagan kishi ustun sanaladi.
B) Munozara haqqoniy bo'lishi uchun ko'tarilgan masala jiddiy bo'lishi va barchani jajib qilishi muhim.
C) Munozarada ustun kelgan kishilar, odatda, ilmsiz va saviyasiz bo'ladilar.
D) Befoyda tortishuvdan hech kim yutmaydi, shunchaki, qimmatli vaqtini bekoriga sarflaydi.

156. To'g'ri javobni toping.

Matn tarkibidan olingan quyidagi jumla matn mazmuniga mos tarzda to'g'ri davom ettirilgan qator qaysi?

Bugungi internet olamidagi mulohazasizlar "mulohaza"si chinakamiga so'z uvolidir...

- A) ...chunki ularning aksarida ma'no yo'q, mazmundan yiroq, maqsadi puch.
B) ...chunki ularning maqsadi ziddiyatni yuzaga keltirish.
C) ...chunki ular o'z mulohazalari bilan ish ko'rmaydilar, topgan gaplari faqat iqtibos.
D) ...chunki odamlar o'z fikrini munosib minbarlarda emas, internetda ifodalamoqda.

157. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi qaysi fikr matnning xulosasiga mos emas?

- A) Gapirganda, o'ylab, chuqur mulohaza qilib, uning oqibatini bilib gapirish kerak.
B) Ko'p gapirib, so'z qadriini tushirgan kishi - o'z qadriini tushirgan kishidir.
C) Aqlli kishi bo'lar-bo'lmas tortishuvlarga bosh suqmaydi, chunki bundan naf yo'qligini biladi.
D) Ijtimoiy tarmoqda bahsga qo'shilgan kishi g'alaba uchun bor imkonini ishga sola bilishi lozim.

158. To'g'ri javobni toping.

Matndan olingan qaysi gap o'quvchini fikrlashga va o'z fikrini loyiq o'rinlarda ifodalashga undaydi?

- A) Ammo nechun aqlimiz va qalbimiz har gapni bitishga izn beradi?..
B) Munozarada ustun kelgan inson emas, balki befoyda tortishuvga kirishmagan odam g'olibdir.
C) Nega fikr bildirishga munosib minbarlar axtarmaysiz?
D) Muloqot imkoniyati - bizga atalgan ne'matlardan biri.

159. To'g'ri javobni toping.

Matn xulosasiga to'liq mos bo'lmagan maqolni aniqlang.

- A) Yomonga gapirsang —bir balo,
Gapirmasang — ikki balo.
B) Gapning qisqasi — yaxshi,
Qisqasidan hissasi — yaxshi.
C) Yaxshi gap bilan ilon iniddan chiqar,
Yomon gap bilan pichoq qinidan chiqar.
D) Bilgan topib gapirar,
Bilmagan — qopib.

160. To'g'ri javobni toping.

Matnda raqamlab ko'rsatilgan o'rinlarga qo'yilishi lozim bo'lgan so'zlar qaysi qatorda imloviy jihatdan to'g'ri berilgan?

- A) fisoq-u fasot, steker, suyiste mol
B) fisoq-u fasod, stiker, suiste mol
C) fisoq-u fasot, stiker, suiste mol
D) fisoq-u fasod, stikar, suyiste mol

161. Ma'lumotning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

Insonning nutqi ham miya - aql, yurak - qalb orqali boshqariladi.

- A) to'g'ri B) noto'g'ri

162. To'g'ri javobni toping.

Matn tarkibida qo'llangan sinonimlarni aniqlang. Quyidagi jadvalda sinonimni to'g'ri ko'rsatilgan birliklarni aniqlang.

So'z	Sinonimi
1. ma'no	mazmun
2. mulohaza	fikt, qarash
3. bahs	munozara, tortishuv
4. befoйда	behuda
5. chiranmoq	haqorat qilmoq
6. taroziga solmoq	qizg'annoq
7. tayyor	hozir-u nozir
8. muloqot	ne'mat
9. qidirmoq	izlamoq
10. fabriklamoq	tilak bildirmoq

- A) 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
 B) 1, 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10
 C) 1, 2, 3, 4, 5, 7, 9
 D) 2, 3, 4, 6, 7, 9

163. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi qaysi sarlavha matn mazmuniga mos emas?

- A) Virtual bahsda kim g'olib?
 B) Yozishmalardagi madaniyatsizlik
 C) Raqibni mot qilish usullari
 D) Muloqot madaniyati

164. To'g'ri javobni toping.

Berilgan so'zlarga mos izohlar to'g'ri ko'rsatilgan javobni aniqlang.

- 1) in reallik haqorat mot qilish fakt

1) bahsda raqibni yengish
 2) Kishining oil-nomusi, shaxsiyatini pasiga uradigan, talqinrovchi ma'no mazmunli so'z, gap.
 3) Aqiq mavjud bo'lgan voqea-hodisa, haqiqat.
 4) Biron narsa haqida xulosa chiqarish, qat'iy bir fikrga kelish uchun xizmat qiladigan asos, dalil.
 5) Biron ishni bajarish, amalga oshirish uchun berilgan rozilik.

- A) 1) in - 5, reallik - 4, haqorat - 2, mot qilish - 1, fakt - 3
 B) 1) in - 5, reallik - 3, haqorat - 2, mot qilish - 1, fakt - 4
 C) 1) in - 5, reallik - 4, haqorat - 2, mot qilish - 1, fakt - 3
 D) 1) in - 4, reallik - 5, haqorat - 2, mot qilish - 1, fakt - 3

Matnni o'qing va quyida berilgan test topshiriqlarini bajaring.

[1] Inson qahramonsiz, oldinga undab turuvchi mayqosiz yashashi mushkul. Buni kitoblardan ham, tarixdan ham, oddiy odamlarning kundalik hayotidan ham bilib olsa bo'ladi. Masalan, o'sha qahramon bo'lmasa, oilada ham, mahallada ham, xalqda ham suyanadigan tayanch nuqta yo'qolganday bo'ladi.

[2] Bir kuni tengqurtarim bilan "Zamonamiz qahramoni kim?" degan mavzuda suhbatlashib qoldik. Birov: "So'nggi urfda kiyinadigan, kamida ikkita tilni biladigan, chet elda o'qib kelayotgan yoshlar", - desa, yana biri: "Zamonamiz qahramoni degan nomga sportchilarni munosib, chunki yurtimiz nomini duvyoga yoyishda ularning hissalar ko'proq", - dedi. Kimdir dehqonlar desa, kimdir olimlarni, yana kimdir estrada yulduzlarini tilga oldi. Hammamiz o'zimizcha haq edik.

[3] "Zamonamiz qahramoni kim?" deb savol berishning nima hojati bor, barcha davrlar uchun o'lmas qahramonlar bor-ku, o'shaunday insonlarga ergashish, taqlid qilish mumkin, desiz. Darhaqiqat, necha-necha avlodlar uchun yo'lchi yulduz bo'lib kelayotgan, aq-u-zakovati, kuch-qudrati, komil fazilati bilan tarixda o'chmas iz qoldirgan buyuklarimiz bor. Birgina Amir Temur bobomiz yoki Jaloliddin Manguberdin nomlarini tilga olsak, qalblarimiz faxr-u g'uruga to'ladi. Lekin ular shunchalar yuksakdagi, bugungi avlod ularga yetib olishi mushkul. Faqat havas qilish va munosib avlod bo'lishga harakat

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

qilish imkoni bor, xolos. Qolaversa, hayot tarzimiz, fikrlash yo'sinimiz o'rtasida shunchalik katta vaqt masofasi borki, ularni zamonamiz qahramoni sifatida yonimizda his qilolmaymiz.

[4] Bizning ham o'zgarishlar, yangilanishlar to'loqida kechayotgan o'z zamonamiz bor. O'z orzularimiz va armonlarimiz, o'z g'alabalarimiz va mag'lubiyatlarimiz bor. Shular ichida biz o'z zamonamiz qahramonini ham izlaymiz. Ichimizdan biz bilan bir xil imkoniyatga ega bo'la turib, bizdan o'zib ketgan, dunyoni o'z gacha idrok etishi, favqulodda qobiliyati, irodasi, aql-u zakovati bilan bizni hayratga soladigan, ortidan ergashitiradigan zamonamiz qahramonlari chiqishini xohlaymiz.

Ibrohim Aziz

165. Matn mazmunidan kelib chiqib, berilgan xulosalarning qay biri matnning bosh g'oyasiga mos ekanini toping. Javobingizni izohlang.

- A) *Insonlar komil fazilati bilan tarixda o'chmas iz qoldirgan buyuklardan iborat olib yashashi lozim.*
- B) *Inson qahramonsiz, oldinga undab turuvchi mayyoqsiz yashashi mushkul.*
- C) *Bugungi odamlarning o'z orzu va armonlari, o'z g'alaba va mag'lubiyatlari bor.*
- D) *Tarixiy shaxslarni zamonamiz qahramoni deya olmaymiz.*

166. Muallif matnning qaysi qismida har bir davrning o'z qahramonlari mavjud bo'lishi haqida fikrini bayon qiladi?

- A) 1-qismida
- B) 2-qismida
- C) 3-qismida
- D) 4-qismida

167. Muallif Amir Temur va Jaloliddin Manguberdi kabi tarixiy shaxslarni "yonimizda his qilolmaymiz" dedi. U bu fikrni qanday asoslaydi?

- A) *ularning aql-u zakovati tarixda o'chmas iz qoldirganini aytish bilan*
- B) *ularga havas bilan boqishimiz mumkinligini uqtirish orqali*
- C) *hayot tarzimiz, fikrlashimiz ular yashagan davrdan keskin farq qilishini aytish bilan*
- D) *bugungi avlodning ularga munosib bo'la olmayotganini ta'kidlash orqali*

168. Matnning xulosa qismida nima haqida gap boradi?

- A) *Zamona qahramoni suyanadigan tayanch nuqtaga qiyoslanadi.*
- B) *Har bir inson zamona qahramonini o'zicha tushunishi yoritilgan.*
- C) *Ajdodlarga havas qilish va munosib avlod bo'lishga harakat qilish uqtiriladi.*
- D) *Zamonamiz qahramonining sifatleri ochib berilgan.*

Barcha kitoblar → -298-

@ARTbooks kanalida

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

169. Ajratib ko'rsatilgan so'z matnda qanday ma'noda qo'llangan? "Inson qahramonsiz, oldinga undab turuvchi mayyoqsiz yashashi mushkul".

- A) *Kemalarga quruqlikni ko'rsatib turuvchi inshoot ma'nosida*
- B) *Mush'ala ko'tarib borayotgan inson ma'nosida*
- C) *Yo'lboshchi - qahramon ma'nosida*
- D) *Ustoz ma'nosida*

170. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi so'zlarning matn mazmuniga mos keluvchi izohlarini aniqlang.

1. Kundalik	a) kunda bo'lib turadigan, odatdagi holat, hodisa b) hodisalar, kuzatishlar va boshqalar yozib boriladigan jurnal, daftar
2. Qahramon	a) shijoati, dovyurakligi, bostirigi bilan shuhrat qozongan, jonbozlik, martdlik qilib, o'zini ko'rsatgan shaxs b) biror voqea-hodisa va uning sodir bo'lishiga sababchi bo'lgan yoki uning sodir bo'lishiga hissa qo'shgan inson
3. Yulduz	a) qizigan gazlardan tarkib topgan, tabiatga ko'ra Quyoshga o'xshaydigan, nur sochuvchi osmon jismi b) elga tanilgan, shuhrat qozongan shaxs
4. Davr	a) tarixda biror shaxs yoki kitoblar guruhi, sultona nomi bilan bog'langan vaqt, zamon b) biror-bir avlod yashagan yoki yashayotgan vaqt, zamon

- A) 1 - a, 2 - a, 3 - b, 4 - b
- B) 1 - b, 2 - a, 3 - b, 4 - a
- C) 1 - b, 2 - a, 3 - a, 4 - a
- D) 1 - a, 2 - b, 3 - a, 4 - b

171. Matnning birinchi qismiga diqqat qiling va undagi gaplarni o'zaro bog'layotgan birliklarni aniqlang.

- A) *mayyoqsiz, kitoblardan, tayanch nuqta*
- B) *mayyoqsiz, masalan, o'sha qahramon*

Barcha kitoblar → -299-

@ARTbooks kanalida

- C) buni, masalan, tayanch nuqta
D) buni, masalan, o'sha qahramon

172. Matnda ostiga chizib ajratib ko'rsatilgan so'zlar tarkibida bergan tovush o'zgarishlari tartibini aniqlang?

- A) tovush almashishi, tovush tushishi, tovush ortishi
B) tovush almashishi, tovush ortishi, tovush tushishi
C) tovush tushishi, tovush ortishi, tovush almashishi
D) tovush ortishi, tovush almashishi, tovush tushishi

Quyidagi matnlarni o'qing va berilgan test topshiriqlarini bajar.

1. Dilfuza Egamberdiyeva - dunyo tan olgan o'zbek olimasi. Mikrobiologiya bo'yicha dunyoning nufuzli olimlari orasida o'z o'rniga ega. Dilfuza Egamberdiyeva Germaniya, Finlandiya, Italiya, Angliya, Niderlandiya, Xitoy, Amerika Qo'shima Shtatlari universitetlarida ilmiy faoliyat olib borgan. Uning xalqaro loyihalarga rahbarlik qilgan. Olima UNESCO xalqaro tashkilotining L'OREAL - "Olimo ayol" mukofoti bilan taqdirlangan.

2. Bahodir Jalolov - o'zbekning yengilmas bokschisi. U boksnning o'ta og'ir vazn toifasida ringga chiqadi. Bahodir Jalolov shu kungacha qadar dunyoning turli nufuzli musobaqalarida vatanimiz bayrog'ini yuqori ko'targan. Xususan, 2019-yil jahon chempioni, 2020-yil Olimpiada chempioni sifatida: olim medali qo'lga kiritib, o'zbek boksi shuhratini dunyoga yozgan. Sportchi "O'zbekiston ifixori" faxriy unvoni va "Fidokoronasi xizmatlari uchun" ordeni bilan taqdirlangan.

3. Akmaljon Usvaliyev - fidoyi tadbirkor. U, yura olmasa-da, tinim bilmaydi. Bir necha yillar oldin ijaraga joy olib, kompyuter xizmatlarini yo'lga qo'ygan. Keyin faoliyatini kengaytirgan, kompyuter texnologiyalarini o'rgangan. Shu kunigacha qahramonimiz 40 nafarga yaqin shogird yetishtirib, ushbu sohaning shogirdlarini o'rgatib kelmoqda. Hozir 15 nafar yigit-qizni ish bilan ta'minlagan. Tadbirkor ko'p yillik mehnatlari uchun "jasorat" medali bilan taqdirlangan.

173. To'g'ri javobni toping.

- Matn mazmunidan kelib chiqib, quyidagi ma'lumotlarni davom ettiring.
- Dilfuza Egamberdiyeva...
a) 40 nafarga yaqin shogird yetishtirgan
  - Bahodir Jalolov...
b) "Fidokorona xizmatlari uchun" ordeni bilan taqdirlangan
  - Akmaljon Usvaliyev...
d) UNESCO xalqaro tashkilotining mukofoti bilan taqdirlangan
e) "jasorat" medali bilan taqdirlangan

Barcha kitoblar →

-300-

@ABTbooks kanalida

- f) "O'zbekiston ifixori" faxriy unvoni bilan taqdirlangan
g) bir qancha xorijiy universitetlarida ilmiy faoliyat olib borgan

- A) 1 - a, g; 2 - b, d; 3 - e, f
B) 1 - d, g; 2 - b, f; 3 - a, e
C) 1 - a, d; 2 - b, g; 3 - e, f
D) 1 - d, g; 2 - b, e; 3 - a, f

174. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi jumalni davom ettiring.

Mazkur uch shaxsni shuning uchun ham zamonamiz qahramonlari deya olamizki...

- A) ular yuksak mukofotlarni qo'lga kiritgan
B) ular muxlislar olqishiga sazovor bo'lgan
C) ular butun dunyoga mashhur bo'lib ulgurgan
D) ular o'z sohalarida yuksak marralarga erisha olgan

175. To'g'ri javobni toping.

Matn tarkibida qo'llangan olimna so'zlarga diqqat qiling. Quyidagi qaysi qatorda faqat o'zlashgan so'zlar berilganini aniqlang.

- A) mikrobiologiya, chemption, ring, texnologiya
B) ring, chemption, oltin, texnologiya
C) universitetlarida, iftixor, tinim, kompyuter
D) musobaqa, orden, yengilmas, tadbirkor

Matnni o'qing va quyida berilgan test topshiriqlarini bajar.

OPOQI KIM: BUVIMI YOKI BOBOS?

"Opoqi" Toshkent shevasida yoshi katta ayollarga hurmat bilan murojaatda ishlatiladigan so'z. Asosan buvilarga nisbatan qo'llanadi. "Oprog'oyi" so'zining qisqartma shakli. Bu so'z Farg'ona vodiysining ba'zi hududlarida boboga nisbatan ishlatiladi. Uning "opoqdada" varianti ham bor.

"Opoqi" so'zini bobo ma'nosida qo'llash tobora kamayib boryapti.

Yaqin qatindoshlarni anglatuvchi so'zlarni xilma-xil ma'nolarda qo'llash, erkaikka nisbatan ishlatiladigan so'zni ayolga, ayolga xoslangan so'zni erkakka nisbatan tatbiq etish tilda bor hodisa.

Masalan, bugungi tildagi "aka" so'zining "oka", "og'acha" variantlari Bobur mirzo zamonida ayollarga nisbatan qo'llangan. Lekin hozir bu so'zlar faqat erkaklarga nisbatan ishlatiladi.

Toshkent shevasida onani "opa" deyish uchraydi, Xorazm shevasida esa "aka" otani anglatadi.

Barcha kitoblar →

-301-

@ABTbooks kanalida

Qirg'iz tilida ona "apa", qozoq tilida esa ota "ake" deyiladi. Qozoq bolalar onalariga "apa" deb murojaat qiladi.

Shevalarga qaralish va qo'shni millatlarning tillari ham o'z ta'sirini o'tkazadi.

Shevalarda qaysi ma'noni anglatishidan qat'i nazar, so'zning adabiy tildagi anglamini bilib olishimiz kerak. Yo'qsa, uni yangilash ma'noda qo'llashimiz, natijada xatoga yo'l qo'yishimiz aniq.

Orif To'lib

176. To'g'ri javobni toping.

Matnda ostiga chizib ajratib ko'rsatilgan so'zning ma'nosi qaysi qatorida to'g'ri izohlangan?

- A) so'zning kelib chiqishi
- B) onga bog'liq bo'lmagan ma'nosi
- C) anglatgan ma'nosi
- D) so'zning varianti

177. To'g'ri javobni toping.

Matn asosida shakllantirilgan qaysi fikr to'g'ri emas?

- A) "Opoqi" so'zi ayrim shevalarda erkak kishiga nisbatan ham qo'llanadi.
- B) Qadimda "aka" so'zi ayollarga nisbatan ham qo'llangan.
- C) Qozoq va qirg'iz tillarida onaga "apa" deb murojaat qilishadi.
- D) Ayolga xoslangan so'zni erkakka nisbatan tatbiq etish tilimizda mavjud emas.

178. To'g'ri javobni toping.

Matnda qo'llangan qaysi so'z tarkibida qo'shimchalar soni beshta?

- 1) qisqartma 2) ishlatiladigan 3) ishlatiladi 4) anglatishidan
- A) 1, 2, 3, 4 B) 1, 3, 4
- C) 2, 3, 4 D) 3, 4

Matnmi o'qing va quyida berilgan test topshiriqlarini bajarib.
(tinglab tushunish)

Chumchuqlarga qiron keltirgan Xitoy

Bundan 64 yil oldin, 1958 yilda Xitoyda dalalardagi bug'doy hosilini asrash uchun chumchuqlarga qarshi kurash boshlandi. Mamlakatdagi qariyb barcha chumchuqlar qirib bitirildi. Shundan so'ng tabiatdagi muvozanat buzilib, Xitoy qishloq xo'jaligi katta zarar ko'radi. Oqibatda bir necha o'n million odam halok bo'ladi.

Xitoy ikkinchi jahon urushidan keyin qoloq bir mamlakat edi. O'sha paytda Xitoyda atvool juda og'ir, ozuq-ovqat yetishimovchiligi bor bo'lib, millionlab odamlar yo'qchilikda yashardi.

Xitoy hukumati oldida qishloq xo'jaligi hamda iqtisodiyotda islohotlar o'tkazish va mamlakatni qoloqlikdan chiqarish vazifasi turardi. Amalda shunday islohotlar o'tkaziladi. Ammo ularning foydasidan ziyoni ko'proq bo'ladi. O'yinmasdan qilingan ish ortidan uch yilda bir necha o'n million kishi ochurchilik tufayli halok bo'ladi.

1957 yil 18 fevral kuni Xitoy kommunistik partiyasining navbatdagi syezida Xitoyni rivojlantirish bo'yicha «Katta sakrash» deb nomlangan dastur muhokama qilindi. Bu dasturning hammualliflaridan biri o'sha paytda Xitoy ta'lim vazirining o'rinbosari bo'lgan biolog Chjou Tszyan edi.

U o'z dasturida qishloq xo'jaligini rivojlantirish va odamlarning qornini to'ydirish uchun chumchuqlar va kalamushlarni yoppasiga qirib bitirishni taklif qilgandi. Chjou Tszyanning hisob-kitoblariga ko'ra, mamlakatda yetishtirilayotgan bug'doyning katta qismini chumchuqlar va kalamushlar yeb qo'yayotgan edi. Agar ular qirib tashlansa, millionlab odamlarni to'ydirsa bo'ladigan bug'doyni asrab qolish va mamlakat aholisini qashshoqlikdan chiqarish mumkin bo'ladi.

Kompartiya syezida otashin nutq so'zlagan Chjou Tszyan o'z vaqtida Prussiya qiroli Buyuk Fridrix ham shunday yo'l tutganini va ijobiy natijalarga erishgani haqida gapiradi.

O'sha paytda mamlakat rahbari bo'lib turgan Mao Tszedumi bu ishga ko'ndirish qiyin bo'lmadi. O'rta maktab ta'limini oxirigacha yetkazmagan Mao Tszedun mamlakatdagi barcha kalamush va chumchuqlarni qirib bitirish qanday oqibatlarga olib kelishi mumkinligi haqida tasavvurga ham ega emasdi. Har bir jonivorning tabiatdagi muvozanat zanjirida o'z o'rnini borligini anglatmas edi. Bu ishning salbiy oqibatlarga olib kelishi mumkinligini bilganlar esa mamlakat rahbari rozilik bildirgan ishga e'tiroz qila olmasdi. Shu tariqa Chjou Tszyanning taklifi qabul qilindi.

1958 yil 18 mart kuni Xitoy kompartiyasining navbatdagi VIII syezida Mao Tszedun nutq so'zlaydi va mamlakatdagi chumchuqlar va kalamushlarni qirib tashlashning abamiyatli tomonlari haqida gapiradi. U o'z nutqida Xitoydagi ilmiy-tadqiqot instituti tomonidan tayyorlangan hisobotdan turli raqamlar va misollarni keltiradi. Unga ko'ra chumchuqlar har yili 36 million odamning qornini to'ydirish mumkin bo'lgan bug'doyni yeb ketmoqda. Agar ular qirib tashlansa hosilning salmog'i keskin ortadi. Shu tariqa Mao Tszedun tomonidan chumchuqlarga qarshi kurash e'lon qilinadi.

Shundan so'ng mamlakat bo'ylab e'lon beriladi va eng avval dehqonlar ishga kirishadi. Butun Xitoyda chumchuqlarga qiron keltirish boshlanadi. Hukumat barchani shu ishga jalb qiladi. Chumchuq o'ldirish bo'yicha tartib

belgilaydi. Budget tashkilotlarida ishlovchilar, dehqonlar, harbiy xizmatchilar, maktab o'quvchilari va talabalar - hamma shu ishga jalb qilinadi.

Chumchuqlar tabiatan havoda 15 minutdan ortiq parvoz qila olmaydi. Bu unga qarshi kurashayotganlarga qo'l keladi. Odamlar chumchuqlarni charehatish uchun do'mbiralari va boshqa kuchli ovoz chiqaruvchi moslamalar bilan qurolanib olishadi. Baland ovozlari va shovqin-suron bilan qo'rqitilgan qushlar qo'na olmay qulab tusha boshlaydi. Odamlar esa ularni qoplariga solib, maxsus punktlarga olib borib topshirishadi.

«Maktabdagi barcha o'qituvchi va o'quvchilar chumchuq o'ldirishga borardik. Tunda esa ularning uyusini buzishda foydalanish uchun norvon yasardik. Bu ishlar chumchuqlar tabiat uchun foydali qush ekani bilishimizdan ancha avval sodir bo'lgandi. O'shanda bizni chumchuqlar xalqning dorini yeb ketadi, deb ishonirishgandi», deb eslagandi chumchuq ovida qatnashgan o'quvchi keyinchalik.

Chumchuq ovi boshlangach 1958 yil mart-aprel oylarida birgina Pekin va Shanxay shaharlarida qariyb 1 million dona chumchuq o'ldirildi. Butun Xitoy bo'ylab esa qariyb 2 milliard dona chumchuq yo'q qilindi.

1959 bahorda ob-havo yaxshi keladi. G'alla hosili kutilganidan ham yaxshi rivojlanadi. Mamlakatning barcha hududlaridan mo'l hosil olinishi haqida markazga hisobot topshirishadi. **«oxir-oqibat mo'ljalangan hosil olinmaydi va ocharchilik boshlanadi.**

Mamlakatdagi qariyb barcha chumchuq yo'q qilingach, tabiatdagi muvozanat buziladi. 1959 yilning bahorida hamma joyni shilliqurt va chigirtka bosib ketadi. Ular yo'lida uchragan natsami kemirib ketaveradi, shu jumladan ko'm-ko'k bo'lib o'sib turgan bug'doyni ham. Ularga qarshi hech qanday chora ko'rishning iloji yo'q, ularni kushandasi bo'lgan chumchuqlar esa qirib bitirilgan edi.

Yozga borib hosil yig'ishtirib olinganda bug'doyning salmog'i avvalgi yillardagidan ham bir necha barobar kamligi ayon bo'ladi. Shundan so'ng ocharchilik boshlanadi.

O'sha yil 1958 yilda yetishtirilgan hosildan ham ancha kam xirmon ko'tariladi. 1960-61 yillarda esa ahvol undan ham battar ko'rinish oladi. Avvalgi yillarda yetishtirilgan bug'doyning zaxirasi borligi uchun 1959 yilda ocharchilik ko'lami kamroq bo'ladi. Ammo 1960-61 yillarda ham bug'doy hosilining katta qismini shilliqurt va chigirtka yeb ketgani uchun ocharchilik misli ko'rilmagan darajaga chiqadi.

Xitoylik jurnalist, ocharchilik yillari bo'yicha tadqiqot olib borgan Yan Tszihening keltirishicha, 1958-62 yillarda Xitoyda jami 36 million odam ocharchilik tufayli halok bo'ladi. Rasmiy ma'lumotlarda esa halok bo'lganlar soni 15 million bo'lgani aytiladi.

Har kim ekkani o'radi, deganlaridek, tabiatga qarshi ayovsiz kurash olib borgan xitoyliklarni tabiatning o'zi ayovsiz jazolaydi.

G'ayrat Yo'ldosh tayyorladi

179. To'g'ri javobni toping.

Xitoyliklar nima sababdan chumchuqlarga qarshi "urush ochadi"?

A) Mamlakatda yetishtirilayotgan bug'doyning sezilarli qismini chumchuqlar yeb qo'yayotgani sabab.

B) Chumchuq ovlash bilan ovara bo'lgan bolalar bir-birlariga ko'plab shikast yetkazganlari uchun.

C) Biologlar tomonidan chumchuqlarning kasallik tarqatuvchi jonzor ekani haqidagi hisoboti sabab.

D) Ocharchilik tufayli odamlar yegulik topolmaganlaridan chumchuqlarni ham ovlab, go'shtini iste'mol qilishga kirishgan.

180. To'g'ri javobni toping.

Ushbu surat va matnga aloqador to'g'ri hukmni aniqlang.

A) Chumchuqlarni o'ldirishda fuqarolardan ehtiyoqlik talab etilgan, ya'ni bolalardan bu ishda foydalanmaslik uqritilgan.

B) Mao Tszedun hisobotida aks ettirilgan ma'lumotlarda bolalarning o'limi bilan bog'liq statistik ma'lumotlar ham berilgan, ya'ni ular uchun harakatli mashg'ulotlar tashkil etish ko'zda tutilgan.

C) Chumchuqlarni o'ldirishda aholining barcha qatlami uchun muayyan me'yorlar belgilangan bo'lib, bu ishga bolalar ham jalb qilingan.

D) Bunda katta yoshli o'quvchilarning kichik yoshli o'quvchilarga ibrati aks etgan.

181. To'g'ri javobni toping.

Nima sababdan chumchuqlarni qirib yuborish salbiy oqibatlariga olib kelishi mumkinligini bilganlar e'tiroz qila olishmaydi?

A) Chjou Tszyan o'z vaqtida Prussiya qiroli Buyuk Fridrix ham shu tarzda ijobiy natijalarga erishganini ta'kidlaydi.

B) Ularning o'zlarini ham chumchuqlarning zahmatidan bezor bo'lishgan edi.

C) «Katta saltrash» deb nomlangan dasturda e'tiroz qilganlarga chora ko'rilishi uqritilgandi.

D) Mamlakat rahbari rozilik bildirgan ishga e'tiroz qila olishmasdi.

182. To'g'ri javobni toping.

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

Nima sababdan Xitoyliklar ko'ngildagidek kurasha olishmadi?

- A) Chunki II Jahon urushi arafasida Xitoyda iqtisodiy muammolar bor edi.
- B) Chunki hasharotlarning asosiy kushandasi bo'lgan chumchuqlar qirilib bitgan edi.
- C) Chunki mamlakat rahbariyati tomonidan kerakli dastur ishlab chiqilmadi.
- D) Chunki insonlarning salomatligi masalasi bu muammoga e'tibor qaratishga to'siq bo'lgan.

183. To'g'ri javobni toping.

Chap ustunda sarlavhalar, o'ng ustunda esa matn qismlarining qisqacha mazmuni berilgan. Ular to'g'ri moslashirilgan qatorni aniqlang.

1. Tabiatga qarshi chiqish loyihasi

A. Mao Szedunning B-syezddagi nutqi hamda chumchuqlarni charchatish usuli orqali o'ldirishning boshlanishi.

2. Muhim qaror: hasharotlarga va qushlarga qarshi hujum

B. G'alaning yaxshi rivojlana boshlashi ammo hosilning kutilgandan kam bo'lishi hamda bug'doy yetishmovchiligi.

3. Erti quvonish va ocharchilik

D. "Katta sakrash" deb nomlangan dasturning muvqama etilishi va Mao Szedunning unga rozi bo'lishi.

- A) 1 - A, 2 - B, 3 - D
- B) 1 - B, 2 - B, 3 - A
- C) 1 - D, 2 - A, 3 - B
- D) 1 - A, 2 - D, 3 - B

184. To'g'ri javobni toping.

Matndan olingan quyidagi parchada muallif nimani uqirmoqchi bo'ladi? *O'rta maktab ta'limini oxirigacha yetkazmagan Mao Tszedun mamlakatdagi barcha kalamush va chumchuqlarni qirib bitirish qanday oqibatlariga olib kelishi mumkinligi haqida tasavvurga ham ega emas. Har bir jonivorning tabiatdagi nuvozanat zanjirida o'z o'rnini borligini anglatmas edi.*

- A) Barcha ham xato qilishi mumkinligini va mamlakat rahbarining bu xatosi birgina uning emas, balki butun jamiyatning xatosi ekanini uqirmoqchi bo'ladi.
- B) Mao Tszedunning juda sodda va ishonuvchan shaxs bo'lganini, bu holatga aybdorlar aslida biologlar ekanini ta'kidlamoqchi bo'ladi.
- C) O'rta maktab ta'limini oxirigacha yetkazmagan bo'lsa-da, juda dono va bilimdonligi sababli shu darajaga qadar yetganini uqirmoqchi bo'ladi.

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

Mamlakat rahbarining bu qarori naqadar ahmoqona qaror bo'lganini va bunga sabab uning yetarli saviyaga ega emasligini ko'rsatmoqchi bo'ladi.

185. To'g'ri javobni toping.

Matndan olingan quyidagi parchani o'qing. Ostiga chizilgan olmosh qaysi so'zga ishora qilayotganini aniqlang.

Xitoy Iktinchi jahon urushidan keyin qloq bir mamlakat edi. O'sha paytda Xitoyda ahvol juda og'ir, ozliq-ovqat yetishmovchiligi bor bo'lib, millionlab odamlar yo'qchilikda yashardi. Xitoy hukumati oldida qishloq so'jaligi hamda iqtisodiyotda islohotlar o'tkazish va mamlakatni qoloqlikdan chiqarish vazifasi turardi. Amalda shunday islohotlar o'tkaziladi. Ammo ularning foydasidan ziyoni ko'proq bo'ladi.

- A) chumchuqlar B) islohotlar
- C) qoloqlikdan D) odamlar

186. To'g'ri javobni toping.

Matnda keltirilgan quyidagi gap tarkibida qaysi bog'lovchi vosita qo'yilishi kerak?

...oxir-oqibat mo'ljallangan hosil olinmaydi va ocharchilik boshlanadi.

- A) toki B) shuning uchun
- C) ya'ni D) ammo

187. To'g'ri javobni toping.

Matn asosida chiqarilgan qaysi xulosada g'alizlik mavjud?

- A) Muvozanat zanjiri haqida yetarli ma'lumotga ega bo'lmagan olimlar tabiatga juda katta ziyon keltirishdi.
- B) Xitoyda ocharchilik tufayli halok bo'lganlar soni rasmiy ma'lumotlarga qaraganda yuqoriroq edi.
- C) 1960-61 yillarda ocharchilik misli ko'rilmagan darajaga chiqadi, chunki bug'doy zaxirasi deyarli bo'shab qolgan edi.
- D) Chumchuq ovi boshlangach 1958 yil mart-aprel oylarida Pekin va Shanxay shaharlarini ham qo'shib hisoblaganda qariyb 3 million dona chumchuq yo'q qilinadi.

188. To'g'ri javobni toping.

Odamlar nima uchun do'mbiralar va boshqa kuchli ovoz chiqaruvchi moslamalar bilan qurollanib chumchuq oviga o'tlanishadi?

- A) Umumxalq harakatiga aylangan bu chora-tadbirlarda odamlar o'zlarini bayram ishtirokchisi deb tutishgan.
- B) Chumchuqlarning do'mbira ovozigacha mahliyo bo'lishi va jamlanishini kutgan kishilar shu tariqa yo'l tutishgan.

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

- C) Chumchuqlarning havoda uzoq ortiq parvoz qila olmasligini bilgan odamlar ularni charchatmoqchi bo'lishadi.
D) O'z kayfiyatlarini ko'tarish va bolalarni ham shunga qiziqitirish uchun katta yoshli fuqarolar shu yo'sinda ish tutishgan.

189. To'g'ri javobni toping.

Matndan olingan qaysi gaplarda so'zlarni to'pdan ajratib ifodalagan belgilash olmoshlarini qatnashgan?

1. *Mamlakatdagi qariyb barcha chumchuqlar qirib bitiriladi.*
2. *Butun Xitoyda chumchuqlarga qiron keltirish boshlanadi.*
3. *Har bir odamga ma'lum miqdorda chumchuq o'ldirish majburiyati qo'yiladi.*
4. *Mamlakatdagi qariyb hamma chumchuq yo'q qilingach, tabiatdagi muvozanat buziladi.*
5. *Har kim ekkani o'radi, deganlaridek, tabiatga qarshi ayovsiz kurash olib borgan xitoyliklarni tabiatning o'zi shu tariqa ayovsiz jazolaydi.*

- A) 1, 2, 3, 4, 5 B) 1, 3, 4, 5
C) 2, 3, 5 D) 3, 5

190. Ma'lumotning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

Chumchuqlarni qirishni o'z oldiga maqsad qilgan hukumat juda ko'plab odamlarning halok bo'lishiga sabab bo'ldi.

- A) to'g'ri B) noto'g'ri

191. To'g'ri javobni yozing.

Matndan kelib chiqib, xulosa qilinsa, shilliqqurt va chigirtkalariga qarshi kurashda Xitoy hukumatiga nima yordam bergan bo'lishi mumkin?

Ma'muni o'qing va quyida berilgan test topshiriqlarini bajaring.

OCH QOLDIRILGAN JONIVOR

Yo'lbars - yo'l-yo'l chiziqli bahaybat mushukni kim ham bilmaydi? Negadir ko'pchilik yo'lbars deganda Afrika savannalarini ko'z oldiga keltiradi. Lekin ishonasizmi yoki yo'qmi, Afrikada umuman yo'lbarslar yo'q, mutlaqol Yo'lbars Osiyo qit'asi hayvonidir.

Yo'lbars mushuksimonlar oilasining pantera urug'iga mansub. Yo'lbarslarning 9 ta turi bor. Shulardan 6 tasi hozirda mavjud, uchtasi esa, afsuski, qirilib ketgan. Ana o'sha qirilib ketganlar orasida Turon yo'lbarasi ham bor.

Yo'lbars Hindistonda harbiy jasorat timsoli, Yaponiyada esa mardlik ramzi hisoblanadi. Janubi-sharqiy Osiyo hamda Koreyada yo'lbarsni "tog'lar va

Barcha kitoblar →

-308-

@ABTbooks kanalida

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

og'lar sohibi" deb atashgan. Xitoyda esa yo'lbars kuch va salomatlik ramzi hisoblangan.

Turon yo'lbarasi 200 kilogramm vaznli yirik yirtqich hayvondir. Har bir yo'lbars oilasi o'z yer maydoniga ega bo'lib, o'rtacha 8-10 kvadrat kilometrda so'layinlik qilgan. Yo'lbarsning hid bilish organi kuchli rivojlangan, juda yaxshi ishlagan. Ko'zi qorong'ida ham yaxshi ko'rgan. Qochayotgan hayvonni 80-100 metr gacha katta tezlikda quvib borgan. Tutolmasa, uzoq quvib o'rimgan.

Ov baroridan kelisa, erkagi biryo'la 5-6 kilogrammgacha go'sht yeya olgan. Qorni to'q bo'lsa, 4-5 kun ovga chiqmagan, uyasida ag'lanab uxlashni yaxshi ko'rgan. Turon yo'lbarasi bir kecha-kunduzda 18-20 soat uxlab, suv ichish uchungina joyidan qo'zg'algan.

Yo'lbarsning tanasi himoya rangiga ega bo'lgan. Mo'ynasi sarg'ish, qora-bo'kimtir yo'l-yo'l chiziqlardan iborat bo'lib, yo'lbarsni to'qay-qamishzorlarda joyqash qiyin edi. Yo'lbars nomi "yo'l-yo'l bars" so'z birlashtirishidan iborat bo'lgan. Yo'lbarsning nomi "yo'l-yo'l bars" so'z birlashtirishidan iborat bo'lgan. Yo'lbarsning nomi "yo'l-yo'l bars" so'z birlashtirishidan iborat bo'lgan. Yo'lbarsning nomi "yo'l-yo'l bars" so'z birlashtirishidan iborat bo'lgan.

Yo'lbars kuch-qudrat va jasorat timsoli sifatida nafaqat badiiy adabiyot hamda xalq og'zaki ijodiyatida, balki xalq amaliy san'ati, me'morchilik, gilamdo'zlikda ham qo'llangan. Misol uchun, Samarqanddagi Registon me'morchilik ansambli tarkibiga kiruvchi Sherdor madrasasida ham muqshinkor bezaklar bilan ishlangan yo'lbars tasvirini ko'rish mumkin. Yo'lbarslarning, shu qatorda ularning o'ljalari bo'lgan boshqa tuyoqli hayvonlarning ovlanishi, to'qay hamda tog'oldi o'rmonlarining kesilishi, yerlarning qishloq xo'jaligi uchun ishlatilishi, qamishzorlarga o't qo'yilishi - bularning barchasi bu jonivorlarning soni keskin kamayib ketishiga sabab bo'lgan.

XIX asr ikkinchi yarmi - XX asr boshlarida Markaziy Osiyoni istilo qilgan Chor Rossiyasi qo'shinlari Turon yo'lbarslari hayotining so'nggi chizig'ini chizib berdi. 1883-yilning 27-fevralida Turkiston harbiy okrugi boshlig'i Toshkent va Chinoz o'rtasida yashaydigan yo'lbarslarni yo'q qilishga buyruq beradi. Ov uchun 12-Turkiston batalyoni jalb etiladi. Toshkent yaqinidagi so'nggi yo'lbarasi 1906-yilda knyaz Goltstin otib o'ldiradi. Jonivorning somon tiqlagan terisi XX asrning 60-yillarigacha Davlat tabiat muzeyida saqlangan. Keyinchalik yo'lbarsning somon tiqlagan terisi yong'inda kuyib, yo'q bo'lgan.

Dunyo ekolog va tabiatshunoslari bu turning butkul yo'qolib ketishi Turon yo'lbarasi yashaydigan hududlar ekotizimiga katta salbiy ta'sir o'tkazayotganini aniqlashdi. Ayrim jonivorlar keskin ko'payib, boshqalarning

Barcha kitoblar →

-309-

@ABTbooks kanalida

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

esa aksincha - sezilarli darajada kamayib ketishi ekomuhit muvozanatini buzmay qolmaydi, albatta.

Turon yo'lbarsini oxirgi marta 1957-yilda Amudaryo o'zaniida ko'rishgan. Oradan 13 yil o'tib, 1970-yilda Turon yo'lbarsi qirilib ketgan deya tan olingan.

Nargis Qosimova

192. To'g'ri javobni toping.

Matn mazmunini bilan bog'liq bo'lgan ushbu xaritadan qanday xulosaga kelish mumkin?

- A) Markaziy Osiyo va uning atrofida yashagan yo'lbarslar XX asr oxiriga kelib butunlay qirilib ketgan.
- B) 1900-yilda Osiyoning kattagina qismida yashagan yo'lbars, XX asrning so'nggi davrlarida faqat janubi sharqiy Osiyo hududlarida qisman saqlanib qolgan.
- C) 1900-yilda ruslar bosqini avjiga chiqishi munosabati bilan yo'lbarslarning yashash manzili Osiyoning sharqiy va janubiy hududlariga qarab siljigan.
- D) Yo'lbars ko'pchilik o'ylaganday Afrika hayvoni emas, balki Osiyo qit'asi hayvonidir. Bu xaritada ham aks etgan.

193. To'g'ri javobni toping.

Matnga ko'ra, hayvonning "yo'lbars" deb atalishiga asl sabab nima?
A) "Yo'l-yo'lbars" 50% birikmasidan olingan.

Barcha kitoblar→

-310-

@ABTbooks kanalida

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

B) U minglab kilometr uzoqlikka safar qilishga qodir bo'lgan.

C) Bu nom o'zbek tiliga rus tilidan o'zlashgan.

D) "Tog'lar va g'orlar sohibi" degan ma'noni bildiradi.

194. To'g'ri javobni toping.

Turon yo'lbarsining yo'q bo'lib ketishiga sabab bo'lgan omillar qatoriga kirmaydigan javobni aniqlang.

- A) yo'lbarslarning, shu qatorida, ularning o'jalari bo'lgan boshqa tuyoqli hayvonlarning ovlanishi
- B) to'qay hamda tog'oldi o'rmonlarining kesilishi, yerlarning qishloq xo'jaligi uchun ishlatilishi
- C) yo'lbarslarning asosiy ov hududi bo'lgan qamishzorlarga o't qo'yilishi
- D) ob-havoning keskin o'zgarishi, suv sathining yildan yilga ko'tarilishi

195. To'g'ri javobni toping.

Matn mazmunidan kelib chiqib, quyidagi ma'lumotlarni davom ettiring.

1. Yo'lbars Hindistonda...	a) ..."tog'lar va g'orlar sohibi" deb atashgan.
2. Yaponiyada yo'lbars...	b) ...harbiy jasorat timsoli sanaladi.
3. Janubi-sharqiy Osiyo hamda Koreyada yo'lbarsni...	d) ...kuch va salomatlik ramzi hisoblangan.
4. Xitoyda yo'lbars...	e) ...mardlik ramzi hisoblanadi.

- A) 1 - b, 2 - a, 3 - e, 4 - d
- B) 1 - e, 2 - d, 3 - a, 4 - b
- C) 1 - b, 2 - e, 3 - a, 4 - d
- D) 1 - a, 2 - b, 3 - d, 4 - a

196. Ma'lumotning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

Yo'lbars biryo'la 5-6 ktiogrammgacha go'sht yeya olgan.

- A) to'g'ri
- B) noto'g'ri

197. To'g'ri javobni toping.

Qaysi qatorida berilgan fikr to'g'ri emas?

- A) Yo'lbars 6-7 metr uzunlikka, 3 metr balandlikka sakray olgan.
- B) Yo'lbarslarning, umuman, 9 ta turi bor.
- C) Afrikada qit'asida yo'lbars mavjud emas.
- D) Yo'lbars oilasi o'rtacha 8-10 kvadrat metrga xo'jayinlik qilgan.

Barcha kitoblar→

-311-

@ABTbooks kanalida

Quyidagi ikki matni o'qing va berilgan test topshiriqlarini bajarib.

QUTB YULDUZI

Bilasizmi, yulduzlarning ham "yulduzi", ya'ni mashhurli bo'ladi. Qutb yulduzi ana shundaylardan biri. Chunki u o'lgan davrlar mobaynida ko'plab adashganlarga yo'l ko'rsatib, o'z manzillariga eson-omon yetib olishlarini ko'makchi bo'lgan.

Qadimda dengizchilar yoki sahradagi karvonlar yulduzlarning joylashishiga qarab yo'lni aniqlashgan. Yulduzlarni o'rganib, ularning xaritasini chizib beradigan kishilarni esa "munajjim" deb atashgan.

Qutb yulduzi osmondagi eng yorqin yulduzlardan biri bo'lgani uchun uni topib olish qiyin emas. Ollimlarning aytishicha, kunlar, oylar, ba'zan yillar o'tishi bilan yulduzlarning samodagi o'rni o'zgarib turar ekan. Faqatgina Qutb yulduzi o'z joyidagi hech qachon jilmaydi, doim osmonning shimoliy qismida yaraqlan turadi. Shunday o'ziga xos xususiyati tufayli sayyohlar Qutb yulduziga qarab shimol, janub, sharq va g'arbni aniqlay olishgan.

Qutb yulduzi Katta Ayiq yulduz turkumiga kiradi. U Quyoshdan 120 marta katta bo'lib, 10 ming marta kuchliroq nur taratadi. Odamlarga yo'l ko'rsatib turgani uchun uni "yo'lchi yulduz" deb ham atashgan. Juda olibda bo'lgani bois ushbu yulduz nurlari Yergacha 472 yilda yetib keladi.

"Jajji akademik" jurnalidan

198. To'g'ri javobni toping.

Matn tarkibida qo'llangan qaysi so'z ham o'z ma'nosida, ham ko'chma ma'noda qo'llangan?

- A) osmon B) yulduz C) yo'l D) turkum

199. To'g'ri javobni toping.

Matn mazmuniga bog'liq qaysi ma'lumot to'g'ri emas?

- A) Uning nuri Quyosh nuriga teng kelolmaydi.
- B) Quyoshdan katta yulduzlar bor.
- C) Qutb yulduzining o'rni muqim.
- D) Unga 400 yilda ham yetish mushkul.

200. To'g'ri javobni toping.

Matnda qo'llangan qaysi gap tarkibida ajratib ko'rsatilgan so'z yasalma emas?

- A) Shunday o'ziga xos xususiyati tufayli sayyohlar Qutb yulduziga qarab shimol, janub, sharq va g'arbni aniqlay olishgan.
- B) Ollimlarning aytishicha, kunlar, oylar, ba'zan yillar o'tishi bilan yulduzlarning samodagi o'rni o'zgarib turar ekan.
- C) Qadimda dengizchilar yoki sahradagi karvonlar yulduzlarning joylashishiga qarab yo'lni aniqlashgan.

Chunki u o'lgan davrlar mobaynida ko'plab adashganlarga yo'l ko'rsatib, o'z manzillariga eson-omon yetib olishlarida ko'makchi bo'lgan.

Quyidagi ikki matni o'qing va berilgan test topshiriqlarini bajarib.

[1] Men uchun ikki buyuk inson bo'lgan. Qo'shiqchi Jon Lenjon hamda yozuvchi Xorxe Luis Borxes. Bolaligimda yozuvchi Borxes bilan uchrashishni juda-juda orzu qilar edim. Oxir-oqibat bu buyuk inson bilan uchrashish uchun yotubuga o'tirib, Rio de Janeyrovdan Argentinaga yo'l oldim. Menga berilgan muhul bo'yicha keldim. Adib uy qarshisidagi mehmonxona hovlisida, kursida o'tirardi. Men unga yaqinroq bordim. U bilan suhbatlashish uchun ikki kecha-hinduz yo'l bosib, bu yerga kelgandim. **Ammo uning salobati tufayli bo'lsa kerak, mum tishlab qoldim.** O'z-o'zinga "Men o'z yo'lchi yulduzim bilan yuzma-yuz turibman. Yulduzlar esa hech qachon gapirmaydilar. Ular bilan bitnaha gaplashish mumkin", deb taskim berdim.

Pablo Koele

[2] O'shanda men 5-6 yoshlarda edim. Bir kuni otam g'ishiga o'xshash, qog'ozga o'rog'liq nimadir qo'tiqlab keldi. G'alati o'yinchoq bo'lsa kerak, deya akalarim va men qotib turardik. Otam qo'llarini yuvib kelib, asta qog'ozning iplarini yechdi. Bu rus adibi Nikolay Nosovning "Bimasvoy va uning arguzashtlari" nomli qalin, muqovasida ajoyib suratdori bor, chiroyli, katta, yap-yangi kitob edi.

Rahmatli ota-onam o'qituvchi edilar. Otam o'qituvchilik bilan birga maktabda kutubxonachilik ham qilar edilar. Ikki akam bilan men bo'sh paytda kutubxonaga chiqib, kitob, gazeta-jurnallarni taxlashar, "Gulxan", "G'uncha" jurnallarining yangi sonini birinchi bo'lib o'qib, keyin hammaga maqtanardik. Kechqurulari onam tancha atrofidagi dasta-dasta daftar tekshirar, otam boshchiligida biz darsliklar, supradek juldur xaritalarni ayvonga yoyib, piyolaga bug'doy unidan xamir tayyorlab yelimlar edik. Men kartonlardan muqova qirg'ib, varaqlarni joy-joyiga taxlardim. Akalarim xaritadan shabar, qit'alarini topish o'ynashar edi. Darslar va boshqa yumushlarni tugatgach, ko'pincha oydin kechada otamdan urush dahshatlarini, onamdan ajoyib kitoblar mazmunini maroq bilan tinglardim.

Keyinchalik ko'p qo'llanmalar, badiiy asarlar o'qidim. **Bu kitoblar qalbimda hod zavqini soldi, hikoyalari yoza boshladim.** O'qituvchilik bilan birga bolalar adabiyoti bilan jiddiy shug'ullandim.

Men bugun ham o'g'it-qizlartirimga Alisher Navoiy, Abdulla Qahhor, Oybek, Aziz Nesin, Antuan de Sent-Ekzyuperi, Pushkin, Tolstoy va boshqa ijodkorlarning bitmas-tuganmas xazinolari shunday mayoq bo'lishini juda-juda istayman.

Muhayyo To'laganova

201. To'g'ri javobni toping.

Birinchi matnda ajratib ko'rsatilgan jumla qaysi qatorda to'g'ri izohlangan?
 A) Kishining ulug'vorligi, savlati oldida hurmat saqlamoq va hurmatni sukutda ifodalamoq ma'nosi aks etgan.
 B) Mezbomning kelgan mehmonga e'tiborsizligi va mehmonning afsus-nadomat qilib qolishi ma'nosi aks etgan.

C) Kishining ulug'vorligi, savlati oldida tortinmoq va dovdirab, hech bir so'z ayta olmaslik ma'nosi aks etgan.
 D) Ko'rishga orzu qilingan kishining kishining aslida kutilganidek emasligi va ular bilan pinhona gaplashish istagi ma'nosi aks etgan.

202. To'g'ri javobni toping.
 Ikkinchi hikoya qahramoni qaysi kasblarni egallagan?
 A) o'qituvchilik va kutubxonachilik
 B) kutubxonachilik va tarjimonlik
 C) yozuvchilik va o'qituvchilik
 D) o'qituvchilik va muharrirlik

203. To'g'ri javobni toping.

Matnda qo'llangan quyidagi so'zlar va ularning izohi to'g'ri moslashtirilgan qator qaysi?
 a) pinhona b) taskin c) kursi d) tancha e) supra f) juldur

1 Xamir yoylash, nash yovash uchun mo'ljallangan dasturxonasimon to'zg'or buyumi.
 2 Xonaning o'rtasi yoki chekkaroq qismiga to'rtburchak chuqurchaga o'rnatilgan, ustiga ko'mir cho'g'i solinadi.
 3 Bir kishi o'rinishi uchun mo'ljallangan, odatda, to'rt oyoqli oddiy moslama, o'rindiq, suyanchqsiz stul.
 4 Kiyilaverib yoki tusilaverib eckirib ketgan buyum, asosan kiyimga nisbatan qo'llanadi.
 5 Yupatuvchi narsa, gap, ish-harakat, tasalli.
 6 Klavirlardan maxfiy ravishda, bitovga bildirmay, yashirincha.

A) 1 - e, 2 - b, 3 - d, 4 - e, 5 - a, 6 - b
 B) 1 - a, 2 - d, 3 - e, 4 - e, 5 - b, 6 - b

Barcha kitoblar →

-314-

@ABTbooks kanalida

C) 1 - e, 2 - d, 3 - c, 4 - f, 5 - b, 6 - a
 D) 1 - e, 2 - d, 3 - c, 4 - f, 5 - a, 6 - b

204. To'g'ri javobni toping.

Ikkinchi matnda ajratib ko'rsatilgan jumla to'g'ri izohlangan qatorni aniqlang.
 A) Matn muallifi o'qigan badiiy asarlariga qiziqib qolgan tufayli ulardan namunalari ko'chirib, shogirdlariga ham o'qib berganini xotirlamoqda.
 B) Matn muallifi otasi va akalari bilan birga tayyorlagan kitoblarning ahamiyati yuqori ekanini ta'kidlamoqda.
 C) Matn muallifi o'qituvchilik kasbi badiiy adabiyot bilan uzviy bog'liq ekanini ta'kidlamoqda.
 D) Matn muallifi o'qigan kitoblari sababli ijodga qiziqqa boshlagani va badiiy asar yozishga uringanini uqtirmoqda.

205. To'g'ri javobni toping.
 Matndan olingan quyidagi gapda ostiga chizilgan birlik qanday vazifa bajaragan?
 Otam o'qituvchilik bilan birga maktabda kutubxonachilik ham qilardilar.

A) O'qituvchilik so'zining ma'nosiga qo'shimcha ma'no yuklagan.
 B) Qo'shimcha faoliyatni ta'kidlashga xizmat qilgan.
 C) So'zni so'zga tobe bog'lashga xizmat qilgan.
 D) So'zni so'zga teng bog'lashga xizmat qilgan.

YORDAMCHI SO'ZLAR

(ko'makchi, bog'lovchi, yuklama)

1. So'zlar qaysi belgisiga ko'ra mustaqil va yordamchi so'zlarga bo'linadi?
 1) so'roqqa javob bo'lish yoki bo'linmasligiga ko'ra
 2) atash ma'nosi mavjud yoki mavjud emasligiga ko'ra
 3) gapda ma'lum gap bo'lagi vazifasida kelish-kelmasligiga ko'ra
 A) 1,2 B) 1,3 C) 2,3 D) 1,2,3

A) ot B) yordamchi so'zlar
 C) almosh D) alohida so'zlar

3. Yordamchi so'zlar qanday vazifa bajaradi?
 1) mustaqil so'zlarni bir-biriga bog'laydi
 2) gaplarni bir-biriga bog'laydi
 3) mustaqil so'z yoki gaplarning ma'nolariga qo'shimcha ma'no yuklaydi
 A) 1, 2, 3 B) 1, 3 C) 2, 3 D) 1, 2

2. Atash ma'nosiga ega bo'lmagan mustaqil so'zlar qanday ataladi?

Barcha kitoblar →

-315-

@ABTbooks kanalida

4. *Mehnatdan, ilm-u hunar o'rganishdan uzoqlashma.*
Ushbu gapda mustaqil so'zlarning necha guruhiga oid birlik qo'lingan?
A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

5. *E'tibor berganmisiz yoki yo'qmi, bilimdim-ku, sizning sadoqatda tengsiz do'stingiz bor. Qachon xohlasangiz, siz bilan hamsuhbat bo'ladi.*

Ushbu matnda qatnashgan yordamchi so'zlarga mansub birliklar haqida to'g'ri hukmni aniqlang.

- A) 1 ta ko'makchi, 1 ta bog'lovchi, 1 ta yuklama qatnashgan
B) 2 ta ko'makchi, 1 ta bog'lovchi, 2 ta yuklama qatnashgan
C) 1 ta ko'makchi, 2 ta bog'lovchi, 3 ta yuklama qatnashgan
D) 1 ta ko'makchi, 1 ta bog'lovchi, 3 ta yuklama qatnashgan

6. *O'z tarixi va ajdodlarini siylagan xalqning kelajagi, albatta, porloq bo'ladi.*

Ushbu gapda mustaqil so'z sanalmaydigan nechta birlik mavjud?

- A) 2 ta B) 3 ta C) 4 ta D) 1 ta

7. *Kun botgan, lekin atrof-hali yorug' edi.*

Mazkur gapdagi yordamchi so'z qanday vazifa bajargan?

- A) so'zlarni zidlab bog'lagan
B) gaplarni zidlab bog'lagan
C) qo'shimcha ma'no yuklagan
D) so'zlarni tobe bog'lagan

8. *Ma'naviyat insoniga ona suti, ota namunasini, ajdodlar o'g'iti bilan singadi.*

Mazkur gapda mustaqil so'zlarning qaysi tur(lar)ni qatnashgan?

- A) ot, sifat, fe'l B) ot va fe'l

- C) ot, fe'l, olmosh D) faqat ot

9. Ikki o'rinda yuklama qatnashgan gapni aniqlang.

- A) Yaqin kishilaringiz burilib ketganda ham u sizni tark etmaydi.
B) Xizmati uchun hech nima tama qilmaydi.

- C) Hatto uloqtirib yuborsangiz ham, arazlamaydi.

- D) Yillab unutilib, tashlab qo'ysangiz ham, indamaydi.

10. *Xalqning sabr-toqati cheksiz emas. U dengizga o'shaydi: goh to'lib, goh ozayib turadi.*

Mazkur gapda qatnashgan yordamchi so'z qanday vazifa bajargan?

- A) gaplarni bir-birga tobe bog'lagan
B) so'zlarni bir-birga tobe bog'lagan
C) so'zlarni bir-birga teng bog'lagan
D) gaplarni bir-birga teng bog'lagan

11. *Xalqimiz faqat jisman emas, ruhan ham uyg'og' bo'lmog'i darkor.*

Mazkur gapda yordamchi so'zlarning qaysi tur(lar)ni qatnashgan?

- A) bog'lovchi B) ko'makchi
C) yuklama D) barchasi to'g'ri

12. So'zni so'zga teng bog'lagan yordamchi so'z qaysi qatorda qo'lingan?

- A) Qiz elektr-payvandchilik kasbini qunt bilan o'rgandi.

B) Qachon xohlasangiz, siz bilan hamsuhbat bo'ladi.

C) Kun ilishi bilan daraxtlar kurtak yoza boshlaydi.

D) Mehmonglarga non bilan tuz tutdilar.

13. *U kishi hamma bilan qo'l berib xayrlashdi-da, menga qolganda, burilib ketdi.*

Mazkur gapda yordamchi so'zlarning qaysi tur(lar)ni qatnashgan?

- A) bog'lovchi va yuklama
B) faqat ko'makchi
C) yuklama va ko'makchi
D) faqat bog'lovchi

14. *Cho'lqurlarlarni na issiq, na suvsizlik yengib oladi, balki ular o'z jasoratlari, mehmonglari bilan tabiatni zabt etadilar.*

Mazkur gapda yordamchi so'zlarning qaysi tur(lar)ni qatnashgan?

- A) bog'lovchi va yuklama
B) bog'lovchi va ko'makchi
C) yuklama va ko'makchi
D) faqat bog'lovchi

15. Qaysi qatorda ikki o'rinda yuklama qatnashgan gap berilgan?

- A) Axir, men uning chinakam sehirli qalpoq ekanligini sinab ko'rishim kerak edi-da...
B) Xizmatkorlar och, lekin boyning oldiga borishga hech kimning yuragi dov bermaydi.

- C) Polvonning qo'li kuch bilan o'ziga tortar, ammo bir qarich ham oldiga siljitolmasdi.
D) Faqat o'jiz qalamim manim.

O'zbekiston - Vatanim manim.

16. Qaysi qatorda yordamchi so'zlarning barcha turi qatnashgan?
A) Axir, men uning chinakam sehirli qalpoq ekanligini sinab ko'rishim kerak edi-da...
B) Xizmatkorlar och, lekin boyning oldiga borishga hech kimning yuragi dov bermaydi.

C) Polvonning qo'li kuch bilan o'ziga tortar, ammo bir qarich ham oldiga siljitolmasdi.
D) Aslida, inson baxt uchun, dunyo ne'matlaridan bahramand bo'lish uchun tug'ildi.

17. *Mehmonglar osh-suv taraddudiga yo'l qo'ymasdan, sut-qatiq bilan quruq choy ichib, darhol o'tirgan joylariga uzandilar va aravada urinib kelganlari uchun uzanar-uzanmas uyquga ketdilar.*

Mazkur gapda yordamchi so'zlarga mansub nechta birlik qo'lingan?
A) 2 ta B) 3 ta C) 4 ta D) 1 ta

18. Yordamchi so'zlarning ikki turiga mansub birlik qatnashgan gapni aniqlang?

- A) Shijoatli bo'l, biroq andishasiz bo'lma. Andishali bo'l, biroq shijoatsiz bo'lma.

- B) Bir kuni tong bilan to'satdan bahor jarchilari - qaldirg'ochlar ham paydo bo'lishdi.

- C) O'zingiz ham bog'dan beri kelmadingiz-da. Qachon bo'lmasin, o'sha yoqdasiz.

- D) Duo bilan et ko'karar, yomg'ir bilan yer ko'karar.

19. *Buyuk bobomiz faqat turkiy emas, forsiy, arabiy, urdu, xitoy, mo'g'ul va boshqa tillardagi so'zlardan ham mahorat bilan foydalanган.*

Mazkur gapda yordamchi so'zlarga mansub nechta birlik qo'llangan?

A) 2 ta B) 3 ta C) 4 ta D) 1 ta

20. *Ey farzand, aqli, farosatli va ilmi-hunarli kishilar bilan do'st bo'l.*

Ushbu gapda yordamchi so'zlarga oid nechta birlik qo'llangan?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

21. *Sizni ovqat ustida bezovta qilayotganim uchun uzr so'rayman, - dedi qo'lini ko'ksiga qo'yib.*

Mazkur gap haqida to'g'ri hukmni aniqlang.

A) so'zni so'zga teng bog'lagan

yordamchi so'z mavjud

B) ikki o'rinda yordamchi so'z qatnashgan

C) bir o'rinda ko'makchi qatnashgan

D) berilganlarning barchasi to'g'ri hukm

22. So'zni so'zga tobe bog'lagan yordamchi so'z qaysi qatorda qo'llangan?

A) Yer bilan suv egizak, bir-birinisiz yashay olmaydi.

B) Eshon bilan Kifoyatxon qulay bir joyni topib, bularni kuzatishardi.

C) Duo bilan el ko'karar, yomg'ir bilan yer ko'karar.

D) Endi buva bilan nevara teng odamday gaplashishadi.

23. Ham bog'lovchi, ham ko'makchi qatnashgan qatorni aniqlang.

A) Xalqimiz faqat jisman emas,

ruhan ham uyg'oq bo'lmog'i darkor.

B) Hatto ulovqitrib yuborsangiz ham, arazlamaydi.

C) Qachon xohlasangiz, siz bilan hamsuhbat bo'ladi.

D) Inson go'zalligi bilan emas, balki mehnati bilan kamol topadi.

24. *E'tibor qilganmisiz yoki yo'qmi, bilmadim-ku, sizning sadoqatda tengsiz do'stingiz bor. Qachon xohlasangiz, siz bilan hamsuhbat bo'ladi.*

Ushbu parchada yordamchi so'zlarga guruhiga oid birlik nechta?

A) 5 B) 2 C) 3 D) 4

25. Qaysi qatorda bog'lovchi qatnashgan gap berilgan?

A) Xalqning sabr-toqati cheksiz emas, U dengizga o'xshaydi; goh to'lib, goh ozayib turadi.

B) Xalqimiz faqat jisman emas, ruhan ham uyg'oq bo'lmog'i darkor.

C) Aslida inson baxt uchun, dunyo ne'matlaridan bahramand bo'lish uchun tug'iladi.

D) Ma'naviyat insonga ona suti, ota namunasi, ajdodlar o'g'iti bilan singadi.

26. Qaysi qatorda uyushiq bo'laklarni hokim so'zga bog'lagan ko'makchi mavjud?

A) Xalqning sabr-toqati cheksiz emas, U dengizga o'xshaydi; goh to'lib, goh ozayib turadi.

B) Mehmونlar osh-suv taraddudiga yo'l qo'ymasdan, sut-qatiq bilan quruq choy ichib, darhol o'tirgan joylariga uzandilar.

C) Aslida inson baxt uchun, dunyo ne'matlaridan bahramand bo'lish uchun tug'iladi.

D) Ma'naviyat insonga ona suti, ota namunasi, ajdodlar o'g'iti bilan singadi.

27. Qaysi qatorda bog'lovchilar ishtirokisiz teng bog'langan so'zlarga berilgan?

A) Xalqning sabr-toqati cheksiz emas, U dengizga o'xshaydi; goh to'lib, goh ozayib turadi.

B) Mehmونlar osh-suv taraddudiga yo'l qo'ymasdan, sut-qatiq bilan quruq choy ichib, darhol o'tirgan joylariga uzandilar.

C) Aslida inson baxt uchun, dunyo ne'matlaridan bahramand bo'lish uchun tug'iladi.

D) Ma'naviyat insonga ona suti, ota namunasi, ajdodlar o'g'iti bilan singadi.

C) Polvonning qo'li kuch bilan o'ziga tortar, ammo bir qarich ham oldiga siljitolmasdi.

D) Ma'naviyat insonga ona suti, ota namunasi, ajdodlar o'g'iti bilan singadi.

27. Qaysi qatorda bog'lovchilar ishtirokisiz teng bog'langan so'zlarga berilgan?

A) Xalqning sabr-toqati cheksiz emas, U dengizga o'xshaydi; goh to'lib, goh ozayib turadi.

B) Mehmونlar osh-suv taraddudiga yo'l qo'ymasdan, sut-qatiq bilan quruq choy ichib, darhol o'tirgan joylariga uzandilar.

C) Polvonning qo'li kuch bilan o'ziga tortar, ammo bir qarich ham oldiga siljitolmasdi.

D) Ma'naviyat insonga ona suti, ota namunasi, ajdodlar o'g'iti bilan singadi.

28. Qaysi qatorda biriktiruv bog'lovchisi yordamida bog'langan uyushiq bo'laklar mavjud?

A) Xalqning sabr-toqati cheksiz emas, U dengizga o'xshaydi; goh to'lib, goh ozayib turadi.

B) Mehmونlar osh-suv taraddudiga yo'l qo'ymasdan, sut-qatiq bilan quruq choy ichib, darhol o'tirgan joylariga uzandilar.

C) Aslida inson baxt uchun, dunyo ne'matlaridan bahramand bo'lish uchun tug'iladi.

D) Ma'naviyat insonga ona suti, ota namunasi, ajdodlar o'g'iti bilan singadi.

29. *Ma'naviyat insonga ona suti, ota namunasi, ajdodlar o'g'iti bilan singadi.*

29. *Mehmونlar osh-suv taraddudiga yo'l qo'ymasdan, sut-qatiq bilan quruq choy ichib, darhol o'tirgan joylariga uzandilar.*

30. *E'tibor qilganmisiz yoki yo'qmi, bilmadim-ku, sizning sadoqatda tengsiz do'stingiz bor. Qachon xohlasangiz, siz bilan hamsuhbat bo'ladi.*

Ushbu parchada yordamchi so'zlarning qaysi guruhiga oid birlik nisbatan ko'p?

A) barcha turkumdan bittadan birlik qatnashgan

B) bog'lovchilar

C) yuklamalar

D) ko'makchilar

Quyidagi ikki matnni o'qing va berilgan test topshiriqlarini bajaring.

QO'LLASH BO'YICHA YO'RIQNOMA

Preparatning savdo nomi:
Vitamin C

Ta'sir etuvchi modda:
askorbin kislotasi

Dori shakli:
chaynalanadigan tabletkalar

Tarkibi (bir tabletka):
faol modda: askorbin kislotasi – 300 mg;
yordamchi moddalar:
qand kukumi yoki saxaroza, laktoza, sukraloza, polivinilpirrolidon K30, sorbitol, arososil, **magniy stearati** yoki kalsiy stearati, **quruq apelsin xushbo'yi.**

Farmakologik xususiyatlari
Askorbin kislotasi (C vitamini) organizmda uglevodlar almashinuvi, qon ivishi, to'qimalar regeneratsiyasini boshqarishda, immunitetni mustahkamlashda **muhim** ahamiyatga ega. Odam organizmi askorbin kislotasini ishlab chiqarmaydi, bu vitamin faqat ovqat bilan tanaga kiradi. Me'yorida, **to'g'ri va sifatli ovqatlanisa**, organizmda C vitamini taqchilligi sezilmaydi.

Nojo'ya ta'sirlari

- Preparat allergik reaksiyalarga sababchi bo'lishi mumkin.
- Me'da-ichak yo'llarining shilliq qavatlariga nojo'ya ta'sir qilish ehtimoli bor.

Qo'llash bo'lmagan holatlar
Qon ivishi ortiganda, qandli diabetda va qonda qand miqdorining oshishi bilan kechadigan holatlarda katta dozada qabul qilish mumkin emas.

Tavsifi
To'q sariq rangli va oq dog'lari bo'lgan, dumaloq, yassi shaklli, och sariq rangli, bir tomoni artiqchali tabletkalar.

Farmakoterapevtik guruhi
Vitamin.

Qo'llanishi
C vitamini bolalarning faol o'sish davrida, homiladorlikda, emizishda, **ag'ly** zo'riqishda, **tolitqishda**, stress holatlarida, **uzoq va og'ir kasalliklardan keyingi sog'ayish** davrida qo'llanadi.

Maxsus ko'rsatmalar
Preparat bolalar o'lmaydigan joyda saqlansin va yaroqlilik muddati o'tgach, qo'llanmasin.

Saqlash sharoiti Quruq, yorug'likdan himoyalangan joyda, +25°C dan yuqori bo'lmagan haroratda saqlansin.	Yaroqlilik muddati 2 yil.	Dorixonalardan berish tartibi Shifokor retseptsiz.
--	-------------------------------------	--

31. To'g'ri javobni toping.

Matnda qo'llangan so'zlar va ularning izohi to'g'ri moslashtirilgan qator qaysi?

1. Preparat	a) massaga ega bo'lgan zarralar majmuyi, jismlarni tashkil qilgan narsa.
2. Modda	b) biror narsaning aniq o'lchovga ega miqdori.
3. Regeneratsiya	d) laboratoriya yoki fabrikada tayyorlangan kimyoviy yoki farmatsevtik mahsulot.
4. Stress	e) sifat-belglarning bayoni, ta'rifi, tasviri.
5. Doza	f) tashqi ta'sir natijasida sodir bo'ladigan kuchli hayajonlanish, bezovtalik, asabiylik holati.
6. Shifokor retsepti	g) organizmning yo'qolgan yoki jarohatlangan a'zo va to'qimalarni qayta tiklashi.
7. Tavsif	h) shifokorning dori tarkibi, dozasi va undan qanday foydalanish haqida bemorga beradigan yozma ko'rsatmasi.

- A) 1 - b, 2 - d, 3 - g, 4 - f, 5 - a, 6 - h, 7 - e
 B) 1 - d, 2 - a, 3 - g, 4 - f, 5 - b, 6 - h, 7 - e
 C) 1 - d, 2 - a, 3 - g, 4 - f, 5 - b, 6 - e, 7 - h
 D) 1 - a, 2 - b, 3 - g, 4 - f, 5 - b, 6 - h, 7 - e

32. To'g'ri javobni toping.

Matn asosida berilgan xulosalarning qay biri noto'g'ri?

- A) Dorixonadan "Vitamin C" preparatini shifokor retseptsiz olish mumkin.
 B) "Vitamin C" allergik reaksiyalarga sababchi bo'lishi mumkin.
 C) "Vitamin C" preparatini qabul qilish muddati shifokor tomonidan belgilanadi.
 D) "Vitamin C" organizmga faqat ovqat bilan kiradi.

33. To'g'ri javobni toping.

Preparatning qo'llanishi organizm uchun foydali va abamiyatli ekani yo'riqnomaning qaysi qismida aytilgan?

- A) "Qo'llanishi" qismida
 B) "Qo'llash usuli va dozalari" qismida
 C) "Farmakologik xususiyatlari" qismida
 D) "Qo'llash mumkin bo'lmagan holatlar" qismida

34. To'g'ri javobni toping.

Insonning aqliy zo'rliqishi va toliqlashda C vitamini va D vitamini qaysi qismida uchraydi?

- A) "Qo'llash mumkin bo'lmagan holatlar" qismida
- B) "Qo'llanishi" qismida
- C) "Qo'llash usuli va dozalari" qismida
- D) "Farmakologik xususiyatlari" qismida

Quyidagi ikki matnning o'qing va berilgan test topshiriqlarini bajarib.

LIMON MEVASI HAQIDA

Limon mevasining nordon va o'tkir ta'mi insonni tetiklashtiradi. Undagi C vitamini esa immunitetimizga turli kasalliklar bilan kurashishda yordam beradi.

Bundan tashqari, limon kislotasi ovqat hazm qilishni osonlashtiradi. Organizmda moddalar almashinuvini yaxshilaydi. Temir moddasiga boylik sabab kamqonlikni davolaydi. Eng muhimi, shamollashda juda ham samarali yordam beradi.

Biroq limonning zararli taraflari ham yo'q emas. Masalan, oshqozon yoki ichak yarasidan aziyat chekayotganlar, sitrus mevalarga allergiyasi borlar uni iste'mol qilmashligi kerak. Limon tish emaliga salbiy ta'sir qiladi. Uni juda ko'p miqdorda iste'mol qilish esa gon bosimiga yomon ta'sir ko'rsatadi. Oshqozon shilliq qavatiga salbiy ta'sir etishi tufayli uni och qoringa iste'mol qilish tavsiya etilmaydi.

Limon yuqori haroratda foydali xususiyatlarini yo'qotadi. Shu sababdan qaynoq choyga limon solish xato. Bir kunda bir necha bo'lak limon iste'mol qilish mumkin. Limonning o'zini yegandan so'ng tish emaliga zarur keltirish uchun og'izni chayish zarur.

Limon xarid qilayotganda mevaning qattiq va tarangligiga e'tibor qiling. Meva yumshoq bo'lsa, demak, eskirgan. Foydali va sepsuv limonning po'sti silliq va qattiq bo'ladi.

Limonni sovitchikda 4-5 haftagacha konteyner yoki yelim xaltalarga solib saqlash mumkin. Xona haroratida esa bir haftacha yaxshi saqlanadi, so'ng quriy boshlaydi.

Internet ma'lumotlari asosida tayyorlandi.

35. Limonning temir moddasiga boyligi sabab yuzaga chiqadigan foydali xususiyati qaysi javobda berilgan?

- A) Shamollashda juda ham samarali yordam beradi
- B) Ovqat hazm qilishni osonlashtiradi

C)	organizmda moddalar almashinuvini yaxshilaydi
D)	kamqonlikni davolaydi

36. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi vaziyatlardan qaysi biri to'g'ri emas?

- A) Asitbek shamollab qolgan do'stiga qaynoqqa suvga limon solib ichishni tavsiya qildi. Do'sti esa bu tavsiya uchun unga minnatdorchilik bildirdi.
- B) Oshqozon og'riyotgan bemor limonning organizmda moddalar almashinuvini yaxshilashi haqida ma'lumot bilan tanishgach, to'yib limon yedi.
- C) Tish emalini davolashda limonning o'rni muhim. Chunki limon kislotasi karyesni davolashda jiddiy vosita sanaladi.
- D) Kamqonligi sababli davolanayotgan Rayhon buvi ba'zida limon iste'mol qilib turadi. Buni unga kelini tavsiya qilgan ekan.

37. To'g'ri javobni toping.

Mazkur matn asosida "Qo'llash bo'yicha yo'riqnoma" tuzilsa, uning "Nojo'ya ta'sirlari" qismida qanday ma'lumot aks etmaydi?

- A) Limon tish emaliga salbiy ta'sir qiladi.
- B) Juda ko'p miqdorda iste'mol qilish qon bosimiga yomon ta'sir ko'rsatadi.
- C) Oshqozon shilliq qavatiga salbiy ta'sir etishi tufayli uni och qoringa iste'mol qilish tavsiya etilmaydi.
- D) Limon yuqori haroratda foydali xususiyatlarini yo'qotadi.

38. To'g'ri javobni toping.

Mazkur matn asosida "Qo'llash bo'yicha yo'riqnoma" tuzilsa, quyidagi ma'lumot qaysi qismida aks ettiriladi?

Oshqozon yoki ichak yarasidan aziyat chekayotganlar, sitrus mevalarga allergiyasi borlar uni iste'mol qilmashligi kerak.

- A) "Qo'llash mumkin bo'lmagan holatlar" qismida
- B) "Qo'llanishi" qismida
- C) "Qo'llash usuli va dozalari" qismida
- D) "Farmakologik xususiyatlari" qismida

39. To'g'ri javobni toping.

Matnning quyidagi abzasi (xatboshi)da ostiga chizib ajratib ko'rsatilgan so'zlarning shakldoshi izohlangan qatorni aniqlang?

Biroq limonning zararli taraflari ham yo'q emas. Masalan, oshqozon yoki ichak yarasidan aziyat chekayotganlar, sitrus mevalarga allergiyasi borlar uni iste'mol qilmashligi kerak. Limon tish emaliga salbiy ta'sir qiladi. Uni juda ko'p miqdorda iste'mol qilish esa gon bosimiga yomon ta'sir ko'rsatadi. Oshqozon

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinlar)

shilliq qavatiga salbiy ta'sir etishi tufayli uni oqib qoriga iste'mol qilish tavsiya etilmaydi.

Ushbu parchada ostiga chizib ajratilgan ko'rsatilgan so'zlarning nechitasi ot va fe'l turkumi doirasida omonimlikka ega?

- A) 5 ta B) 4 ta C) 3 ta D) 6 ta

KO'MAKCHILAR

1. *Avval o'yla, keyin so'yla.*
Mazkur gapda ostiga chizilgan so'zlar haqida to'g'ri hukmini aniqlang.
A) sof ko'makchi
B) vazifadosh ko'makchi
C) yordamchi so'z
D) ravish turkumiga oid
2. Ko'makchilar qanday vazifa bajaradi?
A) so'z yoki gap ma'nosiga qo'shimcha ma'no yuklashga xizmat qiladi
B) so'zlarni yoki gaplarni bir-biriga bog'lashga xizmat qiladi
C) tobe so'zni hokim so'zga bog'lashga xizmat qiladi
D) bir so'zni boshqasiga tobe va teng bog'lashga xizmat qiladi
3. Ko'makchilar orqali bog'langan birikmalarda tobe qism qaysi so'z(lar) bilan ifodalanadi?
1) ot 2) olmosh 3) harakat nomi 4) sifatadosh
A) 1, 2 B) faqat 1
C) 1, 2, 3 D) 1, 2, 3, 4
4. Yordamchi so'zlarning ikki turi qatnashgan gapni aniqlang.
A) Ish bilan ovora bo'lib, kunning o'tganini ham bilmay qolasan

Barcha kitoblar →

-324-

@ABTbooks kanalida

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinlar)

edi. U nihoyatda ziyrak, idrokli, keng mushohadali, o'ta

qiziquvchan, uquvli, bilimga chanqoq, mehnatkash edi va shu fazilatlar bilan ajralib turardi.

Mazkur matnda yordamchi so'zlarga mansub nechta birlik qo'llangan?

- A) 4 ta B) 5 ta C) 6 ta D) 3 ta

8. *Usmon Nosir ham mashhur siymolar kabi juda yoshligidan ko'p ijobiy xislatlarga ega bo'lgan edi. U nihoyatda ziyrak, idrokli, keng mushohadali, o'ta*

qiziquvchan, uquvli, bilimga chanqoq, mehnatkash edi va shu fazilatlar bilan ajralib turardi.
Mazkur matnda yordamchi so'zlarning qaysi tur(lar)ni qatnashgan?

- A) ko'makchi, bog'lovchi, yuklama
B) bog'lovchi va ko'makchi
C) yuklama va ko'makchi
D) bog'lovchi va yuklama

9. *Usmon Nosir o'z ustida ko'p ishlardi... Usmon she'rilarida jimjimadorlik ko'rinmas, fikr-tuyg'u sodda til orqali harorat bilan bayon qilinadi edi.*

Mazkur matnda qo'llangan ko'makchilar haqida to'g'ri hukmini aniqlang.

- A) 3 ta vazifadosh ko'makchi qatnashgan
B) 3 ta sof ko'makchi qatnashgan
C) 2 ta sof, 1 ta vazifadosh ko'makchi qatnashgan

Barcha kitoblar →

-325-

@ABTbooks kanalida

D) 1 ta sof, 2 ta vazifadosh ko'makchi qatnashgan

10. *Shundan beri inson tinmayin Shu yer uzra ter to'kar hamon.*

Yerni go'zal qilgani sayin

Go'zal bo'lar o'zi ham inson.

Mazkur she'riy parchada

qo'llangan ko'makchilar haqida to'g'ri hukmini aniqlang.

- A) 3 ta vazifadosh ko'makchi qatnashgan
B) 3 ta sof ko'makchi qatnashgan
C) 2 ta sof, 1 ta vazifadosh ko'makchi qatnashgan
D) 1 ta sof, 2 ta vazifadosh ko'makchi qatnashgan

11. Ko'makchi qatnashmagan qatorni toping.

- A) Temur tig'i yetmagan joyni qalam bilan oldi Alisher.
B) Fursat g'animatdir, shoh satrlar-la Bezamoq chog'idir umr dafar-in.
C) Qog'oz oq bo'lgani uchun unga So'z bitadilar.
D) Namiqqan shuvoqlar oldin tutab, keyin gurullab yondi.

12. Ko'makchilar qaysi uslubda qisqartirib yozilishi mumkin?

- A) ilmiy uslub B) publitistik uslub
C) badiiy uslub D) so'zlashuv uslubi

13. Yasama so'zni hokim so'zga tobe bog'lagan sof ko'makchi qaysi qatorda qatnashgan?

- A) Abdulla Oripovga adabiyot sohasidagi xizmatlari uchun 1989-yil «O'zbekiston xalq shoiri» unveni berildi.
B) Qalam-la men to'qiyman qo'shiq.

U – insonga, elga xizmatini.
C) Halollik buyuklik sari dastlabki qadamgina bo'lib qolmay, buyuklikning ayni o'zidir.
D) Barchasidan qovun soz, Paykal uzra dumalar.

14. Olmoshni holdim so'zga tobe bog'lagan ko'makchi qaysi qatorda qatnashgan?

A) U hamma qishloq bolalari kabi yoshlikdan mehnatga kirishgan bo'lsa-da, ammo o'yinga ham vaqt topar edi.
B) Bu to'g'rida maktab direktori, o'qituvchilar gapirsa, o'zimga olmas edim.

C) Qalam-la men to'qiyman qo'shiq.
U – insonga, elga xizmatim.
D) Nigora yaxshi xulqi, chiroyli muomalasi bilan ham obro'ga erishishi mumkin edi-kul

15. U hamma qishloq bolalari kabi yoshlikdan mehnatga kirishgan bo'lsa-da, ammo o'yinga ham vaqt topar edi.

Ushbu gapda qo'llangan yordamchi so'zlar miqdori va turini ko'rsating.
A) 1 ta ko'makchi, 1 ta bog'lovchi, 1 ta yuklama
B) 2 ta ko'makchi, 1 ta bog'lovchi, 1 ta yuldama
C) 1 ta ko'makchi, 1 ta bog'lovchi, 2 ta yuklama
D) 1 ta ko'makchi, 2 ta bog'lovchi, 1 ta yuklama

16. Yordamchi so'zlarning uch turi ham qatnashgan gapni toping.
A) Mirzo Ulug'bek kechalari shu yerda o'tirib, mutolaa qilishni suyar,

Barcha kitoblar→

-326-

@ABTbooks kanalida

su yukli jadvali ustida ham shu yerda ishlar edi.

B) Juda sozi Albatta, kiyib birtini, safarga do'stlar-la men ham chiqaman.

C) U hamma qishloq bolalari kabi yoshlikdan mehnatga kirishgan bo'lsa-da, ammo o'yinga ham vaqt topar edi.

D) Usmon she'rlarida jimjimadorlik ko'rinmas, fikr-tuyg'u sodda til orqali harorat bilan bayon qilinadi.

17. Faqat fe'l turkumidan hosil bo'lgan vazifadosh ko'makchilar qatnashgan qatorni aniqlang.

A) bo'ylab, so'ng, tomon
B) qarab, ust, old, orqa
C) ko'ra, deya, deb, atab
D) oldin, qosh, ost, yon
18. Berilgan so'zlardan nechitasi vazifadosh ko'makchi sanaladi?
bilan, tomon, uchun, keyin, haqida, ichida, oldida, qadar, qarab, qarshi, tufayli, sayin

A) 5 ta B) 6 ta C) 7 ta D) 8 ta

19. Vazifadosh ko'makchi qatnashgan gapni aniqlang.

A) Kimki tong ila tursa, Mushkul ishlari bitgay.
B) Qish qo'ynidan baxt singari yoz uchib ketur.

C) Muxbirimiz telefon orqali xabar berdi.
D) Devor-usti yomg'irdan iviy boshladi.

20. Ot, olmosh, harakat nomi va sifat-doshlardan keyin kelib, ularni

holdim so'zga bog'lash uchun xizmat qiluvchi so'zlar qanday ataladi?

A) kelishliklar B) bog'lovchilar
C) yuklamalar D) ko'makchilar

21. Qaysi qatordagi gapda ko'makchi qatnashgan?

A) U baribir ortda qolayotgandi.
B) Kitob ustida uzoq ishladi.
C) Devor-usti yomg'irdan iviy boshladi.
D) Avval o'yla, keyin so'yla.

22. Siz bilan hamsuhbat bo'lmasdan avval boshqacha xayolda edim.

Ushbu gap haqidagi to'g'ri hukmni aniqlang.

A) bir ko'makchi va bir ravish qatnashgan

B) ikki o'rinda yuldama qatnashgan

C) ikki o'rinda bog'lovchi qatnashgan

D) ikki o'rinda ko'makchi qatnashgan

23. Ba'zan badiiy uslubda qisqargan shaklda chuziqcha bilan yoziladiga sof ko'makchilarni aniqlang.

A) uzra, tufayli B) sari, sayin
C) kabi, qadar D) bilan, uchun

24. Berilgan so'zlardan nechitasi sof ko'makchi sanaladi?

bilan, sari, sayin, uchun, kabi, qadar, singari, ro'para, uzra, tufayli, haqida

A) barchasi B) 10 C) 9 D) 8

25. Qaysi qatorda sof ko'makchining badiiy uslubdagi, qisqargan shakli qo'llangan?

A) Fursat g'animatdir, shoh satrlar-la bezamoq chog'idir umr daftarin.

B) Barchasidan qovun soz, Paykal uzra dumalar.

C) Bu to'g'rida maktab direktori, o'qituvchilar gapirsa, o'zimga olmas edim.

D) Saida bu haqda bundan ortiq gapirishni loyiq ko'rmadi.

26. Qaysi qatorda fe'l yasovchi qo'shimcha bilan shakldosh ko'makchi qo'llangan?

A) Fursat g'animatdir, shoh satrlar-la bezamoq chog'idir umr daftarin.
B) Barchasidan qovun soz, Paykal uzra dumalar.

C) Bu to'g'rida maktab direktori, o'qituvchilar gapirsa, o'zimga olmas edim.

D) Saida bu haqda bundan ortiq gapirishni loyiq ko'rmadi.

27. Qaysi qatorda qisqargan shaklda qo'llanilgan sof ko'makchi mavjud?

A) Juda sozi Albatta, kiyib birtini, safarga do'stlar-la men ham chiqaman.

B) Temur tig'i yetmagan joyni qalam bilan oldi Alisher.

C) Bu to'g'rida maktab direktori, o'qituvchilar gapirsa, o'zimga olmas edim.

D) Saida bu haqda bundan ortiq gapirishni lozim ko'rmadi.

28. Qaysi qatorda faqat sof ko'makchilar berilgan?

A) bilan, sari, kabi, uchun, uchun
B) ko'ra, bo'ylab, keyin, haqida, sababli

C) ichida, oldida, to'g'risida, qadar, qarab

D) tepada, qarshi, tufayli, sayin

@ABTbooks kanalida

-327-

Barcha kitoblar→

29. Faqat vazifadosh ko'makchilar ishtirok etgan qatorni aniqlang.
A) bilan, orqa, tepada, o'rtada
B) sari, boshida, qadar, maqsadida
C) ustida, ichida, qoshida, tomon
D) sababli, oldida, uchun, qarab

30. Qaysi qatorda vazifadosh ko'makchi yordamida bog'langan so'zlar berilgan?
A) Juda sozi Albatta, kiyib birini, safarga do'stlar-la men ham chiqaman.
B) Temur tig'i yetmagan joyni qalam bilan oldi Alisher.
C) O'l Ho'kiz yo'q, og'il ko'cha tomondan teshilgan.
D) U hammu qishloq boalari kabi yoshlikdan mehnatga kirishgan.

31. Berilganlardan nechtasi o'xshatish, qiyoslash ma'nosini bildiradigan ko'makchi sanaladi?
kabi, qarab, tomon, tafayli, yanglig', bo'ylab, singari, to'g'risida
A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

32. Qaysi qatorda yo'nalish ma'nosini ifodalaydigan ko'makchi qo'llangan?
A) Juda sozi Albatta, kiyib birini, safarga do'stlar-la men ham chiqaman.
B) Temur tig'i yetmagan joyni qalam bilan oldi Alisher.
C) Bu to'g'rida maktab direktori, o'qituvchilar gapirsa, o'zimga olmas edim.
D) Daryo bo'ylab boraversangiz, bizning qishloq chiqadi.

33. Qaysi qatorda yo'nalish ma'nosini ifodalaydigan sof ko'makchi qo'llangan?
A) Uyg'a qarab ketdimi desam, yo'li boshqa tarafga burilib ketdi.
B) O'zligini anglamagan, manqurtlik tomon ketayotgan odamlar bilan yangi jamiyatni qurib bo'lmaydi.
C) Halollik buyuklik sari dastlabki qadamgina bo'lib qolmay, buyuklikning ayni o'zidir.
D) Daryo bo'ylab boraversangiz, bizning qishloq chiqadi.

34. Qaysi qatorda o'xshatish-qiyoslash ma'nosini ifodalaydigan yuklama va ko'makchi qo'llangan?
A) Xuddi so'z kabi gapning ham turi va xili, matndagi o'rniga qarab ma'nolari ko'p.
B) Temur tig'i yetmagan joyni qalam bilan oldi Alisher.
C) Bu to'g'rida maktab direktori, o'qituvchilar gapirsa, o'zimga olmas edim.
D) Daryo bo'ylab boraversangiz, bizning qishloq chiqadi.

35. Qaysi qatorda filer mavzusi ma'nosini ifodalaydigan ko'makchi qo'llangan?
A) Xuddi so'z kabi gapning ham turi va xili, matndagi o'rniga qarab ma'nolari ko'p.
B) Temur tig'i yetmagan joyni qalam bilan oldi Alisher.
C) Bu to'g'rida maktab direktori, o'qituvchilar gapirsa, o'zimga olmas edim.
D) Daryo bo'ylab boraversangiz, bizning qishloq chiqadi.

36. Qaysi qatorda chegara ma'nosini ifodalaydigan ko'makchi qo'llangan?
A) "Boburnoma" - kitobxon uchun so'yo ko'p serialli film.
B) Temur tig'i yetmagan joyni qalam bilan oldi Alisher.
C) Ba'zan bu kuy-qo'shiqlar tongga qadar ham tinmasdi.
D) Daryo bo'ylab boraversangiz, bizning qishloq chiqadi.

37. Qaysi qatorda sabab-maqсад ma'nosini ifodalaydigan ko'makchi qo'llangan?
A) Yurtim, seni faqat boyliklaring-chun Sevgan farzand bo'lsa, kechirma asol!
B) Barchasidan qovun soz, Paykal uzra dumalar.
C) Bu to'g'rida maktab direktori, o'qituvchilar gapirsa, o'zimga olmas edim.
D) Saido bu haqda bundan ortiq gapirishni loyiq ko'rmadi.

38. Xuddi so'z kabi gapning ham turi va xili, matndagi o'rniga qarab ma'nolari ko'p.
Ushbu gap haqida to'g'ri berilmagan hukmini aniqlang.
A) yordamchi so'zlar besh o'rinda qo'llangan
B) ikki o'rinda yuklama qatnashgan
C) ikki o'rinda teng bog'lovchi qatnashgan
D) ikki o'rinda ko'makchi qatnashgan

39. To'g'ri so'z o'z egasini najot sari yetaklaydi. (Yusuf Xos Hojib)
Ushbu gapda ostiga chiqalgan so'z haqidagi xato hukmni aniqlang.

A) vazifadosh ko'makchi
B) yo'nalish ma'nosini bildiradi
C) sof ko'makchi
D) so'zlarni tobe bog'lagan

40. O'zligini anglamagan, manqurtlik ... ketayotgan odamlar bilan yangi jamiyatni qurib bo'lmaydi.
Ushbu gapda ko'p nuqta o'rniga qaysi ko'makchini qo'yish mumkin?
A) beri B) tomon C) ko'ra D) haqida

41. Qaysi qatorda jo'nalish kellsihgi bilan ma'nodosh ko'makchi qatnashgan gap berilgan?
A) U bilan telefon orqali gaplashdim.
B) Otam uchun sovg'a oldim.
C) Men ilmiy kitob orqali topdim.
D) U ko'cha tomondan keldi.

42. Qaysi qatorda o'rin-payt kelishigi bilan ma'nodosh ko'makchi qatnashgan gap berilgan?
A) U bilan telefon orqali gaplashdim.
B) Otam uchun sovg'a oldim.
C) Men ilmiy kitob orqali topdim.
D) U ko'cha tomondan keldi.

43. Qaysi qatorda chiqish kelishigi bilan ma'nodosh ko'makchi qatnashgan gap berilgan?
A) U bilan telefon orqali gaplashdim.
B) Otam uchun sovg'a oldim.
C) Men ilmiy kitob orqali topdim.
D) U ishiga mashina bilan keldi.

44. Qaysi qatorda o'xshatish, qiyoslash ma'nosini ifodalaydigan ko'makchi bilan ma'nodosh bo'la oladigan qo'shimcha qatnashgan?
A) Ark suv quygandek jimjit.

B) Hovlining yarmigacha ariq tortib ekilgan qulupnay pushtalarida suv yaltiraydi.
C) Ko'rmaysizmi, chaqaloq tinchimayapti.
D) O'zim it singari charchaganman.

45. O'xshatish, qiyoslash ma'nosini ifodalaydigan ko'makchi bilan ma'nodosh bo'lgan qo'shimcha qaysi gap tarkibida qo'llangan?

A) Hovlining yarmigacha ariq tortib ekilgan qulupnay pushtalarida suv yaltiraydi.
B) Ko'rmaysizmi, chaqaloq tinchimayapti. O'zim itday charchaganman.
C) Yana ular futboldan nazariy bilimlarga ega bo'lishimizni talab qiladilar.
D) Otasidan bir kun olib pul. Kitob do'koniga soldi yo'l.

46. Chegara ma'nosini ifodalovchi ko'makchi bilan ma'nodosh bo'lgan qo'shimcha qaysi gap tarkibida qo'llangan?

A) Hovlining yarmigacha ariq tortib ekilgan qulupnay pushtalarida suv yaltiraydi.
B) Ko'rmaysizmi, chaqaloq tinchimayapti. O'zim itday charchaganman.
C) Yana ular futboldan nazariy bilimlarga ega bo'lishimizni talab qiladilar.
D) Otasidan bir kun olib pul. Kitob do'koniga soldi yo'l.

47. Yo'nalish ma'nosini ifodalovchi ko'makchi bilan ma'nodosh bo'lgan qo'shimcha qaysi gap tarkibida qo'llangan?

A) Hovlining yarmigacha ariq tortib ekilgan qulupnay pushtalarida suv yaltiraydi.
B) Ko'rmaysizmi, chaqaloq tinchimayapti. O'zim itday charchaganman.
C) Yana ular futboldan nazariy bilimlarga ega bo'lishimizni talab qiladilar.
D) Otasidan bir kun olib pul. Kitob do'koniga soldi yo'l.

48. Jo'nalish kelishigi shaklidagi ismlarga qo'shiladigan ko'makchilarni aniqlang.
A) ko'ra, qaramay, yarasha
B) keyin, bo'lak, boshqa, o'zga
C) old, ost, ust, keyin, oldin
D) bilan, kabi, singari, uchun

49. Qaysi qatoridagi ko'makchini mustaqil so'z sifatida qo'llab bo'lmaydi?
A) Sen ham men kabi rohatda yashasang bo'lmaydimi?
B) Insonning fe'l-atvoriga qarab unga baho berishadi.
C) To'ydan keyin nog'ora chalmoq nodonlar ishi.
D) Bitmas-tuganmas bilimning tagida mashaqqatli mehnat yotadi.

50. Qaysi qatoridagi gapda ko'makchi qatnashmagan?
A) Pokiza kishi hamisha shodlik ustida, gunohkor esa g'am va qayg'u ostida bo'ladi.
B) Boshida bu g'avg'olar tugamaydigandek edi go'yo. So'ng hammasi iziga tushub ketdi.

51. Bosh kelishik shaklidagi ismlarga qo'shiladigan ko'makchilarni aniqlang.
A) ko'ra, qaramay, yarasha
B) keyin, bo'lak, boshqa, o'zga
C) old, ost, ust, keyin, oldin
D) bilan, kabi, singari, uchun

52. Qaratqich kelishigi shaklidagi ismlarga qo'shiladigan ko'makchilarni aniqlang.
A) ko'ra, qaramay, yarasha
B) keyin, bo'lak, o'zga
C) old, ost, ust, keyin, oldin
D) bilan, kabi, singari, uchun

53. Ertaga tog'asimkiga borishni ichida o'yladi.
Ushbu gapda ostiga chizilgan so'z haqida to'g'ri hukmni aniqlang.
A) sof ko'makchi
B) vazifadosh ko'makchi
C) mustaqil so'z
D) yordamchi so'z

54. Chiqish kelishigi shaklidagi ismlarga qo'shiladigan ko'makchilarni aniqlang.
A) ko'ra, qaramay, yarasha
B) keyin, bo'lak, boshqa, o'zga
C) old, ost, ust, keyin, oldin
D) bilan, kabi, singari, uchun

55. Qaysi kelishik shaklidagi ismlardan so'ng ko'makchi qo'llanmaydi?
A) jo'nalish kelishigi

C) Aql inson uchun eng oliy ne'matlardan biridir.
D) Aql — yurak ichidagi nur, bu nur bilan haq yoki nohaq bilib olinadi

56. Bosh kelishik shaklidagi ismlarga qo'shiladigan ko'makchilarni aniqlang.
A) ko'ra, qaramay, yarasha
B) keyin, bo'lak, boshqa, o'zga
C) old, ost, ust, keyin, oldin
D) bilan, kabi, singari, uchun

57. Qaratqich kelishigi shaklidagi ismlarga qo'shiladigan ko'makchilarni aniqlang.
A) ko'ra, qaramay, yarasha
B) keyin, bo'lak, o'zga
C) old, ost, ust
D) bilan, kabi, uchun

58. Old, ost, ust singari vazifadosh ko'makchilar qaysi kelishik shaklidagi ismlarga qo'shiladi?
A) jo'nalish kelishigi
B) tushum kelishigi
C) qaratqich kelishigi
D) bosh kelishik

59. Quyida berilgan ko'makchilardan nechtasi jo'nalish kelishigi shaklidagi ismlarga qo'shiladi?
A) 7 B) 4 C) 5 D) 6

60. Bu ishga qadam qo'yish... ilgari bir karra siz... oldingizdan o'tib, ra'yingizni bilishga to'g'ri keldi.
Ko'p nuqtalar o'rniga qo'yiladigan kelishik shakllarini aniqlang.

- A) jo'nalish kelishigi, tushum kelishigi
 B) chiqish kelishigi, qaratqich kelishik

- C) jo'nalish kelishigi, chiqish kelishigi
 D) chiqish kelishigi, bosh kelishik

Matnni o'qing va quyida berilgan testi topshiriqlarini bajaring.

KURASHNING QAYTA TUG'ILISHI

Kurash - sportning qadimiy turlaridan biri. U 5-ming yildan ortiq vaqtidan beri mavjud. O'zbek kurashida xalqimizning ruhiyatiga, asl xislatlariga azal-azaldan xos bo'lgan mardlik, jasurlik, bag'rikenglik, raqibga nisbatan oliyanoblik, halollik, insonparvarlik xususiyatlari mujassamlashgan.

Tarixiy ma'lumotlarga qaraganda, Amir Temur hukmronligi davrida milliy kurashning 400 ga yaqin usul ma'lum bo'lgan. Bu usullarning deyarli barchasi hozirgacha saqlanib qolgan.

Qadimdan bayram sayillarida, to'ylarda odamlar to'planib, davra hosil qilishgan va unda polvonlar o'zaro kurash tushishgan. Odamlar qishloqqa qishloq, urug'ga urug', tumanga tuman bo'lib bellashishgan. G'olibga turli sovg'alar berilgan. Mag'lubning o'rtoqlari, aka yoki ukasi o'z yeri va oilasi shahni himoya qilishni istasa, g'olib bilan bellashishiga ruxsat berilgan. G'irromlik qilgan, raqibga atay-zarar keltirmoqchi bo'lgan polvonlar davradan quvilgan. Ular el orasida g'irromchi deya nom chiqarib, sharmanda bo'lganlar. Halol kurashganlarni esa hatto mag'lub bo'lsa ham, el o'qitishlagan. Kurashchilarning asosiy maqsadi o'z tug'ilgan yeri, ota-bobolari or-nomusini himoya qilish bo'lgan.

Bayram va to'yliardagi kurashni yoshi katta polvonlar yoshlarga o'rnak bo'lish maqsadimi ko'zlab boshlab berganlar. Bu holatning go'zal ta'rifini Tog'ay Muradning "Yulduzlar mangu yonadi" asarida ham ko'rishingiz mumkin. Kurash ana shunday otadan bolaga, ustozdan shogirdga o'tib, saqlanib kelgan.

1980-yillarning boshida mashhur o'zbek kurashi ustasi, dzyudochi va sambochi Komil Yusupov o'zbek kurashining boy merosini tadqiq etish ishlarini boshlab yubordi. Ushbu sport turining qayta tiklanishi uchun Komil polvon dastlab kurashning xalqaro me'yorlarga mos bo'lgan yangicha qoidalarini ishlab chiqishga bel bog'ladi. To'qsoninchi yillarning boshlariga kelib, u ushbu sharaflari vazifani muvaffaqiyatli ado etib, o'zbek kurashini xalqaro arenaga olib chiqishni o'z oldiga maqsad qildi. Avvaliga u o'zi ishlab chiqqan kurash qoidalarini jamoatchilik, mutaxassislar va ishqi-bozilar e'tiboriga havola etdi.

Yangi qoidalar o'zbek kurashining eng ardoqli an'analari va maxsus kiyim-bosh (kurashchilar oyoqyalang, yashil va ko'k yaktak, qizil belbog' va oq

ishtonda maydonga chiqqan), musobaqalarni o'tkazish joyi va bellashuvning davom etish muddati kabi xalqaro sport me'yorlarini o'zida mujassam etdi. Sport mutaxassislari Komil Yusupov ishlab chiqqan kurash qoidalari to'ralig'icha xalqaro sport talablariga javob berishni e'tirof etdilar. Kurash qoidalarining asosiy afzalliklaridan biri shundaki, ular bellashuvni yotgan holda davom ettirishga yo'l qo'ymaydi. Sportchilardan birining tizzasini gilamga tegishi bilan oq hakam bellashuvni to'xtatadi va kurashchilar turgan holda musobaqani davom ettirishadi. Bu hol kurash jadal va tezkor, muvafiq uchun qiziqarli va maroqli bo'lishni ta'minlaydi. Bundan tashqari, kurash qoidalari belbog'dan pastki qismni ushlovchi yoki og'riq qo'zg'atuvchi va bo'g'uvchi uslublarni ishlatishni taqiqlaydi. Shu tariqa kurash sportchilarga tan jarohati yetkazilishining oldi olingan eng xavfsiz sport turlaridan biriga aylandi.

Kurashning yangi qoidalariga ko'ra, ishlatilgan usullarga bajarilishiga mos ravishda "chala", "yonbosh", "halol" baholari, qoidaga zid harakatlarga esa "tanbeh", "dakk", "g'irrom" jazolari beriladi. Kurashchi "halol" bahosini olsa (yoki raqibi "g'irrom" bilan jazolansa), bu uning g'alabasini bildiradi. Ikki bor "yonbosh" bahosini olish (yoki raqibning ikki bor "dakk" bilan jazolanishi) ham g'alabani anglatadi. "Chala" baholari hisobga olib berilib, ko'p baho olgan kurashchiga g'alaba beriladi.

Kurash faollarning sa'y-harakatlari O'zbekiston bilan chegaralanib qolmadi. Ular 1992-yildan boshlab Janubiy Koreya, Kanada, Yaponiya, Hindiston, AQSH, Monako va Rossiya'da o'tkazilgan qator nufuzli sport anjumanlarida o'zbek kurashini tanitishga qaratilgan tadbirlarga bosh-qosh bo'ldilar.

Birinchi xalqaro musobaqa bilan bir paytda mamlakat yana bir muhim tarixiy voqeaning guvohi bo'ldi. 1998-yilning 6-sentyabrida Yevropa, Osiyo va Amerikaning 28 mamlakati vakillari Xalqaro kurash uyushmasiga asos soldilar. XXU xalqaro miqyosda o'zbek kurashini namoyon etuvchi rasmiy tashkilotga aylandi. Dastlabki ta'lim kongressi davomida yangi xalqaro sport tashkilotning nizomi tasdiqlandi, kurashning xalqaro qoidalari qabul qilindi.

Asror Mo'minov

6.1. To'g'ri javobni toping.

Kurashni "eng xavfsiz sport turlaridan biri" deyish uchun asos qaysi qatorda berilgan?

- A) Kurash qoidalari belbog'dan pastki qismni ushlovchi yoki og'riq qo'zg'atuvchi va bo'g'uvchi uslublarni ishlatishni taqiqlaydi.
 B) Amir Temur hukmronligi davrida milliy kurashning 400 ga yaqin usuli ma'lum bo'lgan.
 C) Mag'lubning o'rtoqlari, aka yoki ukasi o'z yeri va oilasi shahni himoya qilishni istasa, g'olib bilan bellashishiga ruxsat berilgan.
 D) Bayram va to'yliardagi kurashni yoshi katta polvonlar yoshlarga o'rnak bo'lish maqsadimi ko'zlab boshlab berganlar.

62. To'g'ri javobni toping.

Kurashning yangi qoidalariga ko'ra, "halol" yiqitilmagan kurashchining g'alabasi boshqa omillarga ko'ra aniqlangan. Qaysi qatorda berilgan omil to'g'ri emas?

- A) "chala" baholari hisobga olib borilib, ko'p baho olgan bo'lsa, g'olib bo'ladi
- B) ikki bor "yombosh" bahosini olsa, g'olib bo'lishi mumkin
- C) raqibning ikki bor "dakki" bilan jazolanishi ham, uning g'alabasini bildiradi
- D) raqibli sog'lig'i tufayli davrani tark etsa, u g'olib bo'lishi mumkin

63. To'g'ri javobni toping.

Kurash bo'yicha birinchi xalqaro musobaqa qachon o'tkaziladi?

- A) 1990-yilda
- B) 1998-yilda
- C) 1992-yilda
- D) 1980-yilda

64. To'g'ri javobni toping.

Matn mazmunidan kelib chiqib, quyidagi jumlani davom ettiring.

Kurash qoidalarining asosiy afzalliklaridan biri shundaki, ...

- A) ...kurashuvchilar bir-birlariga nisbatan hurmatda bo'lishlari kerak.
- B) ...kurashning xalqaro me'yorlarga mos bo'lgan yangicha qoidalari ishlab chiqilgan.
- C) ...bellashuvni yotgan holda davom ettirishga yo'l qo'yilmaydi.
- D) ...halol kurashganlarni hatto mag'lub bo'lsa ham, el oltiqishlagan.

65. Ma'lumotning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

Raqibning "g'irrom" bilan jazolanishi ham kurashchiga g'alaba keltirishi mumkin.

- A) to'g'ri
- B) noto'g'ri

66. To'g'ri javobni toping.

Matn sarlavhasi qaysi parchada o'z izohini topgan?

- A) O'zbek kurashida xalqimizning ruhiyatiga, asl xislatlariga azal-azaldan mos bo'lgan mardlik, jasurlik, bag'rikenglik, raqibga nisbatan oliyjanoblik, halollik, insonparvarlik xususiyatlari mujassamlashgan.
- B) Bayram va to'ylardagi kurashni yoshi katta polvonlar yoshlarga o'rnak bo'lish maqsadini ko'zlab boshlab berganlar. Bu holatni Tog'ay Murodning "Yulduzlar mangu yonadi" asarida ham ko'rishingiz mumkin. Kurash, ana shunday otadan bolaga, ustozdan shogirdga o'tib, saqlanib kelgan.
- C) 1998-yilning 6-sentyabrida Yevropa, Osiyo va Amerikaning 28 mamlakati vakillari Xalqaro kurash uyushmasiga asos soldilar. XKU xalqaro miqyosda o'zbek kurashini namoyon etuvchi rasmiy tashkilotga aylandi. Dastlabki ta'sis kongressi davomida yangi xalqaro sport tashkilotining nizomi tasdiqlandi. Kurashning xalqaro qoidalari qabul qilindi.

D) Odamlar qishloqqa qishloq, urug'ga urug', tumanga tuman bo'lib bellashishgan. Mag'lubning o'rtoqlari, aka yoki ukasi o'z yeri va oilasi shaharni himoya qilishni istasa, g'olib bilan bellashishiga ruxsat berilgan.

67. To'g'ri javobni toping.

Matndan olingan qaysi gapda ko'ra ko'makchisining sinovini qatnashgan?

- A) Ushbu sport turining qayta tiklanishi uchun Komil polvon dastlab kurashning xalqaro me'yorlarga mos bo'lgan yangicha qoidalarini ishlab chiqishga bel bog'ladi.
- B) Tarixiy ma'lumotlarga qaraganda, Amir Temur hukmronligi davrida milliy kurashning 400 ga yaqin usuli ma'lum bo'lgan.
- C) Sportchilardan birining tizzasi g'ilamga tegishi bilan oq hakam bellashuvni to'xtatadi va kurashchilar turgan holda musobaqani davom ettirishadi.
- D) Ular 1992-yildan boshlab Janubiy Koreya, Kanada, Yaponiya, Hindiston, AQSH, Monako va Rossiyada o'tkazilgan qator nufuzli sport anjumanlarida o'zbek kurashini tanitishga qaratilgan tadbirlarga bosh-qosh bo'ldilar.

Quyidagi jadvallar asosida berilgan test topshiriqlarini bajaring.

1-jadval. Kurash bo'yicha jahon chempionatlarida O'zbekiston terma jamoasi qayd etgan natijalar

Tartib	Yil	Mezbon shahar	Mamlakat	O'zbekiston terma jamoasi qo'lga kiritgan medallar soni
1	1990	Toshkent	— O'zbekiston	3
2	2000	Anrاليا	— Turkiya	4
3	2001	Evropesht	— Vengriya	2
4	2002	Yerevan	— Armaniston	7
5	2005	Toshkent	— O'zbekiston	13
6	2007	Ulan Bator	— Mongoliya	11
7	2009	Alushta	— Ukraina	14
8	2011	Termez	— O'zbekiston	14
9	2013	Istanbul	— Turkiya	15
10	2015	Xurramobod	— Eron	8

2-jadval. Kurash bo'yicha Osiyo chempionatlarida O'zbekiston terma jamoasi qayd etgan natijalar

1.	2003	Tehron	Eron	5
2.	2006	Kobul	Afg'oniston	6
3.	2008	Tehron	Eron	5
4.	2011	Tehron	Eron	5
5.	2012	Kochi	Hindiston	13
6.	2015	Bayrut	Livan	14

68. Jadvaldagi ma'lumotlar asosida to'g'ri bo'lmagan javobni toping.

- A) O'zbekiston poytaxti Toshkentda 1999-yildan 2015-yilgacha 3 marta jahon chempionati tashkil etilgan va ularda jami 30 ta medalni qo'lga kiritilgan.
 B) 1999-yildan 2015-yilgacha Turkiyada ikki marta jahon chempionati tashkil etilgan va ularda jamoamiz jami 19 ta medalni qo'lga kiritilgan.
 C) 2009- va 2011-yillarda o'tkazilgan jahon chempionatlarida O'zbekiston terma jamoasi qo'lga kiritgan medallar miqdori bir xil bo'lgan.
 D) O'zbekiston terma jamoasining Ulan Batorda qo'lga kiritgan medallari soni Xurramobodda qo'lga kiritilgan medallari sonidan ko'proq bo'lgan?

69. To'g'ri javobni toping.

- 2009- va 2011-yillarda kurash bo'yicha o'tkazilgan jahon chempionatlarida O'zbekiston terma jamoasi tomonidan qo'lga kiritilgan medallari soni va yili qaysi qatorda muvofiq kelmagan?
 A) 14 ta, 2009-yil
 B) 2 ta, 2001-yil
 C) 13 ta, 2005-yil
 D) 11 ta, 2008-yil

70. To'g'ri javobni toping.

- 2-jadvalda aks ettirilgan ma'lumotlarga diqqat qiling va quyidagi qaysi qatorda shu ma'lumotlar bilan bog'liq xatolik mavjudligini aniqlang.
 A) Afg'onistonning Kabul shahrida bo'lib o'tgan 2006-yilgi musobaqada esa medallarimiz soni Tehrondagidan bittaga ko'paygan.
 B) 2012-yili Hindistonning Kochi shahrida bo'lib o'tgan Osiyo chempionatida o'zbek kurashchilari avvalgi yildagi natijaga qaraganda ancha yuqori natijaga erishgan.
 C) Eron Islom Respublikasining Tehron shahrida bo'lib o'tgan 2003-yilgi musobaqada O'zbekiston terma jamoasi jami 15 ta medalni qo'lga kiritgan.
 D) O'zbek polvonlari 2015-yilda Livanning Bayrut shahrida bo'lib o'tgan musobaqada 14 ta medal olgan.

71. To'g'ri javobni toping.

- 1- va 2-jadvalda keltirilgan ma'lumotlar qiyosi asosida shakllantirilgan qaysi gapda g'alizlik mavjud?
 A) Kurashchilarimiz 2011-yilda tashkil etilgan jahon va Osiyo chempionatlarida jami 19 ta medalni qo'lga kiritishgan.
 B) 2012-yili Kochida o'tkazilgan jahon chempionatida 13 ta medalni qo'lga kiritgan kurashchilarimiz 2013-yili Istambulda o'tkazilgan musobaqada 15 ta medalga egalik qilishgan.
 C) O'zbekiston kurashchilarining Ukrainada o'tkazilgan jahon chempionati va Livanda o'tkazilgan Osiyo chempionatida jamlagan medallari soni teng.
 D) Ko'rsatilgan yillarda Eronda tashkil etilgan jahon va Osiyo chempionati musobaqalarda yurtimiz kurashchilari jami 23 ta medalni qo'lga kiritishgan.

BOG'LOVCHILAR

Kun-u tun, yoz ham qish.

1. Berilgan gapda ko'p nuqta o'rniga qaysi bog'lovchi qo'yiladi?
Saidiy borib qishloqning ruhini o'z ko'zi bilan ko'rgisi keldi, ... borishga yuragi betlamas edi.
 A) bilan B) va C) lekin D) chunki

2. Berilgan gapda ko'p nuqta o'rniga qaysi bog'lovchi qo'yiladi?
Doraxtlarning barglari sarg'ayva boshladi, ... kuz keldi.
 A) bilan B) va C) lekin D) chunki

3. Qaysi qatordagi nuqtalar o'rniga biron bog'lovchisini ma'nodoshi qo'yiladi?

- A) O'ktam u yoq-bu yoqqa asta yurar, «Komila bu yerda biron ishga ... majlisga o'ralashib qolmasaydi» deb xavotirlanardi.
 B) Men gulni yaxshi ko'raman, ... u ruhimni ko'taradi.
 C) Sizga bir narsani ko'rsataman, ... kinoga olmaydiz! - dedi Islom.
 D) O'zi halo tog'ning ... o'fat bulog'ining Boshida o'tirarmish,

4. O'zbekning boshida do'ppisi unvor, Belbog'i ... to'ni misol do'st- yor. Siy-u zarim olsang olgin-u ... Tegma do'ppi, Belbog'i, To'niga zinhori!
 Berilgan gapda nuqtalar o'rniga qaysi bog'lovchilar qo'yiladi?
 A) va, hamda B) ham, yoki
 C) bilan, ammo D) chunki, lekin

5. Bilan ko'makchisi qatnashgan gapni aniqlang.

- A) Millat tushunchasi hamisha Vatan bilan yonma-yondir, misoli jism-u jondir.
 B) Endi buva bilan nevara teng odamday gaplashishadi.
 C) Mehmonlarga non bilan tuz tutdilar.
 D) Yer bilan suv egizak, bir-biriz yashay olmaydi.

6. Bilan so'zi bog'lovchi vazifasida kelmagan qatorni toping.

A) Anovillarning fojiasi shuki, ular baxt bilan baxtsizlikni farqlay olmaydi.
 B) Jyda esa bahor paytlari butun shaharni o'zining hidi bilan to'ldirardi.
 C) Pirimqul Qodirov bilan Oddil Yoqubov xonaga kirib keldilar.
 D) Eshon bilan Kifoyatxon qulay bir joyni topib, bularni kuzatishardi.

7. Takror bog'lovchi qatnashgan gapni aniqlang.

A) Ilm ahlining g'animlari bo'lmish mustabid shohlar kelib ketaverar, ammo bu maskan, bu zahmatkash xalq abadul-abad hayotdir.
 B) Mirzaqul yerga qaradi va boshiga telpagini qaytadan kiydi. So'ng nimanidir aytmog'chi bo'lib taraddudlandi-yu, lekin aytmay, indamay qoldi.
 C) Humoyun va Hindol ammalariga yelkalarini berib ko'rishar ekanlar, yosh ayollar ularga bosh egib ta'zim qildilar.
 D) Yupanch topdingmi dunyoga kelib, Ustoz yo shogirdan, yoki tengdoshdan.

8. Ikki o'rinda yuklama, bir o'rinda bog'lovchi qatnashgan gapni toping.

A) Nozimaxon goh mashinkasini, goh tikuv mashinasini yurg'zib allamahalgacha ishlab o'tiribdi.
 B) Matniyoz xotini nima desa shuni qilardi-yu, lekin ich-ichidan unga achinib qo'yardi.

C) Men ham eshitgan va ko'rganimni aytaman-da, jo'ra.
 D) Ustod bilan shogird ko'rishib bo'lguncha, olistroqda iymanib turgan Qalandar bilan Muhammad Xisrav ham yaqinroq kelib, salom berishdi.
 9. Bir o'rinda yuklama, ikki o'rinda bog'lovchi qatnashgan gapni toping.

A) Nozimaxon goh mashinkasini, goh tikuv mashinasini yurg'zib allamahalgacha ishlab o'tiribdi.
 B) Matniyoz xotini nima desa shuni qilardi-yu, lekin ich-ichidan unga achinib qo'yardi.
 C) Men ham eshitgan va ko'rganimni aytaman-da, jo'ra.
 D) Ustod bilan shogird ko'rishib bo'lguncha, olistroqda iymanib turgan Qalandar bilan Muhammad Xisrav ham yaqinroq kelib, salom berishdi.

10. Bog'lovchilar qanday vazifa bajaradi?

A) so'z yoki gap ma'nosiga qo'shimcha ma'no yuklashga xizmat qiladi
 B) so'zlarni yoki gaplarni bir-biriga bog'lashga xizmat qiladi
 C) tobe so'zni hokim so'zga bog'lashga xizmat qiladi
 D) bir so'zni boshqa so'zga tobe va teng bog'lashga xizmat qiladi

11. Bog'lovchilar qaysi jihatiga ko'ra teng va ergashiruvchi bog'lovchilarga bo'linadi?

A) ma'nosiga ko'ra
 B) qo'llanishiga ko'ra
 C) tuzalishiga ko'ra

D) vazifasiga ko'ra

12. Ba'zan uloqni to'dadan olib chiquvchi ham ko'rinib qoladi, biroq uning ketidan uloqchilar o'n besh qadamda tutib oladilar.

Mazkur gapda yordamchi so'zlarning qaysi tur(lar)i qatnashgan?

A) ko'makchi, bog'lovchi, yuklama
 B) bog'lovchi va yuklama
 C) yuklama va ko'makchi
 D) sof va vazifadosh bog'lovchi

13. Qaysi qatorda qatnashgan bog'lovchi so'zlarni teng bog'lashga xizmat qilgan?

A) Hammasini tinglardim, ammo o'sshashini topmasdim aslo.
 B) U seskanib tushdi, chunki chol ro'parasiga kelib qolgan edi.
 C) Ularda dard va iltirob ne qilar, ular faqat kishnab yurgan yilqilar.
 D) Qancha yo'llar bosdim, gohida toldim, Lekin xalq nomiga yuqtirmadim gard.

14. Gaplarni ergashtirib bog'lab kelgan bog'lovchi qaysi qatorda qatnashgan?

A) O'zi to'rt tarafi ko'z ilg'amaydiring'an darajada katta va sayhon bir yer ekan.
 B) U seskanib tushdi, chunki chol ro'parasiga kelib qolgan edi.
 C) Ularda dard va iltirob ne qilar, ular faqat kishnab yurgan yilqilar.
 D) Qancha yo'llar bosdim, gohida toldim, Lekin xalq nomiga yuqtirmadim gard.

15. Biz na uni, na uning echkisini ko'rdik.

Mazkur gapda yordamchi so'zlarning qaysi turi qatnashgan?

A) bog'lovchi va yuklama
 B) faqat bog'lovchi
 C) faqat yuklama
 D) ko'makchi va bog'lovchi

16. Berilgan so'zlardan nechitasi bog'lovchi sanaladi?

uchun, tomon, bilan, hamda, va, biroq, ichida, ammo, yo...yo, chunki

A) barchasi B) 8 tasi
 C) 7 tasi D) 6 tasi

17. Qaysi qatorda bog'lovchi ishtirok etmagan?

A) uchun B) dam...dam
 C) chunki D) biroq

18. Qaysi qatorda bog'lovchilarning vazifasiga ko'ra turlariga misol berilgan?

A) agar, ammo
 B) goh...goh, bir...bir
 C) chunki, negaki
 D) hamda, bilan

19. Qaysi qatorda ergashtiruvchi bog'lovchi qatnashgan gap mavjud?

A) Qancha yo'llar bosdim, gohida toldim, Lekin xalq nomiga yuqtirmadim gard.
 B) Nega kerak gapning nega, negasi, Yo shoir, yo marhum buning egasi.
 C) U seskanib tushdi, chunki chol ro'parasiga kelib qolgan edi.
 D) Ba'zan uloqni to'dadan olib chiquvchi ham ko'rinib qoladi, biroq uning ketidan uloqchilar

chug'urchuqday yopirilib, o'n-o'n besh qadamda tutib oladilar.

20. Qaysi qatorida takror qo'llanadigan teng bog'lovchi qatnashgan gap mavjud?
- A) Qancha yo'llar bosdim, gohida toldim, Lekin xaliq nomiga yuqirmadim gard.
 B) Nega kerak gapning nega, negasi, Yo shoir, yo marhum buning egasi.
 C) U seskanib tushdi, chunki choi ro'parasiga kelib qolgan edi.
 D) Ba'zan uloqni to'dadan olib chiquvchi ham ko'rinish qoladi, biroq uning ketidan uloqchilar chug'urchuqday yopirilib, o'n-o'n besh qadamda tutib oladilar.

21. Qaysi birliklar bog'lovchi vazifasida ham qo'llana oladi?

- 1) yuklama 2) undov so'z 3) ko'makchi 4) modal so'z
- A) 1, 2, 3, 4 B) 1, 2, 4
 C) 1, 2 D) 1, 3, 4

22. Qaysi qatorida faqat sof bog'lovchilar berilgan?

- A) bilan, lekin, chunki, va
 B) va, lekin, ammo, biroq
 C) ham, yoki, hamda, biroq
 D) yoki, lekin, hamda, ham

23. Bog'lovchi vazifasida kela oladigan birliklarni aniqlang.

- 1) bilan 2) ham 3) na...na 4) -u (-yu) 5) -da 6) balki
- A) barchasi B) 1,2,3,4,5
 C) 1,3,4,5,6 D) 2,4,5

24. Qaysi so'z turkumidagi birlik bog'lovchi vazifasida kela olmaydi?

- A) ko'makchi B) yuklama
 C) undov so'z D) modal so'z

25. Ham bog'lovchi, ham modal so'z vazifasini bajara oladigan so'z qaysi qatorida sodda gaplarni o'zaro bog'lab kelgan?

- A) Bu she'r menga bag'ishlangani uchungina emas, balki unda ulug' shoirning buloq suvlaridek musaffo qalbi mavj urib turgani uchun ham sevaman.
 B) Bo'rondan so'ng Olimjon brigadasidagi ishlar ozaymadi, balki yana ko'puydi.
 C) Balki, endi butun umr bu suyuqlik shaharda muqim bo'lib qolar...
 D) Bu qizcha shu tobda undan jon so'rasa, balki, ayamasdi. Lekin non qani?

26. Bog'lovchi ishtirok etmagan gapni aniqlang.

- A) Kun ilishi bilan daraxtlar kurtak yozga boshlaydi.
 B) Uning esiga na sevgi, na istirohat keldi.
 C) Hammasini tinglardim, ammo O'xshashini topmasdim aslo.
 D) Kozimbek bilan Manzuraxon perronda kezishar edi.

27. Yozda Buxoroga qarindoshlarimizni ko'rgan bordik ham tarixiy obidatlarni tomasha qildik.

- Mazkur gapda yordamchi so'zlarning qaysi turi qatnashgan?
- A) yuklama
 B) bog'lovchi
 C) ko'makchi
 D) yuklama va bog'lovchi

33. Biz o'sha o'yinlarda faqat jismonan emas, balki ma'naviy jihatdan ham chinliqar ekanmiz.

- Mazkur gapda qo'llangan bog'lovchi vazifasiga ko'ra qanday bog'lovchi sanaladi?
- A) yakka bog'lovchi
 B) takror bog'lovchi
 C) teng bog'lovchi
 D) ergashtiruvchi bog'lovchi

34. Ko'ksimdagi sevinch shuncha zo'r, Dumalayman maysada tanho. Goh tentirab ketaman uzoq. Yerni quchib o'paman g'alo.

- Ushbu parchada bog'lovchilarning vazifasiga ko'ra qaysi turi qo'llangan?
- A) ayiruv bog'lovchisi
 B) zidlov bog'lovchisi
 C) aniqlov bog'lovchisi
 D) shart bog'lovchisi

35. Qaysi qatorida vazifadosh biriktiruv bog'lovchisi berilgan?

- A) va B) hamda C) bilan D) balki

36. Bu she'r menga bog'ishlangani uchungina emas, ... unda ulug' shoirning buloq suvlaridek musaffo qalbi mavj urib turgani uchun ham sevaman.

- Ushbu gapda ko'p nuqta o'rniga qaysi bog'lovchi qo'ylladi?
- A) zidlov bog'lovchisi
 B) ayiruv bog'lovchisi
 C) biriktiruv bog'lovchisi
 D) inkor bog'lovchisi

37. Ham biriktiruv, ham zidlov bog'lovchisi bo'lib kela oladigan vazifadosh bog'lovchini aniqlang.

28. Bilan ko'makchisi qanday holatda bog'lovchi vazifasini bajaradi?

- A) o'zaro tobe bog'lanuvchi so'zlarni bog'lab kelganda
 B) uyushiq bo'laklarni bog'lab kelganda
 C) ergashtiruvchi bog'lovchi o'rnida kelsa
 D) ismlarni fe'lga bog'lab kelganda

29. Qaysi qatorida uyushiq bo'laklarni bog'lab kelgan bog'lovchi mavjud?

- A) Men siz bilan ketaman.
 B) Sevgi ilti go'zal hayoti
 C) Bayram bilan qudaymiz!
 D) Qalam bilan daftar oldim.

30. Bilan so'zi qanday holatda ko'makchi vazifasini bajaradi?

- A) o'zaro tobe bog'lanuvchi so'zlarni bog'lab kelganda
 B) uyushiq bo'laklarni bog'lab kelganda
 C) ergashtiruvchi bog'lovchi o'rnida kelsa
 D) fe'lni fe'lga teng bog'lab kelganda

31. Farzandlari galma-galdan xivichlarni bir yo'la sindirishga urintibdi, ... hech biri buzing uddasidan chiqa olmabdi.

- Berilgan gapda ko'p nuqta o'rniga qaysi bog'lovchi qo'ylladi?
- A) hamda B) ammo
 C) balki D) chunki

32. Ham ko'makchi, ham teng bog'lovchi vazifasida qo'llaniluvchi so'zni ko'rsating.

- A) balki B) ham C) bilan D) uchun

A) -u (-yui) B) bilan
C) balki D) ham

38. Ham biriktiruv, ham ayiruv bog'lovchisi bo'lib kela oladigan vazifadosh bog'lovchini aniqlang.
A) va B) hamda C) bilan D) ham

39. Biriktiruv bog'lovchilari sodda gaplarni bog'lagan qatorni aniqlang.
A) Payg'ambarimiz: «Ilmga amal qiluvchilardan bo'lingiz, naql va rivoyat qiluvchilardan bo'lmangiz», — deganlar.
B) Bahor keldi va gullar ochildi.
C) Badia bilan Ma'suma beka arava tagiga kirib yashirinishdi.
D) Yo bir maslahatni aytib bo'ladi, yo ro'zg'or ishini.

46. Ayiruv bog'lovchisi qatnashmagan gapni aniqlang.
A) Ba'zan uyda, ba'zan ishda muammolar duch keladi.
B) Goho yurakni ezib chalayotgan musiqang yoqmay qoladi.
C) Goh u birdaniga o'ziga tolib yuragimga g'ulg'ula sofar, goh xomush tortib qolganimni ko'rib kular edi.
D) Savobdir jig'aga, soysan, deb aytasang.
Yo xunuk ayolga, oysan, deb aytasang.

47. *Bu jarang-jurung ovozlari uning g'ashini keltirmas, balki xayolini chalg'itib, unga orom bog'ishlardi.* Ostiga chizilgan so'z vazifasiga ko'ra bog'lovchilarning qaysi turiga kiradi?
A) yakka bog'lovchi
B) takror bog'lovchi
C) ergashituvchi bog'lovchi
D) teng bog'lovchi

41. Biriktiruv bog'lovchilari uyushiq kesimlarni bog'lagan qatorni aniqlang.
A) Keldim, ko'rdim va ketdim.
B) Bahor keldi va gullar ochildi.
C) Badia bilan Ma'suma beka arava tagiga kirib yashirinishdi.
D) Bir tovuqqa ham don kerak, ham suv kerak.

42. Ayiruv bog'lovchilari sodda gaplarni bog'lagan qatorni aniqlang.
A) Dam o'zidan, dam boshqalardan o'pkalaydi.
B) Bir rahim keladi, bir kulgim qistaydi, bir jahlim chiqadi.
C) Ham o'zingni, ham oilangni uyatga qo'yma.
D) Bu ishda yo u, yo sen aybdorsan?

50. Zidlov bog'lovchilari sodda gaplarni bog'lagan qatorni aniqlang.
A) Bo'rondan so'ng Olimjon brigadasidagi ishlar o'zaymadi, balki yana ko'paydi.
B) Xalqni qo'rqitgan emas, balki xalq dardiga sherik bo'lgan odam marddir.
C) Inson go'zalligi bilan emas, balki mehnati bilan kamol topadi.
D) Sobir nafaqat o'qishda, balki sportda ham eng faol o'quvchi.

48. Zidlik bog'lovchilari haqida to'g'ri berilmagan hukmi aniqlang.
A) O'zaro zidlik munosabatida bo'lgan uyushiq bo'laklarni bir-biriga bog'lab keladi.
B) O'zaro zidlik munosabatida bo'lgan gaplarni bir-biriga bog'lab keladi.
C) Yozuvda zidlov bog'lovchilardan oldin yoki keyin vergul qo'yiladi.
D) Balki so'zi zidlov bog'lovchisi vazifasida qo'llaniladi.

44. Ayiruv bog'lovchilari uyushgan aniqlovchilarni bog'lagan qatorni aniqlang.
A) Dam o'zidan, dam boshqalardan o'pkalaydi.
B) Ba'zan qor, ba'zan yomg'ir yog'ib turdi.
C) Goh sizning, goh boshqalarning ovozi eshtilib turadi.
D) Yo siz keling, yo men boray.

43. Ayiruv bog'lovchilari uyushiq bo'laklarni bog'lagan qatorni aniqlang.
A) Dam she'r yangraydi, dam qo'shiq eshtiladi.
B) Ba'zan qor yog'di, ba'zan yomg'ir yog'di.
C) Goh sizning, goh boshqalarning ovozi eshtilib turadi.
D) Yo siz keling, yo men boray.

49. Zidlov bog'lovchisi qatnashgan gapni aniqlang.
A) Balki quyosh kular ertaga, Ochildi gullar ertaga, Nima bo'lsa bo'lar ertaga...
B) Agar o'sha qizning ro'molchasiga solgan somon va qand orqali nima demoqchiligini bilmasang, bor davlatingga o't qo'yaman.
C) Quruvonbibi bir ko'cha eshigiga, bir yonboshdagi daraxtlar orasidan ko'tarilib kelayotgan quyoshga, bir o'choqboshidagi qiziga qaradi.
D) Bo'rondan so'ng Olimjon brigadasidagi ishlar o'zaymadi, balki yana ko'paydi.

51. Zidlov bog'lovchisi so'zlarni bog'lab kelgan qatorni aniqlang.
A) U turmushidan, o'tgan umridan rozi, lekin ana shu roziligini tushuntirib berolmas edi.
B) Xalqni qo'rqitgan emas, balki xalq dardiga sherik bo'lgan odam marddir.
C) Sobirning yoshi oltida, ammo yoshiga nisbatan bo'yi past.
D) Balki, ertalab o'ziga isitib berish uchun shunaqa deydoyotgandir.

45. Ayiruv bog'lovchilari uyushgan to'ldiruvchilarni bog'lagan qatorni aniqlang.
A) Dam o'zidan noliydi, dam boshqalardan o'pkalaydi.
B) Ba'zan qor, ba'zan yomg'ir yog'ib turdi.
C) Goh sizning, goh boshqalarning ovozi eshtilib turadi.
D) Ham o'zingni, ham oilangni uyatga qo'yma.

40. Biriktiruv bog'lovchilari uyushiq bo'laklarni bog'lagan qatorni aniqlang.
A) Keldim, ko'rdim va ketdim.
B) Bahor keldi va gullar ochildi.
C) Badia bilan Ma'suma beka arava tagiga kirib yashirinishdi.
D) Bir tovuqqa ham don kerak, ham suv kerak.

41. Biriktiruv bog'lovchilari uyushiq kesimlarni bog'lagan qatorni aniqlang.
A) Keldim, ko'rdim va ketdim.
B) Bahor keldi va gullar ochildi.
C) Badia bilan Ma'suma beka arava tagiga kirib yashirinishdi.
D) Olim kishilar har yerda aziz va hurmatlidir.

52. Qaysi qatorda vazifadosh zidlov bog'lovchisi qatnashgan?
 A) Mamlakatimizda bayramlar ko'p, lekin Navro'zning tarovati, shukuh o'zgacha.
 B) Ma'nisiz hayot kechirish yomon turmush kechirish degani emas, ammo sekin-asta o'lish demakdir.
 C) Yo'qchilik g'ayratli, ishchan odamning eshigidan mo'ralaydi-yu, ichkariga kira olmaydi.
 D) Dunyoda kasblar ko'p, biroq odamiylik kasbi hammasidan ulug'dir.

53. Inkor bog'lovchisi uyushtiq bo'laklarni bog'lagan qatorni aniqlang.
 A) Na faryoding bor, na doding bor.
 B) Na eshikni ochib bo'lardi, na derazalarni ochib bo'lardi.
 C) Na kamping, na Qoratoyning yupatishlari kor qildi.
 D) Na sen nazar qilding holimga bir bor,
 Na men ayta bildim senga-biror so'z.

54. Qaysi qatorda ko'makchi va vazifadosh bog'lovchi ishtirok etgan gap berilgan?
 A) U kishi hamma bilan qo'l berib xayrlashdi-da, menga qoliganda, buriilib ketdi.
 B) Bu qo'shiqda na noliq bor, na azob, unda yashash ishtiyuqi, pok muhabbat, bitmas-tuganmas orzu va qudrat bor edi.
 C) U anchadan keyin o'ziga keldi-yu, tepasida xotini turganini, qizchalari yig'layotganini payqadi.
 D) Bir mahal bola yig'ladimi yo tashqaridan shamolning guvillashi

aralash dahshatli bir faryod qulog'iga kirdimi, angliay olmay qoldi.

55. Qaysi qatorda biriktiruv va inkor bog'lovchi ishtirok etgan gap berilgan?

A) Na faryoding, na doding bor, Nechun sen muncha sustlashding?
 B) Bu qo'shiqda na noliq bor, na azob, unda yashash ishtiyuqi, pok muhabbat, bitmas-tuganmas orzu va qudrat bor edi.
 C) Cho'lquvarlarni na issiq, na suvsizlik yenga oladi, balki ular o'z jasoratlari, mehnatlari bilan tabiatni zabt etadilar.
 D) Ko'kda na yulduz bor, na bir tabassum, Tabiat ingrardi, yig'lardi yum-yum.

56. Qaysi qatorda yordamchi so'zlarga mansub uchta birlik ishtirok etgan

A) Na faryoding, na doding bor, Nechun sen muncha sustlashding?
 B) Bu qo'shiqda na noliq bor, na azob, unda yashash ishtiyuqi, pok muhabbat, bitmas-tuganmas orzu va qudrat bor edi.
 C) Cho'lquvarlarni na issiq, na suvsizlik yenga oladi, balki ular o'z jasoratlari, mehnatlari bilan tabiatni zabt etadilar.
 D) Ko'kda na yulduz bor, na bir tabassum, Tabiat ingrardi, yig'lardi yum-yum.

57. Ham takror, ham yakka holda qo'llanadigan bog'lovchi(lar)ni ko'rsating.

1) bilan 2) ham 3) balki 4) na-na 5) yo
 A) barchasi B) 2, 4, 5
 C) 2, 5 D) faqat 5

58. Uning o'g'illari: Bektosh va Heshim maktabda o'qiydi.

Ushbu gapda bog'lovchilarning qo'llanishiga ko'ra qaysi turi qatnashgan?
 A) teng bog'lovchi
 B) ergashtiruvchi bog'lovchi
 C) yakka bog'lovchi
 D) biriktiruv bog'lovchisi

59. Qo'shma gap qismlarini bog'lagan yakka bog'lovchi qaysi qatorda qatnashgan?

A) Mevani gullata bitishgina emas, balki undan mo'l va shirin hosil yetkaza bilish san'atidir.
 B) Kampir ba'zan mudrar, ba'zan o'g'li bilan nimalarnidir gap-lashar edi.
 C) Bilim - boylik, ammo uning boshqa boyliklardan farqi bor.
 D) Odamlar goh ko'yib, goh tutdi yoqa, O'g'lim yo'q deb yana o'kinma, ona.

60. Gap tarkibidagi so'zlarni bog'lagan takror bog'lovchi qaysi qatorda qatnashgan?

A) Ko'rinardi na bir daraxt, Na biror kulba, Bo'sh kelmadik bo'ronlarga, Qilmadik tavba.
 B) Barglar pokiza, zilol, Goh quyush to'kadi nur, Goh yog'ib o'tar yomg'ir.
 C) Gulnor chitroyli va erka tabassum bilan «xo'p» deganday boshini qimirlatdi.

D) Menda na bol tayyorlamoq mashaqqatli bor va na uya solmoq kulfati bor», - dedi.

61. Ergashtiruvchi bog'lovchilar to'g'ri berilgan qatorni aniqlang.

A) basharti, garchi, ya'ni, chunki
 B) basharti, garchi, ya'ni, bilan
 C) negaki, garchi, hamda, chunki
 D) biroq, ammo, chunki, ya'ni

62. *Oltin qafas ichra ... qizil gul butsa, Balbulg'a tikondek oshyon bo'lmas emish.*

Mazkur gapda tushirib qoldirilgan bog'lovchi turini toping.

A) zidlov bog'lovchisi
 B) sabab bog'lovchisi
 C) shart bog'lovchisi
 D) aniqlov bog'lovchisi

63. Ergashtiruvchi bog'lovchi

qo'shma gap tarkibidagi soddaga gaplarni bog'lagan qatorni aniqlang.
 A) Tilning bilish borasidagi ahamiyati oddiy bilim bilan cheklanmay, ma'rifatni, ya'ni bilishning eng oliy martabasini ham o'z ichiga oladi.
 B) Bu holda mazkur so'zlar adabiy ilmlarni, ya'ni til va adabiyot bilan bog'liq ilmlarni anglatadi.
 C) Vatanimiz poytaxtida, ya'ni Toshkentda diqqatga sazovor joylar ko'p.
 D) O'sha davrlarda adabiyot tarixi darsi xronologik va tematik xarakterga ega emas edi, ya'ni adabiyot tarixi dars sifatida o'tilmasdi.

64. Berilgan gap mazmuniga mos bog'lovchini toping.
...ularning oldida sukut saqlab o'tirang, go'yo bu gullar uyqudan uyg'onib allanimalar haqida shivirlayolgandek tuyuladi.

- A) ammo B) va'ni C) agar D) chunki
65. Berilgan so'zlardan nechtasi ergashtiruvchi bog'lovchi sanaladi?
faqat, ammo, uchun, juda, asta, chunki, hozir, sal, ya'ni, so'ng, hamda
- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

66. Tilning bilish borasidagi ahamiyati oddiy bilim bilan cheklanmay, ma'rifati, ... bilishning eng oddiy martabasini ham o'z ichiga oladi.
 Mazkur gapda tushirib qoldirilgan bog'lovchi turini toping.

- A) zidlov bog'lovchi
 B) sabab bog'lovchi
 C) shart bog'lovchi
 D) aniqlov bog'lovchi
67. Ergashgan bog'lovchi qo'llanmagan gapni toping.

A) Biroq vaqt ketga ham, otaning maslahati bilan ish tutganlari yaxshi bo'ldi, chunki Yomontosh darasi ular kulganday mudhish edi!
 B) Hamon shamol o'kirar, osmonning goh u, goh bu burchida chaqmoq yaraqlab, yong'oq shoxlari shubhali g'iyqillar, ammo endi bular uni qo'rqitmas edi.

D) Bu xabar unda hech qanday norozilik tug'dirmadi, chunki ertaroq qaytishga juda ham ortuzmand emas edi.

77. *Chunki* bog'lovchisi bilan ma'nodosh bog'lovchini aniqlang.

- A) garchi B) negaki
 C) ya'ni D) balki

C) teng va ergashtiruvchi
 D) zidlov bog'lovchisi

72. Qismlari ergashgan bog'lovchi yordamida bog'langan qo'shma gapni toping.

A) Mol va boylarning umri qisqa, tezda zavol topadi, ammo yaxshi nom uzoq asrlar davomida o'lmaydi.

B) Tilning bilish borasidagi ahamiyati oddiy bilim bilan cheklanmay, ma'rifati, ya'ni bilishning eng oddiy martabasini ham o'z ichiga oladi.

C) Men bu ishga agar ko'nganimda ham, qizingizdan yashirmayman.

D) Bunday mehnatkashni ko'rmagan dunyo, Chunki u asrimiz farzandi erur.

73. *Xalq bunday yalborishlarga quloq solmadi, ... g'isht qoliptan ko'chgan edi.*

Berilgan gapda ko'p nuqta o'rniga qaysi bog'lovchi qo'yiladi?

- A) hamda B) ammo
 C) balki D) chunki
74. Sabab bog'lovchisi yordamida bog'langan qo'shma gapni aniqlang.

A) Shundaylar bo'lmasa agar dunyoda, Bu qadar muhtaram bo'lmasdi ayol.

D) Agar uning gavdasi sher yoki fil kabi katta bo'lganida edi, birdaniga bitta sigirni yeb qo'ygan bo'lar edi.

68. «*Shu lafiza*» - *shu'la orttiruvchi, ya'ni kuchli shu'la hosil qiluvchi degani.*

Ushbu gapda vazifasiga ko'ra qaysi bog'lovchi qatnashgan?
 A) ergashtiruvchi bog'lovchi
 B) teng bog'lovchi
 C) teng va ergashtiruvchi
 D) yakka bog'lovchi

69. Berilgan so'zlardan nechtasi bog'lovchi sanaladi?
faqat, ammo, uchun, juda, asta, chunki, hozir, sal, ya'ni, so'ng, hamda

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

70. Gaplarni tobelantirib bog'lab, ular o'rtaidagi shart ma'nosini ifodalaydigan yordamchi so'z qaysi qatorda qo'llangan?

A) Taraqqiyot tasodif emas, balki zaruriyatdir.
 B) Abdumalik ota nevaralarini yeyishar deb, har bahorda ko'chat ekadi.
 C) Vatanimiz poytaxtida, ya'ni Toshkentda diqqatga sazovor joylar ko'p.
 D) Agar yana ayb qilsam, har qanday jazoga roziman.

71. *Qo'rqoq do'st dushmanidan xavffidir, chunki dushmanidan ehtiyoq bo'lmasun, ammo do'stga shonasan.*

Ushbu gapda vazifasiga ko'ra qaysi bog'lovchi qatnashgan?
 A) ergashtiruvchi bog'lovchi
 B) teng bog'lovchi

64. Berilgan gap mazmuniga mos bog'lovchini toping.
...ularning oldida sukut saqlab o'tirang, go'yo bu gullar uyqudan uyg'onib allanimalar haqida shivirlayolgandek tuyuladi.

A) ammo B) va'ni C) agar D) chunki

65. Berilgan so'zlardan nechtasi ergashtiruvchi bog'lovchi sanaladi?
faqat, ammo, uchun, juda, asta, chunki, hozir, sal, ya'ni, so'ng, hamda

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

66. Tilning bilish borasidagi ahamiyati oddiy bilim bilan cheklanmay, ma'rifati, ... bilishning eng oddiy martabasini ham o'z ichiga oladi.
 Mazkur gapda tushirib qoldirilgan bog'lovchi turini toping.

A) zidlov bog'lovchi
 B) sabab bog'lovchi
 C) shart bog'lovchi
 D) aniqlov bog'lovchi

67. Ergashgan bog'lovchi qo'llanmagan gapni toping.

A) Biroq vaqt ketga ham, otaning maslahati bilan ish tutganlari yaxshi bo'ldi, chunki Yomontosh darasi ular kulganday mudhish edi!
 B) Hamon shamol o'kirar, osmonning goh u, goh bu burchida chaqmoq yaraqlab, yong'oq shoxlari shubhali g'iyqillar, ammo endi bular uni qo'rqitmas edi.

C) Yoshlarimiz bilimdon, negaki ularning bilim olishi uchun mamlakatimizda keng imkoniyatlar yaratilgan.

77. *Chunki* bog'lovchisi bilan ma'nodosh bog'lovchini aniqlang.

- A) garchi B) negaki
 C) ya'ni D) balki

78. Qo'shma gaplarni bog'laganda, odatdagi tartib bo'yicha, qaysi bog'lovchilardan oldin vergul qo'yilishi mumkin?

1) zidlov 2) sabab 3) aniqlov 4) shart 5) biriktiruv

- A) 1,2,3,4,5 B) 1,2,3,4
C) 1,2,3 D) 2,3,4

79. Shart bog'lovchisidan oldin qaysi holatda vergul qo'yiladi?

- A) shart bog'lovchisidan oldin vergul qo'yilmaydi
B) agar u sabab yoki aniqlov bog'lovchisi o'rnida kelssa
C) qo'shma gap tarkibidagi sodda gaplar o'rnida almashtirganda
D) vazifadosh yoki sof yuklama vazifasida kelganda

80. Qaysi qatordagi sodda gaplar ham teng bog'lovchi, ham ergashtiruvchi bog'lovchi yordamida bog'langan?

- A) Lekin kun isishini kutish haqida gap bo'lishi ham mumkin emas, chunki havoga ishonish qiyin, eng muhimi, qor ustiga qor yog'ib, dastuda qolib ketishlari ehtimoldan xoli emas.
B) Zavqiy Mo'minboy bilan uzoq muddat ishlay olmadi, chunki boy va uning ukalarini hajv qilganligi sababli u vazifasidan ozod etiladi.
C) Bu xabar unda hech qanday norozilik tug'dirmadi, chunki ertaroq qaytishga juda ham orzumand emas edi.
D) Qo'rqqoq do'st dushmanidan xavflidir, chunki dushmanidan ehtiyot bo'laman, ammo do'stga ishonasan.

81. Aniqlov bog'lovchisi qaysi qatorda qo'shma gap qismlarini bog'lab kelgan?

- A) Biz oxir-oqibat maqsadga erishdik, ya'ni musobaqaning g'olibi bo'ldik.
B) Bu holda mazkur so'zlar adabiy ilmlarni, ya'ni til va adabiyot bilan bog'liq ilmlarni anglatadi.
C) Tilning bilish borasidagi ahamiyati oddiy bilim bilan cheklanmay, ma'rifatni, ya'ni bilishning eng oddiy martabasini ham o'z ichiga oladi.
D) Vatanimiz poytaxtida, ya'ni Toshkentda diqqatga sazovor joylar ko'p.

82. Aniqlov bog'lovchisi qaysi qatorda sabab ma'noli so'zni izohlab, aniqlab kelgan?

- A) U ilonni aldagan uchun, ya'ni unga dunyodagi eng tanisq taom insonniki emas, qurbaqaning go'shti ekanligini aytgani uchun ta'qibga uchragan emish.
B) Bu holda mazkur so'zlar adabiy ilmlarni, ya'ni til va adabiyot bilan bog'liq ilmlarni anglatadi.
C) Tilning bilish borasidagi ahamiyati oddiy bilim bilan cheklanmay, ma'rifatni, ya'ni bilishning eng oddiy martabasini ham o'z ichiga oladi.
D) Vatanimiz poytaxtida, ya'ni Toshkentda diqqatga sazovor joylar ko'p.

83. Aniqlov bog'lovchisi qaysi qatorda vositasiz to'ldiruvchi vazifasidagi so'z, ma'nosini izohlab, aniqlab kelgan?

A) U ilonni aldagan uchun, ya'ni unga dunyodagi eng tanisq taom insonniki emas, qurbaqaning go'shti ekanligini aytgani uchun ta'qibga uchragan emish.

B) «Shu lafizo» shu la orttiruvchi, ya'ni kuchli shu la hosil qiluvchi degani.

C) Tilning bilish borasidagi ahamiyati oddiy bilim bilan cheklanmay, ma'rifatni, ya'ni bilishning eng oddiy martabasini ham o'z ichiga oladi.

D) Vatanimiz poytaxtida, ya'ni Toshkentda diqqatga sazovor joylar ko'p.

84. Aniqlov bog'lovchisi so'zlarni bog'lab kelgan qatorni aniqlang?

- A) Tilning bilish borasidagi ahamiyati oddiy bilim bilan cheklanmay, ma'rifatni, ya'ni bilishning eng o'liy martabasini ham o'z ichiga oladi.
B) Biz oxir-oqibat maqsadga erishdik, ya'ni musobaqaning g'olibi bo'ldik.
C) Til o'z vazifasini bajarmasa, qo'lishga tushadi, ya'ni insoniy munosabat o'rnini hayvoniy xatti-harakat oladi.
D) O'sha davrlarda adabiyot tarixi darsi xronologik va tematik xarakterga ega emas edi, ya'ni adabiyot tarixi dars sifatida o'tilmasdi.

85. Qaysi qatorda shart bog'lovchisi yordamida bog'langan qo'shma gap berilgan?

- A) Agar yo'ldan ozib, bir xato qilsam, klbr paydo qilsam topilur davo.

B) Zahmati ishq dard erursa, Zahmudi she'rdur davo.

C) «Shu lafizo» shu la orttiruvchi, ya'ni kuchli shu la hosil qiluvchi degani.

D) Men bu ishga ko'nganimda ham, qizingizdan yashirmayman.

86. Lek hozircha borman, omanman, Men yashoyman, ... yomonman. (E. Vohidov)

Ushbu gapda ko'p nuqta o'rniga qaysi bog'lovchi qo'yiladi?

- A) zidlov bog'lovchisi
B) sabab bog'lovchisi
C) shart bog'lovchisi
D) aniqlov bog'lovchisi

87. Garchi shuncha mag'rur tursa ham,

Pyolaga egilar choynak.

Ushbu gapda qo'llangan bog'lovchi haqidagi xato javobni aniqlang.

- A) ergashtiruvchi bog'lovchi
B) shart bog'lovchisi
C) teng bog'lovchi
D) yakka bog'lovchi

88. Qaysi qatordagi nuqtalar o'rniga ergashtiruvchi bog'lovchi qo'yiladi?

- A) Ular qushchalarni, rang-barang baliqchalarni, oq ... kulrang quyunchalarni tomosha qilishadi.
B) U hammadan oldin toshdan toshga yengil ko'tarilib borar, ... onasiga, ... opasiga yuqoridan qo'l cho'zib yordamlashib qo'yardi.
C) Shundaylar bo'lmasa ... dunyoda, Bu qadar muhtaram bo'lmasdi: ayol.

D) Biz o'sha o'yinlarda faqat jismonan emas, ... ma'naviy jihatdan ham chiniquar ekanmiz.

89. ...ularning oldida sukut saqlab o'tirang, go'yo bu gullar uyqudan uyg'otib allanimalar haqida shivirlayotgandek tuyuladi.

Berilgan gapda nuqtalar o'rniga qaysi bog'lovchini qo'yish mumkin?

- A) zidlov bog'lovchisi
- B) sabab bog'lovchisi
- C) shart bog'lovchisi
- D) aniqlov bog'lovchisi

90. Qaysi qatoridagi shart bog'lovchisi sodda gaplarni bog'lab kelmagan?

- A) Agar havoda chang va tutun bo'lmasa edi, odam ming yil yashagan bo'lardi.
- B) Men bu ishga agar ko'nganimda ham, qizingizdan yashirmayman.
- C) Agar do'stlikni ham bilmasa, ashi, Kimga kerak, axir, inson degan nomi!
- D) Shundaylar bo'lmasa agar dunyoda, Bu qadar muhtaram bo'lmasdi ayol.

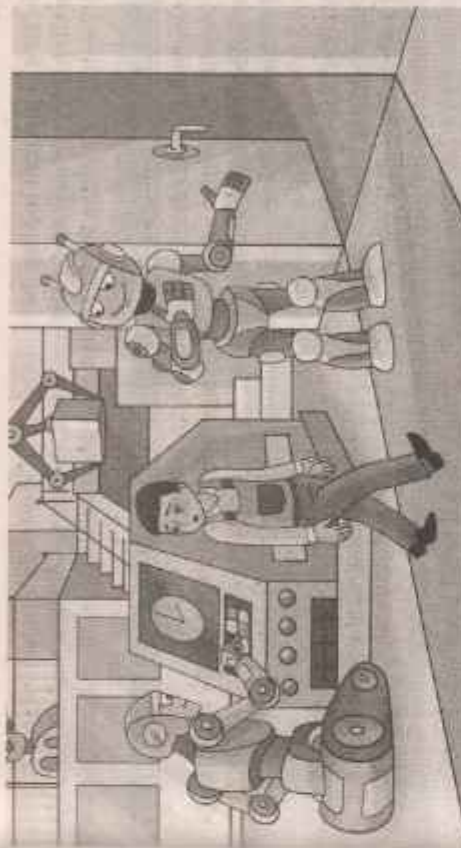
Quyidagi jadvallar asosida berilgan test topshiriqlarini bajaring.

KELAJAKDA ISHSIZ QOLMANG!

[1] Bilasizmi, dunyo juda tez sur'atda rivojlanib, o'zgarib bormoqda. Mutaxassislarimiz aytishicha, yaqin kelajakda hozir mavjud kasblarning ko'pi keraksiz bo'lib qoladi va yangi kasblar paydo bo'ladi. Agar kelajakda ishsiz qolishni xohlamasangiz, hozirgi kasb tanlash masalasida jiddiyroq o'ylab ko'ring.

[2] Robot texnologiyalari biz kutgandan ham tezroq rivojlanmoqda. Ayrim zavod va fabrikalarda ishlab chiqarish to'liq avtomatlashtirilgan. Ya'ni robotlar kuchi bilan foydalaniladi, odamlar esa deyarli ishlamaydi. Yaqin 20-30 yildan keyin esa robotlar hozir odamlar bajarayotgan ko'plab vazifalarni o'z zimmasiga olar ekan. Shuning uchun kasb tanlashda bu ishni kelajakda robotlar qila olishi yoki yo'qligi haqida ham o'ylab ko'ring.

[3] Kelajakda olimlarga, ayniqsa, fizika, matematika, astronomiya, kimyo, biologiya kabi soha mutaxassislariga ehtiyoj ortadi. Axborot texnologiyalari rivojlangani uchun dasturchilik eng daromadli kasbga aylanadi. Kompyuter va axborot texnologiyalari bilan bog'liq har qanday kasb egalari kelajakda yaxshi ish bilan ta'minlanadi.

[4] Kelajakda shifokor, o'qituvchi va murabbiylarga ham yaxshi oylak beriladi. Chunki bu kasblarni robotlar hech qachon egallay olmaydi. Ammo kompyuter grafikasining rivojlanishi tufayli kelajakda aktyorlarga ehtiyoj bo'lmasligi mumkin. Hatto bugun ham ayrim filmlarda aktyorlarning o'rnini kompyuter dasturi orqali yaratilgan qahramonlar egallab ulgurgan. Shuning uchun mashhur kino yulduzi bo'lishni orzu qilib yurgan bo'lsangiz, bu haqda qayta o'ylab ko'ring.

[5] Kasb tanlashda O'zbekistondagi sharoitni ham hisobga oling. Ya'ni yurtimizda qanday kasblarga ehtiyoj bor, qanday sohalar hall rivojlanmagan yoki umuman bizga kirib kelmagani haqida o'ylang. Tag'in o'zingizcha, hech kim bilan maslahatlashmay kasb tanlab, kelajakda ishsiz qolib ketmang!

91. To'g'ri javobni toping.

Matning 5-qismida bog'lovchilarning qaysi tur(lar)i qatnashgan?

- A) aniqlov, shart bog'lovchilari
- B) aniqlov, ayiruv bog'lovchilari
- C) ayiruv, shart bog'lovchilari
- D) maqsad, ayiruv bog'lovchilari

92. To'g'ri javobni toping.

Matn muallifi qaysi kasb egalarning o'rnini robotlar egallay olmasligini ta'kidlagan?

- A) shifokor va murabbiylarning
- B) aktyorlarning
- C) zavod va fabrika ishchilarning
- D) uchuvchilarning

93. To'g'ri javobni toping.

Matndan olingan quyidagi qaysi gap tarkibida yasama fe'l mavjud?

- A) Yaqin 20-30 yildan keyin esa robotlar hozir odamlar bajarayotgan ko'plab vazifalarni o'z zimmasiga olar ekan.
- B) Kelajakda olimlarga, ayniqsa, fizika, matematika, astronomiya, kimyo, biologiya kabi soha mutaxassislariga ehtiyoj ortadi.
- C) Ammo kompyuter grafikasining rivojlanishi tufayli kelajakda aktyorlarga ehtiyoj bo'lmasligi mumkin.
- D) Kelajakda shifokor, o'qituvchi va murabbiylarga ham yaxshi oylik beriladi.

94. To'g'ri javobni toping.

Matnning qaysi qismida teng bog'lovchilarning uch turi qatnashgan?

- A) 1-qismda
- B) 2-qismda
- C) 3-qismda
- D) 4-qismda

95. To'g'ri javobni toping.

Matndan olingan quyidagi qaysi gapda muallif kasb tanlash borasida aniq bir kasb haqida fikr yuritmagani?

- A) Yaqin 20-30 yildan keyin esa robotlar hozir odamlar bajarayotgan ko'plab vazifalarni o'z zimmasiga olar ekan.
- B) Kelajakda olimlarga, ayniqsa, fizika, matematika, astronomiya, kimyo, biologiya kabi soha mutaxassislariga ehtiyoj ortadi.
- C) Ammo kompyuter grafikasining rivojlanishi tufayli kelajakda aktyorlarga ehtiyoj bo'lmasligi mumkin.
- D) Kelajakda shifokor, o'qituvchi va murabbiylarga ham yaxshi oylik beriladi.

96. To'g'ri javobni toping.

Matnga ilova qilingan surat qaysi javobda matn mazmuniga mos tarzda to'g'ri sharhlangan?

- A) Robotlar jadalilik bilan rivojlanib borar ekan, bora-bora ayrim kasblar butkul yo'qolib ketishi mumkin.
- B) Kelajakda ko'pgina kasblarda robotlar insonlarning o'rnini egalaydi va ishsizlik muammosi yangicha tus oladi.
- C) Kelajakda robotlar aktyorlar bilan baravar rol o'ynaydi, bu esa, o'z navbatida insonlarning bu sohani tark etishi mumkinligini bildiradi.
- D) Robotlarga o'z kasbining nozik qirralarini o'rgatgan mehribon insonlar ko'chaga haydalanishi mumkin.

97. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi jumlani matn mazmuniga mos tarzda davom ettiring.

Kelajakda dasturchilik eng daromadli kasbga aylanadi, chunki...

- A) ...o'z ishini boy berayotgan kadrlar shu sohaga yo'naltirilmoqda.

- B) ...boshqa sohalarga bo'lgan qiziqish so'nib bormoqda.
- C) ...bu sohalarga minglab tajribali robotlar jalb qilinmoqda.
- D) ...axborot texnologiyalari jadal rivojlanmoqda.

Matni o'qing va quyida berilgan test topshiriqlarini bajaring.

OQBO'YIN

[1] Oqbo'yin notanish hidni darrov ilg'adi. Parvo qilmadi. Tovuq patini o'ynashda davom etdi. Patni ertalab topgan, nimaligiga aqli yetmay boshi garang edi. In yonidagi chirik xashaklar ustida cho'zilib yotgan ona it bezovta g'ingshigandan so'nggina qadam tovushlari kelayotgan tomonga o'girdi. Besh odimcha narida uy egasi - Sodiq aka bilan norg'ul bir odam - Karim podachi, egnida yag'iri chiqqan paxtalik, oyoqlarini kerib turardi. Undan go'ng, pichan, silos va yana allambalolarning hidi anqirdi. Oqbo'yin bu xil tashriflarga ko'nikkan, har keldi-ketdidan so'ng og'a-inilaridan birortasi g'oyib bo'ladi, keyin onasi tuni bilan g'ingshib chiqadi.

[2] Karim podachi oyoqlari ostida o'ralashayotgan inisi - Oqto'shni qo'lga olib, obdan paypaslab ko'rdi, panjalarini diqqat bilan ko'zdan kechirdi. Yoqtirmadi. Oqto'sh nari ketishni xayoliga ham keltirmay, tag'in suykala boshlagandi, Karim podachi etdgi uchi bilan turtib yubordi. Joni og'rigan Oqto'sh angillagancha onasi tomon pildirab qochdi.

[3] Karim podachi - sinchi, itni farqlay biladi. Umri fermada o'tgan bu odam itni ishqibozlik uchun emas, zarurat yuzasidan asraydi. Negaki, qish kezlari qir oshib keladigan bo'rilaridan kuvgan - jondor desa yetmish yetti tomiri tortushadi, bo'rilariga yemish bo'lgan tomday-tomday novvoslari ko'z oldiga kelib, ichi-tashi baravar yonadi. Avvallari ativol aytarli darajada yomon emasdi, salgina po'pisa-yu qutqu bilan jondor zotini daf etmoq mumkan edi. Ammo uch yil burun Yoldor degan bir maxluq paydo bo'ldi-yu podachidan halovat ketdi. Artoni bo'ri itlarni pisand qilmaganidek, multuqqa ham osongina chap berardi. Tunlari bo'ri peylayverib, biqinini shamoliatib qo'yganidan so'ng, Karim podachi qopqon qo'yib ko'rdi. Biroq Yoldor qolib, qopqonga ferma tevaragida aylanib yuradigan daydi eshaktardan biri tushdi. Etni dorilab yo'lga tashladi. Yoldor emas, iti zaharlanib o'ldi. Keyingi asragan iti esa g'oyat yuraksiz chiqdi. Yoldorning qorasini ilg'ar-ig'amas eshik tirnab, g'ingshigancha ichklariga intiladi, ba'zida qishloqqa qochib qolardi... Shundan buyon podachi yaxshi it qidirib yuradi.

98. Quyidagi gaplar orqali qissa qahramoni haqida nimalarni bilib olish mumkin?

"Oqbo'yin notanish hidni darrov ilg'adi. Parvo qilmadi. Tovuq patini o'ynashda davom etdi".

- A) Oqbo'yin – qiziquvchan, o'yinqaroq it. Pat o'ynashni yaxshi ko'radi.
 B) Oqbo'yin – it. Biroq hali jaji o'yinqaroq kuchukcha.
 C) Oqbo'yin – beparvo kuchukcha.
 D) Oqbo'yin – juda ham sezgir it.

99. Matndan olingan ushbu fikr orqali muallif nima demoqchi?

"Oqbo'yin bu xil tasvirlarga ko'nikkan, har keldi-ketdidan so'ng og'a-imillaridan birortasi g'oyib bo'ladi, keyin onasi tuni bilan g'ingshib chiqadi".
 A) Ona it kosal, shuning uchun keldi-ketdidan so'ng tuni bilan g'ingabib chiqadi.
 B) Ona it yaqindagina ko'plab kuchukchalarni dunyoga keltirgan.
 C) Kunora odamlar kelib kuchukchalarni ko'rishadi, ma'qul kelsa, olib ketishadi.
 D) Bu xonadonga odamlar tez-tez kelib turadi, bu – odatiy holat.

100. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi so'zlarning matn mazmuniga mos keluvchi izohlarini aniqlang.

1. Sincchi	a) hayvonlarning tashqi ko'rinishi, o'zini tutishiga qarab, fe'lini aytib bera oladigan odam b) sinchikov, kuzatuvchan, voqea-hodisalarning rivojini oldindan biladigan odam
2. Qutqu	a) yomon ishga, yo'lga urilish, teskari tashviqot olib boriish, g'ijg'lash b) qo'rquv holati, hissi, dahshat, vahima
3. Et	a) go'sht b) odamning badani

- A) 1 - a, 2 - a, 3 - b
 B) 1 - b, 2 - a, 3 - b
 C) 1 - b, 2 - a, 3 - a
 D) 1 - a, 2 - b, 3 - a

101. Qaysi qatorda ibora ma'nosi to'g'ri izohlanmagan?

	IBORA	MA'NOSI
A)	ko'zdan kechirmoq	qarab chiqmoq
B)	yetmish yetti tohirli tortishmoq	asabiylashmoq
C)	ichi-tashi baravar yonmoq	g'azablanmoq
D)	chap bermoq	adashmoq

102. To'g'ri javobni toping.

Ostiga chizilgan grammatik shakl to'g'ri izohlangan qatorni aniqlang.

Amma uch yil burun Yoldor degan bir maxluq paydo bo'ldi-yu podachidan halovat ketdi.

- A) biriktiruv bog'lovchisi
 B) zidlov bog'lovchisi
 C) ayiruv bog'lovchisi
 D) inkor bog'lovchisi

YUKLAMALAR

1. Yuklamalar qanday vazifa bajaradi?

- A) so'z yoki gap ma'nosiga qo'shimcha ma'no yuklashga xizmat qiladi
 B) so'zlarni yoki gaplarni bir-biriga bog'lashga xizmat qiladi
 C) tobe so'zni hokim so'zga bog'lashga xizmat qiladi
 D) bir so'zni boshqa so'zga tobe va teng bog'lashga xizmat qiladi

2. So'z yuklamalar yuklamalarning qaysi turida uchramaydi?

- A) inkor, o'xshatish-qiyoslash
 B) so'roq-taajjub, gumon
 C) gumon, o'xshatish-qiyoslash
 D) kuchaytiruv-ta'kid

3. Yuklama haqidagi noto'g'ri hukmni toping.

- A) Yuklamalar yakka va takror qo'llanilishi mumkin.
 B) Yuklamalar so'z yoki qo'shimcha shaklida bo'ladi.
 C) Yuklamalar so'z va gaplarni bir-biriga bog'laydi.
 D) Yuklamalar sof va vazifadosh bo'ladi.

4. Qo'shimcha yuklamalar yuklamalarning qaysi turida uchramaydi?

- A) inkor, o'xshatish-qiyoslash
 B) so'roq-taajjub, gumon
 C) gumon, o'xshatish-qiyoslash
 D) faqat inkor yuklamalarda

5. Yuklamalar so'z yoki gaplarga qanday ma'nolarni yuklaydi?

- 1) so'roq 2) ta'kid 3) ayirish-
 chegaralash 4) aniqlov 5) gumon 6) o'xshatish 7) inkor 8) tasdiq
 A) barchasi to'g'ri berilgan
 B) 1,2,3,4,5,6
 C) 1,2,3,5,6
 D) 1,2,3,5,6,7

6. Qaysi qatorda yuklamaning ikki ma'no turiga oid birlik qo'llangan??

- A) Qarshiligi ko'rilib turibdi-ku! Bu qarshilik emasmi?
 B) Nahotki sezmasangiz? Axir bir oydirki, yurak-bag'rim yonadi.
 C) Namiqqan shuvoqlar oldin tutab yaxshi yonmasa ham, keyinroq chars-churs uchqun sochdi-da, axiyr gurrillab ketdi.
 D) Na so'ngiga yetoladi ishning, Na dunyoni anglab ulgurdi.

7. Qaysi qatorda uch o'rinda yordamchi so'z ishtirok etgan gap berilgan?

A) Biladilar-da, bu kishi. Yovlar bilan olishgan-a!
 B) Na otam, na onam, na oilam bor....
 C) Nahotki sezmasangiz? Axir bir oydirki, yurak-bag'rim yonadi.
 D) Namiqqan shuvoqlar oldin tutab yaxshi yonmasa ham, keyinroq chars-churs uchqun sochdi-da, axiyri gurillab ketdi.

8. Qaysi qatorda yuklamaning ikki ma'no turiga oid birlik qo'lingan??
 A) Biladilar-da, bu kishi. Yovlar bilan olishgan-a!
 B) Nahotki sezmasangiz? Axir bir oydirki, yurak-bag'rim yonadi.
 C) Namiqqan shuvoqlar oldin tutab yaxshi yonmasa ham, keyinroq chars-churs uchqun sochdi-da, axiyri gurillab ketdi.
 D) Toki odamlar meni ko'rmasin, faqat mehnatimni ko'rishsin.

9. Vazifadosh yuklamalarni belgilang.
 1) -u (yu) 2) -da 3) -gina
 A) 1,2,3 B) 1,2 C) 1,3 D) 2,3

10. Yuklama bilan shakldosh bo'lgan kelishik qo'shimchasi qaysi qatorda mavjud?
 A) Yoshgina bir qiz keng atlas ko'ylagini hilpiratib, sahnaning o'rtasiga keldi-da, nimanidir e'lon qildi.
 B) Na Qo'shiq, na kulgi, na churq etgan ovoz eshitilmadi.
 C) U anchadan keyin o'ziga keldi-yu, tepasida xotini turganini, qizchalari yig'layotganini payqadi.

D) Sekin unga yaqin bordim: bu manzara ham bizning ko'ngliga yaqin-da, qadrdon!

11. Ham yuklamasi bilan ma'nodosh yuklama qatnashgan gapni aniqlang.
 A) Men-chi? Men borishim mumkin emasmi?
 B) Jo'lani kuzda sanaymiz, qadrdon.
 C) Oydan-da go'zaldir, kundand-da go'zal.
 D) O'zi ham darsga kelmagan ekan-ku.

12. Ham yuklamasining ma'nodoshi bilan shakldosh bo'lgan qo'shimcha qatnashgan gapni aniqlang.
 A) Men-chi? Men borishim mumkin emasmi?
 B) Jo'lani kuzda sanaymiz, qadrdon.
 C) Oydan-da go'zaldir, kundand-da go'zal.
 D) O'zi ham darsga kelmagan ekan-ku.

13. Qaysi qatorda so'roq-tajjub yuklamasi qatnashgan gap berilgan?
 A) Men bor-ku! — deb qichqirdi Akbarali kulib.
 B) Hamma narsa o'zimizga qolib-da, aylanay?!
 C) Nega yo'q bo'larkan? Muattar Zokirovna-chi? Lobarxon-chi?
 D) Shu zahotiy qo'yiga chiqishga qaror qildi.

14. Qaysi qatorda yuklamalar yozilishi bilan bog'liq imloviy xatolik uchraydi?

A) Men bor-ku! — deb qichqirdi Akbarali kulib.
 B) Bola-chaqa omon ekammi?
 C) Nega yo'q bo'larkan? Muattar Zokirovna-chi? Lobarxon-chi?
 D) Shu zahot-yoq yo'lga chiqishga qaror qildi.

15. Qaysi qatorda vazifadosh ayiruv-chegaralov yuklamasi qatnashgan gap berilgan?
 A) Toki odamlar meni ko'rmasin, faqat mehnatimni ko'rishsin.
 B) Bizni porloq kelajakka Mustaqillik yo'ligina eltadi.
 C) Mehmon esa «buning o'zi nima-yu, muomalasi nima bo'lardi» degan ma'noda kulib qo'ydi xolos.
 D) Yoshgina bir qiz keng atlas ko'ylagini hilpiratib, sahnaning o'rtasiga keldi-da, nimanidir e'lon qildi.

16. Qaysi qatorda sof ayiruv-chegaralov yuklamasi qatnashgan gap berilgan?
 A) Toki odamlar meni ko'rmasin, faqat mehnatimni ko'rishsin.
 B) Bizni porloq kelajakka Mustaqillik yo'ligina eltadi.
 C) Mehmon esa «buning o'zi nima-yu, muomalasi nima bo'lardi» degan ma'noda kulib qo'ydi.
 D) Yoshgina bir qiz keng atlas ko'ylagini hilpiratib, sahnaning o'rtasiga keldi-da, nimanidir e'lon qildi.

17. Qaysi qatorda ayiruv-chegaralov yuklamasi mavjud emas?
 A) Toki odamlar meni ko'rmasin, faqat mehnatimni ko'rishsin.

B) Bizni porloq kelajakka Mustaqillik yo'ligina eltadi.
 C) Mehmon esa «buning o'zi nima-yu, muomalasi nima bo'lardi» degan ma'noda kulib qo'ydi xolos.
 D) Yoshgina bir qiz keng atlas ko'ylagini hilpiratib, sahnaning o'rtasiga keldi-da, nimanidir e'lon qildi.

18. Berilgan so'zlardan nechitasi kuchaytiruv-ta'kid yuklamalari sanaladi?
hatto(ki), go'yo, g'irt, naq, axir, xolos,
nahot(ki), faqat
 A) 2 B) 3 C) 4 D) 5

19. Qaysi qatorda so'zga qo'shib yoziladigan kuchaytiruv-ta'kid yuklamasi berilgan?
 A) -ku B) -u (-yu)
 C) -da D) -oq (-yoq)

20. Qaysi qatordagi barcha so'z-yuklamalar kuchaytiruv-ta'kid yuklamalari sanaladi?
 A) hatto, nahotki, ham, g'irt
 B) hatto, ham, faqat, xolos
 C) nahot(ki), atigi, hatto
 D) axir, hatto, nahotki, xolos

21. Gapning ma'lum bir bo'lagi yoki butun gap ma'nosini kuchaytirib, ta'kidlab keluvchi yordamchi so'z qaysi qatorda uchraydi?
 A) Mol o'tlaydigan, bolalar chullak o'ynaydigan yer-da!
 B) Ikkinchiga o'l, hisobni bilmaysan.
 — U pakana kishiga qaradi: Shunday qilsin-a?

C) Bu nima gap, taqdir, — deb so'rab, — mehmonga izzat hurmat shumi?
D) Faqat og'zidagi o'ljasi suv yuzida qoldi.

22. Kuchaytiruv ta'kid yuklamasi berilmagan gapni aniqlang.
A) To'g'ri-da, u tengi bolalar papka ko'tarib maktabga boshladi, uni esa «kichkina» deb xafa qiltshadi.
B) G'irt o'zginasi ekan otasining, qarashini qara ko'zini tikib.
C) Voy, uyquchi-ey, qachon bo'lsa uxlaysan-a, — dedi dadasi.
D) Zo'r-ku, qog'ozmasmi? — dedi u hammadan keyin boychechakni qo'lga olib.

23. *Hatto, it urishsa zirqirar qalbidim, Odam odam payin qirqamoq bo'lsa-chi?*

Ushbu gapda yuklamalarning qaysi ma'no turi qo'llangan?
A) kuchaytiruv-ta'kid va so'roq-taajjub
B) so'roq-taajjub
C) kuchaytiruv-ta'kid
D) ayirish-chegaralash

24. Qaysi qatorda o'xshatish-qiyoslash ma'nosi yuklovchi yordamchi so'z mavjud?
A) *Hatto zeb-ziyatni yulqib ziyoda, Haykal ham qo'yingiz bamisi xayol...*
B) *Shundoq deydi-yu, egasi ming poylasin, o'g'ri — bir.*
C) *Bu nima gap, taqdir, — deb so'rab, — mehmonga izzat hurmat shumi?*
D) *Mol o'tlaydigan, bolalar chillaq o'ynaydigan yer-da!*

25. Qaysi qatorda o'xshatish-qiyoslash yuklamasi mavjud?
A) *Mol o'tlaydigan, bolalar chillaq o'ynaydigan yer-da!*
B) *Shundoq deydi-yu, egasi ming poylasin, o'g'ri — bir.*
C) *Bu nima gap, taqdir, — deb so'rab, — mehmonga izzat hurmat shumi?*
D) *Dardga darmon bo'ladigan ham shu so'z, turmushga og'u soladigan ham xuddi shu so'z.*

26. Gumon yuklamasi bilan shakldosh bo'lgan qo'shimcha qatnashgan gapni aniqlang.
A) ...Yig'latahdigan ham sensan, rubobim.
B) «O'lsa o'lgandir, bunga nima janjal!» — deb qo'ydi tag'in birrov.
C) *Suv hayot manbaidir.*
D) *Urug'ingdir, aymog'ingdir, Biror og'zi maymog'ingdir.*

27. Qaysi qatorda gumon yuklamasi qatnashgan?
A) *Furqatning «Sayding qo'yabet, sayyod» musaddasi asl mazmunini bilan erk va ozodlikka chorlovchi madhiyadir.*
B) *Bugun Odillarnikiga, kechki ziyofatga u ham borayotgandir.*
C) *Uni kimdir go'yo elektr to'ki bilan urgandek bo'ldi.*
D) *Masalan, «kel» degani huynuqdan tashqari, o'zi tomonga chorlash ma'nosini ifodalasa, «kel» deganda o'zidan urzoqlashtirish ma'nosi bildirilgan.*

28. Qaysi gap(lar)da inkor yuklamasi qatnashgan?

1) *Ko'nglimni tutolmas na ov, na o'yin...*
2) *Hayosizda or bo'lmas, Aslo vafodor bo'lmas.*
3) *Nolimayman na kelajak, na o'tmishimdan.*
4) *Yurtin, senga she'r bitdim bu kun, Qiyosingni topmadim aslo.*
A) 1 B) 1,2 C) 2 D) 1,2,3,4

29. Qaysi qatorda inkor yuklamasi qatnashmagan?
A) *Na o'qiydi, na o'qigani beradi bu battol.*
B) *Hayratga tushmasman bu holdan sira...*

C) *Yurmasman hech bihishtni izlab...*
D) *Hayosizda or bo'lmas, Aslo vafodor bo'lmas.*

30. Qaysi gapda inkor yuklamasi ishtirok etmagan?

A) *Ko'nglimni tutolmas na ov, na o'yin...*
B) *Hayosizda or bo'lmas, Aslo vafodor bo'lmas.*
C) *Nolimayman na kelajak, na o'tmishimdan.*
D) *Bu haqda hech kim bilmaydi degandigiz-ku!*

Matni o'qing va quyida berilgan test topshiriqlarini bajaring.

XARAJATLARNI FARQLASH

Oylik maosh olishimiz bilan juda ko'pchiligimiz uni turli sarf-xarajatlarga taqsimlab chiqamiz. Barcha xarajatlar ham birdek emas. Jara haqi, kommunal to'lovlar kabi ba'zi xarajatlar borki, ular zaruriy va majburiydir. Yana bir tur xarajatlar bizning hayotimizni yanada to'liq va quvonchga boyroq qilsa-da, zaruriy yoki majburiy hisoblanmaydi, ular (1) ...ixtiyoriydir.

Zaruriy, majburiy va ixtiyoriy xarajatlar o'rtasidagi farqni tushunish byudjetimizni to'g'ri taqsimlab, sarf-xarajatimizni kamaytirishga yordam berishi mumkin.

Byudjet bu bir oy davomida biz topadigan va sarflaydigan barcha pullarning muqдорidir. Byudjet hisobini yuritishi sarf-xarajatni nazorat qilish, u ishlab topadigan pulimizdan ko'payib ketishining oldini olishga yordam beradi. Byudjetni taqsimlayotganda xarajatlarni ikkita katta turga ajratib olish mumkin: zaruriy va ixtiyoriy (ixtiyoriydan boshqa xarajatlar ham zaruriy xarajatlar tarkibiga kiradi).

Zaruriy xarajatlar shundayki, ular odatda har oytakrorlanadi, ularga pul sarflamaslik, qo'polroq qilib aytilsa, bizni nobud qiladi desa ham bo'ladi. Masalan, *jara haqi, kommunal to'lovlar, oziq-ovqatlar, yo'l haqi, dori-darmon va h.k.*

Ixtiyoriy xarajatlar esa ega bo'lish yoqimli, lekin hayot uchun zaruriy bo'lmagan narsalarga qilingan xarajatlardir. Ixtiyoriy xarajatlarni yashash tarzini (2) ... sifatli qilish uchun sarflangan pul deb tushunsak ham bo'ladi. Ular

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

bilan hayotni yanada jozibali qilish mumkin, lekin ularsiz ham yashasa bo'ladi. Ixtiyoriy xarajatlarning zaruriy xarajatlardan yana bir katta farqi ularning turli oйда turlicha bo'lishidir.

Odamlarda ixtiyoriy xarajatlar turlicha bo'lishi mumkin. Ulardan ba'zilarini keliraman: restoranda ovqatlanish, uyga taom chaqirtirish, sport mashg'ulotlariga borish, go'zallik salonlariga qatnash, hashamatli aksessuarlar, taqinchoqlar, qimmat kiyimlar, gazeta, jurnallar obunasi, konsert va teatr uchun chiptalar, sayohat, tug'ilgan kun yoki to'yona uchun qilingan xarajatlar.

Agar byudjet hisobini yuritmasak va pulni (3) ... sarflayversak, bora-bora ixtiyoriy xarajatlarimiz ko'payib ketishi mumkin. Bu esa, o'z navbatida, zaruriy xarajatlar uchun kamroq pul qolishini anglatadi. Zaruriy xarajatlarning vaqtida qillimasligi turli katta-kichik muammolarga sabab bo'lishi mumkin. Masalan, haqini vaqtida to'lamasangiz, kommunal xizmatlardan (4) ... uzib qo'yilasiz, ya'ni uyingizda yo'elektr toki, yoki suv bo'lmay qoladi.

Ammo ixtiyoriy xarajatlar ham (5) ... keraksiz emas. Masalan, sport zaliga qatnash sog'lig'ingiz va ruhiyatingiz uchun zarur bo'lishi mumkin.

Byudjet hisobi ana shunday vaziyatlar ko'z oldimizda yaqqol namoyon bo'lishiga yordam beradi.

Ixtiyoriy xarajatlaringizni nazorat qilib borishni tavsiya qilaman. Buni qanday eplash mumkin deysizmi? O'z tajribam bilan bo'lishishga tayyorman. Dastlab, bir oy davomida sarflagan hamma pulimni yozib yurdim. Quyidagi jadval menga juda qo'l keldi:

Xarajat	Sarflangan pul	Sana
Non	12000	Har kuni
Taksi uchun yo'l haqi	16000	02.03.2022
"Coca-Cola" 0,5 litr	5000	02.03.2022
Internet uchun	85000	12.03.2022

Ana shundan keyin menda bir oy davomida nimelarga pul sarflashim haqida to'liq ma'lumot paydo bo'ldi.

Keyin barcha xarajatlarimni sinchiklab o'rganib chiqdim va kerakli-keraksizga ajratdim. Masalan, taksida emas, sal vaqtli yo'lga chiqib, avtobusda ketсам, 14 600 so'm tejar ekaman, "Coca-cola" o'rniга gabsiz oddiy suv olsam, 3000 so'm yonga qolarkan. Quyidagi savollar asosida barcha xarajatlarimni taftish qilib chiqdim: "Bu menga kerakmi?", "Bu meni qanchalik baxtli qildi?"

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

Keyingi oydan asta-sekin pul sarflayotganda o'ylab ko'rishni odat qildim. "To'xta, shuni olmasang, nima bo'ladi? Avtobusda ketsang, kech qolasanmi? Shu qimmat soat nimaga kerak, telefoningda soat bor-ku?" Har kuni gazli ichimlik ichish sog'liq uchun ham zararli!.. Shunday qilib, men har oy maosh olgan kunimog barcha zaruriy xarajatlarga pul ajratib qo'yadigan bo'ldim.

Ba'zi xarajatlar bo'ladi, ular boshqa takrorlanmasligi, lekin zaruriy bo'lishi mumkin. Masalan, 5 500 000 so'mga yangi nouthuk sotib oldim. Bu ishim uchun kerak edi, u bilan ancha samarali ishiab, ko'proq pul topishim mumkin. Ana shunday kutilmagan, lekin zaruriy xarajatlarni ham ko'zdan qochirmaslik lozim. Odatda bunday xarajatlar uchun oldindan pul to'plash kerak bo'ladi.

Xullas, kirim-chiqimlar hisobini to'g'ri yurita olsangiz, xarajatlaringizni (6) ... nazorat qilishingiz mumkin.

Hoshimjon Ayoziy

31. Raqam bilan belgilangan ko'p muqtalar o'rniga qo'yilishi lozim bo'lgan so'zlarni tartibi bilan ko'rsating.

- mutlaqo, bemalol, rejasiz, vaqtincha, butunlay, yanada
- mutlaqo, rejasiz, vaqtincha, butunlay, yanada, bemalol
- yanada, bemalol, mutlaqo, rejasiz, vaqtincha, butunlay
- mutlaqo, yanada, rejasiz, vaqtincha, butunlay, bemalol

32. Muallif odatda bunday xarajatlar uchun oldindan pul to'plash kerak bo'ladi deganda qanday xarajatni nazarda tutadi?

- ijara haqi, kommunal to'lovlar va dori-darmon bilan bog'liq xarajatlarni
- biror nima sotib olish uchun kutilmagan, lekin zaruriy xarajatni
- sport zaliga qatnash yoki sog'liq bilan bog'liq xarajatlarni
- konser't va teatr uchun chipta sotib olish uchun zarur bo'lgan xarajatni

33. Muallif ixtiyoriy xarajatlar sifatida qaysi turdagi xarajatlarni sanab o'tgan?

- restoranda ovqatlanish uchun qilingan xarajatlar
- ozliq-ovqatlar uchun qilingan xarajatlar
- sport mashg'ulotlariga borish uchun qilingan xarajatlar
- dori-darmon uchun qilingan xarajatlar
- go'zallik salonlariga qatnash uchun qilingan xarajatlar
- ijara haqi uchun qilingan xarajatlar
- taqinchoqlar uchun qilingan xarajatlar
- gazeta, jurnallar obunasi uchun qilingan xarajatlar
- konser't va teatr chiptalari uchun qilingan xarajatlar
- sayohat uchun qilingan xarajatlar

A) 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

- B) 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10
C) 1, 2, 3, 5, 7, 8, 9
D) 1, 3, 5, 7, 8, 9, 10

34. Zaruriy xarajatlar nima uchun "zaruriy"?

- A) Chunki bunday xarajatlar uchun oldindan pul to'plash kerak bo'ladi.
B) Chunki hayotimizni yanada to'liq va quvonchga boyroq qiladi.
C) Chunki bunday xarajatlar hayotiy zaruratlar bilan bog'liq.
D) Chunki yashash tarzini yanada sifatli qilish uchun muhim.

35. Muallifning xarajatlar jadvaliga e'tibor qarating va shu asosda shakllantirilgan to'g'ri ma'lumotni aniqlang.

- A) "Coca-cola" uchun sarflangan 5000 so'm zaruriy xarajatga mansub.
B) Taksi uchun bir kunda sarflanadigan xarajatni 3-4 hafta davomida avtobusga sarflash mumkin.
C) Non uchun bir oyda o'rtacha 360 ming sarflangan.
D) Jadvalda aks ettirilgan ma'lumotlarning barchasi ixtiyoriy xarajatlarga mansub.

36. Ma'lumotning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

- Ixtiyoriy xarajatlar ko'payib ketishi natijasida zaruriy xarajatlar uchun kam pul qolishi mumkin. Zaruriy xarajatlarning vaqtida qilmashligi esa turli kattalik muammolarga sabab bo'lishi mumkin.
A) to'g'ri B) noto'g'ri

37. Quyidagi qaysi voqelik nisbatan avvalroq yuz bergan?

- A) Ana shundan keyin menda bir oy davomida nimnalarga pul sarflashim haqida to'liq ma'lumot paydo bo'ldi.
B) Keyin barcha xarajatlarimni sinchiklab o'rganib chiqdim va kerakli keraksizga ajratdim.
C) Shunday qilib, men har oy maosh olgan kunimoq barcha zaruriy xarajatlarga pul ajratib qo'yadigan bo'ldim.
D) Dastlab, bir oy davomida sarflagan hamma pulimni yozib yurdim.

38. Matndan olingan qaysi gapda kuchaytiruv-ta'kid yuklamasi qatnashmagan?

- A) To'xta, shuni olmasang, nima bo'ladi? Avtobusda ketsang, kech qolasanmi?
B) Shu qimmat soat nimaga kerak, telefoningda soat bor-ku?!

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

- C) Ana shunday kutilmagan, lekin zaruriy xarajatlarni ham ko'zdan qochirmaslik lozim.
D) Shunday qilib, men har oy maosh olgan kunimoq barcha zaruriy xarajatlarga pul ajratib qo'yadigan bo'ldim.

Matni o'qig va quyida berilgan test topshiriqlarini bajaring.

KEKSALARNING "MAOSHI"

Yodgorning bobosi ham, buvisi ham pensiyaga chiqqan. Ular, ishlamasalar ham, har oyda pul olishadi. Yodgor esa bunga sira tushunmaydi: "Qanday qilib odamlar ishlamasalar ham, maosh olishlari mumkin?"

Eir vaqtlar Yodgorning bobosi avtomobil zavodida muhandis, buvisi esa maktabda o'qituvchi bo'lib ishlagan. Ular keksalikda mehnat qilib pul topish qiyin ekanini yaxshi bilardi. Chunki odam qariganida tez charchaydigan bo'lib qoladi. Shu sababli Yodgorning bobosi va buvisi yoshlikda ko'p mehnat qilib, o'z vaqtida daromad soliqlarini to'lab bortsagan. Boshqacha avtganda, ular **har oyda** to'lab borgan soliqlari hisobidan pensiya jamg'armasi shakllantirilgan. Kishining mehnat faoliyati qanchalik uzoq bo'lsa, unga to'lanadigan pensiya miqdori ham ko'p bo'ladi. Yodgorning bobosi 60 yoshda, buvisi esa 55 yoshda ishdan bo'shab, **shu yildan** pensiyaga chiqqanlar. O'shanda boboning mehnat faoliyati 35, buviniki esa 30 yilga teng edi.

Endi tasavvur qiling, bobo 5 million so'm maosh to'lanadigan korxonada ishlagan. **Har oy** maoshining 12 foizini soliq sifatida ushlab qolingan. Bu 600 000 so'm degani.

$35 \cdot 12 = 420$ oy.

$420 \cdot 600\,000 = 252\,000\,000$.

Ko'rdingizmi, Yodgorning bobosi mehnat faoliyati davomida davlatga kattagina – 252 million so'm soliq to'lagan. O'z vaqtida u kishi to'lagan soliqlarni davlat qarjialarining nafaqasi va boshqa ko'plab ijtimoiy ehtiyojlar uchun sarflagan. Demak, bobo ham pensiyaga chiqqanidan keyin boshqalar to'layotgan soliqlar hisobidan nafaqa olib turishga haqli. Ijtimoiy adolat mana shunday bo'ladi.

"*Tajji akademik*" jurnali

39. Matnda ajratib ko'rsatilgan so'zlarning umumiy xususiyatini aniqlang.

- A) kelishik shakli bilan qo'llangan
B) ravish turkumiga mansub
C) sodda so'zlar sanaladi
D) payt ma'nosini ifodalagan

40. Matn asosida shakllantirilgan qaysi ma'lumot to'g'ri?

- A) Yodgorming bobosi 55 yoshida pensiyaga chiqqan va 600 ming so'm pensiya oladi.
 B) Yodgorming bobosi mehnat faoliyati davomida har yili 252 million so'm soliq to'lagan.
 C) Yodgorming buvisi maktabda o'qituvchi bo'lib ishlagan va 50 yoshida pensiyaga chiqqan.
 D) Yodgorming buvisi 30 yillik ish staji bilan pensiyaga chiqqan.

41. Ma'lumotning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.
 Fuqarolar tomonidan to'langan soliqlarni davlat qariyalarning nafaqasi va boshqa ko'plab ijtimoiy ehtiyojlar uchun sarflaydi.
 A) to'g'ri B) noto'g'ri

42. Matndan qanday umumiy xulosa kelib chiqadi?
 A) Ish stajining miqdori pensiya miqdoriga ta'sir qiladi.
 B) Erkaklar 60 yoshdan, ayollar 55 yoshdan pensiyaga chiqishi mumkin.
 C) Qariyanda xor bo'lmaslik uchun yoshlikda mehnat qilish kerak.
 D) Pensiya jang'armasi o'z mablag'larimiz hisobidan shakllantiriladi.

43. Matndan olingan quyidagi gapda ostiga chizilgan so'z to'g'ri izohlangan qatorni aniqlang.
Ular, ishlamasalar ham, har oyda pul olishadi.
 A) so'roq-taajjub yuklamasi
 B) gumon yuklamasi
 C) ayirish-chegaralash yuklamasi
 D) kuchaytiruv-ta'kid yuklamasi

ALOHIDA SO'ZLAR GURUHI
(undov, taqlid va modal so'zlar)

UNDOV SO'ZLAR

ko'rgan choh ekan», — deya tan berib ketisharkan.

Ushbu gap haqida to'g'ri berilmagan hukmni aniqlang.
 A) buyruq-xitob undovi qatnashgan
 B) kuchaytiruv-ta'kid yuklamasi qatnashgan
 C) zidlov bog'lovchisi qatnashgan
 D) inkor so'z qatnashgan

6. Nutqiy odat undovi qatnashgan gapni aniqlang.
 A) Ey Luqmoni Hakim, sening donging tutdi olamni, Bag'ri keng-ku ilimning, Shogirdga ol bolamni.
 B) Voy-bo', — deb yubordi u.
 Yerimiz muncha chiroylii Globusning o'zginasi-ya!

C) Xo'sh, ishlar yaxshimi, Hotamjon? — so'radi Mirsidiq aravacha yonida bitta-bitta odim bosib borishar ekan.
 D) Birovning oldiga borib «vov-vov» qilib hursa, podshoh gunohkorni yetmish ikki darra urdirar ekan.

7. His-hayajon undovi qatnashgan gapni aniqlang.
 A) Hay, shostma, — dedi Zebi.
 B) Hoy, nima balo bo'ldi? — deb alangladi Inoyat oqsoqol.
 C) Voy, nimalarni o'ylayapman men?
 D) Kishit-kishit! Bor nariga deymen.

8. Undov so'z ishtirok etmagan qatorni aniqlang.
 A) Oh, bizning odamlar, dilkash odamlar —
 B) Beh-beh! Qo'zichoqlarim, qani, beri kelinglar-chi.

1. Undovlardan so'ng qaysi vazifadagi so'zlar kelganda, oraga vergul qo'yilmaydi?
 A) ot kesimlar B) undalmalar
 C) aniqlovchilar D) kirish so'zlar

2. Qaysi qatorda undovlarning ma'nosiga ko'ra turlariga misol berilgan?
 A) oh, hoy B) eh, voh
 C) hey, drr D) iye, uf

3. Qaysi qatorda undov so'z qatnashgan?
 A) Qoyilman! Nishonga aniq tegdi-ya!
 B) Balki, quyosh kular ertaga, Ochiladi gullar ertaga.
 C) Voy, shoshmang, diydorginasiga bir to'yvolay.
 D) Namoz g'azabi oshib, dag'-dag' qaltray boshladi.

4. Qaysi gapda his-hayajonni anglatgan undov so'z qatnashgan?
 A) Qoyilman! Nishonga aniq tegdi-ya!
 B) Balki, quyosh kular ertaga, Ochiladi gullar ertaga.
 C) Oh, bizning odamlar, dilkash odamlar —
 D) Abduqodir «tss» deb barmog'ini labiga qo'ydi.

5. Dastlab ular Umidjonni ko'rganda pisandisiz: «E, bu mishiqli bola-ku», — deyishar, biroq uning ertaklarini eshitgach, «Yo'q, bu bola emas, dunyo

C) Oho, jiyaningiz vazir bo'пти-ya! — deya xursandchiligini izhor qildim.
D) Taq-taq-taq! Kim bor ichkarida? Eshikni oching!

9. Birdan ortiq undov so'z qatnashgan gapni aniqlang.
A) Ur-re-e-e! — u boychechakni qo'lida hilpiratib, toychoqdek shataloq otib chopar edi.
B) «Voy to'ymagar, berib yubording- a, o'z ko'nglingda sen ham uloqchisan-da!» .. deb har xil tovushda baqirishadilar.
C) Eh-ha, nima uchun o'rmonda bunaqa g'ala-g'ovur, tartibsizlik desam, sababi bu ekan-da, — deb o'yladi Ko'rqush.
D) Och qoldingmi, a? Voy, sen-ey, — deya Chuchuk uloqchani shalpanquiloqlaridan tortqilab qo'ydi.

10. Buyruq-xitob undovlari berilmagan qatorni aniqlang.
1) *ey 2) tess 3) oh 4) uh 5) hoy 6) chu 7) chip-chip 8) o'h-ho'*
A) barchasi buyruq-xitob undovi B) 1,3,4,5,8 C) 3,4,5,8 D) 3,4,8

11. Undov so'z va undalma yommayon kelgan gapni aniqlang.
A) E-e, yeb bo'пти, Ko'kyol deydilar uni! — dedi Isoy bobo kuyib-pishib.
B) Voy-bo', — deb yubordi u. — Verimiz muncha chiroyli! Globusning o'zginasi-ya!
C) Ey Luqmoni Hakim, sening dong'ing tutdi olamni, Bag'ri keng-ku ilmining, Shogirdga ol bolamni.

D) Ur-re-e-e! — u boychechakni qo'lida hilpiratib, toychoqdek shataloq otib chopar edi.

12. Undov so'z va yuklama qatnashgan gapni aniqlang.
A) E-e, yeb bo'пти, Ko'kyol deydilar uni! — dedi Isoy bobo kuyib-pishib.
B) Voy-bo', — deb yubordi u. — Verimiz muncha chiroyli! Globusning o'zginasi-ya!
C) O, muazzam Enasoy daryosi!
D) Ur-re-e-e! — u boychechakni qo'lida hilpiratib, toychoqdek shataloq otib chopar edi.

13. Qaysi qatorda undovlarning ma'nosiga ko'ra turlariga misol berilmagan?
A) hay, voh B) obbo, chu
C) iye, ure D) o'h-ho', kishit

14. Undov so'z va taqlid so'z qatnashgan gapni aniqlang.
A) Oh, bizning odamlar, dilkash odamlar ...
B) Beh-beh! Qo'zichoqlarim, qani, beri kelinglar-chi.
C) Oho, jiyaningiz vazir bo'пти-ya! — deya xursandchiligini izhor qildim.
D) Taq-taq-taq! Hoy, kim bor ichkarida? Eshikni oching!

15. Undov so'z va modal so'z qatnashgan gapni aniqlang.
A) Oh, bizning odamlar, dilkash odamlar ...
B) Beh-beh! Qo'zichoqlarim, qani, beri kelinglar-chi.
C) Eh, shundoq odamni ham o'z holiga qo'yishmabdi-da, chog'li!

D) Taq-taq-taq! Kim bor ichkarida? Eshikni oching!

16. Jonivorlarga nisbatan qo'llaniladigan buyruq-xitob undov qaysi qatorda mavjud?
A) Ey qotil, nega shunday katta azim terakni nobud qilding?
B) Hoy, aylanay o'g'rigina bolam, hoshimda shunday musibat turganda ko'zingma uyqu keladimi?
C) Shoshma, Qorako'z, shoshma... Drr! Ana bo'ldi, ketdik.
D) Ey Luqmoni Hakim, sening dong'ing tutdi olamni, Bag'ri keng-ku ilmining, Shogirdga ol bolamni.

17. Kishilarga nisbatan qo'llaniladigan buyruq-xitob undovlarini aniqlang.
1) *ey 2) tess 3) oh 4) uh 5) hoy 6) chu 7) chip-chip 8) o'h-ho'*
A) barchasi B) 1, 3, 4, 5, 8 C) 1, 2, 5 D) 1, 3, 4, 5

18. Qaysi gapda buyruq-xitobni anglatgan undov so'z qatnashgan?
A) O! Ho'kiz yo'q, og'il ko'cha tomondan teshilgan.
B) Beh-beh! Qo'zichoqlarim, qani, beri kelinglar-chi.
C) Oho, jiyaningiz vazir bo'пти-ya! — deya xursandchiligini izhor qildim.
D) O'hi! — deb yubordi bir yigitcha.

19. Qaysi gapda buyruq-xitobni anglatgan undov so'z qatnashgan?
A) Qoyilman! Nishonga aniq tegdi-ya!
B) Balki, quyosh kular ertaga, Ochiladi gullar ertaga.
C) Oh, bizning odamlar, dilkash odamlar ...

D) Abduqodir «tess» deb barmog'ini labiga qo'ydi.

20. Undov so'z qatnashmagan qatorni toping.
A) «Voy to'ymagar, berib yubording- a, o'z ko'nglingda sen ham uloqchisan-da!» .. deb har xil tovushda baqirishadilar.
B) Hay usta, — dedi Ma'suma beka, — shu payt bu chiziqqlaringiz kimning qulog'iga kiradi!
C) Ha, to'g'ri aytasiz, do'stim! Shunga shuncha qilmasa ham bo'lardi-ku.
D) Men yetim o'sganman, oh u yetimlik. Voy bechora jonim, desam arzlydi.

21. Haydash-chaqirish ma'nosini bildirgan undov so'z qaysi qatorda qo'llangan?
A) Hammast o'tkinchi, xo'sh, nima o'tmas?
B) Shoshma, Qorako'z, shoshma... Drr!
C) O'h-ho', muncha muzdek?
D) Qo'y, yig'lama, ey baxshi.

22. Qaysi qatorda undov so'z bilan birga qo'llangan undalma mavjud emas?

A) O'ho'!. Polvon qiz bo'ladinganga o'xshaydi-ku!
B) Ey Luqmoni Hakim, sening Dong'ing tutdi olamni.
C) — Hoy, aylanay, o'g'rigina bolam, boshimda shunday musibat turganda ko'zingma uyqu keladimi?
D) Ey qotil, nega shunday katta azim terakni nobud qilding?

TAQLID SO'ZLAR

- Qaysi qatorda ham taqlid so'z, ham taqlid so'zdan yasalgan fe'l qo'llangan?
  - Namoz g'azabi oshib, dag'-dag' qaltray boshladi.
  - Boshidagi toj yal-yal yonarmish.
  - Torgina xonani xotin-xalajning qiy-chuvi tutdi.
  - Sayroqlik qaytadan boshlandi: Va-vaq, bit-bil-diq.
- Egalik shaklimi olgan taqlid so'z qaysi qatorda qo'llangan?
  - Namoz g'azabi oshib, dag'-dag' qaltray boshladi.
  - Boshidagi toj yal-yal yonarmish.
  - Torgina xonani xotin-xalajning qiy-chuvi tutdi.
  - Shu payt gurs-gurs oyoq tovushlari eshitilib, ovlarda kabobpazilik qiladigan baqaloq bakovul ko'rdi.
- Tovushga taqlidni bildirgan so'z otga tobelangan gapni aniqlang.
  - Namoz g'azabi oshib, dag'-dag' qaltray boshladi.
  - Boshidagi toj yal-yal yonarmish.
  - Torgina xonani xotin-xalajning qiy-chuvi tutdi.
  - Shu payt gurs-gurs oyoq tovushlari eshitilib, ovlarda kabobpazilik qiladigan baqaloq bakovul ko'rdi.
- Taqlid so'z aniqlovchi vazifasida kelgan gapni aniqlang.
  - Zum o'tmay hovlida ship-ship ovoz eshitildi.
  - Boshidagi toj yal-yal yonarmish.

- Junivorlarga nisbatan qo'llaniladigan buyruq-xitob undovlarini aniqlang.
  - 1) ey 2) tss 3) oh 4) uh 5) hoy 6) chu 7) chip-chip 8) o'h-ho'
  - 1.3, 4, 5, 8
  - 1.2, 5
  - 1.3, 4, 5
- Undov so'zlarning ma'no turlariga misol berilgan qatorni toping.
  - dr, hoy
  - o'ho', ey
  - hay, ey
  - tss, chu
- Hayron qolish hissiyotini ifodalagan undov so'z qaysi qatorda qatnashgan?
  - Xo'sh, ishlar yaxshimi, Hotamjon? – so'radi Mursidiq aravacha yonida bitta-bitta odim bostib boshlar ekan.
  - Abduqodir «tss» deb barmog'ini labiga qo'ydi.
  - Hay, shoshmang, diydorginasiga bir to'yvolay.
  - Iye, butun boshli bir odam tirilib keladi-yu, ovoragarchiligi bormi?
- Qaysi qatorda his-hayajonni ifodalaydigan undov so'z va taajjubni ifodalaydigan yuklama qatnashgan?
  - Hoy, nima balo bo'ldi? – deb alangladi Inoyat oqsoqol.
  - Oho, jivaningiz vazir bo'pti-ya! – dedi Komilaxon.
  - Oho, gapda sizga hech kim yetolmaydi...
  - O! Ho'kiz yo'q, og'li ko'cha tomondan teshilgan.
- Norozlik hissiyotini ifodalagan undov so'z qaysi qatorda qo'llangan?
  - Oh, qanday go'zal bu olam!
  - Oh zolim falak, yiqil boshimgal
  - Uf! – dedi Xatira xola.
  - Voyey, bolam boyaqish-ey.
- His-hayajon undovlari haqida to'g'ri berilmagan hukmini aniqlang.
  - His-hayajon undovi gap tarkibida kelib, uni undov gapga aylantirishi mumkin.
  - His-hayajon undovlarining o'zi undov gap bo'lib kelishi mumkin.
  - His-hayajon undovlari kishilarning quvonchi, rohatlanish, hayron qolish singari hissiyotlarini ifodalaydi.
  - His-hayajon undovlari gap tarkibida doimo undov belgisi bilan ajratiladi.
- Undovlarning ikki turi ham qatnashgan qatorni toping.
  - Voy, g'alati gapni gapirasiz-a, domlasi, ona o'z belasiga yomonlikni ravo ko'-radimi!..
  - Oho, gapda sizga hech kim yetolmaydi... Hay, menga qarang! – dedi jiddiyat bilan Zumarad.
  - «Voy to'ymagur, berib yubording-a, o'z ko'nglingda sen ham uloqchisan-da!» .. deb har xil tovushda baqirishadilar.
  - Eh-ha, nima uchun o'rmonda bunaqa g'ala-g'ovur, tartibsizlik desam, sababi bu ekan-da, – deb o'yladi Ko'rqush.
- Qo'y yig'lama ey baxshi. Mazkur gapda nechta vergul begisi tushurib qoldirilgan?
  - 3 ta
  - 2 ta
  - 1 ta
  - 4 ta

- Namoz g'azabi oshib, dag'-dag' qaltray boshladi.
- Torgina xonani xotin-xalajning qiy-chuvi tutdi.

- Holatga taqlidni bildirgan so'z sifatoshga bog'langan gapni aniqlang.
  - Tongda ari gulga so'zlar g'uv-g'uv-g'uv, Guljonim, asaling ber, sog'indim-ku.
  - Zum o'tmay hovlida ship-ship ovoz eshitildi.
  - Namoiqqan shuvoqlar oldin tutab yaxshi yonmasa ham, keyinroq chars-churs uchqun sochdi-da, axiyri gurullab ketdi.
  - Endi, ehtimol, dir-dir qaltragan bolalar yuk ko'tarishga yaramas edi, yaxshiyam Qo'chqor bor ekan, kutilmaganda ajoyib bir ish qildi.
- Holatga taqlidni bildirgan so'z ko'makchi fe'li so'z qo'shilmasiga bog'langan gapni aniqlang.
  - Shoikrom onasining barmoqlari tars-tars yoritilib ketganini endi payqadi.
  - Birovning oldiga borib «vov-vov» qilib hursa, podshoh gunohkorni yetmish ikki darra urdirar ekan.
  - Albatta, yo'l yaxshi bo'lib, jadalroq yurishsa, sovuq uncha bilinmas, quloq-burunlarni «jaz-jaz» chaqmas edi, lekin iz tushmagan yo'ldan yurish mushkul.
  - To'rtta savag'ich bilan tap-tap urib, par singari qilib titibdi.
- Yetti qaroqchi yulduzi tik kelganda g'o'ng'ir-g'o'ng'ir ovozdan uyg'onib ketdim.

Ushbu gapda nimaga taqlidni bildirishiga ko'ra taqlid so'zlarining qaysi turi qo'llangan?
 A) holatga taqlid
 B) tovushga taqlid
 C) sodda taqlid so'z
 D) takroriy taqlid so'z

B. Fe'ldan yasalgan otga bog'lanib kelgan taqlid so'z qaysi qatorda qatnashgan?
 A) Yetti qarqochi yulduzi tik kelganda g'og'ir-g'og'ir ovozdanday uyg'onib ketdim.
 B) Jigaram otashga togardi jiz-jiz. Sochlarim oqargan shunda ehtimol.
 C) Shunday bo'lsa ham, vujudini tutgan qalt-qalt titiroqni bosib hazilomuz qichqirdi.
 D) Allakim ship-ship qadam bosib, ayvon labiga kelayotganday bo'lardi.

9. Holatga taqlidni bildirgan so'z va fe'l qo'shilishidan hosil bo'lgan qo'shma fe'l qaysi qatorida mavjud?
 A) Ali Qushchi hovliga chiqishi bilan o'ng qo'ldagi bimodan kimdir lip etib chiqib, yo'lini to'sdi.
 B) Qamchin bilan taqa-tuq, Darvozani qoqdi chol.
 C) Men-ku ishonaman, sahrolar gullab, Sizning qiy-chuv bilan to'lgay dalalar.
 D) Tun sukutini ot tuyvoqlarining dupuri buzdi.

10. Qaysi qatorida yasovchi asosi taqlid so'z bo'lgan yasama ot mavjud?
 A) Qamchin bilan taqa-tuq, Darvozani qoqdi chol.
 B) Torgina xonani xotin-xalajning

qiy-chuvi tutdi.
 C) Qizlarning sho'x qabqahasi quloqlarni qomatga keltirdi.
 D) Dupur-dupur ot keldi, Ko'chaga qarang, kim keldi?

11. Taqlid so'z ishtirok etmagan qator qaysi?
 A) Qamchin bilan taqa-tuq, Darvozani qoqdi chol.
 B) Torgina xonani xotin-xalajning baqir-chaqiri tutdi.
 C) Tashqaridan gurs-gurs qadam tovushi eshittildi.
 D) Dupur-dupur ot keldi, Ko'chaga qarang, kim keldi?

12. Taqlid so'zlar haqidagi xato hukmini aniqlang.
 A) Taqlid so'zlar nimaga taqlidni bildirishiga ko'ra ikki xil bo'ladi.
 B) Taqlid so'zlar gapda sodda, qo'shma, juft holda qo'llanilishi mumkin.
 C) Taqlid so'zlar otlashishi mumkin, ismlarga mansub.
 D) Taqlid so'zlar egallik yoki kelishik shakllarini olishi mumkin.

13. Qaysi gaplarda ham taqlid so'z, ham taqlid asosida yasalgan so'z qatnashgan?
 1) *Endi, ehtimol, dir-dir qaltiragan bolalar yuk ko'tarishga yaramas edi, yaxshiyam*
 2) *Namliqqan shuvoqlar oldin tutab yaxshi yonmasa ham, keyinroq chars-churs uchqun sochdi-da, axyri gurullab ketdi.*
 3) *Namoz g'azabi oshib, dag-dag qaltiray boshladi.*

4) *Osmonda yombi oltinday yaraqlagan to'lin oy ...xiralashib borar, milt-milt qilgan yakkam-dukkam yulduzlarigina uyg'oq edi.*
 A) 1, 2, 3, 4 B) 1, 2, 4
 C) 1, 3, 4 D) 1, 2

14. *Shu payt gurs-gurs oyoq tovushlari eshittilib, ovlarda kabobparlik qiladigan baqaloq bokovul ko'rindi.*
 Ushbu gap tarkibida qaysi turkumlarga mansub so'zlar qatnashgan?
 A) ot, sifat, ravish, fe'l, taqlid so'z
 B) ot, sifat, ravish, fe'l, undov so'z
 C) ot, sifat, fe'l, taqlid so'z
 D) ot, sifat, olmosh, taqlid so'z

15. *Tovushga taqlidni bildirgan so'z qaysi qatorda qo'llangan?*
 A) Albatta, yo'l yaxshi bo'lib, jadalroq yurishsa, sovuq uncha bilimmas, quloq-burunlarni «jaz-jaz» chaqmas edi, lekin iz tushmagan yo'ldan yurish mushkul.
 B) Shoikrom otasining barmoqlari tars-tars yorilib ketganini endi payqadi.
 C) Endi, ehtimol, dir-dir qaltiragan bolalar yuk ko'tarishga yaramas edi, yaxshiyam Qo'chqor bor ekan, kutilmaganda ajoyib bir ish qildi.
 D) To'rtta savag'ich bilan tap-tap urib, par singari qilib titibdi.

16. Taqlid so'zlar haqidagi noto'g'ri hukmini aniqlang.
 A) Yordamchi so'z turkumlariga mansub.
 B) So'z yasallishi uchun asos bo'la

oladi.
 C) Otlashish xususiyatiga ega.
 D) Egallik va kelishik shakllarini olishi mumkin.

17. Faqat takroriy taqlid so'zlar qatnashgan qatorni toping.
 A) yilt-yilt, xira-xira, duk-duk
 B) tez-tez, gurs-gurs, chars-churs
 C) hay-hay, qalt-qalt, qab-qab
 D) chars-churs, shittir-shittir, taq-tuq

18. Taqlid so'zdan yasalgan ot qatnashgan gapni aniqlang.
 A) Osmonda yombi oltinday yaraqlagan to'lin oy ...xiralashib borar, milt-milt qilgan yakkam-dukkam yulduzlarigina uyg'oq edi.
 B) Ali Qushchi hovliga chiqishi bilan o'ng qo'ldagi binodan kimdir lip etib chiqib, yo'lini to'sdi.
 C) Sharshtarining ahovqini quloqqa yoqadi, shuning uchun ham kelganmiz-da o'zi, aka.
 D) Yetti qarqochi yulduzi tik kelganda g'og'ir-g'og'ir ovozdanday uyg'onib ketdim.

19. Quyidagi so'zlardan nechitasi holatga taqlidni bildiradi?
gurs-gurs, lip-lip, yilt-yilt, ship, yaraq, g'a-g'a, g'yq
 A) 3 B) 4 C) 5 D) 6

20. Qaysi gap tarkibida bosh kelishikdagi taqlid so'z qatnashgan?
 A) Taq-tuq etgan ovozdanday cho'chib tushdi.
 B) Namoz g'azabi oshib, dag-dag qaltiray boshladi.

C) Tun sukutini ot tuyoqlarining dupuri buzdi.
D) Dildorning yuragi duk-duk uradi.

21. Berilgan gaplardan nechitasi tarkibida taqlid so'z qatnashgan?

- 1) Yetti qaroqchi yulduzi tik kelyanda g'olng'ir-g'olng'ir ovozdin uyg'onib ketdim.
  - 2) Jigarim otashga begardi jiz-jiz. Sochlarim oqargan shundo, ehtimol.
  - 3) Birdan osmon gumburladi. Uning ovozi barchani birday larzaga soldi.
  - 4) Uzoqdan xira-xira nurlar ko'ringach, biz shu tomonga qarab yurdik.
- A) 4 B) 3 C) 2 D) 1

22. Berilgan so'zlardan nechitasi fe'l yasalishi uchun asos bo'lishi mumkin?

- g'iyq, shildir, m'iyov, mo', lip
A) barchasi B) 3 C) 2 D) 1

23. Taqlid so'z asosidan yasalgan sodda yasama so'z qaysi qatorda qo'llangan?

- A) Shunday bo'lsa ham, vujudini tutgan qalt-qalt titroqni bosib hazilomuz qichqirdi.
- B) Pastda esa odamni oqizadigan katta suv xarsanglarga bosh urib shovullab oqyapti.
- C) Qo'qqisdan o'rmon kaptarlari g'uv-g'uvlabqolishibdi: g'uv, g'uv, g'uv.
- D) Men-ku ishonaman, sahrolar gullab, Sizning qiy-chuv bilan to'lgay dalalar.

Barcha kitoblar→

@ABTbooks kanallida

-372-

24. Taqlid so'zga so'z yasovchi qo'shimcha qo'shilishi bilan bog'liq tovush o'zgarishi qaysi qatorda kuzatiladi?

- A) Allakim ship-ship qadam bosib, ayvon labiga kelayotganday bo'lardi.
- B) Pastda esa odamni oqizadigan katta suv xarsanglarga bosh urib shovullab oqyapti.
- C) Qo'qqisdan o'rmon kaptarlari g'uv-g'uvlabqolishibdi: g'uv, g'uv, g'uv.
- D) Men-ku ishonaman, sahrolar gullab, Sizning qiy-chuv bilan to'lgay dalalar.

25. Taqlid so'z fe'ldan yasalgan otga bog'langan qatorni toping.

- A) Shunday bo'lsa ham, vujudini tutgan qalt-qalt titroqni bosib hazilomuz qichqirdi.
- B) Allakim ship-ship qadam bosib, ayvon labiga kelayotganday bo'lardi.
- C) Qamchin bilan taqa-tuq, Darvozani qoqdi chol.
- D) Ali Qushchi hovilga chiqishi bilan o'ng qo'ldagi binodan kimdir lip etib chiqib, yo'lini to'sdi.

26. Tun sukutini ot tuyoqlarining dupuri buzdi.

- Ushbu gapda qo'llangan taqlid so'z haqida to'g'ri berilmagan hukmni aniqlang.
- A) bosh kelishik shaklida
  - B) otlashib kelgan
  - C) atash ma'nosiga ega
  - D) ismlarga mansub birlik

27. Men-ku ishonaman, sahrolar gullab, Sizning qiy-chuv bilan to'lgay dalalar.

-372-

Barcha kitoblar→

@ABTbooks kanalida

-373-

Berilgan gapda taqlid so'z qaysi so'zga bog'langan?

- A) otga B) fe'lga
C) sifatga D) ko'makchiga

28. Takroriy taqlid so'zdan yasalgan fe'l qaysi qatorda qo'llangan?

- A) Qo'qqisdan o'rmon kaptarlari g'uv-g'uvlabqolishibdi: g'uv, g'uv, g'uv.
- B) Yum-yumaloq qasqonim Baka-baka-bum. Bo'yimda mis marjonim, Baka-baka-bum.
- C) Apil-tapil chaynadi u, Loy ekan, vuy, tfu, tfu.
- D) Sayroqlik qaytadan boshlandi: Va-vaq, va-vaq, bit-bit-diq, bit-bit-diq.

29. Boshqa so'zga yordamchi so'z orqali bog'langan taqlid so'z qatnashgan gapni aniqlang.

- A) Allakim ship-ship qadam bosib, ayvon labiga kelayotganday bo'lardi.
- B) Pastda esa odamni oqizadigan katta suv xarsanglarga bosh urib shovullab oqyapti.
- C) Qo'qqisdan o'rmon kaptarlari g'uv-g'uvlabqolishibdi: g'uv, g'uv, g'uv.
- D) Men-ku ishonaman, sahrolar gullab, Sizning qiy-chuv bilan to'lgay dalalar.

30. Quyidagi so'zlardan nechitasi tovushga taqlidni bildiradi?

- jimir-jimir, va-vaq, qars-qars, dag, dag, yilt-yilt, ship, yaraq, g'a-g'a, g'iyq*
A) 7 ta B) 4 ta C) 5 ta D) 6 ta

MODAL SO'ZLAR

1. Qaysi qatorda modal so'zlarning ma'nosiga ko'ra turlariga misol berilgan?

- A) shekilli, ehtimol, balki
- B) shaksiz, albatta, shubhasiz
- C) darhaqiqat, haqiqatan
- D) xullas, avvalo, masalan

2. Qaysi gapda gumon ma'nosini ifodalagan modal so'z va yuklama mavjud?

- A) Avvalo, insonning qalbi go'zal bo'lmog'i kerak.
  - B) Afsuski, besh qo'l barobar emas.
  - C) Oramizda yomon niyatli kimsalar ham uchrab qoladi.
  - D) Ularga qarshi kurashish hammamizning burchimiz, albatta.
- E) Aravakash zerikdi, shekilli, astagina ashula boshladi.

3. *haqiqatan, afsuski, ottang, shekilli, avvalambor, shubhasiz, koshki, masalan*
Ushbu so'zlardan nechitasi so'f modal so'z sanaladi?

- A) barchasi B) yettitasi
C) oltitasi D) beshitasi

4. Vazifadosh modal so'zlar to'g'ri belgilangan qatorni aniqlang.

- 1) *ehtimol* 2) *albatta* 3) *shekilli* 4) *taxminan* 5) *aftidan* 6) *chamasi* 7) *umuman*

- A) 1, 4, 5, 6, 7 B) 1, 2, 3, 5
C) 1, 4, 5, 6 D) 4, 5, 6, 7

5. Quyidalardan vazifadosh modal so'zlarni aniqlang.

1) ehtimol 2) albatta 3) shekilli 4) taxminan 5) avvalo

- A) 1, 2, 3 B) 2, 3, 5
C) 1, 2, 4 D) 2, 3, 4, 5

6. Quyidagi birliklardan nechitasi modal so'z sanaladi?

ammo, hamisha, afsus, shubhasiz, noiloj, albatta, ehtimol, biroq, birdan, aftidan

- A) 4 ta B) 5 ta C) 6 ta D) 8 ta

7. Qaysi qatorda modal so'zlarning ma'nosiga ko'ra turlariga misol berilmagan?

- A) jumladan, masalan
B) avvalo, haqiqatan
C) darhaqiqat, ehtimol
D) shekilli, albatta,

8. Uning «ko'cha bolasi» ekanini aftidan bilib olish qiyin emas edi.

Ushbu gapda ostiga chizilgan so'zning turkumini aniqlang.

- A) modal so'z B) ot C) ravish D) sifat

9. Jumladan, suv tarkibida ham vodород mavjud

Ushbu gapda modal so'zlarning qaysi ma'nosini anglatgan birlik qatnashgan?

- A) fikrning dalillanishi
B) fikrning tartibi
C) fikrni xulosalash
D) fikrga ishonch

10. Qaysi qatorda modal so'z qatnashgan gap berilgan?

- A) Bo'ron bo'lishi ehtimol, qizim.
B) Gulchehraning chamasi to'g'ri chiqdi.

C) Avvalo, insonning qalbi go'zal bo'lmog'i kerak.

D) Uning «ko'cha bolasi» ekanligini aftidan bilib olish qiyin emas edi.

11. Kanizak, aftidan, shuni aytmoqchi emas edi, shekilli, noiloj «cha» dedi.

Ushbu gapda qo'llangan modal so'z(lar) haqida to'g'ri hukmni aniqlang.

- A) bir ma'noni anglatgan modal so'zlar qatnashgan
B) ikki o'rinda vazifadosh modal so'z qatnashgan
C) ikki o'rinda sof modal so'z ishurok etgan
D) modal so'zlarning ikki ma'no turi qatnashgan

12. Qaysi qatorda ham modal so'z, ham ko'makchi qatnashgan gap berilgan?

- A) Kattasi ham uyg'omib ketdi, shekilli, qo'shilish yig'lashga tushdi.
B) Ehtimol, ertalab o'ziga isitib berish uchun shunaqa deyayotgandir.
C) Darhaqiqat, pulsiz hech ish qilib bo'lmaydi.
D) Xullas, hayot oqimi to'xtamaydi.

13. Xayriyat, daraning oxiriga yaqinlashgan sayin asov soy

soyozlashib, maz tabora yuqqalashib bordi-yn, nihoyat, qoyatoshlar chekinib, yaylov ko'rindi.

Ushbu gapda mustaqil so'zlarga mansub bo'lmagan nechta birlik qo'llangan?

- A) 6 ta B) 5 ta C) 4 ta D) 3 ta

14. Ishonch ma'nosini ifodalagan modal so'z qaysi qatorda qo'llangan?

- A) Avvalo, insonning qalbi go'zal bo'lmog'i kerak.
B) Afsuski, besh qo'l barobar emas.

Oramizda yomon niyatli kimsalar ham uchrab qoladi.

- C) Ularga qarshi kurashish hammanizning burchimiz, albatta.
D) Aravakash zerikdi, shekilli, astagina ashula boshladi.

15. Gumon ma'nosini ifodalagan modal so'z qaysi qatorda qo'llangan?

- A) Avvalo, insonning qalbi go'zal bo'lmog'i kerak.
B) Afsuski, besh qo'l barobar emas.

Oramizda yomon niyatli kimsalar ham uchrab qoladi.

- C) Ularga qarshi kurashish hammanizning burchimiz, albatta.
D) Aravakash zerikdi, shekilli, astagina ashula boshladi.

16. Tasdiq ma'nosini ifodalagan modal so'z qaysi qatorda qo'llangan?

- A) Xayriyat, odamlarimizga insof va diyonat qaytib kelmoqda.
B) Balki, ustoz Oybekdek to'lib, Yozajaksan yangi bir doston...

C) Darhaqiqat, Zulfiya she'riyati mardona she'riyat.

- D) Xullas, biz ulug' odamlarning farzandlarimiz.

17. Fikrni xulosalash ma'nosini ifodalagan modal so'z qaysi qatorda qo'llangan?

- A) Xayriyat, odamlarimizga insof va diyonat qaytib kelmoqda.
B) Balki, ustoz Oybekdek to'lib, Yozajaksan yangi bir doston...

C) Darhaqiqat, Zulfiya she'riyati mardona she'riyat.

- D) Xullas, biz ulug' odamlarning farzandlarimiz.

18. Fikrning tartibi ma'nosini ifodalagan modal so'z qaysi qatorda qo'llangan?

- A) Avvalo, insonning qalbi go'zal bo'lmog'i kerak.
B) Afsuski, besh qo'l barobar emas.

Oramizda yomon niyatli kimsalar ham uchrab qoladi.

- C) Ularga qarshi kurashish hammanizning burchimiz, albatta.
D) Aravakash zerikdi, shekilli, astagina ashula boshladi.

19. Fikrning dalillanishi ma'nosini ifodalagan modal so'z qaysi qatorda qo'llangan?

- A) Mening beshimga otilgan ul o'q Sizing umringizni uzgan, ehtimol.
B) Xullas, ana shu ajrlqzordan sal o'tgandan keyin qishloqcha boshlanadi.

C) Abduqodirning ham tomog'iga bir narsa kelib tiqildi, shekilli, gapirolmadi.

- D) Sharq olamida, jumladan, o'zimning O'rta Osiyo sharoitida jamoa bo'lib yashash tuyg'usi g'oyat muhim ahamiyat kasb etadi

20. Aclinish ma'nosini ifodalagan modal so'z qaysi qatorda qo'llangan?

- A) Avvalo, insonning qalbi go'zal bo'lmog'i kerak.
B) Afsuski, besh qo'l barobar emas.

Oramizda yomon niyatli kimsalar ham uchrab qoladi.

- C) Ularga qarshi kurashish hamamizning burchimiz, albatta.
D) Aravakash zerikdi, shekilli, astagina ashula boshladi.
21. Sof modal so'z ishtirok etgan gapni aniqlang.
A) Chamasi, hammasining og'zi tekkan ekan o'sha go'shtiga.
B) Ehtimol, ertalab o'ziga isitib berish uchun shunaqa deyayotgandir.
C) Aftidan, G'ulomjon bu g'alvalarni ataylab boshlagan.
D) Abduqodirning ham tomog'iga bir narsa kelib tiqildi, shekilli, gapirolmadi.

22. Vazifadosh modal so'z ishtirok etgan gapni aniqlang.
A) Chamasi, hammasining og'zi tekkan ekan o'sha go'shtiga.
B) Ularga qarshi kurashish hamamizning burchimiz, albatta.
C) Avvalo, insonning qalbi go'zal bo'lmog'i kerak.
D) Abduqodirning ham tomog'iga bir narsa kelib tiqildi, shekilli, gapirolmadi.

23. Qaysi qatorda ham bog'lovchi, ham modal so'z vazifasida qo'llana oladigan so'z berilgan?
A) avvalo B) balki
C) nihoyat D) hamda

24. Ham yordamchi so'z, ham modal so'z ishtirok etgan gap berilgan qatorni aniqlang?
A) Chamasi, hammasining og'zi tekkan ekan o'sha go'shtiga.

- B) Ularga qarshi kurashish hamamizning burchimiz, albatta.
C) Avvalo, insonning qalbi go'zal bo'lmog'i kerak.
D) Abduqodirning ham tomog'iga bir narsa kelib tiqildi, shekilli, gapirolmadi.

25. *Yorug' duryodagi har bir maxluqat, avvalo, ozod va erkin yashash uchun yaratilgan.*
Ushbu gapda modal so'zlarning qaysi ma'nosini anglatgan birlik qatnashgan?
A) fikrning dalillanishi
B) fikrning tartibi
C) fikrni xulosalash
D) fikrga ishonch

26. *Xullas, ana shu ajriqordan sal o'tgandan keyin qishtaqcha boshlanadi.*

Ushbu gapda modal so'zlarning qaysi ma'nosini anglatgan birlik qatnashgan?

- A) fikrning dalillanishi
B) fikrning tartibi
C) fikrni xulosalash
D) fikrga ishonch

27. *Xayriyat, odamlarimizga insof va diyonat qaytib kelmoqda.*

Ushbu gapda qo'llangan modal so'z qanday munosabatni ifodalagan?

- A) ishonch B) gumon
C) quvonch D) achinish

28. Qaysi qatorda modal so'z ishtirok etmagan?
A) Avvalo, insonning qalbi go'zal bo'lmog'i kerak.

- B) Oramizda yomon niyatli kimsalar ham uchrab qoladi.

- C) Ularga qarshi kurashish hamamizning burchimiz, albatta.
D) Aravakash zerikdi, shekilli, astagina ashula boshladi.

- A) 4 B) 5 C) 6 D) 7

30. Qaysi qatorda modal so'zlarning faqat bir ma'no turiga oid birliklar mavjud?

- A) ehtimol, balki, chamasi
B) shekilli, darhaqiqat, xullas
C) umuman, avvalo, jumladan
D) albatta, aftidan shaksiz

29. Quyida modal so'zlarning necha ma'no turiga oid birliklar mavjud?
albatta, shaksiz, ehtimol, haqiqatan, xullas, masalan, umuman

MATN USTIDA ISHLASH

Matni o'qing va quyida berilgan test topshiriqlarini bajaring.

ELEKTROMOBIL O'ZI NIMA?

Odamlar manzili ni yaqin qiluvchi avtomobil bugun yanada rivojlanib, ko'p qulayliklarni o'zida jamlamoqda. Kun sayin qiziqish va ehtiyoj ortib borayotgan elektromobillar o'zi qanday qulayliklarga ega? Benzin yo'zida yuradigan mashinalardan ko'ra foydaliroqmi yoki uni quvvatlash ham muammoli masalammi?

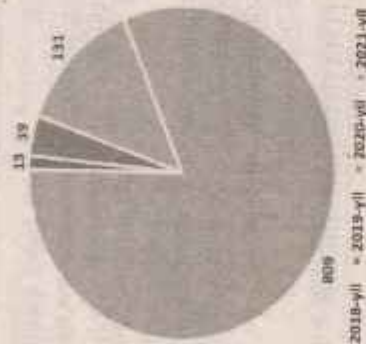
Elektromobil o'zi nima?

Elektromobil – ichki yonuv dvigateli bilan emas, mustaqil energiya manba bilan ishlaydigan, bir yoki bir nechta elektr dvigatellari tomonidan boshqariladigan avtomobildir. U shaharda foydalanishga qulay, odatiy avtomobil turiga qaraganda ancha yengillashtirilgan. Akkumulyatorlari almashirishga mo'ljallangan holda yaratiladi. Elektromobil ishqibozlari uning tabiatga zarar yetkazmasligi, ya'ni o'zidan zaharli gazlar chiqarmasligini asosiy ustunlik deb biladilar.

Elektromobillarning boshqa transport vositalaridan farqlari:

- elektromobillar odatiy avtomobillarga nisbatan kamxarj;
- yo'llarda deyarli ovoz chiqarmay harakatlanadi;
- motor moyi sarflamaydi;
- elektromobil rekuperativ tormozidan o'zining elektron akkumulyatorini qayta quvvatlash uchun foydalanishi mumkin;
- elektroenergiya ishlab chiqaruvchi amortizatorlaridan ham qayta quvvatlash uchun foydalanishi mumkin.

O'zbekistonga import qilingan avtomobillar soni

O'zini o'zi quvvatlash nima?

Elektromobil yurgan paytga o'zini o'zi quvvatlaydi. Bilasiz, mashina yurishi uchun gaz bosiladi. Ma'lum tezlikka yetgach esa, gazni vaqtincha qo'yib yuborish mumkin. O'zini o'zi quvvatlash jarayoni ayni shu vaqtda sodir bo'ladi, ya'ni gazdan oyog'ingizni olishingiz bilan g'ildiraklar to'xtagunicha ularning aylanishi hisobiga elektromobil quvvat oladi.

Elektromobilning kamxarajligi nimada?

Elektromobil odatda to'liq quvvatlangandan so'ng 250 km yo'l bosadi. Buncha yurishga ketadigan quvvat esa 47 kW. Agar elektromobilni uy sharoitida quvvatasangiz, 47 kW uchun o'rtacha 14 000 so'm sarflaysiz. Shuncha masofa bosib o'tish uchun o'rtacha 35 litr benzin sarflanadi. Uning narxi esa 240 000 so'mga borib qoladi.

Elektromobilning ekologik toza, ichida yonuv dvigateli o'rniga elektrodvigatel bo'lgani uchun o'zidan zaharli havo, karbonat angidrid chiqarmaydi, yengilgi tejashga imkon beradi. Tashqartidan havoni faqat konditsiyalash maqsadida yutadi.

Mashina saloniga filtr orqali toza havo kiradi. Shovqinsiz harakatlanishi, boshqarishdan oldin qizdirishga to'g'ri kelmasligi - uning qo'shimcha qulayliklari sifatida ko'riladi.

Muammolar nimada?

Mutaxassis muammo sifatida quvvatlashga ketadigan uzoqroq vaqtni ko'rsatishini aytdi. Bu, albatta, foydalanayotgan stansiyaning qancha tok berishiga bog'liq. Quvvatlash stansiyalari ham halliyetarli emas.

220 voltli stansiyalar uylarga o'rnatilganida foydalanuvchi mashinani ko'chasi - foydalanishga zarurat bo'lmaydigan vaqtda quvvatga qo'yishi maqsadga muvofiq. Chunki mashina 8 soatdan 10 soatgacha 0 dan 100 foizgacha to'liq quvvatlanadi.

Agar kunlik yuritadigan kilometrilar kamroq bo'lib, mashina quvvati tugamagan bo'lsa, uni 220 volt kuchlanishli stanstiyada 3-4 soatda ham to'ldirish mumkin.

Elektromobilning ehtiyot qismlari ham biroq muammoli masala. Bu ularning bizda boshqa davlatlarga nisbatan endi ommalashayotgani, yangilik bo'layotgani bilan bog'liq. Shuning uchun buni vaqtinchalik muammo desak xato bo'lmaydi.

Muqaddas Musyayeva

1. To'g'ri javobni toping.
Elektromobilning eng muhim ustunligi nimada?

- A) Zaharli gazlar chiqarmasligi
- B) Kamxaraj ekanligi
- C) O'zini o'zi quvvatlashi
- D) Ovozsiz ishlashi

2. To'g'ri javobni toping.
Elektromobil bilan bog'liq jiddiy muammo ko'rsating.

- A) U bilan bog'liq tajribaning kamligi
- B) Quvvatlashning uzoq vaqt olishi
- C) Narxning qimmatligi
- D) Elektr energiyasining qimmatligi

3. To'g'ri javobni toping.
Statistik ma'lumotlarning qaysi biri to'g'ri?

- A) Avvalgi uch yilda xarid qilingan avtomobillar soni 2021-yildagiga qaraganda 10 baravar kam.
- B) 2020- yilda xarid qilingan avtomobillar soni 2021-yildagi ko'rsatkichning yarmiga teng.
- C) 2019- yilda xarid qilingan avtomobillar soni 2018-yildagi ko'rsatkichiga nisbatan 3 baravar ortiq.
- D) 2018-2020- yillarda import qilingan jami avtomobillar miqdori 2021-yilgi ko'rsatkich bilan deyarli bir xil.

4. To'g'ri javobni toping.
Ma'lumotning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.
Elektromobilni uyda ham quvvatlash mumkin.
A) to'g'ri B) noto'g'ri

5. To'g'ri javobni toping.
Elektromobilning boshqa transport vositalaridan farqini ko'rsatgan qaysi javob tarkibida yasama fe'l mavjud emas?

- A) rekuperativ tormozidan o'zining elektron akkumulyatorini qayta quvvatlash uchun foydalanishi mumkin
- B) elektromobillar odatiy avtomobillarga nisbatan kamxar
- C) yo'llarda deyarli ovoz chiqarmay harakatlanadi
- D) motor moyi sarflamaydi

Matni o'qib va quyida berilgan test topshiriqlarini bajaring.

Chiqish qo'ng'irog'i chalinganda Hasan sinf jurnalini yopayotgan. ustozining oldiga (1) keldi-da, astagina pichirladi:

- Dildora opa, "O'qish" dan bergan vazifangizni tayyorlab keldim. Iltimos, hozir so'rang.

- Tayyorlangan bo'lsang, darsda so'ray qolay. Hozir tanaffus, dars boshlanishi (2) bilan birinchi bo'lib sendan so'rayman.

- Ustoz, o'ym (3) ham iltimos qildilar. Akam ko'pchilikning oldida uyaladi, gapni esidan chiqib ketadi, - dedi ularning suhbatiga quloq solib turgan Zuhra.

- Tushunarli, (4) lekin seni darsga yaxshi tayyorgarlik ko'rib kelgatingni, shuning uchun yaxshi baho olganingni sinfdoshlaring ko'rish kerak-kul Hasan indamay yerga qaradi.

- Ha, mayli, unda o'zingga yoqqan, tanaffusda o'ynaydigan o'rtloqlaringni (5) ayt-chi, - Hasanga sinovchan tikildi Dildora opa.

- Hojjaqbar (6) bilan Iroda.

- Yaxshi. Zuhra, bor, ularni chaqirib kel.

Zuhra tashqariga yugurdi... Aytilgan o'quvchilar kelishgach, Hasan doska yoniga bordi. Ko'zlarini chirt yumb, Tolib Yo'ldoshning "Mohir qo'llar qo'shig'i" she'rini to'xtamasdan aytdi. Keyin ko'zini ochdi-da, "bo'ldi", degandek chuqur nafas oldi. O'rtloqlari chapak chalib yuborishdi.

- Aytg-chi, bolalar, Hasan she'rini qanday aytib berdi?

- Zo'r, juda yaxshi aytib berdi, - deyishdi sinfdoshlari.

- Ana, (7) ko'rdingmi, ko'pchilikning oldida she'r aytishning hech qanday qo'rqinchli joyi yo'q ekan. Qara, do'stlaring qanday xursand bo'lishdi. Shunday chiroyli javob bersang, hech qaysi sinfdoshing ustingdan kulmaydi, aksincha, sevinadi. Men senga bir shart bilan "besh" baho qo'yaman. Keyingi safar ko'zingni yummasdan, barcha sinfdoshlaring oldida javob berasan, kelishdikmi?

Hasan cho'chibgina bosh iring'adi.

Muhabbat Hamidova

6. To'g'ri javobni toping.

Raqamlab ko'rsatilgan yordamchi so'zlarning grammatik ma'nosi to'g'ri izohlangan qatorni aniqlang.

Nº	Vositalar	Grammatik ma'nosi
1.	-da	a) gapga taajjub ma'nosini yuklagan
2.	bilan	b) gapga so'roq ma'nosini yuklagan
3.	ham	d) so'zga payt ma'nosini yuklab, uni kesimga tobe bog'lagan
4.	lekin	e) so'zga ta'kid ma'nosini yuklagan
5.	-chi	f) so'zlarni o'zaro teng bog'lagan
6.	bilan	g) qo'shma gap qismlarini payt munosabati asosida teng bog'lagan
7.	-mi	h) qo'shma gap qismlarini zidlik asosida teng bog'lagan

A) 1 - e, 2 - d, 3 - g, 4 - h, 5 - a, 6 - f, 7 - b

B) 1 - g, 2 - d, 3 - e, 4 - a, 5 - h, 6 - f, 7 - b

C) 1 - f, 2 - d, 3 - e, 4 - h, 5 - a, 6 - g, 7 - b

D) 1 - g, 2 - d, 3 - e, 4 - h, 5 - a, 6 - f, 7 - b

7. To'g'ri javobni toping.

Raqamlab ko'rsatilgan yordamchi so'zlarning turkumini aniqlang.

A) 1, 4 - bog'lovchi, 2, 6 - ko'makchi, 3, 5, 7 - yuklama

B) 1, 4, 6 - bog'lovchi, 2, 3 - ko'makchi, 5, 7 - yuklama

C) 1, 4, 6 - bog'lovchi, 2 - ko'makchi, 3, 5, 7 - yuklama

D) 1, 4 - bog'lovchi, 2, 6 - ko'makchi, 3, 5, 7 - yuklama

8. To'g'ri javobni toping.

Hasanning ustози - Dildora opaning maqsadi nima edi?

A) Hasanni o'rtloqlari oldida sinab ko'rish

B) Hasanni uyaltirish

C) Hasanni ko'pchilik oldida she'r aytishga undash

D) Hasanning holatini ibrat uchun boshqalarga ko'rsatish

9. To'g'ri javobni toping.

Matndan kelib chiqib, quyidagi eng to'g'ri xulosani aniqlang?

A) Kishi ko'pchilik oldida fikrini ifodalashdan qo'rqsan, boshqalar nazdida bilimsizdek ko'rinadi.

B) O'z fikrini ifodalash uchun kishidan juda ko'plab maqollarni, iboralarni bilish talab etiladi.

C) Boshqalar oldida aytiladigan gaplarning barchasi bizning qanaqa inson ekanimizni ko'rsatadi.

D) Eng yaqin do'stlar sening yaxshi-yu yomon barcha gaplaringni ma'qullaydilar.

D) bog'lovchilar sanaladi

10. To'g'ri javobni toping.

- Ustozi nima uchun Hasandan "o'ziga yoqqan, tanaffusda o'ynaydigan o'rtoqlarini" so'radi?
- A) ularning o'rtoq yoki o'rtoq emasligini sinab ko'rish uchun
 B) o'quvchining erkin javob berishi uchun
 C) boshqa o'quvchilarga nisbatan Hasanning munosabatini aniqlash uchun
 D) singlisi iltimos qilgani uchun

Matnini o'qing va quyida berilgan test topshiriqlarini bajaring.

BIZDA MAXSUS CHEGIRMALAR MAVJUD

2021-yil yanvar oyidan boshlab xalqaro yo'nalishlarda qatnaydigan yo'lovchi **poyezd/ poyezdlariga** chiptalarning oldindan **harid/xarid** qilish muddatiga qarab quyidagicha chegirmalar belgilangan:

- 45% chegirma - **kupe/kupye** va maxsus vagonlar uchun chiptani
- poyezd/poyezdning** jo'nash kundan 45-31 kun oldin **xarid/harid** qilinsa;
- 35% chegirma - **kupe/kupye** va maxsus **vagonlar/vago** nlar uchun chiptani
- poyezd/ poyezdning** jo'nash kundan 30-6 kun oldin **xarid/harid** qilinsa;
- Shuningdek, **platskard/platskart** vagonlar uchun chiptani poyezdning jo'nash kundan 45-31 kun oldin xarid qilinsa, 35% chegirma taqdim etiladi.
- Platskart/platskard** vagonlar uchun chiptani **poyezd/poyezdning** jo'nash kundan 30-6 kun oldin **xarid/harid** qilgan yo'lovchilar 25% chegirmaga ega bo'ladilar.
- Chiptani **poyezd/poyezdning** jo'nash kundan 5 kun oldin va undan kamroq vaqt qolganda xarid qilgan yo'lovchiga esa, 5% ustama qo'shishi belgilangan.

Mazkur chegirmalar ichki yo'nalishlar, shuningdek, guruh bo'lib yo'lga chiqqan yo'lovchilarga nisbatan **tatbiq/tadbiq** etilmaydi.

11. To'g'ri javobni toping.

Matnda ikki xil variantda ajratib ko'rsatilgan so'zlarning barchasi imloviy jihatdan to'g'ri yozilgan qatorni aniqlang.

A) poyezd, xarid, kupye, vagonlar, platskart, tadbiq
 B) poyezd, harid, kupe, vago'nlar, platskard, tatbiq
 C) poyezd, xarid, kupe, vagonlar, platskart, tatbiq
 D) poyezd, harid, kupe, vagonlar, platskart, tadbiq

12. To'g'ri javobni toping.

Matnda ostiga chizib ajratib ko'rsatilgan so'zlarning barchasi uchun umumiy jihatni aniqlang.

A) ravishdosh shakllari sanaladi
 B) ko'makchi hisoblanadi
 C) yuklamalarga mansub

13. To'g'ri javobni toping.

Yuqorida berilgan matn mazmuni asosida chegirmalar bilan bog'liq ma'lumotlar quyidagi vaziyatlarining qay birida noto'g'ri talqin etilgan?

- A) Bugun 24-noyabr, qozog'istonlik Gulnora Yangi yilni kutib olish uchun poyezdda kelishni rejalashtiryapti. Bobosi unga xavfsizroq bo'lgani uchun poyezdda kelishni tavsiyalagan. Bu Guinoraga ham ma'qul keldi, chunki u shu kunlarda chiptalarni chegirmadagi narxi bo'yicha sotib olishi mumkin.
- B) Ishlab chiqarish bo'yicha tadbirkorlikni yo'lga qo'ygan Nodirbek zudlik bilan ish bo'yicha Rossiyaга ketishiga to'g'ri kelib qoldi. Poyezd uchun chiptaning narxini internet orqali ko'rib, keyin votzalga keldi. Lekin unga chiptani 5% oshgan narxda sotib olishi mumkinligini aytishdi.
- C) Madrimning dadasi qizining tug'ilgan kuniga kelishni rejalashtirdi va shu sababli 24 kundan keyin Tojikistonga yetib borishi kerakligini o'ylab qoldi. Shundan keyin u poyezdda chipta xarid qilish uchun votzalga keldi. Votzalda u 400 minglik kape chiptasini 350 mingga sotib oldi.
- D) Aziz va Nodirning oyisi 15-aprel kuni Samarqandga borishni rejalashtirdi. Qizlar oyisiga platskart vagonlar uchun chiptalarni bir oy oldin xarid qilsa, maxsus chegirmaga ega bo'lishini aytishdi.

Matnini o'qing va quyida berilgan test topshiriqlarini bajaring.

BOBURNING SHOH ASARI

[I] "Boburnoma" - kitobxon uchun go'yo ko'p seriali film. Bu ulug' ko'zguda deyarli 50 yillik Movarounnahr, Xuroson, Hindiston va ulariga yondosh mamlakatlarda kechgan voqea-hodisalar tizilishadi va kitobxon ko'z o'ngida namoyish etiladi.

[II] Bobur - buyuk podshoh, mumtoz shoir, nazariyotchi adabiyotshunos, faqih, tilshunos, san'atshunos, etnograf, hayvonot va nabotot olamining bilimdoni sifatida ko'p qirrali faoliyat va ijod sohibi edi. Birgina "Boburnoma" uning yigirman dan ortiq sohalarga qiziqqaniga yaqqol misoldir.

[III] Asardagi voqea-hodisalar muayyan ma'noda uning qismat sarguzashtlariga chambarchas tutashib ketgan. Shuning uchun asarni boshidan oxirigacha o'qigan kitobxon o'smir Boburni, yigit shahzoda Boburni, ashiq Boburni, unrbod jangovar lashkarboshi Boburni, podshoh va mutalakkir mehribon ota Boburni barcha zafar-u mag'lubiyatlari, fazilatlarini-yu nuqsanlari

17. To'g'ri javobni toping.
Muallif "Boburnoma"dan olingan quyidagi fikrlarni aynan keltirishdan nimani maqsad qilgan?

- Bo'lgan voqealarni rost yozganman. Chunki bu asarda shu narsa lozim topilganki, har so'zning rosti bitiladi va har ish aynan qanday voqe bo'lgan bo'lsa, shunday aytiladi.
- A) Muallif ushbu parchani keltirish orqali Boburning rostg'oyligi haqida ma'lumot bermoqchi bo'lgan.
B) Muallif ushbu parchani keltirish orqali o'zining Bobur haqidagi fikrlarini dalillamoqchi bo'lgan.
C) Muallif ushbu parchani keltirish orqali "Boburnoma"ning shakli va mazmunidan o'quvchilarni xabardor etmoqchi bo'lgan.
D) Muallif ushbu parchani keltirish orqali o'quvchilarni asarni o'qishga qiziqtirishni maqsad qilgan.

Matnini o'qing va quyida berilgan test topshiriqlarini bajar.

INSON VA ODAM

Ba'zi ma'nodosh so'zlarning juda nozik ma'no farqlari bor. Birining o'rnida boshqasini qo'llash to'g'ri emas. Bu qo'lda *inson, odam, kishi, shaxs, kimsa* so'zlariga ham tegishli. Ushbu maqolachada asosiy e'tiborni *inson* so'ziga qaratamiz.

Bu ma'nodoshlardan *kimsa* so'zi salbiy ma'noda qo'llanishi mumkin. "Izohli lug'at" da berilgan misollarda jibiy-neytral ma'noda ishlatilgan. *Inson* so'zida boshqa ma'nodoshlariga nisbatan ulug'vorlik, yuksaklik bor. Ammo uni ham salbiy ma'noda qo'llash mumkin: "Xo', inson, bu nima noma'qulchilik, tilsiz jonivor! nima qasdingiz bor?!"

Inson so'zi o'rinda ko'p hollarda *odam* so'zini ishlatish mumkin. Lekin *kishi, shaxs, kimsa* so'zlarining o'z xos o'rinlari bor. Deylik, *shaxs* jamiyat bilan bog'liq hollarda, kishining o'zligini namoyon etishi kabi vaziyatlarda qo'llanadi. Masalan:

1. Inson zoti (odamizot) qadam qo'ymagan orolcha topildi.
2. Har bir inson (odam, kishi) ta'lim-tarbiyaga jiddiy e'tibor qaratishi kerak. (Bu o'rinda *inson* yoki *odamdan* ko'ra *kishi* so'zini ishlatgan ma'qul. Ammo *inson* va *odam* so'zini ishlatish ham xato emas.)
3. Inson - aziz, inson - mulkartram. (Bu o'rinda hatto *odam* so'zini ishlatish ham unchalik to'g'ri emas. Boshqa sinonimlarni esa mutlaqo ishlatib bo'lmaydi.)

Inson so'zini qo'llash xato bo'lgan o'rinlar ham bor. Masalan:

1. Alp Er-To'nga - tarixiy ... (Bu o'rinda ma'nodoshlardan faqat ... so'zini ishlatish mumkin.)

bilan ravshan tasavvur eta oladi. Muallif "Boburnoma"ni yozish uchun qo'lliga qalam olgan kundan boshlab voqea-hodisalar talqini va kishilar shaxsiyatiga doir fikr-mulohaza, ma'lumotlarning faqat rostini yozishga ahd qilgan: "Bo'lgan voqealarni rost yozganman. Chunki bu asarda shu narsa lozim topilganki, har so'zning rosti bitiladi va har ish aynan qanday voqe bo'lgan bo'lsa, shunday aytiladi", deb yozadi u.

[IV] Bobur martidlikda himmati yuksak davlat arbobi edi. Hirotdan Kobulga borishda qor o'tning qornidan keladigan yo'llarda o'zi oldinga tushib qor tepib, lashkarga yo'l ochadi. Boshqalar g'orda qor bo'ronidan jon saqlasalar, Bobur qorda o'ra qazib, o'sha yerda tong o'ttiradi. Shuning uchun ham "Boburnoma"ni fransuz tiliga tarjima qilgan Pave de Kurreyl Boburga quyidagicha haqqoniy baho beradi: "Bobur - har qanday sinovga bardosh bera oluvchi, o'zida iroda va matonatni mujassamlashtirgan-shaxs. U ishning ko'zini biladigan, qo'shinni mohirlik bilan boshqara oladigan, ularning ishonchini qozona olgan sarikarda edi".

Vahab Rahmonov

14. To'g'ri javobni toping

Matnning IV qismida ..

- A) "Boburnoma" tarjimonining Bobur haqidagi fikrlari berilgan.
B) Boburning rostg'oyligi haqida gap boradi.
C) Bobur ham shoir, ham olim sifatida namoyon bo'lishi haqida fikr bor.
D) "Boburnoma" asari o'tmish ko'zgusi sifatida ta'riflanadi.

15. To'g'ri javobni toping.

Muallif nima sababdan "Boburnoma"ni ko'p seriali filmga qiyoslagan?

- A) Kitobda Movarounnahr, Xuroson, Hindistonda kechgan 50 yillik voqea-hodisalar batafsil yozilgani va o'quvchiga juda ko'p ma'lumot berilgani uchun
B) Kitobda Movarounnahr, Xuroson, Hindistonda kechgan 50 yillik voqea-hodisalar tizimli yozilgani va o'quvchi ma'lumotlar bilan tizimli tanisha olgani uchun
C) Kitobda Movarounnahr, Xuroson, Hindistonda kechgan 50 yillik voqea-hodisalar tizimli aks etgani va muallif bularni o'quvchining ko'z o'ngida jonlantira olgani uchun
D) Kitobda Movarounnahr, Xuroson, Hindistonda kechgan 50 yillik voqea-hodisalar tizimli aks etgani va o'quvchi buni o'z ko'zi bilan ko'rgan uchun

16. To'g'ri javobni toping.

"Boburnoma"da Boburning butun umr yo'li aks etgani haqidagi xulosa matnning qaysi qismida berilgan?

- A) I qismida B) II qismida
C) III qismida D) IV qismida

2. Er kishi ayoliga yumshoq muomala qilishi kerak. (Bu o'rinda boshqa sinonimlarni qo'llab bo'lmaydi.)

3. Faqat jig'ildonini o'ylaydigan kimsalar daraxtlarni kesib, pullab yubordi. (Bu o'rinda kimsa so'zini qo'llash eng to'g'risidir.)

Endi hozir muomalada yo'l qo'yilayotgan xatolarga e'tibor qaratingiz:

1. Ayni damda bir insonimiz qo'ng'iroq qilib, bizga bog'landilar.

Bu gapni "Hozir bir muxlisimiz (tinglovchimiz, tomoshabinlarimizdan biri) qo'ng'iroq qilib, bizga bog'landilar", deb ishlatish to'g'ri bo'ladi.

Shu ifodaning boshqa ko'rinishlari ham bor. Masalan, "Bir insonimiz keldilar", "Tejamkorlikning ahamiyatini to'g'ri anglagan insonlarimiz isrofdan tiyladilar". Birinchi misolda bir so'zini ham olib tashlab, *metamonimiz*, *biz kutgan kishi*, ikkinchi misolda esa kishilar yoki so'zni to'la qisqartirib *to'g'ri angloganlar* deyish mumkin.

Izoh: inson hech kimniki bo'lmaydi. Shunday ekan, *insonim*, *insoning*, *insoni*, *insonimiz*, *insoningiz*, *insonlari* deyish xato. *Qadril insonim* deb yozish o'rniga *qadrdonim* yoki *azizam* deyish to'g'ri va mantiqli.

2. Tadbirga juda ko'p insonlar keldi.

Bu jumlada eng mos so'z *kishidir*. -lar qo'shimchasi ham ortiqcha, chunki *ko'p* so'zida ko'plik ma'nosi ifodalab bo'lingan. Yoki *odam* so'zini ham ishlatish mumkin.

Endi shu jumlaning sal o'zgargan shakliga e'tibor qaratingiz: "Tadbirga juda ko'p taniqli insonlar keldi". Bu o'rinda ham eng to'g'ri tanlov *kishi* so'zidir: "Tadbirga juda ko'p taniqli kishilar keldi".
Orif Tolib

18. To'g'ri javobni toping.

Muallifning matndan ko'zda tutgan asosiy maqsadi nima?

A) Haqiqiy insonning qanday belgilarga ega bo'lishi haqidagi mulohazalarini bayon qilish.

B) Publististik nutqda yozilgan ayrim jumalarni tanqid qilish.

C) Neytrallikka ega bo'lgan so'zlarni salbiy ma'noda qo'llamaslikka undash.

D) O'zaro ma'nodosh bo'lgan so'zlarning ham ayrim farqlari borligini uqitirish.

19. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi qaysi gap (yoki birikma) ta'rifida noo'rin qo'llangan so'z mavjud?

A) Har bir **odam** ta'lim-tarbiyaga jiddiy e'tibor qaratishi kerak.

B) Ayni damda bir **insonimiz** qo'ng'iroq qilib, bizga bog'landilar.

C) Faqat jig'ildonini o'ylaydigan **kimsalar** daraxtlarni kesib, pullab yubordi.

D) Er **kishi** ayoliga yumshoq muomala qilishi kerak.

20. To'g'ri javobni toping.

Matndan kelib chiqib, quyidagi gaplarning qaysi birida zikr etilgan ma'nodoshlardan biri to'g'ri qo'llanganini aniqlang.

1	Har bir ^{as} bevosita o'zi va boshqalar bilan birgalikda vakolatli davlat organlariga, muassasalariga yoki xalq vakillariga ariza, taklif va shikoyatlar bilan murojaat qilish huquqiga ega. (35-modd)	a) shaxs b) kishi d) inson e) odam
2	1850-yilda nemis psixologi Herman Ebbinhaus birinchi marta bo'lib ^{as} xotirasini laboratoriya tadqiqotlariga olib kirdi. Shu orqali u ta'lim tizimidagi eng muozaral faktorni kashf qilgan olim sifatida butun dunyoga mashhur bo'ldi.	
3	Oddiy ^{as} lar yevda yurganida o'zini qanchalik erkin sezsa, haqiqiy dengizchi ham umimunda o'zini shunday erkin his qilishi shart. Dengiz mening o'z uyim, o'z dardim.	
4	Har bir davrning o'z qabramonlari bor. ^{as} lar o'z davrlaridagi qabramonlarga intilib, o'z qabramonlariga o'xshashga harakat qilib yashaganlar.	
5	Er-xotin, ularning bola-chaqalari va eng yaqin tug'ishganlaridan iborat birga yashovchi ^{as} lar jamoasi oila sanaladi.	
6	Dadim ijodxonalarni ozoda, tartibli bo'lishini xohlar, hatto tokchada o'rinsiz yoki qiyshiq turgan buyum ham u ^{as} ga xalal bergandek, g'ashiga tekkandek tuyular edi.	
7	Shuning uchun ham "Boburnoma"ni fransuz tiliga tarjima qilgan Pave de Kurteyl Boburga quyidagicha haqqoniy baho beradi: "Bobur - har qanday shovqinbardoshi bera oluvchi, o'zida iroda va matonatni mujassamlashtirgan ^{as} ."	

A) 1 - e, 2 - b, 3 - d, 4 - e, 5 - a, 6 - b, 7 - a

B) 1 - a, 2 - d, 3 - e, 4 - e, 5 - b, 6 - b, 7 - a

C) 1 - a, 2 - d, 3 - e, 4 - d, 5 - b, 6 - b, 7 - a

D) 1 - a, 2 - d, 3 - e, 4 - d, 5 - b, 6 - b, 7 - e

21. To'g'ri javobni toping.

"Izohli lug'at" da ijobiy-neytral ma'noda ishlatilgan qaysi so'z salbiy ma'noda o'z ma'nodoshlariga nisbatan ko'proq qo'llanadi?

A) kimsa B) shaxs

C) odam D) kishi

22. To'g'ri javobni toping.

Matn mazmuniga tayangan holda quyidagi gapda nuqtalar o'rniga qaysi so'z mos kelishini aniqlang.

Alp Er To'nga - tarixiy ...

- A) inson
- B) kimsa
- C) shaxs
- D) kishi

23. To'g'ri javobni toping.

Qaysi qatordagi jumla nisbatan to'g'ri tuzilgan?

- A) Tejamkorlikning ahamiyatini to'g'ri anglagan odamlarimiz isrofdan tiyladilar
- B) Tejamkorlikning ahamiyatini to'g'ri anglagan insonlarimiz isrofdan tiyladilar
- C) Tejamkorlikning ahamiyatini to'g'ri anglagan kishilar isrofdan tiyladilar
- D) Tejamkorlikning ahamiyatini to'g'ri anglagan kimsalar isrofdan tiyladilar

24. To'g'ri javobni toping.

Quyidagi birkimlarning qaysi birida g'alizlik mavjud emas?

- A) ko'p insonlar
- B) taniqli kishilar
- C) tarixiy odam
- D) ayol kimsa

Matni o'qing va quyida berilgan test topshiriqlarini bajarib.

GILAMPAYPOQ

Har yili dam olishga berganida onamga gilampaypoq olib kelaman. Kavkaz tomonida ko'p bo'ladi. Juba deyishadi, jurabi deyishadi. Oyim xuddi nayob narsaga ega bo'lgandek, uzundan uzoq duo qiladi. Shundoq mehribon o'g'li borligini aytib qo'shnilarga maqtanadi. Uning oyog'i kasal. Salqin tushishi bilan shishib ketadi, og'riydi.

Qo'ni-qo'shnilar ahvol so'rasa, ularniyam, o'ziniyam yupatadi.
- Ha, endi keksalik-da, o'rgilay.

Lekin onamning oyog' og'rig'i faqat keksalikdan emas. Buni boshqalar bilmasa ham, men bilaman. Yaxshi bilaman.

Bolaligimda ko'p kasal bo'lardim: qizamiq, ko'kyo'tal, bezgak... Shuning uchun oshxonadagi mixda ko'k qarg'aning patidan tortib, gultojixo'rozgacha ilig'lik turardi... Ayniqsa, tomoq og'rig'i yomon qiynaydi. Oyog'im zaxga tegishi bilan tomog'im og'rishga tushadi. Oyoq bilan tomoqning nima aloqasi borligini haliyam tushunolmayman.

O'shanda necha yoshligim esimda yo'q. Biroq juda kichkina edim. Bir kuni akalarim bilan yaxmalak o'ynab terlab ketdim. Terlab turib muz yedim. Kechqurun isitmam ko'tarildi. Quv-quv yo'talaman. Oyim tomog'imni achchiqtosh bilan chayib ko'rdi, bo'lmadi, turshak qaynatib suvini ichirdi.

bo'lmadi... Oxiri tomog'im xippa bo'g'ilib qoldi. Og'riqni sezmayman-u, nafas olishga qiynalaman. Hushimdan keta boshlaganimni es-es bilaman. Qulog'im ostida onamning chirqillab yig'lagani, hadeb bir gapni qaytarayotgani eshittiladi:

- Voy, endi nima qilaman! Voy, bolam o'lib qoladi!

Keyin meni shosha-pisha ko'rpachaga o'radi. Bir mahal onamning qo'lida ketayotganim esimda bor. Gupullatib qor yog'ayotganini his etib turarim-u, biroq yuzimga qor tushmas edi. Onamning issiq nafasi urilib turar, u sirg'anib-sirg'anib borar, og'ir hansirar edi.

Xira chiroq multirab turgan allaqanday uyga kirdik. Ko'z o'ngim yana qorong'lashib ketdi. Oyim hamon chirqillaydi.

- O'lib qoladi! Bolaginam o'lib qoladi!

- Vahima qilmang, poshsha, dardni bergan Xudo, davosiniyam beradi.

Bu Hoji buvning ovozi ekanini g'ira-shira idrok etdim.

Hoji buvi boshimni tizzasiga qo'yib chalangancha qilib yotqizdi. Doka o'ralgan barmog'ini og'zimga tiqdi. Ko'nglim ag'darilib, tipirchilaganicha yig'lar, ammo Hoji buvining qo'lidan chiqib ketolmasdim. U tomog'imga nimadir qitdi. Dod solib qo'lini tishlab oldim. Qiziq, birpasdan keyin ahvolim yengillashti. Ko'zimni ochsam, Hoji buvi jilmayib turibdi.

- Nega tishiaysan, kuchukvoy? - dedi boshimni silab.

Keyin tepamga oyim engashdi. U hamon hansirar, sochlari to'zg'ib ketgani, yuzi jiqqa ho'l edi.

Birpasdan keyin qaddimni rostlab, tanchaga oyog'imni tiqib o'tirdim. Hoji buvi allaqanday taxir suyuqlik ichirdi. Keyin oyimga qaradi-yu, birdan xitob qildi:

- Voy poshsha-a-a! Nima qilib qo'ydingiz, tamom bo'psiz-kul!

Oyim talmovsirab, goh menga, goh Hoji buviga qarar edi.

- Oyog'ingizdan ayvilibsiz-kul - dedi Hoji buvi boshini chayqab. - Shu ahvolda qandoq keldingiz?

Kavshandozda turgan oyimning kalishini endi ko'rdim. Kalishning ichi qorqa to'la edi.

- Sarpoychan kelaverdingizmi?! - dedi Hoji buvi hamon o'sha vahimali ohangda. - Endi nima qilasis? Qarg'aning miyasini chaqib surmasangiz, cho'loq bo'lib qolasiz.

Oyim tanchadan oyog'ini chiqardi. Ikkala oyog'i qip-qizil go'sht bo'lib ketgan edi.

- Sovuq yegani yo'q, - dedi sekin. - Qaytaga isib ketdi. Qorda o'zi isib ketarkan.

Hoji buvi uning oyog'ini uqalab ko'rdi.

- Sezyapsizmi?

- Nimani? - dedi oyim oyog'iga emas, menga qarab.

- Qo'limni sezyapsizmi?

Oyim indamay bosh chayqadi-da, piqillab yig'lab yubordi.
... Ertasiga u yotib qoldi. Uzoq yotdi. Dadam bir joydan qarg'a o'tib keldi. Hoji buvi qo'ldan kelgancha dori-darmon qildi... Keyin oyim tuzaldi. Biroq salqin tushishi bilan oyoqlari shishib, azob beradigan bo'lib qoldi...

Har yili dam olishga borганиmda onamga glampaypoq olib kelardim. U xuddi noyob narsaga ega bo'lgandek, uzoq duo qiladi, birpasda hamma qo'shnilarga ko'z-ko'z qilib chiqadi, shundoq "mehribon" o'g'li borligini aytib maqtanadi. Shunda qor gupullab yog'ib turgan mudhish kecha, onamning qip-qizil go'shtga aylanib ketgan oyoqlari ko'z o'ngimga keladi-yu, indamay chiqib ketaman.

O'tkir Hoshimov, "Dunyoning ishlari" dan

25. To'g'ri javobni toping.

Matnda keltirilgan quyidagi parchada nima uchun *faqat* yuklamasi qatnashgan? **Leikin onanning oyoq og'rig'i faqat keksalikdan emas. Buni boshqalar bilmasa ham, men bilaman. Yaxshi bilaman.**

- A) oyoq og'rig'i faqat keksalarni emas, balki yoshlarni ham tashvishiga qo'yishiga ishora
- B) hamma ham keksayganda, shu holga tushishiga ishora
- C) onaning oyoq og'rig'iga boshqa sabab ham borligiga ishora
- D) onaning oyoq og'rig'iga keksalikning umuman aloqasi yo'qligiga ishora

26. To'g'ri javobni toping.

Matnda qo'llangan *chirqilamoq* fe'lining qanday ma'noda qo'llanganini aniqlang. A) qush tomonidan chirq-chirq ovoz chiqarish
B) insomning qattiq chinqirib yig'lashi
C) moddiy muhroj, och holatda bo'lmoq
D) bezovta yoki narazi bo'lmoq

27. To'g'ri javobni toping.

Matndan keltirilgan quyidagi dialog qaysi qatorda to'g'ri sharhlangan?
Hoji buvi uning oyog'ini uqalab ko'rdi.

- Sezyapsizmi?
- Nimani? - dedi oyim oyog'iga emas, menga qarab.
- Qo'ltinni sezyapsizmi?

Oyim indamay bosh chayqadi-da, piqillab yig'lab yubordi.

- A) Ona oyog'ining emas, o'g'lining sog'lig'iga achingani sababli piqillab yig'lab yuboradi.
- B) Hoji buvining qo'lidagi dori juda taxir bo'lgani sababli onaning ko'ziga yosh keladi.
- C) Hoji buvining bu qadar mehribonligi onaning yuragini to'ldirib yuboradi.

D) Ona oyog'ining holini avvaliga anglamay, keyin esa birdaniga tushumb yig'lab yuboradi.

28. To'g'ri javobni toping.

Hikoya matni asosida tabibning bolaga qanday munosabatda bo'lganini anglab olish mumkin?

- A) Bola tabibning qo'lini tishlab olgani uchun uning jabhi chiqdi.
- B) Tabib onaning ahvoriga achinganidan bolani urishib berdi.
- C) Bola tabibning qo'lini tishlab olgani uchun uni erkalarib "kuchukvoy" deb koyidi.
- D) Tabib bolalarni yoqirtirmas edi, hikoya qabramoniga ham yomon munosabatda bo'ldi.

29. To'g'ri javobni toping.

Hikoyada keltirilgan quyidagi atamalarga mos keluvchi izohlarni qaysi qatorda to'g'ri tartibda berilgan?

- 1. Kavshandoz 2. Sandal 3. Sarpoychan 4. Achchiqtosh

Atamalar izohi

Atamalar izohi	Mos keluvchi raqamni yozing
Ma'lum bir joyni istishga mo'ljallangan, xonaning biror yeriga chuqurchaga o'rnatilgan, ustiga ko'rga yopilib, istinsh uchun foydalaniladigan qurilma.	
Alyuminiy, xrom, temir singari metallarning sulfat kislota bilan o'zaro ta'siridan hosil bo'lgan tuzlar.	
Yalang oyoq, oyoqqa paypoq kiymay, poyabzalning o'zini kiyib olish	
Uyning oyoq kiyim yechib kiritiladigan joyi.	

- A) 1, 2, 3, 4
- B) 4, 2, 3, 1
- C) 3, 4, 1, 2
- D) 2, 4, 3, 1

30. To'g'ri javobni toping.

Ma'lumotning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlang.

Qor yog'ayotganda kalishni paypoqsiz kiygan onaning oyog'i kasallanib qoladi va bunga Hoji buvi qarg'a miyas shifo bo'lishini uqtiradi.

- A) to'g'ri B) noto'g'ri

31. To'g'ri javobni toping.

- Hikoya so'ngida kelgan "mehribon" so'zi nima uchun qo'shirmoqqa olingan?
- A) ushbu so'z o'z ma'nosida emas, ko'chma ma'noda qo'llangan
 B) ona nutqidan olingan bu so'z muallif tomonidan kinoyaviy ma'noda qo'llangan
 C) mazkur so'z o'z ma'nosiga teskari ma'noda qo'llangan, ya'ni *mehribon emas* ma'nosida
 D) bu o'rinda qo'shirmoq noo'rin qo'llangan, chunki so'z o'z ma'nosida kelgan

Matnni o'qing va quyida berilgan test topshiriqlarini bajar.

Omon Matjon

I. Osmon sog'inch kabi poyonsiz, yashil,
 Qirdar lahrza sayin o'zga turliyat.
 "Qur-qur"lar to'lmoqda ko'kka muttasil,
 Qaytib kelayotir yurtga turnalar.

II. Tomlarda qizg'aldoq - arg'uvon mujda,
 Tog'larda lolalar - qirmizi xabar.
 Osmoni falakda - shoshqin bir mavjda
 Qaytib kelayotir yurtga turnalar.

III. Qishning zardalari oxir chekkildi,
 Ko'klam deb kim o'zi solayotgan jar?!
 Borliq nigoh bo'lib ko'kka tikildi,
 Qaytib kelayotir yurtga turnalar.

IV. Ana, ana ular! Safbasta, mumtoz,
 Barisi bir jon-u, bir tan-u, bir par.
 Izidan olarni etkizib parvoz,
 Qaytib kelayotir yurtga turnalar.

32. To'g'ri javobni toping.

Matn qismi va uning sharhi to'g'ri moslashtirilgan qatorni aniqlang.

Matn qismi	Misralar sharhi
I qism	a) Turnalarning yurtga qaytib kelishi bu qahraton qishning poyoni-yu bahorning tashrifidan darak ekanidan, uning yo'lga ko'z tikkanlar esa bahorga mushotq ekani tasvirlangan.
II qism	b) Bu qismda turnalarning safda tartib bilan, inoq harakatlanishiga urg'u berilgan va ortiqdan dunyo ham parvoz qilgandek tasavvur uyg'ongan.
III qism	
IV qism	

- c) Gullarning ochilishi sher'iy uslubda bahor kelishiga ishora qilinmoqda va bahordan qizil, qirmizi ranglar xabar berayotgani ta'kidlangan.
 d) Samoning kengligi sog'inchning bisyortligiga misol qilinib, qirlarning yangi tushga kirishi, kutilgan ovozlarning kelishi turnalar kelishiga ishora ekani uqtirilgan.

- A) 1 - a, 2 - b, 3 - d, 4 - c
 B) 1 - b, 2 - c, 3 - a, 4 - d
 C) 1 - d, 2 - c, 3 - b, 4 - a
 D) 1 - d, 2 - c, 3 - a, 4 - b

33. To'g'ri javobni toping.

Matn tarkibida ostiga chizilgan so'zlarning nisbatini aniqlang.

- A) Aniq nisbatda
 B) Aniq va orttirma nisbatda
 C) O'zlik va orttirma nisbatda
 D) Orttirma nisbatda

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

Fonetika va grafika. Tovush va harf. Unli va undosh tovushlar															
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
A	A	B	D	B	D	A	D	A	D	B	C	A	B	C	B
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
A	C	A	A	C	A	D	D	D	C	A	B	D	A	A	
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	
A	A	A	C	B	A	B	B	B	C	D	C	D	D	B	
46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	
D	C	B	D	C	A	A	B	C	D	C	D	B	D	A	
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	
A	C	C	C	B	A	A	A	C	C	B	B	D	D	B	
76	77														
B	D														

Fonetik hodisalar. Bo'g'in va urg'u														
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
D	A	B	B	C	C	B	B	D	C	B	A	B	C	A
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	B	A	A	A	A	B	A	D	C	B	B	B	D	A
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
A	C	C	C	D	B	D	D	C	D	C	B	C	B	A
46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
B	D	C	B	A	C	D	C	A	B	A	D	A	D	C
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
C	D	A	B	C	D	A	A	C	D	B	D	B	C	D
76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
A	C	D	B	B	C	B	C	D	C	A	B	D	D	A
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103		
C	B	B	D	B	D	C	C	C	B	D	A	D		

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

Unli va undosh tovushlar talaffuzi va imlosi														
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
A	C	B	C	C	D	B	B	D	C	D	A	A	D	C
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	B	C	C	C	D	B	A	D	C	B	A	A	D	C
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
B	D	D	A	D	C	C	C	C	D	D	B	A	B	C
46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
A	D	B	A	C	C	B	B	A	B	C	A	D	B	A
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
D	C	B	B	B	A	C	A	D	C	B	C	C	D	D
76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
B	B	D	D	A	B	D	A	D	C	B	C	B	B	C
91	92	93	94											
C	C	D	A											

Imlo qoidalari														
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
C	D	C	D	B	B	B	B	C	C	A	D	B	B	D
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	A	A	A	A	D	A	C	C	A	A	B	A	B	D
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
B	A	A	A	A	B	B	D	D	C	A	B	B	C	D
46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
A	D	B	D	D	D	B	D	D	A	C	B	C	C	D
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
B	B	C	C	A	D	D	B	A	D	A	A	D	D	C
76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
D	C	A	A	B	D	C	A	B	C	A	D	B	A	A

So'zlarning shakli va ma'no munosabatiga ko'ra turlari														
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
D	D	A	D	B	D	C	C	C	C	A	B	A	A	D
16	17	18	19	20	21	2	23	2	25	26	27	28	29	30
C	D	B	A	B	B	D	a	d	B	B	D	B	D	D
31	32	33	34	35	36	3	38	3	40	41	42	43	44	45
A	C	C	C	A	B	B	D	C	C	C	A	B	C	D
46	47	48	49	50	51	5	53	5	55	56	57	58	59	60
B	A	B	D	B	C	D	A	B	B	C	B	C	D	A
61	62	63	64	65	66	6	68	6	70	71	72	73	74	75
C	B	A	A	D	D	7	9	9	D	B	B	8	A	D
76	77	78	79	80	81	8	83	8	85	86	87	88	89	90
D	B	B	D	A	A	2	4	4	A	A	C	B	D	B
91	92	93	94	95	96	9	98	9	10	10	10	10	10	10
B	B	D	B	D	D	7	9	9	0	1	2	3	4	5
10	10	10	10	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
6	7	8	9	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
D	B	D	B	C	C	A								

Eskirgan va yangi so'zlar, Terminlar, Iboralar, Tasviriylifoda, Ma'no ko'chishi														
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
B	C	A	A	C	A	A	C	D	B	D	A	C	A	C
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
B	A	D	C	A	B	D	A	B	A	A	D	A	C	C
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
B	C	C	D	A	D	D	B	C	B	A	C	A	B	A
46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
C	C	C	B	B	C	D	A	B	B	A	B	D	B	B
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
A	D	C	C	A	A	A	B	B	B	C	D	B	D	C
76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
B	C	A	B	C	B	C	A	B	D	D	D	C	A	C

91	92	93	94	95	96	97	98	99	10	10	10	10	10	10
C	A	C	D	D	A	B	B	A	D	B	B	D	A	C
10	10	10	10	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
6	7	8	9	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
D	B	D	D	C	B	C	D	A	A	B	D	A		

LEKSIKOGRAFIYA														
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
C	B	B	C	C	B	D	D	C	C	B	B	D	C	D
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
B	C	C	C	D	A	D	C	A	B	A	B	D	D	A
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
D	A	C	A	B	C	C	A	C	B	C	A	D	D	B
46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	
A	B	B	B	C	A	D	A	D	C	C	B	A	B	

MORFEMIKA														
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
B	C	D	A	D	D	A	C	D	D	D	B	A	C	A
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	C	B	C	A	A	C	B	B	A	C	D	B	B	C
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
A	A	C	D	B	B	D	C	C	A	D	A	B	C	D
46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
A	A	D	A	B	A	A	D	B	B	B	A	D	C	A
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72			
B	A	-	-	D	C	B	C	C	A	D	A			

Felf so'z turkumi, Yasalishi, tuzilishi va ma'no turlari														
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
A	D	B	A	A	D	A	D	A	A	C	D	A	B	A
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	C	C	D	C	C	C	C	B	C	C	D	D	A	A
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
B	B	C	C	A	C	A	A	B	A	C	B	C	A	D
46	47	48												
C	A	100-110 ta												

Ko'makchi fe'llar va ularning ma'nolari														
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
B	B	A	B	A	D	B	C	A	A	C	C	A	B	C
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
D	B	B	D	A	D	A	D	B	C	A	D	C	C	D
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43		
A	A	D	B	B	A	C	A	C	C	-	A	B		

Fe'llarning lug'aviy shakllari. Fe'l nisbatlari														
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
A	D	B	A	D	D	A	D	D	C	C	D	D	B	B
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	A	A	C	C	A	C	A	A	A	B	D	C	A	C
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
D	D	A	A	A	B	A	A	A	C	C	C	B	C	D
46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
D	C	B	C	D	A	D	D	C	A	A	C	D	A	B
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70					
C	-	B	-	C	B	B	B	B	D					

Fe'llarning lug'aviy shakllari. Fe'llarning vazifadosh shakllari														
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
A	A	B	B	D	A	C	A	A	B	D	D	B	D	D
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	D	C	C	C	C	D	B	B	A	B	C	D	C	A
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
D	D	B	C	B	B	A	B	B	A	D	D	A	A	A
46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
C	C	A	D	A	D	B	A	D	A	C	B	C	B	D
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71				
D	C	A	D	C	A	B	C	D	C	C				

Fe'llarning munosabat shakllari														
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
B	A	D	A	C	C	B	C	D	C	B	A	C	A	B
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

D	C	A	C	D	B	C	D	C	D	D	D	D	B	A
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
D	C	D	A	B	A	B	D	B	C	D	D	C	D	D
46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
B	D	C	C	A	C	C	D	B	A	D	A	B	A	C
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	
B	B	D	D	A	D	B	C	C	B	C	C	C	D	D

Ol so'z turkumi														
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
B	C	B	C	C	C	C	B	C	C	A	C	A	C	B
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
D	A	B	C	A	B	B	A	C	A	B	A	B	C	A
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
D	C	D	A	B	C	A	C	A	A	A	C	D	C	C
46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
D	A	A	C	A	A	D	A	D	A	A	B	D	B	C
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	76
B	C	C	D	A	C	B	C	D	B	D	A	D	B	A

Sifat so'z turkumi														
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
A	C	B	A	D	C	C	B	D	B	A	C	C	D	C
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	B	D	D	A	C	B	C	C	C	B	C	A	B	B
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
A	C	B	D	A	C	B	A	A	B	B	D	B	B	B
46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
C	A	A	B	C	D	D	C	A	D	D	A	B	D	D
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
C	A	B	A	A	B	D	C	C	A	D	C	A	A	C
76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
D	A	C	B	A	D	D	B	D	B	C	B	B	D	C
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105
B	C	D	A	D	A	C	A	D	-	D	A	C	B	C
106	107													
C	D													

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

		Son so'z turkumi													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
C	C	B	A	C	D	D	A	A	D	D	B	D	B	B	
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
C	B	A	A	D	D	B	D	C	D	B	B	C	C	C	
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41					
D	A	D	C	B	B	D	D	D	C	B					

		Ravish so'z turkumi													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
C	B	A	C	D	A	A	B	B	A	A	C	B	A	B	
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
B	B	B	D	D	A	D	B	B	A	B	C	A	D	C	
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	
C	C	D	B	D	D	B	D	B	C	B	D	C	C	A	
46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	
B	C	D	D	A	B	D	A	C	A	A	C	B	D	A	
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70						
B	C	C	B	D	B	D	D	C	A						

		Olmosh so'z turkumi													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
B	C	B	A	B	A	D	D	B	C	C	A	B	C		
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
B	A	B	B	D	B	A	C	C	A	C	D	B	D	C	
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	
B	A	A	B	B	C	D	A	C	D	A	A	B	C	A	
46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	
B	C	B	C	C	C	C	D	A	B	B	B	D	A	B	
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	
C	B	D	C	C	A	D	A	D	D	A	A	C	A	A	
76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	
C	A	B	D	D	C	D	D	D	D	B	D	B	A	B	
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	
A	B	C	B	B	D	B	A	B	B	C	D	A	C	D	
106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	
6	7	8	9	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	
C	D	B	C	A	B	B	C	D	C	B	C	B	C	C	

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

		Ism													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
B	C	C	B	B	D	D	B	C	A	C	A	C	D	C	
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
D	D	B	B	D	B	B	C	C	A	D	A	A	D	D	
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	
C	D	B	A	D	C	A	B	B	B	C	A	B	B	D	
46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	
A	C	D	A	A	B	C	C	C	B	C	A	A	B	C	
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	
A	B	B	B	A	B	A	C	A	C	A	D	C	D	B	
76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	
B	A	A	D	D	D	C	D	C	A	A	C	D	A	C	
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	
D	D	B	C	D	A	C	C	C	A	C	B	B	D	B	
106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	
6	7	8	9	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	
D	A	C	B	A	D	B	C	B	C	C	C	C	C	D	
121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
D	D	B	B	D	B	B	C	C	A	D	A	A	D	D	
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	
C	D	B	A	D	C	A	B	B	B	C	A	B	B	D	
46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	
A	C	D	A	A	B	C	C	C	B	C	A	A	B	C	
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	
A	B	B	B	A	B	A	C	A	C	A	D	C	D	B	
76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	
B	A	A	D	D	D	C	D	C	A	A	C	D	A	C	
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	
D	D	B	C	D	A	C	C	C	A	C	B	B	D	B	
106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	
6	7	8	9	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	
D	A	C	B	A	D	B	C	B	C	C	C	C	C	D	
121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
D	D	B	B	D	B	B	C	C	A	D	A	A	D	D	
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	
C	D	B	A	D	C	A	B	B	B	C	A	B	B	D	
46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	
A	C	D	A	A	B	C	C	C	B	C	A	A	B	C	
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	
A	B	B	B	A	B	A	C	A	C	A	D	C	D	B	
76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	
B	A	A	D	D	D	C	D	C	A	A	C	D	A	C	
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	
D	D	B	C	D	A	C	C	C	A	C	B	B	D	B	
106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	
6	7	8	9	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	
D	A	C	B	A	D	B	C	B	C	C	C	C	C	D	
121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
D	D	B	B	D	B	B	C	C	A	D	A	A	D	D	
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	
C	D	B	A	D	C	A	B	B	B	C	A	B	B	D	
46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	
A	C	D	A	A	B	C	C	C	B	C	A	A	B	C	
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	
A	B	B	B	A	B	A	C	A	C	A	D	C	D	B	
76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	
B	A	A	D	D	D	C	D	C	A	A	C	D	A	C	
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	
D	D	B	C	D	A	C	C	C	A	C	B	B	D	B	
106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	
6	7	8	9	0	1	2									

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

C	C	D	C	A	D	B	B	D	A	C	D	D	A	C
18	18	18	18	18	18	18	18	18	19	19	19	19	19	19
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2	3	4	5
D	B	C	D	B	D	C	D	A	-	C	B	D	C	C
19	19	19	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
6	7	8	9	0	1	2	3	4	5					
A	D	B	A	D	C	C	C	D	B					

Yordamchi so'zlar

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
D	C	A	B	D	A	B	B	C	C	C	D	C	B	A
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	B	B	C	C	B	C	D	A	A	D	D	B	C	C
31	32	33	34	35	36	37	38	39						
B	C	C	B	D	D	A	A							

Ko'makchilar

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
D	C	D	A	C	C	A	A	D	C	D	C	C	B	C
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	C	B	C	D	B	D	D	B	A	A	B	A	C	C
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
C	D	C	B	C	C	A	C	A	B	B	A	C	A	B
46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
A	D	A	A	B	D	C	C	B	B	A	A	C	D	C
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71				
A	D	B	C	A	C	B	A	D	C	B				

Bog'lovchilar

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
c	d	c	c	A	B	D	C	D	B	D	B	C	B	B
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	A	A	C	B	D	B	A	C	B	A	B	B	D	A
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
B	C	C	A	C	A	A	D	B	C	D	B	C	C	D
46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
B	D	C	D	A	B	C	C	A	B	C	C	C	C	A
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
A	C	D	C	B	D	B	A	D	D	C	D	D	B	B
76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

C	B	C	C	D	A	A	C	A	A	B	C	C	C	B
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102			
B	A	C	B	A	B	D	D	C	D	D	A			

Yulqimalar

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
A	B	C	A	D	A	A	A	A	C	C	B	C	D	B
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	D	C	D	A	A	C	A	A	D	C	B	D	A	D
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43		
D	B	D	C	C	A	D	A	B	D	A	C	D		

Undov so'zlar

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
B	A	C	C	A	C	C	D	D	D	C	B	C	D	C
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	C	B	D	C	B	A	A	B	D	B	C	D	B	B

Taqild so'zlar

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
A	C	D	A	D	A	B	C	A	C	B	B	A	A	D
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	D	C	A	C	C	A	B	B	A	C	B	A	D	C

Modal so'zlar

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
D	D	B	A	B	B	A	B	A	C	A	B	C	C	D
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	D	A	D	B	D	A	B	D	B	C	C	B	B	A

Matn ostida ishlash

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
A	B	C	A	B	D	C	C	A	B	C	B	C	A	C
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	B	D	B	C	A	C	C	B	D	B	D	C	D	A
31	32	33												
B	D	B												

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

Barcha kitoblar→

-404-

@ABTbooks kanalida

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

Barcha kitoblar→

-405-

@ABTbooks kanalida

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

Barcha kitoblar →

-406-

@ABTbooks kanalida

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

Barcha kitoblar →

-407-

@ABTbooks kanalida

KIMYO

UNIVERSAL TO'PLAM

I qism

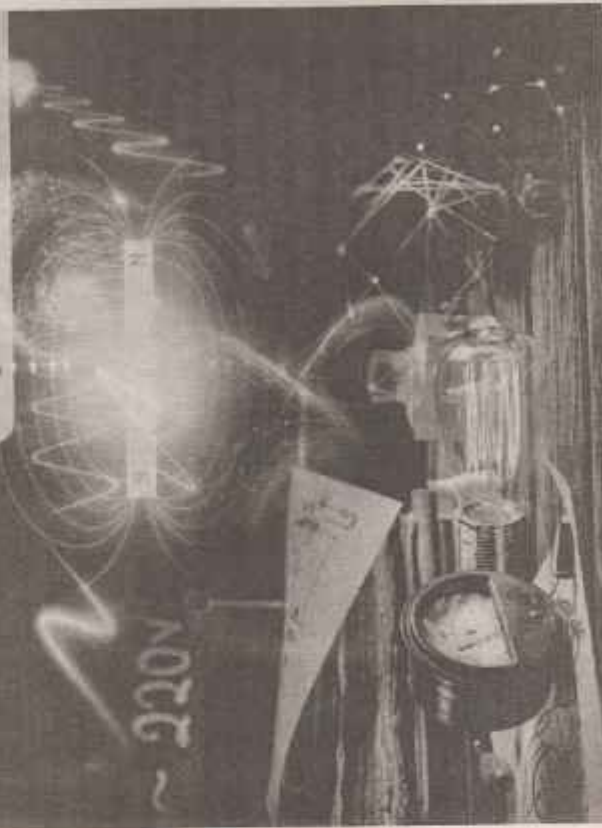
Sobirjon Majidov
Oyatillo Ikramov

FIZIKA

UNIVERSAL TO'PLAM

Sanjar Mahmudov

ENGLISH

IELTS Thematic Reading

Marufkhan Nalimkhonov

MATEMATIKA

TEST VARIANTLARI

III-qism Azimjon Moyliyev

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

MATEMATIKA

Mantiqiy matematika

Ally Sadullaev

- ✔ Kenguru olimpiadasi
- ✔ Prezident maktablari
- ✔ Ixtisoslashtirilgan maktablar
- ✔ Al-Xorazmiy nomidagi IT maktablar

Barcha kitoblar →

-412-

@ABTbooks kanalida

Registon kutubxonasi Ona tili: Super testlar (5-6-7-sinflar)

HUQUQ

TESTLAR TO'PLAMI

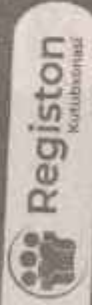
10-11-sinflar Muminu Abdug'aniyeva

Barcha kitoblar →

-413-

@ABTbooks kanalida

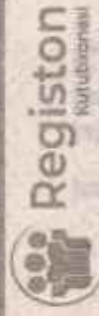
ONA TILI

SHEDEVR TESTLAR

II qism Davron Akbar

- ✓ Olt
- ✓ Sifat
- ✓ Son
- ✓ Olmosh
- ✓ Ravish
- ✓ Fe'l
- ✓ Ismlar

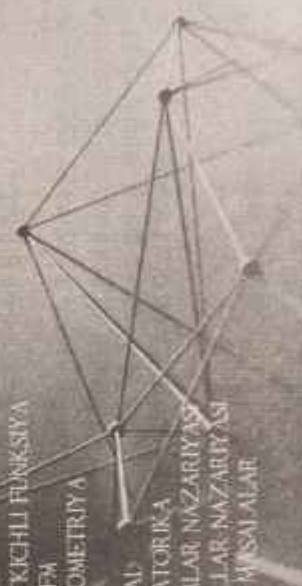

MATEMATIKA

SUPER TO'PLAM

Davron Nazarov
Alijon Shohnazarov

- NATURAL SONLAR
- KASRLAR
- ALGEBRAIK IFODALAR
- ILDIZLAR
- TENGLAMALAR
- TENGLAMALAR SISTEMASI
- TENGsizliklar
- MODUL
- PARAMETRLAR
- IRRATSIONAL TENGLAMA VA TENGSIZLIKLAR
- SONLI KETMA KETLIKLAR
- MATNLI MASALALAR
- FUNKSIYA
- KO'RSATKICHLI FUNKSIYA
- LOGARIFM
- TRIGONOMETRIYA
- HOSILA
- INTEGRAL
- KOMBINATORIKA
- TO'PLAMLAR NAZARIYASI
- FITTMOLLAR NAZARIYASI
- MAXSUS MASALALAR

Akbarali Boymirzayev

ONA TILI

SUPER TESTLAR (5-6-7-sinflar)

Muharrir: M. Rafiqjonova
Sahifalovchi: Sh. Sirojiddinov
Badiiy muharrir: N. Eshnazarov
Texnik muharrir: R. Tuvalov

Terishga berildi: 15.01.2023-y. Boshiga ruxsat etildi: 20.01.2023-y.
Gazeta qog'ozl. Qog'oz bichimi: 84x108 1/32. Cambria garmiturasi.
Ofset bosma. Hisob-nashriyot t.: 21,26. Shartli b.t.: 23,52.
Adadi: 1000 nusxa. Buyurtma №61

«Regbooks» nashriyotida nashrga tayyorlandi.
«RegPrint» MChJning bosmaxonasida chop etildi.
Toshkent shahri Yakkasaroy tumani Shota Rustaveli ko'chasi 53.
Tel.: **+99893 00827 00**

Registan LC

Nega aynan "Registon"

- "Registon"ning maxsus o'quv dasturlari asosida o'qishadi;
- Maxsus kitoblar, darsliklar, testlar va qo'llanmalarni BEPUL olishadi;
- Maxsus grantlarga ega bo'lish (bepul o'qish) imkoniyati;
- Master klasslar, trening va o'quv-semenarlarda ishtirok etish;
- IELTS va co-working (support) zonalardan istalgan vaqtda foydalanish;
- Asosiy darslardan tashqari onlayn darslarimizdan istalgan vaqtda foydalanish.

"Registon" kurslariga qabul uchun: 78 113 27 00

Registan LC

"Regbooks" nashriyoti tomonidan taklif etilayotgan kitoblarga buyurtma berish uchun: 93 008 27 00

Onlayn kurslar

9 789943 1804067